

ISTORIA ROMÂNILOR



SERIA 1800—1830



VOLUMELE APĂRUTE

SERIA 1774—1800

- Vol. I. 1774—1786. Alexandru Ipsilante—Mavrogheni.
» II. Anexele la vol. I.
» III. Epoca lui N. Mavrogheni. 1786—1791.
» IV. 1791—1792.
» V. 1793—1796.
» VI. Anexele la volumul V.
» VII. 1796—1800.

SERIA 1800—1830

- » VIII. 1800—1806. Primul volum din secolul al XIX-lea.
» IX. Al 2-lea din secolul al XIX-lea. Ocupațiunea rusească din 1806—1812.
» X. Al 3-lea din secolul al XIX-lea. Anexele la vol. anterioare.
» XI. Al 4-lea 1812—1818, din secolul al XIX-lea. Domniile lui Caragea și a lui Sc. Calimach. (sub presă)
» XII. Al 5-lea din secolul al XIX-lea. Domnia lui Al. N. Suțul și a lui M. Suțul. 1818—1821. E volumul de față.
-

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU
ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEI SPANIOLE, AL SOCIE-
TĂȚII ECONOMICE MATRITENSE, AL INSTITUTULUI ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL
SOCIETĂȚILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ȘI ITALIANĂ, AL SOCIETĂȚII ACADE-
MICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FUNDATOR AL ATENEULUI ROMÂN,
AL SOCIETĂȚII ERALDICE FRANCEZE, LAUREAT DE LA BRI-
TISCH-ATHENEUM, PREȘEDINTELE COMISIUNEI MONU-
MENTELOR PREȘEDINTELE MANTENANȚEI FELI-
BRIGIULUI LATIN ȘI AL ALTOR SOCIETĂȚI ȘI
CONGRESE LITERARE ȘI ISTORICE.

PUBLICAT

SUB DIRECȚIUNEA PROFESORELUI

DE

UN COMITET DE STUDENȚI AL FACULTĂȚII DE LITERE DIN BUCURESCI

SERIA 1800—1830

TOMUL AL XII-lea AL PUBLICAȚIUNEI

TOMUL AL V-lea AL SERIEI 1800—1830

CU DIVERSE ILUSTRĂȚIUNI



BUCURESCI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

29, CALEA VICTORIEI, 29.

1898



Către lector,

Acest volum va cuprinde istoria ultimilor Domni fanarioți Alexandru N. Suțul, la Muntenii și Mihail Suțul la Moldovenii. Al 12-lea al seriei de la 1774 și al 5-lea cu începere de la 1880, volumul de față aduce, ca și cele precedente, rezultatele unei munci și a unor investigațiuni de o înfrântă viață. Mult de documente inedite vin să lumineze istoria anilor acestora, precursori ai revoluțiunii de la 1821. Nu mai e timpul de istorie română compilată din câte-va scrieri externe și cu ajutorul colecțiunii Hurmuzache, Documentele interne, singure pot a ne da cunoștința exactă a evoluțiunii noastre sociale, economice, culturale.

Puțin, scim, sunt cei cari ne vor ști aprecia munca. Acesta nu ne discoragiază, căci nu facem operă la «ordinea zilei», ci lucrare de consultat de toți bărbații serioși și cari nu cred că istoria noastră începe cu Cuza-Vodă, ori cu 1848.

Dintre cei puțin cari ne au încurajat la muncă este și eminentul om de drept și profesor universitar D. Disescu.

D-lui — sunt acum câte-va săptămâni — când ne ridicam din o suferință fizică, care puțin de nu ne-a întrerupt firul vieții,—ne a trimis o epistolă consolantă și reconfortantă. Înveștatul coleg ne scria, între altele: „Aci (la Sărăcinesc) în toată liniștea spiritului am cetit cele 9 volume din monumentală D-tale operă a „Istoriei Românilor“, cu părere de rău, că m'am oprit la al 9-lea volum. Cum se face că în Presa noastră nu s'a semnalat cum se cuvine însemnătatea unei asemenea lucrări? Eu sunt covârșit și în plină admirație pentru materialul adunat, pentru

*caracterisarea faptelor, înțelegerea spiritului, timpul și stilul expunerii
limpede. Se vede că ai fost la izvoare curate. Te sciam bun profesor de
Istorie... Nu te sciam subtil jurisconsult și pătrundător psiholog. Sper că
cât mai repede vei avea timpul și puterile de a rezolva firul lucrării,
pentru a o duce la bun sfârșit»...*

*Văle noastre mulțămîri D-lui Disescu, cu atât mai mult, că D-lui
nu a judecat lucrarea noastră prin ochelarii omului de partidă, ci a
bărbatului cu adevărat datat științei.*

V. A. URECHIĂ

Sinaia, 1897 Septembrie.

ISTORIA ROMÂNILOR

1818—1821

CAP. I

Certa la Constantinopole între Pörtă și Strogonoff pentru Caragea și numirea altui Domn. — Al. N. Suțul impus de Turcia. — Nouă pretențiune a lui Strogonoff. — Interregn la București. — Boerii țerei. — Boerii otcârmuitoari. — Căimăcămia lui Al. Suțul. — Actele ei.

După fuga lui Caragea, la finea lui Septembrie 1818, se iscă la Constantinopol discuțiunile între Pörtă și Representantul Rusiei, Strogonoff. Sultanul reclamă dreptul de a numi pe succesorii lui Caragea, considerând fuga Domnitorului ca un delict invederat, în urma căruia Domnia lui nu mai poate continua, conform cu convențiunea turcorusască din 1792, înnoită la 1802. Strogonoff nu admite vederea Divanului, până după prealabila cercetare a cauzelor, cari au silit pe Caragea să abandoneze țara. Representantul rusesc susține, că această fugă a fost motivată de intrigile și persecuțiunile turcesci, și deci nu admite o nouă domnie, ci o consideră ca o calcare a tratatelor¹. Turcia persistă în opiniunea ei, cu toate că Strogonoff are la mână acte originale de

1. Vezi nota lui Von Schladen. Constantinopole, 10 Noembrie 1818, în N. Iorga: Acte și fragmente II, pag. 529—531.

la Halet Efendi și de la alți demnitari turci, prin care îndemnau pre Caragea să abdice. Asemene intrigă contra lui Caragea o ațîță Dragomanul Suțul, tatăl lui Mihaî Suțul. Dragomanul a cutezat să propună și direct Baronului Strogonoff jumătate milion lei, decă va stăruî să se dea lui Mihaî Suțul Domnia, în locul lui Caragea. Se afirmă că Strogonoff nu lăsa să fie corupt...

Pörta termină brusc contestațiunea, numind la 4/16 Noembre Domn țerei Muntenesci pre Ales. N Suțul¹.

Ce e mai curios, este, că Pörta susținu către Strogonoff, că acéstă numire a lui Al. Suțul era tocmai un triumf al vederilor Rusiei. Strogonoff, preferind ca la Petersburg să ajungă asemenea versiune, înghiți hapul... D. Al. Xenopol încă ȑice, că Al. Suțul fu numit Domn după stăruința Rusiei². Von Schladen, martor contimporan, probéză din contra³.

Pe când la Constantinopole Strogonoff se certa cu Pörta despre fuga lui Caragea, țera era administrată de «Boerii țerei românesci». Acestei administrațiuni succedă acea, care la 20 Octombre 1818, se intitulă: «Noi boerii otcärmuitorî».

Din interegnul acesta dintre Domnia lui Caragea și acea a lui Al. N. Suțul, avem a semna, ca act mare politic, acel Arz-magzar al boerimeî muntene, prin care, amintind fuga lui Caragea, insinuează — de și cu multă timiditate — că țera nu pöte fi în liniște până ce nu va reintra în drepturile ei strevechi.

A doua formă de administrațiune, a «Boerilor otcärmuitorî», fu și ea de scurtă durată, și anume până la 12 Noembre 1818, când administrațiunea țerei trecu în «mânile Caimacamiei» orînduită de noul Domnitor Al. N. Suțul.

Al. Suțul chiar a doua ȑi după numirea sa ca Domn, trämise

1. Von Schladen către Rege

Constantinopole, 13/26 Novembre, 1818.

... La sublime Porte a terminé la Contestation ... en nommant, le 4/16 du courant, le Prince Aleco Suzzo, autrefois Voivode de Moldavie, à la Principauté de Valachie. La cérémonie d'usage à cette occasion, dans l'Eglise patriarcale, s'est faite le lendemain, mais l'audience du nouvel Hospodar chez le grand Seigneur, qui d'après l'étiquette du Serail, ne peut avoir lieu qu'un mardi et qui avait d'abord été fixée pour aujourd'hui, a dû être renvoyée au premier Décembre...

2. Istoria Românilor. Epoca fauarioților, pag. 438.

3. Veȑi N. Iorga, Acte și fragmente II, pag. 536.

grabnic doi credincioși ai săi, cu titlu de Caimacam, «ă iee administrațiunea țerei în numele noului Domnitor¹.

Noul guvern al Caimacamilor semnează actele Divanului alături de câți-va din vechii boeri. Așa, continuă a administra țera, pe lângă Caimacamii, Gregorie Brâncoveanu, Istratie Crețulescu, Barbu Văcărescu, Greg. Ghica. Către aceștia se adaog: Gheorghe Suțul, ruda lui Vodă, Const. Bălăceanu și Iordache Slătineanu.

La Constantinopole certa între Strogonoff și Divanul, ia altă fază. Reprezentantul Rusiei pretinde, că în firmanul de investitură al lui Al. Suțul să i se socotască începerea Domniei numai după ce se vor fi împlinit lunile cât mai avea să domnească Caragea până la împlinirea celor 7 ani. Acele luni, dicea Strogonoff, să se considere ca un adaos la domnia de 7 ani a lui Al. Suțul.

Intre aceste, la 1 Decembrie 1818 (stil nou), noul Domn dobândi audiența de investitură la Sultanul.

Despre această audiență la Sultanul, a lui Al. Suțul, publică și «*Moniteur Universel*» frances (No. 12), o corespondență din Viena cu data 25 Noembrie 1818, dar pre care o dă tocmai la 12 Ianuarie 1819:

«Le nouvel Hospodar de Valachie, Prince Alexandru Suzzo, a été mandé le 7, à la Porte, et revêtu du Caftan. Il a fixé depuis sa résidence à Canare. Le 20 il envoya le grec Fostola Nicola, (?) comme kaimakam, à Bucharest.»

«*Moniteur Universel*» din 24 Ianuarie 1819 (No. 24), mai publică și următoarea scire, ce-i este adresată din Viena în 11 Ianuarie:

«D'après les nouvelles de Constantinople, du 10 Décembre, le Prince Alexandre Sutzo, nouvel hospodar de Valachie avait l'intention de partir vers la fin du mois pour Bucarest²».

1. Von Schladen scrie Regelui său, din Constantinopol, cu data de 10 Decembrie 1818: că noul Domnitor Suțul și-a trimis doi Caimacamii ai săi la București încă de la 17 Noembrie, deci de la 5 Noembrie, după vechiul calendariu. Va să dică cinci zile după aceea Căimăcămia lui Suțul era înființată la București, cum probază diverse acte din condicele de la Arhiva Statului.

2. Eacă ce scrie Von Schladen către regele său, din Constantinopole, în 10 Decembrie 1818:

Von Schladen către rege.

Constantinopole 10 Decembrie 1818.

. . . Le prince de Valachie a eu le mardi, 1-er Décembre courant, son audience chez le Grand-Seigneur, et il se rendra, vers la fin du mois, à Bucarest, pour entrer en charge. Ses deux kaimacams l'ont précédé depuis le 17 novembre, pour gérer, en attendant, les affaires de la principauté et exercer

De puțină durată are să fie și Caimacamia lui Alexandru Suțul. Deja la 8 Decembre 1818, Grigorie Ghica, Gh. Suțu și Nicolae Sluge-roglu, scriu lui Aga, că «peste puține zile se adastă și buna-venire a Măriei sale lui Vodă». Acești boeri mai scriu lui Aga că de ore-ce casele Curței Domnesci nu pot încăpea totă ecpaiaoa Măriei sale, Aga să deșerte casele mănăs'irei Sărindar, și ale sf. Sava, în termen de 10 zile, dând de scire tuturor ómenilor lui Caragea, ce se vor fi aflând locuind într'insele, «să-și găsescă alte case și să se mute negreșit, rămânând odaile slobode pentru trebuința ómenilor ecpaiei Măriei sale lui Vodă, având și acés'a îngrijire a nu îngădui pre nimeni a lua ceva dintr'ale casei, cu cuvânt că sunt făcute de dênșii, decât numai așternuturile i alte mobile ale casei ce vor fi ale lor, fiind indestulă vreme de când se odihnesc acolo»¹.

La 14 Noembre 1816, Caimacamii scriu «fratelui vel Logofăt de țera de sus și Mitropolitului, să se delege un Logofăt de Divan și un diacon, să ámble pe la tóte mănăstirile din Bucuresci», ca să facă de la egumeni șese părechii telegari potriviți la pěr, cu hamurile lor, însă trei (perechi) pentru Măria sa Vodă și trei pentru Măria sa Dómna. Acești telegari au a se trimite la Oltenița, ca să aducă pe Măria Sa

tous les droits conférés à l'hospodar, excepté celui de vie et de mort. Le cérémonial et les usages observés par la Sublime-Porte envers les hospodars, depuis le moment de leur nomination jusqu'à celui de leur départ... n'ayant point fixé jusqu'ici l'attention des auteurs... j'ai chargé le baron de Miltitz de réunir toutes les notions authentiques qu'il pourra».

(N. Iorga. Acte și fragm. II).

1. Noi caimacamii Țerei românesce.

Cinstite Dumnéta vel Agă, fiind-că peste puține zile se adastă și buna-venire a Măriei sale lui Vodă, și fiind-ca casele Curței Domnesci nu sunt în destoinicie a primi în locuința și a încăpea pe toți ómenii ecpaiei Măriei sale, pentru care este trebuință de a se gasi alte case priu împrejurul Curței Domnesci, de aceea dar, fiind-ca alte case mai îndemánatice împrejurul Curței nu sunt decât odaile mănăstirei Sărindarului i odaile mănăstirei sf. Sava, scriem Dumitale, că în soroc de ȳce zile, sa dai de scire tuturor ómenilor Domnului Caragea, ce se vor fi aflând cu locuința într'acele, să-și găsescă alte case și să se mute negreșit, rămânând odaile slobode pentru trebuința ómenilor ecpaiei Măriei sale lui Vodă, având Dumnéta și acésta îngrijire, adecă a nu îngădui pre nimeni a lua ceva dintr'ale casei, cu cuvânt că sunt facute de dênșii, de cât numai așternuturile i alte mobile ale casei ce vor fi ale lor, fiind indestulă vreme de când se odihnesc acolo, ci să rămăe casele gata spre locuință — 1818, Decembre 8.

Grigorie Ghica, Gheorghe Suțul, Nicolae Slugeroglu.

Cod. LXXXVII, fila 110, verso.

până la Văcăresci». Caimacamii promet, că se vor restitui cai: la mănăstirile de la cari se vor fi luat ¹.

De sigur că nu un guvern slab ca al Caimacamilor putea stărpi abuzurile slujbașilor din țără. Mai cu sémă erau asupritori, afară de Ispravnicii, căpitani de la cetele de cătane chiămate a îngriji de paza hoților. Unul din ei, din Ialomița, e denunțat de Ispravnicii la Caimacamii. Aceștia denunță casul noului Spătar. Tocmai cu 2 zile mai nainte (la 15 Noembrie 1818) noul Spătar dobândise de la Caimacamii o regulare relativă a ploconului la care avea drept, de la slujitori ², prin cartea deschisă către Ispravnicii de județe. Caimacamii ordonă să se oblige slujitorii a da asemenea plocon de Spătărie nouă, fiind *legiuit* din vechime. Aceiași Caimacamii însă desaprobă pre simplul căpitan și-i scrie, să despăgubescă pre toți acei de la cari au luat vre-un jaf și să fie ținut, a nu mai avea pre lângă densusul arnăuți neferi, ci *catane* și să se pórte cu caiafetul cu care se pórta și cei-l-alți căpitani ³.

1. *Noii Caimacamii Țerei românești.*

Prea sfinția ta părinte Mitropolite și Dunnéta frate vel Logofete de țera de sus, fiind-că din vreme se cuvine ca sa avem îngrijire a face gătire pentru cele trebuincioase la buna-venire a Măriei sale Prea Înălțatului nostru Domn, de aceea dar, Prea sfinția ta și Dunnéta, sa orînduiți un diacon din partea Mitropoliei și un Logofet de Divan din partea Logofetei, cari amêndouî împreună să amble pe la egumenii mănăstirilor de aici din Bucuresci ca, fără de alta zabavă, să facă negreșit de la dênșii șease perechi telegari potriviti la pěr, cu hamurile lor, însa trei pentru Măria Vodă și trei pentru Maria Dómna, cari au a se trimite la Oltenița, ca să aducă pe Maria sa până la Văcăresci și după buna sosire a Măriei sale la Văcăresci se vor da înapoi, ca să se dee de unde s'au luat.—1818, Decembre 14.

Cod .LXXXVII, fila 115.

2. In cod. XCI de la Arhiva Statului, care după titlu ar urma să coprinda acte numai de la Caragea și de la Suțul, la pag. 569 coprind și acte de la «Boerii țerei românești» din 4—22 Octombrie 1818, apoi la pag. 579 de la «Boerii otcărmutorii țerei românești», de la 22 Octombrie 1818—2 Noembrie 1818 și în fine, la pag. 587, acte de la «Noii Caimacamii țerei românești» din 17 Noembrie 1818—Ghenare 2, 1819.

La pag. 619, urmăze iarași acte de la Al. N. Suțul.

Actele de la Al. N. Suțul încep la 20 Ianuarie 1819.

3. *Dumnévoastră boerilor Ispravnicii ot. sud...*

. . . Fiind-că Dumnélui fratele vel Spătar, prin anafora ne-a' făcut arătare, cum ca pentru ploconul Spătăriei noua ce este a lua Dumnélui de pe la catanele spătăresci, nu numai ca nu dați ajutor orînduiților de catre Dumnélui vel Spatarul a implini de pre la slujitori acest drept al Dumnélor ce

De sărbătorile Crăciunului Caimacamii se ocupă cu plata lefilor de la cutia milelor. Încă în 16 Decembre 1818, Caimacamii cer de la fratele *Vornicul Obștirilor* raport de situațiunea casei¹.

O măsură de precauțiune, în interesul ordinei și păcei publice, este luată de Caimacamii, la 21 Noembre 1818. Ei ordonă lui Aga și Spatarului, ca atât prin târg, cât și prin mahalale, să nu mai fie învoit nimeni de a mai âmbia *nóptea* cu arme, sub amenințare de pedepsă strașnică. Acastă măsură se va vesti publicându-se prin pristavi².

sunt datorii a da, încă uniî din Dumnévóstră îi și îndărătniciți a nu răspunde acea datorie a lor, ci fiind-că acest plocon ne este sciut și înșine nouă că este legiuit din vechime a'l răspunde slujitorii la vel Spătarul, de aceea poruncim Dumitale, ca nu numai să dați să înțelgă acelor slujitori spre a fi următori cu răspunderea acestei datorii, ci încă și orînduiților de către Dumnélui vel Spătarul, să le dați tot felul mână de ajutor spre implinirea acestui drept al Domniei-séle.—1818 Decembre 15.

Cod. LXXXVII, fila 112, verso.

Noî Caimacamii țereî rumânesceî.

Cinstite Dumnéta frate vel Spătar, din embereclisata însciințare, ce au trimis Dumnélor Ispravnicii din sud Ialomița, către Dumnélui cinstitul fratele vel Vistier, veî lua Dumnéta pliroforie de împotriva urmare cu care se pòrtă acel căpitan, ci dar scriom Dumitale, ca să orînduescî într'adins Mumbașir un odobașa spatăresc, carele să mērgă unde se va fi aflând numitul capitan și luându-l să'l ducă la Ispravnicii, unde să stea față cu jăluitorii, despagubindu-i până la un ban de ceea ce le va fi luat cu napastuire, împotriva ponturilor ce are la mâna și după ce va îndestula pe acei jăluitori, să'l aducă aici la Dumnéta, ca să i dee nizam de a se pàrasi de acest fel de împotriva umări, cum și a se purta cu caiafetul ce se pòrta și cei-l-alți căpitani, adecă cu catane după dēnsul, iar nu cu arnăuți neferi.—1818, Decembre 17.

Cod. LXXXVII, fila 113, verso.

1. Noî Caimacamii țereî rumânesceî.

Cinstite Dumnéta frate vel Vornic al Obștirilor, fiind-că acum se apropiē aceste viitoare sfinte zile și urmăză a se face oreși-care mângâere sēracilor lefași ce au a lua lēfă orînduita de la cutia milosteniilor, de aceea scriem Dumitale, ca așternēdu-se de catre Dumnéta un catastih anume de toate ră-mășișurile iraturilor cutiei milosteniilor, să ni se trimița, ca să facem cuviincioșa chibzuire în ce chip să se facă mângâerea sēracilor lefași.—1818 Decembrie 16.

Grigorie Brâncoveanu, Istrate Crețulescu, Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu, Gheorghe Suful, Iordache Slătineanu.

Cod. LXXXVII, fila 113.

2. Pitac la Aga și Spătar ca să dea nizam de a nu mai âmbia nimeni atât prin târg cât și prin mahalale *nóptea* înarmați.

Cod. LXXXVII, fila 115.

Încă din Constantinopole, noul Domn a arendat direct vămile pe 1819, luând de sigur bani gata de la biv vel Vistier Ioan Moscu. Caimacamii autoriză, în 13 Noembrie, revinderea vămilor de către cumpărătorii, la data de 27 Decembre, și ordonă prin circulară Ispravnicilor să vestescă acesta ¹.

CAP. II

Firmanul de numire a lui Al. Suțu

Firmanul cu care Al. N. Suțul fu numit Domn al Munteniei, dice că noua numire de Domn a fost necesită de «dosirea Domnului din Valachia Ioan Caragea». Pórta declară, că a dat preferința lui

Noi Caimacamii țerei rumânesci.

Ciustite Dumnéta frate vel Spătare i Dumnéta vel Agă, fiind-că s'au însciințat Divanul, că nóptea ar fi ămblând uniî ómenî înarmați, atât prin tîrg, cât și prin mahalalele politieî, de aceea scriem Dumnévóstră, să puneți pristavî, atât în tîrg cât și prin mahalale, ca să publicariséscă a nu mai îndrăzni nimenea de astă-đî înainte, de a mai ămbla nóptea cu arine, căci orî-care se va găsi într'acest chip ămblând, să scie că cu străsnicie se va pedepsi, de care acest nizam să îngrijiți și Dumnévóastră, spre a se păzi întocmai.—1818 Decembre 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbeiă, Gheorghe Suțul, Nicolae Slugeroglu.

Cod. LXXXVII, fila 115.

1. Dumnévóastră boerilor Ispravnicî ot sud...

Sănătate, vă poftim. Fiind-că vămile pe acest an, cu lét 1819, s'au cum-părat de la Mária sa Prea Înălțatul nostru Domn de către Dumnéluî biv vel Vistierul Ioan Moscu și fiind-că și Dumnéluî are să le vîndă într'acéstă următóre lună Decembre și să dea sfêrșit până la 27 ale următóreî lunî; de aceea, după orînduială, scriem Dumnévóstră, să dați de scire vameșilor și celor ce sunt mușterei de vămî, ca să vie aici a se afla la cochivechî ce are să facă Dumnéluî Vistierul, și de primire să avem răspuns.—1818 Decembre 13.

Cond. LXXXVII, fila 15.

Al. Suțul, pentru că trebuia țerei *«Domn înțelept, cercat, iubit de norod și credincios»*, calității, ce Pôrta recunósce că le-a probat Al. Suțul în *trecutele domniî la Moldova și Ungro-Vlachia*.

Pohvala Domnilor a norodului Mesiei, alesule între cei mari ai nómului lui Isus, mai înainte Domn al Moldaviei, căruia s'aú încredințat acum Domnia Ungro-Vlachiei, Dracó zade Alexandre Voevoda, a căruia sfârșit-ri s'vârșască-se într-ú fericiré. Indată ce va ajunge acéstă Inaltă Impăratéscă poruncă, să ți se facă cunoscut cum că, fiind-că din pricina dosirei Domnului din Vlachia, Ioan Caragea, era de trebuință sa se orînduiască la numitul loc, Domn înțelept, cercat, iubit de norod și credincios, și fiind ca în trecutele tale Domniî, a Moldaviei și a Ungro-Vlachiei, ni s'aú făcut cunoscut sirguința și rivna ta într-ú păzirea bunelor legiuri a'e pămîntului, într-ú dobîndirea mijlócelor linistei norodului și într-ú buna s'vêrșire și după plăcere urn're a tuturor inaltelor Imperătescilor mele porunci, ce s'aú încredințat credinței și înțelepciunei tale, iar după acéstă, fiind-ca ajunge a fi sciut și veđut din cele trecute, cum că și de aci înainte te vei purta tot cu acele plăcute mijlóce, arătând tot aceeași rivnă și tot aceeași osârdie într-ú buna și credincioasa ta slujbă, ți se dă acum din Inalta Impăratésca Mea milă, precum se coprinde într-ú acest de acum Impăratesc hat, Domnia țerei Ungro-Vlachiei, a moștenitórei Impăratéscei mele dobîndiri, iar pentru a ta scintă credinței ți se mai da Inaltă Impăratéscă harăzire, ca să se adaoge în curgerea Domniei tale, cea puțină sciută vreme ce au lipsit din sorocul de șópte anî ce este hotarît la fieș-caró domnie, alăturându-se la a ta credință buna ocârmuire a trebilor țerei și a repaosului sălășluitoilor și a supușilor; pentru care și s'aú dat în mânilor tale acéstă sfântă a mea poruncă. Indată dar ce se va face cunoscut înțelepciunei tale, cum ca numita Domnie ți s'aú dat, numai și numai din pricina cei către tino Impăratéscei mele bună-voință și încredințări și cum că este osebită Impăratéscă a mea cerere și voință ca să te silescî, prin tótă osârdia, într-ú găsirea mijlócelor de a se urni după plăcere orî ce trebuință a prea puterniciei mele Impărății, care se va încredința vredniciei tale și de a ajunge sălășluitoiri pămîntului mai fericiti decât mai înainte, ămbându-se și ferindu-se de tot felul de nedreptate și bántuirî, plecând de aici, după cererea orănduelei tale, și ducându-te drept la Valahia, vei sălășlui la locul cel orânduit într-ú hălăduința Domnilor, vei otcârmui trebile țerei după datoria orănduelei tale și a credinței ce ai, vei stăpâni și vei pune la orînduială pe boierî și pe cei-l-altî toți; te vei sirgui a se păzi raelele de orî-ce nedreptate și tiranio, ca să nu se pricinuiască cea mai mică smintélă la buna orînduială și buna leginire a pămîntului, fără de a se face vre-o dată cevași împotrivă; vei trimite, din vreme în vreme, la Țarigrad multe zaherele și oi; vei îndrepta și vei otcârmui tóte cele-l-alte hotărîte trebuințe; vei s'vêrși tóte cele Inalte,

Impărătescile mele porunci, și, cu un cuvînt, te vei sili cu rîvnă, ca să te porți pururea cu înțelepciune și cu băgare de seamă, aducînd întru sîvîrșire, prin cel mai bun și plăcut mijloc, orî-ce treabă va privi la Domnia Valahiei, care s'aî încredințat credinței tale; vei păzi cele cuviincioase ale unirei și ale glăsuirei cu muhafizii și zabiții feritelor serhaturî; vei urni orî ce trebuință cu credință și cu înțelepciune; vei priveghia a nu se întempla nici odinioară cel mai mic lucru împotriva cuviinței; te vei purta cu credință și dreptate după cererea iscusinței tale, arătînd fapte laudate și slujbe atît de plăcute; în cît să se facă pricinuitoare întărire și înmulțirei cei către tine bune sciinței mele și de bine-voitoare cugetări; vei propovedui, către toți, cum că în orî-ce vreme, prin îndestulare, se revarsă milile Impărăției mele către sălășluitoarii și săracii raele ai țerei, și îngrijind pururea pentru gasirea prilejelor și a mijloacelor linistei, odihnei și a repaosului lor, cum și a fericirei pămîntului; te vei sili ca să pricinuesci rugăciuni pentru sfînta Impărătesca mea ființă, și vei scrie și în parte, din vreme în vreme, aici la Țarigrad, despre orî-ce va fi și vrednic de însemnare. Pentru tute acestea s'aî dat acastă Inaltă Impărătescă a mea poruncă; poruncesc însă, ca îndată ce-ți va sosi, să te supui și să urmezi după coprinderea aceștii vrednice de încredințare porunci, care s'aî dat pentru acesta, după cum mai sus se arată, ferindu-te de orî-ce va fi împotriva; așa să scii! dă credință sfîntului semn! S'aî scris pe la începutul lui Rebeul-Ewel a anului cu lét 1234.

O notă deosebită de relevant din firmanul acesta este, că Sultanul acordă lui Al. Suțul dreptul de a domni preste cei 7 ani otărîți prin tratatele cu Rusia (1812) și timpul cît mai avea de domnit Caragea din acei 7 ani. Strogonoff câștigă deci, ceea ce cerea.

Un al doilea firman adresat «boerilor țerei românesce, Mitropolitului, eșiscopilor, etc.», imputernicesce pre trimisul lui Al. Suțul în calitatea de *Caimacam* până la sosirea la București a noului Domn.

Iacă și acest firman, de o formă mai puțin obicinuită :

Laudcle celor mai aleși din nêmul Mesiei, boeri ai țerei rumânesce, Mitropolit, eșcopi și egumeni, înmulțescă-se supunerea vóstră! Ajungînd Inalta Impărătesca mea poruncă, fie sciut, că din pricina cei fără veste și fără pricină fugi a Domnului Valahiei a Domnului Caragea Iancu, ȃsul memlechet, rămîind fără Domn și după acesta și Eparhia țerei rumânesce fiind în chip de cheler al fericitei Inaltei mele Impărății, alósa mea Impărătesca voința este cea din

1. Cod. LXXVII, fila 345, verso. Veđi traducere francesă la Iorga. Acte și fragmente II pag. 540.

tot chipul păzirea și ocrotirea i linistită și întru buna petrecere stare a locuitorilor ei raele, de aceea de trebuință au stătu a se orîndui un Domn vestit pentru iubirea de omenire și cunoscut pentru credință, dreptate și rîvnă. Acésta dar, făcendu-se cunoscută după Impărătescile tractaturî elciului Rusiei, ce petrece la Impărătesca mea curte și făcendu-se cele după cuviință, într'o glăsuire cu temeiurile ce sunt ale buneî orînduelî către numitul Memlechet, cel ce a fost în vremile trecute cu Domnia în țera rumânescă și în Moldova, din cercare de credință și dreptate cunoscut la Inalta mea Impărăție, Draco zude ales de noi dintre domnii norodului Mesiei, Aleco (ale căruia sfârșiturî cu bine să se pecetluiască), din nedeșarte, mari, încuviințate Impărătescile mele milî, după Impărătescul meu hat, ce s'au dat pentru acésta, i s'au miluit Domnia țerei românesce, după care are vrednice de cuviință dicheomata și *meriton*, petrecînd dar după canónele locului, să se siléscă întru cea mai grijilivă pricină a ocrotireî sêracilor și neputincioșilor și să îngrijască de buna orînduială a serhaturilor. Decî, până când ridicându-se de la Impărătesca mea fericită Curte, va ajunge numitul Domn la locul său, prin tacir au făcut rugăciune către Impărătesca mea Curte și au cerut să se deé firman că au rînduit în locul său Caimacam din cei aleși ai norodului Mesiei pe a căruia supunere înmulțescă-se; ci osârguindu-se el, să se siléscă cu înțelepciune și minte către otcârmuirea lucrurilor numitului Memlechet, către ocrotirea seracilor raele și către dovada cea în faptă a dreptăței și a credinței; și fiind-că s'au făcut firman către numitul ca să ia asuprași caimacamlăcu după chipul dreptăței și al credinței, într'adins s'au dat și s'au trimis acéstă a mea Impărătăscă poruncă. Decî, până va ajunge numitul Domn, orînduitul din partea sa Caimacam, făcînd zapt Memlechetul spre ocrotirea sêracilor raele și spre neteđirea pricinilor după canónele ce sunt arătate, s'au dat acest al meu firman, ca să'î dați, pentru acésta, ajutor și siliți-vê, ajutorând spre ocrotirea sêracilor raele de tot felul de nedreptate și spre odihna lor.

In Țarigrad, la jumătatea luneî lui Muharem, lét 1239 1.

1. Cod. LXXVII, fila 346.

CAP. III.

Sosirea lui Al. N. Suțul la Bucuresci. — Alaiuri. — Arzmagzarul boerilor, de mulțămire. — Noul Divan al lui Al. Suțul. — Ulterioare modificări în Divan. — Firmanul regulând succesiunea la tronuri a 4 familii de greci. — Anchetă ordonată lui Suțul asupra motivelor fugirei lui Caragea.

Noul Domn, Al. N. Suțul nu sosese în Bucuresci decât în primele zile din Ianuar 1819. Cu toate aceste, bine făcură, și reposatul Aron Florian și D. Xenopol, că-l pun începutul domniei în 1818, de ore-ce în numele lui administră țera Caimacamia ce trimise din Constantinopole.

Dăm mai departe alaiul ordonat la intrarea solemnă în Bucuresci a lui Alex. N. Suțul. Acesta se întâmplă la 19 Ianuarie anul 1819, și a doua zi (20 Ianuarie) își făcu intrarea solemnă în capitală, Dómnă lui, iarăși cu anume alaiu ordonat de Al. Suțul, prin pristav Domnesc.

E de observat că noul Domn a trebuit să fi sosit deja în Bucuresci, înainte de a-și regula intrarea solemnă. Putut-a să tragă la Văcăresci? Acolo era instalat un lăzăret de ciumă. De aceea, pôte, alaiurile s'aun adunat la biserica sf. Spiridon-noă, și pentru Vodă și pentru Dómnă¹.

Boerii și fruntași țerei și ai bisericei, uitând că după fuga lui Caragea, printr'un arz al lor, aretaseră Porței, că neno ocirile țerei vin de la domni fanarioți, se grăbiră și de astă dată a mulțami cu intusiasm Porței, că a dat țerei un Domn atât de bun ca Alex. Suțul. Arzul cel nou al boerilor înșiră toate laudele posibile pentru noul Domnitor, care altă dată, în curgere de puține zile, «prin a sa neadormită priveghere și înțelepte mijloce, nu numai obștesca răsvrătire și turburare le-aun ostiat, aducând pe cei băjenăriți la urma lor (alusiune la evenimentele din 1802)... dar și cele de atunci nevoi pricinuite de Pasvantoglu le-aun iconomisit».

1. Veđi alaiurile după cod. XCVII, pag. 1 și 3. Le aducem la capit. special al istoriei Domniei lui Al. Suțul, mai departe.

Iacă întreg arzul :

*Arzul ce s'a făcut către Impărăție pentru Domnia nouă a Măriei sale
Prea Înălțatului nostru Domn Alexandru Vodă Suțul.*

Noi, prea plecații supuși ai prea puterniceii Impărății, Mitropolitul, episcopii, arhimandriții, egumenii ai tuturor mănăstirilor, protopopii și preoții, totă partea boerescă, căpitani, vătășii i mazili și tot cel-l-alt norod de raele ce locuim în memlechetul țerei rumănesci. printr'acest prea plecat al nostru arz-mahzar, aducând cele de slugă până în pământ ale nostre închinăciuni la prea înaltul prag al prea puterniceii și prea iubitoareii de oameni Impărăției tale, cu toții rădicăm glasuri de rugăciune dintru adâncul inimei către sfântul Dumneșeu, ca să dăruiască puterei Impărăției tale viață îndelungită, sănătate fără de scadere și neconținută bucurie i veselie, înulțând brațul cel puternic și ne biruit al Impărăției tale, adaogându-și puterea și tăria și pe tot vrăjmașul i împotrivorul sub sfintele piciore ale puterei sale, prea bunului și de omeni prea iubitorului al nostru Impărat; noi, prea plecații supuși, după stramoșesca povață, păzind cea după datorie credință și supunere către puternica și a noastră hrănitore Impărăție, a pururea ne am purtat cu fierbinte rivnă și neschimbată osârdie la toate Impărătescile porunci, câte prin domnii noștri cei după vremi ni s'au vestit și fără de preget le-am săvârșit, osârduindu-ne în tot chipul și în orî-ce vreme i întâmplare, ca să arătăm în faptă folosul cel dintr'acest cheler al Impărăției tale și cea cu îmbelșugare rodire a credinței prea supuselor raele; pentru care și ne-am învrednicit spre răsplătirea de bogatele milii ce au revărsat spre mângâerea noastră iubirea cea de omoni a Impărăției, (a căreia putere Domnul Dumneșeu să o pazească în veci cu neconținută fericire) și mărturisind, vestim cu glasuri de bucurie că am dobândit cu îmbelșugare Impărătesca ocrotire, miluiți fiind prin vrednice de închinăciune Impărătești harțierifuri pline de milostivire și blândețe, dar și acum după multele rele patimi ce în feluri de chipuri am suferit, ajungând întru rătăcire și ticăloșia raia întru dosăvârșită săracie, ni se vestesc cu încredințare de către Impărătesca îngrijire, conținerea trecutelor noastre patimi și mângâerea prea truditului norod al acestui memlechet, alogând și dăruindu-ne Domn, din Dumnezeiasca luminare, pre Alexandru Suțul Voevod, carele cercat fiind și mai mult decât orî-care altul prin cele bine plăcute slujbe către Înaltul Devlet și dintru început păzind credință și sedechet către prea puternica Impărăție, s'a arătat și către acest memlechet părintescă dorire la feluri de întâmplări și neasemănată osârdie și nepregetare întru toate câte privea spre obșteasca liniștire și odihnă, precum este bine dovedit, că pe vremea când ne aflam pătîmînî multe și vrednice de jale ticăloșii din hrăpitoarele năvăliri ale lui Pasvantoglu. în lemnată fiind și atunci prea puternica Impărăție dintru a sa iubire de omeni, au îngrijit de au trimis aici tot pe acest Domn al nostru de la domnia sa ot Moldova orîn-

duin-lu-l Domn al amëndurora țêrilor, carele în curgere de puține zile, prin a sa neadormită priveghere și înțelepte mijloce, nu numai obșteasca răzvrătire și turburare le-au osteiat, aducând pre cei bejănăriți la urma lor, i pe cei ce au năzuit în țeră străină aducându-î la ai lor și satele întocmindu-le întru cea de mai nainte a lor bună stare, dar și cele de atunci nevoi, pricinuite de Pazvantoglu, le-au iconomisit după a prea puternicei Impărății voințe, în curgere abia de trei luni, și Impărătescile oștiri fără de întârziere s'au întors cu căduta mulțamită din partea orînduiților slăviți pași și celor-l-alți meemuri și toate după cuviință și cu înțelepciune întocmindu-le, au adunat în Bucuresci mulțime de oameni și tot memlechetul țerei românesce 'l-au făcut locaș de odihnă și liniște; precum asemenea și pre vremea trecutei răzmerițe, aflându-se aproape de Dunăre, simțind împreună cu noi cele de atunci nevoi, n'au conținut de a arăta părintesca sa dorire către acostă țeră, făcând cunoscut și către prea Înaltul Devlet răntășile ce au pățimit din răzvrătirea răsboinului și osebit arătând cu încredințare a noastră strămoșească nădejduire, credincioasă rîvnă, supunere către Prea Puternica Impărație. Toate dar acestea fiindu-ne știute în faptă, un suntem destoinic și a arăta bucnria noastră și cele de slugă prea plecatele noastre mulțamiri către Prea Puternica Impărație, căci au bine-voit prin Impărătesca sa îngrijire a ne milni cu Domnia unui Domn ca acesta, vrednic, după cuviința, fiind bine nădejduiți, că, ca o credincioasă slugă a Prea Puternicei Impărății și învrednicit cu desăvârșire de tota credința către ai noștri stăpâni (înmulțescă-le Dumnezeu ani vieții), nu numai va fi ascultat la câte privesc spre folosul acestui Impărătesc cheler, urmând și lucrând după voința cea sfintă a prea puternicei Impărății, ci că va și întocmi buna oblăduire și odihna a noastră a tuturor credincioșilor supuși, în locul trecutelor răutăți ce am păținit și că va păzi neschimbate și nestrămutate și toate cele pline de milostivire și de blăndețe date nouă privilegii prin Impărătescile și vrednicile de închinăciuni hățesururi, mai cerșind și alte dreptăți și ajutoare folositoare obștiei și priveghind cu neadormire de a se păzi desăvârșit cele vechi obiceiuri ale noastre, i cinstea și mângăierea părții bisericesci, i boerimii pămîntenilor și a obștiei prea supușilor raele ale prea puternicei Impărății, ca cu acest mijloc petrecînd viața pacinică și liniștită și tot-deauna umbrindu-ne sub nebiruita putere a prea puternicei împărății, să aducem către Dumnezeu fierbintele noastre rugăciuni pentru prea scumpa îndelungare a anilor i nebântuita viață și prea lăudata slavă a prea blîndului nostru Impărat și pentru vecinica tărie și nebiruita putere a prea puternicei Impărății¹.

Alexandru Sutu își compuse primul Divan păstrând pre mai mulți din boerii lui Caragea.

Aș i rămân: Constantin Crețulescu vel Ban, Barbu Văcărescu vel

1. Cod. LXXVII, fila 339, verso.

Vistier, Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, Teodor Văcărescu vel Vornic, G. Filipescu vel Logofăt de țera de sus.

Dispar din Divanul noului Domn: Gr. Brâncoveanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, vel Vornic Al. Ghica. În loc de Constantin Vlahuț, care la Căraș era vel Postelnic, la Alexandru Suțu este Gheorghe Vlahuț, ca mare Spătar.

Boerii lui Alexandru N. Suțu sunt deci cei următori:

Constantin Crețulescu, vel Ban.

Barbu Văcărescu, vel Vistier.

Istrati Crețulescu, vel Vornic de țera de jos.

Mihalache Manu, vel Vornic de țera de jos.

Teodorache Văcărescu, vel Vornic.

Constantin Caliarhi, vel Vornic.

Gheorghe Goleșcu, vel Vornic al obștirilor.

Alex. Filipescu, vel Logofăt de țera de sus.

Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de jos.

Nicolae Slugeroglu, vel Postelnic.

Mihail Suțu, vel Logofăt de obiceiuri.

Gheorghe Vlahuț, vel Spătar.

Alex. Desilă, vel Comis.

Mihail Cornescu, vel Vornic al Politiei.

Alex. Hariton, vel Căminar.

Asesă listă de boeri ne arată, că imensa majoritate a Divanului era compusă din boeri pământeni. Afară de Slugeroglu vel Postelnic, de C. Caliarhi vel Vornic, Alex. Hariton (?) vel Căminar, toți cei-l-alți sunt români.

Este locul a repeti: *codă de topor* sunt boerii pământeni în mâinile domnilor fanarioți!

În 1820 Mai 25 aflăm schimbări în Divan. Acum funcționează: Grig. Brâncoveanu biv vel Ban ca Epistat al Spătăriei, Barbu Văcărescu vel Ban, Greg. Băleanu vel Vornic de țera de sus, Gr. Filipescu vel Vistier, Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos. Const. Filipescu vel Vornic, Grig. Ralea vel Vornic, Nicolae Văcărescu vel Vornic obștirilor, Const. Goleșcu vel Logofăt de țera de jos, Const. Câmpineanu vel Logofet al străinelor pricinii, Iacovache Rizu vel Postelnic, Dim. Hrisoscoleo vel Logofăt de obiceiuri, Manolache Băleanu vel Vornic al Politiei¹, Alex. Hariton vel Căminar, D. Suțu vel Comis, Gheorghe Slătineanu vel Logo'ăt de țera de sus.

1. La 20 Septembrie este Nicolae Ghica vel Vornic al Politiei. La August 1819 aflăm pe Ștefan Balăeanu ca vel Hatman.

Ceea ce a putut mult contribui a face pre boerî să primescă fără de cârtire noua domnie, a trebuit să fie cunoscința ce au avut, încă dinainte de sosirea lui Alex. Suțu la București, despre dispozițiunea luată de Pörtă, a nu mai alege pre domnitorii Principatelor decât din cele 4 familii: Alex. Suțu, Mihail Suțu, Calimah și Moruzi, cu excluderea familii-lui Moruzi, cel ucis în urma păcei de la 1812¹.

Acastă hotărîre a Porței arătă boerimeî, că ori Alexandru, ori Mihail Suțu putea să le fie Domn, ori un Moruzi. Apoi Alex. Suțu, în definitiv, fusese Domnul cel mai de suferit, în 1802. Calimach era încă în Moldova.

Decisiunea Porței putea să fie mai odihnitore țărilor române, prin faptul imputînării pretendenților la domnie, dar în curând, revoluțiunea lui Tudor și eteria grécă, vor face inutilă acea dispozițiune.

După cererea lui Strogonoff, Alex. Suțu primi însărcinarea de a ancheta motivele fugii lui Caragea. Alex. Suțul, la buna plăcere, de sigur și a Turciei, urmări tocmai scopul de a scöte vinovat pre fostul Domn, ceea ce nu era de loc greü, căci l-am vădüt cum despoia țera.

Dar despre modul cum Al. Suțu își implini misiunea de a domni, vom vorbi mai la vale.

CAP. IV.

Administrațiunea țerei.—Biserica sub Al. N. Suțul.—Ancheta.—Mitropolitul Nectarie înlocuit prin Dionisie Lupul.—Paretesis de bună voie.—Miluirea lui Nectarie, miluirea noului Mitropolit.—Episcopul de Buzeu Constandie persecutat și înlocuit prin Gherasim.—Iosif Argeșiu möre.—Ilarion Episcop de Argeș.—Obiceiul dărei cârjei de Vodă.—Acte relative la Biserică.

Administrațiunea țerei Muntenesci, sub Al. Suțul, nu se deosebesce de a atător altor domni fanarioți. Aron Florian scrie că «s'a silit a dobândi dragostea și cinstea norodului»².

1. Veđi întrega dispozițiune în volumul domniei lui Scarlat Calimach la Moldova. Veđi *Acte și fragmente*, II pag. 546, de N. Iorga. Veđi Uricarul de Codrescu I, 107.

Representanții a două familii grece dobëndiră, pentru caci își perdură dreptul de a candida pentru o domnie, câte o pensiune prelevata asupra nenorocitelor visterii ale țărilor. Aceștia fura Arghiropulo și Hangeri. (40.000—60.000 lei).

2. Manual de istorie Principatului României. București 1839, pag. 187.

Documentele nu confirmă aserțiunea acésta a lui Aron Florian, cum mai departe vom vedea. Consulul frances din Bucuresci in primele sale note încă laudă pre noul Domn și afirmă că țera era bucurósă de scirea nouci Domnii. Mai apoi Pagé își schimbă părerea.

Negreșit, că pentru a se conforma firmanului de numire, Al. Suțul trebuia să ostiască suferințele *sărmanei raele*, fie căci așa era promisiunea dată lui Strogonoff, fie ca răspuns la *arz-magzarul* boerimei din guvernul interegnului, după fuga lui Caragea, arz prin care acea boerime, impinsă de curentul tot mai viu din țără, cutezase a denunța domniile grecesci ca sorgintea tuturor relelor de care se jăluia țera. Către acésta se mai adăoga și dorința lui Al. Suțu de a *scóte* vinoval pre Caragea după dorința Porței¹, care voia să probeze lui Strogonoff, că *vinovat* era fugarul Domn. Pentru toate aceste motive, noul Domnitor intrăbă *formal* pre boerii din Divan, cari sunt pêsurile țerei, convócă diverse comisii, cari să propună ce îmbunătățiri se pot acorda țerei. Mai mult, el numesce îndată, in 1819, o comisiune specială să ancheteze mai cu sémă deacă aședarea dărilor e dréptă seau nu? Membrii acestei comisiiuî pórtă numele de *Efori* și fură: Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, Gr. Băleanu și Gr. Filipescu. Acéstă comisiune va provoca un nou recensémint al populațiunei din țără, catagrafie care se realizează in 1820 și de care avem a ne ocupa la capitolul financelor. Mai cu sémă Vistierul Văcărescu avu misiunea acestei anchete și el va supune Domnitorului, prin o anafora, propunerile sale de îmbunătățiri, propuneri ce vom cerceta la Cap. administrațiunei și al financelor.

Acéstă anchetă nu impiedică pre noul Domn, după exemplul predecesorilor săi, să stórcă mai înteiú ceva bani de la țără.

Biserica este și pentru Al. Suțul, ca și pentru atâția alți domni fanarioți, o primă sorginte de inavuțire, séu cel puțin de creare de venituri. Aprópe fie-ce Domn grec a schimbat Mitropolitul, căci *simonia* era și ea isvor de bune sume de bani și pentru Vodă și pentru cei mai influenți boeri din Divan. Caragea a primit *paratesis de bună* voce a lui Dositei Filitis și l'a înlocuit cu Nectarie. Al. Suțu nu va avea și el Mitropolitul séu? Profitând de curentul, tot mai intensiv, național, contrar clerului înalt grecesc, noul Domnitor intețesce pre câți-va boeri să «doréscă» a avea un Mitropolit de națiune română.

Arétându-se gata să implinéscă dorul boerimei, dic uniú istorici²,

1. Reiz-Effendi a răspuns lui Strogonoff: «Eh bien! nous chargerons le Prince Suzzo de l'examen» a făptuirilor lui Caragea. *Iorga. Fragm. II pag. 543.*

2. Veđi Hurm., supl. I, p. 311. Aron Florian dice că: «Fiind că totă obștea románéscă 'și-a arétat voința, prin cererea boerilor, ca să alégă Mitropolit

Al. Suțul a primit *paretesis de bună voie* (!) a lui Nectarie și a aprobat noua alegere a obștei boerilor, în persóna lui Dionisie Lupul, Arhiereul Sevastis, român pământean. La 2 Maiu 1819 se face ipopsifiarea noului Mitropolit, care e dus la Curtea Domnăscă cu alaiu ordonat de Vodă și contrasemnat de Mihalache Suțul vel Logofăt za obiceiuri ¹.

român pământean, a știut să prețuiască puterea acelei dorințe obștești și învoindu-se ca să se alégă Sfinția sa părintele Dionisie, român pământean, a întors țerei un drept ce era călcat de prinții de mai nainte, pentru al lor interes.

1. Iacă alaiul investiturii :

Obicnuitul alaiu la ęșirea de la Domnăscă Curte a Prea Sfinției sale părintelui ipopsifiseos Mitropolit al țrei.

Polcovnicul de pod, gătit cu capod roșu și călare, i Căpitani sęi cu capode roșii, cu toți podarii pre jos.

Toți Zapcii Agiei, gătiți cu capode roșii și călări, i 8 Căpitani agieșci cu orînduiala lor și toți Bucicașii agieșci, toți pre jos.

Toți Zapcii spătăresci, gătiți cu capode roșii și călări, cu 8 Căpitani cu orînduiala lor spătăresci i toți Lefegiii și seimenii cu orînduiala lor, pre jos.

Portar-bașa, cu al 2-lea și al 3-lea Portari, gătiți și călări cu toți portăreii, cu orînduiala lor, pre jos.

Vel Agă, cu orînduiala D-sale, împrejurat de Buluc-bașii Agiei și Stegarul agiesc, cu orînduiala sa. pre jos și cu toți Tulumbagiii, pre jos.

Șese Postelnice, gătiți și călări și toți aprozii hătmănesci cu orînduiala lor, pre jos și toți Zapcii hătmănesci, cu capode roșii și călări.

Doi Logofeți de taină, gătiți și călări.

Doi, trei Logofeți de țera de sus și de jos, gătiți și călări.

Trei Postelnici cu doi Pitari, gătiți și călări.

Doi Logofeți de țera de jos, cu vel Pitar, gătiți și călări.

Doi Logofeți de țera de sus cu doi Postelnici, gătiți și călări.

Iuz-bașa al Divanului, cu capod roșu și călare, cu toți fustașii sęi cu dardele, pre jos.

Toți Potropopii cu Arhidiaconii și cu toți Preeții i Diaconii, pre jos, țiind un Arhidiacon paterița în mână.

Cu Prea Sfinția sa părintele Mitropolit, vel Logofătul de țera de sus, în caretă Domnăscă, cu 6 telegari, împreună și cu vel Logofătul de țera de jos.

Toți Logofeții inapoia caretei.

La dropta și la stînga caretei câte 4 ciohodari.

Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Dunnéta vel Logofete de obiceiuri să orînduesci pe Iuz-bașa al Divanului cu întocmirea acestui alaiu, fără de a face cât de puțin cusur spre petrecerea Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit la Mitropolie, *tolico pisah gospod.* — 1819, Maiu 1.

Mihalache Suțul vel Logofăt za obiceiuri.

Cond. XC VII, fila 6.

Că nu din cauza naționalismului obștesc al boerimeii se ipopsifia noii Arhieri, Mitropoliți și Episcopi, pôte să ne probeze informațiunea ce dă *Von Schladen*, reprezentantul Prusiei, în un raport către Regele său. Acesta afirmă că boerii nu s'a putut înțelege asupra înlocuirii lui Nectarie¹.

Legalmente, noul Mitropolit, a cheltuit numai 2080 de taleri², taxa meterhanelei și a alaiului; dar banii *nelegiuit* împărțiți? De aceștia nu pomenesc, de sigur, condicele Divanului. Dar că se plătea scump scaunele de prelați, pôte să ne amintescă Episcopul Ilarion de Argeș, care, când trecea cu trăsura pe lângă Curtea Domnăscă și Divan, striga la vizi'i: «*mână mă, că aici e pădurea Vlăsiei!*»³.

În cele de ce condice de la archiva Statului, relative la Domnia lui Al. N. Suțul, n'am dat de demisiunea lui Nectarie și nici de convocarea Corpului electoral. Există însă anafora boerilor, din 1 Mai, prin care a recomandat pre Dionisie Lupul (vezi anexa). Un alt act relativ, care afirmă că această alegere s'a făcut în regulă și că Nectarie a dat *paretesis de bună voie*, este următoarea circulară către Ispravnic:

D-lui Ispravnic ot sud... sănătate.

Vă facem în scire, că P. S. S. Părintele Mitropolit Nectarie, cunoscându-și neputința bătrânețelor, de bună voie a făcut *paretesis* de Mitropolie, spre a-și petrece rămășița vieții în odihnă. Și după alegerea obștiei, Dumnélor cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, de la și întâi a acestei luni, *am făcut Domnia mea*, Mitropolit pre P. S. S. Kir Dionisie Sevastis; pentru care poruncim. ca să publicarișiți la egumenii de pre la mănăstiri și tuturor de obște a le fi sciut, și a da cuviincioșa supunere la datoria ce are fieș-care către P. S. S., și fiți sănătoși.—1819, Maiu 15⁴.

Fostul Mitropolit Nectarie nu este cu totul *horopsit*, abandonând Scaunul mitropolitan, căci Al. Suțul îl *miluesce*, dându-i pe viață mănăstirea Sadova, din județul Jiul-de jos (Dolj). Scim că darea unei mănăstiri pe sêma cui-va, înseamnă, că acela să beneficieze de veniturile ei. Apoi cine pôte să răspundă, de nu cum-va și din această *miluire* a lui Nectarie, se *miluisă* cu ceva bani și însuși Domnitorul?

Era cunoscută deja dicetorea; «dar din dar se face raiu»!

Că vechiul Mitropolit Nectarie nu cade în disgrație, dovedesce,

1. Acte și fragm. de N. Iorga, II, pag. 539.

2. Vezi cod. XLVII, pag. 6 verso. Vezi actul la anexe.

3. Marco scrie lui Von Schladen că Dionisie a dat lui Vodă *un milion*. Vezi anexa după N. Iorga, Doc. LV. Vezi «*Cronicarii Greci*» de Erbiceanu, pag. XLIX. Se afirmă că Dionisie dete și Consulului rusesc 100.000 lei. (Vezi Doc. Hurm. X, pag. 66.

4. Cod. XCVI, pag. 35.

pe lângă faptul că i s'a acordat pe dată o mănăstire de *administrat*, și acela că i se face și o pensiune de 1000 taleri pe lună de la casa leilor.

Iacă actul relativ :

Carte prin care se dă asupra Prea Sfinției sale Proin Mitropolit Nectarie mănăstirea Sadova din sul Dolj în totă viața câtă va avea. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că răposaii întru fericire și pururea pomeniții ctitorii, cei ce au zidit sfintele și dumnezeescile locașuri de aici din Domnăscă noastră țară, luminați fiind spre faceri de bine și milostenii, le-au și înzestrat cu feluri de acareturi dătătoare de venituri, nu numai după măsura trebuinței cheltuelor ci încă și mai cu adaos, precum în ființă sunt vădute, ca din prisosul veniturilor să sâvârșescă faceri de bine și milostenii prin otcârmuirea și economia acelor ce după vremi se vor orindui Egumeni, pentru care, osebit de îngrijirea ce se cuvine a avea stăpânirea, după a sa datorie, atât pentru a acestor sfinte locașuri întregime și bună ființă, cât și pentru a se păzi cele bine primite și plăcute lui Dumnezeu ctitoresei orindueli, iar mai vortos pentru mănăstirile câte acei răposai ctitori, prin testamenturile lor lăsându-le slobode și neînchinat unde-vași, precum și pe egumenii lor singuri stăpâni și numai sub a stăpânirii otcârmuire le-au atârnat de privigherea Domnilor, mai cu adaos avem datorie, atât noi cât și cei după noi frați luminați Domni, ca să îngrijim, prin toate putinciusele mijloce, nu numai pentru a lor bună stare, ci și pentru paza ctitoricescelor orindneli. După această dar, a noastră neaparată datorie, precum pentru toate cele-l-alte mănăstiri, chibzuind, Domnia mea, câte sunt spre folosul lor, așa și pentru mănăstirea Sadovei, din sud Dolj ot preste Olt, fiind și această mănăstire neînchinată nicăeri, am hotărît o nouă și statornică păzire tuturor celor orinduite prin testamenturile răposaiilor ctitori, ca această mănăstire să se dea sub mâna unui singur otcârmuitor, pentru tot-deauna, în câtă viață va avea, ca să îngrijască cu durere de inimă a sâvârși toate cele orinduite pomeniri și a îngriji pentru chivernisirea și fericirea acestui sfânt locaș, și după cercetarea și alegerea ce am făcut, Domnia mea, am aflat pre Prea Sfinția sa proin Ungro-Vlahia chir Nectarie, sub a căruia îngrijire rinduiim și dăm această sfântă mănăstire cu toate acareturile, viile, moșiile, robii și orî-ce alte venituri ca să o aibă nestrămutat în stăpânirea Prea Sfinției sale cât va trăi; pentru care facem Domnia mea aceste sfinte mănăstiri și osebit dar și musaadea și poruncim, ca de acum înainte, în câtă viață va avea Prea Sfinția sa, să fie slobodă și asidotă de orî-ce dări și răspunderi va fi pe cele-l-alte mănăstiri adecă și cu numirea școlilor și cu a cutiei milosteniei și a spitalurilor și de orî-ce alte sunt datore cele-l-alte mănăstiri ale țerei, acesta să fie scutită și apărută, cum și de ceea ce da până acum cu numire de embaticii pe tot anul să fie slobodă, fără a se mai supăra de un ban măcar, ci tot iratul și venitul

ce are acéastă mănăstire să fie numai pentru cheltuelile Prea Sfinției sale și orînduelile bisericesci; precum dar și când se va întempla a'și da Prea Sfinția sa obștescul sfârșit, tot iratul și venitul acestei mănăstiri, în anul acela, să rămăe iarăși pe séma Prea osfinției sale, și, după împlinirea aceluî an să fie și Prea Sfinția sa dator a lăsa toate moșiile și cele-l-alte acareturi slobode și nezalogite, cum și monăstirea fără nici un ban datorie și ori-ce acareturi va face atât pe la moșiî cât și în sfiuta mănăstire, i cheltuelile judecăților ce vor urma după vremî pentru verî-ce pricinî ale moșiilor, toate acelea să fie pentru pomenirea sufletului Prea Sfinției sale, căci și Prea Sfinția sa aflându-se cu cuget bun și în vărsta bătrănețelor, va fi pildă de laudă la cei din urmă îngrijitori pentru paza orînduelelor bisericesci după ctitoricescile testamenturi la care sfință mănăstire de nu va putea mîerge însuși Prea Sfinția sa, are voie și slobodenie a orîndui pre ori cine va gasi cu cuvința de a îngriji chivernisirea și -paza tuturor orînduelelor, iar pentru choltuelile și trebuințele Prea Sfinției sale, rînduim, Domnia mea, ca sa aiba și câte taleri 1000 a lua pe totă luna de la casa lefilor, în câtă viață va trăi, și poruncim a i se păzi atât milele cele hărăzite din vechime acestei mănăstiri, cât și acești câte taleri 1000 să aibă a și-î lua pe totă luna de la casa lefilor, pentru cele în parte cheltueli ale obrazului Prea Sfinției sale. Drept aceea, poruncim Domnia mea și Dumitale cinstite și credincios boerul al Domniei mele Gheorgache Filipescule, vel Logofete de țera de sus, ca făcându-se catagrafie, cu inadins trâmîs, de toate moșiile și cele-l-alte acareturi mișcătore și nemișcătore ce are acéastă monăstire, să se orînduiască de la Divanul Domniei mele, boer, a le face Prea osfinției sale teslim cu catastih anume și să aducă Domniei mele și de la Prea osfinția sa alt catastih întocmai și asemenea de primire după orînduială. *tolco pisah gp l.*—1819, Septembrie 1¹.

Iw Alexandru Nicolae Suful Voevod.

În Cod. XCII, pagina 505, este o scrisore a fostului Mitropolit Nectarie (în grecesce), prin care rîgă pre Domnitor să-î dee voie a arenda moșiile mănăstirei Sadova (care i s'au dat lui pre viață) pre trei ani, la arendași raele, că altmîntrelea nu p'oe plăti datoriile contractate ca Mitropolit.

Rezoluțiunea lui Vodă :

Dumnôta vel Logofete de țera de sus, să se cerceteze acéastă cerere ce face Prea Sfinția sa proin Mitropolit Nectarie și să ne arêtați în scris. — 1819, Octombrie 4.

Vel Logofăt.

1. Cod. XCIII, fila 54, verso.

Opt zile după acesta, Domnitorul dă această otărire :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélui vel Logo-fătul de țera de sus, și vedându-se rugăciunea ce face Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul chir Nectarie, ca este cu cuviincioasa pricină spre a putea mai cu lesnire și mai în grabă să se desfacă de toți creditorii săi, dând adecă moșiile mănăstirei Sadovei în arendă pe trei ani și luând banii de la arendași, iar mai vartos pentru făgăduiala ce au dat Prea Sfinția sa că afara dintr'acele două condeie de datorie, ce se arată în anafora Prea Sfinției sale parintelui Mitropolit al Ungro-Vlahiei chir Dionisie și altul al proin Mitropolitului chir Ignatie, ori-ce altă datorie se va mai ivi, multă sau puțină, să nu se socotescă pre sêma sfinteii Mitropolii, ci pre obrazul Prea Sfinției sale, ca să o platască; pentru aceste dar două cuviincioase pricină, primim, Domnia mea, cererea Prea Sfinției sale și dăm ceruta voie de a da în arendă moșiile mănăstirei Sadovii pe trei ani și arenda lor să se dea negreșit la arendași raele, de la cari luând banii arendii înainte, să nu îi mai rămâe cuvânt de cea mai mică pricinuire de a nu se desface de toți creditorii săi.—1819, Octombre 12.

(Pecetea gospod). *Vel Logofăt*¹.

1. *Prea Înălțate Dómne.*

După luminată porunca Mariei tale ce mi se dă la această anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit chir Nectarie, vedui arătarea ce face Prea Sfinția sa ca în luminat hrisovul Mariei tale, ce este dat de a avea în stăpânire mănăstirea Sadova în totă v'ata sa, se coprinde că după pristăvirea Prea Sfinției sale, de se vor găsi moșiile mănăstirei date în arendă, acei arendași numai în anul acela al morței să aibă a le ținea și fiind-că cu acesta nu se pôte ajutama la răspunderea multelor datorii ce are cu dobândile, de nu va avea adecă voie acum la început a da moșiile în arendă cu lungime de mai mult soroc, face rugăcinne să bine-voiasca frésca Mariei tale bunatate, ca cu luminata poruncă, să aibă voie arendașii, ce se vor tocni, să numere banii arendii moșiilor măcar pe trei ani și acesta numai la două sau trei locneli, ca să pôte cu acest mijloc sa își iconomisescă cugetul ce are de a scapa mai în grabă de sarcina datoriilor. Acastă cerere găsind-o și sluga Mariei tale a fi cu cuvința pentru mai sus arătata pricină, iar mai vartos pentru făgăduiala ce au dat, că afară din două condeie de datorii, ce se coprind în anafora Prea Sfinției sale parintelui Mitropolit chir Ignatie, altă datorie nu mai este pe sêma sfinteii Mitropolii, ci ori-ce altă datorie se va mai ivi, multă sau puțină, are să se socotescă numai pe obrazul Prea Sfinției sale; de aceea găsesc cu cale, ca pe lângă harul ce i s'au făcut de la mila Mariei tale, cu darea mănăstirei Sadovei asupra Prea Sfinției sale, să i se mai facă adaos și acest har, dându-i-se adecă voie a da arenda moșiilor pe trei ani, însă la arendași raele, ca cu acest înlesnitor mijloc să pôtă mai în grabă a se desface de toți creditorii; iar hotărirea cea desăvârșită rămâne a se face de către Înălțimea ta.—1819, Octombre 8.

Gheorghe Fi ipescu vel Logofăt.

Urmază apoi Cartea Domnăscă, din 3 Noembrie 1819, prin care trâmite pre un împieगत de Divan și pre omul fostului Mitropolit Nectarie, să facă zapt totă averea mănăstirei Sadova, ce i s'a dat în otărmuire, cu catagrafie.

Că noul Mitropolit, nu fără cheltuială, isbuti ca să iee locul lui Nectarie, mai probază și graba cu care, la 3 Iunie 1819, ceru lui Al. Suțul autorisațiunea de a aduna din țără «ploconul» de noii mitropolit¹.

Al. Suțul mai află un mijloc de a *despăgubi* și pre Dionisie de cheltuiala făcută, acordându-i, în mod cam neobicinuit, folosința de la Mănăstirile Tismana și Dealul, pe totă viața și dreptul de a le administra prin egumeni numiți de Mitropolit, de și acele Mănăstiri nu veneau în Eparhia sa.

Hrisovul Prea Sfinției sale Părintelui Mitropolit Dionisie, ce s'a trecut după copia ce a trimis-o Prea Sfinției sale.

În Alexandru Nicolae Suțul voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

De vreme ce și cele pămîntesci după asemănarea nevedutei întocmiri, ale celor ceresci au luat buna orânduială și bunul aședăment, precum însuși Dum-

1. *În Alexandru Nicolae Suțul, voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.*

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, de vreme ce acest plocon, îndoit la ridicarea de nou Mitropolit în scaunul Mitropoliei, este obicei vechi și urmat cu neconținere până acum, după pliroforia ce ne dai, precum se arata mai jos, primită este Domniei mele această anafora a prea Sfinției tale, pre carea și întărindu-o, hotărîm ca și acum asemenea să se urmeze împlinirea acestui plocon de prin toate eparhiile țării.—1819, Iunie 4.

(Pecetea g-pod.) *Vel logofet.*

Prea Înălțate Dômne,

Prea vechi obicei au fost într'această țără dintr'un început care s'au urmat și se urmăză neconteuit și până acum, adecă când, după întemplantorea trebuință, se rădică Mitropolit nou în scaunul Mitropoliei și Episcop la scaunul vre uneia din eparhiile țerei, ceata preotăscă și diaconăscă, ca o lege și pravilă dau noului Arhieru ploconul ce obicinuesc de dau pe tot anul la Arhieru, îndoit, cu numire de ploconul cârjei, cu această deosebire însă, ca Episcopul cel nou își stringe acești bani ai cârjei numai din Eparhia sa, iar Mitropolitul adună atât din Eparhia Mitropoliei cât și din cele-l-alte Eparhii ale Episcopilor. De aceea, cu smerenie, nu lipsim a o face cunoscută Înălțimei tale, rugându-ne, ca să se deo luminata întărire la această zmerită a noastră anafora, și anii Măriei tale rugam a fi de la milostivul Dumnezeu mulți și fericiți.—1819, Iunie 3.

Al Măriei tale smerit părinte sufletesc și către D-șeu fierbinte rugător.

Cod. XCII, pag. 141.

Dionisie al Ungro-Vlahiei

neșei în sfințita scriptură ȋice : că «prin mine Impărații împărățesc și Domnii stăpănesc», cărora li s'au hărăzit de la Dumnezeu ȋngrijirea pentru buna stare a color lumesci în două chipuri, adevă bisericesce și politicesce, iar mai ales și întâi a fi supns la dumnezeesile pravile, ca printr'ênsele să lucreze cele folositoare de obște neamului omenesc, dând tuturor cele după vrednicie, căci cine caută pe cei vrednici, laudă lui își dobândesc, și a împărtași pre cei vrednici după cuviință și cu ceea ce este de folos, este o pricină îndeminătoare și altora ca vedând, să urmeze faptelor lor și să se silască, ca prin învățatură și osteneală se vie și ei în treapta vredniciei. Drept aceea, invrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnezeu cu Domnia aceștii pravo laavnice țeri românesci, am fost aflat pe Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul Ungro-Vlahiei chir Dionisie, fiind încă Arhieru Sevastis, din *pământeni de aici, vrednic și cuvios întru slujbele sale*, însărcinat cu purtarea de grijă a Mănăstirei Tismano din sud Gorj, având asupra-și și două hrisove Domnesci, unul al răposatului Alexandru vodă Ipsilant pentru mănăstirea Dealului, din sud Dâmbovița și altul al Domnului Ion Caragea voevod, pentru mănăstirea Tismana și cel d'ântăi coprințtor, că la lôt 1795 după ȋnscris paretisis ce au dat Nechifor egumenul Dealului și după arătarea ce s'au fost făcut de proin Mitropolitul Dositei către Domnia sa fratele Alexandru vodă Moruz, s'au fost orânduit numitul Arhieru otcărmitor mănăstirei Dealului, apoi în urmă iarăși acel Mitropolit, cu anafora, au fost făcut aretare răposatului Domn Alexandru Ipsilant, că acea mănăstire fiind supusă la datorie și aflându-se la dărăpănare din neȋngrijirea egumenilor, ce au stăut după vreme, cu făgăduială de neschimbare în viața sa din acea egumenie a Dealului, a supus pe numitul Arhieru de au primit egumenia făgăduindu-se și Sfinția sa a o plăti de datorie și a o preînnoi cu totul, cu care anafora cerându-se *sigurita* a egumenatului numitului Arhieru la această mănăstire, Domnia sa judecându-o, se vede că după cercetarea ce au făcut, au găsit cu cale și au dat la mâna numitului arhieru Sevastis, Domnesc hrisov de ȋntărirea egumeniei, până în sfârșitul vieții sale, în care hrisov răzimirându-se au și pus în lucrare cele făgăduite într'un rȋnd și când au isprăvit prefăcutul mănăstirei, viind cutremurul și risipindu-le tôte la pământ de iznăvă, al doilea rȋnd le-au făcut la loc încă și mai cu adaos, iar la lôt 1807, Iulie, în vremea când se afla aici armia Rusă, numitul Mitropolit Dositei, fără sfat de obște, luând de sub otcărmiturei mănăstirea Dealului, au dat'o unui Ilarion, omul său, însă numitul Arhieru avusese la mâinile sale, despre partea celor mai aleși din orașul Tȋrgoviștei, adevărire sub iscălitură pentru petrecerea sa și urmarea la cele mai sus arătate, care cunoscute făcându-se și mai virtos știute fiind încă mai din nainte, de cea de atunci oblăduire a Divanului, adevă de Dumnolor veliții boeri și pentru că atunci se întâmplase iarăși, cu sfat de obște de s'au deslipit de la lăzăreturile și spitalurile de ciumă ot Dudesci, trei mănăstiri ce se supuseseră mai dinainte, între cari fiind și mănăstirea

Tismana din sud Gorj, și reposatul Ștefan Arhimandritul, ce fusese mai dinainte Egumen, singur s'aun lepădat, neprimind a mai fi Egumen, trecut fiind în vîrsta bătrînețelor și în locu'î s'aun gasit cu cale de obște boerilor Divanului și s'aun dat mănăstirea Tismana numitului Arhiereî Sevastis, pentru năpăstuirea ce i se fusese făcut cu luarea mănăstireî Dealului și pentru că urma și trebuința a acest fel de mănăstire prea veche a țerei a se afla sub otcărmuirea unui ipochimen ca acesta, cercat și cu bun ipolipsis; în urmă, după venirea Domnului Ioan Caragea, făcându-se acestea cunoscente Domnieî sale prin jalba sa, ce aun fost dat, cu dinadinsul, aî corcetat prin taină și de față, și pliroforisindu-se de tot adevărul și mai virtos că și la acēstă mănăstire Tismana numitul Arhiereu, încă de cānd s'aun dat sub înguijire'î, n'au încetat, preînnoind cele stricate ale mănăstireî în lăuntru și pe afară și altele de iznōvă, făcend, învelind și chiar biserica din mănăstire cu fier și țiindu-o cu adunare de părinți cuvioși și împodobită pururea cu necontenitele slujbe bisericesci și fiind că și singur nu cerea despăgubirea sa de multele cheltueli și ostenoli ce aun pus la mănăstirea Dealului, Domnia sa, chibzuind cele dreptē, care i se cuvenia numitului Arhiereu, și mai virtos vrēnd a siguripsi buna otcărmuire a acēstî mănăstiri Tismana, de a nu cadea după vremî în vre-o altă egumenie a vre-unui nevrednic iconom și rēî chivernisitor și să ajungă mănăstirea în prōstă stare și dărăpănare și să o supue sub grele datoriî; de aceea dar, după încredințarea ce aî luat, atāt de ipochimenul soî, cāt și pentru acēsta prea veche mănăstire Tismana, nevrend Domnia sa a trece cu vederea ticăloșia ce putea aî veni cu lipsirea din otcărmuirea numitului Arhiereu, după datoria, atāt creștinēscă, cāt și Domnēscă, avēnd oblăduirea de la însuși milostivul Dumnezeuî a tōteî țeri, fiind mai vērtos îndemnat și din marea evlavie ce avea către Prea Sfinta, Prea curata stăpāna nōstra și pururea feciōra Maria, a căreia adormire se praznuesce la biserica dintr'acea mōnastire, cum și către sfintul cuviosul părintele nostru Nicodim cel sfințit, începētorul zidireî acēsteî mōnăstiri și adunătorul de obște calngārēscă acolo ia lăuntru, a căruia mormint și până astă-đi se află în slonul bisericeî din mōnăstire, aun gasit cu cale și aun hotărīt și printr'acel cinstit și bine incuviințat hrisov al Domnieî sale de isnōvă aun fost dat numita mōnăstire Tismana în desăvērșită purtare de grijă a Prea Sfintē.ei sale, spre a o avea până la sfârșitul viețēî sale, otcărmuind-o și chivernisindu-o nestrămutat și nesupērat de nimeni în tōtă viața sa, ca printr'acēsta rezemāndu-se, sa nu'si imputineze libovul ce firesce are spre adăogirea lucrurilor mōnăstiresci, ci mai vērtos să îngrijiască pururea cu dorință de a nu se supune sub datorie, ci la sfârșitul viețēî sale să o lase cu totul slobodă despre acēstă impovarare, purtānd grija și de acolea înainte după netăgăduita sa datorie de a avea mōnăstirea împodobită cu părinți cuvioși spre săvērșirea sfintelor slujbe, pentru pomenirea reposaților ctitori și a Domnieî sale, iar cānd cinevașî, cu vre-un mijloc va cerca a-l lipsi de la ac-stă mōnastire, voidnd a

lua de la Prea Sfinția sa otcârmuirea acei mănăstiri, atunci mai ântâiú să i se plinască tótă cheltuiala ce va arêta că aú facut cum și tótă ostenóla pentru ca să nu i se mai faca de iznóvă și altă năpăstuire precum și cu luarea mănăstirei Dealului; iar acum, într'al treilea Domnie a Domniei mele, după cea de obște alegerea Prea Sfinției sale, ce singur aú făcut, s'aú rânduit la numita mănăstire Tismana din sud Gorj, Prea cuviosul Arhimandrit chir Meletie egumen și chivernisitor în locul Prea Sfinției sale, însă Domnia vrënd a avea sciință cu ce inchipuire aú avut Prea Sfinția sa acéstă mănăstire și pliroforisindu-ne cu chiar coprinderea mai sus arêtatului hrisov, am făcut cercetare de cine acum se otcârmuesce mănăstirea Dealului? cu ce orânduială și de esto în starea în care aú lăsat'o Prea Sfinția sa când i s'aú luat? și aflându-o cu totul împotrivă, și vëdënd că și mănăstirea Tismana nu aú lăsat'o sub vre-o datorie cât de mică, apoi aú păzit și tóte cele coprindetóre în mai sus arêtatul hrisov al Domnului Caragea și pentru că am putut pricepe, că pururea Prea Sfinția sa póte fi mahnit la suflet, că s'aú ostenit și s'aú cheltuit în zadar la mănăstirea Dealului, înțelegënd de starea cea próstă în care ce află acum, pentru aceea de iznóvă am hărăzit și printr'acest prea cinstit și bine încuviințat hrisovul Domniei mele iarășî am însărcinat pe Prea Sfinția sa cu îngrijirea acești mănăstiri Dealul din sud Dâmbovița, a o avea adică în tótă viața Prea Sfinției sale, rânduindu-se egumen la acéstă mănăstire de Domnia mea acela ce ni'l va arêta Prea Sfinția sa, care are a fi sub singură ascultare și porunca Prea Sfinției sale, păzind întru tóte osebită aședarea ce'i va face Prea Sfinția sa, fără a fi volnic alt-cinevași vre-o dată a'î lua vre-o socotóla, ci numai Prea Sfinția sa, și fără a putea cine-va să supue acéstă mănăstire la vre-o datorie cu nici un fel de pricinuire, ci în tótă vremea sa fie slobodă ca cu acéstă să póta a o aduce iarășî la starea cea d'ântâiú ce o lăsase, precum însuși pre sine s'aú îndatorat, urmând Prea Sfinția sa și contractului mănăstirei ce este făcut în cancelaria Domniei mele, cu a răspunde pre tot anul la cutia milosteniei po talerî 1.500, precum sunt și cele-l-alte mănăstiri slobode ale țerei; și pentru ca să se păzescă, acéstă cu nestrămutare, am întărit hrisovul acesta cu însași credința Domniei mele Io Alexandru Nicolae Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fii Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd., Ioan Vvd., Scarlat Vvd., Dumitru Vvd., Grigore Vvd., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeriî veliți ai Divanului Domniei mele pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Vacărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus. pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Vacarescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearogla vel Postolnic, pan Mihalache Suțu vel Logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al Politiei,

pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de Țăra de jos; și s'a scris hrisovul acesta în anul d'ântâi, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la ani de la nascerea Domnului Dumneșău și mântuitorul nostru Isus Hristos 1819, Iunie 20, de Chiriță Logofăt de Divan.

Alexandru Suțul Voevod, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 199, verso.

Un alt mijloc de culegere de bani pentru P. S. Mitropolit:

În 1820, noul Mitropolit, s'a ocupat cu regularea metocelor. Sub cuvânt că nu erau în bună stare, a trimis la fie-care câte un călugăr ca *Embaticar*, cu condițiune, ca jumătate din venitul metocului să-l trimită pe fie-care an la Mitropolie. Și-a găsit belăua cu unul din ei, «Gherasie», căruia i-a dat în embatic metocul de la *Strehareți*, că n'a mai voit să-i dea nici o ascultare. Mitropolitul se jăluiesce lui Vodă și-i spune că acel «Gherasie la biserică nu merge, acoluthia, după datoria sa ca un călugăr ieromonah, nu-și citește, posturi nu păzesce, Vineri și Miercuri nu știe ce va să ȋică, fiind smintit la credință și cu totul *adriscos*, păzind dogmele lui Episcop, care este și rușine a le grăi cineva, necum a le pune sub vederea Măriei tale... Pentru de a se izbăvi bisericile românești și chiar Patria de asemenea om, rămâne a se chibzui de Înalta Măriei tale înțelepciune, ce se mai cuvine a se face, căci de va rămâne iarăși aci, este prin neputință a nu se atinge de chiar stăpânirea, după obiceiul său cel intrigant și după gura sa cea neînfrănată, precum și în ȋilele sefului Măriei tale s'a înfrănat».

Vodă Al. Suțul n'a cutezat să-l lovească direct, ci a rinduit anchete asupra faptelor lui, la 6 August 1820.

— Ce fel administra mănăstirile așa ȋiși «embaticari» orî arendași, cărora li se dădea — de sigur pe bani — un loc de egumen, se pôte vedea și din cerc țările făcute contra embaticarului mănăstirei *Strehaia*, gr cul Enache Vardaia. Nicolae Văcărescu vel Vornic al obștirilor (ca atare era interesat, căci Strihaia interesa cutia milelor și dóră și spitalele), cere lui Al. Suțul, aducerea lui Vardaia cu mumbașir, ca să fie obligat a plăti stricăciunile cauzate mănăstirei și proprietăților ei și a restitui lucrurile luate din zestrea ei, după catagrafie¹.

Alex. Suțul, — de ce? se pôte înțelege, — întârȋie a da rezoluțiune în sensul anaforalei lui N. Văcărescu, până la 26 Iunie.

*

1. Actul din Mai 1820, în Cod. C.

Dionisie Lupul păstorește, la început, cu Episcopii Iosef de Argeș, Galaction de Râmnic, Constandie de Buzău. Vodă otărăsă și înlocuirea acestora, dar prin dare de bani ei se menținură. Curând însă Vodă găsesce mijlocul a vedăvi Episcopia de Buzău și a înlocui pre Constandie.

Constandie dat-a și el «paratesis de bună voie»?

Așa afirmă unele acte, dar altele, din contră, ne arată pre Al. Suțul prigonind și destituind pre Constandie. Dăm în anexe nota lui Marco către Von Schladen, din care se vede cele petrecute la d stituirea lui Constandie (Filiti)¹.

«Că de bună voie și nesilit paretesis în scris și arătând lepădarea cu destoinicie cerută» a dat Constandie, dice Divanul, la 28 Iulie an 1819. Acest Divan se adună la Curtea Domnăscă «și făcând chibzuire se alese cu sfat de obște a se rindui Episcop, la mai sus numita Episcopie a Buzăului, cuviosul Gherasim Arhimandritul, ca un *pămên-tean cuvios* și din cercare cunoscut destoinic spre a bine otcârmui această sfintă casă a Episcopiei». (Veđi anexele după «Cron. Greci» de Erbiceanu.

La 27 Iulie 1819, în aceiași zi, aprobă Al. Suțu alegerea și se face și ipopsifiarea cu alaiul cuvenit².

1. Veđi anexele după Hurmuzachi X, pag. 69, et seq.

2. Iacă actele relative:

Iw Alexandru N. Suțul Voevođ i gospod. Zem. Vlahiscoe.

De vreme ce cuviosul Arhimandrit Gherasim, ca un pămên-tean cuvios și din cercare cunoscut destoinic spre a bine otcârmui această sfintă casă a Episcopiei, s'aî ales prin sfat de obște de către părinții Arhieriei și de Dumnelor boerii, vrednic de a se orîndui Episcop la sfînta Episcopie a Buzăului, primită este și Domniei mele această obștească alegere, pe care și întărinnd-o, otărîm ca întocmai să se facă urmare.

(Pecetea gpd.) *Vel Logofet.*

Prea Înălțate Dómne.

Am înțeles cu plecăciune luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac ni se dă, de la 27 ale acestei luni Iulie, cum că Sfinția sa Episcopul Buzăului chir Constandie, a dat din însuși bună voie și nesilit paretisis în scris și arătând lepădarea sa, cu destoinice cuvinte se rögă Măriei tale a fi ascultată această paretisis a Sfinției sale, a cărnua rugăciune, bine primită fiind Mariei tale, ni se poruncește ca, adunându-ne aici la Domnăscă Mariei tale Curte și făcând chibzuire spre folosul obștiei, să alegem cu unire, obrazul ce vom socoti mai smerit și credincios de a se orîndui Episcop la mai sus numita Episcopie a Buzăului și să-l arătăm Măriei tale prin anafora, ca să se orînduiască în locul părintelui Constandie. Următorii fiind luminați porunci, ne-am adunat cu toții aici la Domnăscă Curte și, făcând chibzuire, se alese cu sfat de obște a se rindui, Episcop la mai sus numita Episcopie a Buzăului, cuviosul Gherasim Arhimandritul în locul parintelui Constandie, ce de sineși s'aî lepădat, ca unul ce este bun pămên-tean și îl scim că este cu frica lui Dumnezeu, cuvios, cu smerenie și destoinic cunoscut, din cercare, a otcârmui și a chivernisi această sfintă casă,

Cu ocasiunea numirei noului Episcop, Al. Suțul reînnoește hrisovul Episcopiei de Buzău pentru privilegii, mili și scutiri, în 27 August 1819¹.

cu bună și lăudată orînduială și de alegerea ce se făcu prin chibzuire de obște nu lipsim a arăta, Înălțimei tale, spre a se da și luminată întărirea Măriei tale la această plecată a noastră anafora de dreapta alegere ce se făcu.—1819, Iulie 28.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Iosif Argeșiu, Galaction Râmnic, Grigorie Ghica Ban, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Constantin Dudesu, Ioan Știrbei, Iordache Goleșcu vel Vornic, Constantin Filipescu, Costache Răști, Mihail Suțul, Pană Costescu biv Vornic, Grigore Ralea, Manolache Băleanu vel Vornic.

Cond. XLII, fila . . .

Iacă și alaiul ordonat pentru noul Episcop :

Orînduiala obicînitului alaii iubitorului de Dumnezeu Episcop al Sîntei Episcopii Buzău, la eșirea din Domnăscă noastră Curte, până la Metochul Sîntei Episcopii.

Polcovnicul de tîrg agiese cu Polcovnicul de seîmenî spataresc, gătiți cu capode roșii și calări, cu totă slujitorimea Agiei, i arnăuții și toți lefegii și seîmenii, gătiți cu cepchienurile lor, pre jos.

Căpitanii za dorobanți cu Capitanii lefegii, cu capode roșii și calări, cu toți dorobanții pre jos.

Trei Logofeți de țera de jos cu Logofetul de taina de țera de jos, gătiți cu binișe curate și calări.

Trei logofeți de țera de sus cu Logofetul de taină de țera de sus, asemenea.

Rahtivan cu Iuz-bașa al Divanului, asemenea.

Doi Pitari cu trei Postelnici, asemenea.

Doi alai-căuși cu orînduiala lor, pre jos.

Careta Domnăscă cu 6 t legari, înlăuntru părintele Episcopul cu doi Logofeți de țera de sus, mprejurul caretei 6 cirhodari.

Toți Logofeții de țera de sus, cu toți Logofeții de țera de jos, pre lângă careta, pre jos.

Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahisco.

Cinstite și credincios boerul Domniei mele Dumnăta vel Logofete za obiceiuri, să orînduescă pre Iuz-bașa al Divanului a întocmi alaii întocmai după cum mai sus se arata, fără de a se face cătuși de puțin cusur, și mîne la . . . césuri din ăi să se afle toți strinși în Domnăscă noastră Curte. *tolico pisah gospod.* — 1819, Iulie 28.

(Pecetea gospod.). *Vel Logofet.*

Cod. XC VII, fila 7.

1. (Cod. XCIII, fila 830). Veđi actul între anexe.

Numai cum, și Vodă și Divanul, susțin, că Constandie s'a demisionat de bună voie, când în aceeași zi de 27 Iulie, Al. N. Suțul trimitea mumbașir să ridice din scaunul episcopal pre Constandie, de la Buzău, și să-l ducă surghiun la mănăstirea Tismana?

Iacă pitacul relativ :

Iă Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că Constandie, proin Episcop al Buzăului, uitându-și netăgăduitele sale datorii către pravilele, și cele Dumneșcesc și cele politicesc, îl supune a urma, și abătându-se în lucruri necuviincioșe, ce cu totul sunt împotriva cinului și haractirului unui Arhierieș și împotriva făgăduinței ce dă un păstor, și către Dumneșci și către patrie, s'a arătat următor împotriva cinului său, după cum, prin obștēșca anafora a archiereilor și a boerilor țerei, pre larg ni s'a făcut cunoscut; de aceea volnicim pre cinstit și credincios boerul Domniei mele biv vel Stolnic Scarlat Chițoran, să mērgă unde se va fi aflând numitul Constandie, și ridicându-l de acolo, să-l aducă la mănăstirea Tismana, unde poruncim cavișiei tale, Egumene al numitei mănăstiri, să se ție în mănăstire sub bună pază și, fără de al doilea poruncă a Domniei mele, slobod să nu fie de a eși de acolo, iar orînduitului Mumbașir să i se dee adeverință de tesli-matul său.—1819, Iulie 27¹.

(L. S.)

Ca o consecință a acestei dispozițiuni brutale, sunt actele următoare :

Io Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Dă pitac către Mitropolitul și către marele Logofăt de țara de sus Gheorghe Filipescu, «să meargă numai decât la metocul Episcopiei Buzăului de aici din Bucuresc, unde, făcând mai întâi catagrafie curată de toate cele ce se va fi aflând înăuntru, să le pună sub pecete, aducând acea catagrafie la Domnie ca să se vadă.—1819, Iulie 27².

(L. S.)

Vel Logofăt.

. . . . *Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce Constandie, proin Episcop al Buzăului, uitându-și netăgăduitele sale datorii... (ca mai sus), drept aceea volnicim, Domnia mea, pre Dum-nelului, cinstit și credincios boer Domniei mele. Alexandru Filipescu vel Logfăt de țara de jos, să mērgă la Episcopia Buzăi, unde fără veste sosind, să facă îndată

1. Cod. XCVI, pag. 59.

2. Cod. XCVI, pag. 60.

zapt nu numai ale Episcopiei toate mișcătoare și nemișcătoare, ci și chiar pe ale numitului, orî-ce va fi avînd acolo sau în altă parte, cât și la metocul de aici din București, care acele luându-le, prin catagrafie sub iscălitura Dumitale, să le aducă aici; precum și pentru ale Episcopiei și ale metocului lucruri, să orînduiască a se face osebită catagrafie după orînduială, iar pe de altă parte, ridicându-l pe numitul, să îl facă tesliu în mîna . . . ca să urmeze, după cum cu osebită poruncă a Domniei mele este poruncit. — 1819, Iulie 27.

(L. S.)

Vel Logofăt.

Catagrafia ordonată a se face la Episcopia de Buzău, nu se realizează, de ore-ce numa în 13 Octombre 1819, Al. Suțul, rînduesce din nou pre Logofătul de țera de sus să mîergă cu un delegat al Mitropoliei să facă catagrafia și să predee ștearea Episcopiei în primirea noului Episcop¹.

Al. N. Suțul voinde să aibă un scaun Episcopal văduv, recurse la acest mijloc de denigrare și amenințare în contra lui Constandie. Acesta, mai timid decât alții, nu mai asté, tă îndeplinirea amenințărilor, și dele «*paretesis* de bună voie»! Nu târdu. sub protecțiunea Consulului rusc. Constandie reintră în favoruri, dar nu revine și la Episcopia².

1. *Pitac către vel Logofătul de țera de jos pentru a face de al doilea de isnovă catagrafie Episcopiei Buzău.*

Io Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de jos, la paretisis, ce de bună voie a i fost dat Sfinția sa proin Episcop al Buzăului, chir Constandie, lepădându-se de sarcina acelei Episcopii, s'au fost închipuit atunci din porunca Domniei mele, a se face catagrafie curată și deslușită de toate ale Episcopiei, mișcătoare și nemișcătoare, dar fiind-că acea catagrafie n'a i luat sévêrșire, poruncim Dumitale, ca luând împreuna și din sfînta Mitropolie pe carele va orîndui prea Sfinția sa părintele Mitropolitul, doi vechili obicei, sa aibă a face de isnovă catagrafie cu deslușită arêtare, nu numai de totă zestrea sfîntei Episcopii până la cel mai mic lucru, mișcător și nemișcător, câte a i primit Sfinția sa proin Episcopul chir Constandie, după ce s'a făcut Episcop, ci și câte cu fôie va arêta Dumitale, că a i mai adăogat Sfinția sa lângă acelea de atunci până acum, în cîta vreme a i stătut Episcop și toate acelea să le faci teslim în zaptul noului Episcop al Buzăului chir Gherasim și făcîndu-se tre i catagrafi i asemenea una cu alta, iscălite atît de proin Episcopul chir Constandie. cât și de noul Episcop chir Gherasim și de Dumnéta, să se dee una la sfînta Mitropolie. alta la Episcopul cel no i și alta să se aducă la cîte-laria Divanului Domniei mele a sta în păstrare. i *saam receh gospod.* — 1819, Octombre 13.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCVI, pag. 87.

2. Ve i Docum. Hurmuzachi X, pag. 69.

O altă vacanță de episcopie se făcu prin mórtea mult cunoscutului și laudatului Episcop Iosif. Acéstă mórte se întâmplă în luna Octombrie 1820. Imediat Al. Suțul convócă obștea boeréscă și Divanul, să-i propună candidatul agradat de el. Acésta adunare nu supune, ca altă dată, o listă de trei candidați, din cari Vodă se aleggă pre unul, ci propune de Episcop la Argeș pre *Ilarion* Arhimandritul, «ca unul ce este om cu ideie, pre care îl scim că este om cu frica lui Dumnezeu, împodobit cu învățatură, cuvios, cu smerenie și destoinicie, cunoscut și din cercare.»

Vodă aprobă la 3 Noembrie alegerea lui *Ilarion*, a aceluși Episcop care, mai târziu, va fi amicul celebru al lui Tudor Vladimirescu.

Iacă actele relative :

În Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem Vlachiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor veliților boeri, am luat séma cuvintelor pentru care aleg Dumnélor de diadoh la Episcopia Argeșulni pre cuviosul Arhimandrit chir *Ilarion*; cu adevărat cuvântul cel drept trebuia să'î povățuiasca a dori de un Episcop, cu acest fel de îmbunătățiri, în ce chip mărturisesc, pentru mai sus ȕisul bărbat. Drept aceea, Domnia mea, pe nimenea altul cu îndemână gășind mai destoinic de cât cel arătat și încredințându-ne la mărturia Dumnélor boerilor, primim alegerea și întărim anaforaoa acésta.—1820, Noembrie 3.

Iscălitura gospod. (Peceta gospod)

Vel logofăt.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminata poruncă a Înălțimei tale, ce prin pitac de la 30 ale trecutului Octombrie ni s'aun dat, că, precum ne este sciut, dându'și obștescul sfărșit Sfinția sa Episcopul Argeșii, chir Iosif, în locul căruia urméza a se orândui altul, de aceea porunceșei Măria ta, ca adunându-ne cu toți la Domnésca Mariei tale Curte și chibzuind cine se cuvine a se orândui Episcop Argeșii, alegându-l a fi om cu idee și destoinic, pre carele prin anafora sa'l arătăm Înălțimei tale, urmatori fiind luminatei Mariei tale porunci, ne-am adunat cu toți aici la Domnésca Curte și făcând chibzuire, se alese, cu sfat de obște, a se orândui în locul răposatului Episcop, la mai sus numita Episcopie, cuviosul Arhimandrit chir *Ilarion*, ca unul ce este om cu idee, pre care îl scim ca este om cu frica lui Dumnezeu, împodobit cu învățatură, cuvios, cu smerenie și destoinicie, cunoscut și din cercare de a otcărui, a chivernisi și a păstori acéstă cuvântătoare turmă cu bună și laudata orânduială și de alegerea ce se făcu, prin

chibzuire de obște, nu lipsim a arêta, Înălțimeî tale, spre a se da și luminată întărirea Mărieî tale la acéstă prea plecată a noastră anafora de dreaptă alegerea ce am făcut.—1820, Noembre 1.

Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, Grigore Băleanu vel Vornic, Mihalache Manu biv vel. Vornic, Grigore Filipescu vel Vistier, Constantin Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofêt, Gheorghe Filipescu Vornic, Manolache Arghiropolu biv vel Logofêt, Constantin Duțescu, Iancul Văcărescu vel Logofêt, Scarlat Grădișteanu Vornic, Ioan Știrbeîu Vornic Nicolae Văcărescu vel Vornic, Dumitrache Racoviță, Constantin Cămpineanu, Costache Rasti, Manolache Băleanu vel Logofêt, Alexandru Ghica biv vel Logofêt, Constantin Cantacuzino. Grigorie Ralea vel Vornic, Dumitrache Hrisoscoleu, Grigorie Romanitis Vistier, Nicolache Filipescu, Alexandru Vilara biv vel Agă, Mihalache Cornescu biv vel Vornic, Nicolae Golescu Logofêt, Nicolae Ghica vel Vornic, Scurlat Mihălescu.

La 5 Noembre 1820, Ilarion capetă Cârja din mănile lui Al Suțul, la Curtea căruia e adus cu alaiul intocmit de vel Logofêt al obiceiurilor la 4 Noembre 1820¹.

Noul Domn Al. N. Suțul se preocupă de Biserica română, dar mai adese urmărind interese materiale. De așa natură se par a fi următoarele acte:

a) In 3 Februarie 1819, noul Domn scrie lui vel Logofêt de țera

1. Veđi anexa după Cond. 97 pag. 8.

Condica de obiceiuri No. 100, pag. 33 verso, amintesc cu ce chip se făcea alegerea de Arhiereu de scaun : «Când vre-o Episcopie rămâne în ved. vie și, după orinduială, face trebuință a se orindui alt Episcop în locul celui care a fost, se adună ânteiu Mitropolitul cu cei-l-alți Episcopi (decă e alegerea de Mitropolit, se adună numai Episcopi) și cu Dumnélor veliți boerî, halia și mazili, și face alegere de trei obraze, ce-î socotesc că sunt vrednici de acésta trébă, și-î arată Domnului prin anafora ; apoi într'aceeași séra se face la Mitropolie și bisericessile *psif*. Iar a doua di îl hirotonește Episcop. Apoi îl aduce Mitropolitul la Curtea Domnescă și staî în postelnicie până când ese Domnul în Divan și șede în Scaun, când atunci viind al 2-lea Postelnic și pottindu-î, merg înaintea Mărieî sale și după ce Măria sa dice Episcopului, că după alogeraa Mitropolitului și a boerilor se orînduesce Episcop și urmând după bunele povățuiri ale Eclis'arhului, se nădăjduiesce buna pastorie a Eparhieî, îl îmbracă vel Logofêt de țera de sus, luând din mâna Eclis'arhului și *Харакѣа*, din mâna Eclis'arhului îl dă în mâna Domnului, iar Domnul îl dă în mâna Episcopului. Apoi acesta face mulțămită prin cuvânt glasuit și după sêvêrșirea acestora merge cu Postelnicul, de unde, iarăși cu al 2-lea Postelnic, se poffesc dimpreună cu toți veliți boerî la ceremonia cafelei și de aci merge cu alaiu la Mitocul Episcopiei în caretă Domnescă dimpreună cu al 2-lea Logofêt de crî-ce țără se va găsi. Puțină schinbare era la ceremonialul Mitropolitului ipopsifiat.

de sus să deschidă o anchetă asupra stărei în care se află toate mănăstirile din țară, «*mai virtos a celor ce sunt Domnesci*»:

În Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de sus, fiind-că una din neapăratele datorii ale Domneșcei noastre privilegi și îngrijiri, cunoscem a fi și buna întocmire și îmbunătățire stărei mănăstirilor ce se află într'această Dómnescă a noastră țoră, iar mai virtos a celor ce sunt Domnesci ale țorei, ca unele ce se află numai sub a Domniei otcărmuire, de trebuință am socotit ca mai întâi să luăm o desevêșită pliroforie în ce stare se află acum fieș-care dintr'aceste mănăstiri ale țorei, câte adeca dintr'insele sunt slobode de datorie? câte se află sub datorie și sub câtă datorie sunt? pentru care pricină? cine se află Egunen la fieș-care mănăstire? cu ce simfonie și care sunt datoriile fieș-căruia după ctitoricescul hrison al acei mănăstiri? De aceea dar, printr'acest Domnesc al nostru pitac, poruncim Dumitale, ca pentru toate aceste de mai sus arătate, să faci cercetare cu deamêruntul și sa arăți Domniei mele prin anafora, cu întrégă pliroforie, *tolco pisah gospod.* — 1819, Februarie 3.

(Pecetea gpd.) *vel Logofêt.*

Cond. X' VIII, pag. 11.

În Octombrie 1819, ancheta o dirige, mai ales asupra mănăstirilor¹. închinat, Domnitorul întocmesce o comisiune, compusă din vel Logofêt Const. Golescu și biv vel Spătar Iacovache Rizu, să iee socotelile tuturor mănăstirilor închinat și să raporteze: ce Egunen are și de când este? Ce venit are? Ce embatică dă Egunenul pre fie-ce an? Și ce soroc are să o mai țină și cum ține mănăstirea?

1. *O ancheză morală ordonă Vodă a se face despre mănăstirea Mărcuța:*

«Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorule de Dumneșeu, Sfinția ta părinte Episcop al Argeșului și Sfinția ta Arhierule Sevasis i D-vóstra veliților boeri ai Divanului Domniei mele, vrând Domnia mea a ne pliroforisi și pentru mănăstirea Mărcuța, cu ce tes'ament este lăsată și legată de către răposatul ctitorul ei și sub a cui otcărmuire? cum și veniturile ei, unde au a se da și a se cheltui și pentru cele trebuincioase ale mănăstirei dregeri, de către cine are a se face și cu ce orânduială? cum și după petrecania răposatului Ctitor, ce dichomă pot avea asupra acestei mănăstiri cei ce se vor trage din nómul Ctitorului, de aceea poruncim, că aducând față pe Năstavnicul monastirei cu condica cea pecetluită de răposatul Ctitor i cu veră ce alto documenturi se vor fi mai aflând la mănăstire, și citindu-le toate cu buna înțelegere, să arătați Domniei mele în scris cu întrégă pliroforie. *tolco pisah gospod.* — 1819, Martie 28.

Cod. XCVI, pag. 31.

Câți locuitori are? De își are buna cuviință atât în Sfînta mănăstire, cât și la odăi? De sunt drese și învelite? Câte mori, vii, prăvălii, hanuri și robi are mănăstirea? Ca ce sumă de venit pot aceste să aducă pe fie-ce an? Află-se mănăstirea datoră cu zapise avlicesci? Ce privilegiiuri său milii Domnesci are? ¹

1. *Pitac către Dumn'lu' vel Logofătul Constantin Goleșcu și către Dumn'elu' biv vel Spătarul Iacovache Rizu, pentru a lua socotela mănăstirilor străine, la toate, și a arăta fieș-care mănăstire ce venit are și Egumenul care este și de cîn' este.*

Cinstiților și credincioșii boerilor ai Domniei mele, Dumn'eta vel Logofete de țera de jos Constantine Goleșcule i Dumn'eta biv vel Spătare Iacovache Rizul, vă facem în scire, că din ceasul ce am sosit, Domnia mea, într'acest de Dumnedeu păzit scaun al Domniei mele, cugetul și rivna ne-a' fost și ne este, pre cât ne va fi prin puțință, a aduce la bunătate și îndestulare și cele mai laudate îmbelșugări și folosuri ale țerei și ale supușilor noștrii, cari locuiesc sub a noastră oblăduire, a le înmulți, a face și altele ce vor fi lipsă, cari aduc bunătate, iar pe cele rele și stricătore, să le depărtăm, ca să petrăcă în fericire, căci a lor fericire este a noastră bucurie și mulțămire precum în faptă sunt vădute; drept aceea, între altele ce Domnia mea le privim cu luare aminte, am vădut și starea mănăstirilor ce sunt închinat la locuri străine, rău chivernisite și încă unele dintr'ensele au ajuns de și-au înstrăinat și moșii i alte acareturi ce au fost înzestrate de la răposaii ctitori și de alți pravoslavnicii creștini și, ne suferind Domnia mea a trece cu vederea cea deseversită stricare și prăpădenie a lor, cu ajutorul a tot țiitorului Dumnedeu, puind în gând a face o bunătate folositore și voind ca mai înteu să ne plioforisim de starea acestor mănăstiri, orînduim pre Dumnévoastră, ca cu totă silința, să faceți scumpă cercetare pentru fieș-care mănăstire osebit: unde se afla închinată? cine este Egumen? de când se află orînduit? cu ce aședământ o ține? ce embatichi i dă pre an și ce soroc are să o mai ție și cum ține mănăstirea? câți locuitori are? de își are buna cuviință atât în Sfînta mănăstire cât și la odai, de sunt drese și învelite? Al doilea sa cercetați câte moșii, vii, prăvalii, hanuri și câți robi are mănăstirea și ca ce sumă de venit pôte să aducă pre an fieș-care acaret său lucru și câte din moșii său acareturi se află date la arendași pre mai mulți ani? cu banii luați săi nu, și cât soroc au să le mai ție? cum și cât se află mănăstirea datoră cu avlicesci zapise, într'acui vreme de Egumen este făcută acea datorie? Al treilea să cercetați ce privilegiiuri și milii Domnesci are prin hrisove i cărți și ce venit aduc acele milii pre an? toate să le descoperiți a lua adevărata și curata plioforie, la care orî-ce ajutor va trebui Dumnévoastră spre înlesnirea acestora, să cereți de la Dumn'elu', cinstit și credincios boerul Domniei mele, vel Logofătul de țera de sus Gheorghe Filipescu și făcînd Dumnévoastră silință spre sêversirea acestora, cât va fi prin puțință mai far' de zăbavă, să arătați Domniei mele cu întrégă plioforie pentru fieș-care mănăstire osebit, *tolco pisah gpd.*—1819 Octombre 25.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Asemenea informațiunii le cerea Alexandru Suțul dicând, că a pus în gând «a face o bunătate folositoare». Ce bunătate? nu spune și suntem inclinați a crede, că acea *bunătate* avea să-l folosescă mai întâi pre el Domnitoriul.

În acest sens Alexandru Suțul adresază Ispravnicilor o osebită circulară în 29 Octombrie 1819¹ și către Caimacamul Craiovei.

Ispravnicii nu se grăbesc de loc... De sigur, *câștigați* de Egumenii greci, ei lasă circulara fără răspuns... Al. Suțul reia afacerea în anul următor 1820, tocmai la începutul lui August, adresând Ispravnicilor o nouă circulară, cu amenințare, că de vor mai întârzia informațiile, vor avea mare învinovățire².

Prea puține luni rămân din Octombrie 1820 până la Ianuarie 1821, pentru ca să fi avut Al. Suțul timpul de a-și realiza planul de stărcire a mănăstirilor închinete.

1. Cod. XLVI, pag. 94.

2. *Cărți Domnesce legate pe la to're ju lefele pentru to'te mănăstirile străine.*

D-vostre Ispravnicilor ot sud... senătate! Vă facem în scire, ca sunt două luni trecute de când s'a-i scris Dumnelor de către Dumnelui vel Logofet de țera de jos și de către Dumnelui vel Postelnic, ca să rinduiți oamenii credincioși a cerceta pentru moșiile și alte acareturi ce au mănăstirile străine într'acest județ, trimițându-se și foia după arătările Egumenilor și ca să se cunoscă de au arătat Egumenii adevărul s'ei nu, vi s'au fost scris ca să orinduiți oamenii vredeici a cerceta atât cele arătate în foie, cât și alte moși și acareturi de se vor mai găsi ale mănăstirilor străine: de ce stare sunt? Ca ce venituri au? și de sunt vindute în arendă, cu ce preț sunt vindute? Dreptul adevăr descoperind, să trimiteți catagrafie ca întreaga pliroforie. Și după trecere de o lună de zile, nevedându-se nici o urmare din partea Dumnevostre, a-i mai scris Dumnelor orinduiți boeri, ca să trimiteți negreșit cercetarea cu descoperirea cea ce ută; dupe care de abia au venit de la două județe răspunsuri că au primit cele din urmă scrisori și că vor urma. Ci fiind-ca pentru acesta, încă din trecutul Octombrie 29, lét 1819, s'au trānis poruncile Domniei mele către Dumnevostre, de când am însărcinat pre acești doi boeri cu trēba acesta, coprindețore pre larg ce au a face, ca cele ce vor fi cerute de Dumnelor, spre urmare și sevērșirea acestui trebă, să o puneți în faptă și cerēnd de la Dumnelor boeri a ne arēta sevērșirea ce au facut, am luat pliroforie că din pricina ameliei Dumnevostre, nu s'a-i putut da sevērșire. De care ne-am tulburat asupra-vē: de ce să fiți cu nebăgare de sēmă la porunca ce vi se dă și la cele ce din porunca Domniei mele vi se scrie? Care acesta fiind cusur al Dumnevostre, de o cam-dată se trece cu vederea, și iată că vō poruncim strașnic: altă dată să nu mai faceți acest fel de urmarc, că veți cadea la învinovățire și cum mai fără de zabava sa trimiteți catagrafia cea ceruta la Dumnelor orinduiți boeri. De care să avem Domnia mea însciințare și fiți senatoși.—1820, August 5.

Cod. XCVIII, pag. 273.

Cât p ntru a îmbunătăți starea materială a bisericelor Domnesci, nu aflăm urme sub Domnia lui Al. Suțul. Abia e vorba de 2 clopotnițe¹.

Va să dică, clopotniță de lemn, in loc de cea de peatră ori de cărămidă! Iaca îmbunătățirea materială! Apoi, nici se putea face alt cum cu sistemul de *Egumeni-embaticari*, alică întreprindători de exploatare a averilor mănăstirești.

Ast-fel, rolul bisericeii, in evoluțiunea națiunei române, era foarte redus, de nu cu totul nul. Domnitorul, nu-î vorbă, ascultă regulat «Orațiile» ce i se citiau, ori i se rostiau in ziua de lăsat de sec² ori de Pasci³, mergea cu mari alaiuri, la Mitropolie ori la cutare Biserică³,

1. Mitropolitul și Divanul supune anafora a Domnitorului pentru reua stare a clopotniței de la mănăstirea Zlatari și că amenință primejdie la trecători. Alexandru Suțul, in 4 August 1820, aprobă dărimarea clopotniței și inlocuiree ei printr'una de lemn provizorie, «iar când va veni mănăstirea in îndestularea de avere, să se zidescă cu cărămidă». Domnitorul mai menționează și clopotnița de la mănăstirea Sfintului Ioan, «poruncim Dumitale vel Agă, ca prin mai Mar-bașa de lemnari și zidari și alți meșteri cu sciință, să se facă cuviincioasă chibzuire, de este neaperat trebuința a se dărîma, după starea in care se află acum, pentru ca să nu se întempe vre-o primejdie și pâna unde se cuvine a se dărîma ca să se ridice apoi de lemn? și să ne arăți in scris». — 1820, August 4.

(I. S.)

Vel Logofăt.

NB. Anafora a Mitropolitului și a Divanului a fost provocata de o alta a Casei Eforilor podurilor.

2. Veđi orația citita de lăsatul secului de brînda, la 16 Februarie 1819, in Cod. XCVIII, pag. 107. Aceeași fu citită și in 8 Februarie 1820. De la Alex. Ipsilant, stilul acestor orațiuni nu a variat apröpe de loc. Era o cuvântare tradiționala, steriotipă. Veđi acöstä orațiune in anexe.

3. Cod. de obiceiuri (No. 97), descrie așa obiceiurile de la Pasci :

«Se dice obiceiuitul cuvânt de al 2-lea Logofăt de țera de sus, după ășirea din Biserică aflându-se Măria sa Voda in Scaun. *insă in Scaunul cel mic*; Dumnölor boerii veliți cu *rezmurile*, stau in piciöre și după dicerea cuvântului, se face sărutare de mână obștească.

Sëvërșindu-se Liturghia și scriindu-se Evanghelia de treî Logofeti, pece-tluindu-se de Măria sa prin vel Logofăt de țera de sus, vine in Divan pre Scaun și mai întëiü so face surutare de mână și, dupe ce ispravesc *dodecarda*, se dă confeturi, vutca și cafea și la toți boerii și așa se ispravesc cu puscă, trömbiți, meterhanea. A dona di de Pasci, se string boerii in Divan. Șede Măria sa pre pat și boerii pro lavită. Se dice orația de *dascăliș* școlelor Domnesci, apoi se face țeremonia iarăși cu puscă și dulcătă și cafea. Pe urma vin Consulii spre hiritismos in casa. Merge Maria sa Bezadea spre hiritismos la P. S. părintele Mitropolit. Și se isprăvesce. Și se ală și Dumnölni vel Spătar, Aga, Hatman, Vornicu, de Politie cu Zapcii și oameni Dumnölor numai cu calpacele și semnele in mână. In tot-d'a-una a doua di se țin orațiile».

Cod. XCVII, fila 9, verso.

Veđi alaiurile in auexe.

primea pre Mitropolit cu Sfinta Icónă de Crăciun¹, cu mare pompă asista la osfeştania de Bobotéză², cununa şi boteza boerii şi fiii de boeri, dar *religiunea* nu se câştiga mult din toate aceste practice.

Afară din practica şi părădile cunoscute rolul ce iea Domnitorul Al. Suţul faţă cu Biserica nu este tot-d'a-una corect. El iscălia atribuţiuni de ale Clisiarhului, trimiţând, cu propria sa judecată, la închisore feţe bisericesci, tot aşa cum surghinise la Tismana I re El-is-

1. *Intocmirea cum este a se urma după obiceiul la ajunul Crăciunului
şi a doua zi de ajun.*

În ziua de ajunul Crăciunului, după césuri, se afla Prea Sfinţia sa parintele Mitropolit şi Dumnélor boerii veliţi, dimpreună cu iubitori de Dumneđei părinţi Episcopii la Curtea gospod., unde trecând Măria sa la dreapta în Divan şi şedând în pat, vine Logofeţii Divanului cu Sfinta Icónă a nascerei Domnului nostru Isus Hristos şi o dă în mâna Logofetului celui mare şi Logofetul cel mare o dă Prea Sfinţiei sale părintelui Mitropolit şi Mitropolitul apropiindu-se către Maria sa Vodă, cu Sfinta Icónă. Se scôla Măria sa în picioare şi stând pre postav jos închinându-se, sărută Sfinta Icónă, începând pre loc cântăreţii gospod. a cânta troparele nascerei Domnului. Se aruncă pistole, puscii şi tunuri... Toţi boerii se află cu rezmurile şi semnele în mâni, în picioare şi fără de ţerimonia de cafea, trece Măria sa la harem, iar césurile se citesc în Biserica Curţei gospod. fără de *paratacsis*.

A doua zi, în ziua de Crăciun, pe la 10 césuri din noapte (?) Prea Sfinţia sa părintele Mitropolit cu iubitori de Dumneđei părinţi Episcopii, se află la Biserica, unde va fi a merge Măria sa. Iar Măria sa mai întâi ese în odaia cea mare îmbracat cu cabaniţă şi îmbracă pre Dumnélul vel Postelnic, pre Dumnélul vel Spătar-Caftan pe Serasir şi apoi pre loc purcede la Biserica. Şi după şevêşirea Sfintei Liturghii, trece Măria sa drept în Scaun în Divan, unde şade Dumnélul vel Spătar lângă Măria sa Vodă alătura, cu sabia incins şi cu caftanul îmbrăcat şi toţi Dumnélor veliţi boeri cu rezmurile şedând la la laviţă. Să dă cafea şi vutcă, dându-se pistole şi puscii şi meterhanéua cântând *se der Aga*, iar sêrutări de mână nu se face într'acéstă zi.

Cod. XCVII, fila 39.

2. *Veşii alaiul şi parada de Bobotéză la anexă. (Cod. XCVII, fila 22).*

Teremonia ce se face la lăsatul secului de brânză.

Duminică, după ce ese Măria sa Vodă de la Biserica şi işi bea caféua la harem, trece, cu obiceiuitul alaiu, în Divanul cel mare şi şede drept în Scaun, unde numai docât ese afară Logofeţii do ţera de sus şi cuvêntéză cuvêntul *ce este obiceiuit* şi trecut în condica Divanului, cerând ertăciune de la Domn din partea boerilor şi a ţerei. (*Biata ţera, ea se ruga de ertare! V. A. U.*). Isprăvindu-se acéstă, pe loc începea Beizadelele a săruta mâna Măriei sale cum şi toţi boerii ce se vor a la, de obşte şi după acéstă se dă obiceiuita cafea, şedând la laviţă toţi şi în urmă trece iarăşi la harem Măria sa cu alaiul ce ai venit.

Cod. XCVII, fila 23, verso,

copul de Buzău, Constandie. Aşa vom cita cazul a doi preoţi din satul Peatra (Teleorman). Al. Suţul, scrie la 22 Februarie 1819:

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolit, fiind-că aceşti lude Preoţi ot satul Piatra din sud Teleorman, ale căror nume se însemnă mai jos, s'aŭ arătat cu fapte netrebnice şi împotrivitóre la cinul şi podvigul preoţesc, am otărit Domnia mea, ca să li se ridice Darul Preoţiei şi să se aşede în dajdie cu lude; de aceea dar, cu nefer de la Delibaşa se trimiseră aici la Sfinta Mitropolie, căroră ridicându-li-se Darul Preoţiei de către Prea Sfinţia ta, să se trimită iaraşi înapoi la Delibaşa, spre a se face urmarea otăririi ce este dată de către Domnia mea. *tolco pisah gospod.*—1819, Februarie 22¹.

Apoi mai milostivindu-se, peste 4 zile, nu le mai ia Darul, ci 'i surghiunesce la Mănăstirea Căldăruşani, vestind acesta Mitropolitului aşa:

Iă Alexandru Nicolae Suţul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolit, cu toate că lude doi Preoţi ot satul Peatra sud Teleorman, a căror nume se însemnă mai jos, pentru netrebniciile lor urmarî cu cari s'aŭ arătat, s'a i fost dat porunca Domniei mele, prin pitac de la 22 ale acestei luni, ca să li se ridice Darul Preoţiei, dar milostivire facend Domnia mea, 'i-am ertat de acea osindă; ci spre înfrânarea lor, poruncim ca atât aceşti doi preoţi anume cât şi . . . ce aŭ fost împreună la acea netrebnică faptă şi se află la satul Peatra, aducându-se de acolo sa se trimită câte trei împreună, de către Prea Sfinţia ta, surghiun la Mănăstirea Căldăruşani, dand poruncă egumenului de acolo ca să'î aibă în bună pază de unde se nu fie slobođi până se va da al doilea poruncă a Domniei mele. *tolco pisah gospod.*—1819 Februarie 26².

Vel Logofăt.

O lună după aceea, vedend nemulţămirea ce produsese încălcarea de el a atribuţiunilor Mitropolitului, iertă preoţii:

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolit, fiind-că după jalba ce ne au dat popa Grigore i Popa Drăgan ot satul Peatra din sud Teleorman, ce se afla surghiun la Mănăstirea Căldăruşani, rugand a fi slobođi dintr'această osindă, aprópe fiind acum şi viitoarele Sfintele sərbători ale Invierei Domnului nostru Isus Hristos, ne-am milostivit Domnia mea asupra-le şi 'i-am ertat de pedópsa surghiunulăcului; de aceea, poruncim, ca să se scrie de către Prea Sfinţia ta cuviosului

1. Cod. XCVI. pag. 16.

2. Cod. XCVI, pag. 18.

Stareț al mănăstirii Căldărușană, ca să le dea slobozenie mai sus numiților Preoți, a merge pe la casele lor. *tolco pisah gospod.* — 1819, Martie 24.

Vel Loafăt.

În procesele de divorț nu cutéză a se amesteca Al. N. Suțul. El aprobă ori-ce otărîre ce — în această materie — dădea prelații țerei. Iacă un cas :

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a părintelui Mitropolit, s'au citit împreună și jalba ce ne-a dat Sultana, ce a fost soție lui Tănase Cojocar, arătând că, și după ce s'au despărțit prin otărîre bisericească de către numitul, tot nu are odihnă de dînsul, ci cu mai multă vrăjmășie, viind la casa ei, o necinstesce cu vorbe prôste, încă îndraznesce a o și bate; cerînd ca să fie apărută despre supărările lui. Decî, de vreme ce Prea Sfinț a sa părintele Mitropolit ne dă pliroforie că jăluitoarea Sultana, prin cercetare și hotărîre bisericească, este despărțită de către Tănase, poruncim ca, dupe aceeași bisericească hotărîre, să se facă urmare întocmai și Dumnéta vel Hatmane al Divanului, să dai nizam numitului Tănase, ca de acum înainte să nu mai îndrăznescă a mai face Sultanei cătuși de puțină supărare. — 1819, Decembre 7.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Prea Înălțate Dómne.

După luminată poruncă ce mi se dă la această alăturată jalbă a lui Tănase Dimanciu Cojocarul, intrînd în cercetarea plîngerei jăluitarului, ne-am pliroforisit că această pricină s'au străgănat mai nainte vreme, atît aici la Sfînta Mitropolie, cît și la luminat Divan, de unde se vîd și hotărîri făcute, înca în acea după urma și carte de despărțenie dată la mîna Sultanei, de procatohul nostru Prea Sfinția sa chir Nectarie, și ca un lucru ce este hotărît mai dinaintea noastră, noi nu putem să intrăm mai mult în cercetare. — 1819, Iunie 2.

Dionisie al Ungro-Vlahiei.

Cond. XCIV, pag. 8.

*

Revenind la noul Mitropolit, se cade să arătăm aci câte-va acte importante din arhipăstoria lui.

1) La 9 August 1819, Mitropolitul în unire cu Episcopii, propun lui Al. N. Suțul, în interesul mîntuirii Mitropoliei și a Episcopilor de datorii, un nizam nou, după care titularii acestora să nu mai fie învoiți a se imprumuta cu bani pre numele Bisericeilor lor, afară de trebuințele neapărate ale țerei. Veri ce zapise se vor semna de acum

Înainte de ȋși Mitropolit și Episcopii, pentru alte scopuri împrumutându-se, să nu fie valabile.

Acastă propunere merge în cercetarea Divanului, carele la 10 August 1819, se și grăbește a o aproba și a o supune prin anafora întăririi Domnesci. Domnitorul numai după două săptămâni îi dă aprobarea, la 24 August 1819.

Cum acest nizam interesa pre unii supuși străini, Divanul o. comunică Consulilor Austriei, Rusiei, Franciei și Prusiei

Măsura displace Consulilor și unii din ei protestă. Aceste proteste dau naștere unei corespondințe. Divanul și Domnitorul vădând acăsta, intră cu armagazar la Pörtă și cere — vai! Ce timpuri! — aprobarea nizamului care interesă Mitropolia și Episcopiile din țără¹. O notă

1. Veđi actele în anexo.

Anzfora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit pentru zapise avlicești și scăparea Mitropoliei de datorii.

Prea Înălțate Dóme.

Din ȋioa ce cu ajutorul lui Dumnezeu și cu adăpostirea Măriei tale m'am suit la Scaunul Sfinției Mitropolii, nu este cu cuviința a 'mă aduce aminte mai adesea de alt-ceva, decât pentru pricina suirei mele, nici a mă indeletnici cu mai multă filotimie la alt-ceva, decât a arăta drépta alegere a blagorodnicilor boeri și cea pentru mine intru o unire domnescă Măriei tale cugetare; acest fel de îngrijire la multe lucruri mă póte indemna, însă lucrul cel mai d'ântăi și mai stăpănit, am socotit a scăpa pre Mitropolie de obșteasca ei datorie, și după ce voi arăta cu cuvânt când este trebuința a se împrumuta și când trebuie a fi datore să oprăcă cele întemplatore catahrisis ale împrumutării: Mitropolia, Episcopiile și totă obștea, atunci numai are dreptate să alerge la împrumutatori și să iscălescă zapise avlicești, când întemplările vor arăta lucru neapărat, adică când este pusă înainte o netăgăduită obștească trebuința a țerei și pe lângă celelalte obștești ajutorințe se îndatorază și Mitropolia și Episcopiile la analoghia împreunei ajutorințe, spre întemplinarea acei neapărate a țerei trebuințe; atunci scăđându-se cheltuelilo din toate ȋilele, de nu vor ajunge veniturile acestor Sfințe locășuri, spre plata părții sinisforalei, ce le va ajunge, au voie a se împrumuta, cu soroc numit, care împlinindu-se, să se rēfuiască și avlicescul zapis să se spargă; iar când nu se va păzi un acest fel de soroc, atunci duhul zapisului să rămăe omorît, ne mai având nici tărie, nici putere, și Episcopii să nu mai fie slobodii a mărturisi dedesupt zapisul avlicesc al Sfinției Mitropolii, nici Mitropolitul să nu aibă putere a întări avlicești zapise ale Episcopilor, asemenea și când, ferescă Dumnezeu, se va întempla orî cutremur său ardere de foc, în cât să se dărime său să se ardă zidurile Mitropoliei său ale Episcopilor, iar otcărnuitorii acestor Sfințe locășuri, făcând socotélă veniturilor lor, nu se vor găsi de ajuns a se ridica său a se preinoi acele derăpănată său arse ziduri, atunci să se facă arătate Stăpânirii și Stăpânirea să orinduiască acastă întemplanie în cercetarea celor

originală în redacțiunea acestui arz este că boerii numesc Valahia cu ore-care emfază patriotică, cu numele de «Dakia» și *Daki* le dic românilor.

mai aleși ai țerei și după ce se va cerceta cu drept cuvânt și în frica lui Dumnezeu această cerere, sa se facă anafora către Stăpânire, care găsiind-o cu cale să o întarască, spre adevărire de trebuința cea netăgăduită a alerga la împrumutătorii; într'acestași chip urmându-se acesta, și Sfinta Mitropolie și Episcopiile să aibă voie spre facere de avlicești zapise, în care să se coprinădă totă noimia, atât a obșteștii anaforale, cât și a întaririi Stăpânirei, și când împrumutarea va fi în suma mare și nu va sta mijloc să se răspundă la un soroc, atunci plata să pue în soroce de câsturi, iar când într'acest chip nu se va plăti datoria, atunci iarăși duhul acestor avlicești zapise să rămăe omorit și fără putere. Într'acest chip cugetând pentru datoria obștei și împărțâșind părerea mea către în Hristos frații ce se află sub Sfinta Mitropolie-a Ungro-Vlahiei i iubitorii de Dumnezeu Episcopi, am primit anaforaoa de la frația lor, prin care fieș-care arata obștea Episcopiei sale sloboda de avliceșca datorie, căci și datoria cea veche prin filotimie au refuit și nouă au îngrijit a nu mai adăoga: deci și eu tot într'această filotimie cadând cu zmerenie, arăt Măriei tale, că afară din datoria cea din zilele lui Dositei și Ignatie procatohilor mei cei bine socotiți care eo adună în suma de taleri 43.500, însă taleri 31.000 de la chir Ignatie, ne mai primind nici de cum altă datorie nici adaogând vre una nouă după paretisis celui ce mai înaintea mea au statut Erarh chir Nectarie, mă făgăduesc ca în puțină vreme sa arăt Mitropolia sloboda de mai sus dîsa datorie și sa o păzesc de aci înainte neapucată de datornic mai no'i, afară numai de se va întempla, ferască Dumnezeu, de obște trebuință a obștei nelăgăduită și cunoscuta de Stăpânire, când atunci împrumutarea luându-se după cuvânt drept cu chipul ce mai sus am dis, urmază a se face cu zapis avlesc, această vestire va fi bine plăcută, fără indoială, bune credinței Măriei tale, fiind într'un glas cu cea de obște folositore cugetare a Măriei tale. la cel de obște al nostru sprijinitor și forte mai nainte îngrijitor Domn, care se nevoiesce în tot chipul spre desăvârșita precurmăre a relelor întrebunțări și aședă din totă virtutea cele bune și măutuitoare, este veselie a afla, că buna sa cugetare se împartășesco la cei din prejurul său, ca pilda sa este rîvnitoare și că Erarhi, cele mai înteu obraze se filotimisesce a 'și implini, cea după datorie bună mulțămire, prin fapte bune, precum este neindatorirea Episcopilor și a Sfintei Mitropolii când nu esto obșteșca și droptă trebuință pentru care mărturisesc și în scris mă făgăduesc, având într'o cugetare cu mine pre iubitorii de Dumnezeu Episcopi și în Hristos frați; aceste dar sunt încredințat fiind bine primite de către înalta înțelepciunea Măriei tale, ca unele ce se află într'un glas cu cea de obște folositore buna Măriei tale voință; de acum înainte orî care din frați în Hristos Mitropoliti, ce vor sta în urma mea oblăduitor, se va îndrăzni a călca acest cu cuvânt drept și sfînt aședemnt și bună starea a acestor Sfinte locașuri a strălucitei slavoslaviî a creștiuescului și dreptului credincios norod, de la care locașuri, atât sêraci, sârmanii, vèduve și lipsiți, după datorie se mângăe cu cea pe tôte zilele dare de milostenie ce se face prin mânilor arhie-recești, un acest fel de vrăjmaș a celui de obște folos, să fie blăstemat de toți

Sultanul dă firman, în care aproba regularea relativă la datoriile Mitropoliei și a Episcopilor, dar adaogă a face mențiune și de alte

Sfinții și de Dumneșii purtătorii parinți și sub judecata judecatorului celui drept, Domnului nostru Isus Hristos și Arhipăstorului la înfricoșata a doua venire, când are a răsplăti fieș-căruia după faptele lui, și anii Măriei tale rugăm a fi mulți și fericiți. — 1819, August 9.

Al Ungro-Vlahi Ț Dionisie, Iosif Episcop Argeșii, Galaction Episcop Râmnic, Gherasim Episcop Buzău.

(mnd. XCIII, fila 61.

Anafora obștescă a boerilor asupra acestei pricină.

Prea Înălțate Dómne.

După noima Domnescului Măriei tale pitac, citind cu luare aminte anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolitului chir Dionisie, am veșut cât este bine credincios și mântuitor cugetul Prea Sfinției sale, căci scapă Biserica Dachilor de cele până acum aducătoare de stricăciune rele întrebuințări a împrumutărilor împrumutând de acum înainte, seii (mai bine am dice), tăind cu totul mâna Țerosilii, care fără de proprie putea să prefacă cea în parte iubire de bani, închipnind-o ca o bună și de Dumneșii primită credință și fără nici o cercutare să hrăpescă cele sfinte, cea ce are inimă de patriot și cea după datorie grijă la a obștei folosință, dobândește multă pricina de bucurie citind această anafora a Prea Sfinției sale, căci fieș-care cuvântare arată învederat, că acest vitóz pământén Erarh se sirguesce întru adevăr, ca un privighetor păstor, spre îngrădirea turmei sale și spre a o păzi de toate părțile nebântuiri; decii, ca nisce părtași și noi, de binele obștesc bucurându-ne și mulțămii fiind, lăudam pre Prea Sfinția sa. căci au dat în vedere o mare dovadă a Parintescii sale îngrijiri și cinștim după enviință pre iubitorii de Dumneșii Episcopi, căci a i alergat împreună, cu osirdie, unde Ț-au chiămat folosința patriei. Aceste de obște folositore sêvșșiri, Prea Înălțate Dómne, de se va cerceta cu de amăruntu, cel d'ântei în început al lor se pogoră drept de la a Înălțimeii tale bunătate și cea d'ântei mulțamită a norodului Dachiei, după dreptate se cuvine Măriei tale, dintr'ensa isvorește toate cele de obște folosuri, dintr'ensa se revarsă adăparea cea prea curată a îmbunătățirii, pre care unul într'o parte și altul într'alta, póte să o abată, după măsura trebuinței ostenelei sale și adăpând partea sa cu indestulare, să aducă în ființă roduri frumoșe și mântuitoare. Cuvântul nostru îl adevereză lucrurile prin care părintesca Măriei tale îngrijire luminează dillele Domniei Înălțimeii tale, iar mai vertos prin luminata Înălțimeii tale întărire ce s'au dat la obștesca noastră alegere a acestui bun patriot Erarh, (ce este mărturisit prin cele bune și tuturor plăcute urmări ale sale). Să dovedește că și la acesta nu va putea găsi nici oda'a pre cel împotrivor și tagăduitor, pentru că și cel ce mai anevoie crede, se va îndupleca când va privi nu de odată toate facerile de bine ale Măriei tale, ce numai această economie a Sfinței Mitropolii și a Episcopilor, ce prin ocrotirea Măriei tale s'au sêvșșit, care sêvșșire nu se vede altă-dată la létul-piseț al Valahiei, fără numai în ferice dillele părintescii Înălțimeii tale otcârmuirii; pentru acesta noi slugile Măriei

două «*pricină*» de care boerii se creăduseră obligați a aminti în arzul lor și anume: de greutatea ce sudiții ocazionază administrațiunei țerei

tale, ne rugăm, să întărescî anafora a Prea Sfinției sale părintele Mitropolit și să pruncescî, să se trecă în condica Divanului, a Mitropoliei și a Episcopiiilor, adevărind întărirea sa prin deosebit Domnesc hrisov, ca să rămăe neclintită de sub ocrotirea celor din urma Înălțimei tale Domnii și să se scrie de către Înălțimea ta către Prea Sfințitul și a totă lumea Patriarh, să încuviințeze aședemîntul, precum din vechime s'au obicinuit, de Biserica cea mare, sîu cum se va chibzui și apoi să il întărescă supuind în nedelegate blăstemuri pre unul ca acela care s'ar îndrăzni să prefacă sîu să schimbe cel mai mic lucru din cele ce într'ensul se coprinde, spre a fi cu totul opriți cei după vremi Mitropoliți și Episcopi ai Valahiei, și nici de cum să nu fie volnici a se imprumuta cu cât de puțină bani pentru orî-ce alte pricinî, decăt numai pentru acele neapărate trebuințe ce sunt arătate în anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, însă și pentru acest fel de datorie să pue părinții Arhieriei tot felul de sîrguință și mare îngrijire a iconomisi cheltuelile casei cu bună orinduială, ca în sorocul ce se va pune, sîu și în urma sorocului, dar în scurtă și puțină vreme, să plătescă și să desfacă acea datorie, a nu se însărcina Sfintele case și a simți greutate cu plata dobîndilor; iar către acestea ne rugăm Măriei tale să ni se dea luminată voie ca în vreme cuviinciosă să înscințăm, după puțină, cea de obște a noastră bună cugetare pentru Măria ta către Prea Înaltul Devlet, care este cel d'antîi și bogat izvor al bunătăților, ca cu acest chip să ne împlinim către Măria ta, câte ca nisce neputincioși nu putem împlini deosebi în parte fieș-care din noi, o blîndă zîmbire a prea iubitorului de oameni și hrănitorului nostru Imperat, arătătoare de bună cugetare a inimii sale cei mari către Înălțimea ta, este cea mai mare din lume răsplătire la Măria ta, pentru câte bunet.ți noi prea plecații și credincioși slugi, am dobândit de la părintesca Măriei tale otcărmuire; ci iarăși cu plecaciune ne rugăm Măriei tale ca să întărescî acest obștesc bine, spre a rămănea nemuritor și la cei din urmă luminatul nume al Măriei tale, rugându ne către milostivul Dumnezeu de a păzi pre Înălțimea ta fără de clintire în luminatul Măriei tale Scaun și a îndelungi scumpa viață și fericirea Măriei tale întru mulți și prea slăviți ani. — 1819, August 10.

C. Crețulescu Ban, Gregore Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vornic, Mihalache Mano vel Vornic, Grigorie Filipescu Vornic, Grigorie Băleanu Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofăt, Constantin Filipescu biv vel Vornic, Ioan Știrbei Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, . . . Dumitrache Bibescu, Alexandru Filipescu vel Logofăt, Mihail Suțul, Grigorie Romanitis Vornic, Ștefan Bălăceanu vel Hatman, Constantin Dudesco vel Logofăt, Pană Costescu biv vel Vornic, Dumitrache Ralea biv vel Hatman, Manolache Răleanu vel Vornic, Mihalache Ghica biv vel Agă, Ioan.. biv vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 67.

Istoria Români'or de V. A. Urechiă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—4.

și de nedreptățirea locuitorilor la aședarea dărilor. Cu acest din urmă «pont» Vodă își dădea aerul d'a se preocupa de realizarea ordinului

Intărirea ce s'a dat la anaforaoa obștască a Dumnélor boerilor pentru acésta

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zem. Vlahiscoie.

Obștăscă rugăciune a Dumnélor boerilor, ce ni se face printr'acéstă anafora chibzuiind-o Domnia mea, în două chipuri o găsim lăudată, întâi adevă căci coprinderea anaforalei Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit privesce spre întemeierea și lăudata ocrotire a sfințelor locașuri și al doilea, că închipuesce o bună cunoștință și mulțămită către coī carī se osârduesc a arêta în faptă tocătre a Dumnélor patrie acest fel de roduri bine primite și folositóre și dinr'acésta se pricinuesce o simțitóre îndemnare spre a se osârdui fieș-care după starea trepteī sale ca să se arête cu asemenea roduri, care cu cât se înmulțesc, atât măī mult adaogă buna și fericita petrecere a norodului ce se află locuind într'acéstă de Dumnedeū păzită Domnăscă noastră țeră și acest fel de petrecero fiind cel măī dorit sfârșit al Domnesceī năstre oblăduirī, datorie nestrămutată avem, ca să o întărim și să o statornicim prin tôte cele cuviincioșe și putincioșe mijloce; de aceea dar, primită fiindu-ne acéstă obștăscă rugăciune a Dumnélor boerilor, poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se dea Domnăscă noastră întărire la anaforaoa Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, cu osebirea însă ce se arată măī jos, adevă, când se va întâmpla a se împrumuta Mitropolia său Episcopiiile pentru acele două neapărate trebuințe ce sunt arătate în anafăraoa prea sfinției sale părintelui Mitropolitului, să îngrijescă cu tot felul de sirguință, ca orī la sorocul ce se va coprinde în zapis său și în urma sorocului, în scurtă vreme să se plătescă și să so răfuiască acea datorie, iar către Prea Sfințitul a tótă lumea patriarh vom scrie Domnia mea cele după cuviință și după ce vom primi de la Prea Sfinția sa răspuns cu trimiterea ceruteī patriarșescī cărți, se va întocmi atunci și Domnesc al nostru hrisov, întocmai după coprinderea anaforaleī Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit cu osebirea de măī sus arătată, care anofora poruncim să se trecă atât în condica Domnăscului nostru Divan, cât și într'a Mitropoliei, a Episcopiei i a Dumnélor veliților boerī i a departamentelor de aici din Politie i a Divanului nostru ot Craiova și a isprăvnicaturilor județelor, făcându-se osebit și porunci ale Domnieī mele de publicație a se ceti prin tôte orașele țerei și a se face tuturor de obște cunoscută acéstă bună și folositóre întocmire.—1819. August.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cond. XCIII, fila 68.

Intărirea Domnăscă ce s'a dat la anaforaoa Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit i părinții Episcopī.

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zem. Vlahiscoie.

Privind Domnia mea la bunul și folositorul și lăudatul sfârșit ce urmăzează a se nasce din întocmirea ce se arată masjos într'acéstă anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, precum în deobită obștăscă anafora a Dumnélor

dat prin firmanul de numire la Domnie, de a ușura nevoile sermaneî raele¹.

boerilor de la 10 ale acestei luni i la întărirea ce am dat și la aceeași anafora pe larg se arată, o întărim Domnia mea și hotărâm, ca sa'și aibă ființa și urmarea sa întocmai și fără de cătuși puțină stămutare, cu osebirea numai ce se arată într'această obștească anafora, pentru plata datoriilor, când se va întempla a se imprumuta orî Mitropolia sôu Episcopiile pentru cele două neapărate trebuințe ce sunt arătate în anafora Prea Sfinției sale parintelui Mitropolit. După care poruncim Dumitale vel Logofete de țora de sus, să se facă și Domnesc al nostru hrisov în vremea cea cuviincioasă precum se arată în Domnêsca noastră întărire, ce s'aî dat la mai sus đisa obștească anafora a Dumnelor boerilor, cu osebirea ce s'a đis mai sus.—1819 August 24.

(Iscălitura gospod.) (Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cond. XCIII, fila 68 verso.

De la Logofetia mare.

Copie scôasă din cuvânt în cuvânt după cele adevărate anaforale cu întăriri Domnesci, care fiind întocmai, spre a fi cređută s'aî adevărit cu iscalitura. —1819, Septembrie 28.

Vel Logofăt.

Acest act este și în Cond. XCII, pag. 936.

1. Iacă actul acesta :

Domnule al Valahiei Alexandre, cea din parteți ravnă, arătata sirguință la buna întocmire a a estor trei pricină ce se cuprind într'această Prea Inaltă a mea poruncă, și mai mult aî întărit cea din fire alcătuiță în inima ta credință; Drept aceea cu blânlețe am primit ajutorul și ocrotirea ce s'aî arătat asupra acestor lucruri, nu numai din parteți, ce și din partea celor dintăii boeri aî țerei, pentru supuși Prea Inaltei Impărăției mele și întru mulțămire aî rămas pentru această Impărătsca mea putere.

După fala Domnilor al norodului Mesiei, alesule între cei mari aî nômului lui Isus, acum Domn al Valahiei, Alexandru Draco Zaade Voerod, întărească-se întru fericire sfârșiturile tale. După ce va ajunge în mâinile tale această Prea Inaltă Impărătescă a mea poruncă, faciți-se cunoscut, cum că, de vreme ce prin hotărită și de nume stăpânitoare voință a mea, este cerut ca locuitorii și supuși Valahiei (care este cheler al Prea Inaltului mei scaun) sa petreacă pururea întru bună și liniștită stare, având ajutor și ocrotire împotriva vericăreia nedreptăți și bântuiri, de aceea silința și sârguința ce se cuvino întru lucrarea acestora, este lucru nețăgăduit al slujbei tale: așa dar, Domnule, după ceea ce se cere de la înțelepciunea. iscusința cea de multa încercare și rîvna ta, băgând de sôma tôte acelea cu deamăruntul și prin silință sirguindu-te, ca sa pui în lucrare tôte organele și mijlocele câte privesc întru cea fără bântuială păzire a buneî orînduiei a țerei și întru petrecerea sôracilor supuși în repaos și liniștită stare, aî aflat cu îndestulare, că de la o vreme încoco,

În realitate împrumutarea sudiților era înmulțirea liudelor obligați a plăti biruri în profitul Domniei.

după nefolositor obiceiul, cei mari din clericăscă brăslă, Mitropolitul și cei Episcopii, la schimbările ce li se întâmplă, lasă cele pentru în parte trebuințe datorii ale lor, împovărându-le cei din nainte asupra celor ce se orînduesc după dînsii, cu cuvînt că sunt datorii ale Eparhiilor. Aî aflat despre acesta, că nepăzindu-se oarecum dreptatea și cumpănirea ce se cere între supușii locuitorii la răspunderea birului, se împovărăză obiceiurile dădii la cei neputernici prin dare neasemănată stărei lor și osebit de acestea, la ale sudiților fără încetare pricinii nesoghlăsurii; dar și cei d'întîi ai chelerului, Mitropolitul, cei trei Episcopii, cum și cei d'întîi ai boerilor, prin anafora în scris au cerut cu rugăciune buna urnire a acestor trei pricinii ce s'au dis mai sus, care într-un adevăr sunt vătămătoare către buna orînduială a țerei, de vreme ce rădăcă repaosul și odihna săracilor. Deci, chîmînd înainte-ți pre mai sus numiții, adică pre Mitropolitul și pre cei trei Episcopii, le-ai poruncit și le-ai orînduit, la datoriile ce se află acum să se plătescă prin răstimpuri de unde se cuvine, ca de acum înainte să nu mai încarce povara datoriei, cel d'întîi asupra celui din urmă orînduit, cu cuvînt de datorie a Eparhiilor. Într'acest chip puînd acestea la orînduială, ai sîvîrșit, ca și numiții să le păzescă, făgăduindu-se sîvîrșirei. Către acesta, fiind-că starea fieș-cărnia din supușii a acestui moștenitor al mîi Împărătesc loc al Valahiei, nu este de o potrivă, ci din pricina împrumutării și slabiciunii ce se urmăze între dînsii, după firescul cuvînt sunt și neasemănări și osebite. Aî însciuțat asemenea prin scrisorile tale, către Prea Înalta mea Pîrtă, cum că totă trebuința, este ca cele mai sus arătate trebuințose dădii să se orînduiască asupra fieș-cărnia din supușii locuitorii după asemănarea puterii ce vor avea și descoperindu-se cei întru bună avere, să fie de ajutor celor lipsiți și printr'acest chip să se pue în lucrare cuviincioasă cumpănire. Ai mai însciuțat, că după legăturile ce sunt, orîi cari vor fi sudiți să se osibescă într-un cunoscință de către supușii Prea Înaltei Împărăției mele; toate acestea s'au făcut cunoscute Împărăției mele. Asemenea este foarte vedit, că prin înțelepciune și cu credință te-ai urnit pururea și te-ai sirguit să arăți slujbe, ca un bîtrîn și după vîrstă și după praxis, ca slugă credincioasă și fiu de slugă al Prea Înaltei și neclintitei Împărăției mele, fiind către acesta și vestit pentru desvîrșita sciință ce ai de stările și lucrurile fieș-căreia orînduială a supușilor mai este încă sciint la toți, cum că osirdia cea prin rîvnă și statornicie arătată, atît din parte-ți, cît și din partea celor întîi boeri ce printr'o glăsuire cu tine s'au arătat sîvîrșitori, ca să pui în lucrare, printr'acest mijloc, aceste plăcute fapte și ca să întocmesci buna orînduială a țerei, alcătuiindu-î cele de tine arătate pricinii și sîvîrșind buna stare a supușilor, s'ai făcut pricinuitoare de laudă și bucurie și dătătoare de plăcere și bună cuvîntare. Ci dar fieți spre laudă, fiți sprijinit și statornic în temeiul credinței și al dreptății, osirduesce și caută apururea pentru orî-ce pricină cu întregime de inimă, sirguesce te de odată ca să urnesci într-un desvîrșire toate câte privesc spre a se păzi fără bîntuire buna orînduială a țerei, cum și hălădnitorii și sărăcimă; iar spre lauda cei cu credință petrecerea ta s'au dat și s'au trimis această Prea Înaltă poruncă, urmînd după ceea-ce se cere de la cea de multă

Măsura importantă luată de guvernul țerei, e comunicată tuturor Consulilor din Bucuresci¹.

cercare înțelepciune, iscusință și rîvnă a ta, să te silești a arăta slujbe plăcute prididind ori-ce folositoare urmare și sêvărînd după asemănare, glăsuirei acesteî porunci, ce cere umilînța și supunerea; așa să sciî, încredințându-te cu totul la acest sfînt semn al mei.

S'aũ scris pe la începutul lunei lui Harem 1235.

Cond. XCIII, fila 106.

1. Notele ce din lumina:ta poruncă gospod. s'aũ dat de la Logofetia mare a țerei de sus la câte patru Consulatele: al Rusiei, al Austriei, al Franței și al Prusiei, pentru zapisele avlicești, după noima anaforalei, a Prea Sfîntului părintelui Mitropolitului, a Dumnêlor veliți boeri și a întăririlor ce s'aũ dat la aceste anaforale,

Prea Inaltul nostru s'ăpân, care și-a făcut o sfînta datorie a îndrepta tôte cele ce bîntuesc obștea supușilor sêi, precum și să îi înlătore de la rele apucături, ca să nu mai cadă în rele din nou, și îngrijind să păstreze pre cât e posibil ordinea în tôte, în acele mai cu sêmă, cari ar putea să occasioneze abuzuri, a căutat să aplice asemenea grijă și la daraverile bănesci ale Bisericeî nòstre și după chibzuirea și împreună regularea dintre Prea Sfîntul Mitropolit și iubitoriî de Dumneđu Episcopi, aũ regulat, că datoriile celor 4 biserici să fie achitate, afară de douê sume din ale Mitropoliei, iar pe viitor împrumutul contractat prin obligațiunî (zapise) avlitice, să nu fie permise decăt în timp și mod determinat. În acest scop, Prea Sfîntul Mitropolit și iubitoriî de Dumneđu Episcopi, aũ infățîșat o anafora Mărieî sale de Dumneđu păzită. Acéstă anafora a fost aprobată și de veliți boeri, prin o altă anafora semnata de toți și ast-fel Mitropolia și Episcopiile, se consideră, după cum s'a đis mai sus, apêrate de datoriile, așa đise avlice, ce în mod abusiv se făceau până astăđi și s'aũ asigurat în contra împrumuturilor abusive. Fiind-că însă s'ar putea să existe la cineva vre-un zapis eclesiastic, presupus avlic, împotriva nizamului făcut, care urma să fie achitat sêu să rămână ca zapis de datorie individuală, iar detentorul ei neavênd cunoscînța de cele regulate să'l considere ca *avlic* și prin urmare să fie fără nici o grijă; de aceea, din ordinul Înălțimeî sale de Dumneđu păzită, subsemnatul vestind acéstă în tótă țera, am onóre să aduc acéstă la cunoscînța Prea Excelenței sale Domnului Pini, Gegeral-Consul al Autocrateî Majestăți a tuturor rușilor, în Moldo-Vlahia, cu rugăminte, de a comunica acéstă tuturor supușilor din Valahia, că decă s'ar întêmpla să se găsescă în mânilor vre-unui sudit un asemenea zapis bisericesc, de înainte de emiterea regulărei sus arătate, care zapis l'ar considera ca *avlic*, sa se presinte la debitorul, din partea împrumutătorului și decă nu va afla indestulare, să avizeze pre autorități de acósta, ca să fie asigurat de plată. Inșă acéstă infățîșare nu este permisă decăt numai până la 15 Noembre viitor, iar acel care se va presenta mai târđi nu va fi ascultat.

Subsemnatul este convins că Domnul General-Consul, luând în acósta pri-vință măsurile propuse, va bine-voi a 'mî răspunde.— Bucuresci 1819, Octombre 3.

Cod. XCIII, fila 72.

Gh. Filănescu Mare Logofăt.

În contra măsurilor luate, protestă agenția Austriacă și cea prusiană.

La protestele acestea, răspunde Guvernul :

Nota către agenție pentru zapise avlicesc.

De la 9 ale următoarei luni nota cinstitei agenții a chesaro-crăești Curții răspuns la cea de la trei, tot ale următoarei, scrisă din porunca Măriei sale lui Vodă din partea Logofetei Divanului, cu cinste am primit, prin care cinstita agenție închipuind oreș-cum nedeslușire la înțelegerea notei logofetei pentru zapisele avlicesc, după întocmirea cea nouă, dăce întâi că aceste patru sfinte Biserici cele mai mari ale principatului Valahiei vedându-se în chinonie politică și în dosolipsie hrimatică și cu deosebite sinalagmata, urmând pe vreme de a se împrumuta și că nu se vede de a fi arătat norodului nici acum vre-un alt deosebit mijloc, după care să se scie, că de acum înainte în ce chip cinevași să le împrumute și de la ce persoane și în ce fel să ia cinevași acel avlicesc zăpis iscălit și întărit, ca să pătă fi sigur altă dată la plata zăpisului de la datornicul acel loc avlicesc, de unde se va da zăpisul ; al doilea că cu această nouă întocmire pentru cele de acum înainte împrumutări nu pôte a se face defăimare celor de mai nainte împrumutări avlicesc la vre-o împotrivă întâmplare ; și al treilea, că brînduitul soroc până la 15 zile ale viitoarei luni Noiembrie se socotose a fi scurt pentru cei ce se află cu depărtare de loc spre a putea să se înfățișeze cu cerere de siguranță. La aceste trei ani cinste mai jos iscălitul a face arătare cinstitei agenții, din porunca Măriei sale Prea Înălțatului nostru Domn, însă la cea d'întâi : că chipul avlileșcilor zăpise de mai nainte rădicându-se cu totul a nu se mai urma, s'au hotărît cu sfat de obște i hotărîre Domnăscă, ca de acum înainte acele patru sfinte Biserici când din peristasis și din marq și neapărată trebuință vor fi silite a se împrumuta, să arôte acea trebuință în scris la acea stăpânire, ca judecându-se ființa ei și cunoscându-se că nu este alt mijloc a se întâmpina trebuința, să dea stăpânirea voie de chipul și sorocul împrumutării și numai acea împrumutare va fi cunoscută de buna și sigură a se plăti, iar într'alt chip nu. La cea de a doua, că cei ce se vor fi aflând cu zăpise avlicești la mână, făcute de mai năutea acestei noui întocmiri de împrumutare, au soroc de la stăpânire până la 15 ale viitorului Noiembrie, ca într'această diastimă de vreme să se arôte acei cu zăpise avlicești la datornicii lor, cerându-și, ori plata banilor, cu desăvârșită desfacere, seau siguranța împrumutării de la chiar ei ; neputând dobândi nici una, nici alta, să se arate la stăpânire, cerându-și siguranța, căci după trecerea numitului soroc, negreșit nu li se va da ascultare, ce vor rămânea acele zăpise cu totul desputernicite și ca o hârtie albă ; și la cea de al treilea, că orânduitul soroc, până la 15 Noiembrie, are să fie pentru cei ce se află mai cu apro-

piere, iar pentru cei mai depărtați înălțimea sa a lungit sorocul până la 15 ale viitorului Decembre și peste aceste două sôrôce nici cei cu depărtarea locului, nici cei cu apropiere nu vor fi ascultați când se vor arêta. Acéstă nouă întocmire făcându-se cunoscută către toți supușii stăpânirei, cum și osebi către cinstitele consulaturî, nu lipsii mai jos iscălitul cu tótă cinstea a face, din poruncă și acésta al doilea arêtare către cinstita cesaro-crăiască agenție.—1819 Octombrie 15 ¹.

Gheorghe Filipescu, Vel Logofêt.

Acestași mare Logofêt, răspunde Consulului prusesc, în o notă, în care îi spune: 1) că zapisele aolice sunt cu totul desființate și nu se mai pot contracta împrumuturi viitoare decât cu voia Domnăscă, conform notei de la 3 Octombrie; 2) că trebuie creditorii cu zapise avlice să-și prezinte la datornici polițele spre achitare până la 15 Noembrie viitor și în cas de neplată să cêră intervenirea Domnăscă pentru asigurarea lor; 3) cei cari nu se vor prezenta până la 15 Noembrie, vor fi considerate zapisele lor ca anulate.—1819, Octombrie 18 ².

Cod. XCIII, fila 92.

1. Cod. XCIII, fila 86.

2. Mai eată câte-va acte în legătură cu dispozițiunea ce am studiat mai sus :

Pitac la Starostea de neguțători pentru anaforalele și întăririle Domnăscă cele pentru datoria Sfintei Mitropolii și zapise avliceșci.

Staroste de neguțători, fiind-că după anaforaia Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, și a iubitorilor de Dumneșcu Episcopii, și după anaforaia obștiei Dumnolor boerilor s'au dat hotărîrea Domniei mele pentru datorile Sfintei Mitropolii și ale Sfințelor Episcopii, cum și pentru împrumuturi, pentru care pricină și cu ce mijloc are să se împrumute și cum are să se plătescă, este arătat pre larg; după care anaforale și otăriri ale Domniei mele, scoțându-se copie adevărită și de Dumnolui vel Logofêtul, iată și se trimite, care poruncim ca trecându-se în condica Stărostiei, să orinduescă totul dimpreună cu Logofêtul Stărostiei, care să publicarisască acéstă orînduială în tótă politia Bucureștilor, spre a se face tuturor de obște cunoscută acéstă bună și folositore întocmire și către acésta de se va întempla a se găsi în mânilor cuiva zapis al Mitropoliei sêu al vre-o uneia din Episcopii, cu numire de avlizesc, după fagăduiala ce este dată din partea părintelui Mitropolit și a părinților Episcopii, că nu se află la acele Scaune datorie avlicească, afară din două condee ce se coprinde în anaforaia Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit și acest zapis se va socoti ca pe obraz, iar nu aolicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se siguripsască cu doricul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la stăpânire. ca să se siguripsască, dar și acéstă năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembrie, iar după soroc nu i se va da ascultare. *tolico pisah gospod.* — 1819, Septembrie 30.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofêt.*

Explicațiunile nouă date de marele Logofăt se pare că liniștiră temerile diverșilor Consuli. Măsura rămasă definitivă.

Publicați la toate județele și la Caimacam, împreună și cu copii după anaforalele și întăririle Domnescă, cele pentru datoria Mitropoliei și zapise avlicești, spre a le trece în condică.

Dumnevoștra Ispravnicilor ot sud sănătate. Fiind-ca după anaforaoa Prea Sfinției Sale părintelui Mitropolit, și a iubitorilor de Dumneșu Episcopii, și după anaforaoa obștei Dumneșlor boerilor, s'au dat otăriri Domniei mele pentru datoriile Sfinței Mitropolii, și ale Sfințelor Episcopii și pentru împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc are să se împrumute și cum are să se plătească, este arătat pre larg, după care anaforale și otăriri ale Domniei mele, scoțându-se copie adevărate de Dumneșu vel Logofătul, se trimise aicea ca să se treacă în condica județului și să se publicarisească în toate orașele acestui județ a se face tuturor de obște cunoscută această bună și folositoare întocmire; de care pentru primire și urmare să avem Domnia mea înștiințare.

De se va întâmpla a se găsi în mâinile cuivași zapis al Mitropoliei său al vre-uneia din Episcopii, cu numire de avlicesc, după făgăduiala ce este dată din partea părintelui Mitropolitului și a părinților Episcopii, că nu se află la acele Scaune datorie avlicescă, afara din două condee ce se copriind în anaforaoa Prea Sfinției Sale părintelui Mitropolit, acest zapis se va socoti ca pe obraz, iar nu avlicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se sigurisească cu datornicul și când nu se va mulțumi împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la Stăpânire, ca să se sigurisească, dar această năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembrie, iar după soroc nu i se va da ascultare. — 1819, Septembrie 29.

Cod. XCVI, pag. 81.

Pitac la părintele Mitropolitul pentru a trece în condică anaforalele și întăririle Domnescă cele pentru datoria Mitropoliei și zapise avlicești.

Prea Sfinția ta parinte Mitropolit, fiind-ca după anaforaoa Prea Sfinției tale, și a iubitorilor de Dumneșu părinților Episcopii și după obșteșca anafora a Dumneșlor boerilor, s'au dat otăriri Domniei mele, pentru două condee de datorie ale Sfinței Mitropolii, care te-ai făgăduit Prea Sfinția ta, ca în scurtă vreme să le desfaci și Episcopii, că nu se află datore, cum și la împrumutări, pentru care pricina și cu ce mijloc se dă voie a se împrumuta și cum are să se plătească, este arătat pre larg într'acele anaforale și în otăririle Domniei mele, ce s'au dat, după care s'au trimis copii a se trece în condică pre la toate Judecătoriile și pre la Ispravnici pre afară, poruncindu-se, că de se va întâmpla a se găsi în mâinile cuivași zapis al Mitropoliei său al vre-uneia din Episcopii cu numele de avlicesc, după făgăduiala ce s'a dat (afară din două condee ce se copriind în anaforaoa Prea Sfinției tale), acel zapis se va socoti ca pe obraz, iar nu avlicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se sigurisească cu datornicul și când nu se va mulțumi împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la Stăpânire, ca să se sigurisească, dar și această năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembrie, iar după soroc nu i se va da ascultare; ci dar ca să

2) O preocupățiune — de și cam tardivă — tocmai din August anul 1820 — semnalăm din partea Mitropolitului Dionisie Lupul¹. El se gândi

fie știut și la Sfinta Mitropolie, o facem cunoscută ca și acia să se trecă în condica Mitropoliei anaforalele cu otăririle Domniei mele, de care asemenea s'a scris și la iubitorii de Dumnezeu Episcopi, spre a se păzi acesta bună și folositore întocmire cu neîrămutare. *tolico pisah gospod.*—1819, Septembrie 30.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCVI, pag. 82.

Asemenea cărți s'a făcut și către Episcopi.

1. Iacă aceste acte :

Prea Înălțate Dómne.

Printr'această smerită anafora arăt Înălțimei tale, ca înca de la lét 1819, când din mila lui Dumnezeu și cu bună voire a Măriei tale, m'am ridicat în Scaunul Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, cea mai de trebuință și temeinică începere a întrebuințării păstorescelor mele datorii, am socotit a fi (precum și este adevărat), ca să nu 'mî pun mânele pe capul celui întâmplător om și să îl ridic la marea tréptă a Preoției, următor fiind, atât aședărilor celor ântoi priimitori de acel mare dar, Apostoli și ucenici ai mântuitorului nostru Isus Hristos, cât și următoarelor lor sobornicesci Sfinte Canóne, a purtătorilor do Dumnezeu părinți, ca acest mare dar al Duhului Sfint, care de la Total a tot țiitorul ese și prin Fiul se dă la oameni, să fie în dar, după chiar însu-și graiul răscumpărătorului némului omenesc: «în dar ați luat, în dar sa dați», iar nu cumpărat prin bani, căci atunci îndrăznesc a dice și eu tot același cuvinte ce au glasuit și fericitul acela Patriarh al Țarigradului, Tarasie, către cei de atunci, că măcar de se și ia Preoția cu numire, dar lucrul minte cuvântul, căci se cumpără adică cu bani, fiind-că Duhul Sfint (omenește graesc), nu este supus Archieriei, ci Archieria Sfintului Duh și Archiereul este chiământor Duhului Sfint, iar nu lucrător, căci lucrătorul și sêvșitorul este însu-și acelaș ca un Dumnezeu adevărat ce se purcede din Dumnezeu adevărat și se sfințește, iar nu sfințește Archiereul. De aceea, când acest dar al Duhului Sfint, ce în dar s'a dat de la arhipăstorul Hristos la Sfinții Apostoli și de la dênșii la Diadochi, la toți Archiereii, nu se va da în dar, atunci și cel ce hirotonisește și cel ce se hirotonisește, nu numai că își porde darul, ci și anatemei se dă și spre perđare îi este cumpărarea, precum s'a dat de fericitul Vorhobnic Petru lui Simon vrăjitorul. Către acesta, alegerea unui deosebit om ca acesta, carele pentru trebuința și neputința norodului pravoslavnic își ia asupra-și o povara ca acesta a Preoției, nevoie urmăz a se face de către cei ce au trebuință și sa fie îndeletniciți, nu numai întrn bunătățile dise de fericitul Pavel, ci și destoinic a putea ridica neputințele părței acelia de norod, care l'a ales, cu învățătura și cu lucrarea. Așa dar, eu găsesc aședată de mai naintea înălțării mele în Scaunul Mitropoliei, șcôla românesca. Pre ori carele au venit spre acesta cerere a preoției, 'l-am orinduit la acea șcôlă, cu toate sciințele cele trebuincioșe, spre îndeplinirea datoriilor sale și aducându-mi

să oprască hirotoniile pe bani și provacă mai multe lucrări în Divan și de la Domnitor, spre acest scop, conform punctului IV și V din za-

mărturie în scris de la școlă, adică de la Archididascălu' acei școle, că este destoinic a-și dobîndi dorința, atuncî fiind vrednic și cu cea-l-altă cîntăre, imî pu' cu insu-mî mînilor pre capul lui și îi da' darul în dar, precum aședarea Sfinților Apostoli și Canónele sobornicesci poruncesc; care acéstă Sfință urmare și lucrare făcînd-o cunoscută și inbitorilor de Dumneđei fraților în Hristos Episcopî a acesteî de Dumneđei păzite țeri a Măriei tale, am luit rěspuns în scris, că și frăția lor sunt într'o cugetare cu smeronia mea și că vor fi următorî și frăția lor într'u tóte și iutocmai color mai suș dise Sfințe aședîrî. Dar fiind-că și noi ne aflăm, precum și coi-l-altî, oameni noput neioși și supuși morței, ca nu care cumva cei din urma noastră frați Archierei, să calce acéstă proînnoitore lucrare a numitelor mai sus Sfințe aședîrî asupra madolei hirotoniilor, rugăm bunătatea Măriei tale, precum ai întărit și alte multe de obște folositóre bunătăți ale acesteî patrii, să bino-voesci a iutari și acéstă preînnoire a noastră la pricina hirotonilor și prin luminat hîisovul Măriei tale, care să coprindă atât aceste mai sus dise, ce am pus înainte, vederei Măriei tale, cât și altele folositóre, ce de către Inalta Măriei tale înțelepciune se vor mai găsi cu cale, spre mai temeinică întărire și urmare a scopului ce este pus înainte, atât în cursul vremei noastre, cât și după noi în veci și pentru acéstă voi avea Măria ta cea mai mare plată de la arhipăstorul Hris os și pomenire cu lauda a pururea. — 1820, Iulie 18.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Iosif Episcop Argeș.

Cod. C, pag. 220.

Asupra acesteî anaforale Alexandru N. Suțul de'e următórea rezoluțiune:

«Cu adevărat Prea Sfinția sa parintele Mitropolitul, de când s'a' aședît în archiepăstorescul Scaun a acesteî pravoslavnice țeri, în multe chipuri și-a' arătat Dumneđeasca rîvnă ce hrănesce către cuvîntătórea a lui Hristos turină, iar mai vîrtos printr'acéstă anafora, ce puse înainte Domniei mele, arată pre față, câtă căldurosă dorință are de a aduce în starea cea canonisită de Sfinții Apostoli și de Sfințele Sobóre acest mare dar al Preoției, spre a se jărti mielul și cuvîntul lui Dumneđeú de mîni vrednice și mai nainte curățite, cu mijlocul ce arată Prea Sfinția sa dîmpreună cu Sfinția lor părinți Episcopî, cerșind a se da și Domnēca noastră hotărîre, ca să rămăie canon iestrămutat celor din urină păstorî ai s'aulului acestuia; cu multă bucurie am lăudat Domnia mea acéstă Dumneđească rîvnă a Prea Sfinției sale și vroid a se face cunoscută la tótă cinstita obște boerescă, punem înainte vederei D-vóstre cinstiților și credincioșilor boeri veliți ai Divanului Domniei mele halea și mazili acéstă anafora, ca mai cu dîndinsul făcînd și D-vóstre obștească chbzuire asupra celor arătate, sêu câte s'ar mai cuveni a se adăoga, să dați Domniei mele întrégă pliroforie și prin iscăliturile D-vóstre, ca și Domnia mea, să le aședăm și să le întărim». — 1820, Iulie 19.

(L. S.)

Vel Logofăt.

pisul ce semnasă la 22 August 1819, către Domnitor. (Vezi anexa după Erbiceanu, „Cronicarii Greci“, pag. XLIX). Ceva mai mult, el

Boerii se adunară, se sfătuiră și la 1 August 1820, prezentară lui Al N. Suțul următoarea anafora:

Prea Înălțate Dómnne.

Am vădnt anafora ce ań făcńt Măriei tale Prea Sfinția sa parintele Mitropolitul dimpreună cu părinții Episcopi, cum că fiind următorii Sfințelor Canóne Apostolesci și Sobornicesci, ce poruncesc ca cel ce esto a intra în ceta Preoțescă, se fie îndeletnicit întrn îmbunătățiri și destoinic a putea ridica cu învățatna și lucrarea nepuințele părței aceleia de norod care 'l-au ales și hirotonirea să i se facă în dar fără de dare de banı. Pre ori carı au venit spre acesta cerere a preoției, 'l-au orindnit Prea Sfinția sa mai ńtńcu la școla romńnescă, ce este, a se îndeletnici cu tóte sciințele cele trebuințese spre ńmplinirea datoriilor sale și aducńd la Prea Sfinția sa marturie în scris de la cel ńtńcu dascńl al școlei, ca este destoinic a-și dobńdi dorința, atńnci fiind vrednic și cu cea-l-ńltń crńțenie, i se da darul în dar și cum că acestu Sfinťń urmńre făcńd-o cunoscută și Sfinťńilor sale părinťńlor Episcopi, a ń luat rńspuns în scris, că și Sfinťńa lor sunt într'o cugetare cu Prea Sfinťńa sa și ca vor fi urmatori întrn tóte și întocmai celor mai sus Sfinťe ńședńri. Dar fiind, ca nisce oameni, supńși morťei, pentru ca nu care cum-va cei dń urma părinťń Archierei să calce acestu preńnoire a lucrńrei numitelor mai sus Sfinťe ńședńri asupra madelei hirotoniilor, an rńgat bńnńtatea Mariei tale, ca precum a ńnfńrit și alte multe obștiei folositóre bńnńtńń ale acesteı patrii, asemenea sa binevoescı a ńntńri și acestu preńnoire a Prea Sfinťiei sale la pricina hirotoniilor și prin luminat lrisovul Mńriei tale. întrn care sa se coprinda, atńt aceste mai sus ńșe, ce au pńs ńnainte vederea Mńriei tale, cńt și altele folositóre ce de către ńalta Mńriei tale ńńțelepciune se vor mai gńsi cu cale, spre mai temeinica ńntńrire și urmńrea scoposulńi acestńia, atńt în cursul vremei Prea Sfinťiei sale, cńt și în urma Prea Sfinťiei sale în veci. La care anafora s'au dat luminatń hotńrńrea Mńriei tale coprinďńtóre (*cit'ńză textual hotńrńrea de mai sus*). Urmatori fiind luminatei porńnci ne-am ńdunat cu toťńi, aici, la Domńesca Mariei tale Curte și din mai sus numita anafora, ńńțelegńd Dńmńeđesca și vrednica de mare laudń rivńń a Prea Sfinťiei sale și a părinťńlor Episcopi, ce într'o glńsnire ań bine cugetat de a preńnoii Sfinťele ńședńri și canóne Apostolesci și Sobornicesci, ca de acum ńnainte sa se jazeasca întocm a ń tńtń nesilita voinťń și din chiar bńnnul cuget, jartfńd și lepńdńnd cu totul acest vńtńmńtor de sufńet ńteres, a nu se nńi lua cńtuși de puťń lanı de la hirotoniń, cu nici un fel de cńvńt și pricinuire, ci precum în dar li s'au dat de Dńmńeđeń, asemenea sa dea și Prea Sfinťńa lor. În adevńr, Prea ńńălťate Dńmńne, lńudatń este acestu bunń fapta a Prea Sfinťiei sale și nu suntem vrednici a-ń face mulťńmńń dńpń cńvinťń, decńt ńńmńnem purńrea rugńtori catre milostivul Dńmńeđeń, ca sń-ń ńnmńľescń anıi vieťei Prea Sfinťiei sale pńna la adńncı bńtrńneťe, spre sufletesca mńngńere a norodulńi și spre severșńrea și de alte bńnńtńń, ce se nńdajduesc de la asemenea Sfinťit pastor și prin Prea Sfinťńa sa și de la părinťńi Episcopi, ce sunt supńși Șeannulńi Mitropoliei. De

propuse ca șcôla românească (a lui Lazar) să pregătască și candidați de preoți și în acesta, confirmând art. VI din angagiamentul său. De

care și cu herbintolă ne rugam sa bine-voesci Măria ta, a se da și luminat hrisovul Măriei tale de întărirea acestei obștești otăriri, ca să se păzescă totdeauna nestrămutată, nu numai acum, ci și la cei din urmă Archierei ce vor sta după vremi, dându-se stașnice porunci ale Măriei tale și către toate Isprăvnicaturile țerei, ca nici Ispravnicii, nici Zapci, nici altul nimeni, să nu se îndrăznescă a lua cineva-și cât de puțin bani de la cei ce sunt a intra în ceta Preoțescă. — 1820, August 1.

Grigore Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Grig. Băleanu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Grig Filipescu, Istrate Crețulescu biv Vornic, Iordache Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofet, Gheorghe Filipescu, Const. Dudescu, Iordache Filipescu vel Vornic, Iordache Goleacu Vornic, Greg. Ralea vel Vornic, Nicolae Văcărescu vel Vornic și Nestor Logofet.

Asupra acestei anaforale Alexandru N. Suțul hotărășce :

«Dintr'acastă obșteșca anafora a Dumnélor velișilor boerî, ni s'au făcut cuuoscut, cu întrégă bucuria noastră, cât este de unit cugetul Domniei lor și al părinților Archierei, spre lucrarea celor de Dumneșeu plăcute îmbunătățiri; se mai dovedesce încă și o Sfintă logătură de evlavie, a fiilor către duhovnicescul părinte și de parintesc libov către duhovnicescii fi și al tuturor împreună cuget unit cu voința Domniei mele, spre lucrarea celor folositore patriei, cerșind Domnescul nostru ajutor spre săvârșirea acelor bine întocmite și întărirea celor bine aședate. Drept aceea dar, laudând Domnia mea și acum această obșteșcă bună cugetare spre folosința patriei, primim toate câte se coprink într'acastă anafora și întărindu-le cu Domneșca noastră pecete, poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, vel Logofet de țera de sus, să întocmesci Domnescul nos'ru hrisov, făcând și Domnescile noastră porunci către toate Isprăvnicile țerei, cu coprinkerea ce mai jos într'acastă anafora se arată. — 1820, August 12.

(L. S.)

Vel Logofet.

Urméza îndata și hrisovul :

Domnii și oblăduitoriî țerilor, carora li s'au încredințat de la Dumneșeu puterea și stăpânirea de noróde, îndatorați fiind a îngriji cu neadormire pentru toate câte sunt spre buna orînduială și dreptatea supușilor săi, de a pune în faptă și a nu lăsa nici un lucru rău a curge cu nebagare de sémă, atât pentru partea politicéșcă, cât și pentru tagma bisericéșcă, ca un norod ce de obște împreună este încredințat sub o stăpânire și oblăduire creștinéșcă; căreia îngrijiri aflându-ne Domnia mea pururea îndatorați și pentru toate cele de trebuință rivnind, între alte pricinî obștești ale țerei, ce ne trudem de când milostivul Dumneșeu ne-aú hărăzit Domnia Valahiei, neîncetat și fără pregetare a le întocmi în starea cea cuviincioasă și a aduce cele cădute în rînduiala lor la urmarea cea bună, aflat-am tréba hirotoniilor preoțesci, care este partea,

cât—ciudat! Dionisie face asemenea propunere dupe ce la finea lui Iunie 1820, propusese lui Vodă a nu se da simbria dascălilor școlilor

cea alésă între norodul creștinesc și care este una din Sfintele taine bisericesci cădută mai dinainte, de la o vreme încôce, la un catahrosis nesuferit, având adică lesnire cu dare de banî orî cine vrea, prin mijlôce neprimite Bisericeî împotriva Sfintelor Canône Apostolesci a câștiga darul Preoției, care cunône, cu tarî legăturî opresce și îndatoresce pe cei ce pôrtă sorta și darul Apostoliei, ca acel dar Dumneșcesc ce printr'ênșî se dă, să nu îl neguțatorêscă prin luare de banî, ci precum Domnul nostru Isus Hristos, prin rostul Sfinției sale, a ȓis Apostolilor : «în dar aȓi luat, în dar să daȓi». Acestuî dar Sfiut Canon urmând și Prea Sfinția sa cel de acum alesul de Dumneșcu Mitropolit al Ungro-Vlahiei, chir Dionis e, dimpreună cunoscător al aceștii rea obiceinuință și fierbinte rîvnitor spre îndreptarea acestei pricinî bisericesci, prin anafora ne-aȓ făcut arêtare, cum că fiind următor Sfintelor Canône Apostolesci și Sobornicesci, ce poruncesc, ca acel ce este a intra în brêsla Preoțescă să fie îndeletnicit întru îmbunătățirî și destoinic a putea rădica cu învățatura și lucrarea neputințele părței aceia de norod care îl aȓ ales și hirotonia să i se facă în dar, fără de dare de banî ; pre orî carele aȓ venit spre acostă cerere a Preoției, a'l orîndui Prea Sfinția sa mai ântêiî la școla românuêscă, ce este aședată, a se îndeletnici cu tôte sciințele cele trebuincioșe, spre împlinirea datoriilor sale, carele aducênd la Prea Sfinția sa mărturie în scris de la cel d'ântêiu dascăl al școlei, că este destoinic a primi dorința, atuncî fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, să i se dea darul în dar. Și sum că acostă Sfiută urmare făcênd-o cunoscută și Sfințiilor sale părinților Episcopî, aȓ luat rêspons în scris, că și Sfinția lor sunt într-o cugetare cu Prea Sfinția sa și că vor fi următorî întru tôte și întocmai celor mai sus ȓise Sfiute aședêrî, dar fiind ca nisce oameni supuși morței, pentru ca nu care cum-va cei din urmă părinți Archierei, să calce acostă preînnoire a lucrărei numitelor mai sus Sfiute aședêrî asupra madelei hirotoniilor, au facut rugăciune Domniei mele, ca precum am întocmit și alte multe de obște folositore bunătăți ale acestei patrii, asemenea să bine-voim a iutări și acostă preînnoire a Prea Sfinției sale la pricina hirotoniilor și prin hrisovul Domniei mele, întru care să se coprindă, atât aceste mai sus ȓise, ce aȓ pus înaintea Domniei nôstre, cât și altele folositore ce de către Domnia mea se vor mai găsi cu cale, spre a se păzi întocmai, cât și în urma Prea Sfinției sale în veci. La care anafora s'aȓ dat Domnêscă nôtră hotărîre coprinșcătore, că cu adevêrat Prea Sfinția sa de când s'aȓ aședat în arhipăstorescul Scaun al acestei pravoslavnicî țeri, în multe chipuri 'și-aȓ arêtat Dumneșcesca rîvnă, ce hrănesce către cuvêntătoreă a lui Hristos turmă, iar mai vêrtos, printr'acostă anafora ce aȓ făcut către Domnia mea, aȓ dat de față câtă căldurôsă dorință are de a aduce acest mare dar al Preoției în starea cea canonisită de Sfinții Apostoli și de Sfintele Sobore spre a se jîrtfi mielul și cuvêntul lui Dumneșcu de mână vrednice și mai nainte curățite cu mijlocul ce îl arată Prea Sfinția sa dimpreună cu părinții Episcopî, cerșind a se da și Domnêscă nôtră hotărîre ca să rêmăe canon nestrămutat și celor din urmă păstori aȓ staululuî acestuia. Pre care acostă Dumneșcescă rîvnă a Prea Sfinției sale cu multă bucurie • am lăudat Domnia mea și voind a se face cunoscută la tôte obșrea boerêscă o am și orînduit Domnia mea în teoria

pre timpul de vacanțele de vară și a se licenția internatul școlii, sub pretext de economie!—Vom aduce acest unic act *urît*, semnat

Dumnealor voliților boeri, ca făcând chibzuire asupra celor mai sus dișe, să ne facă arătare; cari după porunca Domniei mele adunându-se cu toții, de la dioa întâi ale acestii urmatore, ne-au și facut aretare prin anafora, că și Dumnelor, nu numai sunt într'o unire la toate câte a i cuvântat Prea Sfinția sa, ci încă și laudă această bună faptă a Prea Sfinției Sale și a părinților Episcopi, ce într'o glăsuire au bine cugetat de a preînnoi Sfintele aședări și canone Apostolicesci și Sobornicesci, ca să nu se ia cătuși de puțin banii de la hirotonie, cu nici un fel de cuvânt, de la veri cine, adică, nici de Ispravnici, nici de Zapoii și nici de alt nimeni, ci precum în dar s'au dat de Dumneșe, asemenea și cei ce vin la hirotonie sa primescă dar în dar; pentru care și dic Dumnelor, că după cuviință nu sunt vrelnici a-i face mulțumită de catre noi, a fi pururea rugători către milostivul Dumneșe ca sa i inmulțescă anii vieții Prea Sfinției sale până la adânci bătrânețe și spre sufletescă mângâere a norodului și spre sêvêșirea și de alte mari bunătăți ce se nêlăjlnesc de la asemenea Sfințit păstor și prin Prea Sfinția sa și de la părinții Episcopi, ce sunt supuși Scamului Mitropoliei, rugându-ne de obște, ca acest aședemânt al hirotoniilor să-l întărim și cu Domnescul nostru hrisov, ca să se pazească în veci. Decî, dintr'acastă obștăscă anafora a Dumnelor boerilor, făcându-ni-se cunoscut cu întrégă bucurie a noastră cât este de unit cugetul Dumnelor cu al parinților Archierei spre luarea celor de Dumneșe plăcute îmbunătățiri, se mai dovedesc încă și o Sfință legătură de evlavie a fiilor către duhovnicescul părinte și de părintesc libov către duhovnicescii fi și al tuturor împreună cuget unit cu voința Domniei mele, spre lucrarea celor folositore patriei, cerșind Domnescul nostru ajutor spre sêvêșirea celor bine întocmite și întărirea celor bine aședate. Drept aceea dar, lăudând Domnia mea această obștăscă bună cercetare spre folosințele patriei, primim toate câte se coprind mai sus și printr'acest hrisov al nostru, întărim, ca sa se pazească acest aședemânt la hirotonii tot-deauna nestremutat, nu numai acum, ci și la cei din urma Archierei, ce vor sta după vremi. Rugăm dar și pre alți frați Domni, cari în urma noastră se vor învrednici a fi oblăduitori acestei creștinești țeri, să bine-voiască a innoi și a întări aședemântul acesta, și au adevărit hrisovul acesta cu însuși credința Domniei mele Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V-vd., Gheorghe V-vd., Ioan V-vd., Scarlat V-vd., Dumitru V-vd., Grigorie V-vd. martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncoveanu biv vel Ban, Epistatul Spătăriei, pan Barbu Vacărescu vel Ban, pan Grigorie Baleanu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu, vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofet de țera de jos, pan Constantin Cămpineanu vel Logofet al strănelor pricinii, pan Iacovache Rizu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolei vel Logofet de obiceiuri, pan Nicolae Ghica vel Vornic al Politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan

de Dionisie, la capit. școlilor¹. Se pot vede în note, actele relative la oprirea hiro'oniilor de candidați nepregatiți și pe bani.

3) Vre-o schimbare deosebită în organizarea administrațiunei Bisericeî muntene nu se află în diversele condice. Din organizarea dată Consistoriilor eparhiale sub ocupațiunea muscălescă din 1806—1812, s'a conservat câte-va, cum probază următorul act :

. . . , *Zemle Vlahiscoe.*

Fiind-că Sfinția sa Episcopul Râmnicului chir Galaction, dimpreuna cu Protosinghelul de la Craiova, are Sfinția sa orînduiți pentru a căuta pricinile bisericesci ale norodului și patru Clerici, cari, fiind-că se află pururea cu sîrguială și cu silință la pricinile și judecățile ce se orînduiesc de către Dumnélui Caimacamul și de către Dumnélor boeriî divaniți de la Divanul nostru ot Craiova, aș avut milă de la frații Domni de mai nainte ca să scutescă drepte bucatele lor stupi, și rîmătorî de dijmărit, și vinul ce-l va face în viile lor de vinăriciî și oile de oerit. Drept aceea înnoim și Domnia mea mila acésta și poruncim și vouă slujitorilor dijmarî, și vinăricerî și oerî, ce veți fi orînduiți după vremî la aceste slujbe, nimenî întru nimic supărare mai sus numiților Clerici pre drepte bucatele lor să nu le faceți, că așa este porunca Domniei mele. *î saam receh gospod.* — 1819, Octombre 25.

(Pecetea gospod.). *Vel Logofêt.*

Cod. XCIII, fila 160.

4) «De la descălecătóre», dice un act din 1849 Decembre 14, a existat pe lângă Curtea Gospod un mare eclesiarh, care avea privigherea Bisericilor Curței. Ultimii Domni Greci au adus pe lângă ei un Arhimandrit grec, care începu cu încetul s'a substituît marelui Eclesiarh român. Sub Al. Suțul se desființază postul de mare Eclesiarh, cu a robarea Mitropolitului Dionisie.

Dumitrache Suțul vel Comis; și Ispravnic, pan Gheorghe Slatineanu vel Logofet do țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la anul al doilea dintru întéia Domnie a Domniei mele, aici, în orașul Scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului Dumneșu și mîntuitorului nostru Isus Hristos.— 1820, August 23, de Nicolae Logofêt za Divan.

(Iscălitura și pecetea gospod.), *Gheorghe Slatineanu vel Logofêt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 17, verso.

1. Veți anaforaia Mitropolitului Dionisie în cod. 100, pag. 260.

Iacă actul:

Iw Alexandru Nicolae Suflu Voevod Zemle Vlahiscoe.

După pliroforia ce se dă Domniei mele printr'acastă anafora a Prea sfinției sale Mitropolitului țerei și a Dumnéluî cinstituluî și credinciosuluî boer al Domniei mele, Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țeara de sus, de vreme ce Eclis'archul curței gospod. aû rămas numai o numire cu totul deșartă și ne-trebuincioasă și acea puțină întrebuintare ce săvêrșia mai înainte vreme, Eclisiarhiî s'aû însărcinat de luminații Domni, selefiî noștri, asupra Arhimandrituluî curței domnesci, carele se află apûrura lăngă domnie și la fôte parisiile se arată inaintea Domnuluî; de aceea dar, ca un lucru de prisos, acastă Eclisiarhie, hotărîm Domnia mea să lipsescă de acum înainte cu totul, rămăind acastă îngrijire a bisericeî domnesci asupra Arhimandrituluî curței, pe carele îl orînduim Domnia mea mai mare și purtător de grije asupra preoților, cântăretilor și altor slujitorî ai acesteî biserici, sub povața Prea Sale părinteluî Mitropolit, arătându-se și la tôte parisiile inaintea Domniei mele, iar la biserica curței gospod cea veche, poruncim să îngrijesci Prea sfinția ta părinte Mitropolit, după chipul ce ne areți prin acastă anafora și după sciuta rîvnă ce ai la buna orînduială și buna stare a sîntelor biserici.—1819, Decembre 20.

(Pecetea g-pd).

vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Din descălicătorea acesteî țeri, stăpânirea aici se vede că și cu sfat bisericesc clirosuluî bisericeî gospod. aû închipuit un preot deosebit dintr'înșii numindu'l Eclisiarh și cu povățuirea Mitropolituluî, acesta îngrijiea tot-d'a-una mai vêrtos la parisiile domnilor în biserică, după vremi acest Eclisiarh al bisericeî curței gospod, avêndu'si petrecerea sa prea cinstită și fiind om cu idee și pracsis, atât la cele bisericesci, cât și politicesci, se cinstea de toți, în deosebire persóna sa; acêsta, luminat Dómne, țiindu-se până la mazilirea răposatuluî Alexandru Vodă Ipsilant și cunoscêndu-se în urmă, că la acastă bisericescă dregătorie nu se pot nemeri cu înlesnire dintre preoți pre cei asemenea celor mai d'inainte, răposatul Nicolae Vodă Caragea, aû adus de la Țarigrad un arhimandrit, numindu'l al curței gospod, pe carele s'aû cunoscut că cu încet, încet 'l-aû însărcinat cu tótă îngrijirea datoriei eclisiarhuluî mai mult pentru că tot-deauna s'aû aflat cu șederea sa în curtea gospod, aprópe de biserica ce merge Domnul și acêsta urmându-se de la Domn la Domn până acum, iar eclisiarhul aû rămas numai cu numirea, iar nu și cu lucrarea cea mai dinainte, căci și șederea sa mai mult s'aû întêmplat a fi la biserica ot Curtea veche și îngrijitor pentru cele de acolo și la parisiile Domnesci se arată și eclisiarhul numai pentru o aducere aminte a învechimiî acesteî dregătorii

și cu prea puțină întrebuințare din celo ce savârșesce arhimandritul curței gospod. de aceea și chibzuindu-ne amândoi, am socotit ca această numire de ecli-siarh aici în Bucuresci a bisericeii gospod, de acum înainte ca cum nu ar trebui a mai fi, și de se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, îndraznim a dice, că însuși preacuviosul arhimandrit al bisericeii curței gospod, să implinască de acum înainte și acea puțină întrebuințare ce savârșia ecli-siarhul la parasiile domnesci, și cât pentru biserica gospod ot Curtea veche. noi smeritul Mitro-polit, după datoria ce avem, îngrijind, vom nemeri vre-un preot mai deosebit și vom orîndui proestos acolo însărcinându'l cu purtarea de grija lucrurilor bisericeii dintr'ênsa, ce i se va da inscris, cu paza slujbelor i cu curățenia bisericeii, iar anii Măriei tale de la milostivul Dumnezeu-i să fie mulți și fe-riciți.—1819 Decembre 14.

Al Ungrovlahiei Dionisie, vel logofăt.

5) În privința toleranței religioase, nu găsim nici un act contrar ei. Bisericele eterodoxe continuă a fi sub protecțiunea stăpânirei țe-rei. Prozelitismul chiar în Biserica ortodoxă, este îngădit cu ôre-care formalități. De o parte nu este tolerat un român pămînten să schimbe legea sa¹, de altă parte, în cazul când o fată de evreu voi să se facă creștină, însuși Mitropolitul Dionisie ceru lui Vodă, ca să ordone boe-rilor ispravnicii, «ca față și cu Cucernicul Protopop al județului, să cerceteze acea fată de este de *bună voin* ei venirea la pravoslavie, orî silită de cinevași, scû de vre-un nădăjduit câștig (*ad. din interes V. A. U.*) și de toate a rămânea până la sfârșitul vieții sale sub ade-vărata pravoslavnică credință.»²

1. Un cas unic: un Nicolae manifesta cugetul sa'si lepede legea orto-doxa. El fu surghiunit la monastirea Mărgineni după denunțarea lui Aga. Mama lui se rîgă lui Vodă, în Septembrie 1820, de iertare și Vodă il iartă în 16 Septembrie 1820.—Cod. C, pag. 601.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevol i gospodar zemle Vlahiscoe*

Dumnévoastră ispravnicilor ai județului, cât pentru pornirea și cererea ficeii jăluitoarei de a veni la pravoslavnică credință și a so lumina cu Sfintul botez, poruncim dumnévoastră, ca împreună cu protopopul județului, să faceți cercetare și urmaroa ce mai jos se arata într'acastă anafora a Prea Sfinției sale părintelui mitropolit, iar pentru lucrurile cele luate de față din casa mume-sei. să cercetați de sunt bune și drepte ale mume-sei, să i sunt făcute, orî toate sînt dintr'ênsele, cu ostenela fetei, și fiind ale mume-sei, de nu sunt facute pe obra-zul fetei, orî ca să le pórte în casă, sêu ca sa i le dea de zestre când se va mărita, și să însciințați Domniei mele.—1820, Iunie 13.

(pecetea g-prd)

vel Logofăt.

6) Negreșit că cei veniți la legea ortodocsă din alte religii, dobândiau certe scutiri, privilegii și milui. ¹

Prea Înălțate Dămine,

După luminata poruncă ce ni se dă la această jalbă a Rujei Ovreiceî ot Ploesci, sud Prahova, am intrat în cercetarea pricinei și vre-un alt destoinic cercetat de față adevăr nu am putut descoperi, fără numai vedem, că înaintea acestei jălbi ni s'au fost adus alte două jălbi ale ficeî jăluitoarei, date tot către Măria ta, și buiurdisite către noi, dintr'a cărora copriudere pe largă pliroforie s'au fost dat Măriei tale, carî jălbi se și alătură prin însoțirea acestei anafora, și fiind-că ei s'au aflat cu locuința la Ploesci, precum și acea copilă la sud Saac, în casa numitului Paharnic, de se va găsi cu cale de Înalta Măriei tale înțelepciune, să se porunciască Dumnolor Boerilor Ispravnicî din sud Saac, unde față și cu Cucernicul Protopop al județului, să se cerceteze acea față de este de buna voia ei venirea la pravoslavie, ori silită de cinevașî, sôu de vre-un nădăjduit interes și de pôte a rămânea până în sfârșitul vieții sale sub adevărata pravoslavnică credință, și când cu adevărat se va încredința d-lor întru tôte, ni se va face arêtat nouă în scris, ca sa dăm poruncă la Starîta ot schitul Țigănesci, spre a o și lumina cu Sfîntul botez, după ce i se va face măi întîiu cuviinciosul catihitis: iar pentru acele lucruri luate de față, ce nici însăși nu le tăgăduiesc prin jalba sa și se va da luminată hotărîrea Măriei tale către Dumnolor boerîi Ispravnicî, cum să se urmeze, măi vîrtos ajutînd-o și pravila, numînd-o ca o firêscă zestre a ei, fiind trebuinciosă la vremea capătuirii sale, iar cea desăvîrșită hotărîre rămîne a se face de către Măria ta.—1820 Iunie 3.

Al Ungrovlachiei Dionisie

1. *Cartea Radului Papistașu bărbatul Zoîței pentru ertăciune.*
Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Radul bărbatul Zoîței botezatei din Papistașî prin sinet domnesc, au fost miluit de a fi apêrat din rîndul dajdiilor visteriei, i de alte podveđî și angariî, iar acum prin jalba ce au dat domniei mele, soția lui Zoîta, plîngîndu-se că ea rămîind sacată și bărbatul ei nefiind destoinic a o hrăni, măi vîrtos aflîndu-se însărcinată cu copil, au cerut, ca pentru neputința ei să o miluim cu scutirea unei prăvălii ce are, de fumărit, de căminărit, a căreia jalbă orînduîndu-o Domnia mea în cercetarea Dumnolui vel logofêtul de țera de sus, și Dumnolui prin anafora de la 9 ale următorei lunî, au aretat Domniei mele de sărăcia și sacatlăcul ei, de aceea milostivîndu-no Domnia mea, îi înnoim privilegiul ce au avut bărbat-sêi, cu a fi aperat și de aici înainte de rîndul dajdiilor visteriei i alte podveđî și angariî, cum și prăvălia ce o are drêptă a sa apêrată de fumărit și căminărit; pentru care poruncim la toți câți se cuvine, întocmai să îlți următorî, că așa este porunca Domniei mele, I. Saam recech gospod.—1819 Septembrie 16.

(Pecetea gospod.) *Vel logofêt.*

Cod. XCIII, fila 71.

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Maria care din legea ovreiască au tras la pravoslavnică credință au avut privilegiu de la frații Domnî de măi nainte, a scuti o prăvălie

7) O afacere curiosă agită lumea boerescă în 1870. Un călugăr grec a fost aflat cu furătură de moște: un fragment din st. Damian, altul de la Sfântul Pantelimon și «o bucațică neagră, scrisă în slavă: «Sfântul lemn», iar prin graiul dăce numitul Ieromonah, că e sânge de al Sfântului Gheorghe».... Mitropolitul cere lui A. Șuțu să se sequestreze toate acestea și să se păstreze la Mitropolie, sub pecetea și a Călugărului, până se vor ivi reclamațiuni de la locul cărora aparțin.

Vodă aprobă cererea, la 25 Martie 1820.¹

și o cărciuma sub această pravălie, de fumărit, de căminărit, de vama, de vinul Domnesc, de ortul Vătășesc și de alte angarii, ce sunt pe prăvălii și cărciume, însă prăvălia și cărciuma drăptă a sa, cum și Nica soțul ei a fi aperi de rându dăjdiilor fiind strein și scăpatat, iar acum după jalba ce au dat Domniei mele nunită Maria, arătând ca Nica soțul ei murind și ea fiind la desăvârșită betrănețe, care având o fată și măritându o după un Ene Șalvaragiul ot Barăție, au făcut rugăciune Domniei mele, spre a ne milostivi să dăm privilegiurile de mai sus aretate ale ei pe numele ginere-său Ene Șalvaragiul. Drept aceea dupe încredințarea ce ne-au dat Duninolu vel logofetul, că arătarea ei este adevărată, ne milostivim și dăm Domnescul nostru Hrisov la mânele ginere-său Ene, atât cu Privilegiurile de mai sus arătate, cât și adaos de a estui ale lui drepte bucate de vinăriciă din drăptă via sa; pentru care poruncim tuturor de obște a da bună pace pentru toate câte se coprinde și a nu face nici un fel de supărare că așa este porunca Domniei mele.—1819.

(Pecetea gospod.) *Vel logofet.*

Cod. XCIII, fila 38.

1. *Iu Alexandru Nicolae Șuțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Prea Sfinția ta părinte mitropolit, am vădut Domnia mea arătarea ce Ne faci pri tr'acastă anafora, de cercetare și urniarea ce ai făcut pentru Sfintele moște ce se găsesc în mâna lui Teodosie Ieromonahul, care aceste Sfinte moște poruncim să stea pecetluite în pastrare la Sfânta Mitropolie, până când se va arăta cine va și cu bune dovezi și se vor cere de la locul de unde vor fi.—1820 Martie 23.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cod. XCV, pag. 429.

Prea Înălțate Domne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă cu întărire la anaforuoa Dumnelui vel Camarazu, prin care se hotarase de Maria ta pentru nisco Sfinte moște ce s'au găsit în mâna unui calugăr anume Teodosie Ieromonahul Velt de la mănăstirea Sfintei Troițe din epurhia Pistra, care moște cercetându-se se dovedi a fi o parte din moștele cu numire de Sfântul Damian și alta a Sfântului Pantelimon și o bucațică neagră scrisă în slavă «Sfânt lemn», iar prin graiul dăce numitul Ieromonah, că este sânge de al Sfântului Gheorghe, toate acestea într'o cutie de argint i o cruce de lemn ferecată în argint cu scaunul ei lucrata prost și un petrafir de stofită albastră și o pandaliusă sârbeasca toate

8) Fôrte num' rôse, apôpe tot atât de numerôse ca și sub Caragia, sunt hrisóvele de miluiri a diverselor Biserici și Monastiri din țeră și din Orient. Se scie că și reinoirea hrisóvelor acestora acordând privilegii și miluiri, era o sorginte de adunare de banî, nu numai pentru logofeții mari, ar mai ales pentru Domnitor.

Se pot vedé in anexele volumului asemenea hrisóve și cărți domnesci ¹.

Din aceste acte de miluiri de mônăstiri și biserici notăm hrisovul dat Monstirei Icóna, pre lângă care se întreținea un asil de 24 femei sârace, «obrazes mai alesen» ².

acestea de mai sus arătate puindu-se într'o bohcea s'a'i pecetluit cu pecetea noastră i a numitului Ieromonah și a bulucbașei Domneștii cămării, cu care s'a'u trimis ș. s'a'i dat in păstrare la eclesiiarhia Sfintei Mitropolii, până când se va aréta cu vre-o bună dovadă și se va cere de la locu de unde vor fi.— 1820 Martie 19.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

1. Veđi actele in anexele volumului.

2. Hrisovul bisericeș Icóna.

Cei ce săvêrșesc bunătățile cele de su'et folositóre și plăcute lui Dumnezeu nu numai in viața acésta se laudă și se bine-cuvin'éză, ce și după petrecania lor le rămâne nume nemuritoare și pomeniri vecinice și su'letele lor in locașurile dreptilor se învrodnicesc; multe dar bunătăți sunt prin care póte omul a'și dobândi su'le'sca mântuire, iar cei mai mare este milostenia. ce se face atât la Sfintele lui Dumnezeu locașuri, cât și mai vêrbis la sâraci, la bolnavi și la scapatați, pentru că milostenia este vârful celor-lalte bunătăți, căci răzbate cerul și razbesce tocmai la scaunul mării lui Dumnezeu și celui ce face milostenia îi z. desce locaș in cer și'l face moș'en imperăției ceresci și multă îndrăznóla îi face către Dumnezeu, de vreme ce însuși Domnul nostru Isus Hristos se chezășniășco dicéud, că «orî-ce ați face unuia dintre acești mai micî frați, mie ați facut». asijderea și după cuvêntul Sfântului Ioan, ce face pentru milostenie: «la atâta înalțime, dice, suie pro om milostenia», drept aceea și el robul stapănului meu Isus Hristos și Dumnezeuul a totă făptura, Ió Alexandru Nicolae Suțul Voevod, râvnitor fiind acéști mari faceri de bine și voind a întări cele cu cuviinți date milî pe la Sfintele lui Dumnezeu locașuri intru slava a Sfint numelui sêu și intru pomenirea Nôstră. aflat'avn și pentru rēposatul Misail Monahul, ce au fost logofet de taină, cum că încă din mica virstă sa aii slujit domnilor și țerii până la vârsta bătrânețelor și cugetând la cele de Dumnezeu plăcute, cu a sa agonisélă a'i înălțat două sfinte bisoricî aici în Bucuroscî, săvêrșindu-le cu totă podóba lor, însă una ce se chiamă mahalaoa Hagiului, la care so cinstoșce și se prăznuiesce hramul prea cuvióseî maicoî nôstre Paraschiva și a sfinților mai marilor voevodî Mihail și Gavril, și alta ce se numosce mahalaoa Cernș-lavid, la care se cins'tesce și se prăznuiesce hramul prea sfintei, prea curateî stapăneî nôstre de Dumnezeu născetóreî și pururea fecióreî Marieî și

9) Atragem atențiunea asupra reclamațiunii familiei Filipescu din 1 August 1819 contra relei administrațiuni a egumenului mănăstirei

sfintului părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul Mirilor făcătorul de minuni, unde au făcut și 14 chiliї spre locuința a 24 femei sărace obraze mai alese și călugărițe, de a căror hrană și îmbrăcăminte tot Misaul monahul au avut purtare de grijă în viața sa, cum și după sfârșitul său, atât pentru purtarea de grijă și chivernisela acelor sărace, cât și a bisericilor orânduială au lasat episcop și chivernisitor pe nepotă-său răposatul Panait Babănu biv vel sluger, care sluger la mărtea sa au lăsat și el pe nepotă-său credinciosul boerul domniei mele Pană Băbănu biv vel care orânduială a acelor sărace cum și a bisericilor înscuțându-ne că se păzesce pe deplin precum se află și când era răposatul Misa l Monahul, și fiindcă pe lângă această orânduială ce au făcut acel răposat au avut și mili domnescă, adică, scutirea drepturilor bucate stupii i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriei, cum și o pivniță de aici din Bucurescă, de la porța domnescă din sus o ținea scutită de fumărit, de căminărit, de vană, de vinul domnesc, de ortul vătășesc și alte angari, ca să fie de vândare de vin și de rachiu, spre chivernisela acelor sărace: așijderea sentea la vremea oriturului, cu pecetluit domnesc, o două sute și la vremea văcirutului când se va întempla după vreme, scutea vite 20, ținea și lude 10 străini scut și de toate dăjdiile și orânduile câte es de la visterie peste an în țară, care sunt pentru adusul lemnului pe la chiliї și pentru aleposlușaniei: luan și de la visterie amândouă bisericile pe an taleri 8), de biserică câte taleri 40, însă de 4 ori într'un an la fieș-care hram, câte taleri 20 pentru ceară, tămâie, unt-de lemn și pentru împurșit la sărace de la chiliї, și un om ținea, care este orânduit ispravnicul, spre purtarea de grijă și poslușnie la acele sărace, scutit și răpărat de toate dăjdiile și orânduile mănăstirei, căruia prin cercetare se da adeverința de la Dumnoșul vel vistierul, precum pentru toate aceste mili și orânduile, ce mai sus se arată, ne-am adeverit Domnia mea, atât din hrissovul Domniei Sale Constantin Vodă Mavrocordat, și din hrissovul altor frați domni și din hrissovul Domniei Sale, răposatului Mihail Vodă Șteful, dintru cea dintâi domnie, ca mai sus numitul răposat episcop Panait Babănu, biv vel sluger cugrând la cele de Dumnoșul plicute, cu a sa agonisela au prefăcut în zidire de piatră una dintre aceste două biserici, adoca cea din mahalaua Ceauș David, ce era de lemn, în care se află și Sfânta iconă a Prea curatei s'ăpînei noastre de Dumnoșul născătoare, făcătoare de minuni, și au zidit și 12 chiliї, iarăși de piatră, în care sa locuiescă alte 24 călugărițe și femei sărace vaduve, a căroră purtare de grijă și cantare să li se păzască tot de numitul ctitor, ca și celorlalte, atât în viața sa, cât și după mărtea, lăsînd episcop și ctitor iar din nămul său, mireni iar nu călugări, fiind biserică la care se află locuind călugărițe și sărace vaduve, precum a i dat pentru acesta și răposatul mitropolitul țării chir Grigorie, arhieriască carte cu aședămintul acesta făcuta de la 1673 Iunie 1. și cu volnicie ctitorului, să zidască biserica și chiliile acestea și să păzeasca aședăminturile și orânduile ce prin cartea prea Sfinției sale, în șase ponturi se coprinde, neștrămutat, lăsând și Prea Sfinția sa 2 preoți ca sa fie nesuperați de orânduile dăjdiilor preoțesci: și s'au întarit prin hrissov Domnesc toate câte se coprinde în cartea răposatului mitropolit, fiind cu bună orânduială, cât și ce e vechi mili spre a se păzi în tota vremea neștrămutat, când atunci s'au mai alinos mili Domnescă bolovană sare 100, care sa'i

Mărgineni, întemeată de nēmul sēu. Domnitorul ia act de denunțări și orânduesce cercetare.¹

dea pe tot anul cu pecetluit iar de la Telega, ca să'i fie pentru chivernisēla și ajutorul sāracerilor de la chili; așisderea și pentru doi preoți i un diacon ce vor fi la acēsta Sfinta biserică, să fie nebântuiți despre rēndul dājdiilor prooteșci i de ploconul Mitropoliei, ca să pōtă sluji Sfintei biserici, iar după ce au savērsit facerea bisericii din mahalaoa Ceaș-David, făcēnd-o de pētră peste tot din zid și infrumusețānd-o cu tōte cele trebuincioșe podōbe, incă și 14 chili de pētră facēnd inprejurul bisericii, in care chili locuesc acele sārace, s'aū mai adaos acēstā milă, ca să aibă a lua din vināriciul Domnesc din sud Ialomița de vadra po banī doi cu pārpārul de la cāte vii lucrātōre se aflau pāna la acel timp cu lēt 1792 in plasi Stelnica, Lichiresci, Slobodja și orașul, iar la altele ce se vor mai sadi, sa nu aibă a face ca să fie pentru cheltuelile bolnavilor ce vin de pe aiurea și nāzuesc la ajutorul Prea Sfintei Stāpānei nōstre de Dumneḃeū nāscōtōre, a cārora cheltuală și purtare de grijă iarāși de cālre numitul episcop se savērsesce; așisderea se mai ia incă un ban de vadra din plașile ce se arata mai sus, care i s'au făcut prostichiu de Domnia sa reposatul Alexandru Vodă Moruz și s'aū intărit și de frații Domni din urmă. Decī invrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneḃeū cu a treia domnie a acesti creștinesci țeri, am bine-voit și printr'acēst domnescul nostru hrisov iī intarim tōte milele, ce se coprink mai sus; pentru care rugām și pe alți frați Domni, cari, in urma Nōstră se vor invrednici cu Domnia acesteī pravoslavnice țeri, să bine-voiasca a innoi și a intări milele acestea, ca și ale Domniilor sale milī și faceri de bine sa fie in urmă de alți ținute in sōniā; și am adevērit hrisovul acēsta cu insāși credința Domniei mele Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V.-v., Gheorghe V.-v. Ioan V.-v., Scarlat V.-v., Dimitrie V.-v., Grigore V.-v., martori fiind și Dumnēlor cinstiți și credincioși boeri veliți ai divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vis-tier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel vornic, pan Gheorghe Gulescu vel vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofēt de țera de jos, pan Nilolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofēt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spātar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis, și ispravnic: pan Gheorghe Filipescu vel Logofēt de țera de sus; și s'aū scris hrisovul acēsta la intōiul an dintru intēia Domnie a Domniei mele aici in orașul scannului Domniei mele Bucuresci, la ani de la nascerea Domnului Dumneḃeū și Māntuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Februar 26, de Chiriță dascalul slavonesc.

(Iscaitura g-pd.) (Pecetea gospod.) *Gheorghe Filipescu, vel Logofēt.*

Cod. XCIII, fila 42.

1. Iaca actele:

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Pentru cuvintele de mai jos arătate prinită fiind Domniei mele cererea ce fac printr'acēsta anafora Dumnēlor boeri Filipesci, ca o cuviincioșă, orān-

10) Nu numai Mitropoliților *paretesii* (demisionați de bună-voie!) li se dădea de Domnitor administrațiunea în profitul lor a unor mănăstiri ori biserici. Al. Suțu dă Episcopului de Argeș, în 3 Iunie 1819, Mănăstirea Cozia. ¹

dnim pe credincios boerul Domniei mele Pitarul Ión Stratilat, ca împreună și cu un om din partea Sfintei Mitropolii, să meargă la mănăstirea Mărgineni, unde față cu Egumenul i en jăluitoii robii ai acestei mănăstiri să facă cercetare, de mai jos arătată și să aducă Domniei mele înștiințare în scris cu pliroforie pe larg pentru ființa adevărului.—1819 August 4.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cod. XCII, pag. 335.

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-că ctitoriscesca noastră mănăstire, ce se dăce Mărgineni, din sud Prahova, pentru paza buneii orândueli, după ctitoricescile testamenturi apururea au fost sub a noastră îngrijire, fiind și zidită din temelie și îndestrată numai de nemul nostru cu toate cele mișcătoare și nemiscătoare câte are și până acum, care și păzindu-o cu multă râvnă, osebit de alte înștiințări ce am luat noi dimpotriva urmărilor Egumenului de acum, apoi și din necontenitele jălbi a robilor și a slugilor mănăstirei, nu avem odihnă cu plângerile și strigările ce fac asupra acestui Egumen și a ómenilor seii, care spre pliroforia Măriei tale am alăturat și chiar jalba lor cea din urmă ce au dat către noi cu mare plângere că 'i căznesce și 'i globesce, atât Egnmenul, cât și Dichiu și Grămăticul seii, în cât din pricina lor au murit și două fete de țigani, 'i incarcă cu ajutoare de bani peste birul lor și cu cuvânt să desrobescă țiganii mănăstirei ce s'au înstreinat cu vândarea la altă mână, au strins bani de la dónșii și i-au sfoterisit fără a se desrobi țiganii, cam și birul lor îl respund cu mari încercături și peste orânduiala altor țigani mănăstiresci. Neputând dar noi a mai suferi aceste plângeri de jafuri și voind a petrece robii mănăstirei în odihnă și nebântuiți, rugăm pe Maria ta, a se orândui un credincios al Măriei tale și un om al Sfintei Mitropolii, cari să meargă la fața locului și cu toți ómenii și robii mănăstirii față, să facă scumpă cercetare la plângerea ce fac jăluitoii prin carte de blăstem, ca să descopere toate jafurile ce li se vor fi făcut de Egumenul i de ómenii seii și să aducă pliroforie pe larg în scris, spre a se da hotărîrea cea desăvârșită de către Măria ta.—1819 August 4.

Grigorie Filipescu, Gheorgache Filipescu, Nicolae Filipescu.

1. Iacă actul:

Cartea părintelui episcop Argeșiu pentru a avea Mănăstirea Cozia din sud Vâlcea până în sfârșit. Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că inbitorul de Dumneđeu, Sfinția sa episcopul Argeșu chir Iosif din mica sa copilărie s'au aflat cu sirguintă slujitor Sfintei mănăstiri Cozia din sud Vâlcea, unde se cinstesce și se prăznesce hramul Sfintei și nedespărțitei Troițe, unde și cinul călugăriei au primit, al căruia bun cuget cunosându-se că este pornit spre sporirea și înfrumusețarea Sfințelor lui Dumneđeu

Dar ce erau acum rinduirile și de simpli egumeni, decât o arendare condiționată a unor monastiri? Am spus-o deja mai sus. Din ane-

lăcașuri, s'au fost întocmit cele mai de jos arătate ponturi încă din lét 1818 Fevruar 26, pentru mănăstirea Coziei cu metoșele ei și s'au fost dat asupra arhieriei sale pentru a se păzi orânduiala ctitoriceștilor testamenturi i neadormita pomenire a celor reposați ctitori; pentru aceea dar, am chibzuit și Domnia mea, să întărim toate acele ponturi din care nădăjduim să isvorască mai cu adaos răvnă pe lângă alte fapte bune ale arhieriei sale folositoare ce până acum au curs, precum și pentru alte mănăstiri slobode domnesci, am chibzuit cele spre folosul lor și am orânduit egumeni prin legături în scris, cum au să urmeze, așa și pentru mănăstirea Coziei cu metoșele ei, fiind și acesta una din cele neînchinato unde-vași, cum și pentru a arhieriei sale cinste în viață și pomenire după petrecania sa, fără de a o socoti nescine, că pentru al său folos în parte ține această mănăstire, am întărit dai și Domnia mea, rânduiala de mai jos arătată, adevă :

1) Mănăstirea să aibă pe capul arhieriei sale până la sfârșitul vieței, fără de a o socoti metoh său închinată episcopiei Argeșului și după petrecania sa să rămăie în otcărnuirea și voința stăpânirei, iar în rămășița vieței arhieriei sale să o aibă neștrămutat de nimeni, îngrijind și pentru egumenia acestei mănăstiri, că de se va purta cel de acum orânduit egumen cu orânduiala și cinstea ce se cuvine, să fie neștrămutat, iar când împotriva nu va păzi cele de arhieria sa întocmite, arhieria sa să orânduiască egumen.

2) Să de pe tot anul, banii școlelor taleri 550, adevă cinci sute cinci-deci, după întocmirea ce s'au făcut în lét. 1817, pentru toate mănăstirile din țară la plata banilor școlelor, care este vechi și canonisit obicei, între care întocmire este și mănăstirea aceasta cu arătată sumă, fără de a se mai scădea său a se mai adaoga și osebit să dea și taleri 1200, care acești taleri 1200, când se va întâmpla (să ferască Dumnezeu) bôla de ciumă în țară să aibă ai da la epistații casei lăzăreturilor, ce i va orândui stăpânirea, ca să fie pentru trebuințioșele cheltueli ale spitalurilor, iar în anii ce diu norocire nu va fi în țară acest fel de bôla, să i dea la cutia Milosteniilor, ca să se dea în lefle săracilor, pentru sufletul acelor reposați ctitori, fără de a socoti însă Vornicia obștirilor că cu luarea acestor bani, dobândește vre-o câtuși de puțină dicheomă asupra acestui mănăstiri, său a socoti că este închinată sub această Epitropie, ce împotriva sa o cunoscă cu totul slobodă, cari bani să aibă a'i da cu analogie pe fieș care lună, precum i-au dat și până acum, iar de alte ori-ce fel de dări vor eși peste alte mănăstiri, această mănăstire să fie cu totul apărată.

3) Dregerile și meremeturile ce vor fi trebuințioșe atât la mănăstire cât și la acareturile de pe la moșiile mănăstirei său metoșe să le facă cum și toate moșiile și viile mănăstirei i ale metoșelor lor, să le lucreze după cuviință, cum și zestrea mănăstirei sa fie întregi și de față apurarea și de va fi în puțință să o și sporască, ca să fie cinste și laudă Arhieriei sale, și să drégă cele stricate la numita mănăstire, prin silința și ostenôla Arhieriei sale, însă de va prisosi din venituri, iar nu cu datorie.

4) În totă viața Arhieriei sale, Egumenului ce va fi orânduit la această mănăstire, socoteală să nu i se ia de către Stăpânire, iar Arhieria sa în totă vremea și veri-cind va fi trebuință, volnic este și o caute.

5) De se va întâmpla (ferască Dumnezeu), a se face stricăciune în oblăduirea

xele de mai jos se poate vedea acesta, cum și abusurile la care asemenea egumeni dedeau naștere. ¹

Arhieriei sale, ori altă pagubă mănăstirei, sau vre-unul alt acaret al mănăstirei săi ale metoșelor, din vro-o năvălire de vrăjmași i din război, ori din cutremur, sau din foc pricinuit de vrăjmași săi hoți, atunci întâmplătoare primejdie să o facă cunoscută stăpânirii spre a i se da voie să se împrumute să drăgă cele stricate la loc, iar când împotriva se va găsi datorie, ori cu zapiso avlicești săi prosopico; al Arhieriei sale, săi ale Egumenului, ce iarăși prin alegerea Arhieriei sale egumeneze să se plătescă din periusia Arhieriei sale; drept aceea am dat la mâinile Arhieriei sale, această Domnăscă a noastră carte, spre a se și întocmirea acesta ce mai sus se arată pentru mănăstirea Cozia, cu metoșele ei, și Dumneța vel logofete de țera de sus să primească asemenea contract de la mâinile Arhieriei sale cu ponturile de mai sus arătate.

Dat la Canțilăria Divanului Domniei mele.—1819 Iunie 3.

(Iscălitura și pecetea gospod.).

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

Privind Domnia mea la coprirea și bunul sfârșit al ctitoriceștilor testamenturi, ce sunt întocmite pentru mănăstirile de aici din Domnăscă noastră țară și râvnă cu deosebire având nu numai după a creștinătății îndemnare ce și după a oblăduirii datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin putință toate câte privesc spre fericita stare, buna orânduială și întregimea acestor Sfinte locașuri, nu conținem a ne sili din tot cugetul spre a vena ori câte mijloce se vor găsi destoinice spre întemeierea acestor dumnezeiești locașuri precum și mijlocele de mai jos arătate cu care cere jăluitorul eromonah a se orândui egumen la această mănăstire, găsindu-l că este invederat dintre cele folosite mănăstirei, când mai vartos au dat jăluitorul și legătura în scris prin chezeșie pentru cele mai de jos arătate, care o vedurăm și noi cu asemenea coprirea. De aceea dar la această legătură a jăluitorului întemeindu-ne primim rugăciunea sa și poruncim Dumitale Vel Logofete de țera de jos să i se facă cartea Domniei mele de egumenie după orânduială, copriându-se într'ansa și mai jos arătată 5 ponturi după care urmând atât jăluitorul cât și chezașii săi, să fie neștrămutat în totă viața sa din egumenia acestei mănăstiri 1819 Martie 1.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 10.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei tale, ce prin buiurdizma mi s'au dat la această alăturată jalbă a cuviosului Gavril Ieromonahul, făcând cercetare mă plioforisii, că cererea sa este de a se orândui egumen la Sfinta mănăstire Mislea din sud Prahova, ca să 'și petreacă viața sa acolo și că se va sili spre folosul și buna stare i întregimea mănăstirei, se lăgă cu aceste ponturi, adică :

1) Că va fi cu totă cuviincioasă encernicie către părinții mănăstirei de jos de la Ioanina ce se dăco Tonbateron la care este închinată această mănăstire Mislea.

Arenda cu care era dată monastirea la așa diși egumeni, era numită „embatichiu“!

2) Sa plătescă pe fieș-care an obicînnitn embatichiū cu prostichiū de talerī 500, peste ceea ce da cei mai dinnaintea sa egumeni.

3) Că nn va snpnne mōnăstirea la nici nn fel de datorie.

4) Că după mōrtea sa orī-ce perinsie i se va găsi să fie ațieromă la mōnăstire.

5) Că va drege și va meremetisi tōte cele ce vor fi stricate împlinindn-și datoria sa la trebile mōnăstireșci cu silință și durere de inimă, pentrn care au dat și zapis în scris snb iscălitura sa la canțelaria Divanului Măriei tale iscalit fiind și de Teodor Constantin i de Slingerul Constantin Cnțarida și Șă-trarnl Efstatie Tamara chezași, pe care il alăturaiu a se vedea și de către Înălțimea ta. Ci fiind-că plecată sînga Măriei tale sciū bnna voința ce ai Înălțimea ta spre a păzi bnna stare și întregimea mōnăstirilor dintr'acostă țēră dnpē ctitoricescele testamenturi i hrisōve domnesci, arēt Măriei tale mijlocn și legătura cu care cere jăluitornl a se orāndni egumen la acostă Sfință mōnăstire, și rēmāne la luminata hotărīre și porunca Înălțimei tale.—1819 Febrnar 27.

Gheorghache Filipescu Vel Logofēt.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Privind domnia mea la coprinderea și bunul sfērșit al ctitorescilor testamenturi, ce snnt întecmite pentrn mōnăstirile de aici din domnescă nōstră țēră, și rāvnă cn deosebire avānd nu nnmai dnpē a creștinătății indemnare, ci și după a oblăduirei datorie, de a se întemeia și a se păzi în cāt este prin pntință tōte cāte privesc spre fericita stare, buna orāndniala și întregimea acestor sfinte lōcașuri, nu contenim a ne sili din tot cngetul spre a vēna orī-cāte mijlōce se vor găsi destoinice spre întemeierea acestor dumneȳeesci lōcașnri precum și mijlocul de mai jos arētāt cu care cere jăluitornl ieromonah a se orāndui egumen la acostă mōnăstire gāsindn'l că este invoderat dintre cele cnviinciōse și folositōre mōnăstirei, cānd mai vērtos a'i dat jăluitornl și legătură în scris prin chezașie pentrn tōte cele de mai jos arātate care o vēȳnm și noi cn asemenea coprindere, de aceea dar la acostă legătură a jăluitornlui întemeindn-ne, primim rugăcinnea, și poruncim Dnmitale vel logofēt de țōra de jos, să i se facă cartea Domniei mele, dnpē orāndnială, coprindēndn-se într'ēnsa și mai jos arētateło cincī ponturi, după care nrmānd atāt jăluitorul, cāt și chiezași lni, să fie nestrāmutat în tōtă vtața sa din egumenia acesti mōnăstiri.—1819 Martie 1.

Prea Înălțate Dōmne.

Dupē luminată porunca Măriei tale ce prin buiurdizmă mi s'au dat la acostă alăturata jalbă a cuviosului Sterie ieromonahn, făcēnd cercetare mă pliorofisiū, că cererea sa este de a se orāndui egumen la Sfința mōnăstire Mislea din sud Prahova ca să'și petrēcă viața acolo, și că se va sili spre folosul și bună starea, i întregimea mōnăstirei, se leagă cn aceste ponturi, adecă :

1). Că va fi cn tōtă cuviinciōsa cncernicie, către părinți mōnăstirei de jos de la Ioanina, ce se ȳice Tonbateron, la care este închinată acostă mōnăstire Mislea.

Pentru ușurarea lecturii acestui capitol, dăm numai la finea lui cele-lalte documente relative la egumenii.

Mănăstirile din Orient încă n'aũ fost uitate de Al. Suțu. O îndestul de bogată serie de hrisóve am cules în favórea acestor mănăstiri care hrisóve le vom publica în volumul special de anexe la această istorie a Domniei lui Al. N. Suțu.

Incheiem studiul acestui capitol reamintind, că finea Domniei lui Al. Suțu află de Capii ai Bisericeii Române Muntene pre Dionisie Lupul, ca Mitropolit, Galaction Episcop de Râmnic, Ilarion episcop de Argeș și Gherasim de Buzău. Părtășia lui Ilarion la mișcarea din 1821 va ocasiona, îndată ce va veni domnia pămên'énă a lui Ghica Vodă, o nouă schimbare în Episcopatul Român.

Anexe la Capitolul Bisericeii sub Al. N. Suțu.

Cartea cuvio uluș Sterie Jeromonahul ce s'aũ orânduít egumen la monastirea Mislea din sud Prahova. Zemle Vlahiscoc.

Privind Domnia mea la coprinderea și bunul sfârșit al ctitoricescilor testamenturii ce sunt întocmnite pentru mănăstirile de aici din Domnésca noastră țeră și râvnă cu deosebire avênd, nu numai după a creștinescei îndemnare, ce și după a oblăduirei datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin puțință tóte câte privesc spre fericita stare cu bună orânduială și întregimea acestor Sfinte locașuri, după acesta dar a năstră neapărată datorie și

2) Să plătescă pe fieș-care an obiceinuitul embatichiu cu prostichiũ de taleri 500 peste cea ce da cei mai dinaintea sa egumenii.

3) Că nu va supune monastirea la nici un fel de datorie.

4) Că după mórtea sa orí-ce periusie i se va găsi sa fie aferomă la monastire.

5) Că va drege, și va meremetisi tóte cele ce vor fi stricate, împlinindu'și dntoria sa la trebile monastirescǐ, cu silință i durere de inimă, pentru care aũ dat și zapis înscris sub iscălitura sa, la cancelaria divanuluș Măriei tale, iscătit fiind și de Teodor Constantin, i de slugerul Constantin Cuțarida, și fătrarul Efstatie Tamara chezași, pe care îl alăturaiũ a se vedea și de către înălțimea ta. Ci fiind că plecata sluga Măriei tale sciũ buna voință ce ai înălțimea ta, spre a se păzi buna stare și întregimea monastirilor dintr'acóstă țoră după ctitoricescile testamenturii, i hrisóve domnescǐ, aret Măriei tale mijlocul i legătura cu care cere jaluitorul a se orândui egumen la sf. monastire, i rămâne la luminată hotărârea și porunca înălțimei tale 1819 Februarie 27.

după pliroforia ce am luat pentru Cuviosul Gavriil Ieromonahul, carele dnpă legătura ce în scris prin chezăsie aî dat la canțelaria Divanului Domniei mele, adecă prin cele de mai jos arătate ponturi, i-am dat acastă Domnésca noastră carte de egumenie, pe carele l-am făcut Domnia mea egumen la mănăstirea Mislea din sud Prahova, în locul celui ce aî fost până acum și aî murit. Decî mergend la numita mănăstire să aibă a face zapt tôte lucrurile mișcătore și nemișcătore, prin catastih, după orânduială, carele să ție numita mănăstire după aceste legături ale sale, adecă :

Cum că va fi cu tătă cuviincioasă cucernicie către părinții mănăstirei de jos do la Ianina, ce se ție Tombater, la care este închinată acastă mănăstire Mislea.

Să plătescă pe fie-care an orânduital embatichin cu prostichin de taleri 500 peste cea ce da cei mai din naintea și egumeni.

Că nu va supune mănăstirea la nici un fel de datorie.

Că după mórtea sa orî-ce periusie i se va găsi să fie aferomă la mănăstire.

Că va dreghe și va meremetisi tôte cele ce vor fi stricate împlinindu-și datoria sa la trebile mănăstiresci cu silință și durere de inimă, pentru care aî dat zapis în scris sub iscălitura sa, la canțelaria Divanului Domniei mele iscălit fiind și de Teodor Constandin, după care urmând atât numitul egumen cât și chezașii săi, să fie neștrămutat în tóta viața sa din egumenia aceștii mănăstiri. De aceea poruncim Domnia mea tuturor călugărilor, ómenilor și, robilor de la numita mănăstire să'l cunósceți pe numitul de egumen al aceștii mănăstiri în tóta viața, dându-î supunere și ascultare la cele ce vî va porunci asupra trebilor mănăstiresci, căci orî carele se va arăta împotrivor, să scie că are voie a'l arăta Domniei mele, ca să se pedepsósce, afară din robii mănăstirii, cari în tóta vremea după vina lor are a'î certa, aflându-se cu privighere de a nu'î respândi în țeri streine ; i saam reche g-pd.—1819.

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că am luat Domnia mea pliroforie pentru Cuviosul Arhimandrit Vasilie, egumenul mănăstirei Znagovul, că de când s'aî orănduit egumen la acest sfînt locaș, s'aî purtat cu bună rânduólă întru tôte, arătîndu-se și bun iconom, de aceea dar am dat la mînile Cuvioșiei sale acastă Domnésca noastră carte cu ponturile de mai jos arătate, adecă : 1) Să fie neștrămutat din egumenia aceștii mănăstiri în diastimă de 12 ani cu începere de la April 25 lét 1817 când s'aî orănduit egumen. 2) Să dea pe tot anul banii școlelor după obiceiul ce aî fost și mai nainte i câte taleri 3000 la cutia nilosteniei, ca să se dea în lefile síracilor, fără de a se supăra peste aceștia în nici o altă dare ce va eși pe cele-l-alte mănăstiri și far' de a se socoti înse vornicia obștirilor, că cu luarea acestor bani dobîndesce vre-o cătuși de puțină dicheoma asupra aceștii mănăstiri, só i a socoti că este închinată la acós'î epitropie, ce împotriva

să o cunoscă cu totul slobodă, care acești bani să aibă a'î răspunde numitul egumen cu analoghie pe fieș-care lună. 3) Orî ce meremeturi va face Cuvioșia sa la acareturile mănăstirei cele din launtru și cele din afară și la lucrul viilor și la economia mănăstirei, și la judecățile ce se vor întempla după vremi la moșiile mănăstirei pentru împresurarea hotarelor de către vecinî, sêu pentru vre-o altă pri ină, tôte acele să fie de la Cuvioșia sa, afară numai de se va întempla (ferescă Dumnezeu) în diastima acestui soroc a se face vre-o sticăciune, sêu vre-o altă pagubă mănăstirei, orî vre-unui alt acaret al sêi, din vre-o năvălire de vrăjmași, orî diu foc pricinuit de ei, orî din război, sêu din cutremur, atunci să arête la stăpânire acea dovelită stricăciune, ca să se chibzuască mijlocul cel cuviincios pentru dregerea stricăciunei. 4) Orânduile bisericei și ale mănăstirei să le păzescă după cuviință și după testamentul ctitorilor. 5) Pentru zestrea mănăstirei mișcătore și nemișcătore și de sineși mișcătore, la împlinirea sorocului să fie dator a o da deplin după catastihul de perilavi cu care au primit'o sub iscălitura sa, afară numai din țigani, cari orî de voi muri, sêu de vor spori până la împlinirea sorocului de mai sus, arêtat, să fie paguba sêu câștigul în norocul mănăstirei, iar când se va dovedi că a fugit niscare-va țigani din pricina necăutărei, sêu a relei petreceri din partea cuvioșiei sale, atunci să fie dator cu a sa cheltuială, orî a'î aduce la urma lor, sêi a'î pune la loc. 6) Din veniturile mănăstirei orî pagubă de se va întempla, sêu câștig până la împlinirea sorocului de 12 ani, să fie în norocul cuvioșiei sale, făr' de a se lua de către cineva-și nici o socotolă, orî cuvioșia sa, să ceara vre-o pagubă. 7) La împlinirea sorocului de 12 ani să lase mănăstirea slobodă cu totul de datorie, precum asemenea să lase slobode și arendile tuturor acareturilor și moșiilor mănăstirei. 8) Chezașul cuvioșiei sale, după chezașia ce a'î dat în scris la cancelaria divanului Domniei mele, este dator ca de nu va păzi și va urma cuvioșia sa, tôte cele de mai sus arêtate întocmai și pe deplin, sêi de nu va da la împlinirea sorocului zestrea mănăstirei deplin precum s'au dîs mai sus, să fie însuși chezașul răspundător, și platnic întru tot, fără de a i se primi vre-un cuvânt, de pricinuire. 9) De i se va întempla mórtea cuvioșiei sale mai naintea sorocului de 12 ani, să rămăe chezașul în locul lui și să se urmeze această simfonie pe chipul chezașului întocmai, ca când ar trăi cuvioșia sa, făr'a se stramuta cătuș de puțin, fără numai stăpânirea și orânduiasca atunci un călugăr la mănăstire, ca să pórte numai închipuirea de egumen și să fie purtător de grijă, a se păzi orânduiala bisericei. i saam recoh gpd-1819 Septembre 5.

(Iscălitura și pecetea gpd)

Vel Logofăt.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Primită fiindu-ne anaforoa acésta a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, o întarim Domnia mea și poruncim Dumnétale Vel Logofete de țera de

sus, să se facă cartea Domniei mele de egumenia acestei biserici pe chipul mai jos numitului Ioachim Ieromonahul cu sorocul și orindu-la de mai jos arătate mai adăogându-se însă și acesta, ca talerî 600 ce ai a se popri pe tot anul din talerî 1200 ai embatichiului, să se dea la Sfinta Mitropolie, ca de acolo să se dea în dobândă la loc sigur, spre a fi pentru trebuința de mai jos arătate.—1819 Septembre 20.

Cod. XCII, fila 72.

(pecetea gospod) *vel Logofăt*

Prea Înălțate Dómne,

În multe rânduri și în multe chipuri poporaniî ot biserica Isvorul Tămăduirilor, de la marginea orașului Bucurescilor, ce este zidită de repozatul Domn Mavroghene și închinată la mănăstirea Ecaton Dapiliani din ostrovul Paros, s'au arătat cu jălbi, atât către zmerenia noastră, cât și către Căminarul Spiridon Ralet, epitropul ce este orânduit de mănăstirea de Jos, cu multe ponosluiți asupra egumenașului ce se află orânduit la această biserică și tot după cercetările duhovnicesci ce prin taină am făcut, cele mai multe arătate prin jălbi ponose ne-am pliroforisit că sunt adevărate, și fiind-că Dumnélui Căminarul ne-au încredințat, că încă de când s'aî închinat această biserică la monastirea de Jos, nici o dată n'au vădut vre-un folos din veniturile acestei biserici, iar acuma găsindu-se un Ioachim Ieromonahul carele spre a 'și sci salășluirea odihnei statornică a nu se mai preâmbla din loc în loc, s'au mulțumit a se însărcina cu îngrijirea acestei biserici și cu legatura a ținea biserica cu toate cele trebuincioase și cu două preoți spre săvârșirea necontenitelor slujbe pentru pomenirea repozărilor ctitorî să fie nestrămutat în soroc de 6 ani și să dea pe tot anul câte talerî 1200 embatichiî, să 'și păzescă cinstea podvigului său, să fie dator ca zestrea mănăstirei câtă după catastih i se va încredința mișcătoare și nemișcătoare nu numai a o păstra, ci încă a o mai adăoga pre cât va fi prin putință; asemenea să fie dator a drege și a meremetisi ori ce meremeturi ușore va urma trebuința la biserică și la case, cum și a descoperi prin jalbă către stăpânire câte de către cei mai dinaintea sa egumenî lucruri de ale bisericeî s'au înstreînat pe la unii alții, și fiind că venitul bisericeî aceștia este prea puțin, de aceea gasim cu cale, ca din talerî 1200 ce s'au aședat să dea embatichiî numitul Ieromonah pe tot anul, talerî 600 să 'i trimetă Dumnélui Căminarul Epitropul, ca să 'i trimetă la mănăstirea Ecaton Dapiliani, unde este înclinată această biserică, iar talerî 600 să stea în păstrare aici printru trebuința ce după vremi va avea această biserică, ori de meremeturi. său de vre-un adaos de venit și că se va păzi toate cele mai de sus arătate ai dat și chozaș sigur pe Dumnélui Stolnicul Constantin Burii. Ci de se va găsi cu cale și de către Înaltă înțelepciunea Măriei tale, se va da luminată întărire la această a noastră smerită anafora, ca să se pue în lucrare aședarea numitului Ieromonah la această biserică ot Cișmea.—1819 Septembre 14.

Al Ungro-Vlahieî Dionisie.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodari

Citindu-se înaintea Domniei mele această alăturată anafora a Dumnealui vel Vornicul al obștirilor. s'a' citit împreună și apelația ce ne-a' dat Ioan Vardaca, dîcînd, că fără de cuviință se vede lipsit din Epistasia aceștei monastiri, de la viitorul Ianuar, în vreme ce el are hotărîre a celui dinaintea noastră Domn, coprindețóre, că după împlinirea sorocului de șese anî, să se protimisască a lua tot el arenda acestei mōnăstiri cu prețul ce va da altul, după care și se cuvenia ca până a nu se da această mōnăstire în dreptele țile lui Afesentie Protosinghelu, să 'l fi întreat și pe el Epitropia și cînd nu va da ceea ce a' dat Afesentie, atunci cu drept cuvînt se cuvenea a se lipsi, care această provlimă a lui Vardaca, chibzuindu-o Domnia mea, dîcem, că și de va fi avînd în adevăr acest fel de coprinde, hotărîrea Dumnealui de mai sus arêtat, se înțelege însă că atunci se cuvenia așî avea taria ei, cînd și numitul Vardaca va fi fost următor contractului sîu întru tôte, dar de vreme ce el, după pliroforia ce ne da printr'această anafora Dumnului vel vornic al obștirilor, se dovedesce împotrivă următor contractului sîu, rămîne și acea hotărîre fără de nici o țarie, iar anafora a acêsta fiind drêptă și cu cale, o întărim Domnia mea și orînduim pe credincios boerul Domniei mele biv vel pitarul Mihaiu Condicarul Epitropiei obștirilor, ca luînd de aici pe numitul Vardaca, să 'l ducă la Craiova, unde poruncim, ca prin scirea Dumne lui caimacamului Nostru, orînduindu-se împreună și un Logofetel al Divanului de acolo, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Octombre 8.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cod. XCII, pag 476.

Prea Înălțate Dōmne.

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor de pe moșiile mōnăstirei Strihaia din sud Mehedinți, ce cu hrisov este închinată la cutia orfanotrofiei, prin care face plîngere, arêtînd, că Ianache Vardaca, carele a' fost arendaș acestei mōnăstiri, făcîndu-le multe încercături și asupriri la dijmuirile bucatelor și ale fînețelor, s'a' cheltuit prin judecătî multă vreme cu venirî și pe aici și pe la București și cu cercetător pe la fața locului, și după multele cheltueli și trepede, ostenind pe drumuri, din pricina numitului fiind tovarăș și cu samezul județului, cu dare mână de ajutor prin mumbașiri arnăuți îi silea de făceau împlinire cu nedreptăți împotriva ponturilor, puțin rămîind a li se sparge și siliștea, până cînd deșteptându-se Dumnolor boerii ispravnicî ai județului și orînduind pe condicarul isprăvnica-tului la fața locului și dovedind năpăstuirile ce li se făcea, decî numitul Vardaca i-a' mai ușurat din năpăstuirile ce li se făcea la dijmuirî, arêtîndu-le Dumnolor boerii ispravnicî, că este să lipsască acest om asupritor din spinarea lor și stăpînirea va să orînduiască egumen, precum a' fost din vechime și a' rămas cu acêsta

odihniți, acum vede că numitul Vardaca, au plecat la București și aude vorbe de la omeniți lui cu mari laude de asuprele, că iar el va să ia monastirea asupră'i și o să le facă mai răi de cum lo-au făcut și cum că cele care li s'au arătat de către pitarul Mihail, când au venit cu cercetarea, că are să facă Vardaca la mănăstire, n'au fost mai nimic, adecă vilele mănăstirei din necăntarea lui s'au păraginit, orânduiala sfintei mănăstiri cu totul au stricat'o în cât din locaș Dumnezeesc ce era, au făcut'o locaș de muieri, el și omeniți lui fiind nesupărați cu cununia; al doilea pădurea Sfintei mănăstiri a vândut-o la podari, rugându-se să lipsescă acest Vardaca, ca să scape de năpăstuirile ce li se face la dișmuiri și trepede prin judecăți perșând din munca lor și să orânduască un năstavnicegumen precum au fost din vechime, ca să le pîzescă dreptățile lor și orânduiala Sfintei mănăstiri din care se adăpa și copiii lor *cu învățătura de cunoscințele legii de la dascălul ce ținea mănăstirea*. adăogând și lucrurile mănăstirei, iar nu să le prăpădescă precum au urmat piritul; în dosul careia jălbi, mi se poruncește de către Înălțimea ta, să cercetez și să arăt în scris prin anafora; luminatelor porunci următor fiind, am cercetat, pliroforisindu-mă și din multe engrafe, ce se găsesc în epitropie, anaforale, cercetări și întăriri gospod, de pricinile ce s'au urmat între acest arendaș cu epitropia și locuitorii acelor moși, adecă această mănăstire încă din obladuirea Rușilor prin străne ocrotiri o trăsese din zaptul Epitropiei un Antim călugărul cu Nicolae Vardaca fratele numitului Ianache și lua venitul mănăstirii numai pentru al lor folos, apoi după trecerea războiului vind Măria Sa Ioan Vodă Caragea, iarăși prin hrisov, de la Ianuar întoii, lét 1814, au înnoit mănăstirna tot pe sînia cutiei orfanatofiei, când alergând numitul Antim Calugărul cu Nicolae și Ianache Vardachi, au luat iarăși ei arenda moșiei în soroc de 6 ani, adecă Antim cu numele de egumen și Vardachi chip de chezaș, dintru care Antim prin cercetările stăpânirii cădînd în vinuirile ce făcuse peste orânduială, s'a lipsit, iar Nicolae Vardaca au murit de sunt trecuți trei ani, rămîind Ianache Vardaca cu stăpânirea și cu paza contractului până la sorocul de 6 ani, ce i se implinesce la sfîrșitul viitorului Decembrie și fiind-că nu puține catahrisis făcuse la această mănăstire, după cum se vede din condicile epitropiei, l'au osândit Măria Sa Domnul Ioan Vodă Caragea încă din lét 1818, fiind adus aici, pentru dărăpănarea acareturilor a da chezaș vrednic, că la împlinirea sorocului va lăsa toate acareturile și zestrea mănăstirii dregîndu-le întocmai după coprinderea contractului, iar numitul de atunci au dosit de aici făr' de a mai da hotărîitul chezaș și acum orî cine vine din partea locului, tot defăimoză urmările numitului Vardaca, arătînd cum că acareturile și zestrile mănăstirei încă nu le-au făcut până acum întocmai după contract. Deci după aceste toate (în lunile trecute) venind un Afesentie Protosinghel, pămîntean din partea locului, vrednic și cu stare de ipolipsis, după cum m'am pliroforisit și din pitacul Dumnealui Spătarului Suțul Caimacamul Craiovei. ce seria către

sluga Măriei tale, că este cercat intru toate și vrednic de a iconomisi acest Sfânt locaș, mănăstirea Strehaia, am arătat înălțimeii tale prin anafora, întovărășita cu contract prin ponturi cu vrednică chezașie, ca peste taleri 500 ce da mai înainte Vardaca, la orfanatrofon, să dea cuvioșia sa alți taleri 500 mai mult pe tot anul în soroc de 8 ani, începându-se de la viitorul întâi Ianuar înainte, când se implinesce sorocul Vardacăi, și să mai faca de la sineși cu a sa cheltuială zidirii și lucrării ce negreșit trebuie a se face la această mănăstire, fiind căzută în dărapănare din pricina trecutelor vremi cu Cârjalii și răzmerița și catahrosisul acestor de mai înainte arendași, și aceste toate lucrări ce sunt întocmite prin ponturi la contract a se face, trece peste taleri 20.000 bez baniți arendașii, ce este a da pe fieș-care an, care aceste vădându-se de către Înălțimea ta, prin anafora slugăi Mariei tale, găsindu-se în buna orânduella s'a-i și dat Luminata întuire, ca la întâiul viitorului Ianuar să intre în stăpânirea veniturilor mănăstirei Afesentie Protosinghelul, iar pentru plângerea ce fac acum jăluitoarii locuitorii ca au cercat și pôte să cerce multe năpasturi când va rămânea iarăși numitul Vardaca, nu le mai rămâne loc de a se mai plânge prin jălbi către Maria ta, căci din porunca Măriei tale, de la Ianuar înainte lipsesc Ianache Vardaca, implinindu-se și anii contractului, iar pentru ceea ce arăta, ca n'ai făcut mai nimic din zidirile acareturilor mănăstirei, precum li s'ai arătat atunci de către Pitarul Mihaiu; ca este legat Vardaca prin contract, i viile mănăstirei cădând în paragină, i orânduella Sfintei mănăstiri ca a-i stricat'o, făcând locaș de muieri pentru el și ómenii lui, și cum că pădurea a-i dărapanat'o cu taerea; pentru acestea fiind-că Vardaca, după hotărârea din lét 1818, chezaș n'ai dat la epitropie și fiind-că din veniturile moșiilor pe anul acesta s'ai strins până acum mai toate și ceea ce va fi neadunat pôte să și le adune până la soroc, sa le și ridice, și el fiind străin și fără de chezaș, ori prin dosire sau cu alte mijlôce pôte va lăsa pe mănăstire păgubită de zestrea, ce va fi lipsind și de cele ce nu va fi făcut dupe contract, găsesc cu cale să se dea luminată poruncă la această plecată anafora a slugăi Măriei tale, ca Pitarul Mihaiu Condicarul vorniciei obștirilor încă de acum din vreme sa ia de aici s'e unde va găsi pe numitul Ianache Vardaca și mergând prin scirea Dumnolui Caimacamului Craiovei, orânduindu-se și un logofet de ai Divanului de acolo, să mergă împreună cu Vardaca la mănăstire, unde să fie și Efesentie Protosinghelul, ce s'au orânduit egumen și să vadă copriinderea contractului ce are legat Vardaca cu epitropia, să vadă și catastihul de perilavi ce l'au dat Vardaca în epitropie cu a sa iscalitură, unde sunt însemnate sineturile și condica de sineturile mănăstirei i tota zestrea mănăstirei mișcatore și nemișcatore și dupe cercetarea ce vor face tuturor acestora, ceea ce se va lămuri bine curat, și se dea prin catastih în zaptul egumenului Afesentie Protosinghelul, cu care catastih va intra în stăpânirea veniturilor de la întâi Ianuar înainte și alt catastih iscălit de Afesentie egumenul să 'l aducă în

păstrarea epitropiei, iar pentru câte din zestrea mănăstirei va lipsi i din cele ce era dator să facă la mănăstire prin contract s'ei alte stricăciuni ce va fi făcut, cum și pentru pădure de va fi tăiată, de cât preț se va socoti a fi toate acestea să fertortarisescă de la Vardaca prin Dumnélor boerii ispravnicii ceea-ce va găsi dintr'ale sale orî din zaherea s'ei din altele, drept prețul lipsei zestre și datoriei sale i alte stricăciuni ce va fi făcut și cu alegere în scris să vie aici, la Divanul Înălțimei tale, împreună cu Vardaca, de unde se va da și cea desevârșită hotărîre în ce chip este a se urma pentru acele toate. — 1819, Septembrie 22.

Iordache Goleescu, vel Vornic.

CAP. V.

Școala și cultura românească sub Al. N. Suțul,

Scurta Domnie a ultimului fanariot, la Munteni. a aflat funcționând toate școlile de cari am vorbit sub Caragia, între cari școale și aceea românească a lui G. Lazăr. Noul Mitropolit Dionisie Lupul, român de origine, intrând în Eforia școlilor, a trebuit să fie adus tot zelul său în favoarea școlilor române. Ca să justifice și mai mult necesitatea școlei lui Lazăr, Dionisie va cere Domnitorului ca din aceea școală să se iee și candidații la hirotonie.

Dar să urmărim, în mod cronologic, diversele acte relative la școală, din Domnia lui Al. N. Suțul.

1. În 12 Maiu 1819, adică câte-va luni după începutul Domniei Sale, Al. N. Suțul adresază pitac către o comisiune compusă din prelați și din boieri paia, ca biv vel banii Grig. Brâncoveanu și Gregore Ghica și din biv vel vornicii Gr. Filipescu, Gregore Băleanu și Iord. Slătineanu și din boerii halea: Vel vornic Mihail Manu, vel Logofăt de țera de sus G. Filipescul, vel Post. Nicolae Slugeroglu și vel Logofăt al străinilor pricinii Nestor. Prin pitac Vodă dice, că are deosebită rîvnă pentru continuarea deapaururea a școlilor elinesci și a acelei românesci și de aceea a chibzuit nisce «ponturi» combinate de vel Logofăt de țera de sus și acum cere comisiunei să-și dee și ea părerea asupra lor. Comisiunea să chibzuască și asupra lefilor dascălilor și să iee și socotelile casei școlilor pe anul incetat 1818¹.

1. Eacă actul întreg:

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu, Sfinția Voastră Episcopilor și Dumnévostă cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei

Nu am aflat în nici o condică chibzuirea făcută de comisiune și nici «ponturile» propuse ei.

2. La 20 Noembrie 1819, Al. Suțul reinnoesce hrisovul de scutire și privilegii al dascălului Chiriță și a ajutorului său, cu următorul act :

*Cartea dascălilor ot școla slavonască ce este în Sf. Gheorghe cel vechiu.
Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce școla slavonască ce este aședată aici în orașul Domniei mele București, la Sfântul Gheorghe cel vechiu, care este de învățatura cartei slavonesci i rumânesci, unde nu numai din copiii pământenilor se află la acesta școlă, ce și alții străini, din alte țări sunt veniți, care școlă este foarte trebuincioasă la totă obștea acestii țări, pentru învățatură, fiind metalherisit tot norodul cu această învățatură la toate trebuințele, spre a căroră dare de învățatură de vechii și bătrânii răposați Domni sunt orânduiți cu plată Domnască și dascăli, ca să se afle în totă vremea să învețe copiii, la care școlă se afla Chiriță dascălul slavonesc, cu un ipodidascal al său, cari fiind pământeni, socotitu-le-am Domnia mea trebuința ce ar avea și nu i-am lăsat să fie de tot lipsiți a nu fi atinși de oreși-ce milă Domnască, mai vârtos ca fiind în

mele, biv vel bane Grigorie Brâncovene, biv vel bane Grigorie Ghica, biv vel vornic Constantin Bălăcene, vel vornic Mihalache Manu, biv vel vornic Grigorie Filipescule, biv vel vornic Grigorie Bălone, biv vel vornic Iordache Slătinene, vel Logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescule, vel Postelnice Nicolae Slugeroglu și Dumnăta vel Logofăt al străinilor pricină Nestor ; rîvna osebită avînd Domnia mea de a se păzi a purarea școlă elinască și acea românoască, ce sunt întocmite aici în Domnăscă noastră țară întru o bună ființă și orînduială, ca un lucru ce privesce spre obștăscă podoba și folosință bisericască și politicască ; de aceea chibzuind și noi înșine aceste osebite ponturi ce se vor arăta de către Dumnălu și Logofătul de țera de sus, poruncim, ca adunându-ve cu toții la un loc, să le teorisiți cu bună luare aminte și chibzuire și pentru câte dintr'eușele veți găsi că sunt cuviincioase și trebuincioase la a școlelor ființă de a se întocmi și a se păzi, să arătați Domniei mele prin anafora. Și că're această teorising și întocmirea lefilor dascălilor ce s'au făcut în lăt 815 prin obștăscă anafora, adaosul ce se va fi mai făcut în urmă, să faceți și asupra lefilor cuviincioasă chibzuire și să arătați Domniei mele prin mai sus dîsa anafora și după săvîrșirea teoriei ponturilor ce s'au dîs mai sus și chibzuirea lefilor, iarăși cu toții împreună să teorisiți și socotelile casei școlelor după orînduială, pe anul trecut, cu lăt 818, de a căroră încheere să și arătați Domniei mele prin osebită anafora.—1819 Maiu 12.

Cond. XCVI, fila . 33

În 25 August 1820, prin pitac se orînduiesc Eforii școlelor Domnăscă Marele Ban Grigore Ghica, Marele Vornic Gheorghe Filipescu, Marele Logofăt Nestor.

Cond. XCVI, fila 177.

liniște, pururea să fie cu mintea slobodă și să pôtă pune tótă nevoința a se sîrgui și a sta năpristan spre învățătura și procopsóla copiilor sholasnici și pentru străini și pentru pămîntenî, a căroră dar nevoință și strădanie nu le-am trecut-o nicî Domnia mea cu vederea, nicî i-au lăsat întru uitare, ci printr'acéstă carte a Domniei mele, hotărîm, ca ei și tótă casa lor în tótă vremea să fie apêrată de tot felul de dăjdiî, de nimic nicî odinióră val și supêrare să nu aibă, așijderea și drepte bucatele lor încă sî fie scutite și ne dajnice, stupii i rănătorii de dijmărit și vinul de vinăriciî și să ție și câte o pivniță aici în Bucurescî apêrată de fumărit, de cămuinărit, de vană, de vinul Domnesc i agiesc, de ortul vătafului de cărciumarî și de tóte orî ce alte angariî vor eși pe pivnițe, orî în credință de va fi vinăriciul sêu dijmăritul, orî dările pivnițelor, orî de se vor vinde, sêu măcar vre-o dată de s'ar întâmpla ca să plătescă și cei ce vor avea cărți și hrisóve Domnescî, iar mai sus numițiî dascăli nicî atunci să nu dea, ci tot-d'a-una să fie scutiți; asemenea pentru ajntorul casei lor să aibă și lude cincî, străini scutiți și apêrați de tot felul de dăjdiî și orândneli ce vor eși pe cei-l-alți scutelnici de la visteria Domniei mele peste an în țêră de nicî unele nicî un val și supêrare sî nu aibă, cum și la vremea oeritului să aibă a senti oî 150; încă să aibă; a lua pe tot anul numitul dascăl cu ipodidascălu sêu, 2000 oca sare de la Ocna Slănicului sud Saac; deosebit să fie casa numitului dascăl apêrată de orî-ce musafirî și de tóte alte beilicuri, orî-ce, vel postelnic ar fi sêu altul din boeri și slujbași de către nimenea supêrare nicî de cum sa nu aibă; pentru care poruncim Domnia mea, Dumneavóstră ispravnicilor i Dumneavóstra boeri sêu slugi, cari după vremi veți fi orânduiți cu orî-ce fel de dajdiî și slujbe, de tóte câte scrie mai sus, să aveți a vă feri și nimenea întru nimic val și supêrare să nu le facă, pentru că dascălii de la numita șcólă pururea aî avut aceste mili și de mai nainte de la alți frați pravoslavnicî Domni, ce aî stătit oblăduitori creștinesciî aceștia țêri, procrim ne-am adeverit Domnia mea din hrisóvele și cărțile Domniilor lor, ce se vêdură de noi; decî și Domnia mea întărim și înnoim printr'acéstă carte a Domniei mele, ca să se păzescă acéstă milă neclatită și ne strămutată. *I saam receh gospod.*—1819, Noembre 20.

Cond. XCIII, fila 117.

3) O dispozițiune fôrte însemnată propune lui Al. Suțul Mitropolitul Dionisie și colegii sêi efori: Gr. Ghica, Constantin Băleanu, Iordache Golescu și Iacovache Rizu, în 17 Februar 1820. Eforiî cer să se trâmîță la Piza în Italia 4 ucenici, cari să devină apoi profesori.

Eacă actele relative :

Anaforaoa Eforilor Școalelor.

Prea Înălțate Dómne,

Pe lângă alte bunătăți ce s'au revărsat Patriei noastre de la venirea în Scaun a Înălțimei tale, am chibzuit că este de mare trebuință a se trimite patru ucenici *români*, cari se vor cunoște a fi destoinici în învățătura limbii elinesce, la școlele de la Piza din Italia, cu cheltuială din venitul casei școalelor, ca să învețe în limba italienească meșteșugurile filosoficesce și după vreme să pótă prinde locul dascărilor ce sunt trebuincioși la școlele de aici, fără să mai aibă trebuința școla a aduce dascăli din alte locuri streine. Cu care nu numai Înălțimei tale socotim că va rămâne pomenire nemuritoare, dar și némului românesc se póte face un mare bine și de mare folos, când cu a acestor dascăli silințe vor aduce limba românească în stare, cu învățăturile, precum sunt și cele-l-alte, cari ucenici mai întâiu după ce se vor alege de noi, îi vom îndatora atât pe ei cât și pre părinții lor a da zapise la casa școalelor cu chozășie vrednice, că săvârșind învățăturile în soroc de trei sêu patru ani, să fie datorî a veni iarăși în Bucuresci, ca să 'i aședăm dascăli, atât la școla elinésce, cât și la cea românească, cu lófa ce se urmăză și acum ; iar când vre-unul diutr'înșii nu se va ține de acéstă legătură și va cere a merge la altă parte, atunci orî părinții lor, sêu chezașii ce vor da, să fie datorî a răspunde casei școalelor tótă cheltuiala cu dobênda ei, ce se va face în vremea șederei lor în acéstă școlă. Drept aceea, ca să se pótă pune în lucrare acóstă de laudă și obștiei folositóre faptă și ca să 'și pótă avea puterea sa nestrămutată, iar mai vêrtos de se va găsi cu cale și de către Înalta înțelepciune a Măriei tale, se va da luminata întărire, ca și noi să o putem pune în lucrare, în a porni acești ucenici la școlele de mai sus arătate și să orânduim prin vre-un neguțător sigur suma banilor ce vom chibzui cu bună economie pentru a lor trebuință, ca la vreme să se răspundă, a nu avea lipsă de hrană și îmbrăcaminte.—1820 Februarie 17.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Grigorie Ghica, Constantin Bălăceanu, Iordache Goleșcu, Iacovache Rizu.

Cod. XCV, pag. 361.

Al. N. Suțul nu se prea grăbesce a da aprobarea sa acestei anaforale. Abia la 10 Martie—după trei săptămâni—o dă acea aprobare în termenii următori :

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.

Prea Sfinția ta Părinte Mitropolit și Dumnévóstră cei-l-alți boeri eforî 1 școalelor, vrednic de laudă este cugetul Prea Sfinției tale și al Dumnévós-

tră, pentru că sirguindu-vă a întocmi în Patrie scumpa bunătațe a învățăturii, ați chibzuit pentru acesta cu înțeleptă purtare de grije. Drept aceea dar, primită fiindu-ne această chibzuire, ca o foarte buna și folositoare, o întărim Domnia mea. Atât numai părintește poruncim, să se aleagă cu nefățarnică judecată acei patru ucenici, ca să fie în bune obiceiuri și mai înainte gătiți cu învățăturile trebuincioase, și la vreme cuviincioasă sa se aducă înapoi spre împlinirea făgăduinței lor, ca să nu se facă în zadar trebuincioasa cheltuială, ce li se va orândui, care și de va fi cu mare economie, nu trebuiesc însă a se da peste trebuința.—1820 Marte 10 ¹).

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Tinerii primi bursieri ai țerei românești, în streinătate fură: Efrosin Poteca, Const. Moroiu, Simion Marcovici și Pandeli. Apoi murind Pandeli, fu trimis în Franția Petru Poenaru pentru științele fisico matematice.

4) O altă însemnată dispozițiune ia Alex. Suțul, îndemnat de Divan, în 3 Aprilie 1820. Un neguțtor din Ardeal Enea Scarlat, se jăluiesce Divanului, că Vameșii de la punctele de intrare în țară, cer vamă de la *Cărțile de tipar*, ce el introducea în țară. Marele Logofăt de țera de jos cercetază condicile și constată, că nici odată nu s'a luat vamă pe cărți. Marele logofet, propune chiar, să nu mai cuteze Vameșii a supăra la vamă pe Enea Scarlat și pe orî și cine va importa cărți de școlă și «*de alte trebuințe*». Marele logofet, constată, că nici la Moldova nu se ia vamă la importul de cărți. ²

1. Observăm că în Moldova Veniamin trimisese la 1819 pe George Seulescu, la studii în țări streine.

2. *În Alexandru Nicolae Suțul Vel Vornic i gosp. Zemle Vlahiscoe*

După arătarea ce ne face Dumnélui, Vel Logofăt, de țera de sus, printr'această anafora, poruncim, ca acum deocamdată jăluitorul Enea Scarlat să fie nesupărat de vamă, până se va da al doilea poruncă a Domniei mele, cu hotărîre asupra pricinii. 1820 Aprilie 3.

(S. G. Domn.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne.

Din luminată porunca Înălțimei Tale prin Zapciū Hatmanesc s'au înfățișat înaintea mea Enea Scarlat neguțtorul cu Stroe Vameșul de la Carvasaraoa Bucurescilor, dicînd Ene prin jalba lui, că el metahirisind *negoful cu aducere de cărți, pentru învățătura copiilor, și de alte trebuințe*, îl apucă să plătescă vamă și că obicei n'ar fi fost să dea vamă la cărți tipărite *precum și*

Domnitorul aprobă apoi supresiunea Vamei dar recomandă lui Enea Scarlat să vindă mai efin cărțile de școală.

5) Cam neexplicabilă este propunerea ce doi efori ai școlilor (Mitropolit Dionisie și Gr. Ghica) fac în 24 Iunie 1820 lui Vodă Alex. Suțul ca în *interesul de economie*, să nu se deé léfa cuvenită profesorilor pe vacanțele mari (luna Iulie 15 până la 15 August) și să se elimineze elevii din internat. Nu cumva cu această măsură, Mitropolitul Dionisie voia să lovască școla cea mare elinască, care singură avea internat?

Eacă anafora acésta :

Prea Înălțate Dómne.

Cu smerită și plecată a noastră anafora arătăm Înălțimei Tale, că la școlele de aice din vechime s'a obicînit a se face precurmare de paradosis pe acésta vreme adică de la 15 ale următorului până la 15 ale viitorului August, una să aibă ucenicii vreme cu pârlej a meletisi cele până acum învățate și al doilea și ca dascălii să pótă face chibzuire la care dintr'înșii se cuvine suire; care obiceiă ca un canonisit și din vechime urmat, s'a pus în faptă și de către noi. Dar fiind că la aceste școle s'a alăturat și o mănăstire anume Glava-

a Moldova, și alte ștapâniri, nu s'ar fi luat vamă, cerënd ca să fie apërat. Im-Potrivă dise Stroe Vameșul, că jăluitorul face negoțul cu aducere de cărți, *care le vinde cu preț mare și se folosesce*, de aceea cere și el a lua vamă după co-prinderea *ponturilor* i a Catalogului. S'a căutat ponturile i catalogul vămilor și (nu) se găsi nicaiurea pomenind *cărți tipărite* puse la vamă. Răspunse Vameșul, că în ponturi i se dă voie să se ié vamă de la mărfuri streine orî-ce felurime va fi. Pentru acésta căutându-se, se găsi în ponturi, la capul 6, scriind chiar așa : «mărfurile ce vin aice în pământul țerei rumănesci, atât din țera turcească cât și din țera nemțescă, i de la Rusia, sôu de la orî-ce parte și orî-ce fel de marfă va fi : băcănie, bogasierie, blănărie, lănărie, să plătescă la sută 3. După care s'a dis vameșului, că acest pont își are și talmăcirea lui ce madele suut, iar cărțile tipărite, nu este madea ca să i se cumpere numirea ca la materii, nicî, este lucru care să nu fie obicînit din *vechime*. De aceea dar, în adevăr, se cunósce și se dă înțelegere, că n'a fost orăduite sa plătescă vamă, că de era supuse la vamă, urma, precum sunt puse și cele mai micî lucruri să fie puse și acestea și nu avu Vameșul cuvënt vrednic de răspuns, dicënd și singur vameșul, că de acum înainte nu-î va mai face nici o supërare. Decî *fiind-că cărțile sunt pentru învățătura copiilor și pentru lumina-rea ómenilor* și precum *din vechime* n'a fost îndatorite a plăti vamă, găsesc cu cale, ca și de acum înainte să nu se supere de vamă, dar atât jăluitorul acesta Scarlat, cât și alții ce vor metahirisi aducere de cărți, să fie datorî ale *vinle cu preț cuviincios, făr de a cere preț mare* cu încărcătură; iar hotărîrea ce desăvêșită rămăne a se face de către înălțimea Ta.—1820 Martie 15.

Vel Logofăt.

cioc din jud. Vlașca de procatohul Înălțimei Tale Domnul Caragea, cu două pricină : una ca să se pătă nșura de datoriile în care era încufundată, și să se și pătă preînnoi, derăpănată fiind cu totul, și al doilea, după ce se vor face aceste din venitul său ce se va agonisi, să fie pentru mai mult ajutorul celor trebuincioase, atât ale dascălilor, cât și ale ucenicilor sormanii. Cât pentru datoriile ce au fost, prin silința Eforiei s'au îngrijit de s'au plătit la fieș-care până la un ban, dar pentru a se preînnoi, n'au stătit mijloc din pricina vremurilor trecute. Acum dar chibzuindu-ne pentru de a pune în faptă prenoirea acestei mănăstiri în vremea acestei încetări a școlilor, îndrăznim a țice, că de se va găsi cu cale și de înalta înțelepciune a Înălțimei Tale, că pe cursul acestei încetări a școlilor să inceteze și simbria dascălilor, ca cu acesta să se ajuto-reze preînnoirea acestei mănăstiri și dascălilor sa li se facă însciințarea, că iarăși când vor fi chemați în școală, (după orânduiala ce este a se întoarni de către Înălțimea Ta), este a se începe plata simbriilor și că până atunci slobodi pot fi a'și cauta fie-care de întrebunțarea sa, ce va fi având. Deosebit de acesta, fiind-că și în odaile în care șed dascălii, i odaile de paradosis și unde șed ucenicii de la școala elinască, face trebuință de meremet și prenoire nu puțină, am socotit ca să punem și acesta în lucrare, până este vreme mai bună. Dar fiind că prin unele din aceste odăi se află ședători vre-o câți-va ucenici, de se va găsi cu cale și de către Maria Ta. să li se facă cunoscut a'și căuta fieș-care alt loc de ședere și apoi după ce se va face meremetul la toate se vor chema a se întorce la aceste. Dar chibzuirea noastră, rămâne a se da cea desăvârșită hotărîre a Înălțimei Tale. 1820 Iulie 24

Semnați: al Ungro-Vlahiei Dionisie și Grigore Ghica.

Se pare că totuși școala elină continuă după 15 August, cum face dovada actele din Octombrie 1820, relative la plata de lăfă a profesorului de gramatică, biv vel Stolnicul Constantin Galatis, suplinatoriul Caminariului Const. Psomachi întâiul dascăl gramatic.¹

1. Eacă aceste acte :

În Alexandru Nicolae Suțul Voevo l i gospod. Zem. Vlahiscoe

După arătarea ce ne face Prea Sfinția sa Părintele, Mitropolitul dimpreună cu Dumnélor boerii efori ai școlilor, priutr'acastă anafora, de vreme ce jăluitorul Stolnicul Constantin Galatis, au fost priinit asupra'și și pe ucenicii Dascalului celui dintâi Căminarul Constantin Psomachi, paradosindu-le și acelora în diastină de 11 luni și jumătate, cu cuviință este ași lua dreptul său și pentru acest paradosis analogon din ceea ce era să ia Căminarul Constantin, când ar fi paradosit, care se adună talerî 2.908, după însemnarea ce a arătat sameșul școlilor. Drept aceea, poruncim Dumnévostrea boerilor efori, ca din iraturile școlilor să se dea arătați banî, talerî 2.908, jăluitorului Stolnic Constantin Galatis, ca un drept al său.—1820, Octombrie 12.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

6) Economii realizate prin neplata leșilor dascălilor pe 15 Iulie—15 August se impuneau, ce-i dreptul, prin împrejurarea, că moșiile mănăstirei Giavacioc nu produceau venitul așteptat, mai ales din cauză că țeranii refuzaū de a se supune la claca și ponturile ordinare. Urmă proces între Eforia școlilor și între țeranii și finalmente țeranii fură obligați a aduce câte un car de lemne la școlă și ași face *pontul* către Arendașii moșilor².

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce se dă la această jalbă a Dumnéului biv vel stolnicu Constantin Galatis, ce s'a i aflat dascăl al doilea la școlă cea elinească, următorii fiind, arătăm Înălțimei tale, că de la lipsirea de sineși a Dumnéului căminarului Constantin Psonachi întôul dascăl gramatic, după îndemnarea ce i s'a i făcut chiar de către noi, smeritul Mitropolit, a i primit și pe ucenicii căminarului sub a sa îngrijire, urmând cu învățătura până acum la trecutul August. Drept aceea, că au avut această sarcină, adevă că paradosia și la ucenicii se i avea și la ucenicii căminarului, este adevărată arătarea ce o face, iar léfa și-a i luat'o numai de dascăl al doilea, fără să i se mai sporască ceva și pentru că și casa școlilor nici atunci nu putea avea mijloc nici acum, când mai vârtos i s'a i măi adăogat cheltuelile, iar mângierea stolnicului ca mulțămită la dréptă cerere ce face, rămâne în Prea Înaltă chibzuirea Măriei tale, a se hotări, precum de Duhul Sfint te vei lumina.— 1820, Octombre 6.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gheorghe Filipescu, Nistor logofăt.

Cod. XCIX, fila 6.

2. Eacă un act relativ la procesul acesta :

Iă Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlăchiscoe

Pe acés'a alăturată anaforă a Dumnélor, velișilor boeri, nerămând mulțimi locuitorii de la două sate: Fierbinți și Giavaciocul din sud Vlașca, Dumnéului vel Hatman al Divanului, i-a i înfățișat la Divan inaintea Domniei mele cu Medelnicerul Dumitrache Vechilul Dumnélor boerilor, eforii aș școlilor, dicând jăluitoarii prin apelația lor, căci nu se împotrivesc la cele ce prin pravila pământului, sunt îndatorați a da, de cât numai cer, ca sa li se facă îndrepătare la supărările ce li se fac de către arendașii acestor moși împotriva praviloii pământului, cum și dăile clăcei să li se ia în lucr și la vremea ce se arată prin pravilă, iar nu în bani și la cele-l-alte să li se ia deciuiala fără încărcătura și de cât de un car de lemne să nu mai fie supărați ; asupra careia pricină, intrând și Domnia mea, în cercetare. cât pentru rëndul clăcei, li se dăse jăluitoarilor, că în pravila pământului, coprinându-se, ci de nu va avea stăpânul moșiei ce să lucreze, să 'i dea locuitorii câte taleri unul de fieș-care dă a clăcei, în bani, iar nu în lucr, să li se ia pe câte taleri trei de fieș-care casnic, precum avea obiceiul mai nainte vreme, a căroră cerere fiind împotriva pravilei pământului, i-am întrebat de au vre-un aședământ în scris de la stăpânul acestor moși, răspunseră că acest fel de aședământ nu au, după care li s'au dăse, că neavând acest fel de aședământ, sunt datorii, atât ei, cât și stăpânul moșiei, a

7) Cu referință la «*Orfanotrofia*», aflăm un act, prin care se dă mănăstirea Stribaia, închinată la Orfanotrofia, în o nouă arendă, séu

urma după pravila pământului, căci împotriva urmându-se, precum ei cer a li se urma scăderea drepturilor moșiei spre folosul lor, tot cu asemenea cuvânt, urmând a se asculta și cererea stăpânului moșiei, când va face pentru vre-un adaos spre folosul său, și așa să fie slobozi și unii și alții, cari cât va putea după vremi să scadă și să adaoge. precum cererea vechilului. pentru carul de lemne, ca orîi să 'l aduca jăluitoarii aici la școlă, de clacăș, un car, séu să 'l plătescă cu câte taleri 4, iarăși doi clacăși un car, fiind-că moșiile acestea unde lăcesc, sunt cale mai depărtată de 6 ceasuri de aici, nu fu primită Domniei mele, pentru căci în pravila pământului se coprinde curat, ca așa să dea clacăși la stăpânul moșiei și un car de lemne la Crăciun, cărându-le orîi la moșia lui, séi aiurea, unde are stăpânul trebuință de dênsele, până la un loc cu depărtare de 6 ceasuri, iar de a le plăti locuitorii în bani, nimic nu se pomenesc; după care acest cap de pravilă nu pôte judecata a'i îndatora de a le răspunde în baii, care și însuși vechilul înțelegându-o, dișe în cele după urmă, că de vreme ce de la aceste moșii până aici, este cale mai depărtată de 6 ceasuri și jăluitoarii nu primesc, orîi să aducă aici lemnele, doi un car, orîi să 'l plătescă cu câte taleri 4, iarăși doi un car, sa se îndatoreze dar a duce acel câte un car de lemne la altă moșie ce are șola, care este mai în apropiere, și decît 6 ceasuri și să le lepede acolo la casa moșiei și de acolo și le va căra însuși aici cu cheltuiala școlei, a căruia cerere ca următoare pravilei, fu primită Domniei mele și li s'au diș jăluitoarilor, că sunt datorî a aduce carul de lemne, unde le va arêta stăpânul moșiei, fiind cale numai de 6 ceasuri, iar nu mai mult. Drept aceea dar, cu această osebite do mai sus arêtată, a carului de lemne. intarim Domn'a mea, anaforaoa acêsta a Dumnélor veliților boeri și poruncim cu hotărîre, Dumnóvóstră isprăvnicilor ai județului, să îndatorați pe amîndouă parțile de a fi întocmai următoare, precum mai sus dicem, adecă întru tôte tocmai după pravila pământului și orîce li se va fi luat mai mult de către arendașii acestor moșii, jăluitoarilor, peste cele orînduite în pravilă, să li se implinescă înapoi tôte până la un ban.—1819, Martie 14.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod XCIV, pag. 19.

Prea Înălțate Dómne,

Din lumînată porunca Măriei tale Zapciul hătmanesc au adus înaintea noastră pe locuitorii din două sate: Fierbinți i Șalari, după moșia mănăstirei Glavaciocul ot sud Vlașca, cu jalba ce au dat pentru un Constantin Căpitanul arendașul acesteî moșii, dicînd, că mai nainte clăcuia mănăstirei câte trei gile pe an, séu îi da pentru acêstă clacă de tótă casa câte parale 30 i de carul de fên de măsură da dijună câte parale 10, pînă în vremea egumenului Ianuarie, iar atunci da pentru clacă câte taleri 3, i pentru carul de fên parale 20; dar pîritul ce este asupra moșiei de sunt doi ani îi apucă să dea pentru clacă câte taleri 12 pe an i câte un car cu lemne de tótă casa să 'l aducă aci la București, séu să 'l dea de casă câte taleri 2 și de carul de fên parale 25 făcîndu-le și încărcătură de plătesc pentru două care . . . i pentru oi de are cineva două, trei, i pentru capre le ia câte 6 parale fără de a mânca în crâng

«embatic», în August 1819, cu un spor de 500 taleri în profitul acelei instituțiuni.¹

ci fân a casă i pentru câte 5-6 oi ce au la câmp le strînge părătul pe tôte la un loc de le face cîrd numindu-le turmă și ia câte un miel și talerî unul i la dijma porumbului îi încarcă luându-le din cincî una, i de răvașul de nume la dijma porumbului câte parale 18 și cer să 'și aile dreptatea ; față fiind și Dumitrache Modelnicerul vechilul Dumnélor *boerilor eforî ai școlélor* domnescî de aici, unde este mănăstirea Glavaciocul metoh, răspune, că mănăstirea nu le face vre-o cerere împotrivă, decât își cere dropturile ce sunt hotărîte în pravilî și în sinetul ce are a le răspunde locuitoriî la stăpânul moșiei, arătându ne copie adevărită de Dumnéluî Vel Logofétul după anafora ce au fost făcut Dumnélor boerii eforî ai școlélor către Dumnélor Caimacamî pentru locuitoriî după treî moșii ale acestei mănăstiri Glavaciocul, Obislaviî și Valea, că nu se supun a aduce câte un car de lemne la școlă i după porunca ce au dat Dumnélor boerii caimacamî, ca pentru locuitoriî de la Valea, de va fi de la acea moșie până aici în Bucurescî cale ca de 6 ceasuri sa 'î îndatoreze Dumnélor ispravnicii județuluî, spre a aduce fieș-carc clăcaș la școlă câte un car de lemne, iar pentru locuitoriî ot Glavaciocul i Obislaviî fiind mai depărtați orî să aducă doi clăcași un car de lemne, sêu să 'l plătescă cu talerî 4 care vine de un clăcaș câte talerî 2 și le este cu ușurința, în vreme ce aici în Bucurescî se vinde carul de lemne cu talerî 5 și până la talerî 10 ; după care poruncă, disă vechilul, că sătenii Văleni au și adus datoria lor de lemne, iar jăluitoriî Glavaciogeni și Obislăveni nu sunt următorî. Am întrebat de au vre-un aședămînt în scris cu mănăstirea, ca să clăcuiască mai puține țile de cît 12 și disera că nu au. Decî cît pentru cele-l-alte dreptăți ale stăpânuluî moșiei să fie luminată porunca Măriei tale catre Dumnélor Ispravnicii județuluî, ca să supue pe jăluitoriî sătenî a le urma și a le împlini după pravila pămîntuluî, iar pentru carul de lemne de crăciun ce iarăși printr'aceeași pravilă sunt îndatorați locuitoriî a aduce stăpânuluî moșiei cărându-le la moșia lui, sêu aiurea, unde are stăpânul trebuința de dănele până la un loc cu depărtare de 6 ceasuri, cuvințiosă este chibzuirea ce au facut Dumnélor boerii caimacamî, că de vreme ce locuitoriî ot Glavaciocul i Obislaviî sunt mai depărtați de școlă decât cale de 6 ceasuri, orî sa aducă doi clăcași un car de lemne, sêu să 'l plătescă cu talerî 4, care vine de un clăcaș câte talerî doi și le este cu ușurința, în vreme ce aici la Bucurescî se vinde carul de lemne câte talerî 5 și 6 și până la talerî 10 și asemenea găsim și noi cu cale să se dea luminată porunca Măriei tale către Dumnélor Ispravnicii, ca să supue pe jăluitoriî, orî să aducă doi clăcași un car de lemne, sêu să plătescă carul cu talerî 4 : iar hotărîirea rămîne la Măria ta. — 1819 Februar 28.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofét, Constantin Calianarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofét.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. *Zemle Vlahiscoc.*

De vreme ce acest Efesentie Protosinghelul adaogă pe tot anul câte talerî 500 la suma embaticiuinî de talerî 5000, ce se da pîna acum și prin alături

8) In Octombree 1820, două francezi, *Lorençon* și *Bordieu*, cer voie să înființeze o școală privată, cu plată, pentru învățătura de 4 limbi: franceză, italiană, germană și latină. Acești doi francezi se obligă a deschide mai apoi și un «*anatrofion*», un internat după modelul celor

ratul contract (ce s'au teorisit de Noi, și din porunca Noastră s'au însemnat pe răstav amândouă côlele de hârtie de către Dumnéluși vel Logofétul de țora de sus) se légă a face cu cheltuélă de la sineși și a păzi tôte câte într'êusul se copriind, dând spre încredințare și alăturata chezășie a medeluicerului Ión Poroinéanu, ce este pământean, din partea locului, cu bună stare, după pliroforia ce ne dă printr'acéstă anafora Dumnéluși vel Vornic al obștirilor; de aceea prinimi și Domnia mea aședământul de mai jos arêtat, ce s'au întocmit prin contract; pe care și întărindu-l, hotărîm, ca întocmai să se urmeze.—1819, April 15.

(pecetea g-pd) vel *Logofét*.

Cod. XCII, pag. 27.

Prea Înălțate Dómne,

Printr'acéstă plecată anafora arêt Măriei tale, că mănăstirea Strihaia din sud Mehedinți, ce prin hrisóve domnesci este închinată cu tot venitul ei la epitropie în partea *orfanotrofiei*, al căreia mănăstiri venit au fost dat cu arendă în soroc de 6 ani pe chipul a trei stări, adecă Antim Călugărul, Nicolae și Enache Vardaci, dintre cari Antim, p. în cercetările stăpânirii, cădend în in-viniuri ce făcuse peste orânduiala, s'au lipsit. iar Nicolae Vardaca au murit încă de sunt trei ani, rămăind Enache Vardaca cu stăpânirea venitului și cu paza contractului sorocului de 6 ani, ce i se împlinesce la viitorul Ianuar 1, cu îndestulate catahrisis și din partea sa, precum ved în condicile epitropiei judecașile ce s'au întemplat din neurniarea zapisului sêi, pentru care, spre pedepsă, l'au și osândit Măria sa Domnul Caragea a da încă po câte taleri 250 pe lét 1818 și lét 1819, cei din urmă ani, și cu tôte aceste tot n'au păzit legătura contractului sêi; acum dar s'au gasit un Efesentie Protosinghelul, pământean din partea locului, vrednic și cu stare de ipolipsis, după cum niê pliroforisii prin pitacul Dumnéluși spătarului Suțu, caimacamul Craiovei, ce scrie către mine, sluga Măriei tale, că este cercat întru tôte și vrednic de a iconomisi acest sfânt locaș mănăstirea Strihaia, sud Mehedinți, cu care intrând în vorbă am făcut acest alăturat peste taleri 5000 ce dă mai înainte Vardaca la orfanotrofion, după al sêi contract, sa dea Cuvioșia sa mai mulți alți taleri 500 pe tot anul, însă în soroc de opt ani și să mai facă de la sineși, cu a sa cheltuiala și cele din alăturatul contract, zidiri și lucruri, ce negreșit trebuie a se face la acéstă mănăstire, fiind căduță în darăpăuare din pricina trecutelor vremi cu Cârjalii, Adalii și răzmerița i catahrisis a acestor mai dinainte arendași, care aceste lucruri ce sunt însemnate la contract a se face, trece peste 20000, cu care aceste zidiri și cu câte taleri 5500 enibaticiiu pe an, se folosesc și *orfanotrofion*, și mănăstirea vine în starea ei, ca cum s'ar înnoi de iznóvă, pentru care și alăturata chezășie dă pe medeluicerul Ión Poroinéanu, pământean cu stare bună, că și enibaticiiul îl va respunde la soroc, cum și tôte câte se légă prin contract le va săvêși întocmai precum sunt însemnate; de care să binevoiască Iualta înțelepciunea Măriei tale a se da și luminată hotărîrea Măriei

din Paris, pentru copii, ai căror părinți sunt depărtați de oraș. Eforia școlilor, prin anafora către Al. Suțu, din 23 Octombrie 1820, învoiesce deschiderea acestei școli private, impunând fundatorilor școlii 4 condițiuni: *a)* Supunerea școlii acesteia la Eforie în totul, ca și școala publică elinască. *b)* Angajarea de profesori pentru școală să se facă cu aprobarea și după prealabila cercetare din partea Eforiei, a capacității acelorora. *c)* Elevii să fie știuți (arętaț) la Eforie. Acesta să fie avisată de câte ori este îndepărtat vre-un elev pentru rea purtare. *d)* *Materiile* ce se dau elevilor să fie «arętate» mai ınteu la Eforie și apoi să le *paradosescă*.

La 25 Octombrie 1820 Al. Suțu aprobă această anafora.¹

tale, ca la numitul soroc sa intre în stăpânirea venitului numitei mănăstiri acest Efesentie protosinghelul, în soroc de opt ani, dându-i-se prin catastih în purtarea de grijă a Cuvioșiei sale toă zestreă mănăstirei prin al II epitrop orânduit din partea episcopiei --1819, Martie 27.

Iordache Goleșcu vel Vornic.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ne dau Dumnélor boerii efori ai școlilor printr'acastă anafora, de vreme ce deschiderea acestei școle, ce cer numiți doi dascăli franțezi, Loranson și Bordie, este de folosul patriei, pentru luminaarea tinerilor aceștii fęri, cu învățatură de 4 limbi stręine, adică: franțuzesce, nemșesce, italieneșce și latineșce, primim Domnia mea cererea și ıntăring anaforaă această, dăm voie numiților a deschide școală, păzindu-se însă fara cătuși de puțina abaterere șarturile cele mai jos arętate cu toă ıntregimea lor, și pentru ca cunoscem Domnia mea și pe numiții dascăli intru toăe supuși loguierei școlilor, ca și cei-l-alți dascăli ai pământului, poruncim Dumnóvóștra boerilor efori, sa aveți apururea privighere asupra aceștii școle, spre a se urma fara smintelă toăe cele ce hotărim.—1820, Octombrie 25.

(pecetea g-pd) *vel Logofęt.*

Cod. XCIX, fila 26, verso.

Prea Înălțate Dómnne,

Următorii fiind luminaatei Măriei tale porunci, ce prin pitac mi s'a dat, am văduț arętarea ce fac Dumnélor dascălii franțuși Loranson și Bordie pentru școala ce vor să deschidă aici în politia Bucurescilor, următoare orânduelei ce se obicnușce în Franța, pentru învățatura tinerilor de toă vârsta, unde au și paradosescă patru limbi, adecă: franțuzesce, nemșesce, italieneșce și latineșce, în zile și la cósuri orânduite pentru fieș-care limba, cu plată hotarita câte taleri 30 pe lună la fieș-care ténér ce va vrea să învețe învețatura aceștii școle, cari bani să'i răspundă ıntaintea fieș careia lună, mai dicend și această sistisindu-se și puindu-se în vre-o rânduiala această școală, vor face în urmă și un anatrofion următor celor de la Paris și orânduit mai vértos pentru copiii ce vor fi părinții depărtați de oraș. Deci cererea mai sus numiților doi

9). Nicî un act n'am aflat în condicele Divanului, menționînd special pre G. Lazăr. Răposatul P. Poenariu în discursul său de recepțiune la Academie afirmă că șcôla lui Lazăr fu închisă numai după izbucnirea Eteriei¹. În un document din 1822, de sub D. Ghica Vodă, aflăm menționat pre Lazăr ca prim dascăl la St. Sava.

Răposatul G. Sion, răspundînd neuitatului P. Poenariu, adaogă că: «Scolariî lui G. Lazăr au făcut adevărata mișcare națională din 1821. Tudor Vladimirescu, această figură importantă din istoria noastră modernă, n'a fost decît un braț, un esecutor al ideilor propuse de șcôla lui Lazăr.

În nimică nu împuținăm meritele lui G. Lazăr probînd, aiurea, la finea istoriei Domniei lui Al. N. Suțul, că revoluțiunea de la 1821

dascălî de a deschide șcôla cu orînduiala de mai sus arătată, fiind de folos pentru luminarea tinerilor aceștii țeri cu învățătura acestor limbî străine, ce sînt foarte trebuincioase, găsim cu cale, sa aibă voie numiții, ca să deschidă acêsta șcôla, unde slobod să fie a intra la învățătură veri-care din tineri va voi, cu plata ostenelei dascălilor de la sine, dar însă și la acêsta șcôla, pentru ca sa se cunoscă, că esto șcôla pămîntului, și a se pazi într'ênsa o bună orînduială atît la ale învățătorei, cît și la cîte privesc spre cele inclinate între dascălî și între ucenici, am socotit de trebuință a se așeza aceste șarturi ce le arătam în 4 ponturi, carele să se nmeze a pururea firă de strămutare, adecă: 1) Șcôla acêsta sa fie supusă la Eforie, precum sînt și cele-l-alte șcôle, păzindu-se tôte aceleași orîndueli, ce sînt legiuite de se păzesc și la șcôla elinescă și numiții dascălî, în cîtă vreme se vor afla sub acest nume și cu acêsta lucrare de paradosis, să fie datori să cunoscă numai pe eforie și de acolo să'și cōră înlesnirea dreptăților, în care se vor întrebuița și prin Eforie de la stăpînirea țerei, iar nu prin alte mijloce, fiind întru tôte supuși legiuirei șcôlelor, ca și cei-l-alți dascălî ai pămîntului. 2) De vor avea trebuința numiții dascălî a mai lua spre ajutor la paradosis în numita șcôla și alți dascălî, să dea de scire, arătându-i mai ântîi, și vedîndu'i eforiî și cercetându'i, atunci să fie primiți în șcôla și aceia de dascălî. 3) Uceniciî ce vor merge la numita șcôla spre învățătură să'i arete dascălii la Eforie, ca să'i vadă și sa'și dea mai ântîi chezașie, dupe orînduiala ce se urmază și la șcôla elinescă și atunci să fie primiți, și când pe vre-unul din ucenici vor lepada pentru netrebnicia lui, iarăși să-l arete la Eforie, ca sa'l scōta din condic, unde sînt scriși și cei-l-alți. 4) Matimele ce au sî paradosôsca numiții dascălî în vreme schimbându-se după puterea ucenicilor și după trebuință, mai ântîi să le arête la Eforie și apoi să le paradosôsască, iar far' de scirea Eforiei să nu fie volnici nici ucenici a primi, nici matemi a paradosi. Acestea sînt, luminate Dōmne, care prea plecatele Măriei tale slugi am socotit de trebuință și folositoare a se pune în lucrare la numita șcôla, care de se vor găsi cu cale și de către lu ulta înțelepciunea Măriei tale, se va da cea desivêrșită hotărîre.—1820, Octombro 23.

Grigorie Filipescu, Nistor logofet, Iazovache Rizu vel postelnic.

1. Veđi analele Academiei din 1871, pag. 121.

aŭ aflat de sigur, partizanî în școlariî lui G. Lazăr, dar că ea n'a așteptat venirea marelui dascăl din Ardeal, ca să fie pregătită. Am vădŭt primele ei manifestări încă în Domnia lui Caragia, în răscolele pandurilor de preste Olt, aceiași pandurî carî vor lua pre Tudor în fruntea lor în Ianuar 1821. Tudor n'a stat în relațiuni cu Lazăr, cel puțin nu cunoșcem nici un document constatând asemenea relațiuni.

10) Există documente referitoare la școli din județe și din sate, eșite din cancelaria lui Alex. N. Suțul.

a) Iacă unul relativ la școla Ionascu :

Iw Alexandru N. Suțul V.-v.

Cetindu-se înaintea Domniei mele acastă anafora și primind vrednica de laudă rîvnă a Dunnélor boerilor îngrijitor la acest obșteșc folos, o întărim Domnia mea și poruncim, Dumitale cinstite și credincioșe boerule al Domniei mele, vel Logofét de țera de sus, să faci hrisovul Domniei mele cu coprin. derea ce mai jos se arată.—1819, Noembre 21.

(L. S. D.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, fila 679.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecată anafora arătăm Măriei Tale, că un Ionascu neguțătorul, spre pomenirea sa aŭ sistisit un spital în orașul Slatina, sud Olt, la care aŭ și închinat trei moșiî ce aŭ avut și fiind-că acest spital nu se putea căuta din pricina marilor cheltueli, s'aŭ schimbat spitalul în școlă *grecească* (?), care de atunci și până acum se caută cu bună orînduială, mai adăogându-se și de la nevasta aceluia Ionascu și de la alte obraze câte puțină zestre, la care școlă aŭ și fost epitropî orânduiți de Domni răposațiî părințiî noștri, iar în urma răposaților am rămas noi purtători de grijă și chibzuind spre folosul acestuî bine obșteșc, am socotit, că de trebuință este a se face un hrisov al Măriei Tale, în care să se trecă totă zestrea acestoi școle după sineturile ce avem, ca nu, după vreme, să se îndrăsnescă cinevași a face cea mai mică su părare, sêu vro-o schimbare la orînduiala cu care se caută și până acum. — 1819, Noembre 19.

Gh. Filănescu, Iordache Goleșcu.

b) Continuă școlă fondată altă dată la Têrgu-Jiului de acum cunoscutul biv vel Clucer Dumitrache, școlă care nu puțin a contribuit (pe lângă școla Obedeianu din Craiova, și a lui Ionascu din Slatina) la luminarea și deșteptarea locuitorilor de peste Olt, din care aŭ eșit pandurî patrioți de sub N Caragia și la 1821, ai lui Tudor Vladimi-

rescu. Venitul acestei școle și al bisericeii de lângă ea, se pare că era imputinat prin cotropirea de uni și alții a unor locuri ce aparțineau acestor două instituțiuni. Fundatorul reclamă la Al. Suțul inapoierea acelor venituri ¹.

c) Următorul act face mențiune de școla rumânescă unde *se învață copiii de pomană*, la moșia Valea Scheilor:

Cartea Sfintei biserici de la Valea Scheilor.

Fiind-că Sfinta și Dumneșeasca biserică de la Valea Scheilor, care este zidită de răposatul Ghinea Speténul, biv ceaș agiesc, unde se cinstesc și se

1. Io Alexanbru Nicolae Suțul Voevod i gospol. Zemle Vlahscoe.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud Gorj sănătate. Fiind-că Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele biv vel clucerul Dimitrie Bitolu, ispravnic din sud Slam-Râmnic, ne au făcut arătare, că o biserică i o școlă obștească pentru carte elinésca și rumânescă și un pod peste apă, ce cu osténela și cheltuéla sa le-au făcut în orașul Têrgu-Jinluî din sud Gorj, s'au pliroforisit, că din întâmplările vremilor și din desele schimbări ale epitropilor s'ar fi hrăpit vre-o câte-va locuri și milî ale bisericeii din care unele în anii cei mai dinainte trecuți s'au dezghinat de sub stăpânirea bisericeii, iar altele de cei mai aleși dintre pămêntenî le au sub zaptul lor, cu pricină că le-au fi avênd ca nisce ctitoricesci dicheomate și așa rămând Sfintul acest locaș, lipsit de tot ajutorul, sa se vada în gîoa de astă-đi ca o viranea; mai arata numitul ctitor boer, că unii din pămêntenî de acolo aflându-se datorî bisericeii, nu se supun a'și plăti datoria; decî dupe datoria ce avem Domnia mea, spre ajutorul și savêșirea celor bune și de folos către tôte Sfintele Dumneșesce locasuri, iacă după ferbintea rugăciune ce ne face Dumnélui clucerul Dimitrie Bitolu orânduim pe carele mergênd la fața loculuî dimpreună cu Dumnêlor ispravnicii județuluî, să cerceteze pentru tôte lucrurile mișcătore și nemișcătore, câte se vor fi răsipit și hrăpitate de către unii alții de la acéstă Sfintă biserică, cum și câte diu milele care cu hrisov Domnese vor fi imprăștiate sub stăpânirea unora și altora, împotriva dreptăței și a legei pravoslavnice, tôte acelea cu un cuvênt să le cercetoză și întru scumpătate sa le căulați și luându-le din mâinile acolor hrăpitori, să se dea bisericeii, de a le stăpâni precum le-au stăpânit și mai nainte, după coprinderea hrisovuluî, ce are, implinind și căți bani are a lua biserică de la acei boeri pămêntenî, fără a se face vre-o prelungire; către acéstă arêtându-vê și Dumnévóstră ispravnicilor din sinevâși cu sirguinți și iubire spre buna întocmire și îndreptarea acestuî Sfânt locaș, sa alegeți din neguțător î de acolo, omênî cinstiți, cu stare bună și mai ales cu frica lui Dumneșei și să î orânduți epitropi, cari să fie indatorați spre a rădica cele cađute și arse ale Sfintei biserici, îndreptându-le tôte după cuviință, să pórte grija și pentru școlă de a veni în stare bună, cum și pentru adese ori dregerea poduluî de peste apă ca să nu se întâmple trecătorilor vre-o primejdie din mare repegiunea apei, și de cercetarea și urmarea ce veți face, de tôte pe larg, cu desăvêșită înțelegere, să înștiințați Domniei mele, cu întôrcerea orânduituî de Domnia mea.—1819, Iulie 20.

Cod. XCVI, pag. 49.

prăznuesce hramul Sfintei Înălțări a Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos i Sfintul Ierarh Nicolae și prea cuvișoa Paraschiva, la care se află și școla întocmită de se învață copiii de pomană și câte-va odăi de sărace văduve, au avut milă prin hrisovul Domniei sale selefului nostru, ce'l vedum scris cu lét 1813 Fevruar 10, a avea doi preoți i un dascăl și un paraclicer, și câtă vreme se vor afla în slujba bisericeii, scutiți de dăjdi și de alte angari și ale lor drepte bucate scutite de dijmărit i vinăriciu, cum și biserica ale sale drepte bucate scutite i un scaun de carne scutit, și lude 4 fără pricină de dajdie, argați pentru adusul lemnelor la școlă și la săracele văduve ce se află odihnindu-se în odăi. Drept aceea, învrednicindu-ne Domnul Dumnezeu și pre noi cu al trăilea Domnie a acesti de Dumnezeu păzite țeri rumânesce, după rugăciunea ce prin jalbă-ne au făcut credincios boerul Domniei mele biv vel serdarul Ghica, episcopul acesti bisericeii, ca sa'i înnoim și Domnia mea privilegiul ce are, am bine-voit de am înnoit și am întărit toate aceste milă câte se coprind mai sus, ca sa i se păzescă cu neștrămutare, spre a fi Sfintei bisericeii de ajutor și de întărire, iar Domniei mele și Părinților Domniei mele vecinică pomenire; și am adevărit hrisovul acesta cu însași credința Domniei mele Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V-v., Gheorghe V-v., Ioan V-v., Scarlat V-v., Dumitru V-v., Grigore V-v., martori fiind și Dumnolilor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofet de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolev vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlăduț vel Spătar, pan Manolache Buleanu vel Vornic al politieii, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis; și ispravnic pan C. Golescu vel Logofet de jos; și s'a'i scris hrisovul acesta întru întăiul an dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anul de la nascerea Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, de Chiriță Logofet de Divan.—1819, Septembre 12.

Cod. XCII, fila 440.

d) Două școle sătesce nouă aflăm funcționând sub Al. N. Suțul la moșiile Policiori și Căldăresce a Vornicului G. Filipescu.¹

1. *Carte de scut'la preoților i dascălilor ce sunt la sfânta biserică de pe moșia Policiori și Căldăresce din sud Buzău a Dumnului vorniculu Gheorghe Filipescu.*

Zemle Vlahiscae. Fiindcă Dumnului cinstit și credincios boerul Domniei mele, biv vel vornicu Iordache Filipescu, prin anafora de la trecutul 22, ne-au

e) Mai iată și actele altor școli sătesci :

Cartea Sfintei biserici din satul Tărtășesci sud Ilfov, pentru milele ce are.

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că la satul Tărtășesci sud Ilfov, este o Sfintă biserică de pîtră, unde se prăznuesce hramul Sfintei Stăpânei noastre de Dumneșu născătoare și a Sfintului Ierarh Nicolae, la care biserică și școlă s'aun întocnit de ctitorii numitei biserici, cu dascăl, pentru învățătura sormanilor copiii fără de plată, și pentru ca să se pôtă ținea orânduiala ce aun făcut ctitorii, s'aun milostivit frații Domni de mai nainte și aun orânduit milă la numita biserică i școlă, unde se află 32 de copii sorman, învățand de pomana, ca să aibă a ținea doi preoț, scutiți și aperați de tôte dările ce vor eși pe preoți și de ploconul vlădicesc i de alte angarii; asemenea să aibă a ținea pentru ajutorul bisericeii i orânduilele ce s'aun întocmit și lude 10 ómenî străini fără de pricină de dajdie; să scutască și drepte bucatele bisericeii, stupi i rămători de dijmărit și vinul de vinăriciun; să scutască și oi 100 de oerit, cum și dascălul de la acéstă școlă i grămăticul bisericeii, fiind fără de nici o pricină să fie în pace și ertati de tôte dăjdiile și angariile, ca să pôtă sluji nesuperați. Drept aceea invrednicindu-ne și pe Noi Domnul Dumneșu și cu a treia domnie a aceștii pravoslavnice creștinescii țeri, milostivindu-ne, ca la un loc cuviincios, innoim și întărim milele acestea, ca să se păzască neștrămutat pentru care poruncim la toți căți se cuvine, nimeni nici un fel de supărare să nu faca, că așa este porunca Domniei mele.—1819, April 26.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 23 v.

făcut arătate, că la două moșii a Domniei sale, anume Policiorii și Căldărescii din sud Buzeti, se află sfinte biserici și preoți ce sunt la aceste biserici, cari slujesc în tôte vremea, sfintele taine i dascăli tot de la aceste sfinte biserici, cari învață și copii de pomana, ne-avend vre-un alt venit, cu să'si pôtă agonisi cele trebuincioșe, pătimesc mare lipsă și stenahorie, și pentru ca să se fie în ființă pururea orânduiala sfintelor biserici i pentru ca să nu se isterisască copiii sorman de folosul învățătorei cărței, ne-au facut rugăciune, că atât preoții de la bisericile de mai sus arătate, cât și dascălii, să fie scutiți și aperați de rânduiala dăjdiilor preoțesci, care acéstă rugăciune a Dumnolui, vornicului, primindu-o Domnia mea, am dat Domniei sale acéstă Domnăsca noastră carte, prin care hotărîm, ca atât preoții de la bisericile de pe moșiile de mai sus arătate, să fie scutiți și aperați de rândul dăjdiilor preoțesci i de ploconul Vlădicesc și de orî ce altă dare, cum și dascălii ce s'aun dis mai sus, asemenea să fie scutiți și aperați de tôte dăjdiile Domneșcii noastre vistierii și de alte podvedii și angarii, ca și preoții și dascălii să'si pôtă împlini datoria lor în slujbă fără cusur. Drept aceea poruncim, la toți căți se cuvine, nimeni supărare întru nimic să nu le facă acestor preoți i dascăli, împotriva aceștii porunci a Domniei mele. I saam rekeh gospod.—1820, Ianuare 30.

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 147.

f) *Cartea Sfintei biserici de pe moșia răposatului Dumitrache Lăcusteanu sluger, ce se numește Grecii din sud Ilfov de milele ce are.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că răposatul Dumitrache Lăcusteanu sluger, din râvna creștinăscă au pus cheltuială și ostenelă de au prea înnoit și au dres o sfântă biserică de la moșia sa, ce se numește Grecii ot sud Ilfov, la care au dat zestrea ei cea trebuincioasă și au pus preot de slujbă, au aședat și dascăl de învățătura sermanilor copii fără de plata, cu simbrie de la sineși. De aceea dar Domnia sa Mihail Vodă Suțul, vădend buna faptă a sa, au bine-voit și prin hrisovul Domniei sale au făcut mila sfintei biserici, pentru a putea ținea orânduiala ce au izvodit la această biserică și școală, ca să ia de la ocna Telega pe an câte 100 bolovanii sare, și lude de ce omeni străini fără de nici o pricină făcend nedajnic și pe acel dascăl, și preotul scutit de toate dăjdiile și orândnelile domnesci și arhieresci, stupii și vinul din dreptele viile bisericești scutite de dimărit și vinăriciul și oii 400 scutite de oerit, și nu sălaş de țigani, anume Gavrița, au închinat Domnia sa danie bisericești dintre țigani domnesci, care aceste milii și s'au înnoit și de alți frați Domni de mai înainte, precum ne pliroforisim Domnia mea din cărțile Domniilor sale ce le vedem. Deci învrednicind-ne Domnul Dumnezeu și pre Noii iarăși cu a treia domnie a acestiilor pravoslavnice țeri, am bine-voit Domnia mea și întărim toate aceste mai sus arătate milii, cu care să se potă ținea orânduiala bisericești și a școlei de acolo, de care poruncim Domnia mea la toți câți se cuvine, să le păzescă și să le urmeze toate acestea. I saam reche g-pd.—1819, Fevruar 17.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cond. XCIII, fila 8 v.

g) *Iw Alexandru Nicolae Suțul Vorvod și gospod. Zem. Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face printr'această anafora Dumnolui vel Logofătul de țera de jos, bine voinde Domnia mea hărăzim pe chipul acestei biserici și a școlei, milele de mai jos arătate, și poruncim tuturor câți se cuvine, ca să se pue în lucrare și să se urmeze întocmai, fără cătnși de puțină strămutare, cu această însă legătură, ca cei după vremei Ispravnicii ai județului, unde se află această biserică și școală, să privilezeze de a se folosi cu aceste milii chiar biserica și școla, iar să nu le metahirisescă jalnitorul pe sôma și trebuința sa, iar când se va dovedi urmând intr'acestași chip, atunci să rămăie lipsit de această milă a Domniei mele, care această legătură poruncim Dumnétalo vel Vistiere, să se facă cunoscuta Ispravnicilor județului, prin într'adins poruncă, ca să aibă privileherea de mai sus arătată.—1819 April 14.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 131.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dă la acéstă alăturată jalbă a Nicăi Mușcelanul biv III Logofăt, făcând cercetare, vëdui, că jalba lui este, cum că avënd sat vechiū pe care nefind biserică, cu a sa ostenélă și osîrdie aū făcut o mōnăstire de zid înzestrându-o cu odóre bisericesci, pe cât i-aū fost putința, adecă cu câte-va pogóne de vie din poporul Mușcelului, spre a fi pentru cheltuiala celor trebuinciose, aū întocmit și *șcólă cu dascăl pentru învățatura de copii* sāraci, arētând că fār'de ajutor domnesc nu se va putea ținea în stare bună, făcând rugăciune, ca să te milostivesci și Măria ta spre a 'i hărăzi scutela a doi preoți și un grămatic, cari slujesc la Sfînta biserică și un dascăl care este pentru șcôla, să fie scutiți de rëndul dăjdilor preoțesci i politicesci, cum și de vinăriciū i dijmarit, hărăzindu-ī și doi poslușnici spre a fi unul vier la via bisericeī și altul slujitor al șcôlei, i vinul ce se va face în via bisericeī de vinăriciū, ca să pótă păzi pururea buna orânduială a Sfîntei biserici și șcôla, din care milī via ce o dă jăluitarul bisericeī fiind de privilegiat, adecă a sa, ce până acum vinăriciū n'aū platit, nu aduce nici o pagubă slujbei vinăriciului, după cum pentru acésta scriind Dumnélor Ispravnicī judejului de aū cercetat, aū venit alăturata înștiințare de la 22 ale următorei luni, că tóte câte scrie jăluitarul în jalba lui sunt adevérate sāvērșite și puse în lucrare. Ci precum numitul au cheltuit la facerea acesteī biserici și o aū înzestrat cu arētata vie, așa și Mar'ia ta să bine voești, osebit de scutela vinăriciului i a dijmăritului pe drepte bucatele lor a hărăzi și scutela acelor doi preoți i a grămaticului i a dascălului și a celor doi poslușnici ce cere pentru ajutorul Sfîntei biserici, ca după vremi să fie vecinică pomenire și Măriei tale; iar hotărîrea rămâne la milostivirea Măriei tale.—1819, Marte 31.

Alexandru Filipescu, vel Logofăt.

h) Din 1 Februarie 1820 posedem o Carte pentru biserica după moșia Șoparesci, de scutirea unui preot și a unui dascăl (de învăță copii).

1. *Cartea bisericeī ce aū făcut'o Mateiū Dolete biv Polcovnic, pe moșia sa din sud Saac.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că boerul Domniei mele Mateiū Dolete biv Polcovnic, aū zidit o Sfîntă biserică din nou cu a sa cheltuială și strădanie pe moșia lui de zestre, sud Saac, unde se prăznuesce hramul Sfînților Apostoli, cum și evanghelistul Mateiū și a cuviósei Prapadomnei Paraschivei împodobindu-o cu odăjdii i alte trebuinciose, la care biserică aī întocmit și *șcólă cu dascăl românesc pentru învățatura copiilor și pentru a se ținea tot-d'a-una șcôla* în stare bună, cum și Sfînta Biserică cu podoba ei, aū înzestrat'o cu patru pogóne de vie lucrătore, cu pămēntul lor și cu venitul unui scaun ce are ridicat pe moșia lui, să fie tot pe sēma șcôlei și a bisericeī. care biserică și șcôla, ca să se pótă

ținea în stare bună, au avut milă Domnăscă, prin cartea ce vădum cu lăt 1813 April 6, ca doi preoți și un duhovnic ce vor sluji la Sfinta biserică i un gră-mătic și dascălul ce va fi orânduit pentru învățătura copiilor, să fie apărăți de rânul dăjdiilor, ce sunt pe tagma preoțescă i de alte orândueli, să fie scutiți și dascălul i grămaticul de dăjdiile visteriei i de alte orândueli; să scutască și drepte bucatele biserice și ale școalei i ale preoților i ale dascălului și ale grămaticului, de vinăriciū i dijmărit, cum și apărarea scaunului de carne ce s'au ridicat prin porunca de slobozenie pe moșia lui Dolete în dealul Vlădislăvescu și Langa, de vameșii, de vinăriceri și de orii ce alte orândueli și dări vor fi pe alte scaune, obiceinute și neobiceiuite, ca și scutirea scaunului să fie tot pe serna biserice și a școalei; să ție și un vier i un poslușnic scutiți și apărăți de dăjdi i de alte angari. Decī învrednicindu-ne Domnul Dumnezeu și cu a treia Domnie a acestei pravoslavnice țeri rumânești, ne-am milostivit Domnia mea și nu numai milele ce se arătă mai sus le înnoim și le întărim, ce încă și după evlavia ce avem asupra Sfințelor lui Dumnezeu locașuri și ca să ne facem Noī ctitori, bine-voind am adăugat, ca să ție și lude trei omeni străini fără de pricină de dajdio, care și aceștia să fie scutiți și apărăți de toate dăjdiile și orânduelile visteriei; și pentru ca să se păzască aceste orândueli și milă, cu a se ținea tot-d'a-una școala și biserica în stare bună, am dat și Domnia mea acest Domnescul Nostru sinet întărit cu pecetea Domniei mele spre a fi Domniei mele și pîrinților Domniei mele vecinică pomenire; rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma Noastră vor fi oblăduitori, să bine-voiască a înnoi și a întări această milă, ca și ale Domniilor sale milă și faceri de bine să fie în urmă de alții ținute în sémă; de care poruncim la toți câți se cuvine întocmai să faceți urmare; i saam rezech gospod.—1819 Maiu 22.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 78.

Cultura publică. Sub un Domn care, după arestarea lui Rangabe¹ făcea versuri și încă frumoșe și era foarte învățat, ne-am fi așteptat să aflăm o mișcare literară mai deosebită. Acesta nu se semnalază de cât prin Paris Momulcanu² și câte-va cărți bisericești, între cari o psaltire din 1820 tipărită la București. Încă avem de a mai cita în Muntenia pre Dionisie Ecclesiarcul, dascălul Slavonesc. care a scris *Istoria* publicată de răposatul Papiu Ilarian³, iar pe la 1819, adevă sub Al N. Suțul a scris diverse condice de documente de moșii⁴.

1. Hsistoire littéraire de la grèce moderne. Paris 1877 vol. I pag. 138. În același timp trăia și Dionisie Fotino, care la 1818—1819, publică la Viena «Istoria Daciei».

2. *Rost de poezii, adevă stihuri, acum ântăii alcătuite în limba românească* 1 vol. în 8°. București 1820.

3. *Tesaur de monumente*, II.

4. Posedem o frumoasă condică de documente a moșiilor lui Const. Almașeanu vel paharnic, boier care se trăgea din neamul boierilor Poenari.

E timpul când scria, fără a publica nimic, și cunoscutul Arhim. Naum, istoricul mișcării de la 1821.

Pe când în Bucuresci era foarte săracă producerea literară, peste munți apăreau cărțile următoare :

Vasile Aron. Patima și mărtea Domnului și Mântuitorului Nostru Isus Hristos. 1 vol. 8°. Sibiiu 1820 ¹.

Moisi Fulea. Bucoavna de normă cu slove românesce și latine. Sibiiu 1820.

Zaharia Columb. Gramatica teoretică și practică de limba germană. Buda 1821.

Tipografia dă loc la unele acte publice sub Al. N. Suțul. Doue din aceste acte se referă la privilegiata tipografie de la Biserica lui Mavrogheni. Al. N. Suțul recunosc, cu unele modificaliuni, privilegiul tipografiei organizată de Dr. C. Caracaș, Răducanu Clinceanu și D. Topliceanu. Aceștia iaă un nou angajament, acela de a da la Eforia școlilor câte 50—100 de exemplare «din *filade*, ohtocuri și alte asemenea», spre a fi pentru învățătura ucenicilor. Din cărțile a câte 2 tomuri va da numai 25; din cele a 3 volume va da numai câte 12; de la cele cu mai mult de 3 volume va da numai câte 2 exemplare, însă unul la Sf. Mitropolie și unul la școlă ².

1. Vasile Aron, din Sibiiu, a mai publicat până în 1821 următoarele cărți :

a) Leonat bețivul și Dorofata, soția lui.

b) Anul cel manos.

c) Sofronim și Hareti.

2. *În Alexandru Nicolae Suțul Voevod gospod. Zemle Vlahiscoe.*

Cetindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, am lăudat părintesca rivnă, ce și cu acesta arată Pr. Sa spre cele de folos ale obștiei și primind Domnia mea cele coprinse, le întărim ca să-și aibă urmarea în tocmăi, făcând însă și Domnia mea osehire la capit. al treilea și al patrulea cu oreș care îndreptare și adaogim ce am chibzuit spre mai bun folos al obștiei. Însă la cap. al 3-le dicem, că de câte ori această tipografie va tipari cărți noi, să fie datore, ca din cărțile cele mici. ce tot trupul se va coprinde intru un tom, precum *filău*, ohtocuri și alte asemenea, să dea la Dumnilor Boerii Eforii ai școlei de la 50 de bucați până la 100, a fi pentru învățătura ucenicilor, precum și din trupurile ce se coprind în câte două tomuri, sa dea numai 25 trupuri. Așiderea și din cele ce se coprind în trei tomuri să dea numai 12 trupuri; iar din cele ce se coprind de la 3 tomuri în sus să nu fie tipografia datore a da mai multe, fără numai 2 trupuri însă unul la Sf. Mitropolie și unul la școlă.

La cap. 4-le iarăși dicem : fiind că Dumnilui Doctorul Constantin Caracaș după rivna sa cea de Dumnezeu plăcută, ce a arătat în faptă spre întemeierea spitalului «lubirei de omeni» s'a u fost făgăduit, din bun cugetul său să facă

Tipografieî de la Episcopia de Râmnic încă i se dă de Al. Suțul următorul act :

și această ajutorință, adică să dea din câștigul tipografieî ce va agonisi, la acel spital, câte 5% și pentru că acest cuvânt al făgăduielei sale nu este deslușit ca ce ajutor pôte aduce, s'au făcut cercetare ca cât pôte câștiga pe an tipografia și s'au dovedit că fieșcare «*Пѣмнѣ*» (?) pôte să dea câștig pe an tal. 1000 și fiind-că «*Пѣмнѣ*» astă dată sunt opt, pôte sa se adune câștigul pe tot anul câte tal. opt mi și așa și hărăzirea la spital socotindu-se pe tal. 5 la suta, se adună pe an tal. 400.

Intr'acestași chip făcându-se teoria acesta însuși Dumnélui numitul dohtor din bună-voința sa au mai adăogat înca talerî 100 peste acei 400, în cât rămâne Dumnélui îndatorat a răspunde la spital câte tal. 500, orânduită hărăzire spre ajutor și căutarea bolnavilor. Iar mai adăogându-se de acum înainte și *piistirurî*, urmeza a se adăoga la spital harazire și pentru acelea cu analoghie după suma de tal. 500. Și într'aceiași chip făcând Domnia noastră întărire, poruncim să se păzescă apururea întocmai fără strămutare. Și Dumnéta vel Logofete de țera de sus, să iutocnescî Domnescul nostru hrisov cu cuprinderea ponturilor hrisovului de mai nainte, ce se arată într'această anafora și cu osebirea ce se arată la această Domnescă a Noastră întărire, la cap. al 3-le și al 4-le. 1820, Mai 4.

(S. D.)

vel Logofet.

Cod. XCV, fila 551.

Prea Înălțate Dómne.

Cu smerenie arăt Înălțimeî Tale, că după ce Dumneđeasca pronie au reversat în inima Mărieî Tale Milostivnica cugetare a mă însărcina cu această împovărare a ocărnuireî Sfintei Mitropolii, suindu-mă în scaunul arhipăstoriei, cea dintâi și mai trebuincioasă îngrijire din parte-mî am socotit a fi lucrarea tipografieî, din carea isvoresce lumina cunoscințelor și a îndeletnicireî, atât cu darea în tipariu a cărților bisericescî, carele privesc datoriile ómenilor cele neîpérate către ziditoriul și Dumneđeul său, și deschid ca cu o uneltă i chee calea cea adevărata a mintuireî; pentru care și mintuitoriul îndemná pre toți de obște a se iudeletnici: «cercetați, dicend, scripturile, că într'insele veți găsi înțelepciunea cât și cele ce privesc la datoriile omului către om, la împreună viețuirea sa și cât pentru cărțile românescî, vom păzi scóterea lor la lumină în Sf. Mitropolie, iar pentru cele grecescî, fiind-ca de această una dată nu are îndemănare Sf. Mitropolie, a pune în lucrare tipariu, rămâne ca când își va gisi îndemănarea sa să o pună și acesta în lucrare. Și fiind-că s'au însoțit în tovărășie adeca Dumnélui dohtor Constantin Caracași și Dumnélui Stolnicul Râducanu Clineanu și Slugeru Dumitrache Topliceanu a lucra tipografie grecescă, la casele ot Cișmeaoua reposat. Domn Mavrogheni, ca sa nu fie lipsită această de Dumneđeul pazită țără și de folosul tiparului grecesc, s'au slobođit această tipografie la mai sus numitul loc prin însoțirea dișei tovărășii, cu voie a da în tipariu cărți, atât grecescî cât și rumânescî, cu mai jos însemnatele orândueli și aședământ, adică :

1) Să se fie întocmită acea tipografie cu toate ergaliile pe deplin și cu ómenî învățați meșteri, iu cât să nu aibă trebuință cei ce vor voi sa tipă-

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că tipografia de la Râmnic sud Vâlcea, la care se lucrăză și se tiparesc necurmat cărți de tréba și slujba sfintelor biserică,

réscă cărți grecesci și rumânesci să le trămiță la locuri depărtate cu grea cheltuială a le tipări, care tóte aceste sa se facă și să se păzósă cu a lor cheltuială, făr' de a cere de la nimeni nicı un ban.

2) Să se înmulțescă și să se adaoge tipariul tot de-a-una spre înlesnirea tipăririi cărților.

3) Să dea făr' de plată *filađi* și alte micı cărți celor sărmanı copii de la școlă, din vreme în vreme.

4) Din câștigul acestei tipografii, de vor dobândi, să dea ajutor la spitalul «Iubirei de ómeni» câte talerı 5 la sată.

5) Să aibă putere a nu fi volnic și slobod nimeni alții a deschide tipografie într'acéstă țéră în soroc de anı 20, afară numai din tipografia Sf. Mitropolii și acea de la Râmnicul sud Vâlcei, să fie precum au fost slobode tipărind numai cărți rumânesci.

6) Aședărea tipografiei cei nouă să fie numai în casele de la Cișmeaoa reposatului Domn Mavrogheni, carele-au și dus nuniții cu cheltuiala lor îngărădind cele de jos și îngrijind a nu se strica hazneaoa cișmelilor politiei. Și să dea chirie bisericei de acolo pe an câte talerı 100, făcend și aședăniend în scris cu egumenul Bisericei. Și la implinirea sorocului să nu aibă a cere de la numita biserică nicı o para pentru meremeturi, seau orı-ce alt vor face acolo din noú măcar.

7) Al acestei tipografii sa fie cel după vreme, Dumnéului vel Postelnic.

8) S-ta Mitropolie are a tipări numai cărți rumânesci, cum și tipografia de la Râmnic a Episcopiei Râmnicului asemenea să tipărescă numai cărți bisericesci rumânesci, precum s'au urmat și până acum.

9) Tóte cărțile bisericesci, orı grecesci seau rumânesci, ce se vor tipări, orı la acéstă nouă tipografie, seau la Râmnic sud Vâlcea, mai ântéiú sa se theorisésca de către S-ta Mitropolie și găsindu se dogmele după cele pravoslavnice și neavend într'ensele vre-un cuvend vătămător, să se dea în tipariú. însă acéstă orânduială pre cât privesce pre acéstă tipografie să se urmeze numai pentru cărțile bisericesci cele cari n'au fost tiparite, ci din nou, întâeası dată la acéstă tipografie se vor tipari, iar cari s'au aflat tiparite și va face trebuință a se tipări de isnóvă, acelea, de vreme ce au fost theorisite când întâiași dată s'au tipărit (de nu vor avea vre-o schimbare acele de isnóvă într'acéstă tipografie tipărite) nu este trebuință a le mai theorisi, ca să nu se dea zătienire lucrării tipografiei.

10) să aibă voie a tipări și *filologica* i *poimata*, adeca însciințări din cele ce privesc asupra iubirei de învățatură; care atât acestea, cât și alte cărți de învățatură grecesci, antóiu să se theorisésca de Dumnéului biv vel Postelnic și apoi sa se dea la tipar. Care acéstă aședăre a Sfintei Mitropolii cu mai sus numita tovărăsie are a urma și a se păzi după ponturile ce mai sus s'au đis, în soroc de 20 anı, care soroc s'au început de la trocutul lét 1819 în luna lui Maiú și se sfârșesce la lét 1839, intru care diastimă de va avea trebuință S-ta Mitropolie a tipări și vre-o carte grecósă, să fie datăre numita *insofire* a o pune în tipariú cu simfonie de plată, precum se va invoi, iar după sfârșitul sorocului acest deosebit privilehiú al Sfintei Mitropolii rămâne iar pre sém

prin cărțile fraților Domni de mai nainte, au avut privilegii, ca să ție lude șose scutiți și apărați de toate dările și orânduile țerei, a fi pentru caratul

sa precum l'au avut din *descalecătorea țerei*. Pentru care această întocmire a Smereniei noastre cu aședarea numitei tipografii ot Cișmeoa Domnului Mavrogheni, rugăm bunătatea Măriei Tale, ca să bine-voiescă a întări smerita Noastră anafora, spre a-și avea urmarea intru toate și întocmai după coprinderea ce se vede într'ênsa până la implinirea sorocului de ani 20, fără a putea Sf. Mitropolie până atunci a se atinge de vre-un cap din câte se coprinde în smerita Noastră anafora. De acesta rugăm pre Măria Ta, iar anii Măriei Tale sa fie de la Domnul Dumnezeu mulți și plini de norocire.

Al Măriei Tale către Dumnezeu ferbinte rugători și smerit părinte sufletesc.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

Cod. XCV, fila 552.

Hrisovul tipografiei de aici din Bucuresci.

Fiind-că între alte lucruri trebuincioase și de folos patriei, este una și tipografia, ca să se tipărescă cărți pentru sfintele biserici, prin carele se lauda și se proslăvesce numele marelui Dumnezeuului nostru și cărți de învățatura copiilor. atât la școlile elinesci i la cele românesci, cât și la altele trebuincioase, spre luminarea credinței, spre deschiderea minții și a învățături atît în limba românească cât și în limba grecăscă, caro tipografie au avut'o țera acesta din vechime pusă în lucrare, iar de la o vreme încôce anelisindu-se, se află țera în lipsă nu numai de alte cărți trebuincioase, ci mai vîrtos de cărți bisericesci, în cât au catandisit să se aducă în țeră din locuri străine, avînd pe alocurea împistrate și dogme neprimite pravoslavnicei Maicăi noastre biserici a răsîritului; de aceea găsindu-se Dumnolui dohtorul Constantin Caracăș i Dumnolui stolnicu Răducanu Clineanu și slugerul Dumitrache Topliceanu, cu bună rîvnă, spre folosul obștesc al patriei și spre ajutorul spitalului «Iubirei de ômenî» i al școlei elinesci și a color-l-alte școle românesci, iar mai vîrtos pentru sfintele biserici a nu avea lipsă și trebuință ca să se mai aducă de la alte locuri străine cărți tipărite, coprinde unele dintr'ênsele și învățături neprimite, precum mai sus s'au dis, încă din lét 1817 au arătat cu jalbă către Domnia sa, seful nostru, făcînd cerere, cu rugăciune a li se da voie să întocmescă aici în politie tipografie grecăscă și românească cu a Dumnolui cheltuială, spre a nu mai avea trebuință cei ce voiesc a tipări cărți să trimită la depărtate locuri cu grea cheltuială a se tipări, precum și spro a se gasi de cumpărat cu mai multă înlesnire aici în Domnăscă noastră țera cartile cele trebuincioase, fagaduindu-se numiți ca în soroc de șese luni să întocmescă această tipografie cu toate cele trebuincioase ergali și cu ômenî mesteri, întrebniți și învățați ai acestui lucru, să o întocmescă, și cu adăogirea tiparurilor, și să dea din vreme în vreme, far' de plată, filă și alte mici cărți celor sîraci copii de la școle. Osebit, din câștigul aceștii tipografii ce vor dobândi, sa dea ajutor la spitalul «Iubirei de ômenî» câte taleri 5 la sută, dar să aibă și ei soroc de 20 de ani, în care acest soroc să nu aibă nici de cum voie alt cineva a mai deschide tipografie în totă țera, fără numai o tipografie, ce este la Rîmnic sud Vâlcea să se așede după cum au fost, tipărind numai cărți românesci și să li se orânduiască locaș de aședare, și lucrarea tipografiei ca-

lemnelor i alte trebuințe, spre înlesnirea și ajutorul tipografiei; drept aceea milostivindu-ne Domnia mea intru cea de al treilea de Dumneșeu Nouă hă-

sele numai celo domnesci de la cișméoa răposatului Domn Mavroghene, pe care se făgăduesc să le drăgă cu cheltuiala lor, îngrădind cele de jos, și să dea chirie bisericeii de acolo câte taleri 100 pe an, și către acesta să îngrijască a nu se strica haznéoa cișmelei politiei, să se orânduiască și un efor tipografiei dintre boerii de starea dintéii, obrazul ce se va găsi cu cale de către Domnia sa, spre a fi sprijinitor și apărător la orî-ce întemplantare, dreptăților și privileghiurilor ce se vor da tipografiei, a căroră jalbă orânduindu-o Domnia sa în teoria iubitorilor de Dumneșeu episcopi i a Dumnélor veliților boerii, au poruncit să cerceteze de este vre-un hrisov domnesc pentru tipografie ori la sfînta mitropolie, sau alt undevași, și prin anafora de la 14 Septembrie al aceluiași lăt au făcut arătare, ca s'au gasit la sfînta Mitropolie cartea răposatului Domn Mihail Vodă Racoviță, de anî 70, coprinďetóre ca să nu aibă voie nimeni a tipări cărți bisericesci fără de scirea și blagoslovenia Mitropolitului țerei, și cele ce se vor da în tipar întéii să se cerceteze a fi după canónele bisericesci, și așa să se tipărescă, și tipografia să fie înlăuntru în Mitropolie, cum și cărțile ce se vor tipări la episcopi, să nu se dea în tipar până nu se vor cerceta de numitul Mitropolit. Alt hrisov al răposatului Grigorie Vodă, de anî 60, cum că a lucra tipografia și a se tipări cărți, au fost numai cu voia și blagoslovenia Mitropolitului țerei, încă și din arhieriei și din Domni și din boerii, cari au vrut a tipări cu cheltuiala lor, nu s'au putut tipări fără de voia și blagoslovenia Mitropolitului. De aceea volnicesce pe Neofit, Mitropolitul țerei, sa ridice tipografia de la monastirea Colței și să o ia în stăpânirea preasfîntéii sale, ca să tipărescă orî-ce fel de cărți va voi, spre mărirea și lauda lui Dumneșeu și spre învățătura clirosului bisericesc și luminarea norodului întru buna credință, după care aceste sineturi făcënd arătare că Mitropolia are două privileghiuiri, unul de a ținea tipografie chiar în Mitropolie, iar altul de a nu putea sa tipărescă alt cineva cărți bisericesci fără de blagoslovenia și cercetarea celui după vremi Mitropolit al țerei, care aceste privileghiuiri, fiind-ca privesc spre ținerea credinței. dic părinții arhieriei și Dumnélor boerii ca să se pazésca, adică sa nu se poprésca a fi tipografie în sfînta Mitropolie, după cum au fost, și sa lucreze pe sémia Mitropoliei, fără a o da seau a o vînde la alt obraz, cum și carte bisericescă să nu se dea în tipar fără de blagoslovenia și cercetarea celui după vremi mitropolit; și de vreme ce în numitele sineturi nu se coprinde vre-un cuvênt, a se opri alții de a nu deschide tipografie aici în țără, afară din sfînta Mitropolie, ci încă pomenesce că au fost tipografie și pe la episcopi, orânduind ca cărțile ce se vor orândui pe la episcopi să se teorisésca mai întéii de preasfîntia sa părintele Mitropolitul, și fiind-că tipografia Mitropoliei s'au părăsit de vre-o dece anî și au ajuns cărțile bisericesci la lipsă, din care pricină sunt siliți preoții de cumpără cărți tiparite de la alte părți străine, în cari se gasesc multe cuvinte vetămătóre și împotriva pravoslavnicéii nóstre credințe, cari citindu-se la sfintele biserici, în loc de lauda dumneșeirii se aduce hula, iar tiparul grecesc au lipsit cu totul mai nainte; pentru aceea au gasit cu cale părinții ahierei și Dumnélor boerii, făcënd rugăciune a da hrisovul Domniei sale de întărire pentru întocmirea acestéii tipografii grecesca și ruănănescă de către mai sus numiții tovarași, fiind de folosul și trebuința obștésca, atât spre cele bisericesci, cât

răzită Domnie a aceştii pravoslavnice țări, de am înnoit și am intarit acest privilegiu, cu această orânduială, ca când dintr'acești lude 6 se vor fi aflând

și spre cele politicesci, care acestea cercetându-le și chibzuindu-le Domnia sa le-au gasit ca sunt intocmai precum arătă prinții arhieriei și Dumnilor boerii, dar cu toate acestea nu s'au grăbit a da hotărâre și a poruncit de s'au făcut întrebare prea sfinției sale părintelui Mitropolit, de primesce a se incarca prea sfinția sa cu tipografia acésta și cu șarturile ce cere acósta tovărăsie, și au dat prea sfinția sa răspuns în scris către Domnia sa, că nici e starea Mitropoliei, nici arhieraticescul haractir nu'l slobode a ținea acest fel de tipografie, fără numai se făgăduiesce că ori când vor trebui cărți bisericesci în limba românească, pentru trebuința bisericilor din toată țera, să se tipărescă aici la Mitropolie cât și la episcopia Râmnicului. Dacă neprimind preasfinția sa a se insircina cu intocmirea tipografiei și nefiind poprit priu hrísóve, precum s'a ardis mai sus, de a se deschide aici în țără altă tipografie, și pe lângă acósta fiind și lucru de trebuință și folos. intocmirea aceştii tipografii, din care urmază a izvorî atăta înmulțire a cărților bisericesci (care sunt de trebuință pentru lauda lui Dumnezeu și spre adăparea intru ale pravoslavnicei crelințe) cât și oreși care raze de luminare ale norodului aceştii de Dumnezeu pazită a Domniei mele țără și mai vértos spre curățirea inneghinatelor cărți, prin hrísóvul Domniei sale, scris cu lét 1817, Noombre 3, au dat voie și slobodenie mai sus numiților tovarăși a întocmi tipografia ce a cerut'o, cu orânduiala și ponturile de mai jos arătate. Drept aceea, după ce ne-au învrednicit și pre Noi Domnul Dumnezeu cu a treia domnie a aceştii pravoslavnice țări rumânesci, făcând cerere Dumnélui dohtorul Coustantin Caracaș cu cei-l-alți tovarăși ai Dumnélui ca să înnoim orânduiala aceştii tipografii, intocmai după mai sus numitul hrísóv, spre a se păzi și a se urma lucrarea fără de zîmintă, ca unii ce au intrat în grele cheltueli cu incepere din noi a aceştii tipografii. și ca un lucru acesta cunoscut de folos obțesc, chibzuind-o Domnia mea, le am gasit cererea cuviinciosă, dar la pontul al 3-lea și al 4-lea făcând Domnia mea osebite cu oreși-care îndreptare și adăogire ce am chibzuit, spre mai bun folos al obștei am poruncit Dumnélui cînstîtutului și credincios boerului Domniei mele vel Logofétul din țera de sus Iordache Slătineanu, ispravnicul facerei acestui hrísóv, de s'au aședat coprinderea ponturilor hrísóvului de mai înainte, cu îndreptarea de la acele două capete, al 3-lea și al 4-lea, precum mai jos se coprînde: 1) Sa intocmesca acósta tipografie în soroc de șese luni cu toate ergaliile, cu ómenî învățați meșteri, ce se cuvine a avea, spre a o aduce în stare, în cât să nu mai aibă trebuință cei ce vor voi să tipărescă cărți grecesci și rumânesci să le trimită la locuri depărtate cu grea cheltuiala a le tipari, care toate acestea să le facă și sa le cumpere cu a lor cheltuiala, fără de a cere de la nimeni nici un ban. 2) Sa înmulțescă și sa adăoge tiparurile totdeauna spre inlesuirea tiparirii cărților. 3) De câte ori acósta tipografie va tipări cărți nouă, sa fie dată, ca din cartile cele mici, ce tot trupul se va coprînde într'un tom, precum filădi, ohtocuri și altele asemenea, să dea la Dumnilor boerii efori ai școlei de la 50 bucați până la 100, a fi pentru învățătura ucenicilor, cum și din trupurile cele ce se coprînd în câte 2 tomuri, sa dea numai 25 trupuri, așijderea și din cele ce se coprînd în 3 tomuri, să dea numai 12 trupuri, iar diu cele ce se coprînd din trei tomuri, în sus, sa nu fie dată tipografia a da mai mult fără numai două trupuri, însă unul la sînta Mitropolie și unul la școală

făcuți, să și'i aibă și de acum înaintea nesuperați, iar câți dintr'aceștia va avea lipsă la vremea așezământului, să i se împlinescă, ca să aibă acești lude

4) Fiind-că Dumnolui dohtorul Constantin Caracis, după râvna sa cea de Dumeșen plăcută, ce au arătat în faptă spre întemeerea spitalului «Iubirei de omeni», s'au fost făgăduit din bun cugetul său să facă și această ajutorință, adică să dea din câștigul tipografiei, ce va agonisi, la acest spital câte taleri 5 la sută, și pentru ca acest cuvânt al făgăduielei sale nu este deslușit ca ce ajutor poate aduce, s'au făcut cercetare cât poate câștiga pe an tipografia și s'au dovedit că fieș-care picestir poate sa dea câștig pe an taleri 1000 și fiind-că picestirurile astă-dată sunt 8, poate să se adune câștigul pe tot anul taleri 8000, și așa și hărăzirea la spital socotindu-se pe taleri 5 la sută, se adună pe an taleri 400; într'acestași chip, făcându-se teoria acosta, însuși Dumnolui numitul dohtor, din bună-voia sa, au mai adăogat încă taleri 100 peste acei 400, în cât rămâne Dumnolui îndatorat a răspunde la spital pe fieș-care an câte taleri 500, orânduia hărăzire, spre ajutorul și căutarea bolnavilor, iar adăogându-se de acum înaintea mai multe picestiruri, urmăză a se adăoga la spital hărăzirea și pentru acelea cu analoghie după suma de taleri 500. 5) Să aibă privilehiu a nu avea voie și slobodenie nimeni altul a deschide tipografie în țora Domniei mele, în soroc de 20 ani, afară numai din tipografia Râmnic sud Vâlcea, să fie precum au fost slobodă, tipărint numai cărți rumănesci, și altă tipografie să fie în sfînta Mitropolie, după privileghiurile ce s'au dis mai sus ca are. 6) Așezarea tipografiei celei nouă să fie numai în casele cele domnesci la cișmeoa răposatului Domn Mavroghene, care să le drăgă numiții cu cheltuiala lor, îngrădind cele de jos și îngrijind a nu se strica hazona cișmelelor politiei și să dea chirie bisericeii de acolo pe an câte taleri 100, făcând și așezământ înscris cu egumenul bisericeii, care egumen prin jalbă au făcut arălare din partea sa și din partea epitropilor acei monastiri Ecaton Tapiliani, cari primesc închirierea binalei cișmelei pentru așezarea tipografiei cu această chirie de taleri 100 pe an, și la împlinirea sorocului să nu aibă a cere de la numita biserică nici o para pentru meremeturile său ori ce alt vor face acolo, și din nou măcar. 7) Eforul aceștii tipografii orânduim Domnia mea sa fie cea după vremei Dumnolui vel Postelnic. 8) Sfînta Mitropolie să fie volnică a tipări numai cărți bisericesci rumănesci, cum și tipografia de la Râmnic, a episcopiei Râmnicului, iarăși are să fie slobodă precum au fost, a tipări numai cărți bisericesci rumănesci. 9) Tote cărțile bisericesci ori grecesci să rumănesci, ce se vor tipări la această nouă tipografie seau la Râmnic sud Vâlcea, mai întotdeauna să se teorisască de către preasfinția sa părintele Mitropolit, și găsindu-se dogmele după pravoslavnicie, neavând într'ensele vre-un cuvânt vătămător, sa se dea în tipar, însă această orânduială, pe cât privesce spre această tipografie, să se urmeze numai pentru cărțile bisericesci, cele care nu au fost tipărite, ci din nou întotdeauna dată la această tipografie se vor tipări, iar care s'au aflat tipărite și va face trebuință a se tipări de iznouă, acelea, de vreme ce s'au fost teorisat când întotdeauna dată s'au tipărit, de nu vor avea vre-o schimbare la cel de iznouă într'această tipografie tipar, nu este trebuință a le mai teorisă, ca sa nu se dea zăticnire lucrării i tipografiei, iar când preasfinția sa părintele Mitropolit nu va avea îndelotnicire să teorisască, ca să nu se întârzieze, căci tipografia ține omeni cu cheltuială, să orânduiască ori pe iubitorii de Dumeșen părinții episcopii său alte obraze bisericesci destoinice, ce va socoti prea-

6 tot-de-a-una pentru tipografie. De care poruncim la toți câți se cuvine, în-tocmai să fiți următori, i suam reche g-pd.—1819, Octombrie 25.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 159. v.

Doctori, ingineri, arhitecți. Oamenii de știință și de arte, se înmulțesc în țară. Acum, ca hotarnici, încep a se utiliza inginerii ca Alex. Popovici, cunoscutul culegător de antichități de mai apoi².

Principalii doctori din București, la 1819 sunt: Ilie Vlasopulo prim-medic, Silvestru Filiti¹, Const. Darvan, Const. Caracaș, Rasti, care era medic al Agenției Austriace și Mihail Hristaris.

osfinția sa ca să le teorisască și să dea slobozenie a tipări, fiind îndatorați toți acei, pe cari îi va orânduia prea sfinția sa a nu zăbovi teorisul prin strecurare de dila, în aducere de pagubă și zmintire tipogramei. 10) Să aibă voie a tipări și filologhica i pomnimate. adacă înștiințări din cele ce privesc asupra iubirei de învățatură, care atât acestea cât și alte cărți de învățatură grecesci, atât să se teorisască de Domnului vel Postelnicu și apoi să se dea la tipar. Drept aceea, spre a se păzi orânduile, ce mai sus se copind, în-tocmai. am adevărit hrisovul acesta cu însuși domnesca Noastră iscălitură și pecete i cu credința prea înbiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ion Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv; marturi fiind și Domnelor cinstiți și credincioși boeri veliți ai divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncoveanu biv vel ban epistatul spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel ban, pan Grigorie Baleanu vel vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel vistier, pan Constantin Samurcaș vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu vel logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic, pan Grigorie Ralea vel vornic, pan Nicolae Văcărescu vel vornic al obștirilor, pan Constantin Goleacu vel logofăt de țera de jos, pan Constantin Câmpineanu vel logofăt al străinilor pricină, pan Iacovache Rizu vel postelnic, pan Dumitrache Hrisocoleu vel logofăt de obiceiuri, pan Manolache Băleanu vel vornic al poliției, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Dimitrie Puțu vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Slătineanu vel logofăt de țera de sus; și s'a scriș hrisovul acesta în anul al doilea dintru a treia domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului Dumnezeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1820 Maii 25, de Chiriță logofet de divan.

(iscălitura și pecetea g-pd) Iordache Slătineanu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 171, verso.

2. Veți Cod. XCI¹, fila 515, actul din 23 Martie 1819.

1. *Cartea dohtorului Silvestru, ca să aibă a ținea un scaun de carne la moșia sa.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnesca noastră carte, dohtorului Silvestru ca să aibă a ținea un scaun de carne la moșia sa Arva, ce se numesce și Ursăia, ot sud Saac, scutit și apărat de către vinăriceri și de către alți slujbași, pentru-că această milă, au avut-o de la frații Domni de mai nainte, precum

Cu deosebire este surprindevor, informațiunea ce avem, documentată pe larg la capit. Edilităței, mai departe, că sub Al. Șuțu, s'a dat Inginerului Fraivald, însărcinarea de a ridica planul Bucureștilor ¹.

O măsură luată pe timpul Domniei lui Al. N. Șuțu, măsură care atingea literatura noastră folcloristică dar și morala publică, este oprirea Vicleiemului și a Brezaei. Ordinul e motivat pe interesul opririi hoțiilor prin casele orășenilor.

Pitac pentru vikleim și brezae a lipsi cu totul.

Cinstit și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel spătare, îți facem în știre, că aici în politia Bucureștilor, fiind obicnuit ca la vremea srbătorilor Sfintei Nașteri, unii din copiii cari se afla în slujba Sfințelor biserici și din cântăreții obicnuiau a umbla cu închipuiri de vikleim și cu cântări bisericesci, se purta cinstit pe la casele ómenilor, iar din vremea răzmeriței încóce, acest vikleim 'l-a adus la catahris's, stringându-se pe lângă copii și ómeni vârstnici, mulți la un loc și îmbrăcându-se și cu chipuri de haine strcine, neobicnuite, cu arme, cu tobe i surle de cantece lumești, au pns cele stricătore din care stringere a lor, la casele ce merg, s'au făcut la multe locuri și furtisaguri, s'au făcut și gâlcevuri între ei, înca și omoruri s'au întemplat, asemenea și brezaia ce este un joc catigorisit, metahirisind lucruri de rușine și vorbe de ocări, care brezae ne-am pliroforisit Domnia mea, că și de la frații Domni de mai nainte. au fost poprită, iar de la o vreme încóce, au început fără de sfială a umbla în politie, luându-le aceste fapte drept pildă bună a le metahirisi la srbătorile Sfintei Nașteri, cari urmări nu numai ca nu sunt primite Sfintei biserici și legii noastre, ci încă sunt catigorisite, de aceea cu hotărre poruncim, ca cu pristav să o publicarisești în totă politia Bucureștilor în semptul spătăriei, ca cei ce vor vrea să metahirisésca acestea sa știe că sunt proprii, după care să aibă îngrijire a se păzi nizamul, și pe care veți găsi cu urmări da acestea și 'l poproști; tolco pisali gospod.—1819, Decembre 22.

Asemenea pitac s'a făcut și către Dumnealui vel agă.

Cod. XCVI. pag. 110.

din cartea ce o vedem cu let 1813, Martie 4, ne-am adevorit; decî învrednicindu-ne Domnul Dumnelei și pre noi cu a treia Domnie a aceștii pravolsavnice țeri rumănesci, am bine voit de am înnoit și am întărit acest privilegiu și poruncim slujbașilor vinariceri și altor dregatori, nici un fel de superare să nu 'i facă peste cartea acesta a Domniei mele, i saam rechei gospod.—1819, Main 28.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCIII, fila 2)

1. Vezi Cod. XCV, pag. 81—92.

Școli din Orient. Nu numai bisericele din Orient primiau ajutoare de milă de la țera muntenescă în 1819—1821, dar și unele școli¹.

1. Hrisovul școlii elinesce de la Arnăuț-Chioiș.

Fiind-că școla elinescă de la Arnăuț-chioiș, aș avut milă Domnăscă prin hrisóvele fraților Domni de mai nainte, ca să ia pe fieș-care an de aici din țoră de la carvasaraa Domnăscă a vămii Bucurescilor, câte talerî 200 pe an, cu care să se pótă ajuta la trebuințele ei, după cum aș alte asemenea școle de învățatură și biserici de aici, dintr'acésta creștinăscă țera, fiind dar cu cale și trebuincios ajutorul la acest fel de locuri unde se face silință la învățatura și luminarea spre cunoștință de Dumneđe, am bine-voit Domnia mea, pentru pomenirea noastră și pentru ajutorul și mângăarea celor ce se silesc la învățatură, spre a putea fără de lipsă de dascal și de cele trebuincioase a urma osărdia lor, și am dat acest hrisov al nostru de întărire ca să se păzescă pe fieș-care an a lua numita școlă de la carvasara pe an câte talerî 200 spre a se cheltui la trebuințele școlii, rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma noastră se vor invrednici a fi oblăduitorii țerei aceștia să bine-voiască a înnoi și a întări acéștia milă, ca și ale Domniilor sale milă și faceri de bine să fie de alții ținute în sémă, și am adevărit hrisovul acesta cu însuși credința Domniei mele. Iă Alecsandru Nicolae Suțu Voevod, i cu credința prea iubitorilor Domniei mele fii Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri, veliți aș divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Vacarescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al Obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlașu vel spatar, pan Manolache Babeanu vel vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel căminar, pan Alecsandru Desila vel comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, și s'a scriș hrisovul acesta în anul dintăi diuțru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci la anii de la nascerea Domnului Dumneđe și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819, August 29, de Chirița logofăt de divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel logofăt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 95.

Hrisovul școlii elinesce ot Trapezunda.

Tótă facerea de bine și ajutorul în tot locul și pretutindenea este bine primită lui Dumneđe, iar ceea-ce se face la locuri pricinuitoare binelui și folosului de obște cum școle de învățatură, care împodobesc pe ómenii cu înțelepciunea, cu cuvântul și luminarea credinței și a cunoștinței de Dumneđe și altele asemenea folositore obștiei, acelea cu atât sunt mai cuviincioase și plăcute lui Dumneđe în cât cu deosebire aș datorie Domnii și Obladuatorii ce aș câștigat de la Dumneđe puterea de a face bunătați, a se osărdui spre întărirea și intemeerea lor și a le ajuta din harurile ce au dobândit pentru

CAP. VI.

Administrațiunea țerei muntenesci sub Al. N. Suțul

Multe nu sunt prefacerile în sistema de administrațiune a țerei Romănesci sub Al. N. Suțul. În firmanul de rinduire a lui la domnie, Poarta îi pune obligațiunea, să facă a înceta jafurile și abuserile. Noul

folosul ce zicem și binele ce pricinuește de obște, iar nu numai în parte Drept aceea înștiințându-ne Domnia mea, că de câțiva ani la Trapezunda s'au înălțat din nou o școală de învățătura elinască prin fierbinte silința și osârdnică epistasia a duhovnicescului și iubitorului de învățătură, pastor al locului, fiind lăudată fapta acésta, cum și a însuși orașenilor, acei politici ca niște bunți iubitori de învățătură, și la acest fel de lucru, fiind trebuincioase multe cheltueli de a se putea ținea tot-d'a-una în stare bună și a merge spre sporire, de aceea făcând Domnia mea cercetare, găsit'am rânduiala făcută de la Domnia sa, Constantin Vodă Ipsilant, prin hrisovul ce îl vedem cu létul 1804, Decembre 1, ca să aibă de aici din țără, școala acésta, milă pe an, taleri 400, însă taleri 200 din bani de la carvasara și taleri 200 de la ocne, și după răvna ce avem și Domnia mea pentru buna întemeiere a școalelor, ne-am înlostivit și printr'acest hrisov ce 'l dam, întărim acésta orânduială și hotărîm ca să ia pe tot anul, acești taleri 400 prin Epitropul ce își vor orândui jumătate de la ocne și jumătate din vama de la carvasara spre a fi de ajutor, de întărire și chivernisela și școlei acésta, rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma noastră vor fi oblăduitori acéști creștinești țări, sa bine-voiască a înnoi și a întări acésta orânduiala ca și ale Domniilor sale, milă și faceri de bine sa fie în urmă de alții ținute în sémă, și am adevorit hrisovul acesta cu însuși credința Domniei mele Iw Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea iubiților Domniei mele fiy: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor, cinstiți și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic al obștirilor, pan Grigorie Ra'ea vel vornic, pan Constantin Golescu vel logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spatar, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel căminar, pan Alecsandru Desila vel comis., pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta la înteuil an dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele, Bucurescii la ani de la nașterea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Octombre 14, de Chiriță logofăt de divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel logofăt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 124.

domnitor eşii compuse divanurile, precum vedurăm, cu dintre boerii pământeni şi la Bucureşti şi la Craiova, afară de Caimacamia Craiovei, ce era dată la 17 Ianuarie 1819 rudei sale, lui Vel Spăt. Gheorghe Suţu, iar la 16 Mai 1820 Postelnicului Ioan Dipold. Numirea lui Gh. Suţul fu anunţată biv Vistierului Romanitis, carele era locotenent de Caimacamie în Craiova. ¹.

Am arătat (încă la începutul acestei lucrări) cum ş'a compus Al. N. Suţul Divanul ţerei. În 28 Aprilie 1819 noul domnitor adaogă la Divan pre biv vel Vornic Const. Dudescu, fiind că s'a înscinţat atât de la alte obraze cinstite, cât mai vartos de la Dumnélui Vel Cop. de ţera de sus pentru destoinicia acestui boeriu la ale judecăţilor ţerii şi cercetări, întru care se cuvine şi el (Dudescu), de a fi *«ca un patriot împreună lucrătoriu»*. De câte-ori rămănea afară din Divan vre-un boeriu, care, influente, putea să facă lui Vodă o opoziţiune ôre-care, pe dată îi potolia supărarea, dându'i loc în Divan. ¹.

În 22 Iulie 1819 este rinduit «între veliţi» şi cunoscutul Logofăt Nestor cu léfa de taleri 1000 pe lună. ¹.

1. Cod. XCVIII pag. 3.

1. Eată actele relative :

Cinstite şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel vornice Constantine Dudescule, fiind-că avem domnia mea pliroforie atât de la alte obraze cinstite, cât mai vartos şi de la Dumnélui vel logofătul de ţera de sus pentru destoinicia Dumitale, ce ai la ale judecăţilor, teorii şi cercetări întru care se cuvine de a fi şi Dumnéta ca un patriot împreună lucrător, de aceea iată printr'acest domnesc al nostru pitac te orânduim judecător împreună cu Dumnélor veliţi boeri şi iarăşi împreună cu D-lor să te afli nelipsit şi de la domnescul nostru divan în zilele cele orânduite, de care poruncim Dumitale vel Logofete de ţora de sus, să se facă pitac al Domniei mele, către Dumnélui biv vel vornic Costache Samurcaş, nazărul casei lefilor, pentru léfa ce am orânduit domnia mea a se da pe lună Dumnélui mai sus numitului boer ; tolco pisah gpd. 1819 Aprilie 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

Cinstite şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel vornice Constantine Samurcaş nazărul al casei lefilor, fiind-că prin osebit pitac am orânduit Domnia mea judecător împreună cu Dumnélor veliţi boeri pe Dumnélui biv vel vornicu Constantin Dudescu, de acela poruncim Dumitale să se aşede la catastihul lefilor, cu câte taleri 600 pe lună, tolco. . . . 1819 Aprilie 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

1. Pitac către nazărul lefilor, pentru a da pe fieş-care lună câte taleri 1000 léfă logofătului Nestor, *căci s'au orânduit între veliţi*.

Istoria Românilor de V. A. Urechiă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—3

Un curios proces avu loc între marii logofeți ai lui Al. N. Suțul și acei din anul 1818, de la havaetură, în Ianuarie 1819. Evident că actualii mari logofeți dobândesc dreptatea de la Domnitoriū. ¹

Dăm în note câte-va pitace de numirea de impiegați subalterni ai Divanului, (logofetei, ceauși, vetași) între 1819 și 1820. Deosebită mențiune este a se face pentru biv bel Paharnicul Ianache Hafta, despre care Vodă însuși declară că «are osebită știință despre destoinicia lui» *la ale judecăților pricină* ².

Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, Dumnéta biv vel logofete Constantine Filipescule, nazirne al casei loșilor, fiind-că Dumnéluī biv vel logofetul Nestor, s'aū orânduit de către Domnia mea judecător între Dumnélor veliți boeri, cu léfa pe lună taleri 1000, poruncim Dumitale ca de la ȕi-ntéiu a viitorului August să se pue în urmare cu a i se da léfa pe fieș-care lună. tolco pisah gpd. 1819 Iulie 22.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 57.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Fiind-că între Dumnélor veliți logofeți ce s'aū aflat pe anul trecut în dregătoria logofeților și între cei ce se află pe anul acesta orânduiți de Domnia mea, se urmăză o nenădăjduită prigonire pentru cele de peste an venituri ale acestei dregătorii din huzmetul ocnelor, i al vămilor, cerënd adecă cei din anul trecut, a lua venit din huzmeturile ce s'aū vëndut pe acest an cu cuvinte că nu l'aū luat pe vremea logofetei Dumnélor, iar cei din anul acesta asemenea cer a lua acest venit, ca unul ce este pe curgétórea vreme a dregătoriei Dumnélor, de aceia dar domnia mea, făr'de fățarie, cercetând acéstă prigonire, o judecăm într'acestași chip. adecă: dreptul unui huzmet al nostru vëndut în ȕilele Domniei nóstre, a se socoti pe séma anului întru care nu domniam și a se da la boeri, pe cari noi atunci nedomnind nu aveam, este cu totul înpotriua dreptului cuvënt, în adevér Dumnealor boeri logofeți din anul trecut s'aū năpăstuit neluându-și dreptul precum prin jalba ce aū dat arată; nu sunt însă datorī cei din anul acesta de a tāmădui trecuta năpăstuire lipsindu-se de dreptul Dumnélor și adăstând a lua în urmă ceea-ce privesce către alți, fiind-că cu acest mijloc nu se face îndreptare, ci se înnoesce năpăstuirea asupra tuturor celor din urmă veliți Logofeți, mutându-se de la unul la altul nu se cuvenea a se trece cu vederea nici-o-dată acest fel de nedreptate care s'aū început când noi lipseam și ne pare răi, însă acum în ȕilele domniei mele se cuvine a se precurma, căci într'alt chip ne socotim și noi împreună săvêșitorī ai nedreptăței, într'acestași chip dar chibzuind hotărâm Domnia mea că venitul logofeților din huzmeturile acestui an, se cuvine a fi ale Dumnélor boerilor logofeți, ce se află acum în dregătorie, i saam reche. gpd. 1819 Februarie 2.

Cod. XCVI, pag. 10.

2. *Cartea Răducanului Berechet.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că Răducanul Berechet s'aū aflat în orânduiala logofeților Divanului sub privilegiul ce aū și cei-l-alți logofeți, adecă să fie

După recomandațiunea marelui Logofăt Const. Filipescu se face asemenea numire a lui Hafta.

apărat de rëndul dăjdiilor vistieriei i de alte angariî și podveđi, cum și drepte bucatele lui scutite și apărate, stupi i râmători de dijmărit și vinul ce'l va face în viile lui de vinăriciî, i o cărciumă dréptă a sa scutită aici în orașul București și lude unul strein. Drept aceea învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđeî cu a treia Domnie a aceștiî pravoslavnice țeri rumănesci, înnoim niilele de mai sus arătate, și poruncim Domnia mea la toți câți se cuvine ca pentru toate câte se coprinde mai sus să fie urmatori, că așa este porunca Domniei mele, i saam recch gospod.—1819.

(pocetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, filr 103.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule nazărul al casei lefilor, fiind că după arătarea ce ne-ai făcut Dumnóluî cinstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofătul Iordache Filipescu, ne-am pliroforisit pentru paharnicul Ianache Hafta, că s'aî aflăt slujind țerei Domniei mele la multe trebî delicate și de nevoe precum asemenea și acuma se a lă slujind cu cercetarea pricinilor câte i se orânduiesc atât de la Divanul Domniei mele cât și de la Dumnólor veliți boeri, silindu-se prin totă virtutea de le face alegeri lămurite și după dreptate avënd destoinicie întru cercetarea judecăților și mai vêrtos la madelele de hotărnicii, și pontru că un acest fel de om cu idee este trebuincios, iată printr'acest Domnescul nostru pitac îi orânduim lăfă de la acéstă casă po taleri 500 pe lună și poruncim Dumitale ca de la di-întâii aceștia, să se trecă în catastihul lefilor și sa i se urmeze pe fieș-care lună; tolco pisah gospod.—1819, August 10.

(pocetea gospod.)

Cod. XCVI, pag. 107.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta biv vel paharnice Ianache Hafta, fiind-că atât de la Dumnóluî vel Logofătul de țera de sus Iordache Filipescu, avem pliroforie că esci trebuincios la multe felurimi de pricinî din ceie ce se cercetéză de Dumnélor veliți boeri, cât și înșine noi avem osebită sciinți în parte de destoinicia ce ai la ale judecăților pricinî și că te porți cu urmări cinstite la asemenea pricinî; de aceea iată printr'acest Domnescul nostru pitac te orânduim a fi unul din cei ce se află supuși la slujba canțelariei Domnesculuî nostru Divan cu lăfă orânduită cu câte taleri 300 pe lună, după osebit p tac al Domniei mele, ce s'aî făcut către Dumnóluî nazîrul casei lefilor; tolco pisah gospod.—1819, August 11.

Cod. XCVI, pag. 67.

In 1819, Septembre, e numit Legofăt de taină Dumitrache fiul lui Atanasie Protopopul.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Logofete Constantin Filipescule, nazîrurile al casei lefilor, fiind paharnicul Ianache Hafa 'l-am orânduit Domnia mea de a fi unul din cei ce se a'la la slujba canțelariei Domnescului nostru Divan cu lăfă orânduită câte taleri 300 pe lună, de aceea poruncim Dumitale, ca de la ȕi-întăi ale acești următoare luni August să se trăcă în catastihul lefilor cu suma de mai sus arătată; tolco pisah g-pd. 1819, August 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 68.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule nazârurile al casei lefilor, primind Domnescul nostru pitac, să aibă a da lăfa ce au avut orânduită răposatul vornic Constantin Caliarh pe luna lui August trecut și pe câte ȕile au trecut din Septembre, până când au îmbrăcat caftan Dumnélui vornicu Ralea, ce s'au orânduit în locul Domniei sale, la Dumnéi vorniceasa soȕia Dumnélui, fiind cu cuviinȕă a o primi Dumnéi, tolco pisah g-pd.—1819, Septembre 11.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 76.

Cartea lui Dumitrache Protopopu din sud Saac, Logofăt de Divan.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnésca noastră carte boerului Domniei mele Dumitrache sîn Protopopu Atanasie pre care 'l-am făcut logotăt de taină la Divanul Domniei mele, în rëndul celor-l-alȕi logofetȕi, ca atât însuși cât și totă casa lui să fie apărată de tot felul de dăȕȕi și orândueli la nici unele val și supărare să nu aibă; așȕderea și drepte bucatele sale să fie scutite: stupii i rămătorii de diȕnărit i vinul de vinăriciȕ, să ȕie și o pivniȕă aici în orașul Domniei mele Bucurescȕ apărată de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc, și de ortul vătafului de cărciumari, și de tôte orȕ-ce angarii și dări vor fi pe pivniȕe; asemenea să aibă pentru ajutorul casei sale și lude 4, 6 menȕi făr' de pricină de dăȕȕe scutiȕi și apăraȕi de tot felul de dăȕȕi și orândueli ce vor eȕi de la visteria Domniei mele peste an în ȕără și aicea pe târg, de nici unele val și supărare să nu aibă, cărora după cercetarea ce li se vor face, fiind fără de pricină, să li se deă pecetluiturile Domniei mele; pentru care poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor de prin judeȕe, i Dumnévóstră zapciilor Bucurescilor, nimenȕi nici un fel de supărare să nu faceȕi peste cartea acésta; i saam receh g-pd.—1819, Septembre 20.

(Peceta gospod)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 138 v.

O mențiune specială se cade pentru *logofeții al II*, cari pōrtă titlul de «*logofeți de taină*» ¹, în 1820. Să amintim și aceea, că la vornicia obștirilor, condicarul și sameșul acestei dregătorii, erau inamovibili.

Cartea de ceașă ce se află slujind la vâtașii Divanului.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnēscă noastră carte ce se află slujind la zapcilăcul ca să aibă privilegiul ce din vechime au avut ceașii zapciilor Divanului Domniei mele, adecă să fie apērați de rēndul dăjdiilor vistieriei cât și de alte orāndueli, să scutēscă și ale lui drepte bucate, stupii i rāmătorii de dijmărit și vinul de vinăriciū să ție și o pivniță drēptă a sa aici în Bucuresci, scutită și apērată de fumărit, de căminărit, de vamă și de alte dări ce vor fi peste cărciume, așijderea să ție și lude unul strēin și fără pricină de dajdie, care și acela să fie apērat de rēndul dăjdiilor vistieriei și de alte orāndueli. Drept aceea poruncim la toți căți se cuvine, nimeni întru nimic supērare să nu'i facă, ce să i se păzēscă privilegiul acesta în tocmai și fără strāmutare; i saam receh g-pd.—1819, Decembre 2.

Asemenea cărți s'a'i făcut la cei mai jos arătați 6 ceașii :

Ceaș Andreiū, Ceaș Iordache, Ceaș Nedelco, Ceaș Grigorie, Ceaș Toma, Ceaș.

Cod. XCIII, fila 128.

1. Cartea lui Andreiū biv. II logofēt pentru logofeție de taină.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnēscă noastră carte, boerului Domniei mele Andrei biv II logofēt, prē carele 'l-am făcut *Domnia mea logofēt de taină la slujba divanului Domniei mele în locul sārđarului Matache*, carele să aibă privilegiul ce au și cei-l-alți logofeți de taină, adecă drepte bucatele sale să fie scutite și apērate, stupii i rāmătorii de dijmărit și vinul de vinăriciū i o pivniță să ție aici în orașul Domniei mele Bucuresci, scutită și apērată de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin și rachiul Domnesc, i de ortul vātășesc și de tōte alte angarii și dări ce vor eși pe pivnițe, așijderea să ție și lude patru, ōmeuī fără de pricină, scutiți și apārați de tot felul de dăjdi și orāndueli ce vor eși pe tot anul în țēră de la vistieria și cămara Domniei mele, pe cari găsindu'i, după cercetarea ce le vor face să li se dea și pecetluiturile Domniei mele la mājni după orānduială; osebit să ție și lude doi, dintre dajnicii vistieriei după orānduiala ce au avut'o logofeții de taină din vechime, pentru care poruncim la toți căți se cuvine întocmai să fiți următor și supērare înpotrivă să nu faceți, că așa este porunca Domniei mele.—1820, Ianuare 25.

(pecetea gospod.)

vel Logofēt.

Cod. XCIII, fila 146 v.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dupē arētarea ce ne face Domnul vel logofētul de țēră de jos, printr'acēstă anafora primită fiind Domniei mele cererea Domniei sale, poruncim Domniei tale ciustite și credincios boerle al Domniei mele Constantine Filipescule, nazărul al casei leilor să se aședē mai jos numitul III logofēt la

De fie-care din cele două mari logofeții erau câte doi logofeți de taină cu caftan.

catastihul lefilor cu talerî 50, lăfă pe lună, cu începere de când s'au orânduit în trebă de Dumnélui vel logofetul.—1820, Februarie 12.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, fila 261.

Prea Înălțate Dómnne.

Cu plecăciune arăt Măriei tale, că precum logofeția țerei de sus, din vechime au avut și are între cei-l-alți calemgiî ai luminatului Divan și doi logofeți de taină cu caftane și un III logofet, asemenea și logofeția țerei de jos, au avut doi logofeți de taină cu caftane și un III logofet, a căruia lăfă de la o vreme încoco lipsindu-se s'au tăiat, ci fiind-că acum după vechiul obicei, încă de când s'au însăruiat sluga Măriei tale cu Logofeția aceștii țări, făcând trebuință am orânduit pe III logofet Spiracue, logofet al 3-lea de taină cu caftan, care s'au aflat slujind Divanului de mica copilărie cu cinste, precum este știut tuturor și slujașce napristan; de aceea nu lipsiu a arăta Măriei tale, rugându-se ca să se dea poruncă către cinstita casă a lefilor, spre a se orându, lăfa ce au avut, câte talerî 50 pe lună, de când s'au orânduit.—1820, Februarie 9;

vel Logofet.

Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice al Obștirilor, în câtă vreme se vor afla jăluitorii, slujind cu osârdie și cu credință, fără de a se abate la vre-o urmare împotrivă, poruncim să fie neștrămutați dintr'această slujbă.—1819, Iunie 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. :64.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a pitarului Mihai Condicarul i Gheorghe Logofetul, sameși ai Epitropiei obștirilor, făcând cercetare, m'am pliroforisit, că precum jăluiesc așa este, adecă imi arătară că vekuî hotărîre a Domnului Ioan Caragea din létul 1813, Iunie 3 dată la anaforoa Dumnélui vel vistierul Ioan Moscu, aflându-se într'acea vreme epistat al Vorniciei obștirilor, coprinďetóre, că luând Dumnélui vistierul Moscu pliroforie, atât dintr'o anafora a Vorniciei obștirilor ot lét 1811, cât și din cartea boerilor cainacamî ot lét 1812, cum că acest calem fiind din cele ce nu se pot schimba, pentru sciința pricinilor vechi ale Epitropiei și ale clironomiilor sarmanilor copii, și jăluitorii aceștia aflându-se cercați și dovediți fără de nici un cusur la trebă lor, atât de cei de mai nainte veliți vornici, cât și de însuși Dumnélui, în câtă vreme s'au aflat epistat vorniciei și ca să nu se facă catahrisis, găsesce cu cale să fie neștrămutați din trebă acesta, după care și Domnul

La 18 logofetei ai Divanului, Al. Suțul le sporesce lefile în Martie 1820, după anafaraoa lui Vel Logofet, care arată, că cu 20 taleri pe lună lăfă acei impiegații utili nu pot trăi ei cu familiile lor. ¹

La cap. justiției vom aduce diverse pitace, prin care Alex. Suțul

Ioan Caragea hotărășce, că în câtă vreme se vor afla slujind cu osîrdie și cu credință, fără de a se abate în vre-o urmare împotrivă, amendoi să fie nestrămutați din slujba condicăriei sămeșiei, de aceea au cădut cu rugăciune la milostivirea Măriei tale, ca să 'i miluescă, să le innoescă acest privilegiu; a căroră rugăciune o arăt Măriei tale, și rămâne la milostivirea Măriei tale, iar când împotrivă nu 'și vor păzi datoria lor și se vor dovedi prin cercetare, în vină de scótere, Dumnélui vel Vornicu al Obștirilor să aibă voie a 'i lipsi din slujba acésta, și să pue pe alții în locul lor; iar hotărîrea cea desăvârșită rămâne la Măria ta.—1819.

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

După aretarea ce ne face Dumnélui vel Logofetul de țera de sus, primită fiind Domniei mele anafaraoa acésta, poruncim Dunitale vel Vornice Constantine Filipescule, nazirule al casei lefilor, ca pe lângă taleri 20 ce au lăfă pe lună acești 18 logofetei de divan, ce sunt ai logofetei țerei de sus, să li se mai adaoage încă câte taleri 10, ca să aibă fieș-care pe lună câte taleri 30; într'acestași chip aședându-se în catastihul lefilor să li se și urmeze darea acesti lefi, după orânduială, cu începere de la viitorul Aprilie întei. 1820 Martie 23.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 426.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecată anafora, aret Înălțimei tale, că de când m'am însărcinat cu dregătoria Logofetei țerei de sus, între celelalte bune orândueli ce s'au întocmit, pliroforisindu-mă și pentru starea logofetilor celor ce se află slujind canțalariei luminatului Divan, că au lăfă numai câte taleri 20 de unul pe lună, și după cheltuelile ce a 'i și scumpelea vremilor nu le este de ajuns, fiindu-le totă nădejdea într'acéstă lefușoră, mai vîrtos că și cele mai multe trebî ale Divanului la logofetia țerei de sus privesc și printrînșii se scriu și se caută, și dintr'acești logofeti unii ce sunt mai destoinici și mai cu sciință, vechi în slujbă și cei mai mulți căsătoriți și cu case grele și lăfă avînd prea puțina de nu pot ași întâmpina trebuințele se duc de la Divan rămîind cei cari sunt mai proști, din care pricină de multe ori se face cusur și se dă zăticnire 'a savêrșirea trebilor luminatelor Măriei tale porunci; de aceea să te milostivescă Măria ta asupra-le, a li se face prostichiū încă câte taleri 10 de un logofet pe lună, adecă la 18 logofeti po taleri 10 fac taleri 180, ca care acóstă milă ce vei face Măria Ta cu dênșii, atât ei să potă a 'și întâmpina trebuințele, cât și canțalaria luminatului Divan să 'și aibă logofeti vrednici, și anii Măriei Tale de la Dumeșeu fie mulți și fericiți. 1820 Martie 11.

vel logofet.

obligă Divanul a se aduna regulat și la anumite oare, ca să caute pricinile de judecată. Ora de adunare varia: după anotimp se adunau Veliții, mai dimineța, ori ceva mai târziu.

*

Marea Logofeție primi în 1819 ore care reorganizare, propusă de vel Logofăt Gh. Filipescu. Această organizare privește mai mult pe cancelariștii Logofeției.¹

1. Iacă acest nizam:

Іа Al. N. Суѣу Voevođ i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Luând sēma și Domnia mea iea tōte cunī se coprind într'acēstă anafora și găsiindu-le iutocmite cu bună orânduială și potrivit cu vo.nț: Domniei mele, cu alegerea adecă de cinovnici, vrednici și cercați, după pliroforia ce ni se dă, am lăudat râvna Dumnēlui cinstitului și credinciosului boer Domniei mele Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țēra de sus și ca o întocmire făcută cu bună socotință și folositōre obștiei, o întărim Dumnia mea și poruncim, ca să'și aibă urmare apururea și întocmai, fără cea mai mică strămutare.—1819, Noembre 3.

(L. S. D.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 575.

Prea Înălțate Dōmne,

Din cēsul ce dumneđeōsca pronie te-aū întemeiat pe Măria ta în domnescul Scaun acesteī de Dumneđeū păzite țēri a Ungro-Vlahiei, toți locuitorii credincioși supuși ai Măriei tale, uităud cele de mai nainte în multe chipuri (*suferinți*?) aū simțit o obștească mângăere și împlēndu-se de multă bucurie, pentru căci aū dobândit vēcul cel de fericire, nu încetōză a rid.ca mânilor către cōrescul Impērat, rugīndu-se cu ferbintēlă, ca să hărăzēscă Măriei tale îndelungirea anilor plini de tot . . . bine. Este vēdūt de toți că de când ai luat Măria ta cārma oblăduirei, nu ai încetat a pune în lucrare, cu multă silință, tōte câte adānca înțelepciune a Măriei tale aū cunoscut folositōre norodului și a pune la cale cele ce mai nainte își avea urmarea fără bună orânduială. Tot cu aceeași râvnă bine-voind Măria ta, ca să puī la bună orânduială și pre cinovnicii, ce întocmesc tōtă dregătoria Logofeției cei mari, spre a se orânduī ōmenī aleși, cinstiți, cu frica lui Dumneđeū și cercați în sciința judecăților, de a face și o nouă întocmire la domnēscă Măriei tale cancelarie, de unde, ca de la un **Иѣѣ** (șef?) eșind tōte trebile alcătuite cu bună orânduială și socotință se imparte în tot copriusul țērei, a se pune în lucrare după creștīnēscă Măriei tale iubire de dreptate, mi s'aū poruncit prea plecatei Măriei tale slugi, ca nu numai însumi strīngēndu'mi mēsurile să mē socotesc, ci și cu alii să mē sfătuesc, ce vor fi cu mai bună sciință, cum și cu chibzuirea și alegerea Dumnēlor veliților boeri halea și mazilī, ca să se găsēscă chipul acesteī bune întocmiri și alegeri fără greșelă, de vreme ce dregătoria logofeției este un lucru delicat, carele, cu cât folosește urmāndu-se cu bună orânduială și

Pe lângă vechea logofeție, făcând parte din Divanul țerei, continuă a funcționa, sub Al. N. Suțul, logofeția specială, disă „a străi-

după dreptate, cu atâta vatămă cu alunecarea la cele împotriva, sêu cu împedare de vre o lăcomie, fiind-că și privesce iarăși la folosul obștei. Decî următoriu fiind luminatei porunci și întocmai chibzuire făcându-se, s'au găsit cu cale a se da acest *nizam*; cu chipul ce arată mai jos, care judecându-se și de către înalta înțelepciune a Măriei tale, se va da și domnësca întărire.

1) Dumnélui Stolnic Ión Balacescu să aibă cetirile înaintea Măriei tale pricinelor de judecăți, cum și înfățișările în Divan i întăririle după domnësca hotărire ce se dă, precum și cetirea altor anaforale și insciintări, ajutorându-se și de Sluger Scarlat, atât la cetirea lor, cât și cu facerea practicelelor la pricinile ce se cercetéză în Divan, care practicele să se teorisescă și de Dumnélui vel Logofôt.

2) Dumnélui Sluger Scarlat Urlățianu să aibă cetirea jălbilor și buiur dizmelor, iscălindu-le însuși după osebit domnesc pitac, ce i s'a i dat, cari jălbii cu buiurdizmele lor trecându se în condică, cu vелеatul, luna și numărul, de către condicarul jălbilor, să le iscălescă și însuși, spre dovadă că sunt trecute.

3) Tôte pricinile consulaturilor, precum adecă: notele ce vin la canțelarie și cele ce vin de la canțelarie din poruncă se dăi pe la consulaturi, așisderea și pitacele ce din poruncă se dăi către Dumnélor veliții boeri departamentari și către cei ce se află în dregătorie sêu nu, să se facă de calemul slugerului Scarlat, având înclinare cu calemul jălbilor, fiind și osebita condică pentru acest fel de pricină, ca să fie totdeauna sciute.

4) Tôte anaforalele ce intră în canțelarie și insciintări prin scrisori către Măria ta, ce se trămit de la Caimacamul Craiovei, i boeri divaniți de acolo, i ispravnicii de prin județe și alții după afară, să se citescă înaintea Măriei tale de către numiții doi boeri și așa să se dea afară porunciile după domnësca Măriei tale hotărire.

5) Tôte poruncile pentru pricină, înfățișate la Divan, fiind trebuință a se mai orîndui iarăși la altă cercetare, pentru mai bună deslușire și înțelegere, să se facă de Stolnic Balacescu, pentru că acest fel de porunci au înclinare cu calemul întăririlor.

6) Condicar al domnëscului Divan să rămăe neclintit tot Dumnélui Serd. Iordache Poenar, fiind boer cinstit, credincios, vechi în slujba Divanului, având sub stăpânirea sa tôte condicile Divanului și îngrijirea de a se trece tôte poruncile și întăririle, pe cari să le și iscălescă, că sunt trecute în condică, precum s'au urmat din vechime. Tot de la acest calem să se facă și tôte poruncile ce din Divan se dău de obște în județe pentru orî-ce pricină sêu *nizam*. Așisderea și hrisóvele pentru tôte pricinile ce se orânduiesc în cercetarea logofet,ei cei mari, având ajutor și pe Serd. Ghica, ce este logofôt praticos și vechi al canțelariei.

7) La cercetările de socotelii i de chivernisirii bisericescii, adică ale Mitropoliei, ale episcopiiilor i ale monastirilor închinat și slobode, să se orânduiescă Medelnicer Raducan Tocilescu, ca un praticos vechi și cu sciință la acestea, fiind și osebită condică pentru tôte acestea, protocolită de logofeția cea mare. Tot la acest calem să se adaoge și postelnicii, pentru cari să se fie osebită condică protocolită de logofet,ul cel mare, trecându-se într'insa numele fieșco-căruia postelnicul cu porecla și din ce loc este.

nelor pricină». Cancelaria acestei logofeții este compusă din 3 logofeți, doi din ei *utori* și al treilea *treti*, cu nume de *anotar*. Unul din cei doi logofeți al 2-lea era condicariu și altul ajutor la scris. Aceștia li se promite inamovibilitatea *«pe câtă vreme își vor păzi datoria fără de cusur»*.¹

Rotagiul administrativ nu se schimbă sub Al. Suful. Tot câte 2 ispravnic de județ,² tot câte un polcovnic, tot vatași de plaiuri,³ etc.

8) Pentru toate pricinile ce se înfățișează la Divan înaintea Măriei tale să se orânduiască la practicele doi logofeți de taină, însă cel de țera de sus Medelnicerul Tocilescu și Sord. Matache și alți doi de la țera de jos, logofeți cu praxis, cari făcând practica, să le dea în mână Stoln. Ioniță de a le întocmi și a le ceta înaintea Măriei tale.

9) Toate pricinile ce se caută în Divanul domnesc, să se facă osebită condică, în care să se treacă cu perelipsis și la sfârșitul fiecărui an, protocolindu-se de Logofetul cel mare de țera de sus și pecetluindu-se, *să se dea la sfânta Mitropolie în păstrare*, de unde fără de scirea Logofetului celui mare, să nu se iee. Iar matca, adică condica unde sunt trecute pricinile pe larg, să stea apururea la cancelaria Divanului.

10) Logofetul Divanului veliților boeri (care acum este Pahar. Potrache, practic, cinstit, slujind de atâția ani și odihnind pre veliții boeri), precum și logofeții al treilea ai departamenturilor, să nu se schimbe nici o dată fără vină cercetată și dovedită, dar însă nici să fie datorii a da vre o filodorimă pe an la logofetul cel mare cu cuvânt de avaeț, cu atât mai vartos, că pentru logofeții al treilea ai departamenturilor este și hrisov al Măriei sale Domnului Caragea, făcut după anafora slugei Măriei tale, aflându-se și atunci vel Logofet de țera de sus.—1891, Noembrie 1.

Gheorghe Filipescu Vel Logofet.

Cod XCII, pag. 575.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Fiind-că după hotărîrea ce am dat Domnia mea prin întărire la anafora Dumneului vel logofet al străinelor pricinii de la 14 ale aceștii luni, am rânduit doi logofeți la acel departament, osebit de treti logofet ce se numește în hrisovul, ce este de rânduelile acestui departament za notar, adecă acești doi logofeți unul să fie condicar și altul ajutor la scris, cari să nu fie nici cum înclinați cu cei-l-alți logofeți ai Divanului Domniei mele, ci osebiți, pe sôma acestui departament, aleși de Dumneului vel logofet al străinelor pricinii și sub ascultarea Dumneului, cari să fie apururea statornici și neștrămutați în câtă vreme își vor păzi datoria lor fără de cusur, și léfa lor aș să și-o ia de la casa léfilor, după osebită orânduială ce vom face Domnia mea prin pitac. Drept aceea s'a dat această carte a Domniei mele lui ce s'a rânduit logofetel.—1820, Maiu 17.

Cond. XCIII, fila 187 v.

2. Veți cartea de ispravnic în Cod. XCVIII, pag. 46.

3. Veți cartea de vataf de plaiu din 20 Ianuarie, anul 1819, în Cod. XCVIII, pag. 33. Tot acolo și ponturile vătăjiei de plaiuri (pag. 35). Nu le mai aducem, că sunt identice cu cele ce deja am publicat anteriormente. Avae-

Ca să se conforme firmanului de numire, Al. N. Suțul rîndui diverse comisiuni, care să-î propună mijlocele de îndreptare a administrației țerei și de încetare a catahriselor. Dintre boerii Divanului, unul din cei mai cu trecere pe lângă Vodă, era de sigur marele Vistier. Barbu Văcărescu, în această calitate, provocat de Al. Suțu să-î propună un plan de reorganizare administrativă, îi supune, la 18 Februarie 1819, o lună după sosirea în Bucuresci, o lungă anafora, prin care afirmând că «ispraniciii și sameșii ispravnicaturilor» sunt organele administrative cele mai imediate și că prin ei se pot săvârși «și *lucrurile cele bune și cele vătămătore*», de aceea «se cuvine către aceste părți să fie cea mai deșteptă privighere». Primul mijloc de îndreptare îl vede Barbu Văcărescu în neluarea de către veliții boeri de havaeturi nelegiuite de la funcționarii subalterni. Barbu Văcărescu declară, că el so dă «de pildă», neluând havaet de la sameși peste cel oferit de hrisov, ca și ei să nu fie siliți a jăfui pe locuitori. «Un vistier mare este dador să aibă deseversită îngrijire pentru locuitorii țerei...» Ce frumoase afirmațiuni și cât fură ole numai pe hârtie!

Ținta urmărită de Barbu Văcărescu este neîndoișă în anafora lui. El voeste să facă din funcțiunea de Mare Vistier principalul scaun din Divan, când propune ca pe viitor *ispravnicii* să fie numiți de Marele Vistier, iar nu de Marin Vornici, ca în trecut. Văcărescu justifică această schimbare de atribute prin obligațiunile financiare ce impune ispravnicilor: *a)* de a nu mai da scutelniri la nimeni; *b)* de a nu lăsa la cei ce au dreptul de a avea scutelnici, de cât țeranii de a 2-a stare; *c)* să nu iea birnici de prin sate și să-î așeze între privilegiații «fără numai *feciorii privilegiaților* să intre la orinduială părinților lor»; *d)* să nu permită Starostilor de *cumpanii* a primi în sinul cumpaniei oameni de prin satele țerei, ci oameni străini; *e)* să nu aibă voie ispravnicii de a da la unii și alții sate, ca să le plătescă dădiile, cu cuvânt ca să-î aibă la lucru... ceea ce îngreue cele-l-alte sate de se risipesc; *f)* Ispravnicii să privilegheze slujbașii lor inferiori, ca să nu facă abuzuri, mai ales vatașii de plauri să nu facă năpăstuirii locuitorilor; *g)* zapcii prin plăși să fie oameni vrednici, cercați, sciuți și să nu fie numiți pentru rușetul orî havalele ce vor da ispravnicilor; *h)* zapcii și beșliii să nu supere pre locuitori, neguțitori, călători cu vre-o cerere; *i)* polcovnicii și căpitani de pe la căpitanii sunt în zaptut Dum-

turile ce au a da vatafi de plauri către vel Vornic rămân aceleași ca în trecut (vezi Cod. XCVIII, pag. 32). Asemenea aceleași rămân obligațiunile condicarilor de județ (vezi Cod. XCVIII, pag. 37). Asemenea ceașul de Focșani. Pe lângă vel Vornic mai era și așa dișii «vorniceii» (vezi o carte de vornicel în Cod. XCVIII, pag. 108, din 26 Februarie 1819).

nélui vel Spătar, dar sa fie aleși cu îngrijire și cheazășie. Ispravnicii să nu le permită jăfuiri... *k)* Ceî doi polcovnici mari ai spătăriei să lepede obiceiul de a trămite «prin județele țerei vechilî ai lor, alte ori merg și înșii ei și preâmbându-se din sat în sat, iscodesc pricinî de mulți ani și învechite, și cele mai multe fără pîriși, fac lucruri nesuferite săracilor, păgubindu-î, geremetisindu-î și bătendu-î....» Aceste de acum să lipsescă și cei doi polcovnici să-și caută numai de trebă, de aflarea hoților. *l)* Geremelele să lipsescă cu totul... Prin bătae său cu închisore să se înlocuiască *geremelele*. *m)* Ispravnicii să privigheze ca taxildarii să nu abuzeze, luând dări neligitime. *n)* Ispravnicii să-și implinescă trebuința lemnelor de foc și a fînului, orzului, făinei trebuincioase casei lor prin poslușnici ispravnicesci, ne mai supărând pe viitor pre mazili și pre ruptași. *o)* Mazilii să nu fie în trebuință! ca nisce slujitori prin plăși. Ruptașii să nu fie utilizați de ispravnici ca nisce rîndași, ci numai la slujbele domnesci său împărătesci: la zaherele, cherestele, carantine, etc. *p)* Sameșii de la județe să fie după alegerea și pe răspunderea lui Vel Vistier și fără osebite havalele, ci numai cele hotărîte de hrisovul. *q)* Sameșii vor fi nestrămutați de cât prin judecată rostită de Vistier. *r)* Sameșii să nu fie volnici a ține sat apêrat său a lua ómenî de prin sate, pre cari ocrotindu-î, să iea de la ei banî... *s)* Sameșii să privegheze *apucăturile* ispravnicilor și în *taină* să le denunțe Vistierului mare. Deacă vre-un sameș s'ar uni cu ispravnicii în fapte netrebnice, să se pedepsescă strașnic și vice versa, «să păzescă ispravnicii pre sameși și sameșii pre ispravnici». ¹

1. *Prea Înălțate Dómne.*

Luminat pitacul Măriei Tale cu multă plecăciune am primit, prin care revărsându-se strălucită lumina dreptăței asupra cuviincioselor întocmiri, ca să scape norodul Valahiei, cel ce din Dumneșeasca providenție s'au încredințat în stăpânirea și oblăduirea Înălțimei Tale, de vătămarea mișcărilor celor cu catahrisis și să dobândescă pe deplin în liniștire bunul cuget al Măriei Tale, pentru dreptățile cele de obște socotindu-se ispravnicii și sameșii ispravnicaturilor a fi cele mai de aproape părți, care au împărțășirile întru ale oblăduirei și slujbași ai stăpânirii prin a căror mijlocire tóte pot să se săvêrșască și lucrurile cele bune și cele vătămătore și că se cuvine către aceste părți să fie cea mai deșteptă privighere spre a se potoli urmările cele aducătore de stricăciune, ca să scape locuitorii de supărările răutăților însărcinându-se aceste asupra-mî ca unul ce m'am împărtașit de cinul vistieriei cel mari și ca un patriot al țerei.

Poruncindu-mi-se a cerceta și a afla cel mai cuviincios mijloc, în cât nici ispravnicilor, nici sameșilor să nu le rămăe nici o slobodenie de a putea face catahrisis și jafuri și chiar unul pe altul să se poprască de faptele cele fără cuviință și să nu se depărteze de hotarele cele orânduite.

Asupra anaforalei acesteia, Al. N. Suțul pune următoarea rezoluțiune :

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéța vel Vistiere, am vădut Domnia mea arătarea ce ne faci printr'acastă anaforă pe care și citind'o

Luminate Dómne, prin prea plecata mea anafora, fac arătare Mărei Tale că iubirea dreptăței și bunul cuget al Înălțimei Tale va lumina în pământul țerei când cei ce suntem împărtașiți din mila Măriei Tale cu cele mai mari cinuri ale boerilor ne vom face pe înșine pildă; iată plecată sluga Măriei Tale eu insumi dau pildă mai întâiu, spre a nu se slobozi să dea sameșii, nici acum, nici la vistierii cei după vremi, aveați mai mult decât cea ce este hotărât prin Domnescul hrisov, pentru ca să se păzescă și ei a nu face catahrișisuri spre vătămarea locuitorilor și pentru ca să aibă vistierul cel mare cuvânt să-i osândescă, când, călcându-le, le vor face.

Desradăcinarea hrăpirilor și apărarea locuitorilor de băntuile cele vătămătoare privesc la neadormita privighere a stăpânirii și la buna întocmire a părților celor de aproape care ai împărțășirea otcărnuirei norodului.

Un vistier mare este dator să aibă desăvârșită îngrijire pentru locuitorii țerei și ori când va cunoșce a verii căruia cea mai puțină mișcare împotrivitoare să arăte stăpânirii ființa adevărului, ca să se facă căduța îndreptare și resplătire celor întru învinovățire.

Ispravnicii cei ce se vor orândui, mai ales cel care se va socoti a fi mai cu bună știință și se va însărcina cu treaba județului, se cuvine să se facă prin alegerea vistierului celui mare, ca ori în ce vreme să aibă a da sôma pentru densus și întemplantu se vre unul să se abată la niscare-va netrebuice urmări să-i fie davagiu a se lipsi și a se pedepsi.

Ispravnicul practicos și cu bune măsuri nu numai pe sineși să se păzescă, dar să privigheze și pentru toate câte se cade întru datoria sa, cum și pentru sameșul județului, ca să-i fie urmările cu bună orânduială, să-și păzescă datoria meseriei sale, cu care este însărcinat, după coperinderea luminatelor ponturi Domnesci, iar vădându-l pornit în cugetări netrebnice, numai decât să-l poprască și să înștiințeze vădită învinovățirea lui, ca să-l lipsescă și să se pedepsescă.

Ispravnicii sunt dator, să urmeze întocmai poruncilor stăpânirii, păzind cumpănirea satelor județului, buna întocmire a locuitorilor și pe toți cei ce vor fi în ori ce trebă să-i slujbe să-i înfrâneze a nu face nedreptăți locuitorilor.

Ispravnicii să fie îndatorați, ca să nu dea la nimeni scutelnici fără porunca vistieriei și celor ce vor avea poruncile vistieriei să le dea scutelnici ômenî de al 2-le staro fără să se iee cel mai puțin aveați, fiind-că din pricina aveațurilor să iea fruntașii satelor și se dau scutelnici la uni și la alții rămând sarcina greutății asupra satelor.

Ispravnicii să îngrijescă ca să nu ia birnici de prin sate și să se așeze între privilegiați, fără numai feciori ai privilegiaților să intre la orânduiala părinților lor, când se vor întâmpla și aceia să se facă cunoscuți vistieriei prin încredințate mărturii; asemenea și starosti cumpăniilor, cari au deosebite hrisôve Domnesci, să se îndatoreze a nu primi la companie ômenî de prin

cu luare aminte din cea cu deslășire întocmire a chibzuirilor ce sunt arătate în coprinderea sa, am găsit înființate dovezi de a Dumitale înțelepciune, multa știință și de patrie iubitor cuget, făcând numai la două osebite întocmire într'această chip : întâi adevă, ispravnicii să aibă voie a lua avăet de la scutelnicii cei ce se vor face din noii, câte taleri 5 și sameșii câte taleri 2 și jumătate fără de a îndrăzni să ia mai mult căci atât avăet era orânduit

satele țerei, fără numai dintre cei deosebiți străini, cari vor veni cu locuința lor în pământul acestei țări și li se va cuveni ca să fie cu dajdia la această tagmă, cum și nămurii de campanie, după coprinderea hrisovelor, căci s'au făcut o urmare în potrivă a se lua de prin sate birnici și a se pune la campanii, rămânând sarcina lor asupra celor-l-alți dajnici ai satelor.

Ispravnicii să nu aibă slobozenie cu a da la unii și la alții sate, ca să le plătescă dajdiile, cu cuvânt ca să-i aibă în lucru, pentru că dintr'această pricină ocrotindu-se acele sate, se aduce totă greutatea asupra celor-l-alte sate ale județului și cu însărcinare de lude și la alte înțâmplătoare cereri și așa se face împrăștiere locuitorilor și pagubă Domnescei vistierii.

La otcărnuirea ispravnicilor sunt răzimate toate îngrijirile mișcărilor a tuturor slujbașilor, vatașilor plaiurilor, zapeiilor, polcovnicilor și căpitanilor de pe la căpitanii și alții, cari sunt slujbași ai stăpânirei, trebuie să privegheze ispravnicii pentru urmările tuturor și când vatașii se vor îndrăzni a face năpăstuire săracilor de prin satele plaiurilor pentru răul lor enteres s'au cind nu va avea îngrijire pentru paza nizamului, numai decât în adevăr să înștiințeze și acel învinovățit vataf să se lipsască și să se pedepsască spre pilda și altora, fără a li se face cea mai puțină părtinire de către cinevași.

Zapeii prin plăși să fie oameni vrednici, cercați, știuți și feritori de apucăturile cele rele și nici ispravnicii, nici vameșii să nu se îndrănescă a lua de la zapeii vre-un rușfet, ca să nu le rămăe cuvânt că sunt siliți a-și iconomisi rușfetul, care l-au dat, neprimindu-se de ispravnicii havaliele unora și altora, ca să-i orânduiască zapeii, pentru că havaliele pricinuesc către locuitorii multă stricăciune.

Zabiții i beșlii ce sunt orânduți prin județe sa nu aibă voie a supăra pe locuitorii, pe neguțătorii, pe călători cu vre un fel de cerere de avăet, pentru că nici o dată nu au fost acest obicei și încă tot-deauna s'au dat nizam și strașnice porunci a se păzi și a se feri de acest fel de cereri supărătoare către norod.

Polcovnicii și capitani de pe la capitani sunt în zaptul Dumnului vel spătarul dar este trebuință a li se face oseb.ă alegere, și când se vor orândui să dea încredințată chezuire că se vor feri de tot răul și împotrivitorele fapte, și după acesta văgându-i ispravnicii că obraznicesc a jufui și a prăda pe săracii locuitorii, după cum sunt obiceiurile, îndată se le facă cunoscute faptele lor către stăpânire, spre a se da cuviinciosul nizam și a se pedepsi strașnic acest fel de hrăpitorii.

Doii polcovnici mari ai Spătăriei obiceiuesc de trimit prin județele țerei vechilii ai lor, alte ori merg ei însuși ei și preâmbându-se din sat în sat iscodesc pricinii de mulți ani și învechite și cele mai multe fără piriși, fac lucruri nesuferite săracilor păgubindu-i, gerometisindu-i și bătându-i; de acum înainte bine este să lipsască cu totul acest fel de vechilii ai lor și acești pol-

dintruntâi, ci să păzim și noi acest vechi obicei; al 2-lea, fiind-că ne-am pliroforisit că sameșii județelor prin catahrisis Ței poslușnicii nesciuți cu totul Domnescei noastre vistierii, al cărora venit îl iaă fără de cuvânt și după încredințarea ce avem se adună la unele județe câte opt-zeci și o sută, iar la altele și mai mulți, de aceea poprim cu totul această catahrisis, ca o necuviințioasă, dându-le voie sameșilor ca să aibă de acum înainte numai câte zece

covnici să nu aibă voie mai mult a eși în țoră pentru acest fel de pricină, fără numai la aflarea făcătorilor de rău și tâlbarilor, ca să lipsescă și acesta pricinuitoare de supărare locuitorilor faptă.

Geremelile cu totul să lipsescă, căci este o prăpădenie norodului, fără numai cei ce cu adevărat vor fi întru vre-o învinovățire să li se facă alte chipuri de cercetări, după vina care se va dovedi, cu bătae, sau cu închisoare, și de la cei ce se vor pune la închisoare pentru învinovățire, să nu se ia grosărit mai mult decât numai taleri unul.

Între slujbașii stăpânirii sunt și tacsildarii huzmeturilor, adică ai oeritului, ai vinăriciului, ai dijmăritului, împreună și cu slujbașii lor, asupra cărora să se îndatoreze ispravnicii, prin strașnice porunci, să aibă privilegii, ca să nu facă locuitorilor cea mai puțină năpăstuire, sau încercinare, ce să se urmeze întocmai coprinderea ponturilor Domnesci, iar împotriva făcându-se urmare, deopotrivă să se pedepsescă ispravnicii pentru neîngrijire și tacsildarii pentru împotrivitările lor urmări.

Ispravnicii să-și împlinescă trebuința lemnului de foc și aducerea celorlalte trebuințioase casei, adică a fânului, a orzului și a făinei, prin poslușnicii ispravnicesci fără de a îngreua de acum înainte pe mazili și pe ruțași cu acest fel de lucruri.

Către acesta obiceinuesc a avea pe mazili neconținut ca nisce slujitorii și prin plăși și la ispravnicat și pe ruțași a-și avea ca pe nitce rânđași, să lipsescă și acesta cu totul de acum înainte fără numai la slujbele obștei, sau Domnesci, sau Imperătesci, precum am dice la zaherele, la cherețele, la carantinuri și altele asemenea acestora, atunci se vor orânduie epistași precum din vechime s-au obiceinuit ca într-acest chip să între toate lucrurile în orânduială potrivită și legiuită.

Sameșii pre la județe să se facă numai după alegerea vistierului celui mare, fără să aibă și osebite havalele și așa să fie și răspundător pentru dônșii întocmindu-se a fi dintre cei cu bună știință, cu vrednicie și cu încredințată siguranță spre a-și urma datoria meseriei sale fără de a se poticni să a se aluneca la urmările cele supărătoare și să-și deo avătuțul său la vistierul cel mare după coprinderea hrisovului, care coprindere au fost numai legiuită dar în faptă până acum nu s-a păzit de către procatoarii mei.

Sameșii să fie neștrămutați aducându-se cu acesta mare folosire județului iar când se va dovedi vre-unul din ei întru învinovățire cercetându-se și judecându-se la vistierie, atunci nu numai să se lipsescă ce sa i se orânduiască și căduta pedepsă.

Sameșii să nu aibă slobozenie a ținea sat apărat săi a lua omenii de prin sate pe cari ocrotindu-i să ia de la dônșii bani pentru interesul lor, căci și acestea sunt lucruri pricinuitoare și de pagubă vistieriei și de supărare județelor.

poslușnicii cu cuvântul slujbei sămeșiei ca să se slujescă cu ei la ale caselor trebuințe, cum am dice, de lemne, de fân și de altele asemenea, dându-li-se însă această voie, pentru cei-l-alți poruncim cu strășnicie, să se facă cercetare de suma poslușnicilor și câți se vor găsi la fie-care sameș mai mulți peste dece, ce sunt orânduți, să se insemneze numele lor, starea și puterea fieș-căruia și satul în care se află locuind, ca într'acestași chip făcându-se catagrafie pentru prisosul poslușnicilor, să îngrijim apoi și de orânduiala ce se cuvine a se face pentru dênși, spre folosul celor-l-alți locuitori. Cu aceste dar numai două osebiri poruncim Domniei tale, să se facă fără de zăbavă publicații din partea Domniei mele către ispravnicii tuturor județelor, cari după ce le vor citi cu luare aminte, să trimită și copii către toți câți se află cu slujbe în fieș-care județ, ca să nu găsescă în urmă pricină, că nesciind poruncile Domniei mele, ce s'a dat pentru felurimile de catahrisis s'a abătut, și oricare din ei se va dovedi că s'a abătut dintr'aceste porunci, să scie, că va fi judecat înaintea Nôstră, ca să și ia cuviincioasă pedepsă și către acesta să se facă osebit pitac al Domniei mele și către Dumnélu vel Spătarul spre sciința nizamului, ce se arată tot într'acesta anafora, că au a fi supuși și polcovnicii și căpitani spă-tăresci.—1819, Februarie 21.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 2.

* * *

Organele de administrațiune, cum deja am spus, sunt aceleași sub Al. Suțu, care erau sub Caragea: câte doi ispravnici de județ, polcovnicul, căpitani de scaun, de margine, de mijloc, vatași de plăși.

Mai există în unele județe și câte un reprezentant al «*ispravnicatului străinilor*» din București, osebit cu totul de ispravnicii ordinari ai județului. Mai exista până la Al. Suțu în fie-ce județ și câte un *sameș al străinilor*. În 20 Decembrie 1819 vel Vistier propune su-

Sameșii să se îndatoreze a privilegia pentru apucăturile ispravnicilor și când vor cunosce urmări pricinuitoare a aduce vătămare sau însărcinare norodului, numai decât pe taină să înștiințeze vistieriei ca să pue în lucrare ceea-ce se va cuveni spre înfrânarea mișcărilor supărătoare, iar când vre-o unul din sameși nu și va urma datoriei. sau când se va uni cu ispravnicii în fapte netrebnice, să se pedepsescă strașnic acel sameș și așa să se păzescă adecă ispravnicii pe sameși și sameșii pe ispravnici și vistierul cel mare să fie pentru toți îngrijitor și cu luare aminte.

Părerea mea se face Măriei Tale cunoscută pentru cele ce am socotit că sunt folositoare spre bună întocmirea obștescului nizam, și rămâne la hotărîrea Înălțimei Tale.—1919, Februar 18.

Barbu Văcărescu vel Vistier.

presiunea acestor sameși. Cu cât vor fi mai puțini dregători, cu atât vor fi *străini* mai odihniți, *dice* anafora a Marelui Vistier. ¹

Câmpu-Lung și Ocnole mari își conservă organizațiunea antică cu județ și 12 pîrgari. Din partea guvernului este rinduit la ele un epistat. ²

1. Iaca actele de desființare :

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale și cuviincioși fiind arătarea ce ni se face priutr'acostă anafora o întărim Domnia mea și poruncim Domniei tale vel Vistiere, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde — 1819, Decembre 22.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 70.

Prea Înălțate Dómnne,

Fiind-ca ispravnicaturile străinilor sunt cu osebite de către cele-l-alte ale pămîntenilor, încredințându-se acéstă trébă la *câte un ispravnic*, iar nu la câte doi ispravnici. ca ai pămîntenilor pe la județe, am socotit ca cu cât se vor otcârniui acești străini de mai puțini dregători, cu atâta pot fi mai odihniți și mulțumiți; de aceea găsesce cu cale, ca totă tréba străinilor să se încredințeze numai la Dumnólor boerii ispravnici, iai sameși ce se orânduia până acum de la vistierie cu luminatele Măriei tale carti să lipsescă, ridicându-se acéstă alegere a sameșilor străinilor de acum înainte de la vistierie, avênd voie Dumnólor boerii ispravnici a orândui logofăt din partea Dumnélor, pe care vor gasi cu cale, pentru care sa fie Dumnélor respundători, iar hotărîrea rămâne a se face de Măria ta. — 189, Decembre 20.

Vel Vistier.

2. Carte de epistasie la orașul Câmpu-Lung.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am domnósca Nóstră carte pe carele l'am făcut Domnia mea epistat la orașul Câmpulung, prin alegerea Dumnélui vel Postelnicu, ca imprenă cu județul orașului i cu pîrgarii sa pázescă orânduiala orașului dupe vechiul obicei, precum prin hrisovul Domniei mele, ce am dat, se coprinde, să pázescă și orânduiala buneî întocmiri a aședuméntului țerei, ca intru tóte să petrécă orașanii și toți locuitorii feriti de ori-ce nedreptăți și jafuri, precum și pricinile ce vor avea orașanii între ei, adecă orașan cu orașan, pentru de ale orașului, care nu le va putea îndrepta județul cu pîrgarii, să le îndrepteze mai sus numitul boer epistat, și așa luând de la cel dinainte epistat poruncile i ponturile întocmirei și orânduelile, să îngrijescă de a le urma și a le păzi întocmai, sa se ferescă atât pe sine, cât și pe alții să nu'i îngaduiască a face jafuri și mîncătorii, că însuși va avea a da sémă, și când se va găsi cu cât de puțin în vină, nu numai va fi lipsit din epistasie, ci se va și pedepsi; de care poruncim, județule i pîrgarilor și tuturor orașanilor ot Câmpulung, să cunósceți pe mai sus numitul boerul Domniei

La Ocnele mari județul era numit de marele ban al Craiovei și întărit de Vodă.

mele de epistat al Nostru, dându'î supunerea și ascultarea cea cuviinciosă la cele cu cale, ca să pôtă păzi dreptatea i ponturile și săvêrșirea poruncilor Domniei mele fără de cusur, i saam receh gpd.—1820, Ianuarie 31.

Cod. XCVIII, pag. 230.

Carte de județ la orașul Câmpulung sud Mușcel.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am domnêscă Nôstră carte. pre carele dupe cererea și dupe alegerea orășanilor, ce au făcut de la Câmpulung sud Mușcel în scris, sub iscăliturile lor, pecetluită și cu pecetea orașului, și prin scirea Dumnélui vel postelnicul, l'am făcut județ orașului Câmpulung, ca să aibă a fi judecător și purtător de grijă la tôte trebile orașului, care se va porunci de catre Domnia mea, și care se va serie de către Dumnélui vel postelnicu, să le savêrșescă la vreme făr' de cusur, cum și ale orășanilor pricinî și judecăți, 'să le caute dupe obiceiul și dupe coprinderea domnescului Nostru hrisov, care au orașani, și fiind-că pentru ajutor și pentru mai buna pază a orânduelei orașului este orânduit de către Domnia mea și deosebit epistat, să aibă numitul județ la tôte trebile orașului și la pricinile judecăților și la cisle și la orî-ce alte pricinî, ă se uni întru tôte povêturilor epistatului și în mânilor județului, poruncim să se păstreze și domnescul Nostru hrisov de obiceiurile și privileghiurile lor, atât cel nou cât și tôte cele vechi hrisove, aședete sub pecetea epistatului județului și trei patru din fruntașii mahalalelor, cât și pecetea orașului, ce se metahirisescă la pricinî și trêba obștiei orașului; pentru aceea poruncim ca să nu aibă voie județul de sineși numai a o me talirisi, ci la trebile și pricinile orașului, când va fi trebuință, atunceă cu scirea epistatului i a pârgarilor și a câte un fruntaș din tôte mahalalele orașului, față fiind cu toți strinși, să se pecetluiescă cartea soă scrisorea aceea în vederea lor. Deci să se ferescă orânduitul județ de jafuri și nedreptăți, atât el cât și orășani, cari vor căuta a face nișcareva incarcăturî în cisle și orândueli, să nu se cuteze a îngădui, ci la tôte cislele să se facă dreptă cumpănire la toți dupe puterea și starea fieș-căruia; pentru care poruncim Domnia mea și voue tuturor pârgarilor și orășanilor de obște, să sciți și să cunosceti pe numit județ al orașului orânduit de Domnia mea, i saam receh gpd.—1820 Ianuarie 31.

Cod. XCVIII, pag. 230.

Carte de județ la orașul Vel O nă sud Vâlcea.

Zemle Vlahiscoe. pe carele l'au făcut Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele vel ban, județ la orașul Domniei mele Vel Ocnă sud Vâlcea, ce să aibă a fi județ și purtător de grijă la tôte trebile orașului de la Ocnele mari, de pricinile ce se cuvin după obiceiul a le căuta județul. Pentru care poruncim Domnia mea și voue tuturor orășanilor, vedând cartea Domniei mele, toți să aveți a'l sci de județ și a'l da ascultare la cele ce vê va da învățatură: poruncim Domnia mea și Dumnévoastră ispravnicilor al județului, să aveți a'l sci de județ, păzind orânduiala lui, i saam receh gpd.—1820, Ianuarie.

Cod. XCVIII, pag. 232.

În hrisovul de reînnoire a privilegiilor Câmpului-Lung, dat de Al. N. Suțul, nu se mai face mențiune, ca în cele anterioare, de «descalcare a țerei sub Radu Negru».

Iată hrisovul :

Hrisovul județului i 12 pârgari ot orașul Câmpu-lung sud Mușcel.

Județuluî cu 12 pârgari și cu toți orășanii câți sunt din orașul Domniei mele din Câmpu-lung, ca să fie în pace și ertați de lucrul domnesc și de vama monastirei din oraș și de vama pitarilor de la zborul sfintuluî Ilie proorocul, verî ce vor vinde sêi cine ce vor cumpêra, au cal, au boi, au păturî, au pesce, au verî-ce, să nu aibă a lua de la dênșii vamă, după cum au avut obiceiii de s'au dat vamă acest oraș nici odinioară, și să nu aibă nimenî voie a cumpêra, loc de case în oraș, nici boer mare, nici slugă domnescă, nici slugă boerescă, sôu să cêră loc de la Domnia mea în oraș, sôu vad de môră, sôu delniță în câmp, sôu niscare-vași moșiî, sôu viî, sôu verî-ce de ale acestor orășanii, ce numai orășanii să fie volnici a cumpêra uniî de la alții și de vor fi și datorî niscare-va orășanii au pe la boerî aî pe la alți ômenî de țeră, și li se va întempla acelor orășanii môrte și nu vor avea cu ce plăti, să nu fie volnici acei datornici să vênđă la altă parte orî ce ar rênănea după môrtea acelor orășanii, ce numai iar la orășanii să aibă a vinde; așijderea și pentru rëndul judecăților orașuluî numai județul cu pîrgariî să aibă a judeca pe orășanii, iar ispravnicii județuluî sêi alt-cineva să nu aibă voie a se amesteca în judecățile lor, și să fie în pace și ertați de fumărit verî-care din orășanii ar merge cu carelo lor să încarce pesce de la baltă, să nu dea fumărit, fără numai să aibă a da la sfiinta monastire din Câmpu-lung, de la un car de pesce oă cincî, după cum le-au fost obiceiul și mai nainte vreme; așijderea și pentru erbărit încă să fie orășanii în pace și nesupêrați, pentru vitele ce vor tăia la scaunele de carne din Câmpu-lung și pentru vitele ce se vor taia la scaunele de carne, care fac tîmna prin deal la viî și pentru alte vite, ce vor stringe pentru hrana lor, nici de cum erbărit să nu dea, precum n'aî mai dat nici odinioară; și iar să fie în pace și ertați de ciohodărit, care din orășanii se vor hrăni cu meșteșugul cizmăriei, să nu dea ciohodărit, și pentru gostinărit încă să aiba a scuti orășanii râmători 1000 pe an, vrînd să'î ducă să'î vîndă la Brașov, să nu dea gostinărit pe acastă sumă de râmători ce scrie mai sus, și verî care din orășanii s'ar hrani cu neguțatorie, vîndênd mătase și alte mărunțișuri pe la tîrguri, nici de cum să nu aibă supêrare de cotărit, după cum nici alte dăfi n'au mai dat; așijderea să nu fie nimenî volnici să aducă vin să vîndă în oraș, nici din boerî, nici slugi domnesci, nici boeresci, nici țeranî sôu macar verî-ce fol de ori ar fi, fără numai însuși orășanii să vîndă vin într'acest oraș, iar altul nimenî și nimenî din țeranî să nu fie volnici a încărca verî-ce po-vară din oraș, până nu vor încărca înteiî orășanii, atât peste tîtă vremea,

cât și la zborul sfântului Ilie proorocul ; așijderea pentru rëndul dijmăritului și al oeritului verî-care boer ar merge cu aceste slujbe la acest județ al Mușcelului, să aibă a le da orășaniî pentru cheltuiala lor numai un prânț de bucate și care din orășaniî ar avea să plătescă oerit său dijmărit, să dea de nume numai bani 30, iar alt nimic supărare mai mult să nu le facă, după cum au avut obiceiî și mai dinainte vreme și să aibă volnicie orășaniî diu Câmpu-lung, să nu îngăduiască pe nimenî diu ceî străinî a se hrăni în oraș cu nici un fel de neguțătorie, ce numai orășaniî să se hranescă într'acel târg ; așijderea și pentru orășaniî, cari au viî în dölul Pitescilor, pe moșia Radului Vodă i pe moșia monastireî Nucetului, în dealul Ciocănescilor, să nu aibă voie egumenul nici odinióră a le face alte obiceiurî noue, fără numai să aibă a plăti orășaniî vinăriciî domnesc din ȧce vedre o vadră și otaștina pămēntului după obicei, și după ce va scōte vinăriciul domnesc afara, apoi să le ia otaștina, și pentru pârpar să aibă a da de cramă po bani 12, iar pentru putinele cu strugurî, ce vor face pentru trēba caselor lor, să nu'î supere, nici alte ȧciuelî din liveȧile de pomi, ce vor avea pe la vile lor, să nu le ia și să nu aibă voie slugile său țiganiî acestor monastirî să mēsore vinul ce vor lua din vinăriciî și de otaștină cu mână lor, fără numai acela cu bucatele, să aibă a'și mēsura vinul ce va fi sa dea cu mână lor și cu vadră drēptă de ȧecinială și să aibă volnicie orășaniî să 'și vēndă vinurile în döl, pe la crāmile lor, precum au avut obiceiî și mai uainte ; și iar să aibă orășaniî din Câmpu-lung a stăpāni nisce munți, ce sunt ai orașului, din *descălicătōrea țerei*, ce sunt acolo în sud Mușcel, după cum i-au stăpānit și până acum ; așijderea și pentru verî-care din boeriî Domnieî mele vor merge să fie ispravnici acolo la acel județ al Mușcelului, să nu aibă voie a supōra pe orășaniî pentru fēn, seu pentru lemne, seu pentru cal de olac, seu pentru alte clăci, pentru că fiind acest oraș la loc de munte și cu anevoie a se hrăni, nefind loc de arătura, au fost ertați de tōte acestea cāte scriu mai sus, încă mai dinainte vreme, după cum am vēȧut Domnia mea atāt alte hrisōve domnesci mai dinnainte, cât și hrisovul Domnieî sale fratelui Alexandru Vv. Moruz cu lét 1794 Martie 20, întărit și întru a doua Domnie lét 1799 Octombrie 7, pentru aceste milî și obiceiurî ce se arată mai sus. De aceea dar, învrednicindu-ne Domnul Dumnezeu și pre noi cu a treia domnie a aceștiî pravoslavnice țērî, ne-am milostivit de am înnoit tōte aceste milî și obiceiurî cāte se coprind mai sus, a fi în pace și nesupērați, și întărind hrisovul acesta cu însăși credinȧa Domnieî mele Iō Alexandru Nicolae Suȧu Voevod i cu credinȧa prea iubiȧilor Domnieî mele fiî : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnēlor cinstiți și crehncioși boeriî veliți ai Divanului Domnieî mele : pan Constantin Creȧulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Creȧulescu vel vornic de țōra de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țōra de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofēt de țōra de sus,

pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Goleşcu vel vornic al obştirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de ţora de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suţu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuţ vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al poliţiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis şi ispravnic, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de ţora de jos; şi s'aŭ scris hrisovul acesta la anul d'intêiŭ dintru a treia domnie a Domniei mele, aici în oraşul scaunului Domniei mele Bucureşci, la aniŭ de la nascerea Domnului Dumneŭ şi mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 April 24, de Nicolae logofăt de Divan

(Iscălitura şi pecetea gpd.)

Procitoŭ vel logofăt.

Cod. XCIII, fila 62.

Incă în 25 Ianuarie 1819 Alex. Suţul a dat o carte de jude de Câmpulung. (Cod. XCVIII, pag. 45).

*

Am văduţ cum, sub ocupaţiunea Muscalilor, în 1807, s'aŭ fost înfiinţat, alătura cu instituţiunea veche a Agiei, o *poliţie* sub nume de «*comité*», împărţindu-se Bucureşci în colorî. Lupta dusă de *Aga* contra noiei instituţiuni, o făcu, de sigur, să fie desfiinţată după eşirea Muscalilor din ţeră, la 1812. În anul 1820 Al. N. Suţu reînfiinţă *poliţia*, la care se adăoga şi anterior organisata «*Casa de privighere*», disă şi de «*Astinomie*».

Iacă în întregime până astăŭi necunoscuta anafora, prin care, la 7 Martie 1820 veliţi boeri presintă Domnitorului nizamul poliţiei, din 32 ponturi.

Anafora obştească pentru întocmirea casei poliţiei

Prea Înălţate Dóme,

Cu smerită şi plecată anafora aretam înălţimeŭ. Tale că din pricina venirei a feluri de ómenî atât aici în oraşul Bucureştilor cât şi afară la judeţe pe la oraşe şi sate necercetaţi după cuviinţa şi nechezăşuiţi s'aŭ întâmplat multe hoţii şi cugetări de rău. şi după tóta privigherea ce au avut stapânirea şi silinţa ce a ŭ pus'o Dumnélor zabiţiŭ putinţă n'aŭ statut a se înŭerca şi a nu li se da vremo de a cladi acest fol de sfaturî şi netrebnice urmăriri, de aceea dar, spre siguranţa acestui oraş al domnescului Măriei tale scaun şi a ŭeriŭ am chibznit acest mijloc, de se va găsi şi de către Măria ta cu cale: să se orânduiască doi treŭ boeri, ce se va socoti de către Măria ta la *Casa privigherei* într'adins pentru acéstă trébă, cari să aibă deosebită cauţalarie cu un condicar

i 4 logofetei și alți oameni ce vor fi trebuincioși, urmând cu nizamul aceștii trebii după ponturile ce s'au chibzuit acum și se însemnă mai jos i după altele ce se vor chibzui pe urmă și li se vor da în scris sub luminată pecetea Măriei tale, cum și după cele ce vor chibzui și d-lor și primindu-se de bine și cuviinciose li se va da hotărere s'î pavațuire de urmare.

Ponturile ce s'au chibzuit acum și s'au întocmit pentru casa politiei

1) Fieș-care gazda, cârciumar, hangiu și de obște orî ce primitor de musafirî să fie dator a da la mai sus numita casa chezașie vrednica pentru două și logatură ca va părăsi ponturile ce se coprink mai jos, adocă :

2) Să aducă îndata la Casă pe orî-ce musafir va veni la dînsul, s'eu ca să șadă la el, s'eu ca să se mute la altă parte, spre a se da pe chezașie acest fel de om, or asupra garzei lui, orî a circiumarului, orî a haugiului, s'eu a altuia, cu soroc orînduit, la care soroc să fie dator chezașul lui a'l aduce iar la Casă și de va fi gata a se întorce la locul lui, sa i se dea ravaș al Casei către spătărie după care s'î dea și spătăria ravaș de drum, după obicei, iar de este a mai șede aici s'î și înnoiască chezașia iarăși cu soroc hotărît, și toți acești mosafirî după ce se vor da pe bună chezașia, după cum se cuprinde mai sus, s'î și ia teșcherea întărită cu pecetea casei și coprinketore de numele omului cu poreclă, de chipul obrazului, de hainele lui, de meseria lui, ce este să urmeze, de sorocul șederei lui aici și de numele chezașului s'eu și acosta teșcherea să aibă tărie numai până la sorocéle ce au fost hotărîte, iar în urmă cel ce va ține teșcheroaia mai mult s'eu va ascunde-o, se învinovățește atît el cît și chezașul lui și amîndoi dimpreună să se pedepsescă cu orînduita osîndă, însă pentru teșcherele i chezașii nici o plată să nu se ia, ca să nu ajungă la catahrisis, mulțămindu-se logofetiî pe lăfa ce li se va orîndui.

3) Sunt opriți gazdele străinilor a primi omou, orî cunoscuți s'eu necunoscuți, după trei césuri din nîpte, afară numai de se va întembla s'eu vie de afară, pe cari îndată a doua zi să fie datorî gazdele a duce la Casă și neurmînd a'î duce, să aibă a se pedepsi cu orînduita pedepsă.

4) Să aibă Casa trebuincioși oameni, cu pricepere, cari să fie oameni pămînteni, căsătoriți și cari să ămble tot-deuna unii în patru plași ale poporului spătăriei și alții în poporul agiei, după analoghie, iscodind toate gazdele străinilor, adocă cârciumi, tractiruri, cafenele, hanuri și altele ca acestea, să ia sîma omeniî ce se află musafirî într'ensele s'eu chiriași, ca printr'acești cercetători să dovelăscă Casa de esto adevărata arătare gazdelor, și să aile orî-ce mișcare a făcătorilor de rău.

5) Să ia Casa sîma la raporturile se primesce de la gazde și de la vătășei de se potrivoso cu raporturile ce se dau la spătărie pentru cei ce vin și merg, pentru a descoperi adevărul și înșelaciunea.

6) Să se facă negreșit temeinică închidere drumurilor necuviinciose și

potecilor, prin marifetul Vornicieî de politie și a isprăvnicatului de Ilfov și prin epistasia zapciilor spătărieî.

7) Să se orânduiască bună pază de către spătărie la cele sciute obștești și slobode drumuri ale orașului Bucurescilor.

8) Să se orânduiască pedepsă mahalagiilor ce vor îndrazni să deschidă vre-un drum din cele închise și sa facă de iznóvă alte drumuri noue.

9) Toți de obște, orî străini orî sudiți, sêi sub nume de străini sêi pămên-tenî, âmbând prin politie fără nicî o meserie (fiind-că dintr'aceștia mai vêrtos se socotesce a fi făcători de rău), să se îndatoreze a'și da chezași după orânduială.

10) Raporturile vătășilor să se facă pe tóte zilele, de orî ce străini va fi în mahala, sôu se va duce precum mai în jos se poruncesce.

11) Nimenî să nu primescă, arnăut, vizitiu și slugă, fără de chezășie, precum mai jos se coprinde, însă acest fel de slugi și muierî slujnice sôu doici, să fie sciunți Casei și stăpânii ce le trebuiesc slugi să mērgă la Casă să cōră, cărora slugi să li se ia chezășie și să li se dea cūrți la mănî, cum că aū voie a se băga la stăpânî.

12) Străiniî ce vin din alte părți aici, sa se cerceteze: pentru ce vin? de ce este să se apuce? și de unde își are chiverniseala vieței? și de se va vedea că este fără stricăciune obșteî, pôte să rămăe în oraș, orî neguțătorindu-se, orî făcēnd vre-un lucru folositor, orî făcēndu-se dascāl. a învăța limbî, epistimiî și meșteșuguri, sôu cel puțin a se băga slugă (de va fi însă lipsă de slugi), unul ca acesta după ce va da chezaș pentru a lui cinstita petrecere, să i se dea voie vremelnică de trei luni, sêi de șase, sêi de uu an, precum se va găsi cu cale și după soroc să vie iarăși la Casă, sa'și innoiască slobodeia și de se va arēta într'acea vreme a sorocului de mai nainte, om cinstit și ticiit și chezașul lui va rămănea neștrănutat din chezășie, atunci să i se dea și mai lung soroc de se va găsi cu cale, iar fără de soroc să nu șadă.

13) Masalagii sa nu âmble nópte pe drumuri cu cuvēnt că merg la casele lor, ci să rămăe să dormă în curțile boerescî, și orî ce masalagiū se va găsi de străji âmbând pe drum, îndată să se închidă și sa se cerceteze și să se pedepsescă.

14) După douē cēsuri de nópte, orî cine ar fi, orî pămēntean orî străin, sôu de altă protecție, va âmba iulăuntru poliției, fără felinar, să se rădicesc necercetat de spătărie sôu agie. și cei sub străină protecție sa se trimiță la Domnēscă Curte, iar carele în vremea ornei după al 7-lea ceas va âmba măcar și cu felinar, să i se ia sēma și de va fi necunoscut și cu bînuială, să se întrebe de către străja cea Domnēscă, sôi a spătărieî, orî a agioi unde îi este șoderea lui. și ducēndu-se ômenî ai străjei cu dēnsul până unde va dice că șade, să se dea în mână și chezașia stăpânului casei și a doua zi să se cerceteze și orî carele în curgerea nopței, (afară din străjile stăpânirei) de orî ce stare și prot

tecție va fi de va ambla cu arme sôii bănnitóre nnelte, să se rădice la închisóre și să se pedepsescă, iar de va fi sudit să se trimită la Domnésca Curte.

15) Spătăria și agia să aibă deplin străjnitórii coii trebnincioși, din pămên-tenî, ómenî însurați și credincioși, ca să pótă să păzescă cele trebninciose și să întimpine întêmplătórele trebuințe.

16) În lănntrul poliției, atât în têrg, cât și în mahalale, la locnri analoghisite și la locnri depărtate și bănnite, unde cu înlesnire se ascund făcători de rău, să se așaze stâlpi cu folinare spre luminarea tuturor părților trebninciose și a têrgului, a cărora îngrijire să o aibă Casa, analoghisind acea cheltială pe mahalagiî, pe fie-care lnnu, prin scirea și a mahalagiilor și prin dréptă cislă fără de câtnși de puțină încărcătură.

17) Să se vestescă cu pristavi, ca nimeni să nu primescă vre-nu om a locni în casa lui, fără să aibă la mână, teșcherea pecetluită a Casei.

18) Să se orânduiască vătășei indestni la fieș-care mahala, cari să și fie apêrați de ori-ce cerere, ca să'și pótă săvêrși pe deplin datoria lor.

19) Ogeacurile curței gospod de câtă sumă de neferi sôii iamacî li se vor da voie să aibă, să li se dea teșcherelile Dumnélni vel cămărașul, ca să fie scinți și prin catastih de numele și chipul lor, să se facă cunoscnți la Casă, să ia și Dumnélni vel cămărașul cadnt, chezășie de la căpitenia fie-cărni ogeac că este rêsppndator pentru neferi și iamacii sôii, precum și Dumnélni vel spătarul și Dumnélni vel aga și Dumnélni vel armaș să ia asemenea chezășii de la coii ce sunt în slujbe la Dumnélor, cum și Dumnélor boerii și tagma bisericescă și neguțatoriî coii de frnto, avênd trebuință de arnăuți, vizitiî și slugi, strêini sôii de alte protecții, să ia de la ei căduțele chezășii, să li se dea și asemenea tescherelile arêtătóre de slujba lor și apoi să se trimită la Casă ca să se scrie acolo cu numele, chipul și chezășiile lor.

20) Ori-care arnaut afară dintr'ai ogeacurilor curței gospod., ai spătăriei și ai agiei slujind, ori la boeri, ori la parte bisericescă, neguțătorescă, ori la protecționat, de ori-ce stare va fi, de se va găsi, purtând arme și ȝioa, să se supne la pedepsă, afară numai când se va trimite de către stăpânul sên, la vro-o slujbă afară, însu și atunci să aibă răvaș coii boeresci de la stăpânul lor, iar ceilalți toți de la spătar'e, cu coprinderea armelor ce pórta, a părței unde merg și a pricinei trimiterii lor.

21) Aceste întocmiri să se facă cunoscute și din partea preosfației sale părintolnî mitropolit, rândnind pe preotul fieș-căreia bisericî, ca să le citescă în patru Duminici de rând, ca să nu iômăe envênt de nesciința porncoi.

22) Catre acestea, de trebuință, este să se facă pornci către Dumnélor ispravnicii din 17 județe, ca să se vestescă la toate satele, cum că de vreme ce făcători de rău, hoți, încuibându-se prin satele lor și ascundându-se, turbură pe tot anul, odihna locnitorilor, li se porncesce, ca pe cați vor cunosce că meștesngesc acest fel de apucături hoțesci, sôii gazde ale lor și când vor ascunde

pe cine-va, orî străin, sœu pămœntœn și în urmă se va dovedi hoțul, că au lœcnit și au viețuit cu lœcuiitoriî, atunci osândă, pedœpsă și despăgubirea dăvagiilor se va cislui și se va pune pe tot acel sat ce au tăcut și aî ascuns pe vinovat.

23) Dumnœlor ispravnicii să privigheze pentru cărciumile și hanurile ce se află pe la drumuri unde se fac adunările făcœtorilor de rău și a ômenilor ce n'au căpătœiî și să îndatoreze cu înțelepte chipuri pe cărciumari, hangii și băcanî, ca să se ferescă de asemenea netrebnice uniri și herecheturi și ca se depărteze u se face și ei însuși gazde do hoți, și orî când vor simți acest fel de ômenî, sœi se vor arœta către dœnșii asemenea făcœtorî de rœi, îndată sa însciințeze la cei mai de aproape de acel loc, adeca orî la zapciiî plăsei, orî la polcovnicul județului, sœu la căpitan, ca să alege să'î prindă.

24) Dumnœlor ispravnicii să îndatoreze cu acœstă legătură și pre arendașii moșiiilor, cariî sunt adunare de arnăuți, sîrbî și sudii, supuindu-î de a fi de acum înainte întru privighere și credință către pămœntul țerei rumănescî, fiind-că lœcuesc aici făcœndu-și alișverisurilo lor și feluri de neguțatorii în odihnă și se chivernisesce fieș-carele slobod, însă să se scie în adevœr, că împotrivă purlându-se, sœu ajungându-se cu făcœtorî de răi, sœi tăinuindu-î pe dœnșii, sœu nedându-î la vreme, greî se vor învinovați, cum și Dumnœlor ispravnicii județului să li se poruncescă strașnic, ca să nu aducă acele chezașii îndatoriri spre folos de banî, ci să urmeze cu credință și râvnă spre odihna și ocrotirea lœcuiitorilor.

25) Tœte aceste nizamuri și câte altele ce se vor mai socoti de catre Înălțimea ta, să se facă cunoscute la tœte județele țerei, poruncindu-se și Dumnœlœu caimacamului Craiovei i Dumnœlor ispravnicilor, ca din tœtă virtutea să îngrijască și să pue în lucrare tœte urmările câte privesc spre siguranța și odihna orașelor și a satelor spre a nu se încuibă ômenî bănuți i făcœtorî de răi, âmbând din loc în loc făr' de sfială și meștesugind herecheturi netrebuice, căci când nizamul se va pune în lucrare cu asemenea urmare și săvœrșire în tot coprinsul țerei, precum se întocmesce pentru orașul Bucurescilor, atunci nu au hoții loc de scăpare și lœcniută sigură și orî se despart rasipindu-se, sœu cu înlesnire se pun în mână și se prind.

26) Capichehaelile serhaturilor dând la coi ce vin de descindea, orî la Bucurescî, sœu la alt oraș al țerii rumănescî teșcherele cu coprindere de nume, poreclă, chipul. meseria, sorocul șederei la locul unde merg și pentru ce sfîrșit se duc, și luând și do la cei ce se duc de aici teșcherelile ce li se dau de la Casă să fie datorî, ca să trimiță de donœ orî pe sœptœmenă catastih de toți aceștia la Dumnœlœu vel posteluicul și Dumnœlœu sa'l facă cunoscut Casei și Casa să'l facă cunoscut la ispravnicatul unde va avea a face, sœu lœcuind, sœu într'alt chip.

27) Fiind-că se întocmesc mai sus numitele ponturi a se urma și la orașele după afara, de trebuință este să se dea strașnice porunci la tœte isprăv-

nicaturile, ca să păzescă cu scumpătate aceste ponturi, cu totă copriinderea lor asupra străinilor, ce se vor arăta acolo, iar locuitorii pământeni să fie nesupărați la aceste deosebite întocmiri ce sunt pentru străini.

28) Totă politia Bucurescilor să se împartă în 10 plăși și la fieș-care plasă să se orânduiască câte un epistat om vrednic, căruia să i se dea trei-patru omenii într'armăți cum și cuviincioșele povățuirii, spre a'și implini datoria sa și fără de cusur.

29) Fie-care epistat să fie dator a ținea catastih de toți străinii ce se află aici în politie fără de locuința, arătător de numele lui i vîrsta, i patria de unde este și faptele lui, cum și ce omenii se afla cu bănueli într'acea plasă epistăției sîle

30) În orî-ce parte a politiei se va întîmpla aprindere de foc, sîi vre-o altă turburare, să fie dator epistatul acestor plăși, ca numai decît, de o parte să dea de scire Dumnului vel spătar, i Dumnului vel aga, i Dumnului Baș-beșlégă și a merge spre stingerea focului și liniștirea turburării, însă să nu mîrgă cu toți omenii Dumnului spre a rămîne locurile zăbotlicurilor singure, ci numai cu câți omenii vor fi de trebuință, iar ceilalți omenii să stea la locul zăbotlicului pentru orî-ce altă întîmplare se va întîmpla. Iar de altă parte epistății intru acest feliiu de întîmplare să fie cu mai multă grijă și privighere nelipsit de acolo, luând amînțe în tot copriinsul plășei sîle a nu se întîmpla vre-o reutate.

31) Fieș-care epistat să fie datorii, ca în tute zilele, dimineața, să facă arătare către Casă pentru orî-ce se va întîmpla în cel-l-altă zi în plasa sa, iar ne avînd ce arătare să facă de orî-ce nou, tot să fie dator a merge în fieș-care dimineața la Casă, ca să ia povățuirile ce va fi trebuință a se da.

32) Câți din partea biserică vor veni din alte părți aici în Bucuresci, să aibă epistății mahalalelor a-i duce la Casă, ca să sa-i cerceteze de unde au venit? cu ce trebă? și pentru ce sfîrșit? și cu acea cercetare ce li se va face în scris, să-i trîmiță Casa la P. S. Părintele Metropolit, ca cercetându-i și P. Sa, de va fi ca sa rămîie aici, să-i trîmiță la Casă spre a li se da teșcherea sub pecetea Casei, de slobozenia șederoi; iar de nu va fi a rămînea, să se întorcă înapoi de unde au venit.

Acesta este plecata noastră chibzuire, iar cea adevărată hotărîre rămîie a se face de către Inalta înțelepciune a Măriei Tale.—1820, Martie 7.

*Al Ungro-Vlahiei Dionisie. Gherasim Buzău, Greg. Brâncoveanu, C. Crețulescu, Gr. Ghica Barbu Văcărescu, D. Racoviță, Istrate Crețulescu. Gr. Băleanu vel vornic, M. Manu biv vel vornic, Gr. Filipescu vel visticr, C. Samurçay vel vornic, Iord. Slătineanu vel logofăt, Gheorghe Filipescu, C. Dudescu, C. Filipescu vel vornic, Iord. Goleșcu biv vel vornic, Gr. Ralea vel vornic, N. Văcărescu vel vornic.*¹

NB. De aceste s'au trîmis cu pitacul Logofetiei la spătar, la aga, la vornicul Politiei și la armaș, asemenea la consuli rusești, austriaci, francezi.

1. Cod. XCVI. pag. 49.

Alex. N. Suțu aprobă la 18 Martie 1820 în totul nizamul propus pentru organizarea poliției, transformându-se prin ea «Casa de privighere», altă dată organizată de paza ciumci, în o «nouă Casă de privighere». Efori ai acestor case fură numiți la 24 Martie, vel ban Barbu Vacarescu, biv vel spătar Gh. Vlahuți, biv vel vistier Greg. Romanitis și biv vel aga Costache Cornescu.¹

La 25 Martie 1820 Domnitorul vestesce lui biv vel ban, să predee Eforilor *nouei Case* toate ale «Casei de privighere», care a stăut sub administrațiunea acestui boer.²

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodari Zemle Vlahis oe.*

Prea cinstiții și nobili boeri ai Domniei mele Bane Barbu Văcărescu, foste mare Spătar G. Vlahuț, foste mare Vistier Grigore Romanitis și foste Bane Aga Constantin Cornescule, Prea Santul Mitropolit și Prea iubiții noștri boeri, având bună voința pentru binele obștesc, au arătat deosebită îngrijire pentru liniștea și siguranța compatrioților locuitori ai Prea iubitului nostru oraș București. Decî de mai multe ori adunându-se și sfătuindu-se, au găsit de cuviință și au decis, ca să constituască un sistem polițienesc (ἀστυνομικόν τῶ σιτημα) și pentru acesta ne-au prezentat anafora, cerînd pe lângă celelalte, ca să numim și slujbașii otăriți spre îndeplinirea dispozițiilor. Noi cu mare atențiune luând cunoștință de anafora și examinând bine coprinsul ei, am dat lor cuvonita putere prin întărire Domnăscă a anaforalei, întărire dată de noi, după datoria părintească ce avem pentru liniștea și siguranța fiecărui din locuitorii Bucureștilor. Așa dar, cunoscînd că D-văstră boeri, tot-d'a-una v'ați arătat bine voitori, pentru binele obștei, vă numim pe voi polițai (αστυνομους) ai Bucureștilor și trimițându-vă în copie anafora mai sus citată, vidinată de Marea Logofeție, vă ordonăm, ca să îndepliniți, după cuviință, toate articolele coprinse în ea și să luați sub îngrijirea voastră tot ce este în interesul omeniței. Deaca voți observa că mai este lipsă ce-va spre a îndeplini mai bine acest scop. arătați Domniei mele prin anafora, ca să complectăm cele necesare. — 1820, Maiu 24.

Cod. XCVI, pag. 131.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

2. Cinstite și credincioș boerile al Domniei mele Dumneșă biv vel bane Grigorie Ghica, la întocmirea poliției ce cu sfat de obște s'au alcătuit pentru paza și străjuirea acestui de Dumneșă întemeiat oraș despre ori-ce bantuire, fiind-că prin obșteșca anafora ni s'au făcut arătare, că este de trebuință a se orândui și boeri efori, cari să grijescă a se pune în lucrare și a se urma fără zmintola toate acele folositoare lucruri, ce prin capete s'au așodă, am și orânduit Domnia mea prin osebit domnesc al Nostru pitac pe cei ce s'au găsit cu cale și destoinici, dar fiind ca între celelalte capete este unul, carele arata și pentru Casa *privigherei*, poruncim, că înțelegându-te Dumneșă cu numita Eforie, să paradosci toate ale Casei *privigherei*, câte au fost sub a Dumitale îngrijire, ca să se urmeze și pentru acelea orânduiala ce este întocmită, tolco pish gpd. 1820 Martie 25.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCVI, pag. 135.

La 2 Aprilie 1820, prin carte deschisă se vestesce la toate ispravnicaturile organizarea noiei *case de privighere*, alăturând și copie du: e nizamul cu ponturile, ca și ispravnicii să se conformeze la datoriile ce prin acele ponturi li se pun. ¹

Din ordinul lui Al. N. Suțu, vel logofăt, la 1 Aprilie 1820, vestesce și consulilor: rus, francez, austriac, organizarea Casei, «care să fie cu privighere a se păzi nizamul bunei întocmiri întru toate, spre a se putea zătici cei ce ar cugeta să se pornescă în fapte netrebnice, să petrecă fieș-care fără de grijă» ². Se alătură copia nizamului. Cere răspuns de primire.

Prima lucrare a acestei poliții (Casa de privighere) fu de a scrie la 20 Martie 1819, lui aga și spătarului: *a)* să se închidă drumurile cu gard și șanț, care es din Bucuresci, afară de 18 strade, ce sunt păzite de spătărie cu ômenii săi; ³ *b)* haimanalele ad. vagabonșii din Bucuresci să se dee sub chezășie.

1 *Publicați la toate județele, care s'au trimis cu ponturile împreună pentru casa privigherii, care s'au întocmit acuma pentru toți.*

Dumnélor ispravnicii ot sud, sănătate. Vă facem în scire, că pentru ca să lipsescă și să se zaticnescă făcătorii de rele, ce apururea se află atât în poliția Bucurescilor, cât și prin județe, având mijloce inlesnitore, din pricină că nu s'au aflat până acum o bună orânduială de nizam; de aceea Proa sfinția lor părinți arhieriei și Dumnélor boerii, prin obștesca anafora, care s'au întărit și de Domnia mea, s'au întocmit o *Casă*, care să fie cu privigherea a se păzi nizamul bunei întocmiri întru toate, spre a se putea zatici cei ce au cugete să se pornescă în fapte netrebnice, ca să petrecă fieș-care fără de grijă, la care Casă sunt orânduieți oforii Dumnélui vel ban Barbu Vacarescu i Dimuélui biv vel spătar Gheorghie Vlahuț i Dumnélui biv vel vistier Greg. Romanitis și Dumnélui biv vel agă Costache Cornescu. Și fiindcă asupra acestui nizam sunteți și Dumnévóstră îndatorați cu cele ce se arată într'acea hotărîre, de aceea, ca să vă fie sciută datoria și hotărîrea, scoțându-se copie și adevărindu-se de Dumnélui vel logofăt, iată se trimite și Dumnévóstră, pe care cetindu-o cu bună înțelegore, să puneți a se trece în pravila pământului în osebită hârtie cusută, apoi să puneți a se ceti în târguri și orașe, nu odata, ci la fie-care loc de trei ori, adecă la 3 zile de târguri într'un loc, ca să înțelögă cu toții, și copia ce se trimise de aci, să se păstreze de condicariu, după care Dumnévóstră să îngrijiți cu totă strășnicia a a se păzi nizamul întocmai, căci în urmă, la cercetările ce are să facă *Casa îngrijirei*, gasindu-se ca ați făcut cusur, veți cădea la învinovățire și cuvânt de îndreptare nu-ți avei. Și de primire să avei Domnia mea înscințare.—1820 Aprilie 2.

Cod. XCVIII, pag. 247.

2. Cod. XCVII, pag. 255.

3. Veți Cod. XCVII, pag. 410. Aducem actul întreg la cap. Edilităței. E de observat, ca în acest act pentru prima dată am aflat în limbă vorba: *comunicațiune*: «КЪМНИКАЦИЕ».

Eforii noiei *Casa de priveghere*, intocmesc la 1 August 1820 bud-
getul de cheltueli al, *acestei Case* ¹.

1. *Prea Înălțate Dōmne.*

La obștēscă anafora a D-lor Boerilor luminata întărire ce s'aū dat cu părintēscă îngrijire, care privesce apurnea spre desavēșita linistită petrecere și odihnă a norodului ce locuiesc și într'acēstă politie a Bucurescilor, otariūdu-se o deisnōvā, *„Casă a privegherei”*, care să îngrijōscă în tōta vremea a întâmpina orī ce cugete de vătămarea obștei ar putea zamisli cu cugetul lor acei rēū nărăviți, cu tōtă plecăciunea am primit-o și adunāndu-ne cu toți împreună, am citit-o cu tōtă luare aminte și cu datornica s'ipunere arētāndu-ne am și făcut iucepere cu urmarea ce se cuvine. Dar fiind-că acēstă Casă are trebuiță de omenī spre slujbă și de vre-un venit, cu care să pōtă întâmpina cheltuelile ce urmēzā a avea. Și către acēsta, de vreme că și de cătra Înălțimea Ța prin înțelptă judecată ni se dă slobozenie, ca pentru cele ce vom cunōsce că sunt de trebuiță, spre cea desavēșită punere în orānduiala a acesteī trebī, să le facem cunoscut Înălțimei Tale, cu plecăciune arētām, ca trebue mai întēiū doī bulucbași dimpreuna cu neferiī lor călari a se afla slujind la Casă nelipsiți, spre sevērșirea întēmplătōrelor trebuiți. Trebue și 50 de panduri. din cari 40 aū a se împărți la 10 epistați ce urmōzā a fi oriūduiți la 10 plăși ale politiei, adică de fie-care epistat câte 4 panduri, iar cei-l-alți 10 ce prisosesc să slulajască iarăși la Casă Trebue și pe fie-care luna câte 3000 taleri a se rēspunde în condeile acestea ; însă :

Taleri 350 Casierul.

« 300 la 4 logofeți.

« 1500 la 10 epistați po taleri 150.

« 600 la deosebiți iscoditori ce este trebuița a se orāndui, ca să cerceteze în tōtū vremea cafonelele, tractirurile, și alte asclocuri unde este adunare de multe foluri de omenū.

« 150 cheltuiala zarafiei.

« 100 Dohtorului.

« 60 doī paznici, însă unul la lazaretul ot Colintina și altul la lazaretul *Văcăresci*.

3000

De aceea cu plecăciune ne rugām M. Tale, ca atât acēști trebuičioși neferi și panduri sa-ī orānduiască cu un cōs mai na'nte, cīt și pontru cheltuelile ce arētām cī trebuesce, să ni se facă cunoscut de unde avem a le primi și preste acestoa, pentru taiuatul neferilor și pandurilor acestora ce sunt a sluji, cum și hrana cailor acelor neferi, iarăși s'ni se arate de unde este a li se rēspunde ? ca să scim și noi ce rēspuns să le dām lor.

La pontul al 6-lea din anafora, vedem rēspundēndu-se, că capichehacolele serhaturilor sunt porunciți a ingriji pentru cei ce vor veni decindea, ca să faca catastih de numele lor și să'l trāmițā la Dumnōlū vel Post și Dumnōlū sa 'l dea la *Casă*. Dar pentru cei ce vor veni și vor eși de la cele-l-alte hotare a vecinătății nu vedem pomenind în anafora, s'aū dat niscaī-va porunci către vatași de plaiū ? Și fiind-că este neapērată trebuiță de a fi sciuți și aceia, de se va găsi de cuviuța de catre Înălțimea Ța, să se dea luminate porunci

Din actul de mai jos se vede, că noua poliție cere panduri de pază și fonduri pentru «iscoditori» adică spioni... Poliție fără spioni nu există!

și către vatași, ca pentru câți streini vor veni din lăuntru, să le dea la mână tescherele coprinđetore de numele lor, de meseria ce aia urma după ce vor veni aicea, poveșnuindu-î că cu acele tescherele să vie a se arăta drept la Casă. Și către acestea să fie îndatorați vatașii, ca la fie-care cincîspre-dece zile, să trămîță la Casă catastiv arătătorii de câți streini au intrat prin schelele plaiurilor, spre a vedea Casa de s'au arătat aicea toți streinii aceia câți vor fi scriși în catastiv și asemenea să se urmeze și cu cei eșiți din țară afară.

La pontul al 5-lea din luminata întărire, vedem că ni se hotărăse, ca pedepsa vre-unora ce vor cădea în greșe să se facă cu globire de bani, iar nu într'alt chip. Dar fiind-că unii dintr'aceia pot să fie omeni săraci și fără de putere de ași lua răsplătirea, cu acest fel de chip, după cum sunt adică vătășei, cari sunt pe la mahalale și alți asemenea lor, de va fi buna voința Măriei tale să ni se dea slobodenie ca pe acei cari din greșitii vom cunoșce că nu aî mijloc de acest fel de «Пини» să le facem muștrare cu bătaie după măsura vinei lor.—1820, Aprilie 1.

Barbul Văcărescu, Gheorghe Vlahuț, Grigore Romanitis, Costache (Cornescu) Vornic.

Asupra acestei anaforale, Al. N. Suțu dă hotărîre:

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe

Cetind înaintea Domniei mele, această anaforă a Domnilor boerilor efori ai «Astinomieî», am priimit arătarea ce ne face, fiind cu cuvință. De aceea dar, cât pentru acei doi bulucbași, poruncim Domnule vel Cămărași să-î dai negreșit, ca să fie napristan în slujba Casei, iar dintr'acei ceruți 50 de panduri, poruncim Dumitale biv vel Bane Epistatule al spităriei, să orînduescă deocamdată în slujba Astinomieî 30 de panduri. Pentru aceia câte taleri 3000 ce se cer pe lună poruncim, să se iconomisască deocamdata trebuința acesta din bani ce au primit Astinomia de la Casa privegherei, până când vom chibzui și vom aședa la bună orînduială de unde să se agonisască acele trebuincioase cheltueli ale astinomieî. Pentru cei ce trec peste hotarele împărătesci, poruncim D-văstra veliților vornici ai Domnescoi noastre țări, să supuneți pe vetașii plaiurilor tot la aceeași datorie la care sunt supuși capuchehaelile serhaturilor, ca și ei să urmeze întocmai pentru cei ce intră și es din țară, înțelegendu-vă și Dumnovăstră la acesta cu Dumnelor boeri efori. Iar pentru vinovați acei săraci, fie pedepsa lor în loc de globă, bătaie, după măsura vinei lor. Într'acest chip, întărind Domnia mea, cele coprinse într'această anaforă, poruncim Domniei tale vel logofăt de țara de sus, să faci Domnescele noastre pitace poruncitoare către Dumnelui biv vel Ban epistatul spităriei și către Dumnelor Veliți Vornici și către Dumnelui vel Cămăraș, ca fie-care să urmeze și să sevărășască cele ce privesce la a sa datorie, după cum printr'această Domnescă a noastră întărire se orînduesce.—1820, Aprilie 4.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Câte-va dispozițiuni ce mai coprinde anafora Eforilor dau loc la următoarele acte:

a) Pitac către Veliții vornici, ca să ia în scris pre străinii ce vin și es din țără și să înscințeze *Casa Privigherei* și să le dea la mână teșcherele.¹

b) Pitac către vel spătar, să dea Eforilor «*Astinomie*» 30 de panduri la dispozițiune, deși ei cereau 50 și un număr de referi.²

c) Pitac către vel cămăraș să dea la dispozițiunea Eforilor «*Astinomie*» doi bulucbași.³

1. *Pitac la veliții vornici ca să ia în scris pe străinii ce vin și es și să înscințeze la Casa privigherei*

Cinstiților și credincioșilor boeri ai Domniei mele, veliților vornici, fiind că prin obșteasca anafora, ce s'a făcut, care s'a întărit și de către Domnia mea pentru întocmirea Casei astinomie, nu este coprins de a îngriji și vătașii plaiurilor pentru străinii ce vor intra și vor eși din țără afară, ca cercetându-i să le dea la mână teșcherele și prin anafora ce au făcut acum Dumnélor boerii efori, care s'a întărit și de Domnia mea, arată, că de trebuință este de a se face și această urmare; puruncim Dumnévóstră, să se scrie vătașilor de plaiu, ca pentru câți străini vor veni din lăuntru, să le dea la mână teșcherele coprinzătoare de numele și chipul lor și de meseria ce au a urma după ce vor veni aici și unde se trag a merge? povățuindu-i ca mai întâi cu acele teșcherele să vie a se arăta drept la Casă și către acesta să fie îndatorați vătașii ca la fieș-care 15 zile să trimită la casă catastih arătător de câți străini au intrat prin schelile plaiurilor, spre a vedea Casa de s'au arătat toți străinii aceia câți vor fi în catastih, făcând asemenea urmare și pentru cei ce vor eși din țara afară, tolco pisali g-pd.—1820, April 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 119.

2. Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, Dumnéta biv vel baue epistatule al spătăriei, fiind-ca Dumnélor boerii efori ai *astinomie*, prin anafora au făcut arătare Domniei mele, că trebuință este de a se orându la această Casă 50 de panduri a fi spre străjuirea și săvârșirea întâmplătoarelor trebuințe, care anafora ca o următoare hotărârei Domniei mele ce esto dată la obșteasca anafora, primită fiindu-ne, am întărit-o, pentru care și poruncim Dumnitale, ca dintre pandurii spătăresci să se dea, acum de o cam dată, în slujba astinomie 30 panduri, spre a fi nelipsiți la Casă, urmând la cele ce li se vor porunci de Dumnélor boerii efori, tolco pisali g-pd.—1820, April 5.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 130.

3. Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, Dumnéta vel cămarașe fiind-că Dumnélor boerii efori ai *astinomie*, prin anafora au făcut arătare

d) Pitac la vel Postelnic, să scrie la capitalele țerei din serhaturî să dea la cei ce vin de descindea orî in Bucuresci, seû in alte orașe ale țerei rumănescî, pasporturi și de doue ori pe săptămână să trimetă catastih de acești călători la postelnicul și el să-î facă cunoscuți Casei ca și Casa să-î vestescă la isprăvnicate¹.

Infintarea «*nouei Case de privighere*» n'a adus pare-se supresiunea Agiei. In favoarea acesteia posedem câte-va acte, intre care unul din Fevruarie 1820, de complectare a *stégurilor agiei* cu 40 de ómeni².

Domniei mele, ca trebuință este de a se orândui la acostă casă doi bulucbași dimpreună cu neferii lor călari a fi spre strajuirea și săvârșirea întemplătorilor trebuinte, care anafora ca o următoare hotărîrei Domniei mele, ce este data la obștesca anafora, ca o următoare hotărîrei Domniei mele ce este dată la obștesca anafora, primită fiindu-ne am întarît'o; pentru care și poruncim Dumitale, de a se da acești doi bulucbași in slujba astinomiei, a se afla nelipsiți la Casă, urmând la cele ce li se vor porunci de Dumnólor boerii efori, tolco pisah g-pd.—1820, April 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 159.

1. Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnóta vel postelnic, fiind-că in obștesca anafora ce s'au întocmit pentru Casa astinomiei care s'au întărit și de Domnia mea, la pontul 26 se coprinde, ca capicheaelile serhaturilor să dea la cei ce vin de decindea orî la Bucuresci orî la alt oraș al țerei rumănescî toșcherele coprindețore de nunele, porecla, chipul, meseria, sorocul șederei, locul unde merg și pentru ce sfârșit se duc, și să ia și de la cei ce se duc de aici toșcherelele ce li se dau de la Casă și să fie datorî ca să trimită de 2 ori pe săptămână catastih de toți aceia la Dumnóta și Dumnóta sa'l facă cunoscut Casei ca și Casa sa'l facă cunoscut la isprăvnicat, unde va avea a face, ori locuind, să-î într'alt chip; ci dîr și Dumnóta să o facă cunoscută acosta la capicheaelile îndatorându-î, ca să o păzescă in tocmăi, tolco pisah g-pd.—1820, April 5.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 131

2. Iw Alexandru Nicolae Suțu vocvod i gospodar Zemle Vlahazoe.

Dumnóata vel vistier, după aratarea ce ne face printr'acostă anafora Dumnóluî vel aga, poruncim Dumitale, ca prin Dumnóluî vel vornic al poliției să se găsească ludo 40 óneni fără priciuă, cari să se așeze la stégurile agiei ce-ți va arăta Dumnóluî vel agi cî sunt mai trebuincioșe de a-și avea ómeni să spre împlinirea slujbelor agiei. 1820 Fevruarie 16.

Cod. XCVI, p. g. 305.

(pecetea gospod) vel Logofăt

Intre lucrările de natură administrativă numărarăm și acele ale unei comisii speciale rânduită de Al. N. Suțu, cu misiunea de a alege pe cei adevărați sudiți și a le da un nizam. Grea întrebare, tot mai grea pe fie-ce și a fost aceea a sudiților, care făceau foarte anevoioase și adese ori chiar paralizaau administrațiunea și justiția în țera rumânescă !

Încă la 2 Februarie 1819 Al. N. Suțu, prin pitac invită Divanul, pre boerii halea și mazilii să chibzuiască asupra «madelei» sudiților. La 24 Februarie Al. N. Suțu, repetă pitacul către boeri, în copriinderea următoare :

Pitac către mitropolitul și către episcopi și către boerii veliți halea și mazilii pentru chibzuirea străinilor.

Praosfinția Tă părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu Sfinția vastră episcopilor și Dumnăvostă cinstiților și credincioși veliților boerii ai Divanului Domniei mele, halea și mazilii, cu toate că încă de la două ale aceștii lnu s'au dat porunca Domniei mele, prin pitac, către prea osfinția vastră și către unii din Dumnăvostă pentru madăua străinilor, dar fiind-că cea desăvârșită chibzuire nu s'au făcut până acum de către dumnăvostă, de aceea cu dea-dinsul poruncim, că fără cătuși de puțină zăbavă adunându-ve cu toții la un loc și vădând copriinderea pitacului de mai sus arătat, să faceți cuviincioasă chibzuire și sa arătați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpd. — 1819, Februarie 24. ¹

Prea Înălțate Dămnă,

Sluga măriei Tale, după ce m'am însărcinat cu dregătoria agiei, între alte îngrijiri ale datoriilor sale intrând și în cercetarea stégurilor breslei agiesci, le găsesc într-o mare derăpănare și lipsă de ômenii, întăii pentru că după ce nu s'au întemplat suma cea întocmită a caidului de la așezământ în cöce, apoi și dintr'aceia ce s'au fost dat, unii murind și alții fugind, astă-și se află agia în mare neajungere de ômenii, încă și paza nizamurilor își ea să-vărșirea cu mare discolie și următoarele trebii ale obștiei se caută cu multă greutate, iar mai vartos la întâmplări de foc, că nu se ajung slujitorii a purta ergaliile și a năvali spre întâmpinarea primejdiilor, precum și căpitaniii ce pazesc noptea străjile din nonă semptnri ale politieii a rămăind numai cu câte un om ce este foarte cu neputință a întâmpina paza nizamului pe deplin ; de aceea nu lipsesc a arăta Măriei tale și mă rog, să fie luminată porunca către Dumnăului vistierul, ca să împlinască lipsa de slujitori ce a stégurilo, măcar pe cei morți și fugiți de la așezământ încöce, spre a-și putea agia a căuta trebile și paza nizamurilor cu înlesnire și fără cusur, iar hotărîrea rămăne la Măria Ta. 1820 Februarie 9.

Vel Agă.

1. Cod. XCVI, pag. 17.

Cu studierea și regularea «*madelor*» se rânduise definitiv o comisiune.

Comisiunea pentru cercetarea sudiților a fost compusă din biv vel vornic Iordache Slătineanu, biv vel spătar Iacovache Rizu, vel spătar Gh. Vlahuț și vel vornic al politiei Manolache Bălenu. Acestei comisiuni Vodă îi dăde un logofet în persoana lui biv vel sluger D. Topliceanu.¹

Totă iarna anului 1819 și primăvara din 1820 se lucra în afacerea sudiților, cum se poate vedea din actele aduse în notă.²

1. Credincios boerul Domniei mele Dumitrache Toplicene biv bel sluger fiind-că cu cercetarea sudiților din totă țera am orânduit Domnia mea pe Dumnélor cinstiți și credinciași boerii Domniei mele Dumnélui biv vel vornicu Iordache Slătineanu, Dumnélui biv vel spătarul Iordache Rizul, i Dumnélui vel spătarul Gheorgache Vlăhuț și Dumnélui vel vornic al politiei Manolache Băleanu, unde fiind trebuință și de logofet vrednic și practicos a căuta această trébbă lângă Dumnélor orânduiții boeri, după pliroforia ce am luat Domnia pentru Dumnóta, că ai mai fost la această tréba și te-ai arătat cu totă destoinicia și credința, iată dar te orânduim printr'acest domnescul nostru pitac logofet la tréba cercetării sudiților, sub ascultarea și povăța Dumnélor orânduiților boeri, și poruncim, ca făcând tréba acestei logofetii zapt, sa aibă a ținea catastise curate și lămurite, puindu'ți totă silința a te arăta cu slujbă vrednică și credincioasă, ca să dobândesci mila Domniei mele, tolco pisah gpd. 1819 Octobre 22.

Cod. XCVI, pag. 90.

2. *Hotărîrea pentru orânduiala ce s'au dat prin anafora întărită.*

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodâr Zemle Vlahiscoe.

Dintr'această anafora și din catastisele ce mi s'au dat, am cunoscut Domnia mea râvna și silința ce au pus Dumnélor orânduiții boeri în cercetarea și descoperirea celor adevărați și mărturisiți cu bune dovezi sudiți față cu cei orânduiți din partea cinstitelor consulturi, cum și rostirea ce o au chibzuit Dumnélor prin care să se așade la o bună orânduială după alegerea ce s'au făcut și în ce chip să fie cunoscuți de acum înainte cei adevărați sudiți, o primim Domnia mea fiind întocmai după voința noastră, spre a fi aleși și cunoscuți la totă obștea cei adevărați sudiți, fără a se mai face amestecături pricinuitoare de supărări atât stăpânirei, cât și cinstitelor consulaturi. Drept aceea dar întărim Domnia mea anafora această cu toate cele coprinse într'ônsa și poruncim iarăși Dumnévoastră orânduitorilor boeri cercetători, ca sudiților celor adevărați, ce s'au ales și s'au cunoscut de bună, să li se închipuiască patentele în dos romănesce, unde să se trecă numele, cîmul, porecla, locul locuinței, meșteșugul și chipul adevărindu-se cu iscăliturile Dumnévoastră, precum și în cele ce se vor da în urmă la cei adevărați sudiți se vor adevăra de către Dumnélor cei după vremi vel vistier și vel postelnic, iar pentru cei ce se vor ivi de acum înainte, ori vor veni noi din alte țări, său aflându-se locuind aici în pământul țerei vor fi duși pentru ale lor meserii și iarăși se vor întorce; poruncim ca să se cerceteze pe afară și de isprăvnicaturile județelor de față cu starostiile de sudiți

Din actele date în notă se poate vedea, că Comisiunea sudiților cere ca să trâmîță în sinul ei ciferiții Consulii, reprezentanții, cari să

pe unde vor fi, vădendu-le pașururile ce vor fi avend la mîni, din care să se îndestuleze mai întîi de sunt sudiți cu adevărat și al doilea cînd au intrat în țeră și pentru care trébă și cîtă vreme a i să zăbovescă pînă se vor întorce, și cînd după sorocul ce însuși își vor pune vor mai zăbovi, atunci ispravnicii pe de o parte să insciințeze visteriei și despre alta să i îndatoreze a i aduce aici prin cinstitul consulat, sub al cărnia protecție vor fi patentele, ca să se arete la stăpînire și să se adevereze după nizamul ce este dat; așijderea și pentru cei ce se vor ivi aici în orașul Bucuresci, asemenea cercetare să li se facă prin cinstitele consulaturi și prin dvornicia politiei, dându-li-se nizam tot cu chipul ce s'au dis mai sus; pentru sudiții aceia cari neavend nici un căpătăiu sêu meș-teșug se preâmbli în zadar fără trébă și fără de meserie, să se facă arătare prin notă la cinstitele consulaturi, ca să i îndatoreze a i da chezășii vrednice pentru buna lor petrecere, ca ori cînd vre-o unul dintr'aceia se va abate în fapte netrebnice, atunci făcendu-se arătare către consulatul sêu, îndată să se is-gonoscă trecendu-se pe sta graniță, ca cu acest chip să se precurne totă bănuiala de pornire la fapte netrebnice, iar pentru sudiții ce se află cu prăvălii, meș-teșuguri și precupeții, fiind-că aceștia se neguțatoresc cu statornicie în pămîntul țerei și au neapărată datorie a fi supuși intru tôte la pravilele pămîntului, sub povățuirea dregătorilor țerei, în cîtă vreme se hrănesc metahirisind cu slobodnie acelea care le metahirisesc și pămînteni, poruncim ca prin scirea cin-stitelor consulaturi, să se așede dimpreună cu isnafurile și breslele pămîntenilor, fieș care după meșteșugul lui, sêu meseria ce metahirisesc; cu acestă dar bunî întocmire aședendu-se pricina sudiților, poruncim Domnia mea, să se pue în lucrare și să se păzescă fără cătuși de puțină strămutare și Dumnéta vel logofete de țora de sus, să faci domneșcile nōstre porunci la părțile unde se cuvine, pentru paza acestui nizam.—5 Iulie 1820.

(Pecetea gpd).

Cod. XVIII, pag. 265.

Prea Înălțate Dōmne.

Prin luminat pitac orândniți fiind, slugile Măriei tale pentru ca sa cer-cetăm cu scumpătate pe cei din Bucuresci și din a Măriei tale țeră, cari se chiamă pînă acum sudiți, să lamurim și să i dovedim Măriei tale cine și câți dintr'aceștia sunt adevărați și marturisiți? cine cu bănuială și cu îndoială? după supnsa noastră datorie cercetând și căutând pricina cu totă putința scumpătăței, față și cu cel din partea cinstitelor consulaturi a fie-căreia străine curți, am adus în cea din urmă acosta trébă la isprăvirea cea desăvârșită intr'aceștiași chip: după ce mai întîi am luat catagrafile din tôte plășile Bucurescilor de la Dumnéluși vel dvornic al politiei cum și cele după la Dumnelor boerii is-pravnicii ai județelor. aici în politie am adus pe fieș-care și l'am cercetat fōrte cu amărîntul, iar în județe pentru mai curată descoperire celor bănuiei, prin alegerea noastră, cu luminata Măriei tale poruncă, s'au orândnit intr'aceste 12 județe de dincōce Dumnéluși stolnicul Rădneanu Clineanu și în cinci ot preste Olt, Dumnéluși căminarul Spirea Brațul cercetător și de totă descoperirea ce au

reguleze «madéoa» în decomun acord. După ce în urma păcei de la 1812, se dobândiră de la Pôrta firmanuri, autorizând guvernele țerilor

nmat aũ adns catastișe, carele pnindn-se înainte, cum și cercetarea noastră din politie, din tôte am aședat aceste catastișe, ce le închinăm Măriei tale, însă la Nr. 1 s'aũ trecut cei ce s'aũ găsit cu cuviință a rămânea dajnici, la No. 2 cei remași sudiți, la No. 3, cei ce tot suditi aũ rămas, dar neavând nici un căpătâiu sêu meșesug se indeletnicesc la netrebnicii; dintr'aceștia câți vor da chezășii vrednice să rămâe locnind în pământul acesta, iar câți nu, să se trecă hotarul, și la No. 4 cei ce se află cu prăvălii, meșezuguri sêu precupeții și aceștia aũ rămas a fi tot suditi, dar pentru ale lor meserii i-am aședat să fie supuși la zubiții pământului, judecându-se și implinindu-se întocmai ca raelile la prigonirile cele înclinate meseriilor lor în câtă vreme le vor urma, lângă acestea, pentru ca de acum înainte cu înlesnire să cunoscă până la cel mai mic dregător și zabit pe fieș-care sudit, am găsit de trebniță, ca orî să se dea la mâinile lor deosebită adevărire a cercetărei scrise românesce în care să se arete numele, sânul, porecla, locul locuinței, meșezugul și chipul pentru ca să nu se mai întemple bântuirii sudiților, sêi aceste închipniri să se scrie din dosul patentei lor, care să se întărescă cu iscăliturile slugilor Măriei tale cei ce am fost orândniți la această cercetare, căci de nu vor avea-o acest fel de adevărire în limba pământului, rumânescă, mulți se vor strecura cu ponosluirea de sudit de pe la pricinile micilor zabiți cei ce altă limbă streină nu cunosc fără numai pe cea rumânescă și cu acest fel de mijloc socotim, că cei ce până acum s'aũ lămurit sudiți vor fi cunoscuți la verii carele, iar pentru cei ce se vor ivi de acum înainte, orî vor veni noi din alte părți, sêu aflându-se locnind în Domnșca Măriei tale țera și vor fi duși pentru ale lor meserii și iar se vor întorce, să se dea luminata Măriei tale poruncă, cu care chip se cîvine spre siguranțe să se întărescă patentele acestea.—3 Iulie, 1820.

Iordache Slătineanu vel logofăt, Iacovache Rizu vel postelnic, Gheorghe Vlahuț biv vel spătar, Manolache Băleanu vel vornic al poliției.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dumnevôstră ispravnicilor ot sud. sănătate, vă facem în scire, că pentru nizamul sudiților ce s'aũ cunoscut adevărați, cari sunt stătători aici cu negnțătorii și meșezuguri și asupra celor ce de acum înainte se vor mai ivi, orî vor veni noi din alte părți, sêu cei ce pentru folosul lor sunt viitori aici în țeră și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce n'aũ nici un căpătâiu, este să se urmeze buna orândnială și petrecerea lor, după întocmirea ce s'aũ făcut prin hotărîrea Domniei mele, ce s'aũ dat, după care scoțându-se copii adevărite de Dumnelui vel logofetului, iată se trimise și acia una, pentru care vă poruncim, ca tocmai întrn tôte să se păzască orândniala acesta și Dumnevôstră să îngrijiți a se urma întocmai și ca să nu fie uitată, să puneți a se trece în condica județului, iar copia să se păstreze acia, și de primire să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși.—1820, Iulie 9.

Cod. XCVIII, pag. 268.

române de a nu recunoște ca sudiți de cât pe indiviđii «cu adevărat sudiți», iar nu sudiți făcuți din pământeni, acum unul din consuli, mai ales cel austriac află mijlocul de a dobândi pe neașteptate drepturi pentru supușii săi. Până aci, orî câte prefaceri suferisă vechia organizare a breslei, ea rămăsese tot o bună cetate a comerciului și industriei naționale.

Trei note la trei consulaturî: muscălesc, nemțesc și franțozesc pentru nizamul sudiților, trimițendu-se și copie de anafora cu hotărîrea Domnăscă, care s'au trecut mai jos.

Din luminată porunca Prea Înălțatului nostru Domn, cu cinste se face arătaie, că pentru sudiții ce s'au cunoscut adevărați, cari sunt stătători aici cu neguțătorii și meșteșugurî și asupra celor de acum înainte se vor mai ivi, orî vor veni din alte părți, s'eu pentru cei ce pentru folosul lor, sunt viitori aici în țeră și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce n'au căpătăi, este să se urneze buna orânduială și petrecerea lor după întocmirea adunării ce s'au făcut cu într'adins obraze din partea Domniei și a cinstiților consulaturî, după care au dat și Măria sa vodă întărire, și scoțendu-se copie adevărită de logofetie, iată se trinite și la cinstita canțelarie spre a fi sciut și cunoscut nizamul acesta, ca să dea poruncă sudiților în ce chip au a urma.—1820, Iulie 9.

Cod. XCVIII, pag. 264.

Publicațiî din partea aghenției către sudiți, de nizam. De la chesazo-crăiasca aghenție din prințipatul Valahiei către toți sudiți chesazo-crăiesci din sud Olt.

Tuturor sudiților chesazo-crăiesci ce se află aici, li se aduce aminte, că câți din vechime au metahirisit alișverisuri statornice cu mărunțișul la acele ce privesc la aliș-verisurile pământenilor, tot-d'a-una iarăși din vechime, s'au fost obișnuit ca să fie și acei sudiți ca și alții supuși orânduilor pământului, la câte privesc asupra aceluî aliș-veriș de isnaf, cum și pentru pricinile de judecări ce privesc spre isnaf de meșteșugul lor, răspundend havaeturile și dările ce se obișnuiesc de es către acei dregători la care sunt supuse acele isnafuri, fiind deosebi iarăși cu toți, ca uniî ce locuiesc aici, următori nizamurilor ce se dau de către stăpănire, pentru buna înțelegere și evnomie. Drept aceea dar, ca să fie în sciința tuturor și sub îngrijirea lor, acostă orânduială ce au de a o urma, nu lipsi și acum chesazo-crăiasca aghenție a da afară acostă poruncitoare publicație.—Bucuresci, 1820, Iunie 30.

(Pajărea)

Prin chesazo-crăiasca aghenție canțelarie.

Udrischi Canțelar.

1820, Iulie 5. S'au făcut cărți din partea logofetiei la toate județele și cu cartea cinstitei aghenții împreunate s'au trimis, care s'au trecut în condiție de anaforale ale logofetiei.

Cod. XCVIII, pag. 264.

Agenții consulari pun condițiune la primirea ca sudiții să fie ascultători, supuși legilor țerei, ca ei să fie admiși fără nici o deosebire de pământeni în bresle. Așa că de unde un negustor sudit nu avea dreptul de a vinde marfă cu deamănuntul, ci numai de a-și deslega coletele, ca să vindă ca *angrosiști*, de acum înainte se va bucura «*la toate întocmai cu raelile pământului*». De acești sudiți, cu meșteșug ori neguțători, numai austriacesci și britanicesci află comisiunea 288, iar fără de nici un meșteșug, adevărate haïmanale cifra de 526. Comisiunea ar fi dorit ca aceste haïmanale fără căpătăiu să fie espulsate din țără, dar nu primi agenția espulsarea decât pentru cei cari nu vor da *chezășie* «*pentru buna lor petrecere*» ¹.

1. *Pitac gospod către vornicul politiei pentru sudiți. — Zemle Vlachiscoc.*

Cinstit și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel vornic al politiei, fiind-că pentru sudiții ce s-au cuoscut adevărați, cari sunt stătători aici cu neguțătorii și meșteșuguri și asupra celor ce de acum înainte se vor mai ivi, ori vor veni noi din alte părți, sau pentru cei ce pentru folosul lor sunt viitori aici în țără și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce nu a-și căpătăit, este să se urmeze buna orânduială și petrecerea lor, după întocmirea adunării ce s-au făcut cu într'adins boeri orânduiri de catre Domnia mea și din partea cinstitelor consulaturi, după care am dat șt Domnia mea întărire, și scoțându-se copii adevărate de logofetie, iată se limite și aici la vornicie una, spre a fi știuți și cuoscut nizamul acesta în ce clip este a se urma și de către Dumnéta, tolco pisali gospod. — 1820, Iulie 9.

(Pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 165.

Întărire Domnescă la catastihul sudiților austriacesci și britanicesci din orașul Bucurescilor, ce s-au trimis la aghenție.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlachiscoc.

Teorisind și înșine Domnia mea acest catastih de cercetarea ce au făcut Dumnélor orânduiri boeri. tuturor sudiților austriacesci și britanicesci ce se află cu locuința aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, vedui așezați cu bună orânduială la No. 2, cei ce s-au dovedit de buni sudiți, în sumă de lude 288. la No. 3 sudiții cei ce sunt fără meșteșug, fără stăpâni și fara căpătăit, cari sunt să dea chezaș pentru buna lor petrecere, iar nedând să lipsească de aici, adunați în sumă de lude 526; la No. 4 sudiții cei ce au meserii pentru cari s-au hotărit a fi supuși *la toate întocmai cu raelile pământului*, de acele meserii, în sumă de lude 288, adunându-se peste tot lude 814, toți sudiții austriacesci și britanicesci, cei cercetați până acum și se află astă dată locuind în Bucuresci. De aceea dar, ca o aședare făcută cu bună orânduială, prin cercetare față cu orânduital cinovnic al cinstitei aghenții, o întărim Domnia mea cu doninésca noastră pecete, spre a-și avea urmarea întocmai după cum se arată. — 1820, Iulie 17.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 166.

În 17 Iulie 1820 adevărat imediat după întărirea dată de Alex. N. Suțu anaforalei comisiunii regulatoare sudiților, Marele logofăt comunică Agenției austriace catastihul nominal de 814 suditi ai ei recunoscuți. ¹

Acastă regulare—în dauna intereselor economice ale țerei—nu face pre suditi mai supuși legilor țerei și mai puțin insolenți, dar dă, o recunoscem, momentan ore-care vigore administrațiunii lui Al. N. Suțul.

În 9 August 1820, câțiva suditi austriaci *bat* arnăuții de strajă noptea. Poliția cercetază casul și dovedesce, că suditi fură vinovați și propune lui Al. Suțu, spre pilda și a altora, ca pre cei trei din ei cari au fost prinși și duși la închisoare, să li aplice pedeapsa bătăiei prin tîrg.

Mirabile dictu! Al. Suțu aprobă în 9 August pedeapsa propusă. ²

1. *Către cinstita chesaro-crăcsă aghenție de la logofetia mare a țerei de sus*

Bună-voință fiind a Măriei Sale prea înălțatului nostru Domn și a cinstitei chesazo-crăoșci aghenții a se face alegere și deslușire tuturor celor adevărați suditi austriacești și bretanicești, câți se află astă dată cu locuința aici în orașul București, spre a fi știuți și cunoscuți la totă obștea, s'au făcut cercetare de către Dumnélor orânduiri boeri, fați cu cinovnicul cinstitei aghenții și s'au alcătuit acest catastih, în care se arată toți pe anume, coprinși în sumă de lude 814 și s'au și întărit cu luminată pecetea gospod. Mai jos iscălitul are cinstite de a trimite după poruncă catastihul acesta, la cinstita chesaro-crăiasca aghenție, ca să se treacă în protocolul canțelariei și se rîgă a avea cinstit răspuns, că s'au primit și s'au făcut caid la canțelarie.—1820, Iulie 17.

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 166.

2. Iaca pitacul de pedeapsă:

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta biv vel spătare Iancu Racoviță, epistatule al armășiei, pentru lude trei, anume: Ghenciul Cărciumaru, i Ivan Rândașul, și Onea Ungurénul, ce prin cercetarea Dumnélor orânduiri de către Domnia mea boeri, s'au dovelit că ai rădicat mâinile lor asupra strajei stăpânirii, s'au fost dat Dumnéscă noastră întărire la anaforaoa Dumnélor, ca să se bată prin tîrg și să se sloboda cu vrednici chezași de părăsire, iar ne avînd chezași si se surgunescă din țără la locurile lor, fiind oameni străini, dar pentru mai înlesnirea săvîrșirii spre a se desface orașul de acest fel de oameni netrebniți și turburători obștești liniște, poruncim, ca să se bata cîteși trei la fața locului, unde au făcut cea îndraznire și să se surgunescă negreșit afară din țără la locurile lor, tolco pisah g-pd. 1820, August 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 172.

Alegerea sudiților mai servă pentru a pune încă o dată în lumină starea cea pe atunci neînsemnată a populației evreesci. Mai toate cele 127 de lude de evrei aflători în Bucuresci erau supuși Austriesci, și din cifra totală a sudiților din totă țera, $\frac{2}{3}$ erau evrei. Această informațiune rezultă din catastișele întocmite.

Urmărirea hoților. O preocupățiune veche a guvernului țerei era aceea a stărpirei hoților—vai! nu și a celor din slujbe!—Pentru paza de hoți, continuă polcovniciile ¹, Căpităniile de scaun, de mijloc și de margine ². Polcovnicii de Vlasia continuă a fi îngrijită de noul Domn ³. Poterele funcționează mai mult sevă mai puțin harnice ⁴. Se rinduesc personaje anume preste mai multe județe, cu misiunea de a urmări pre hoți, de a lua măsurile de stărpire.

1. Veđi 13 cărți de polcovnicie de județe în Cod. XCVII, pag. 60.

2. Veđi în Cod. XCVIII la pag. 52 și 53, cărți de căpetenie, de mijloc, din 26 Ianuar 1819, de dincóce și de dincolo de Olt. Asemenea de căpitănie de margine, în aceeași dată (26 Ianuar 1819) pentru ambele părți ale Munteniei, tot în cod. XCVIII pag. 56—58. Veđi 16 cărți de căpitănie de scaun din 26 Ianuar 1819. (Cod. XCVIII pag. 61). Nu le mai reproducem. căci un diferă de acele deja publicate de noi în anterióre volume.

3. Veđi cartea de Polcovnic de Vlasia, din 26 Ianuar 1819. Cod. XCVIII pag. 61—62. Este identică cu cele deja publicate.

4. Veđi 5 cărți de potera de preste Olt, din 26 Ianuar 1819. Cod. XCVIII pag. 59.

Zemle Vlahiscoe. Pentru ca să nu patimescă locuitorii de către hoți și făcători de rele și să petreacă liniștiți și ocrotiți, orânduim pe Hristea bulucbașa și pe Mateii bulucbașa, ca dimpreună cu ómenii lor să ămble și să se încunjóre prin județe și unde vor simți că s'au ivit niscareva hoți și făcători de rele să alerge spre paza și ferirea locuitorilor i prinderea acelor tâlharî; drept aceea poruncim și Dumnévóstră ispravnicilor ai județelor i polcovnicilor și căpitănilor, să dați mână de ajutor orânduților, la cele ce vor avea trebuința, spre săvârșirea poruncei, ferindu-se orânduții de a face ce mai puțină supărare se i chelhuială locuitorilor cu mâncări și băuturi ale lor și a cailor lor, ce toate cele trebuincioase să le cumpere cu banî peș'n de la dênșii, i saam receh gospod.—1819 Maiu 23.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 36.

Pitac către vel spătarul pentru a nu i se da léfa clucerului Costi mai mult de cât până la sférșitul trecutului Februar.

Cinstite și credincincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel spătare, cu toate că la 4 județe dincóce de Olt, era orânduim și însărcinat de către cea dinaintea noastră Domnie cu străjuirea lor despre hoți și făcători de rele un clucerul Costi cu léfă orânduimă de a i se da pe fieș-care lună, dar fiind-că

Polcovnicia de Târgoviște se desființează de Caragia sub cuvânt că făcea jafuri locuitorilor. La 20 Martie 1819, Al. N. Suțul o reînfi-

după nizamul ce are a se întocmi pentru străjuirea tuturor județelor de obște urmăzând a rămânea de prisos acel nizam de acele 4 județe, cu care era însărcinat numitul clucer, de aceea poruncim Dumitale, ca lăsa ce avea orânduita de a lua, să i se dea numai până la sfârșitul trecutului Februar, iar de atunci încôce să conteneze a nu i se mai da, tolco pisali g-pd.--1819, Martie 2.

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag 2 .

Carte prin care se orăduiesce serdarul Diamandi în cinci județe ot preste Olt pentru îngrijirea hoților.

Zemle Vlahiscoe. — Îngrijire având domnia mea cea mai întîi pentru liniștea țerei și a locuitorilor liniștită petrecere, între alte câte am chibzuit de folosul obștei, nu am trecut cu vederea și pentru înfrânarea relelor urmări care se întîmplă din partea celor ce sunt năvăliți a face răi și a nu înțelege poruncile și nizamurile stăpînirei. Drept aceea am și dat Domnia mea cuviincioase porunci și nizamuri prin Duminelui vel spătarul pentru tâlharii și hoții ce pôte a se întîmpla în ce chip să urmeze polcovnicu și căpitani spătăresci ocrotind pe locuitori și străjuindu'i în tot chipul de către făcătorii de rele, cu neadormită privighere și paza aflându-se în totă vremea pe la poporele lor, unde sunt orânduiți, dar pentru că locuitorii și călătorii drumași din 5 județe ot preste Olt au pătimit în trecutele vremi și au cercat multe răutăți de către otomanii ce s'au ivit pe acolo, jafuind și căznind în feluri de chipuri, mai vortos acum pe vreme de primăvară, din care pricina nu numai odihna locuitorilor se supără, ci și agonisita lor cea trebuincioasă a caselor lor se zăcinesce, neputend a merge și a se călători fără sfilă pe unde le este trôba. De aceea cu cuviință am socotit a se orândui iarăși precum au fost credincios boerul Domniei mele biv vel serdarul Diamandi, osebit de cele-lalte poteri spătăresci, însărcinat cu îngrijirea vânărei și izgonirea făcătorilor de rele de la acele 5 județe ot preste Olt, pre carele il și volnicim printr'acesta Domnăscă noastră carte, și'i poruncim, ca ori unde și ori în ce cês va simți că s'au înnoit niscare-va hoți și făcători de rele, să se ia după dênșii dimpreună cu ômenii săi și ori vii s'ou morți sa'i prindă și si'i izgonescă, iar de se va întîmpla vre-unii dintr'acei tâlhari să coră de a lor bună voie ca să se predea și va socoti și numitul serdar că este cu cale a li se hărăzi ertăciune predându-se, să aibă voie în puterea aceșci domnești năstare carte a primi pe acei predați cu ertarea greșalelor lor, însă să trimită curată fôie la spătărie pentru dênșii, arătând anume cu pliroforie ce ômenii sunt? din ce loc și din ce sat? și căta vreme au urmat în tâlhărie și căte jafuri au făcut veri în ce parte de loc? iar pe cei ce va prinde de tâlhari să fie datorii a'i aduce la isprăvnicatul acelu județ, ca acolo mai întîi să cerceteze tôte urmărilor lor, față cu numitul sârdar și apoi cu examenul cercetărei să se trimetă la Bucuresci prin sciirea Duminelui caimacamului; pe ômenii săi cei va avea într'acestă slujbă să'i înfrâneze apururea, ca să nu facă supărare locuitorilor și cea mai puțină băntuire satelor cu cerere de conace și cheltueli, pentru caci am orânduit Domnia mea îndestulă lăfă pe totă luna drept cheltuiala lui și a ômenilor săi; și

înțeză «după cererea boerilor și boerinașilor». Acestei polcovnicii se dau 50 de oșteni. Vodă fixeză attributele, indatoririle și havaeturile Polcovnicului, care este un grec: Iordache Csepolitos ¹.

Prin nizamul ce Al. Suțu dă noului polcovnic de Tirgoviște, i se recunoște un drept exorbitant: acela de a judeca ca primă instanță și de a *închide* ómenii. ² Acestă jurisdicțiune o va exercita Polcovnicul numai în Tirgoviște. La 16 August 1819 o nouă carte domnescă limitează dreptul de a judeca, pentru polcovnic și căpitan, numai până la suma de 10—20 taleri.

O căpitanie nouă se organizează la moșia Herescii a lui biv vel căminar Costache Năsturel, în 7 Iunie 1819, după stăruința proprietarului, care se însărcinează a strînge însuși cătane și a alege pre căpitanul. ³

Cu referință la stirpirea hoților, mai aducem în note unele și amintim pre altele din cărțile lui Al. N. Suțul. ⁴

pentru ca să pótă săvârși nunitul orânduit această slujbă cu care s'aú însărcinat, poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele caimacanule al Craiovei și Dumnévóstră ispravnicilor ai acelor 5 județe ot preste Olt, si dați tot felul de mână de ajutor la trebuințele ce va avea, precum și voi polcovnicilor i căp.tauilor de prin județe și de la margini i voué vătafilor de pla urî și zapciilor de priu plăși asemenea să fiți săritori la orî-ce întâmplare și trebuință se va întâmpla ca să se înlesnóscă prinderea hoților puind în lucrare porunca acesta a Domn'ei mele împreună cu nunitul, care privesce spre odihna și repaosul tuturor locuitorilor de obște și a călătorilor tuturor dintr'acele cinci județe, căci într'această chip se póte prinde hoții și făcători de rele cu înlesnire, năvălind cu toții asupra lor, si iarăși cu această privighere vor lipsi réutățile din țóră și fără temere fie;-care póte să să urnóscă după trebuința sa în totă vremea și orî unde va voi, toleo pisah gpd. 1820 Martie.

Cod. XCVIII, pag. 231.

1. Cod. XCVIII pag. 125.

2. Intre havaeturile polcovnicului de la Tirgoviște, i se dă și dreptul de a preleva *de la tóte* scaunele de carne, pe an, 50 taleri, iar nu de la fie ce scaun. Asemene are havaetul grosăritului taler unul, iar nu câte 3, cum își permisă a lua (15 Iunie 1819, pag. 163).

3. Cod. CXVIII, pag. 152.

4. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele: Dumnéta biv vel vornice Grigorie Bălene, i Dumnéta vel spătare, i Dumnéta vel vornice al politiei și Dumnéta vel agă, fiind-că acum se află vremea primă-verei, când toți cei ce aú cuget de a se porni în fapte hoțesci și tâlhăresci încep a se sfătui

a) Anafora boerilor din 11 Martie 1819 relativă la ponturile orî nizamul stărpirei hoţilor. ¹

Asupra acestei anaforale Al. N. Suţu dă rezoluţiune de aprobare în 16 April 1819.

b) Ponturile pentru nizamul hoţilor din 14 Martie 1819 conţine 20 de articole. ²

c) Oprirea de vinđare liberă a ierbeî de puşcă şi a glônţelor, cu această carte :

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vă facem Domnia mea în scire, că la nizamul ce s'au întocmit de Domnia mea, cu sfat de obşte pentru tâlharî şi făcătorî de rele, între altele se coprinde şi pentru iarba de puşcă i fişicuri şi glônţe, să nu aibă voĳe nimenî a vinde la ómonî necunoscuţi, nici aici în politia Bucurescilor, nici afară prin oraşe i sate, ci cei de aici, carî vor avea trebuinţă a cumpăra, să mĳrgă să cĳră răvaşe, ori de la spatărie, sóu de la agie, iar cei de afară, de la Craiova, să cĳră de la

şi a se găti spre acest fel de netrebnice fapte şi urmări; se cuvine a se face dar adâncă chibzuire de orî câte mijlóce privesc spre întâmpinarea şi zăticnirea acestor fel de porniri. Cel mai îndemănatec loc al întâlnireî celor rău năraviţi şi netrebnici, unde îşi săvĳşesc sfaturile tovărăşiei lor, întru acest fel de porniri, sunt mahalalele şi alte lócaşuri de aici din politie, unde cónăcesc felurimî de străini, veniţi de la multe părţi străine; făr' de a fi sciut sfărşitul venireî şi al şedereî lor aici în politie, se pot întâmpla multe netrebniciî. De aceea poruncim Dumnóvóstră, ca adunându-vĳe cu toţiî la un loc, să chibzuiţi cele mai cuviincióse mijlóce, prin care s'ar putea da un nizam pentru străinii ce se află acum veniţi aici în politie, locuind prin mahalale, prin hanuri, prin cafonele i alte locuri i pentru cei ce vor veni şi de acum înainte, ca să se ridice şi să se lipsĳsca cu totul despre deúşii ori-ce bănuială despre orî-ce netrebnică faptă sóu pornire, şi să arĳtaţi Domnieî mole prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Februar 24.

(pecetea gospod.)

vel Logofĳt.

Cod. XCVI, pag. 17.

1. Cod. XCVIII, pag. 135.

Boerii carî la 11 Martie 1819, semnĳză ponturile pentru hoţi: Gr. Brâncoveanu. Const. Creţulescu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitraşcu Racoviţă, Istrate Creţulescu vel vornic, Const. Bălăceanu, Mih. Manu vel vornic, Grig. Filipescu, Grig. Băleanu, Iord. Slătineanu, G. Filipescu vel logofĳt, Const. Filipescu, Const. Caliarhi vel vornic, Mih. Racoviţă, Nicolae Goleşcu, Ion Stirbeî vornic, Iordache Goleşcu vel vornic, Alex. Filipescu vel logofĳt, Grig. Ralea, C. Rasti, Mihail Cornescu vel vornic. (Veđi actul în anexe.)

2. Cod. XCVIII, pag. 121—125.

Dumnélui caimacamul Craiovei, și cei de prin județe să cêră de la Dumnélor ispravnicii județului, încredințându-se Dumnélor, mai sus numiții zabiți, orî în cinstea acestui obraz, sêu în chezășie, așa să'i dea răvaș de a fi slobodî să cumpere, iar îndrăznind cinevași a vinde acest fel de lucruri, împotriva acestui nizam, să se pedepsescă întocmai ca un tâlhar; decî, ca să se păzescă acest nizam cu orânduială și făr' de cusur, poruncim Dumnévostă, ca nu numai cumpărătorii să fie supuși la acêstă rânduială, ci și vîndătorii să fie cu chezășii bune și după nizamul ce aû fost dat și uai nainte; vîndarea acestora să se facă la un loc, sêu mult două, alegêndu-se de către Dumnévostă ipochimenul la care vê veți încredința, ca să vîndă numai la cei ce vor avea răvașele Dumnévostre, dându'l pe bună chezășie, căci urmând împotrivă vor fi supuși pedepsei de mai sus arêtată, iar în alte părți, unde se va afla pe la prăvălii, tótă să se stringă și să se dea la acela carele este încercat cu vîndarea. de la care să'si împlinescă plata prețului, iar care nu va voi să o dea, să o pecetluiți cu soroc orânduit să o scotă din țeră, dar însă să trimiteți catastih la cine anume se află și câtă, și ce soroc le-ați pus, luând și adevărîntă de la nuănă de legătura ce va da, că o vor scôte din țeră și nu numai acum de o cam dată să puneți la orânduială nizamul acesta, ci totdeauna să aveți îngrijire cu tótă strășnicia a se păzi, căci în urmă orî-ce cusur se va întempla din pricina neîngrijirii Dumnévostre, veți cădea înși-vê la învinovățire, și de primirea acești porunci să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși.—1819, April 9. ¹

1. Cod. XCVI, pag. 29.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnôta vel agă, iți facem în scire că în obștesca hotărîre ce s'aû făcut de către Domnia mea încă din anul trecut, April 16, care prin publicații s'aû făcut cunoscut agiei, se copriude la capul al 11-lea chiar așa: «fișicuri, iarba, glônțe, să nu aibă voie nimeni a vinde la ômenî necunoscuți, nici aici în politia Bucureșilor, nici afară prin orașe și sate, ci cei de aici, cari vor avea trebuință a cumpăra, sa mērgă să cêră răvaș, orî de la spătărie, sêi de la agie, iar cei de afară să cêră răvaș de la ispravnicii județului, sêu de la Dumnélui caimacamul Craiovei și încredințându-se Dumnélor mai sus numiții zabiți, orî în cinstea acelui obraz, sêu în chezășie, așa să'i dea răvaș de a fi slobod să cumpere, iar îndrăznind cinevași a vinde acest fel de lucruri împotriva mai sus numitului nizam, să se pedepsescă întocmai ca un tâlhar, oprindu-se cu totul cei ce âmbălă prin sate, cum sunt mămularii cu puțină marfă, a nu vinde nici de cum acest fel de lucruri». Ci fiind-că de acum înainte se începe vremea primăverei, când toți cei cu gânduri rele și năraviți în fapte de hoție, se întovărășesc cu alții de fac gătiri, atât de altele, cât și de glônțe i fișicuri, de aceea dar pontul acesta de mai sus, care este datorie netăgăduită a se păzi totdeauna, acum într'acêstă vreme trebuință este ca mai cu osebite să se păzescă nizamul; pentru care poruncim Dumitale, ca cu tot dinadinsul și cu tótă strășnicia să pui în faptă nizamul acesta, cu care mijloc să se zălicnescă și cei ce vor avea cuge-

În un pitac din notă se pôte vedea ce pedépsă se dete neguțitorilor, cari contraveniră la acéstă dispozițiune¹.

tare a se porni într'acéstă, făcând Dumnéta și altele ce sunt trebuincióse după nizamuri spre înfărcarea și zătîcnirea făcătorilor de rele, tolco pisah gpd. — 1820, Februarie 22.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCVI, pag. 136.

Asemenea pitac s'aũ făcut și către vel spatar.
Asemenea s'aũ făcut și publicații la tóte județele.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.*

Dumnéta vel agă. de vreme că cei în dos arêtați împotriva nizamului și a poruncilor Domniei mele, au îndrăznit a vinde fișicuri și glónțe și iarba de pușcă fără osebite la fieș-care cumpărator fără răvășelele agiei și ale spătariei, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anafora, a cărora urmare fiind și vătămătore folosului obștiei, pentru a acestora dar înfrânare și pilda și altora asemenea lor, poruncim Domniei tale ca tóte fișicurile i iarba de pușcă ce s'aũ găsit, să se ia controbont.—1820, Martie 7.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 354.

Prea Înălțate Dómne,

Dupé luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac de la 22 ale trecutului Februarie mi s'aũ dat pentru nizamul ierbeii de pușcă, fișicuri și glónțe, că nu sunt volnici nimeni a vinde la ómeni necunoscuți și că cu tot dinadinsul și cu tótă strășnicia să se pună în faptă nizamul acesta, următor fiind cu într'adins zapciũ agiesc, s'aũ făcut catagrafie de toți aceia câți au avut acest fel de lucru și se găsește suma ce mai jos se arată cu însemnare la fieșce-care, cari aceștia au fost popriți să nu mai vîndă acest fel de lucruri încă din anul trecut, când iarășii, prin luminat pitac, s'aũ fost dat nizam, ca numai de cei ce vor fi aleși și orânduiți de agie cu răvașe, să se faca vîndare, ale agiei, ale spătăriei, iar alții fără răvaș nici aceștia sa nu aibă voie a vinde, și după cercetarea ce am făcut, mă încredințaiũ că mai jos arêtații vîndători, fără a fi următorii nizamului, au vîndut neconținut și fără osebite la fieș-care, precum se face dovadă chiar din iarba și fișicurile ce se găsesc la dênșii neridicată și nepecetluită, și de vreme ce se găsesc împotrivitori și nesupuși la folositorul acesta nizam, pôte și de acum înainte, mijlocind prin taină vînderi, să aducă supărare și zătîcnire nizamului, după datorie nu lipsiũ a arêta Înălțimei tale, ca să mi se dea luminată poruncă și pentru iarba și fișicurile ce s'aũ găsit la dênșii ce urmare să fac.—1820, Martie 2.

Vel agă.

d) Obligațiunea supusă tuturilor celor cari călătoresc, de a avea teșcherea în regulă sub pedepsă. ¹

Oca iarbă	Testele fizicuri	
180	—	la Ovanes Rușciucâu, carele au vîndut'o lui Ghiță.
120	—	la Bărbieru poslușnic rusesc.
40	—	la Iuda Ovreiu, și la Isdrail.
70	—	la Cilibou.
1	—	la Mason.
15	30	la Ovanes.
20	20	la Mason.
1	7	la Iacob.
1	6	la Nicola.
— 200	9	la Isac.
— 200	—	la Lazăr.
5	8	la Nicola.
1	10	la Teodor.
1	6	la Hagi Gheorghe.
1	3	la Ivanciu Giurgiuveanu.
457	99	

1. Cînstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel bahe Grigorie Brâncovone, epistatule al spătăriei, între cele-l alte nizamuri ce sunt supuse sub îngrijirea și privigherea dregătoriei spătăriei, este unul și cel ce se cuvine a se da mai cu deadinsul asupra celor ce călătoresc din orașul Bucurescilor afară în țară, sîi și peste graniță, afară din țară, mai vîrtos de acum înainte, când și drumurile sunt deschise și trebuințele îndemnă la mai multe călătorii, care cu toate că se fac prin scirea spătăriei cu răvașe de drum după orânduială, dar fiind-că între călători urmăză a fi cei mai mulți străini, după cum este sciut ca pămîntenii sunt frămîntați cu străinii, nu este îndoială că vor meșteșugi multe chipuri de violenți amăgitoare, de nu se va face îngrijire mai din vreme, spre a se zătieni toate dăjdiile de violen cuget, și a'si avea nizamul acesta mai bună întemeere și tarie; de aceea dar poruncim Domnia mea, ca câți dintr'înși se vor arêta de acum înainte la spătărie, cerend răvașe de drum, să nu li se primescă într'alt chip cererea, ci să se trimită mai întîi la ispravnicul do străini ca să se cerceteze de sunt între dajnicii vistieriei, sîi la altă orânduială, și aducend de acolo adeverinți în scris, sub iscălitura ispravnicului, atunci după noima acei adeverințe se va face urmare a li se da și răvașul spătăresc de drum, așijderea și pentru străinii din București să se facă urmare, cerendu-li-se a aduce și acuma mai întîi adeverință de la Dumnelui vel vornicu al politiei și atunci să li se dea și răvașul spătăriei, iar într'alt chip să nu li se dea, tolco pisah gpd.—1820, Martie 25.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 136.

Asemenea pitac s'au făcut și către Dumnelui vel vornicu al politiei și către ispravnicul do străini.

În Iunie 1819, Domnitorul dă în judecata Departamentului de criminalion, pe nisce indiviđi cari au fost găsiți călătorind fără răvaș de drum. ¹

e) Un *nizam* pentru gazdele de hoți se dă în April 1819. ²

1. Dumnévóstră judecătorilor ai departamentului de criminalion, fiind-că uniș ce s'au abătut din buna cuviință și au eșit de aici din orașul scaunului Domniei mele, fără a lua voie seú răvaș după cum este obiceiul pământului urmând împotriva nizamului ce am dat Domnia mea, pentru cea de obște bună orânduială și a tuturor supușilor noștri bună petrecere, acum s'au dovedit, de aceea iată se trimite la acel departament și poruncini Dumnévóstră, ca cercetându'și și judecându'și după pravilă, după ce le veți face examenul, să ne arătați în scris ce pedepsă li se cuvine a se face ? tolco... —1819, Iunie 29.

Cod. XCVI, pag. 47.

2. Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vă facem în scire, că lângă celelalte nizamuri ce s'au dat și neconținut se dau pentru rândul făcătorilor de rele și altele, ce privesc spre odihna locuitorilor, trebuință este a se da un bun nizam și pentru gazdele celor făcători de rele, pentru ca știut lucru este, că cei rei înrăviți spre faptele hoției și a tâlhăriei, până nu'și așază înteiul gazdele lor, nu fac netrebnica pornire, și fiind-ca cei mai mulți cari se fac gazde se găsesc dintre cărciumarii de prin orașe și de prin sate și de la cărciumile din drumuri și din pături, de aceea dar poruncim cu strășnicie Dumnévóstră, ca pe de o parte să se aducă la ispravnicat. orî stăpânii moșiilor, seú arendașii, cari să se îndatoreze a lua chezașii vrednice de pe la cărciumari, cu legătură, că nu se vor abate la acest fel de netrebnice urmări și ori când vor vedea câte un om străin fără de nici un fel de căpătâiu, cu bănuială, să fie dator cărciumarul a' l arăta satului, seú la vre-un slujbaș ce se va întâmpla în partea locului, ca să' l prindă, care chezași să le advereze și stăpânii, orî arendașii moșiilor și să stea toți în păstrare la ispravnicat, după care făcând condică sub iscătura Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, coprinđătoare de numele și cărciumarului și de moșia unde este așezat, de numele chezașului și cu adoverirea stăpânului moșiei, orî a arendașului, să se trimită la spătărie, ca să aibă întrégă știință și cu înlesnire să dovedească pe însuși făcătorii de rele, arătându-le stăpânilor de moșie și arendașilor a fi cu mare privighere la acesta, că vor fi răspunđători pentru cărciumarii lor, iar pe de alta parte, să dați porunci strașnice pe la zapciul plășilor, ca să îndatoreze și pe cainacarii satelor și cu îngrijire, spre a nu se face vre-unul gazdă de hoți seú hoț, că vor fi cu toții la osândă și la răspundere și dovedindu-se între densesi vre-unul, că s'au abătut la netrebnice urmări ca acestea, să fie dator pe dată a' l arăta la slujbași, spre a face căduta cercetare, iar când îl vor țâinu și cu feluri de mijloce îl vor ocroti și se va dovedi la urmă în vre-o faptă de hoție, seú în vre-o tovărășie tâlhărescă, să scie cu hotărîre, că se vor învinováți sătenii de către stăpânire la grea pedepsă. la care acest nizam, sunteți îndatorați Dumnévóstră ispravnicilor mai cu osebire de a priveghia, ca să se păzescă în totă vremea neustrămutat, fără a se lăsa la amelie și nebăgare de seamă, căci temeiul dezrădăcinării făcătorilor de rele, este acesta, adevă spărgăluirea gazdelor și privigherea de obște, pe lângă

f) Un cas extraordinar avem de adus din Septembrie 1819. Două hoți s'au închis la Schitul Ezerul, omorînd trei poterași cu puscă slobođite de din lăuntru. Al. N. Suțu aprobă să se dea foc casei unde sunt refugiați acei doi hoți. ¹

g) O minunată măsură. Al. Suțu constituie o adevărată oștire de apărare de hoți, venind de peste hotare, în satul Rașca din plasa Muntelui (jud. Râmnic-Sărat) cu alte 3 sate (Podul Lacului, Dealul Lung și Poenile), cari «prin rivnă și cu năzuire au sărit asupra (hoților) și au săvârșit cu armele lor isbândă plăcută stăpânirei. Deci cunoscînd Domnia mea curățenia cugetelor acestor sătenii i cea către stăpânire credință a lor și mărturisita vrednicie ce au la meseria armelor, am hotărît cu a lor primire și mulțămită să-i întocmim poterași ai județului» Urmază 5 articole: 1) Satele sunt scutite de podveți peste Dunărea, nu și de dajdi. 2) La apelul ispravnicilor să sare contra hoților ce ar năvăli în județ, pentru care să aibă pururea arme curate gata. 3) Să-și aleagă înșii un căpitan recunoscut de Stat. 4) Li se promite recompense, dacă își vor face datoria. (1820, August 16,

h) Continuă obiceiul de a se gracia hoților, cari se supun de bună voie. Un Ghiță Stanovici, care a comis fapte tâlhărești peste Dunăre în Serbia, împreună cu ceta sa de 9 lude, au venit să se închine ispravnicilor de Mehedinți.

care să pună în orînduială și celelalte după coprinderea ponturilor Casei privigherei, ce deosebit s'au trimis Dumnevoastră; ci dar așa să urmați negreșit, și de primirea poruncei să avem Domnia mea însciuțare, și fiți sînatoși.— 1820, April 4.

Cod. XCVI, pag. 140.

1. *Poruncă către ispravnicii Vâlcei, pentru a da foc la o odaie ce se află înșce hoți închiși la schitul Ezerul.*

Zemle Vlahiscoe. — Dumnevoastră ispravnicilor ot sud Vâlcea sănătate. Dintr'o scrisoare de la 13 ale acestui lună, ce ați trimis către spătărie pliroforisindu-ne Domnia mea de cele ce însciuțati pentru doi hoți, ce s'au închis la schitul Ezerul, omorînd și trei poterași cu slobođirea focurilor ce dați din lăuntru, că nu este cu putință a se prinde într'alt chip, decât numai de se va da foc unei odăi, întru carei se află incluși; iată printr'acastă domnăscă noastră volnicie vi se dă voie a da foc acei odăi, de nu va fi însă temere că aprîndu-se acea odaie, se va mai primejdui și altă parte din coprinsul schitului, ci ardînd numai acea odaie, va rămănea nebătuită de primejdia focului ceaialaltă parte a schitului; într'acest chip dar vă volnicim a da foc acei odăi, i saam reche. — 1819, Septembrie.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 78.

Aceștia raportază lui Al. Suțu și Domnitorul în iartă și ordonă neurmărirea lor, cu singura rezervă, că de se va arăta contra lor cine-va cu piră, de va fi mică s'o îndrepteze ispravnicii, iar de va fi mai mare s'o supună Domnitorului. ¹

j) Alt cas de vestire de hoji cari au tâlhărit prin țera rumănescă :

Carte legată către caimacamul Craiovei pentru ertarea a 5 lude tâlharî cari singurî s'au predat.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Domnia ta biv vel spătare Gheorghe Suțu, caimacamule al Craiovei, sănătate. Am vădut Domnia mea arătarea ce ne faci prin insciințarea ce ai trimis de la 30 ale trecutului Sopotembrie, pentru lude 5 tâlharî, cari de multă vreme se încungiura prin munții din plaiul Vâlcanului sud Gorj, că voind acum a se preda, cer ertăciune prin Domnăscă noastră carte, la care răspunzând Domniei tale, poruncim, să li se arăte acelor lude 5 tâlharî, că de vreme ce de bună voia lor voesc a se preda și cer ertăciune și Domnia mea îi ertăm de greșala lor, însă după ce se vor primi să dea chezășie viednică, cum că de acum înainte nu se vor mai abate la netrebnicii și urmări necuviincioșe împotriva buneî orânduiei; și fiți sănătoși.—1819, Octombrie 4.

Cond. XCVI, pag. 83.

•

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahisroe.

Fiind-că Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele biv vel spătarul Costache Racoviță ispravnicul ot sud Mehedinți, de la 25 ale aceștiî următore lunî Iulie, au insciințat către Dumnélui biv vel spătarul Iancu Racoviță, epistatul armășiei, de ne-aî arătat Domniei mele, cum că un Ghiță Stanovici care au săvârșit fapte tâlhăresci dincolo peste Dunăre, în ținutul Serbiei, au trecut dincóce cu lude 9, cóta a lui, la satul Presnița dintr'acel județ Mehedinți, unde nefăcând nici o răutate nimului, prin scrisorile ce au trimis, atât către alți pământeni de acolo, cât și către ispravnicatul de acolo, au cerut să se închine și să li se dea ertăciune de Domnia mea faptelor și greșolelor lor, cu legătură că de acum înainte se vor părăsi de toate faptele lor cele rele și vor petrece în pământul țerei Domniei mele cu urmări bune, hrânindu-se cu slujbă și cu muncă dréptă, a căroră cerere și rugăciune primind-o Domnia mea și milostivindu-ne asupra lor, printr'acastă carte ce le dam, le hărăzim din partea noastră ertăciune desăvârșită, ca de către nici un slujbaş ai noștri să nu fie trași și supérați pentru cele mai dinainte greșeli ale lor, în câtă vreme se vor purta și ei bine, lăsându-le faptele lor cele trecute nepomenite, cu orânduiala ca și ei de acum înainte, precum au dat făgăduială, să se pórte cinstit făr' de a se abate cât de puțin în fapte rele, ci cu slujbă și muncă dréptă să se hrănescă și așa purtându-se să fie bine nădăduiți că vor dobândi și altă milă a Domniei mele de orî-ce tréptă, supă-

Istoria Românilor de V. A. Urechiă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—11.

De stărpirea hoților se ocupa Domniile grecești, dar «hoții din orașe»?

Da, Alexandru Suțu opria *jocul cureleii* și alte jocuri la noroc, o specie de hoție¹; da, noul Domnitor așeza prin stradele Bucureștilor anume străji stabile², da, ultimul Domn fanariot promisese în-

rare în vre-un chip să nu le faceți, iar cine se va arăta cu vre-o pără asupră-le cu iubire de dreptate să le cercetați și de va fi pricină mai mică să îndreptați, iar fiind pricină mai mare să înștiințați Domniei mele și veți avea poruncă de urmare, i saam recheș g-pd.—1820, Iulie 30.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 140.

1. Publicații pentru poprirea jocului curelei și altor jocuri asemenea acestuia.

Dumnévoastră ispravnicilor ot sud.... sănătate. Am luat Domnia mea pliroforie, că unii ce obișnuiesc de jocă curéoa și alte jocuri înșelătore prin bălcuiri și târguri, cu care nu puțină pagubă face la obște, mai vartos celor săraci și proști, trăgându-i cu mijloce viclene de 'i păgubesc cu sume de bani care această netrebnică urmare a lor nefiind suferită Domniei mele, poruncim Dumnévoastră, să publicarișiți în tot județul, ca de acum înainte nimeni să nu fie sloboși nici volnici a urma jocul curelei, nici alte jocuri înșelătore, nici prin orașe, nici prin târguri, nici prin sate, nici prin case, sói măcar ori în ce loc, ci să lipsescă cu totul acest fel de jocuri pricinuitoare de stingere locuitorilor, după care apoi, pe veri cine veți mai dovedi că urmăzează acest fel de netrebnice fapte, numai decât cu înștiințarea Dumnévoastră să-l trimiteți aici la Domnia mea, fiind Dumnévoastră cu mare privighere de a se păzi acest nizam, căci când după această poruncă a Domniei mele nu va înceta acest fel de închipuiri de jocuri înșelătore, înși-vă veți cădea la învinovățire, și de primirea poruncei să avem Domnia mea înștiințare.—1820, Mai 8.

Cod. XCVI, pag. 147.

Asemenea s'au făcut și la Dumnélui caimacam.

Asemenea pitace s'au făcut și la spătar și agă.

2. Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe

De vreme ce străjile obștesci la sempturile ce se arata sunt aședate cu bună orânduială pentru paza și străjuirea târgului, cu neconteuită privighere atât đioa cât mai vartos nóptea, despre cele dimpotrivă ce s'ar putea întâmpla, și fiind trebuință así avea și pizitorii sălaşurile lor de adăpștire cu cale și primită este Domniei mele arătarea ce ne face, atât Dumnélui vel aga, cât și Dumnélui vel vistișerul, prin cercetarea ce au făcut și după chibzuirea mai mare-bașii de totă cheltuiala ce trebuiesc la făcutul și meremetul acestor străji, adunându-se în sumă de taleri 659 bani 10; poruncim Dumitale vel vistișere, să se dea acești bani din Domnésca noastră vistierie, ca si se facă negroșit.—1819, Octombrie 13.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 487.

cetarea celor-lalte *hoșii* ale funcționarilor, de la vătășii de plaiu la boerii veliți. Destule cărți deschise în acest scop.... Totuși *jaful, nedreptatea, hoșia* slujbașului nu încetază. Dăm aci în note și în volumul de anexe o serie de casuri de asemenea jafuri, de abuzuri săvârșite de funcționari de toate treptele¹.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dă la această anafora a Dumnélui vel agi, pentru străjile ce trebuesc a se face pe la răsăntii, pe unde sunt orânduiri pizitori, am făcut cercetare și pentru ca să iați curată știință am orânduit pe mai mare-bașa, carele mergând cu căpitanul de la agie pe la străjile acelea ce trebuesc a se face, mi-am adus în scris pentru toate ce sunt să se facă în poporul Dumnélui vel agă și vătă cheltuială mergo cu cumpărătorea celor trebuincioase, dând pe anu-ne fõe sub iscalitura sa, care se adună în suma de taleri 659 parale 10. Drept aceea, alăturând lângă acesta, se va vedea de către Măria ta, ci fiind voința Măriei tale a se face acestea se va da porunca a se da și banii acestia pentru săvârșirea acestor străji, iar hotărîrea rămâne cum se va găsi cu cuviință de către Măria ta.—1819, Octombrie 6.

vel Vistier.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anafora acésta a Dumnélui vol logofetului de țora de sus, poruncim Domnia mea Dumnévoastră ispravnicilor ai județului, să se facă urmarea întocmai precum mai jos se cuprinde. —1819, Februarie 23.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

C a. XCII, pag. 7.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminata porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor din satele plaiului Novaci din sud Gorj, făcând cercetare, am vădut că jalba lor este cum că vataful anului trecut le-au luat câte taleri 100 de fioș-care sat pentru vornicie, apoi vornicia ce este pentru înfrânarea celor ce strică bucate, au lăsat-o batalisită de s-au păgubit din două părți, adică și de banii ce au dat și de bucatele stricate, pentru care dând jalbă la Măria sa Domnul Caragea, se rânduse mumbașir a le implini banii, apoi cu fuga Dumnului ai remas de nu s'a făcut nici o urmare și lipsind și vataful se află păgubiți și ca să nu se mai facă urmare și de alți vătăși, cer poruncă a fi opriți vătășii să nu o mai facă acesti, ci să-și caute vornicia după obicei; așiderea și pentru claca ce are vataful să ia o di pe an, nu voesce a le da lucru să le ia le lna plată, după cum se politifsesce, ce le ia câte un leu de fioș-care om ce este în casă, cerând a nu li se face obicei năi. Decă cât pentru vornicie, dator este vataful să o caute după ponturile ei, adică vitele ce se vor găsi de pripas să le ia în zaptul său după obicei, cum și la stricăciuni de bucate să facă ispășanie și implinind paguba să ia și glôba cea orânduită, iar pe locuitorii nu are a-i sili să dea bani cu nume pentru vornicia satului, fiind în

Dar se pot compara abuzurile slujbașilor cu oribilele execuțiuni, ce, în numele lui Vodă, se puneau țăranilor, ca să-și plătescă birurile, sporite peste puterile lor?

adever năpăstuire și jaf, așisderea și pentru clacă, vâtaful are după obiceiul vechi să ia câte o ȝi pe an, de la toți locuitorii casnic, iar nu de la câți ȝmeni vor fi în casă. care clacă este hotărită sa o plătescă câte talerî unul ȝioa, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălȝimei tale către Dumnélor ispravnicii județului, să dea nizam și să nu îngăduiască pe vâtaful de plaiu a face cât de puțină urmare împotrivă, seû supărare locuitorilor mai mult peste ceea-ce se arată mai sus, că și înșis ispravnicii vor cădea la invinovățire pentru neîngrijire, rămăind hotărîrea cea desevêrsită, a se face de către Măria ta. — 1819, Februar 20.

Gheorghe Filipescu, vel Logofet.

Publicaȝi la tôte județele i la caimacamul Craiovei pentru nizamul zabiților i altor slușbaș i vameș de a nu mă face catahrisis.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud... sănătate. Vê facem în scire că la auȝul Domniei mele au venit atât din jălbile unora din locuitor i cât și din alte cercețari ce am făcut Domnia mea, cum că neferii zabiților de prin județe, s'au nărvit a lua ban i cu nume de avae al lor, atât pe la têrguri la vândările ce fac locuitorii de la vite i de la altele, cât pot, cum și pe drumuri, asemenea păzesc de iaș câte un leu de la buțile cu vin i de la rachiu și merg prin crăm i de apucă pe locuitor i când vând vinul, de ia câte talerî unul de bute i alt taler unul iaș de la cumpărator, cât și de cazanul ce fac câte puțin rachiu le ia câte taler i 2, așisderea și neguțatorii turci cari âmbă prin sate după vite, le fac cheltueli cu conace fără a le plăti, asemenea și vameșii le iaș vamă de la lucrurile ce vând unul la altul pentru hrana lor, care sunt popriți prin ponturi a nu i supêra, iar de la vândările ce le fac la neguțatori fac mijloce de iaș vamă și de la vândatori și de la cumpăratori, precum și alȝi slujbaș le fac cheltueli de conace fără de plată, îi globesc cu luări de ban i fără de vre-o vină dovedită, făcênd'o numai pentru interes al lor în parte le aruncă podvede și i necăjesc, lucru cu totul împotriva bune i orândueli și nesuferit la auȝul Domniei mele, pentru care strașnic vê poruncim Domnia mea, sa vê deschideți ochii a priveghea în tot județul și să opriți atât pe neferii zabiților și pe zabiți, neîngăduindu i de acum înainte să ia de la nimeni cu nici un fel de numire ban i ca avae al seû, nici pe neguțatorii turci să nu i îngăduiți a face cheltueli locuitorilor de conace fără de plată, ci aceea ce le va trebui să cumpere cu ban i, nici să cêră pentru mâncarea lor ceea ce n'au locuitorii, cât și pentru vameș să fie cu luare aminte a nu i îngădui să facă cât de puțin catahrisis cu a supêra pe locuitori, să cêră vamă de la cele ce vând și cumpără unul de la altul pentru hrana lor, iar la acele ce vând la neguțatori să nu ia încarcătură nici să iee vamă în douê părȝi, asemenea și pe alȝi slujbaș să i înfrênați a nu face jafuri locuitorilor cu nici un fel de mijloc, ci locuitorii să fie ocrotiți întru tôte și feriți de ori-ce catahrisis i încărcături și luări nedrepte, care s'au metahirisit în anii trecuți, precum

La capitolul finanelor vom face, după scriitorul Naum, mai pe larg descrierea grozavelor acestor execuțiuni.

și însuși Dumnévostră la mergerea prin județ să nu faceți cheltueli sôu să luați cai locuitorilor de olac, pentru că în urmă după acesta avem Domnia mea să facem cercetări pe sub cumpăt și orî-ce urmare împotrivă se va găsi făcuă orî de către zabiți i neferii lor, sôu de către zapcii Dumnévostră, sôu de către alți slujbași, să sciți că nu vom învinovați pe aceia, ci pe însuși Dumnévostră ispravnicilor vō vom osândi la răspundere, căci tótă paza i străjuirea i depărtarea urmărilor celor rele o avem Domnia mea spânzurată de grumazul Dumnévostră, ca nise dregatori ce vō avem rânduiți și de la dumnévostră cerem și voim a se păzi dreptatea locuitorilor întru tôte, și de primirea acestei porunci că ați pus'o în faptă, să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși. — 1819, Februarie 28.

Cod. XCVI, pag. 19.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vē facem în scire, că încă de la 28 ale trecutei lună a lui Februarie vi s'au trimis poruncile Domniei mele strașnice, ca să nu îngăduiți pe zapcii, pe polcovnici, pe căpitani, pe vameși, pe zabiți și pe neferii lor să facă cât de puțină supărare, sôu vre-un jaf locuitorilor și neguțătorilor, atât în alișverişurile lor, cât și la dus de buți cu vin, i rachii, să nu li să facă vre-o luare cu nume de avaet, sôu obiceiū, nici să le cōră conace în âmbletele lor făr' de plată, nici să le cōră ceea-ce n'añ locuitorii; nici vameșii, nici zapcii, nici alți slujbași de huzmeturi să nu facă catahrisis cu cerere mai mult de cât ceea-ce va fi orânduit prin ponturi și prin porunci, căci la orî-ce cusur Dumnévostră aveți a fi răspundători, acum s'au arētat jalbă la Domnia mea din partea unora din neguțători, cum că ispravnicii unor județe s'ar fi întindēnd chiar ei la luări de jafuri, cu nume de avaet, apoi și polcovnicii i neferii zabiților și alții în felurim de numiri îi jăfuesc și îi pradă cum pot și cei-ce se chivernisesc cu vēndare de vin i rachii asemenea pătimesc și prin câte județe trece, și la câte bălciuri merge le ia avaeturi, cu care nu numai ci nici un folos nu añ din ostenele lor, ci încă și pagubă, lucru nesuferit la auđul Domniei mele, pentru care era să trimitem cercetător, și pentru orî-ce luare se va găsi pe însuși Dumnévostră să vō osândim, dar acum de-o cam-dată am trecut'o cu vederea și iată al doilea cu tótă strășnicia vō poruncim, ca cusururile să vi le îndreptați și porunca ce vi se dă odată să nu o lăsați la ameliē, că hotărâre neschimbată avem să nu trecem cu vederea pe orî cine ar fi și osânda nu'i va fi numai cu treapădul ce va da i lipsirea din isprăvnicie, i cu întōrcerea jafurilor îndoite din punga sa, ci i se va orîndui și osândă simfitorē și cuvēnt de îndreptare nu veți avea, căci pentru învinovățirea tuturor diutr'acest județ rēsplătirea se cere de la Dumnévostră, iar la ceea-ce va avea zătihnire asupra acestui nizam să însciințați cu grabă ca să luați poruncă de îndreptare și de primirea i urmarea și punerea în faptă a acești porunci să avem Domnia mea însciințare. — 1819, Iunie 14.

Cod. XCVI, pag. 20.

Ne mărginim aci a aminti, că «din toate părțile alergau ticăloșii locuitori, strigând cu jalnice plângeri și la Domnie și la Consulat (la

În Alexandru Nicolae Suțu vocvod i gospodar

După pliroforia ce ne dăsupra pricinei printr'acastă anafora Dumnéluț vel vornic de țera de sus, poruncim Dumnévóstră ispravnicilor ai județuluț, să faceți urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Iunie 28.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cond. XCII, fila 279.

Prea Înălțate Dómne.

Urmând luminatei poruncei Măriei tale de la această jalbă, vėdnuu că jălnitorii mazili i némuri și cunpaniști se află cu locuința în plaiul Hurezuluț sud Vâlcea și dic că n'ar fi avut obiceiul să platéscă clacă, cu pricină că sunt bresle. iar acum le-ar fi luat vătăful câte 50 parale de casă; pentru care făcend cercetare mă pl. roforisii că în lét . . . prin anafora obștéseă care s'au întărit de Măria sa Domnul Caragea afară din tagma bisericéseă i postelniceii ce nu s'a i indatorat la claca, și această hotărire privesce la cărțile ce din vechime s'au fost dat vătășilor care coprinde: toți casnicii cari se a lă cu locuința în plaiu, să dea clacă vătăfuluț câte o ȓi pe an. Deci cât pentru talerii unul ce le-au luat vătăful clacă, după cum se ia la toate plaiurile țerei, n'au nici un cuvėnt la cererea ce fac. iar pentru dece parale ce dic că le-au luat mai mult, găsesc cu cale să fie lum'nată porunca Măriei tale către Dumnélor ispravnicii județuluț, să cerceteze și de se va dovedi arėtarea lor adevėrată, să supue pe vătăf a le întorce înapoi acele parale ce va fi luat mai mult peste talerii unul, iar hotărirea rămăne la Măria ta.—1819, Iunie 25.

Istrate Crețulescu, vel Vornic

Publicații pe tru catahrisisul ce fac polcovnicii, căpitani, vătăși de plaiuri încă și pentru ponturi ce s'au mai trimis.

Zemle Vlahiscoe.—Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. De la 19 ale trecentuluț Iunie vi s'a i fost trimis ponturi cu coprindere pe larg și deslușită pliroforie de nizamul ce s'a i întocmit prin anafora obștéseă, întărită și de Domnia mea pentru catahrisisul ce se urma de către polcovnicii județelor i de căpitani de pe la căpităni și vătăși plaiurilor asupra locuitorilor în pricină de hoții, poruncind Domnia mea Dumnévóstră în ce chip să urmați și să fiți cu neadormită ingr.jire. a nu mai îngėdui să urmeze acel răi catahrisis vatămător obștiei; dar din jălbile ce ni se da după vremi de către locuitori, că se află tot întru aceleași pătimiri, vedem, că Dumnévóstră vė arėtați cu adiaforie, neingrijind nici într'un chip a pune în lucrare poruncile și a desrădăcina acea rea năravire ce s'au încuibat în cugetul hrăpitorilor, care această neingrijire a Dumnévóstră nu la puțină tulburare ne-au adus asupră vė, și se cuvine ca acum să și cercați resplatirea neascultărei, dar trecend și astă dată cu vederea, iată strașnic vė poruncim, să vė luați cele mai întregi mėsuri a se pune negreșit poruncile Domniei mele în lucrare și a vė purta cu neador-

cel Ruses) asupra grelelor cereri și asupra crușimei și neomenirei stringătorilor de bani...» Da, micile abuzuri ale micilor funcționari

mită privilegii pentru toate, întocmai după cum se coprinde într'acele ponturi pentru acest nizam, de a lipsi cu totul catahrisisul ce se urma; cum și zabitul acelui județ cu neferii lui, să se precurmeze cu totul a âmbia prin orașe și sate, și a păzi drumurile prădând prelucitori și pre trecători cu luări de avaeturi și făcând satelor cheltueli cu conace, care toate acestea nu sunt nici într'un chip suferite la auzul Domniei mele, căci de acum înainte nici jalbă să ne vie nu mai adăstăm, ci avem să facem scumpe cercetări și iscodiri în taină prin credincioșii Domniei mele, și simțind cel mai puțin catahrisis urmându-se împotriva poruncilor Domniei mele, orî de polcovnici și căpitani, sói de vâtașii plaiurilor, sóu de zabit și neferii lui, hotărît să sciți, că nu veți scăpa de drépta urgia Domniei mele ca nisce neîngrijitori și neascultători poruncilor, iar când vre-unul din polcovnici i căpitani și vâtași de plaiuri și zabitul cu neferii lui nu va da ascultare a fi următori după poruncile Domniei mele, ci se va abate cătuși de puțin la cele năvăluite, pe unul ca acela, îndată să'l arătați, cu înscințare drept la Domnia mea, ca să'l facem pildă și altora, spre înfrânare și părăsire, deschidevă-ți ochii și înțelegeți poruncile, ca să ve fie bine, și fiți sănătoși.—1819, Iulie 20.

Cod. XCVI, pag. 58.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Cu cale fiind anafora a acesta a Dumnélui vel logofétul de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor ai județului să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, August 26.

(Pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 399

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a șase măcelari ot Văleni-de-munte sud Saac, făcând cercetare am vădut, că arătarea lor este cum că de la o vreme încóce s'au izvodit un obicei reu, a li se lua de la scaunele de carne avaeturi ale boerilor ispravnic și din vreme în vreme s'au tot urmat, pentru că la Dumineca-mare prin închisori și bătai le-au luat grămaticul taleri 100, acum iarăși au venit la ei grămaticii ispravnicesci de i-au pus la închisórea vatafului de plasă, cerându-le 15 galbeni și au rămas acel tîrg fără de carne, precum adevérința ce au adus de la tîrgoveții și locuitorii de acolo arată și cer porunca Măriei tale să fie apórați de cererea acesta și să nu se mai supere de acum înainte. Decî fiind-că după luminate ponturile Măriei tale ce sunt date, sunt poprite acest fel de luări, ca să lipsescă cu totul, găsesc cu cale, să se dea luminată porunca Măriei tale, ca să fie jăluitorii apórați de acest fel de cereri, atît acum, cât și în urmă, cum și Dumnélor ispravnicilor să li se poruncescă a rădica pe acel grămatic de asupra lor și ei să fie slobođi a'și urma vîndarea cárnei la scaune după nizamul ce este dat,

erau oprite, dar asemenea nelegiuiri ale lui Vodă și ale boerilor vânduți lui, cine le asculta?

iar fiind pricina într'alt chip, să înștiințeze Măriei tale și până va lua al doilea poruncă a Măriei tale, pe ei să nu'i supere întru nimic, rămânând hotărîrea cea desăvârșită a se face de către Măria ta.— 1819 August 22.

Vel Logofăt.

Zemle Vlahiscoe.— Fiind-că din înștiințarea ce au trimis Dumnélor ispravnicii din sud Vâlcea către Dumnélui vel vistierul, de la 26 ale trecutului Februar, am luat Domnia mea pliroforie, că un răzdiaconu Juca Bărbulescu ot satul Mateesci din plaiul Hurezului. unindu-se cu un Ilie Aprodul hătmănesc, au făcut multe urmări netrebnice și jafuri locuitorilor județului, de aceea dar orânduim pe sluga Domniei mele logofețel de Divan, care luând de aici copie după înștiințarea ispravnicilor de mai sus arătată, adeverită de Dumnélui vel logofețel de țera de sus, să mERGă la sud Vâlcea, unde poruncim, să se facă scumpă și amăruntă cercetare fără de voie vechiată, și dovedindu-se pariții în vre-o vină din cele câte sunt arătate în înștiințarea ispravnicilor, să'i ridice în fiare și să'î aducă la Domnia mea; poruncim Domnia mea și Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să dați orânduitului tot felul mână de ajutor spre săvârșirea acestei porunci, i sam recheh gpd.— 1820, Martie 15.

Cod. XCVI, pag. 130.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodâr. Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Dumnélui vel logofețel de țera de jos printr'acéstă anafora, poruncim Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde.—1820, Maiu 17.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 609.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măiroi tale de la acéstă jalbă a pescarilor ot Făcăeni sud Ialomița, făcând cercetare, mă pliroforisiu, că jalba lor este asupra căpitanului de acolo pentru peșcele ce aduc jăluitorii din țera turcască i din Dunăre și din bălțile cese varsă din Dunăre, că nici o dată supărare de vre-un avaeț nu ar fi avut, iar acum s'ar fi nărăvit și căpitanul acei plăși de le ia totdeauna câte parale 20 la sută de ocă pesce, care acest obicei n'au dinainte vreme n'au fost, făcând cerere jăluitorii, ca cu luminată porunca Măriei tale să fie apărăți de acéstă supărare. Deci fiind-că pentru acest fol de luări sunt popriți neferii, beșlii i căpitani și toți slujbașii prin poruncile Măriei tale, ce sunt date către Dumnélor ispravnicii județului, ca să nu îngăduiască pe nimenea cât de puțin a lua, nici de la pescari, nici de la buțile cu vin i rachiu, nici de la alte mărfuri, căci Dumnélor se vor învinováți, de aceea gălesc cu cale să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélor ispravnicii județului, ca să cerceteze acósta cu scumpătate, și ceea-ce va fi luat acést căpitan de plasă

Negreșit că nu lipsesc cărțile domnesci, ordonând încetarea micelor abuzuri. Așa, la 19 Iunie 1819 Al. N. Suțul dă un nou nizam la polcovnicii și căpitani și alți slujbași, ordonându-le să nu facă jăfuiuri și nedreptăți locuitorilor ¹. Dar ascultău funcționarii de asemenea ordine, când ele erau emanate de la o domnie însăși jacașă și nedreptă și contrasemnate de logofeți, vornici și vistieri, tot de o trampă?

*

Două categorii de funcționari administrativi au mai dat ocaziuni de acte publice de la Al. N. Suțul: *postelniceii* și *Iamaciî*. Este cunoscut abuzul ce se făcea cu crearea de postelnice. Ca să înceteze asemenea abuzuri, Al. Suțul ordonă, în 3 Februarie 1819, caimacamului, tuturor ispravnicilor și biv vel vorniculu al poliției București, să se iee de la mâna tuturor *postelniceilor «sineturile»*, adică actele de rinduire, atât vechi, cât și noue și să le trimită spre control la logofetul de țera de sus Iordache Filipescu, ca să se aleagă cei în drept de a rămâne postelnice ².

nu numai să le implinescă cu cheltuiala ce le va fi pricinuit, ci încă să însciințeze și Măriei tale dreptul adevăr, cum au îngăduit împotriva poruncilor Măriei tale a se face acest fel de urmare.—1820, Mai 12.

vel Logofet.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că ne-am pliroforisit Domnia mea cu încredințare pentru un Udrea Polcovnicul din sud Vâlcea, că se poartă cu netrebnicie, dând pricină de resvrătire locuitorilor satelor, de aceea volnicim pe sluga Domniei mele zapciu spătăresc, ca luându'l de unde se va fi aflând, să'l ducă surghiun la monastirea Znagovului din sud Ilfov, unde poruncim curioșiei tale egumene de acolo, să'l aibă în bună pază înlăuntru în monastire și fără de al doilea poruncă a Domniei mele slobod să nu fie, iar orânduitului mumbașir să i se dea adevărință de primirea lui, i saam receh gpd.—1820, Septembrie 27.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 187.

1. Cod. XCVIII, pag. 155—162.

2. *Publicați la toate județele și la caimacam pentru a strânge sineturile postelniceilor și a le trimite aici la Dumn'lu vel logofetul Iordache Filipescu*

Dumnévoastră ispravnicilor ot sud. . . . sănătate. Indată după primirea acestui domnesci noastre porunci, numai decât să stringeți toate sineturile postelniceilor, atât vechi, cât și noue, de la verii ce postelnicele se va fi aflând într'acel județ, dându-le însă să înțelegi, să nu care cum-va să ascundă cinevași vre-un sinet, ori vechi sau nou, căci în urmă care se va afla tănuitor, să scie că are a rămânea în bir cu dajnicii vistieriei și de la verii-care veți lua sineturi, să le dați adevărința Dumnévoastră la mâni și cu fôe anume de fieș-care și câte sineturi au dat, iscalită de Dumnévoastră, să le trimeteți aici la Dum-

La câte *mituiri* va fi dat ocasiune și acéstă anquetă ! ¹.

Cu asemenea mijloc a sporit visteria cu 700.000 taleri, ȕice Naum ; de unde avé înainte *ludete* țerei numai 17.000, cu adăogirea scutelniceilor și al poslușnicilor *casafli*, se ajunsse la cifra de sus.

nélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel logofet de țora de sus Iordache Filipescu; vedeți dar, ca cu acésta să nu care cum-va să îndrăsniți a metaherisi Dumnévóstră vre-un alt fel de mijloc interesat, că pe cel care il vom dovedi, nici un fel de cuvânt de îndreptare nu va avea înaintea Domniei mele și far' dezabava se așteptă urmarea poruncei și fiți sănătoși.— 1819, Februarie 3

Cod XCVI, pag. 12.

1. Cinstit și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornic al politiei, îndată după primirea domnescului nostru pitac, să orânduiescă zapcii ai politiei, ca să stringă tite sineturile postelniceilor, a'tat vechi, cât și none, de la verî-ce postelnicele se va fi aflând ședător în politia Bucurescilor, dându-le însă să înțelegă, că nu care cum-va că ascundă cinevași din ei vre-un sinet, orî vechi séi noi, căci în urmă care se va afla tăinuitor, să scie, că are a rămănea în bir cu dajnicii vistieriei, și de la verî-carele se va lua sineturi, să'i dai adeverința Dumitale la mână și cu fóie annme de fieș-care și câte sineturi au dat, iscălită de Dumnéta, să le trimeți la Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel logofet de țora de sus Iordache Filipescu, însă să priveghezi Dumnéta, ca cu acésta să uu care cumvași să îndrăznescă zapcii politiei a metaherisi vre-un alt fel de mijloc, cici însuși Dumnéta vei fi răspundător către Domnia mea, i saam receh gpd. — 1819, Februarie 3.

Cod. XCVI, pag. 12.

Zemle Vlahiscoe. — Find-că am miluit Domnia mea pe și l'am făcut postelnicele, i-am dat la mânilor lui acéstă domnescă a noastră carte, ca să fie sciut și cunoscut, că este în orânduiala postelniceilor și să aibă privilegiul cel obicînit al scutelei pe drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, după orânduiala ce au și alți postelnice. Drept aceea poruncim la toți căți se cuvino, ca să cunoscă pe mai sus numitul boerul Domniei mele de postelnicele, i saam receh gpd.—1820.

(pecetea gpd).

Cod. XCVIII, pag. 239.

Carte de postelnicele când se înnoesce

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că, . . . prin sinet domnesc cel veldum Domnia mea la mâna lui, scris din lét. . . . s'a'i aflat în orânduiala postelniceilor sub privilegiul cel obicînit al scutelei, precum au și cei-l-alti postelnice, de aceea și Domnia mea întru cea de al treilea de Dumnedeu nouă hărăzită domnie a acești pravoslavnice țeri. ne-am milostivit și i-am dat la mânilor lui acéstă domnescă noastră carte, întărind sinetul de mai sus arătat, spre a fi sciut, că este tot în orânduiala postelniceilor, avend și privilegiul cel obicînit al scutelei pe drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, precum au și cei-

Modelul de carte de reinnoire a *Postelnicelului* se p te vedea in anteri rele n stre volume ¹.

Cu referința la *iamaci * ai «Ogeacurilor Cur ei gospod resci ai spătăriei  i agiei», avem anaforoa din 29 Octombrie 1819 ; ar t nd că se *urm z * (cu ace ti *iamaci*) *un mare catahrisis*  i mai v rtos pricinuitor de dărăpănarea satelor. *Iamacii* se lua  altă dată numai c nd lipsea  *neferi*  i la alaiuri, dar nu se lua  dec t la Bucuresci, ci nu  i prin jude e. Acum era *iamaci* p n   i prin satele din jude e, consider ndu-  «*zabi ii*» drept scutelnici. Acesta producea pagubă vistieriei. Se propune lui Vodă casarea *iamacilor* din jude e  i determinarea numărului *iamacilor* de lăsat numai la Bucuresci. La 4 Noembrie 1819, Alexandru Su ul aproba propunerea ².

l-al i postelnice . Ci dar poruncim la to i c  i se cuvine, ca să cunósceți pe-mai sus numitul boerul Domnie  mele de postelnice  cu privileghiurile de mai sus ar tate, i saam receh gpd.

Cod. XCVIII, pag. 239.

Carte de postelnice  a lui Pantazi Zorilescu din sud Gorj.

Zemle Vlachiscoe.—Fiind-că Pantazi Zorilescu din sud Gorj, prin sinetul Domnie  mele ot l t 1819, Iulie 2, s'au aflat în or nduiala postelnice ilor, iar acum după pliroforia ce ne-au dat boerul Domnie  mele, al 2-lea arma  Vasilache, or nduitul cu  mp r irea sineturilor de postelnice  la acest jude , cum că numitul Pantazi, după ce i s'au dat mai sus ar tatul sinet, s'a i  nt mplat de au murit, dar i-au rămas copii,  i nevasta lui au luat în căsătorie de al doilea pe un Dumitrache Cojoc reanu  i după  ncredin area ce au dat, că este om fără de pricin  de dajdie, cer nd a fi or nduitul în locul mortului Pantazi, de aceea Domnia mea întru cea de al treilea nouă har ziti  de Dumne eu Domnia ace ti  pravoslavnice   ri, ne-am milostivit  i i-am dat la m nile lui ac st  Domn sca n str  carte, spre a fi sciut, ca este în or nduiala postelnice ilor, av nd  i privileghiul cel obicinuit al scutelei de drepte bucatele sale de dijmărit  i vinurici , precum a i  i cei-l-al i postelnice ; ci dar poruncim la to i c  i se cuvine, ca să cunósceți pe mai sus numitul boerul Domnie  mele de postelnice , i saam receh gospod.—1820, Ianuarie 2.

(Pecetea gospod.)

vel Logof t.

Cod. XCVIII, pag. 262.

1. Ve i  i cartea de postelnice  din Cod. XCVIII, pag. 239 din 1820.

2. Io Alexandru Nicolae Su u Voevod i gospodar zemle Vlachiscoe.

Citindu-se înainte Domnie  mele ac st  anafora a Dumn lor boerilor efori ai ispravnicilor, c t pentru *iamaci * cei ce se cuvine a avea aici în politia Bucurescilor, fie care zabet, mai în urmă se va face cuviincioșa chibzuire  i întocmire. Iar pentru *iamaci * de afară, de prin jude e, poruncim Dumn lor

Intră în vederile lui Al. Suțu îmbunătățirea finanelor, căci de ele beneficia numai el.... Sporirea venitului țerei nu aducea nici un bine pentru biata țără, ci intra în punga lui Vodă și de la el se vărsa în mari sumi și la Constantinopole și se făcea partea leului și consului rusesc Pini.

Ca măsuri administrative sunt a se considera și actele următoare :

a) Cărți domnesci de apărare de dumbrăvi și păduri. Așa fură Cartea de pădure poprită a lui Iordache Filipescu vel Logofăt de țera de sus, din 7 Martie 1819 ¹. Idem a pădurei Monăstirei Căldărușani, după moșia Cazanesci ², din 12 Martie, anul 1819. Ace de pădure poprită a bisericei Enei, după moșia Bărcănesci (Ialomița), din 8 Iulie 1819 ³. Asemenea ace a Ecaterinei Popescu pentru pădurea poprită după moșia

vel vistier, să se facă poruncile Domniei mele către Dumnélor ispravnicii județelor, ca luând de la mâinile acelor iamacî, teșcherelele ce vor fi având, să le trâmîță aicea la Dumnélui vel cămăraș, iar pe dônșii să-i așede în dajdie după cuviință.—1819, Noembrie 4.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 331.

Prea Înălțate Dómne.

La catastișele catagrafieî ce au venit după la unele județe, vedem că se arată și iamacîi aî ogeacurilor Curței gospodărescî, aî spătărieî și agieî, carî iamacîi sunt ómenî cu stare bună și hrăpiți de prin sate. Cunoșcem însă, că cu acesta se urmêză un mare catahrisis și mai vêrtos pricinuitor de dărăpănarea satelor, căci și de s'au urmat din vechime, această numire de iamacî, dar îi avea pentru că era suma isnafurilor puțină și la alaiuri lua pre aceî ómenî întru întocmirea alaiurilor și osebit îi avea numai aicea în politia Bucurescilor, iar nu și pe la județe. Acum după ce suma calarilor sunt cu îndestulare, apoi au și osebiți iamacî, și aicea în politia Bucurescilor și prin satele județelor meta-hirisindu-î zabiți întru închipuirea scutelnicilor, lucru neobiciñuit și supărător, fiind și pricina de pagubă Domnesceî visteriî.

De se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, să se dea poruncă, unde se va cuveni ca mai întêiu să se facă întocmire, câte câți iamacî să aibă a ținea fieșcare zebî, carî iamacî să-î aibă numai aicea în politia Bucurescilor, iar cei după afară, de prin satele județelor să se lepede în dajdie. Iar hotărîrea rămâne a se face de către Înălțimea ta, având poruncă de urmare.—1819, Octombrie 29.

Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu, Grigore Filipescu, Grigore Băleanu.

1. Cod. XCVIII, pag. 116.

2. Cod. XCVIII, pag. 120.

3. Cod. XCVIII, pag. 164.

Popescii (Ilfov) din 10 Noembrie 1819 ¹. Asemenea dumbrava păzită a biv vel medelnicerul Răducanu Tocilescu, după moșia lui Vênêta, din 13 Martie 1820 ². Idem a monastirei Plătărescilor din 12 Octombrie 1820 ³, etc.

b) A îndemna pe țărani să facă la timp arături și semănături era lucru obicînit și se face și sub Alexandru N. Suțul.

Maî puțin obicînit era ordinea dată în Februarie 19, anul 1819, obligând pe proprietarii de livezi și grădini, să curețe omițele după pomi și să le arde ⁴.

CAP. VII.

Justiția sub Alex. N. Suțul

În urma recentei aplicări a Codului Caragia, nu avea Al. Suțul de a se gândi la o mare pravilă. Justiția continua a se da prin cunoscutele dregătorii și anume :

a) *Judecătorul de județ*. Sentința acestuia nu împedică ca și ispravnicii să se amestece în *pricinile* dintre județeni. Ba, ce e mai mult, Al. N. Suțul recunoscuse dreptul de a judeca și polcovnicilor de județe, însă numai în procese pînă la 20 lei valoare. Județul de Câmpul-Lung și de Ocnele-mari încă aveau dreptul de judecători de prima instanță. Acte de judecători fac, în plaiuri, și vatașii respectivi. Tot mai exista și judecata logei breslelor și apelul lor la vel cămăraș.

1. Cod. XCVIII, pag. 184.

2. Cod. XCVIII, pag. 260.

3. Cod. XCVIII, pag. 302.

4. Cinstite și credincios boerul al Domniei mele Dumnéta vel spătare, fiind-că între alte jăvini vătămătoare și stricătoare rodurilor, sunt și omițele, cari fac multă stricăciune la pomi, din condicile Divanului, am luat pliroforie, că la vreme când se află omiți multe, precum se află acum plini pomii. mai cu osebite de cât în alți ani, au fost dat nizam a se curăți, de aceea poruncim Dumitale, să dai strașnică poruncă, în plășile mahalalelor, la toți de obște, ca fieș-care stăpân cu grădini să curețe omițele din pomi și curățîndu-le să nu le arunce jos la pământ, ca în urmă iarăși să învieze, ci să le arde cu foc, la care acésta să-i sileșcă cu zapcii Dumitale a urma și fără de voia lor, fiind și pentru însuși al lor folos, tolco pisah g.pd.—1819, Februarie 19.

Cod. XCVI, pag. 16.

Urmază deci conclusiunea, că o definitivă separațiune a puterii judecătorești de cea administrativă, tot nu există. Să nu uităm de a aminti că și *Polcownicy* de județe aveau drept de a judeca în prima instanță procese până la o mică sumă.

b) Departamentele cunoscute din Bucuresci și Craiova continuă a fi instanțe de apel, dar și *inițiare*, în *pricinile* ce li se trâmtea în cercetare de către Divan și de Domnitor.

c) Pe lângă aceste două categorii de tribunale mai continuă a judeca și *Aga* și *Spătarul*, având fie-care alipit câte un judecător. Evident că aceste instanțe judeca procese de mică valoare, de bătăi, certe și mai ales dintre orășeni. Cu referință la tribunalul spătăriei, la 1 Februar 1820, Al. Suțu dete un nou nizam, propus de vel spătar.¹

1. Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospoțar. Zemle Vlahiscoe.

Datorie a stăpânirei neapărată este de a cunoște chipurile de catahrisii ce se urmăz și a le radica din mijloc, ca să nu se bănuiască dreptatea, dar iarăși asemenea datorie netăgăduită are stăpânirea de a găsi mijloce, prin care nu numai mai cu asupră să se întemeze dreptatea supșilor, dar încă a fi și înlocuitoare de a'și dobândi fie-care dreptă cererea sa, fără prelungiri și străgănări pricinuitoare de mai multă pierdere de vreme și cheltueli zadarnice; aceste mijloce înlesnitoare, găsindu-le Dnmului cinstitul și credinciosul boerul Domniei mele biv vel bannul Grigorie Brâncoveanu, epistatul spătăriei, și arătându-le printr'acastă anafora, le-am găsit potrivite întocmai, cu bună cugetare și voința Domniei mele. Drept aceea dar și cunoscându-le însărcinate asupra buneii îngrijiri a Domniei sale, întărim Domnia mea anaforaia această și poruncim, să se pună în lucrare întocmai după cum mai jos se arată și după caidul ce se urma mai dinainte, și Dumneta vel logofete de țora de sus, să le facă scinte prin Domnescile noastre cărți către ispravnicii tuturor județelor. 1820, Februar 15.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 273.

Prea Înălțate Dōmne,

După ce din bună-voința Măriei tale m'am însărcinat cu dregătoria spătăriei, luând sēma asupra întocmirilor ei, am vădut un lminat pitac al Măriei tale de la lēt 1819, Noembrie 18, prin care între alte coprindețore bune și vrednice de laudă povățuirii, în sfârșit se coprinde și acesta: a nu se mai trimite mumbașir cu volnicie de la spătărie prin județe, pentru împliniri de bani decât numai când prigonitōrele părți de acolo, judecându-se mai întâi la ispravnicii județelor și neodihnindu-se pre alegerea Dnmnelor, se vor arēta cu jalbă către Măria ta și acea jalbă se va orândni în cercetarea judecătōi spătăriei și se va da isbrânire de la spătărie. când și atunci dându-se vre-o volnicie după trebniță, nu numai să se vorbescă în volnicie prin marifetul Dnmnelor ispravnicilor, ci să se și îndatoreze mumbașirul, ce se va orândui,

Fostul marele Ban Gr. Brâncoveanu este acum epistat al spătăriei. Măsurile ce el propune au de scop activarea căutării proceselor.

ca mai întâiu să se înfățișeze la isprăvnicat și apoi să facă urmare poruncei, pentru care arăt Măriei tale, că porunca Înălțimei tale bună este și sfântă și urmăză să fi dat pentru niscareva urmări rele, ce se vor fi făcut către mumbașirii spătărescî, dar sluga Măriei tale vădînd jîlbile ce se dau pe tôte dîlele de către cei ce au a lua de la un'î alții rîi de plată și socotind că s'ar cuveni o deslușirie la porunca ce este dată prin pitac. cu îndrăsnolă fac Măriei tale cunoscut câte-va pricinî, ca să chibzuescî Înălțimea ta. 1) (să dic așa) un împrumutător cu datornicul său, amîndoi dintr'un județ, se judecă la isprăvnicat; împrumutătorul nemulțămîndu-se alergă la stăpînire cu jalbă sîi la spătărie pentru mai înlesnire ca la un obștesc zabit, spătăria nu are ce isbrănire să dea, fiind-că pârîtul lipsesce, fără cît cerînd de la jăluitor zapisul de împrumutare și adevărindu-se că are a lua de la pârîtul, trebuiesce să trimită mumbașir, prin scire de isprăvnicat, a'î aduce în judecată aici, unde după înfățișare rămîind bun dator, plătesce, dar dovedindu-se că s'au adus după pară neadeverată, se îndatorcă pârîșul de'î plătesce cheltuiala, după vechea întocnire ce este. 2) Un arendaș de moșie sîi neguțător, are a lua de la un'î alții locuitorî de afară, se arată cu jalbă că au cercat prin isprăvnicat și nu au aflat împlinirea, spătăria atunci urmăză a orîndui mumbașir să mîrgă dimpreună cu jăluitorul și prin marifetul Dumnélor ispravnicilor, adecă prin înfățișare înaintea Dumnélor de la cei ce se dovedesce că este datorie adevărată, se face împlinire; iar cît dic că au a răspunde, se aradica de mumbașir cu alegerea ispravnicilor și se aduc la spătărie, unde iarăși înfățișându-se, de rămîn bunî datorî, plătesc, iar de au fost rîi trași de pârîșî, asemenea le plătesce pârîșul cheltuiala, căci de vor rămănea cei ce au a da silnicî de plată numai pe cercetarea unei judecăți de către care și pot fi diiafendipsiți fără o grija de mumbașir, de la o mai mare judecată nu vor mai plăti nici o dată. 3) Unî chiar locuitorî aici în politia Bucurescilor, se arată la spătărie cu jalbă că are pricină de judecată pentru datorie și pârîșî se află afară în județe; se cuvine spătăria să le lepede jalba și să'î trimită la isprăvnicat mai întîiu, să se judece și să supue pe pârîșî în mai multă cheltuială, cînd cei ce rămîn de judecată, plătesc drîptă cheltuială și treapădul mumbașirului. 4) Alții avînd să dea se ascund și âmbă din loc în loc, cei ce au să ia, priveghcă, și îndată ce'î află, alergă la spătărie, spătăria atunci și de dă volnicie la mîna mumbașirului coprinđetóre după vechiul caid prin scirea isprăvnicatului, dar îl povățuesce de merge drept la locul unde se află pârîtul, ca nu cumvași cu mergerea pe la isprăvnicat să se zăbovescă și pârîtul într'acosta aflînd să dorască, iar după ce pune mîna pe dînsul și este întreat, își are la mîna lumina coprinđetóre, volnicie. Acestea Măria ta și altele asemenea felurimî de întâmplătóre pricinî se arată necurmăte la spătărie asupra de împlinirî de datorî, care spătăria tôte teorisindu-le după vechea slobodenie ce au avut, caută a urma trimiterea mumbașirilor cu volnicî după caidul, care prin scire de isprăvnicat, care prin marifet de isprăvnicat, sîi cum pricina povățuesce, căci de multe orî se întâmplă silnică a trimite spătăria mumbașir și fără de scire sîu marifet de ispravnicî, orî pentru căci acela este bănuială că se ocrotesc de ispravnicî, sîu slujbașî ispravnicilor, sîu pentru căci este un om, cu care de loc nu au a face ispravnicî, cum am dîce, nu e nici birnic nici altă brîslă

d) *Sudiții*, în procesele ce au cu *raialele*, ori vice-versa, adresează reclamațiunile lor la *Isprăvnicatul streinilor* și în apel ori și de la început, în procesele de valoare, la *Departamentul streinelor pricini*, nu de mult creat.

e) Apelul de la *departamenturi* se judecă de Divanul domnesc, une-ori sub președinția lui Vodă, dar mai adese fără de el. Opiniunea Divanului e supusă aprobării lui Vodă prin anafora.

Indată după sosirea lui Al. N. Suțu în Bucuresci se face primirea ori reînnoirea personalului tuturor judecătoriilor de județe ¹.

De și nu am aflat minuta reînnoirii personalului *Departamenturilor* de 7, de 8 și de criminalion din Bucuresci, nu este nici o îndoială că acesta s'a făcut (cum s'a făcut și pentru Craiova) la departament de 4 și de criminalion (doară câte-va zile mai târziu) în 18 Februarie și în 11 Martie 1819 ².

Personalul numit în Februarie și Martie la diverse departamente primesce modificaliuni frecvente în 1819 și 1820. Iacă un mod curios de *alegere* a unui judecător și de înlăturarea altuia vechi:

Îw Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel logofăt de țera de sus, după arătarea ce ne faci printr'acesta anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluito-ului, poruncim să se orânduască judecător la vre-un departament în locul altuia, ce se va găsi cu cale.—1819, Noembrie 23.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 612.

supusă ispravnicilor și sub oblăduirea Dumnélor și Inalta Măriei tale înțelepciune chibzuindu-le toate imi vei da luminată poruncă de urmare ca să nu rămăe cel ce au luat în necazul neînlesnirii cu a li se implini dreptul lor de la cei îndărătnici și răi de plată, iar anii Măriei tale mulți și fericiți.—1820, Februar 1.

Vel spătar.

1. Veți Cartea de judecătorei de județ din 20 Ianuarie 1819. Cod. XCVII pag. 43.

2. Veți actele în Cod. XCVIII pag. 105, 119. Nu le mai aducem, că sunt asemenea cu cele publicate în volumele anterioare. În Codul acesta XCVIII se pot vedea și diverse cărți de numiri de «Condicar de jălbi» la Divanul Craiovei (18 Februarie 1819, pag. 106), de cei 8 logofeți, pentru scutirea lor și a bucatelor lor de dări și dreptul la 1 lude străin și unul dintre dajnicii vistieriei. (1819 Arilie 17, pagina 129). Veți la pagina 130 Carte de condicar la Craiova din 17 Aprilie 1819. Asemenea de *treti* logofăt la departamentul de 4 din Craiova, din 1819 Octombrie 21, pagina 180. Asemenea carte de portar la Craiova, din 19 Martie 1820 pagina 246.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale ce ni se dă la această jalbă a lui polcovnicul Grigoro Basca, făcând cercetare, am văzut că jalba și plângerea lui este că se află în desăvârșită scăpătăciune și sărăcie, *nechivernisit* de mulți ani, și rugăciunile lui este de a se orândui la vre-un departament, ca cu lefușora ce va lua-o să-și întâmpine hrana cea de toate zilele. Decî jăluitarul fiind destoinic de această trôbă, cu cuviință este a dobândi mila Măriei tale, ca să se orânduiască judecător la un departament. Și rămâne la milostivirea Înălțimei tale. — 1819, August 25.

vel logofăt.

Decî, sărăcia și chiverniséla sunt titlurile pentru a ajunge judecător la oricare departament !¹.

La «*logofetia pricinelor străine*» este orinduit în 1820 Iulie, judecător paharnicul Const. Cozone în locul lui biv vel hatmanul Const. Caridis².

1. Iacă încă un cas identic cu cel descris :

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel logofeto de țera de sus, după pliroforia ce ne faci printr'această anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitarului, poruncim Dumitale, ca la oricare din departamenturi și în locul vericărui din judecători vei socoti Dumnéta, să se așede jăluitarul judecător. — 1819, Septembrie 14.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 426.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale ce mi se dă la această jalbă a sardarului Stroe, făcând cercetare, m'am pliroforisit că jalba îi este că e adevărat sărac desăvârșit, împresurat cu copii și dator, încă se află lipsit și de hrana vieței, și cererea lui fiind de a fi miluit cu vre-o chiverniséla să-i judecător la vre-un departament, după a sa stare i se cuvine, fiind vrednic de a dobândi mila. Ci sa se vadă de către Măria ta judecătorii, și care se va socoti de Măria ta a se scote, mi se va da luminată poruncă a se pune jăluitarul. — 1819, Septembrie 1.

Gheorgache Filipescu vel logofăt.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstit și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel vornice Constantin Filipescu, nazirul al casei lefilor, fiind că la logofetia pricinilor străine am orânduit Domnia mea judecător pe paharnicul Costache Cozone în locul Dumnélui biv vel hatman Constantin Caridis, poruncim Domnia mea ca totă acea lófă de taleri 250 pe lună, ce lua hatmanul Caridis, să i se dea Dumnélui paharnicului Cozone cu începere de la 15 ale acestei următoare luni Iulie, tolco pisah gpđ. — 1820, Iulie 16.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 167.

Istoria Românilor de V. A. Urechii.

SECOLUL XIX. TOM. XII. — 12

Pe lângă Cozone mai este judecător la acelaș de curând înființat departament și un alt boer, biv vel clucer Dumitrache ¹.

Importanța Departamentului streinelor pricinii cresce pe totă ȋioa, pe măsură cum crescea influența consulilor în țără. Acest nou organ de justiție coprinde, pe lângă marele logofet, doi judecători și o cancelarie cu trei logofeți «statornici și nestrămutați», cu totul deosebiți de logofeții Divanului Domnesc ².

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel logofete al străinilor pricinii i Dumnéta biv vel clucere Dumitrache, judecătorule al aceluï departament, fiind-că în locul Dumnéluï biv vel hatman Constantin Caridis am orânduit Domnia mea judecător la acel departament pe Dumnéluï biv vel paharnicul Costache Cozone, să faci Dumnéta cunoscut printr'acest domnesc al nostru pitac și poruncim ca cu toți dimpreună îmbrățișând tréba, să aveți a căuta judecățile cu datornica unire, silință, și după dreptate sirguindu-vé a da sfârșit pricinilor fără întârziere, ca să nu pricinuiască cheltueli celor ce se prigonesc cu întârzierea și perderea de vreme, tolco pisah gpd.—1820, Iulie 15.

(pecetea gpd.)

Vel logofet.

Cod. XCVI, pag. 165.

2. *Pitac către nazîrul casei lefilor pentru lefile logofeților Departamentului străinelor pricinii.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule, nazârul al casei lefilor, fiind-că prin întărirea ce am dat Domnia mea, de la 14 ale trecutului Maiu, la anaforoa Dumnéluï vel logofetului al străinelor pricinii, s'au orânduit la Departamentul acestiï logofeții trei logofeți statornici și nestrămutați în câtă vreme își vor pazi datoria lor fără de cusur, însă pe Gheorghe Urlățeanu, ce 'l-am cinstit Domnia mea cu caftan de al 3-lea logofet al acestiï logofeții, iar în hrisovul logofetei are numire de notar, i pre Costache Melicescu condicar și pe Nicolae logofetul ajutor la amendoï numiții, ca să se caute trebile ce se săvêrșesc de la departamentul acestiï logofeții cu totă buna orânduială, iată printr'acest Domnescul nostru pitac le orânduim și lăfă pe lună însă lui al 3-lea logofet talerî 70 i condicărului pe lângă talerî 20, ce lua mai nainte ca un logofetel de divan, îi mai adăogăm Domnia mea încă talerî 20, ca să i se facă talerî 40 pe lună, și logofetelului ce este orânduit acum din noi talerî 30, și fiind-că acești logofeți câte trei nu au nici o înclinare cu logofeții Divanului, după acea întărire a Domniei mele, ce s'au dat la 14 ale trecutului Maiu, ci sunt osebiți al departamentului logofetei pricinilor străine, poruncim Dumitale, să urmeză a le da în mâinile lor numita lăfă pe fieșcare lună de la casa lefilor, cu începere de la ȋintău a următorului Iunie —1820, Iunie 31.

(pecetea g-pd)

vel Logofet, biv vel stolnic.

Cod. XCVI, p. g. 160.

Judecătorii departamentelor din Craiova se jăluiesc, în Martie 1820, că nu pot trăi și rămânea omenii cinstiți cu lefii ce li se dau. Ei

În Alexandru Nicolae Sutu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cunoscut fiind Domniei mele că pricinile, ce prin cercetare se lămuresc la departamentul acestei logofeții, sunt nearmate și cu atât mai delicate cu cât sunt inclinate cu supușii străinilor curți și voină Domnia mea a lua o stare mai bună departamentului acesta și mai temeinică, spre a-și avea mai multă înlesnire la căutarea trebilor, în cât și rostul lor să se păzescă nezmintit și săvârșirea să se dea cu bună deslășire, am primit Domnia mea toate cele ce mi s'arată de către Dumnolul vel logofetul printr'această anafora ca și hotorâm să aibă acest departament de acum înainte trei logofeți, însă un al treilea logofet, ce se numește în hrisov și notar, un condicar și un alt logofet ajutor la scris, aceștia câte trei să nu fie nici cum înclinați cu ceilalți logofeți ai Divanului Domniei mele, ci osebiți pe seama acestui departament după alegerea Dumnolui vel logofetului al străinilor pricinii și sub ascultarea Dumnolui, cari să fie apurarea s'atornicii și neclintiți în câtă vreme își vor păzi datoria lor cu totă supunerea, credința și sirguința, iar dovedindu-se vre-unul dintr'înșii cu urmare împotrivă, atunci isgonindu-se acela să se orânduiască altul în loc, iarăși după alegerea și arătarea ce va face stăpânirei Dumnolui vel logofetului al acestui departament și lăfa lor au să și-o iasă de la casa lefilor după rânduiala ce le vom face cu osebit pitacul Domniei mele, de care poruncim Dumitale vel logofete de tóra de sus, să se facă și cerutele două cărți ale Domniei mele, una pre numele arătatului Costache Milicescu condicarul, și alta cu nume deschis, în care să se trecă cel ce va alege Dumnolul vel logofetul al departamentului acestuia.— 1820, Maiu 14.

(pecetea g-pd)

vel Logofet.

Cod. XCV, fila 95.

Prea Înălțate Dómne.

Încă de la trecutul lét 1816, după cererea ce prin anafora au făcut Măriei sale Domnului Ión Caragea, vel logofetul al străinilor pricinii, de atunci de a se orândui un logofetel ajutor acestei logofeții la scrisul notelor și anaforalelor, la trecutul în condică și la alte neînconținute corespondenți și scrisori ce are această logofeție, după care prin pitacul Măriei sale s'au și orânduit un Costache Milicescu, logofetel de Divan, a păzi napristan la departament pentru trebile ce se urmăresc neîncetat, care logofetel de atunci și până acum 'și-au păzit nelipsit datoria sa, ușurând intru toate pre notari și ținând condicile curate și cu orânduială de toate câte se urmăresc la această logofeție, cu care a sa sirguință și supunere este apurarea trebuincos acestei logofeții, fiind că are totă știința de câte trebii s'au urmat și care ce sfârșit a luat intr'această diastimă până acum, mai vârtos că au învățat orânduiala trebiilor cum să se urmeze iară de smintelă pentru ca să fie de acum înainte neștrămutat de la această logofeție și pentru mai bună înlesnire a trebilor, fiind-că de multe ori se întimplă trebii multe de ale cinstitelor consulaturi și nu este îndestul numai acesta, niște rog Măriei tale, că de se vagăsi cu cale de către Înălțimea ta, osebit de notarul acestei lo-

cer ca aceste lefi să li se sporéscă. Barbu Văcărescu vel Ban, la 31 August 1820, arată, că cu adevăr nu aŭ cu ce trăi, cu 50 taleri pe lună. Incă din Martie, Vodă promite prin Barbu Văcărescu și prin biv vel spătarul Gh. Suțu, prim caimacam, sporirea lefilor. Barbu Văcărescu propune, ca boerii judecători, să mai aibă răbdare până ce se va mai îndrepta casa lefilor, care e datore, căci la câte 8 departamentări (de la cele 2 departamente) să li se mai adaoge câte 50 taleri pe lună de om (Cod. 100, pag. 440).

La 2 Septembre 1820 se face sporirea de lefi¹.

Asemenea sporire de léfă se face și la departamentele din București.

Prima carte a lui Al. N. Suțu adresată Divanului, în interesul căutării judecăților, sună așa :

Iă Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliți boeri ai Divanului Domniei mele, cea mai d'întăiu și neapărată datorie atât a Nóstră cât și a Dumnévóstră, este de a căuta și a păzi dreptatea norodului, carea se alege și se descopere printr'al judecăței mijloc și printr'a sa amăruntă cercetare, care urmăză a se face de către judecători cu adâncă luare aminte; acéstă dar urmare fiind datorî și înși-vé Dumnévóstră a o pune în lucrare la pricinile de judecăți ale no-

gofeții, să se mai facă alte două cărți, adevă una pre numele numitului Costache Melicescu, condicarul, și alta cu numele deschis pentru alt logofețel ce'l vom chibzni de destoinic a fi ajutori, cari cărți să aiba tot același privilegiu ca și cărțile logofeților Divanului și léfa să li se orânduiască de la casa lefilor pre cât se va bine chibzui de prea Inalta înțelepciunea Máriei tale. — 1820, Maiu 1.

vel Logofăt.

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta biv vel logofete Scarlate Grădiștene, nazirule al casei lefilor, pentru 8 judecători departamentări de la amëndoué departamenturile ot Craiova adevă cel de 4 și cel de criminalion, poruncim Domnia mea să li se facă adaos lefi pe lângă câte taleri 50 ce luaŭ pe lună, încă câte taleri 50, ca să se facă câte taleri 100 de fieșcare judecător pe lună, așejându-se la calastih cu acéstă orânduită léfă de taleri 100 de la dîntăiu a acești următoare luni Septembre, tolco pisah gospod. — 1820, Septembre 2.

(pecotea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 148

rodului, ce se orânduiesc la Dumnévóstră, care fiind-că se izvodesc neconținut în felurimî de prigonirî, urmază ca să aveți îndemănare de vreme destulă, spre a le putea căuta cu deamăruntul; de aceea poruncim Dumnévóstră, ca în zilele cele orânduite a căutăreî judecăților, ce se orânduiesc în cercetarea Dumnévóstră, să vă adunați nogreșit cu toții aici la Domnăsca noastră Curte, la trei césuri și jumătate din zi, spre a căuta tréba până la 8 césuri din zi, cercetând pricinile de judecăți după pravila pământului fără cătuși de puțină voi veghiată sói părtinire (căci judecata este a lui Dumnezeu), și fără prelungire ca să nu se zăbovescă aici ipotesiarîi cei după afară, cheltuindu-se în zadar și pierdendu'și trebile caselor lor; de care poruncim Domnia mea și Dumitale vel logofete de țera de sus, să îngrijesci după a Dumitale datorie de a se păzi acest nizam întocmai fără cătuși de puțină strămutare.

Cod. XCVI, pag. 5.

La 18 Februarie 1819, noul Domnitor ordonă ca să se adune Divanul diminéța la 2 césuri din zi (8 ore europene), căci diua s'a mai mărit și trebuie să se siléscă cu tot modul a grăbi darea hotărîrilor, ca să nu zăbovescă în cheltueli pre cei în proces ¹.

În anul următor, 1 April, Al. Suțu ordonă boierilor veliți să se adune la Curte la 1 oră din zi (adecă la 6 ore diminéța) și se caute de judecată neuniți până la 5 ore din zi (11 ore ante-meridiane), fiind-că ziua s'a mai mărit... ²

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliților boerî ai Divanului Domniei mele, cu tóte că în trecuttele zile, prin osebit pitac vi s'a dat porunca Domniei mele, ca să vă adunați la trei césuri din zi diminéța aici la Domnăsca noastră Curte, ca să căutați pricinile de judecăți ale norodului ce se rânduiesc de la Divanul Domniei mele în cercetarea Dumnévóstră, dar fiind-că acum ziua s'a mărit și pricinile de judecăți s'a înmulțit, să începeți a vă aduna diminéța de la 2 césuri din zi și să căutați judecăți până la césuri, silindu-vă în tot chipul spre a se da sfârșit mai în grabă, spre a nu se zăbovi și a se cheltui ipotesiarîi în zadar, tolco pisați g-pd.—1819, Februarie 18.

(pecetea gospod.)

vel logofet.

Cod. XCVI, pag. 14.

2. Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliților boerî ai Divanului Domniei mele, cea dintâi și neapărată datorie a oblăduirei după cuviință este de a se căuta și a se păzi dreptatea norodului, care se alege și se descopere prin mijlocul judecăței și printr'a sa amăruntă cercetare, ce se urnoză a se face de către judecători cu adâncă luare aninte, acéstă dar urmare fiind dorita și înși-vé Dumnévóstră a o pune în lucrare la pricinile de judecăți ale norodului, ce se orânduiesc la Dumnévóstră, care fiind-că sunt multe, urmază ca să aveți

Fiind bolnav, cu puține zile înainte de mórtea sa grabnică, Al. N. Suțu mai adresază un nou apel personal la principalii membrii a Divanului, halca și mazili, să se adune la Curtea domnască, să grăbescă a da sentințe ce așteptă de mult timp cei în judecată. Al. N. Suțu adresază un asemenea apel-ordine și deosebit, numai la Divanul său ¹.

îndemânare de vreme îndestulă spre a le putea căuta cu deamăruntul și fiind-că acum ziua s'a mărit, poruncim Dumnévóstră ca în zilele cele orânduite a căutărei judecăților, să ve adunați negreșit cu toții aici la Domnăscă noastră curte la un cós din zi, spre a căuta tréba și a cerceta pricinile judecăților până la 5 césuri din zi, ca să nu se prelungescă pricinile și să se zăbovescă ipotesiarii, cheltuindu-se și pierdându'și vremea în zidar, tolco pisah gpd.—1820, April 1.

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 117.

1. Iacă aceste acte :

Iw Alexinlu Nicolae Suțu Voevod i gosporlar Zemle Vlahiscoe.

Prea osfinția ta părinte mitropolit al Ungrovlahiei și Dumnévóstră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele, Dumnéta biv vel bane Grigorie Brâncovene, epistatule al spătariei, Dumnéta vel bane Constantine Crețulescule, Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, Dumnéta biv vel bane Barbule Văcărescule, Dumnéta vel vist ere Grigorie Filipescule și Dumnéta vel postelnice Iacovache Rizu, fiind-că pricinile obștesci s'au înmulțit în cât nu se pôte trece cu vederea, nici cea mai mică prelungire, ci este de mare trebuință a se da în grabă săvêrșire la tóte după dreptate, ca să nu pătimescă norodul, de aceea poruncim Domnia mea să ve adunați de astă-zi înainte cu toții la domnăscă noastră curte și cu luare aminte cercetând pricinile obștesci să dați lămurită și deslușită hotărîrea Dumnévóstră în scris după dreptate cu sciuta Dumnévóstră râvnă și iubire de patrie, tolco pisah gpl.—1821, Ianuar 15.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 197.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gosporlar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, vêdute sunt de Dumnévóstră mulțimea pricinilor de judecăți ale norodului ce s'au zătienit altă dată care în adevêr cere isbrânire neprelungită, ca să nu se stingă cu cheltuiala adăstând aici în vreme de iarnă, de aceea poruncim Domnia mea, ca fără preget să ve adunați pe tóte zi ele cu toți aici în Domnăscă noastră curte și cu tótă silința să le căutați pricinile cu scumpă cercetare, luare aminte și iubire de dreptate și prin anaforale să dați săvêrșire ca să pótă cei prigoniți ași căuta și de alte interesuri ale caselor lor, tolco pisah gpd.—1821, Ianuarie 15.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 197.

Să aducem acum la sciință unele dispozițiuni luate, prin cărți Domnesci ori și hrisóve, în ordine cronologică :

a) Prea Înălțate Dómnne.

Dumnóluī căminar Iancu, ispravnicul străinilor din două-spre-dece județe, trimite la visterie acéstă alăturată insciințare, arătătoare, că după anânarea ponturilor aședőrei acestor străini să se facă cunoscut la logofeția Divanuluī Măriei tale, a se orândui tóte pricinile străinilor la al lor isprávnicat, cum și la gonirile ce vor fi avēnd pămētenii cu străiniī ce sunt ședőtorī pe afară, pe la județe, să se orânduiască și la Dumnélor ispravnicii pămētenī și la isprávnicul străinilor. Dréptă și cu cale este rugăciunea ce face Dumnóluī, spre a nu se aduce nicī un fel de smăcinare străinilor din partea dregătorilor pămētenī, cari negreșit nu pot primi și către străiniī tot cu aceeași ocrotire cu care se află către cei de sub a Dumnélor ocărmuire. Dar eū, plecata sluga Măriei tale, đic că acéstă cerere se cuvine a se pune în lucrare numai pentru pricinile ce se vor urma între străiniī cu străiniī, care să se orânduiască la isprávnicul lor și de vor fi întru depărtare de isprávnicat, se vor căuta de către orânduitul isprávnicululuī, prin porunca ce i se va trāmite, după care acéstă vor rămēnea străiniī întru tóte căderile alăturății otcărmuirilor ce li s'aū orânduit. Dar la pricinile ce se vor urma pe la județe între pămētenī și străiniī, să se orânduiască numai la isprávnicul județuluī, nu numai pentru că acel isprávnicat avēnd cel întēiū loc al stăpānirei, se cuvine să fie și întru tóte sēvșșitor și indestulător obștiei, ci pentru că este și peste puțință a se însoți la cercetare amēndouē isprávnicaturile, aflāndu-se acest isprávnicat al străinilor depărtat de tóte cele-l-alte și nicī că se cuvine a orândui vechiliī însoțiți la oblăduire cu Dumnélor ispravnicii pămētenilor. Asemone și la pricinī englimatica sī nu se amestece acel isprávnicat, fiind osebită orānduială la acéstă pentru tóte stările sālășluitarilor țōrei; ci dar în ori-ce chip se va chibzui acéstă pricină de către Înalta înțelepciune a Măriei tale, se va da otărīre de urmare. — 1819, Septembre 19.

Vel Logofēt.

Asupra acesteī anaforale, Al. Suțu hotărasce :

Chibzuind și Domnia mea cele arătate printr'acéstă anafora de Dumnóluī vel vistier și găsindu-le a fi cu bună orānduială, le întărim Domnia mea cu să se urmeze întocmai și poruncim Dumitale vel logofēt de țōra de sus, să faci poruncile Domniei mele, atât la Dumnélor ispravnicii de străiniī, cât și pe la tóte isprávnicaturile județelor cu coprinderea ce se arată mai jos, spre a le fi sciut în ce chip s'aū otărīt a se face urmare la prigonirile ce vor avea pămētenii cu străiniī, cu atāta însă osebite, că aceia din străiniī cari, ferin-

du-se de depărtarea locului și de cheltuelile ce urmăză trepădându-se la isprăvnicatul lor a'și cere dreptatea, vor primi de bună-voința lor, nesiliți de nimeni, a se judeca la vre-un isprăvnicat de pământeni, ce va cădea mai cu apropiere, să nu fie popriți.—1819, Octombrie 17.

(L. S. D.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 494

În vedere cu această dispozițiune se dele ispravnicilor, la 29 Octombrie 1819, următoarea carte deschisă :

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vă facem Domnia mea în scire, că pentru a se păzi buna orânduială și cumpăna dreptăței, a nu se face năpăstuirii străinilor birnicii în pricinile ce se vor întâmpla a avea între ei, s'a'î dat de către Domnia mea nizam, după anafora Domnului vel vistieru, ce ne-a'î făcut la însciințarea isprăvnicatului de străini, că la pricinile ce se vor întâmpla a avea străini cu străini, să nu se tragă de isprăvnicatul pământenilor, ci isprăvnicatul străinilor să'î judece și jălbile lor să se orânduiască la isprăvnicatul lor și de vor fi întru depărtare de isprăvnicat, se vor căuta de către orânduital isprăvnicatului prin porunca ce i se va trimite, după care vor rămănea străinii întru toate căderile alăturați otcărnuirilor ce li s'a'î orânduit, iar la pricinile ce se vor urma pe la județe între pământeni cu străinii, să se orânduiască numai la isprăvnicatul județului, nu numai pentru că acel isprăvnicat, având cel întâiu loc al stăpânirei, se cuvine să fie și întru toate săvârșitor îndestulărilor obștiei, ci și pentru că este peste puțină a se însoți la cercetare amândouă isprăvnicaturile, aflându-se acest isprăvnicat al străinilor depărtat de cele-l-alte și nici că se cuvine a se orândui vechii însoțiți la oblăduire cu Dumnévóstră ispravnicii pământeni; asemenea și la pricinii englimaticesci, să nu se amestece acest isprăvnicat, fiind osebită orânduială la acesta pentru toate stările locuitorilor țerei. De aceea poruncim Dumnévóstră, ca după coprinderea ce se arată mai sus, sa fiți următori la prigonirile ce vor avea pământeni cu străini, cu atăta însă osebite, ca din străinii cari se vor feri de depărtarea locului și de cheltuelile ce urmăză trepădându-se la isprăvnicatul lor, vor vrea a'și cere dreptatea și vor primi de bună voința lor nesiliți de nimeni, a se judeca la vre-un isprăvnicat de pământeni, ce va cădea mai cu apropiere, să nu fie popriți; și de primire să avem Domnia mea însciințare, și fiți sănătoși.—1819, Octombrie 29.

Cod. XCVI, pag 96.

b) Deslegare relativă la mezatul lucrurilor stătătore din județe, în vedere cu «protimisul» :

Zemle Vlahiscoe. — Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că Diamandi, starostea de neguțători de aici din București, prin anafora aî făcut arătare Domniei mele, cum că pentru lucrurile cele nemișcătore, care din poruncă gospod se vind cu mezat : moșii, vii și altele, la care trebuința urmóză de se da scire isprăvnicatului spre a face cunoscut atât rudelor vinđătorilor. cât și vecinilor celor ce aî cădere de protimisis, Dumnévóstră nu numai că nici o îngrijire nu aveți a da de scire la toți aceia ce aî protimisis, ci nici răspuns nu faceți starostiei, și se întemplă cusururi, pentru care mai în zilele trecute, din porunca Domniei mele s'aú scris Dumnévóstră prin Dumnóluí vel logofétul de țera de sus, ca să fiți următorii a răspunde orí când vi se va scrie de stărostie, și să publicarișiți la toți de obște cărora li se cuvine protimisis, și Dumnévóstră iarăși următorii n'ați fost de aceea strașnic poruncim Domnia mea Dumnévóstră, că de acum înainte, să fiți indatorați a răspunde stărostiei, și a publicarisi celor ce vor avea cadere de protimisis, cum că de ne vom însciința, cum că nu ați publicuit nici ați însciințat stărostiei, când va scrie Dumnévóstră, să știți cu hotărîre, că orî-ce cusur, séu pagubă se va întempla în urmă după haracîladizma vre-unui acaret nemișcător, séi vor cere cine-va protimisis cu cuvânt că n'aú știut de vindare, însu-și Dumnévóstră veți fi răspundători acei pagube ; și că veți fi următorii să avem Domnia mea însciințarea Dumnévóstră, și fiți sănătoși. — 1820, Iulie 9.

Cond. XCVI, pag. 164.

Publicațiî la tóte județele și la caim cam pentru mezatul lucrurilor stătătore după afară.

De la logofeția mare, către Dumnólor frați boerî ot sud.

Starostea de neguțători de aici din București, prin anafora aî făcut arătare. că pentru lucrurile cele nemișcătore, care prin luminate porunci domnesci se vind la mezat, fiind indatorată stărostia a serie la Dumnévóstră boerî ispravnicî de prin județe, atât unde se află lucrurile ce se vind, ca să se facă cunoscute vecinilor ce vor fi cu acel lucru ce se vinde, séu și altora ce vor fi mușterei, așijlerea mai este indatorat starostea a însciința prin Dumnévóstră ispravnicilor și pre rudele vinđătorilor ce se vor afla prin județe, acelora ce li se cade protimisis, arată starostea, că uniî din Dumnévóstră boerî ispravnicî, socotind însciințările starostei ca un lucru bagatelă, nici răspuns nu da starostei, precum s'aú întemplat de la unele isprăvnicate ; de aceea din poruncă scriu Dumnévóstră, că tréba mezaturilor să o aveți din cele delicate și la scrisorile starostei, întârziere să nu se facă, ci cu silință să se facă energhie, și însciințare cu deslușiro, a nu se întempla vre-un cusur, și de primirea i urmare, să aibă logofeția însciințare. — 1820, Septembre 26.

vel Logofét.

Cod. XCVI, pag. 79

c) Am văzut, în precedentele volume, — când și cum s'a introdus în Muntenia slujba *Hatmaniei*, care esista din străvechiu în Moldova. *Hatmanul* muntean nu avu aceleași attribute ca cel moldovean, și nu se putu substitui marelui spătar. Administrator al «menzilorilor», *hatmanul* ajunge apoi un fel de introducător al părților în proces înaintea Divanului. Finalmente, *Hatmanul* devine esecutorul sentințelor da'e în procese de către Divan. Al. Suțu stabilește *havaeturile* *Hatmaniei* după ce consultă în acest object pre Divan ¹. În 9 August 1819, Divanul își dă opiniunea sa, prin anafora, și Al. Suțu o aprobă, iar aprobarea fiind dată, se transformă în hrisov domnesc, la 20 Octombrie 1819.

Prin acest hrisov se dispune, că, zapcii Divanului să fie pe viitor subordonat *Hatmanului*, și să și poarte numele de *zapci ai Hatmaniei*. Zapcii, și anume: vâtaf de aprodi, vâtaf de paharniceî, vâtaf de Divan, ceauș de aprodi, ceauș de paharniceî și ceauș al *Hatmaniei*, să fie aleși de *Hatmanul* și *Vodă* să-i imb ace în caftan. Prin zapcii aceștia *Hatmanul* va trimite ori-ce jalbe de procese, cu simpla lui rezoluțiune de trimitere la ori-ce departament. Zapcii să aibă venit deciuiala de la procesele ce nu trec preste valoarea de 2000 taleri. În sus de această sumă deciuială revine lui vel *Hatman*. Deciuiala ce se cuvine zapciilor, se va pune la *cutia* *Hatmaniei*, și la fie-ce două luni se va împărți egal la toți zapcii.

Sub autoritatea *Hatmanului* vor sta și toți copiii de casă, de Divan și aprodi și marele *Hatman* îi va împărți după trebuință la fie-care zapciu. *Hatmania* va avea un logofet cu caftan, care va fi și condicar de jalbele orinduite de *Hătmănie* la departamenturi. Deciuiala

1. *În Alexandru Nicolae Suțu vovod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

Prea sfința ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu, sfinția voastră episcopilor și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele halea și mazili, precum intru toate cele-l-alte dorim Domnia mea de a se păzi o bună orînduială spre putincioasă mulțămîta a tuturor celor ce se află sub domneșca noastră otcârmuire, asemenea vîind de a se întocmi intru o orînduială bună și nizamul dreptăților ce se cuvine a avea dregătoria *hătmăniei* domnescului nostru Divan, de aceea poruncim, ca adunându-vă cu toții la un loc și puînd înainte-vă hrisovul ce este întocmit pentru dregatoria *Hatmaniei*, să chibzuîți câte din cele ce se coprind în numitul hrisov, sunt următoare vechiului obicei ce se urma, câte s'au adăogat, și câte din toate acestea pot pricinui supărare și obidă obștiei ipotesiarilor ce intră prin judecări, pentru ori-ce fel de pricină, și să arătați Domniei mele prin anafora cele ce veți gasi cu calo, tolco pisah gpd.—1819, Iulie 15.

(pecetea gospod)

vel Logofet.

Cond. XCVI, pag. 51.

Hatmanului și a zapciilor săi să se percăpă numai după împlinirea sentinței. La lucrurile mișcătoare, valoarea lor se va estima și după această estimare se va lua deciuiala¹. Deciuiala nu se ia asupra sumei cerută

1. *Hrisovul hătmaniei*

Sfânt și dorit lucru ar fi fost când s'ar fi putut păzi între omenii obștesca frăție și unire și ar lipsi cu totul zavistiile, patimile și prigonirile, care acestea aduc împreună mulțime de alte răutăți și mahnesc neconținut ticăloasă omenire; dar fiind că o acest fel de fericită petrecere, ce se vestesc din vécul cel aurit, nici a'î fost vre-o odinioară, nici este de crezut că va putea fi vre-o dată de acum înainte, de aceea datorie mare și neapărată a'î toți aceia, cărora de către Dumnezeuasca pronie li s'au încredințat domnii și oblăduiri de norode, ca să se ocârmuiască din totă virtutea întru câte privesc spre potolirea prigonirilor ce se ivesc pe toate ȳilele, spre aflarea și descoperirea dreptăței, spre împotrivirea celor ce voesc a năpăstui și spre îndestularea celor năpăstuiți, pentru care aceste cuvinte i sfârșituri și sfintele pravile s'au legiuit și obștescile judecătoria s'au întocmit, orânduindu-se la densesle din partea stăpânirei judecătoria, ca să descopere și să hotărască dreptatea după pravili, și zapcii ca să pue în lucrare hotăririle judecătoria lor și să supue pe cei ce năpăstuesc, ca să întorcă înapoi la cei năpăstuiți cele luate fără dreptate. Dintr'această dar pricină îndemnându-ne și noi îndată ce am sosit într'această creștinăscă și Domnescă a noastră țoră, (întru a căreia otcârmuire suntem orânduți după Dumnezeuasca voință) am orânluit pe unul din Dumnélor oinștiți și credincioși boerii Domniei mele epistat *asupra împlinirilor și dărilor dreptului fieș-căruia după ce se hotărască, numind pe acel boer vel Hatman al domnescului nostru Divan*, iar sfârșitul acești orânduți a'î fost, ca să dăm țarie și putere acestui sêvêșitor a pravilnicilor hotăriri, spre a putea face căduțul numbașiret asupra năpăstuirilor și spre a'î face cu mai multă înlesnire și cu mai mare strășnicie pe cei năpăstuiți stăpani asupra dreptului lor, și tot către acest sfârșit privind și voină ca să dăm la cel după vremi vel hatman al domnescului nostru Divan trebuincioșele mijloce, spre înlesnirea sâvêșirei pravilnicilor hotăriri și totdeolată să leguim și câte se cuvine a lua pentru ale Domniei sale osteneli, și să'î poruncim cu deslușire câte se cuvine a se păzi pentru buna orânduială a domnescului nostru Divan. Dar fiind că cele ce s'au aflat mai nainte întocmite, pentru ale Domniei sale osteneli, fiind unele supărătoare la cei ce a'î pricină de judecări, am orânduit la Preaosfinția sa pârîntole mitropolit i la iubitorii de Dumnezeu pârîntii episcopi și la obștea Dumnélor boerilor, de unde viindu-ne anafora cu îndreptare la cele supărătoare, am dat Domnia mea hotărare, de la trecutul August 9, coprinďetore pe larg de ușurința ce s'au făcut ipotesarilor, iar cele ce a'î a se păzi de acum înainte iată le întocmim și le leguim printr'acest domnesc al nostru hrisov:

1) Zapcii Domnescului nostru Divan să fie supuși la Dumnélui vel hatman, numindu-se zapcii ai Hătmaniei, alegându-se de către Dumnélui și iarăși prin Dumnélui sa se arête la Domnia mea, spre a se imbrăca cu caftane, când atunci a'î a li se da către noi și

2) Numiții zapcii să fie șase la număr, adecă: vâtaf de aprođi, vâtaf de păhârniceii, vâtaf de Divan, ceauș de aprođi, ceauș de păhârniceii și ceauș al Hătmaniei.

în proces de prigonitorî, ci pe suma acordată de judecată. Când procesul, e de lucruri nemișcătore, carî prin judecata trec, *«de la un obraz*

3) Tôte jălbile de obște câte sunt pentru pricinî de judecătî să se orânduiască la departamenturî, la veliți, la judecătoria priciunilor străine, la veliți vornici, la veliți logofeți și la Domnescul nostru Divan, să se buiurdiscă de acum innainte la Dumnéluî vel hatman al Divanuluî, ca să le înfățișeze la acele judecătoria prin zapcii ce sunt sub Dumnéluî.

4) Zapcii Hătmaniei să aibă venit deciuiala acelor pricinî, câte nu vor trece peste talerî 2000, iar la pricinile câte vor trece peste talerî 2000, deciuiala sa o ia Dumnéluî vel Hatmanu.

5) Fieș-carele zapcii, când își va lua deciuiala de la vre-o pricină din cele până la talerî două miî, să aducă acea deciuială, să o puo la obștesca cutie ce are a se păstra la Hătmanie, și la fieș-care două luni deschidându-se acea cutie să împartă banii ce vor fi strins toți zapcii de opotrivă.

6) Toți aprodiî, păhărniceî și copii-din-casă de Divan să fie supuși la Hătmanie, și Dumnéluî vel Hatman să aibă a da dintrênșii căți-va voi fieș-căruia zapcii, ca să se slujască cu ei la pricinile ce se vor orândui fieș-co-care.

7) Dumnéluî vel Hatman, jălbile ce se buiurdisesc la Dumnéluî, să le orânduiască cu pitacele Domniei sale, către zapcii cei ce sunt sub Dumnéluî, și zapcii înfățișându-le la judecătoria, să fie datorî a arêta pitacul Dumnéluî Hatmanuluî spre încredințare, că acea pricină s'a orânduit la acel zapci.

8) Hătmania să aibă un logofet cu caftan, carele să fie dator a ținea condică cu bună deslășire de tôte jălbile câte se orânduiesc la Hătmanie cu numerele lor de tôte buiurdizmele si hotăririle.

9) Când se va face împlinire de Dumnéluî vel Hatman i de zapcii ce sunt sub Dumnéluî, de banî i de lucruri mișcătore și de sinele mișcătore, să ia deciuiala pe deplin, făcându-se prețuire acelor lucruri cât va fi prin puțință mai adevărat, care decinelî să nu se ia numai pentru căî au hotărît judecata de a se face împlinire, ci să se ia tocmai atunci când va face Hătmania și zapcii săi împlinire, nici si se cêră deciuială la tôte suma ce cere pârșul, ci numai suma ce este de prigonire, cum anî dice: are unul să ia de la altul talerî 1000, din carî sunt de prigonire numai talerî 1000, iar ceilalți nu se împotrivesc cel dator a'î plăti fără numai a cere să'î dea celălalt adevărînță de ecsofl.sis, în care să intre și acea mie de prigonire și acela un voesce să'î dea, iar judecata hotărâse, ca să se împlinască și mia de lei, numai la acea mie de lei, ce este de prigonire să se ia deciuială când se vor împlini, iar nu și la ceilalți talerî 9000, ce n'au fost de prigonire, care decinelî să le răspundă acela ce este osândit prin pravila pământuluî.

10) Când vor fi pricinî de lucruri nemișcătore, cum: moșii, vii, case, prăvalii, locuri, mori și alte sădări, când prin judecată și hotărîre Domnescă se mută stăpânirea acelor fel de lucruri de la un obraz la altul, măcar fie și prețuite, să nu se ia de Hătmanie săi de zapci săi deciuială, ci să se ia filodorină, adecă a treia parte din deciuială, iar când nu se va face mutare aceluî lucru nemișcător de la un obraz la altul, ce acela care l'au avut iarăși la acela, au hotărît judecata să rămâne să se ia filodorină a șasea partea din deciuială și să o răspundă acela ce este osândit prin pravila pământuluî, însă și acea filodorimă să se urmeze cum s'au dis la pontul al 9-lea de mai sus, adecă să nu se ia numai pentru cici a î hotărît judecata, ci si se ia tocmai atunci când

la altul» măcar fie și prețuite, să nu se iee de hatmanie seú de zapciií seú 10%, ci să se iee *«filodorimă»*, adică a 3-a parte din deiciuală. Dacă

se va face împlinirea seú teslimatu, nici să se cêră filodcrimă la tótă cererea pârișului, ci numai la lucrul ce va fi de prigonire, asemenea să se urmeze tot după acêstă pildă și la alte priciní de judecătí de orí-ce lucruri.

11) Să fie dator Dumnélui vel Hatman a păzi căđuta orânduială asupra înfățișării pricinelor la domnescul nostru Divan i la celelalte judecătórii, adeca să înfățișeze totdeauna pricinile cele mai vechi, iar mai vêrtos ale lócuitoților țeraní, ca să nu'și piardă vremea și să se păgubóscă lipsindu-se de trebile lor și să se cheltuiască.

12) Dumnélui vel Hatman să facă cuviincioșa strășnicie, ca să aducă înaintea judecătórilor pe tóte părțile și când vre-unul din prigonitele părți se arată cu îndărătnicie și prelungește înfățișarea lor la judecată, să'l îndatoreze pe acela, ca orí însuși să se înfățișeze, seú vechil să'și orânduiască, spre a lua sfêrșit pricinele; către acêsta să fie dator a trimite aprođi, cu ale Domniei sale volnicii, ca să aducă pe aceia, ale căroră priciní vor fi orânduite la judecătórii, și ei îndărătnicindu-se zăbovesc pe afară și dosesc de judecată, însă de va fi din cei proști să trimită Dumnélui vel Hatmanul aprođi cu ale Dumnélui volnicii, ca prin scirea Dumnélor ispravnicilor județului, să'í ia sa'í aducă la judecată, unde sunt orânduiți, iar de vor fi din boeri eu caftan, sa'í arate Domniei mele cu anafora, ca cu poruncă Domnescă să se aducă acel boer de afară, iarășí prin marifet isprăvnicesc; așijderea și pentru săvêrșirea ce se cuvine, a se pune în lucrare, după ce se va face anaforaoa judecatei, să urmeze Hătmanía întocmai după povața ce este alcătuită în pravila pămîntului.

13) Orânduim Domnia mea și trepedele mumbașirilor, ce se trimit afară pe la județe de aduc ómení pentru priciní de judecătí i pentru trepedole zapciilor ce înfățișeză la judecătóri pe cei din poliții, spie a lipsi catahrisis ce se urma până acum. Cu sfat de obște s'au hotarăt de Domnia mea, să se facă adaos canonisit: ce trépád au a lua de acum înainte? purtând și cheltuiala mîncărei mumbașirului cel ce dă jalbă și cere mumbașir, peste trépádul ce se orânduiesce, care trepede ale județelor pentru cei ce se aduc aici în Bucuresci, s'au scris acum în dosul acestuí hrisov fieș-care județ cu banii ce se orânduiesce a da, iar cei ce se află aici în Bucuresci și'í înfățișeză zapciií la judecătórii, să dea zapciului trépád talerí 2 parale 30, însă nu de câte orí îi va duce la judecată și nu este vreme a se înfățișa să dea trépád, ci numai odată după ce se hotăresce judecata și pricina sfârșita și se iscălesce anaforaoa, atunci să ia acost trépád, cât se orânduiesce, iar nu mai mult; osebit să mai orânduiesce și trepedele județelor ot prest'e Olt, pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei precum iarășí în dosul acestuí hrisov se însemnéză; iar cei ce se află în Craiova și înfățișeză zapciul la judecată, să dea iarășí ca cei de aici, tot cu mijlocul ce se arată mai sus, precum și trepedele slujitorilor, ce aduc din județe la isprăvnicat pe cei ce au priciní de judecătí, să se însemneze de Dumnélor ispravnicii în volnicie cât să ia, însă de la talerí 1 până la talerí 2 și parale 30, după departarea locului, iar cei din oraș seú locul unde se află isprăvnicatul, să dea trépád slujitorului parale 20, însă tóte aceste trepede au să le dea cei ce rămân de judecată.

14) Dumnélui vel Hatmanul aflându-se față la judecățile Dumnélor velilor boeri, să îngrijescă a se păzi căđuta bună orânduială, prin zapciií ce sunt

judecata lasă lucrul nemișcător în posesiunea vechiului proprietar, filodorima va fi numai de a 6-a parte din deciuială, plătită de cel

sub Dumnélui, și când va fi a se face domnesc al nostru Divan să dea de scire mai nainte Dumnélor boerilor, ca să vie a se afla la Divan, după obicei. precum și Dumnélui să se afle totdeauna la domnescul nostru Divan și să aibă gata pe amândouă părțile prigonite, ca să nu se întemple hazmodii. Poruncim însă și Dumitale vel hatmane al Divanului să aibă a urma întru toate întocmai precum mai sus se arată.

Drept aceea am întărit hrisovul acestă cu însăși domnescă noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V.-v., Gheorghe V.-v., Ioan V.-v., Scarlat V.-v., Dumitru V.-v., Grigorie V.-v., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al obștirilor, pan Grigorie Ralea vel vornic, pan Constantin Golescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spatar, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desile vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'aun scris hrisovul acesta în anul d'înteiu dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nașterea Domnului Dumeșei și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819, Octombrie 20, de Chiriță logofet de Divan.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se înaintea Domniei mele această obștescă anafora a părinților arhieriei și a Dumnélor veliților boeri, și luând Domnia mea semă celor copriuse, le găsim așezate cu bună orânduială, pentru ușurarea celor ce se trag în *Crisologhiș*, de a nu fi supărați cu vre-un catahrisis. Drept aceea întărim Domnia mea această bună întocmire, ca să se păzescă apururea neștrămutat și poruncim Dumitale vel logofete de țera de sus, după ce se va trece în condica Divanului, să se vestească apoi cu cărțile Domniei mele, atât la decasteriile de aici din București, cât și la Divanul nostru ot Craiova, cât și la toate județele țerei, spre a le fi știut tuturor că este voiața Domniei mele a se face urmare întocmai.—1819, Octombrie 17.

(S. Domn.)

vel Logofet.

Cod. XCII, fila 498.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce s'aun dat la anaforaa Dumnélui vel logofet de țera de sus, făcând chibzuire pentru trăpedele mumbașirilor, ce se trămit afară, pe la județe, de aduc omeni pentru pricinii de judecății și pentru trăpedele zapciilor, ce înfățișază la judecătorii pre cei din politie, spre

osândit. Hatmanul e obligat să păzescă rândul înfățișării proceselor, dând precădere celor mai vechi, *•iar mai vértos ale locuitorilor țărani*,

a lipsi catahrisis ce se urmăzează până acum, cu sfat de obște se găsi cu cale, să se facă adaos canonisit ce trépăd au a lua de acum înainte purtând și cheltuială mîncărei mumbașirului cel ce dă jalbă și cere mumbașir, preste trépădul ce se orânduiesce după cum arătăm mai jos.

Trapedele județelor pentru cei ce aduc aici

Taleri par.

- | | | |
|----|----|--|
| 18 | 30 | Slam-Râmnic, adecă opt-spre-dece și un zlot. |
| 11 | 10 | Buzău, adecă un-spre-dece și un ort. |
| 11 | 10 | Saac, adecă un-spre-dece și un ort. |
| 11 | 10 | Prahova, adecă un-spre-dece și un ort. |
| 15 | — | Ialomița, adecă cincî-spre-dece. |
| 5 | 25 | Ilfov, adecă cincî și două-deci și cincî. |
| 11 | 10 | Dâmbovița, adecă un-spre-dece și un ort. |
| 8 | — | Vlașca, adecă opt. |
| 11 | 10 | Teleorman, adecă un-spre-dece și un ort. |
| 15 | — | Muscel, adecă cincî-spre-dece. |
| 15 | — | Argeș, adecă cincî-spre-dece. |
| 15 | — | Olt, adecă cincî-spre-dece. |
| 15 | — | Romanați, adecă cincî-spre-dece. |
| 18 | 30 | Vâlcea, adecă opt-spre-dece și un zlot. |
| 18 | 30 | Dolj, adecă opt-spre-dece și un zlot. |
| 22 | 20 | Gorj, adecă două-deci și doi și jumătate. |
| 22 | 20 | Mehedinți, adecă două-deci și doi și jumătate. |

Iar cei ce se află însă în București și îi înfățișază zapcii la judecătoria, să dea celui zapciu traped taleri 2, parale 30, însă nu de câte ori îi aduc la judecată și nu este vremea a se înfățișa și de trépăd, ci numai o dată, după ce se hotărește judecata, iee pricina sfârșit și se iscălesce și anaforoași atunci să ia acest trépăd cât se orânduiesce, iar nu mai mult.

Trepele județelor pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei

- | | | |
|----|----|--|
| 18 | 30 | Vâlcea, adecă opt-spre-dece și un zlot. |
| 10 | — | Romanați, adecă dece. |
| 5 | 20 | Dolj, adecă cincî și jumătate. |
| 18 | 30 | Gorj, adecă opt-spre-dece și un zlot. |
| 18 | 30 | Mehedinți, adecă opt-spre-dece și un zlot. |

vel Logofăt Răducanu Sărdar.

Iar cei ce se află în Craiova și îi înfățișază zapciu la judecată, să dea iarăși ca cei de aici, tot cu mijlocul ce arătăm mai sus.

Trepedele slujitorilor ce aduc din județe la isprăvnicat pre cei ce au pricină de judecăți, să se însemneze de Dumnélor ispravnicii în volnicio, cât să iee, însă de la taleri unul până la 2 și 30, după depărtarea locului. Iar

ca să nu-și piardă vremea. . . . Hatmanul chiamă și la nevoie *aduce* la înfățișare părțile din un proces. Pre cei care refuză a veni la înfă-

cei din orașul sêi locul unde se află isprăvnicatul să dea trépăd slujitorului parale 20. Înșă tôte aceste trepede au să le dea cei ce rămân de judacată. Pontru care de se va găsi și de către Mîria ta cu cale acéstă chibzuire a noastră, se va da luminată poruncă către Dumnéului vel logofăt de țera de sus, ca să se publicarisescă la tóto județele țerii, la Divanul Craiovei. prin porunci Domnesci și să se trecă și *în pravila păméntului, la o margine* ca să fie sciute tot-deauna.—1819, Septembrie 29.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, Gregore Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Greg. Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel vornic, Const. Bălăceanu, Mihalache Manu vel vornic, Gregorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Const. Filipescu vel vornic, Ión Știrbei vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Const. Goleșcu vel logofăt, Dumitrache Hrisoscolcu vel logofăt, Nestor logofăt, Const. Dudescu.

(*Tariful de sus, fără de textul rezoluției și al anaforalei este trecut și la Cod. XCIII fila 109.*)

Publicații la tôte județele pentru deciuiele Hătmăniei cum are să le i, și trepedele zapciilor și mumbașirilor.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că îndată ce am sosit într'acest de Dumneđei păzit scaun al Domniei noastre, neadormită îngrijire avënd pentru buna petrecere a tuturor supușilor noștri, a întemeia cele obștești bunătății a le adăogi, și a face și din nou lucruri folositoare, pre cât ne va fi priu puțină, iar caro vor fi supărătoare, să le depărtăm, și între altele găsit'am și boeria Hătmăniei, dregătorie a zapcialăcurilor, avënd datorie a pune în faptă hotăririle judecăților, a supune pre cei ce voesc a năpăstui, a îndestula pre cei năpăstuiți, și ca o trebuinciosă ce este, am hotărît și Domnia mea a se păzi, facënd dintre Dumnélor boerii Domniei mele, și vel Hatman, dar fiind-că dregatoria acósta se află întocmită și cu hrisov domnesc prin ponturi, pentru iraturile ce are, și unele dintr'acele iraturi găsindu-le supărătoare la cei ce au pricină de judecăți, cu sfatul Preacsfînției sale părintelui mitropolit și a iubitorilor de Dumneđu părinților episcopi și obștiei Dumnélor boerilor, am făcut Domnia mea îndreptare, spre ușurința ipotesiarilor, iar cele ce s'au găsit bune le-am întărit, facënd și hrisovul Domniei mele a se păzi, care îndreptare, spre a Dumnévóstră sciință și spre mângăierea tuturor de obște, le arăt mai jos, adică :

1) La pontul ce este pentru împlinirile ce se fac de banii de lucruri mișcătoare și de sineși mișcătoare, ce este orânduit a lua Dumnéului vel Hatman deciuială deplin, facëndu-se prețuire acelor lucruri cât va fi prin puțină mai adevărată. s'au îndreptat cu niijlocul ce se arată mai jos, și spre pliroforie se pune acéstă pildă: adecă, când are unul să ia de la altul talerî 10.000, din cari sunt de prigonire numai talerî 1000, iar cei-l-alti nu se împotrivesce cel dator a'i plăti, fără numai cere să'i dea celă-l-alt adevărință de ecsolis, în care să intre și acea mie de prigonire, și acela nu voesc să'i dea, iar judecata hotăresce, ca să i se împliuescă și mia de lei, numai la acea mie de lei

țigară, de ore-ce sunt din prostime, să-i aducă prin *aproși* cu ale Hatmaniei volnicii, dar de sunt din *boerii cu caftan*, să-i arête Domniei

ce este de prigonire, să se ia deciuiala când se vor împlini, iar nu și la ceilalți taleri 9.000 ce n'au fost de prigonire, cari deciuiei să le răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului.

2) La plinirile ce vor fi de lucruri nemîșcătore, cum : moși, vii, case, prăvălii, locuri, mori și alte săduri, când prin judecata și hotărîre domnască se mută stăpînirea acestor fel de lucruri de la un obraz la altul, măcar fie și prețuită, să nu se ia de Hătmănie, s'ei de zapcii s'ei deciuială, ci să se ia filodorimă, adică a treia parte din deciuială, iar cînd nu se face mutare aceluî lucru nemîșcător de la un obraz la altul, ci acela care l'au avut, iarăși la acela a i hotărît judecata să rămîie, să se ia filodorimă a șosea parte din deciuială și să o răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului, însă și acea filodorimă să se urmeze cum s'au dis mai sus, adică să nu se ia numai pentru căci a i hotărît judecata, ci să se ia tocmai atunci, cînd se va face împlinirea s'ou teslimatul, nici să se ceară filodorimă la toată cererea pârîșului, ci numai la lucrul ce va fi de prigonire; asemenea să se urmeze tot după această pildă și la alte pricinî de judecări de ori-ce lucruri și tot după această hotărîre aveți să urmați și Dumnévostrea ispravnicilor la pricinile ce se vor cîuta de Dumnévostrea și se vor săvîrși acolea.

3) La cei ce se aduc de afară, cînd vor fi din cei proști, să trimiți Dumnelui vel Hatmanul aproși cu ale Dumnelui volnicii, ca prin scirea Dumnévostrei, ispravnicilor județului, să'i ia să'i aducă la judecata, unde sunt orînduiți, iar de vor fi din boeri cu caftane, să'i arête Domniei mele cu anafora, ca cu poruncă domnască să se aducă acel boer de afară iarăși prin marifetul ispravnicatului; așijderea și pentru săvîrșirea ce se cuvine a se pune în lucrare, după ce se va face anafora judecătoi, să urmeze Hătmănia întocmai după povața ce este alcătuită în pravila pământului.

4) La trepelele mumbașirilor, ce se trimit pe la județe, de aduc omenii de afară pentru pricinî de judecări la trepelele zapciilor ce înfățișază pricinî la judecătoria pe cei din politie, spre a lipsi catahrisisul ce se urma până acum, s'au făcut îndreptare, adică din ceea ce au fost mai nainte s'au adaogat, canonisindu-se ce trépad să ia fieș-care, însă pentru mumbașirii cei ce au a merge prin județe. Iată se arată mai jos trépadul cât are să ia la fieș-care județ, iar cel ce dă jalbă și cere mumbașir, are să pîrte cheltuiala mîncaroi mumbașirului peste trépadul ce se orînduesce, oșebit pentru cei ce se află în Bucuresc și i înfățișază zapcii la judecătoria, să dea zapciului trépad taleri 2 parale 30, însă nu de câte ori îi aduce la judecată și nu este vreme a se înfățișa să dea trépid, ci numai olată după ce se hotăresce judecata și ia pricina sfârșit și se iscălece anafora, atunci să ia acest trépid, cât se orînduesce, iar nu mai mult; oșebit se mai orînduesce și trepelele județelor ot preste Olt pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei, precum iarăși mai jos se arată, iar cei ce se află în Craiova și i înfățișază zapciul la judecată, să dea iarăși la cei de aci tot cu mijlocul ce se arată mai sus, precum și trepelele slujitorilor ce aduc din județe la ispravnicat pe cei ce au pricinî de judecări să se însemneze de Dumnător ispravnicii în volnicie cît să ia, însă de la taleri unul până la taleri doi și parale 30, după depărtarea locului iar cei din orașul s'eu locul unde se află ispravnicat, să dea trépid slujitorului parale 20, care toate

cu anafora, ca cu porunca Domnăscă să fie aduși, prin marafetul și al ispravniciei. Hrisovul stabilește și tariful alergăturilor (trăpedele) mumbașirilor trimiși pe la județe și în politie. Cei din Bucuresci, aduși de zapcii la judecată, vor plăti zapciului *trépăd* de 2 taleri și 30 parale, o singură dată, ori de câte ori el va fi adus la judecată, și numai odată după sinea judecăteli. Asemene fixază hrisovul și mumbașirilor trimiși de Divanul de peste Olt și din Craiova, unde nu este halman. Paza buneî orândueli la judecată este în grija Halmanului.

d) Mișcarea de nemulțămire, care mai ales peste Olt se manifesta printre țărani, îndemnă pe Al. Suțu să dea un nizam prin care să fie oprite satele de a veni întregi la Bucuresci, ca să reclame drep-

aceste trepede an să le dea cei ce rămân de judecată. Decî poruncim Dumnévóstră ispravnicilor, să o publicați în tot județul, ca să audă fieș-care și să se bucure cei cu pricină că li s'au ușurat sarcina greutății la darea deciuielelor la Hăt-mănie lipsind po talerî 3 de stânjinul de moșie la schimbarea stăpânirei și acei po talerî unul când nu se schimbă stăpânirea, cum și la alte acareturi, ci să dea ceea-ce se arată mai sus după mijlocul ce se urma din vechime, i la împlinirile de banî a se lua numai de la aceea ce va fi împlinire, încă și de la aceea cu ușurință; s'au îndroptat și catahrisis al mumbașirilor a sci fieș-sare ce'i este datoria, iar trepedele județelor să puneți a se trece și în pravi-la pământului, la o margine, adevărindu se cu înseși iscăliturile Dumnévóstră, ca să fie sciute totdeauna, și de primire cum și că ați pus în urmare porunca Domniei mele să avem Domnia mea înscințare, și fiți sănătoși. — 1819, Noembre 10.

Trépedele județelor pentru cei ce se aduc aici.

<u>Talerî par.</u>		<u>Talerî par.</u>	
18	30 Slani Râmnic.	15	— Mușcel.
11	10 Buzăi.	15	— Argeș.
11	10 Saac.	15	— Olt.
11	10 Prahova.	15	— Romanați.
15	— Ialomița.	18	30 Vâlcea.
5	25 Ilfov.	18	30 Dolj.
11	10 Dâmbovița.	22	20 Gorj.
8	— Vlașca.	22	20 Mehedinți.
11	10 Teleorman.		

Trépedele județelor pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei.

<u>Talerî par.</u>		<u>Talerî par.</u>	
18	30 Vâlcea.	18	30 Gorj.
10	— Romanați.	18	30 Mehedinți.
5	20 Dolj.		

Asemenea s'au făcut pitace la departamentul de 8 și de 7 i la spătar și aga și la departamentul străinilor pricină.

tatea lor, ci vor fi datori să trimită cu jalba lor numai anumiți doi-trei vechili, cu dovada că sunt *vechili* tuturor, întărită de vâtaful de plaiu, seș și de ispravnic decât ispravnicia e pe aproape de sat, ori de localitatea de unde vin vechili ¹.

e) Sub I. Caragea, la 1813, se dăduse lui vel Portariu dreptul de a percepe o taxă mare de la hotărnicile de moșii. Acastă taxă, care atingea moșile mari ale boerinei, o micșurază Al. Suțu, după propunerea lui vel Logofăt Gh. Filipescu, în 10 Iunie 1819 la jumătate din ceea ce era sub Caragea, dând însă *portărelului* rinduit de vel Portar la o hotărnicie dreptul să percăpă de la moșia mică «*trépădul*» județului indoit și de la o moșie mare acest trépăd întreit și până la im-

1. Acest act este important. El nu va împedica pe Tîrgovețenii a veni în număr mare, ca cu amenințări și proteste contra robiei orașului lor, de care lucru vom avea a vorbi mai departe.

Iacă publicațiunea întrégă:

Publicați la tote județele pentru locuitorii ce vin la judecăți mulți seș sate întregi.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sănătate Vă facem în scire că aci la Divanul domnesc locuitorii cei ce se întemplă a avea pricină de judecăți, ori de moșii, ori de alte pricină ale satului, se pornesc sate, întregi de vin la judecata. socotind că cu mulțimea ómenilor vor să dobândescă ceea-ce cer, cu care nu puțină pagubă se pricinuesce locuitorilor acelor sate atât cu perderea muncii lor, cât și cu cheltueile ce fac, străgănându-se în judecăți, iar mai vértos că la orî-ce înfățișare de judecată, fiind mulți davagii și vorbind toți, nici judecătorii nu înțeleg pricina. nici ei nu pot da pliroforie judecătoarei precum se cade. Ci ca să lipsescă acastă zmăcinare a locuitorilor făr' de nici un cuvânt și pricinuitoare de multă pagubă a lor, încă putem díce, că póte fi pricinuitoare de prelungire judecătoarei, de aceea cu hotărîre poruncim. ca de acum înainte să se păzescă nizamul acesta, adecă mai întéiu prin zapcii plășilor i prin vâtașii plaiurilor, la județele cu plaiuri, să li se facă cunoscut locuitorilor de obște, că de acum înainte sunt popriți locuitorii a se porni din partea satului ómenii mulți, ci numai doi seș trei și aceia să fie orânduiri vechili cu adeverință iscălită de toți cei ce sunt davagii, care adeverință să o încredințeze și zapcii plășei cu iscălitura. și cari vor fi aproape de ispravnicat, să o adevereze și Dumnélor ispravnicii. iar cei din plaiuri să o adreseze vâtaful de plaiu. căci cine de acum înainte se va aréta cu jalba din partea satului fără acest fel de vechilimea nu va fi prinită jalba lui, precum și cei ce vor veni mai mulți decât doi trei, se vor isgoni, și aceia vechili au să fie cu deplină putere, adecă plirecsusii și n'au să lipsescă din judecată a căuta pricina până se va da hotărîre izbrănită cu Divan înaintea Domniei mele. Ci dar de urmarea și paza acestii porunci, să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși.—1820, Marție 5.

Cod. XCVI, pag. 128.

pătrit, iar după terminarea procesului ori a hotărâniciei, vel Portar are drept la taxa hotărâniciei, redusă pe jumătate din ceea ce era sub Ion Caragea. *La 23 Iulie 1819* se face publicațiunii domnesci la isprăv-nicate în acest sens ¹.

1. Publicații pentru avactul Dumnélui vel portarul ce are să ia de la hotărânicii

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. sănătate. Vē facem în scire că pentru avactul Dumnélui vel portarul, ce are să ia de la hotărânicii, care din vechime era rînduit de un boer un galben vechi și bani 200 și de la o vreme încēce ajunsese a se pierde cu totul iratul portăriei, iar în vremea seifului nostru, rînduindu-se irat cu îngreuiare și supărător la cei ce au trebuință a'și hotări moșiile, de aceea după rîvna ce avem a depărta cele supărătoare și cât va fi prin puțință a le îndrepta, am orînduit pe Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofăt de țera de sus Iordache Filipescu, de au cercetat și prin anafora de la 10 ale trecutului Iunie ne au făcut arătare atât de obiceiul vechi, ce se urma mai nainte, cum se arată mai sus, cât și de orînduiala cea nouă, ce s'au făcut la lét 1813. când s'au fost întocmit prin porunci domnesci, ca să ia Dumnélui vel portarul de la hotărânicii câte parale 6 de stîngen de moșie pentru totă suma stîngenilor, ce vor eși la acea moșie, cu cuvânt că în vremile vechi prețul moșiilor era prea puțin, cum și celelalte lucruri asemenea, iar acum toate s'au înălțat și acest irat ce se orînduise luându-se de către Dumnélui vel portarul, când lua ipotesiarii portărel, s'au rînduit la lét 1817 August 5 prigonire și prin anaforoa logofetiei s'au orînduit ca acest irat să se ia după ce se săvêrșesce hotărânicia și se pune pietrele, căci mulți fac cereri de hotărânicii și eșind pricină de judecăți, se zăticnesc și rămâne a se face hotărânicie peste trecere de ani, când urmăză să dea alt avact și ne arată Dumnélui vel Logofătul, că la moșiile ce sunt cu sumă de stîngen mică și la cele ce sunt de preț mare nu prea este cu greoi acostă orînduială, iar la cele de preț mic și la cele cu sumă de stîngen mare este mult simțitoare și cu mare greutate, că s'au întemplat la unii de și-au vîndut și moșiile din pricina acestor fel de cheltueli și că s'ar cuveni să se facă îndreptare, care acosta chibzuind-o Domnia mea, am hotărît, ca de acum înainte să se ia iratul Dumnélui vel portar de stîngen trei parale și numai de la moșia ce va fi în pricină a se descoperi să se ia acostă plată, iar nu și de la moșiile vecine, ce va face trebuință pentru descoperirea hotărelor și iratul acesta să se ia după ce se va săvêrși hotărânicia cu măsurătoare, iar nu când se dă portărel, și portărelul de la moșia mică să ia trépădul județului îndoit, iar de la moșie mai mare să l ia întreit și până la împătrit. Deci, ca să vă fie sciută acostă hotărîre a Domniei mele a se păzi și a se urma, nu lipsim a vi se face cunoscut, și fiți sănătoși.—1819, Iulie 23.

Asemenea urmare sa se facă și de către al 2-lea portar ot Craiova în județele ot preste Olt.

(pecetea gpd.)

f) O curioasă metodă de a face venit la Cutia milostenilor se recomandă de Al. Suțu în Maiu 1820, după sfatul boerilor: cei cari au

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumnóta vel logofete de țera de sus, pentru destoinicile cuvinte și pricină de mai jos arătate, primită fiind Domniei mele acéstă anafora a Dumitale, poruncim, ca de acum înainte să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde; pentru care să se facă domnescile noastre porunci către Dumnélor ispravnicii județului, spre a le fi cunoscută acéstă orânduială. — 1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni s au dat la jalba Dumnólui vel portaru Iordache, prin care arată că se păgubesc de iratul portăriei care este orânduit a se lua de la hotărnicii și se arată în cartea domnescă ce se găsește în condica Divanului trecută, rugându-se ca să se înnoiască și de Maria ta, spre a putea să stringă acost irat, ce este drept al portăriei să nu'l piarză; am făcut cercetare și arăt Înălțimii tale că în pravilnicésca condică au fost orânduit iratul portăriei a se lua de un boer hotarnic două sute de bani, care boer hotarnic se socotea într'acestași chip: hotărnicia cea mai mică de boeri mai mică drept 6, iar cea mai mare drept 12, și peste acésta mai rar se orânduia și 24, și vel portar era dator să'i dea portărel, cu stânjin și portărelul primea trépădul județului, acéstă orânduială s'au urmat până la lét 1813, iar atunci, prin anafora Dumnélor veliților boeri s'au orânduit ca să ia Dumnólui vel portarul de la hotărnicii câte paralo 6 de stânjin pentru totă suma stânjinilor, ce vor eși la acea moșie, cu cuvent că în vremile vechi când s'au orânduit acest avaet de la hotărnicii, prețul moșiilor era prea puțin, cum și celelalte lucruri asemenea, iar acum toate s'au înălțat, care anafora tot atunci lét 1813 Iulie 9 o întăresce și Măria sa Ioan vodă Caragea, poruncind ca într'acestași chip să se urmeze, iar la lét 1814 Septembrie 20, prin cărțile ce au dat Măria sa la toate judecățile, adaogă ca și moșiile ce se aleg și se hotărăsc cu boerinași orânduți după la isprăvnicatură, să plătescă acest irat și să se stringă a se da la Dumnólui vel portarul și unde va fi trebuință de stânjin cu portărel să înscințeze la Dumnólui vel portar, ca să orânduiască portărel cu stânjin domnesc pecetluit, încărcându se condicaru județului a stringe iratul iar Dumnélor ispravnicii să dea ajutor; în urmă la lét 1817 August 5, prin anafora logofetei la pricina ce s'au întâmplat în părțile Craiovei, s'au orânduit ca acest avaet să se ia după ce se sêvêrșesc hotărnicia și se pune petrele căci mulți fac cereri de hotărnicii și eșind pricină de judecăți se zăticnesc și rămâne a se face hotărnicia peste trecere de ani, când urmează să dea alt avaet. Deci la moșiile ce sunt cu sumă de stânjină mică și la cele ce sunt de preț nu re nu prea este cu greă acéstă orânduială, iar la cele de preț mic și la cele cu suma de stânjină mare este mult simțitoare și cu mare greutate, că s'au întâmplat la unii de și-au vindut și moșiile din pricina acestor fel de cheltueli. S'ar cuveni să se facă îndreptare, adică să se orânduiască a fi câte trei paralo de stânjin numai de la moșia ce va fi în pricină a se descoperi și a se hotări, iar nu și de la moșiile vecine ce va face trebuință pentru descoperirea hotarelor a le măsura, și

proces să fie îndemnați a face *prinsóre* între ei pe bani în profitul Casei milelor, că adică care din ei au să câștige procesul ¹ ? Prinsori ca la cursele de cai pe *comptul* justiției !

g) Arestul preventiv în materie penală este din nou hotărît de trei zile, după care cel bănuit de vină este a se trămite la vel spătar, cu tacirul său *examenul* luat ².

portărelel de la moșia mică să ia trépădul județului îndoit, iar de la moșie mai mare să'l ia întreit și până la împătrit. Dar fiind la mijloc hotărâre domnască, rămâne ca să se dea de către Înălțimea ta hotărîre, precum te va lumina Dumnezeu.—1819, Iunie 10.

Gheorgache Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 252.

1. Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . sănătate. Vă facem în scire, că cutia milosteniei, de unde se împărțasesc săraci și sërmanî cu lefi, și de unde se fac și alte folosuri obștesci, trebuință avënd și de alte iraturî, de aceea prin sfatul și al Dumnélor boerilor, după datoria ce au toți de obște, s'au găsit cu cuviință, că la pricinile de judecări ce se caută, orî afară pe la județe, său aci, când se împotrivesc unul altuia și se îndemnă a face prinsori, unul dîcînd că va dovedi, altul că nu, și de acelea prinsori singurî ipotesiarîi voesc și orânduesc pini, adecă plată de bani, său altă osândă, vă poruncim dar ca la ast-fel de pricinî ce se vor cănta atât de Dumnévóstră, cât și de judecătórî, să se facă îndemnare a lega însuși ipotesiarîi osânda cu plată de bani la cutia milosteniei, cu care să pótă face un bun ajutor, și că o veți pune în faptă și o vețurma și o veți păzi totdeauna, să avem Domnia mea însciințare.—1820, Maiu 26

Cod. XCVI, p. g. 148.

2. *Volnicii cu mumbașir către câte-va isprăvnicaturî pentru a căuta hoții pe la grosuri stând mai de multă vreme, și găsindu'î cu examen de pricină să'î ia și să'î aducă aci.*

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Alexandru Nicolae Suțul voevod și Domn al țerei rumânesci. Fiind-că cinstit și credincios boerul Domniei mele, Dumnélui vel spătarul, ne-au făcüt arêtare. cum că ispravnicîi de pe la județe nu urmază poruncile Domniei mele, ce după obiceiî și după condica Divanului sunt date, ca pe hoții și tâlhariî ce se prind și se aduc la isprăvnicaturî spre cercetare să'î tie *numai trei zile la gros*. până să le facă examenele și să'î trimiță la spătărie, ce îi țin zile multe și vreme îndelungată, încă pe uniî cu învinovățirî grele și îi slobod prin mijlocirî și se cacirdisesc (urmare cu totul în potriva voinței Domniei mele), orânduim pe boerul Domniei mele, Stoian Malacolo polcovnic za vênătorî, să mîergă pe la județele de mai jos arêtate unde prin scirea Dumnélor ispravnicilor să cerceteze grosurile său alte, închisorî isprăvnicescî și pe câți hoți și tâlhari va găsi ținuți la închisóre mai mult decât orânduitele trei zile, să'î ia în zaptul lui insoțiți și cu examenul faptelor lor și cu bună pază să'î trimiță la spătărie. Poruncim dar Dumnévóstră ispravnicilor, ca nicî un fel de împotrîvire la acêsta să nu faceți, că veți fi greî răspundători: înșine am graiit, Domnul cu voi.—1819, Septembrie 12.

Cod. XCII, pag. 71.

h) Epitropia evgheniților continuă a funcționa, cum se poate vedea din actele ce dăm în notă. Acestei epitropii i se dă un casier, în 28 Septembrie 1819, care să conserve prețioasele: sineturi, bani și scule luate în păstrare de epitropie ¹.

1. Staroste de neguțători, fiind-că Dumnolui comisul Ianache Slătineanul se află nevârstnic și după părintesca îngrijire și privighere, ce se cuvine să avem Domnia mea pentru folosul și buna stare a tuturor de obște, iar mai vârtos pentru feciorii de boeri, cei sërmanî și nevârstnici, îngrijind și pentru acest nevârstnic, l'am dat prin porunca Domniei mele, sub purtarea de grijă a epitropiei sërmanilor evgheniți, de aceea îți poruncim, ca îndată după primirea acestui domnesc al nostru pitac să publicarisești în totă politia, spre a fi sciut tuturor, ca nimenea să nu îndrăznescă nici a'l imprumuta, nici marfă să'î dea, nici chezușie a Domniei sale să nu primescă, fără de scirea epitropiei, căci ori-care va urma împotrivă fără de scirea și iscălirea epitropiei, să scie cu hotărîre, că rămînea păgubaș, fără de a i se primi nici un cuvînt de pricinuiro; tolco pisah g-pd.—1819, Iunie 1.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 38.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Prea osfinția ta părinte Mitropolite, iubitorule de Dumneșei, Sfinția ta episcopoe al Buzeuului și ceilalți Dumnévóstră epitropilor ai sërmanilor evgheniți, fiind-că Mărióra, fata răposatului căminar Alexandru Colceag, se află petrecînd în văduvie și dintr'acastă pricină rămîne necăutată averea casei sale, nefiind destoinică numita de a o căuta după cuviință, și fiind-că stăpînirea este datore a îngriji pentru acest fel de case, de a nu le lăsa să ajungă la dărăpănare din pricina necăutării, de aceea poruncim Domnia mea, ca îndată ce veți primi acest domnesc al nostru pitac, numai decît să faci zapt epitropia, totă casa mai sus numitei Măriórei, prin amăruntă catagrafie și să îngrijescă de acum înainte a o căuta și a o iconomisi pe sîma ei, cu bună orînduială, ca să mîergă spre creștere și adăogare, în cât va fi prin putință; tolco pisah g-pd.—1819, August 28.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 73.

1819, August 28. Mărióra, fata răposatului căminarului Colceac, pentru greșeli bisericesci s'a'î făcut surghiun la monastirea Dintr'un Lomn sud Vâlcea.

Cod. XCVI, pag. 73.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Prea osfinția ta părinte mitropolite, iubitorule de Dumneșei, Sfinția ta episcopoe al Buzeuului și ceilalți Dumnévóstră boeri efori ai sërmanilor evgheniți, de vreme ce această epitropie esto de trebuință a avea vre-un casier pentru păstrarea veniturilor, sculelor și banilor acelor case, ce se dau sub îngrijirea epitro-

i) Încă din începutul domniei lui Al. Suțu, informat de vel logofet de țera de sus, că este mare neregulă și sgomot în Camera de ședință a Divanului, unde intră ori cine «cu trébă și fără trébă», ordonă Hatmanului, la 20 Februarie 1819, să nu mai fie permisă asemenea stare de lucruri și să rânduiască un zapciū de ai Divanului,

piei, și găsiți cu cale a se orânduî casier mai jos numitul Spirul Gazoti, primită este Dornniei mele, cererea ce faceți printr'acastă anafora, pe care și întărindu-o, orânduim pe numitul casier al acestei epitropiī, cu această orânduială, însă, ca pentru ori câte lucruri, sineturi i scule i se vor teslimatisi de către epitropie să dea și el la epitropie adoverință de primirea lor, precum și baniī ce se vor da și îngrijiscă a'i da în dobândă la locuri s gur, spre folosul și adăogirea venitului acelor case, ale căroră vor fi acei baniī, și până se vor găsi acest fel de obraze sigure, ca să se împrumute, să stea toți baniī în păstrare la Sfânta Mitropolie și gasiindu-se acele obraze să mērgă să rădice orânduitul casier dintr'acastă sumă de bani de la Mitropolie cu scirea epitropiei, atăta sună numai câtă are a se da atunci împrumut, și când va fi a se schimba vre-un zapis, făcēdu-se socotēla dobândilor, sōu a se scădea din suma capetelor vre-unui zapis pentru vre-o trebuință a casei stīpānilor acelor bani, să se săvērșescă și una și alta prin scirea și a epitropiei și tōte zapisele de împrumutări să stea în păstrare, iarăși la Sfânta Mitropolie, sub pecetea acestiī epitropiī, iar orânduitul casier să ție condică curata de tōte lucrurile ce i se vor teslimatisi i de dat i de luat, și să fie dator a paradosi pe tot anul socotēla la epitropie.—1819, Septembrie 28.

(pecetea g-pd.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 418.

Prea Înălțate Dōmne.

Cu smerită și plecată anafora arētām Măriei tale, că întocmirea epitropiei sērmanilor evgheniī s'au alcătuit pentru de a se păzi în tōtă vremea fără de strămutare și să le păstreze cu bună siguranție, sineturile ce va avea fieș care casă. din cele ce se dau sub îngrijirea acestei epitropiī, cum și alte lucruri nișcătore, adecă scule și haine, ci fiind-că vedem că merge spre crescere și adăogire, orânduindu-se multe din case ale sērmanilor evgheniī, cari au sineturi de acareturi, moșii, prāvālii, vii, țiganii și altele, cum și scule i zapise de bani, și acestea tōte urmēză a se păstra fōrte bine și la loc sigur, până sa se slobōdă de la epitropie, au socotit, că de se va bine chibzui și de către Înălțimea ta, să se orânduiască și Dumnōlu Spiru Gazoti din partea neguțătorēscă, pe carele să'l avēni casa de pastrare, sineturilor i a sculelor și a banilor ce va avea fieș care casă și acest neguțător să ție condică după șarturile neguțătorescī de tōte ce i se va teslimatisi de noi prin logofetul epitropiei, și cu acest mijloc nădăjduim să se păstreze tōte lucrurile sērmaunilor evgheniī și va merge spre adăogire câte va fi prin putință.—1819, Septembrie 15.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Constantin Bălăceanu, Iordache Goleacu.

care să stea la uşile camerei de şedinţe şi să nu lase pre nimeni altul a intra decât pre cei cu procesul ¹.

j) Vacanţele la tribunale în genere, se otăresc acelea din vechi, adecă pe luna Iulie, în interesul lucrului câmpului. În această lună nimeni nu pôte fi tras la judecată decât pentru *englimatica* şi tâlhării. În 1820, vacanţa dură de la 1 Iulie la 15 August ².

1. Cinstite şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Hatmane al Divanului, fiind-că am luat Domnia mea pliroforie de la Dumnélui vel logofétul de ţera de sus, cum că în vremea când se teorisesc pricinî de judecăţi de către Dumnélor veliţi boeri, se nrmóză atacsie din pricina multului calabalac ce intră în odaie la Dumnélor, ómenî cu trébă şi fără trébă, din care se dă zăticnire de a nu se putea face cercetare pricinilor cu amăruntul, precum se cuvine; de aceea dar poruncim Dumnitale, ca să orânduiescî într'adins un zapciñ de ai Divanului, care să fie dator, ca în toate zilele când vor corcefa Dumnélor boerii pricinî de judecăţi, să stea la uşă napristan şi să nu lase a intra în casă pe altul, decât numai pe cei ce vor fi trebincioşi la pricinile acelea ce va fi în cercetare, spre a nu se face calabalac şi a se pricinui atacsie; tolco pisah g-pd.—1819, Fevruar 20.

Cod. XCVI, pag. 15.

2. *Publicaţiă pentru contenirea judecăţilor pe luna lui Iulie.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vă facem în scire, că după obiceiul ce se urméză în toţi anii, şi după coprinderea condiceî Divanului Domniei mele, sunt oprite judecăţile în totă această viitoare lună a lui Iulie, fiind vremea a tot lucrul pământului, pentru ca să'şi pótă fieş-care locnitor a'şi căuta de seceriş şi de cósă; decî, iată mai dinainte vă poruncim, să însciinţai la toţi de obşte, ca într'această lună nimeni să nu se pornescă cu jălbî pentru pricinî de judecăţi, că om de afară am poruncit Domnia mea să nu se aducă pentru judecăţi, făr' de numai pentru pricinî de englimatica, acelea nu sunt oprite în nici o vreme; nici Dumnévóstră să nu aveţi a trage pe nimeni pentru pricinî de judecată până după sfârşitul lui Iulie; încî şi pe cei ce ai apucat şi ai intrat şi sunt în judecată, să vă siliţi a le izbrăni pricina şi să le daţi drumul, a nu'î ţinea opriţi şi fieş-care într'această vreme de soroc să fie nesupéraţi de judecăţi, după cum asemenea porunci avem date Domnia mea şi aici pe la departamenturi, ci dar aşa să urmaţi negreşit, însciinţând şi la toţi locuitoriî do obşte, să scie fieşcarele, că nici de aicea nu se va trimite să se aducă nimeni de alte pricinî, făr' de numai pricinî de tâlhării şi englimatica se vor aduce şi Dumnévóstră ispravnicilor pe acelea să fiţi datorî a le căuta şi să daţi poruncă tuturor a se astêmpêra acum şi a se apuca fieşcare de lucrul câmpului cu silinţă şi făr' de pregetare şi fiţi sănătoşi.—1819, Iunie 20.

Cod. XCVI, pag. 44.

Publicaţiă pentru contenirea judecăţilor.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Vă facem în scire, că după obiceiul şi după pravilă, de la qintăiă a viitorului Iulie până la 15

k) Ne rămâne a anexa la acest capitol câte-va acte de diverse procese din domnia lui Al. N. Suțu. Din aceste notăm aci :

Procese de căsnicie. Un bărbat care 'și bate la beție soția de o ucide. Părinții morții s'au fost împăcat în scris cu ucigașul ginere, ținând, că uciderea nevastei lui nu era cu premeditare. Vel spătarul arată casul lui Vodă și că a rămas după mărtea soției un copil aș. Al. Suțu trimite la Ocnă pre ucigaș, fără termen, în 19 Maiu 1819. ¹

ale lui August, ai a fi contenite judecățile, ce sunt între locuitori, spre a putea fieșcare să-și caute de seceriș, cósă i alte lucrări ale pământului ce se urmăzează într'acéstă vreme; decî, iată mai dinainte v'e poruncim, să însciințați la toți de obște, ca într'acéstă vreme nimeni să nu se pornescă cu jălbî pentru pricinî de judecări, fără numai pentru pricinî de englimatica, acelea nu sunt poprite în nici o vreme, nici Dumnévóstră să nu aveți a trage pe nimeni pentru pricinî de judecată, până după sférșitul sorocului ce s'au dis; încă și pre cei ce au apucat de au intrat și sunt în judecată, să v'e siliți a le isprăvi tréba și să le dați drumul a nu-i ținea opriți, și fieșcare într'acéstă vreme de soroc să fie nesupărați de judecări, după cum asemenea porunci avem date Domnia mea și aici pe la departamenturi; ci dar așa să urmați negreșit, însciințând și la toți locuitori de obște, să scie fieșcarele, că nici de aici nu se va trimite, să se aducă nimeni de alte pricinî, fără numai pricinî de tálhării și de englimatica se vor aduce, și Dumnévóstră ispravnicilor pe acelea să fiți datorî a le căuta și să dați poruncă tuturor a se astâmpéra acum și a se apuca fieșcarele de lucrul câmpului cu silință și fără pregetare, și fiți sănătoși.—1820, Iunie 18.

Cod. XCVI, pag. 1'4.

Asemenea pitac s'au făcut și la Hatman și vol spătar, și la mai mare bașa.

1. În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

De vreme ce acest Istrate Abagin au s'evêșit acest fel de cumplită bătae asupra soției lui, în cât i s'au pricinuit și mórte, după pliroforia ce ne dă Dumnóului vel spătarul printr'acéstă anafora, orânduim pe sluga Domniei mele zapciî armășesc, ca să'l ia de aici și să'l ducă la Ocna Telega, unde poruncim cămărașilor de acolo să'l băgați înlăuntru în Ocnă, și de acolo să nu fie slobod fără de al doilea poruncă a Domniei mele, iar orânduitului mumbașir i se va da adevărînță de primirea vinovatului.—1819, Maiu 19.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 87.

Prea Înălțate Dómne.

Un Istrate Abagin ot Têrșor sud Prahova, în trecutele zile s'au trimis la spătărie de către ispravnicatul aceluî județ cu însciințare, că 'și-a omorît nevasta, după care viind davagiî și socriî lui, adecă părinții nevastei, însoțiți și cu alte rude, s'au cercetat pricina de către judecată și atât din cercetarea

Va să ȋică, vechiul obicei al «*deșugubinei*» nu s'a perdut din deprinderile naționale, dar Vodă nu permise aplicarea lui.

ȋudecăței ce s'au făcut aici, cât și de la fața locului de prin vecinii lui, am luat pliroforie cu însciințare, că pricina s'au urmat într'acestași chip: Acest Istrate avea bănuială că nevasta lui umblă în căi necinstite și depărtate de unirea căsnicieî, asupra căreia totdeauna avea privighere, ca să o dovedescă bine, iar într'o ȋi, Miercuri la 26 ale trecutului Martie, viind numitul de la Nicopolea cu nisce marfă a unui neguțator, ca să o ducă la Ploesci, nu 'șî-au găsit nevasta a casă a'î face de mâncare și el necăjindu-se s'au dus la circiuună au bătut vin până s'au îmbătut, apoi neguțatorul stăpânul mărfei l-au silit de au plecat cu marfa la Ploesci, au descărcat marfa acolo, au bătut iarăși până s'au îmbătut foarte, s'au întors a casă la Têrșor inoptat, unde găsindu-șî nevasta s'au îndemnat a o bate de două pricinî, întîi că era foarte beat, și al doilea de bănuiala ce avea, că umblă în căi netrebnice și nu o găsisse în ȋioa aceea a casă, s'au apucat de aî bătut'o. precum obicinuesc proștii și a doua ȋi trezindu-se el din beție și-au vîșut nevasta bolnavă și bătută foarte, fără să scie ce au făcut el în trecut sêră, care acêstă urmare a bătaiei socotind-o drept lucru de nimic și netemîndu-se că să môră nevasta, s'au dus cu tată sêi împreună, au încărcat din deal nisce buți cu vin a le duce cu chirie la Brôza; iar a treia ȋi Vineri în lipsa lui de a casă au murit nevasta, cunoscînd socrii numitului Istrate cum și rudele nevestei lui, cum că nunitul nu 'ș-au bătut nevasta cu hotărîre să o omore, ce cu chip de cercetare, ca să se îndrepteze pe calea statornicieî, iar mai vêrtos avînd și un copil rēmas de țîță, s'au împăcat între dēnșii și s'au ertat, dāndu'î zapis iscūlit de toți davagii și de alți martori cu coprindere, că nu cer împotriva lui nici o rēsplătire, fiind môrte din întēmplare, iar nu cu dinadinsul. Decî cu tôte că nunitul Istrate, după cercetarea ce s'au făcut, s'au dovedit că nu 'șî-au bătut nevasta cu hotărîre de môrte, ce cu chip de ertare, precum s'au ȋis mai sus, dar pentrn că dintr'acea bătaie s'au întēplat a treia ȋi de a murit nevasta, după pravilă tot ucidere se socotesce, însă ucidere nu de voie, ci făr' de voie, din întēmplare, și de vreme ce pârîții și rudele nevestei lui 'i-au ertat greșala și invinovățirea, necerēnd împotriva nici o rēsplătire, iar mai vêrtos avînd și copil mic de țată, ce au rēmas făr'de pârînti și făr'de îngrijitor al creșterei lui, se sprijine nunitul la mila și hotărîrea Înălțimeî tale.—1819, Maiu 12.

Gheorghe Vlahuș spătar.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Cu cale fiind anaforaoa acêsta a praosfințieî sale părintelui mitropolit, după arētarea ce ni se face asupra pricineî, poruncim, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1820, Maiu 8.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt

Cod. XCV, pag. 574.

Prea Înălțate Dōmne,

O Maria, botezată din armenî, soția lui Ionită proin baș Ciohodar al Mărieî sale Scarlat Calimah voevod, au jăluit smerenieî nōstre, că ea fiind fată

Zinca, fata răposatului Constantin al 2-lea, comis din Craiova, e bătută de bărbatu-său *strașnic* și îi ie toate hainele, sălbele și la 28

de armean bogat, și pentru evlavia sfântului mormânt, aș mers împreună cu părinții ei la Ierusalim, și acolo aprindându-se cu dorirea ca să primescă dreapta credință a bisericeî răsăritului și cugetând cu ce mijloc ar dosi de eresul armenesc, s'aș insoțit intru căsătorie cu mai sus numitul, aflându-se în vârstă de ani 17, de unde viind în Țarigrad s'aș și luminat cu sfântul botez prin scirea prea fericitului patriarh, apoi de acolo mergând la Moldova cu Măria sa Domnul Calimah ar fi petrecut în liniște 9 ani; după aceea bărbata seă ar fi început a se alătura la fapte rele prăpădind și cheltuind câștigurile în urmări necuvișe, și vedând ea unele ca acestea ar fi început a'î muștra și așa aș început a se pricinui între dênșii neunire și viața rea, până când cu viclesugurile lui ar fi și surghinit-o la o monastire, iar el aș venit aici, de unde scăpând aș venit și ea după dênșul și el nu voiesce a o mai primi intru căsătorie; pe cari orânduindu'i în cercetarea Departamentului judecătoreî duhovnicescî prin deosebită anafora ne fac arătare, că după ce acești casnici s'aș *adunat*.
 cu petrecania între rudele lui la Țarigrad, spre a fi ajutat la cheltueli și așa puind jăluitoarea în casă cu chirio acolo aș mers cu Măria sa Domnul Calimah la Moldova, spre a se putea chivernisi, iar jăluitoarea făcând multă supărare părintelui Măriei sale aș trimis-o și pe ea la Moldova, ca să șadă cu dênșul, unde mergând și adunând la un loc, de câte ori se orînduia în huzmeturi ea se ținea după dênșul, de nu putea a'și săvârși slujbele; apoi puind-o cu locuința într'o mahala, din multă răutate a ei ne mai putând-o suferi mahalagiii, aș și isgonit-o și ne mai având unde locui aș intrat cu șederea în Curtea domnescă, unde și acolo începând cu asemenea limbuții și îndărătniciu ne mai putând suferi nebuniile, ca una ce aș îndrăsnit a'și schilodi și chiar copiii seî, după arătarea ce aș făcut Domnului Calimah, aș și făcut-o surghiun la o monastire de călugărițe, apoi întemplantu-se mazilie Domnului, Calimah, el aș venit aici după chiverniselu, unde acum s'aș pomenit cu dênșă trăgându'l în judecată, cerând păritul cu a se izbăvi de acéstă femeu înrăutățită; pre care alegere a judecătoreî nerămâind jăluitoarea odihnită, prin apelație s'aș infățîșat amândouă părțile și inaintea noastră; asupra căreia pricină intrând și inși-ne în cercetare, luarăm séma jăluitoarei și din vorbelo i apucăturile ei înțelesom, ca când ar fi schimbată din scaunul minței sale și cum și plină de ruțela limbuței și neînțelegetore de cuvânt, din care se face curată dovadă, că purtările lui să fie adevărate și nu este indoială de a crede că vor fi avut viață rea, și măcar că jăluitoarea între altele mai provalisi și acéstă asupra soțului ei, că ar fi având țiitoare în casă, dar noi după amaruntele cercetări ce taine duhovnicescî am făcut, ne-am pliroforisit ca nu este atins nici într'un chip de acea femeu ce ține în casă, căci după ce este trecută în vârstă, apoi este și schimonosită la chip și nu este de creșut, că va fi având a face cu dênșă, fără numai o ține pentru căutarea copiilor, fiind obicînuu cu dênșă încă de la Moldova, temându-se a rămânea copiii singuri ca nu păzind vremea numita lui soție, când lipsese el din casă, să facă vre-o nenădăjduită primejdie copiilor, și cu toate că păritul bărbata-seă cere a se isbrăni de acéstă femeu, ne mai putând suferi aceste supărări ale ei, dar fiind că aceste urmări ale ei nu privesc tocmai în puterea slobozirei ponturilor pravilei și mai ales având și copii trăitori, găsesec cu cale ca păritul lon să fie dator, ca pe de-o parte

Maiu 1819, Al. Suțu dă în judecata bisericească casul răului traiu, iai pentru lucrurile ce s'aũ luat Zincăi, ordonă judecata la Caimacamu. Craiovei¹.

Dumitru vizitiu sin Petre din Bucuresci, ucide pe un alt vizitiu, pe care il prinde în adulter cu nevasta lui. Justiția il achită din cauză că a ucis pe un hoț al cinstei nevestei lui, decât totuși femeea e surghiunită la Viforita, iar ucigașul e surghiunit la 23 Octomurie 1819, la

să ia casă cu chirie, unde aședend pe soția lui Maria. să o căpuiască cu cele ale hranei și îmbrăcăminte, după starea și pârlejul său, iar pe alta să aibă în grijă și pentru crescerea i căpuierea copiilor, ce aũ și jăluitorea să aibă a fi păzitore la vre-una din bisericile politiei cu rugăciuni și citaniile preoților. ca dora se va mai tãmadui din scãderea stricãciunei sale și când în urmă se va tãmadui și se va îndrepta de ale ei înrãntãșiri, se vor uni iarăși cu petrecerea cãsnicie. — 1820, Aprilie 29.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforoa acosta a Dumnului vel logofetul do țera de sus, poruncim, atât Sfintiei tale, iubitorule de Dumneșeu episcoape Râmnicul, cât și Dumitale cinstitele și credincios boerule al Domniei mele, biv vel spatar. Gheorghie Suțule caimacamule al Craiovei i Dumnvostrea boerilor divaniți de acolo, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde. — 1819, Maiu 28e

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 123.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la acostă jalbă a Zincăi, fata răposatului Constantin II, comis ot Craiova, făcend cercetare, vedui că jalba îi este pentru Neculai postelnicelul, soțul său, tot de acolo, că fără de nici un cuvânt al dreptăței s'aũ pornit a o bate strașnic, luându-i cu carul hainele i sălbî cu galbeni și altele ce aũ avut, apoi în urmă i-a'i scornit că este și nebună; pentru care judecându-se la clericalul Sfintei episcopii Râmnicu, după cercetarea ce aũ făcut și aũ dobândit dreptatea, iai pâritul îi ține în silă lucrurile ei, corënd a se îndatora soțul ei, si aducă lucrurile ce le-aũ luat în casă, și să o ție în cãsnicie. Decî cât pentru unirea sũu pentru neunirea lor în cãsnicie, gãsesz cu cale să fie luminată porunca Măriei tale către Sfintia sa episcopul Râmnicului, supuinu-i canónelor bisericesci, iar pentru cele-l-alte, Dumnului caimacamul Craiovei, să'i judece și să îndrepteze și ce va fi de implinit să și implinescă, sũu neodihnuindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea Divanului în scris să'i sorocescă la luminat Divan. — 1819, Maiu 23.

Vel Logofet.

monastirea Mărgineni, *făr' de soroc*, să-și ispășescă păcatul. La 27 Decembrie 1819 Domnitorul grațiază pe amândoi ¹.

Nu numai femeile măritate erau pedepsite pentru adulter, ci și fetele și văduvele, cari cădeau la lucruri *desfrânate și netrebnice*. Păcat numai că asemenea pedepse se aplica numai la femeile de neguțători și de țărani, dar nu și la boerime! ²

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.*

După arătarea ce ni se face printr'această anafora a judecătorilor departamentului criminalion, milostivire făcând Domnia mea, poruncim Dumitale epistatule al armășiei, să se facă poruncile Domniei mele către egumenul de la monastirea Mărginenii i către stărița de la schitul Viforita, ca să fie slobozi din surghiunlăc și jăluitarul Dumitru Vizitiu și soția sa și 'i volnicim a merge la casa lor.— 1819, Decembrie 27.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCv, pag. 119.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă, cercetând vina jăluitarului Dumitru Vizitiu sin Petre din București, s'a-i găsit treant în condica următorului an No. 29, coprinzându-se, că pentru curvia muerei lui în cele după urmă găsindu-o într'o cărciumă vorbind cu Ioniță Vizitiu ibovnicul femeii sale, prin junghere de cuțit l-au omorît pe acel preacurvar, și după alegerea judecăței și porunca pravilei au rămas nevinovat numitul ucigaș pentru fapta neiderei, dar pentru spăsenia sufletului s'au osândit de către înălțimea ta de s'au trimis surghiun la monastirea Mărginenii făr' de soroc de la 22 ale trecutului Octombrie, precum și preacurva muerea lui la monastirea Viforita. De acesta nu lipsim a înștiința.— 1819, Decembrie 16,

Constantin Stolnicu, Costache Ralea.

2. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă printr'această anafora de netrebniciile și defăimatele urmări acei Ecaterina Văduva, s'a-i și osândit cu osebită poruncă a Domniei mele, a se trimite surghiun, la schitul Viforita ot sud Dâmbovița, poruncim însă Dumitale vel agă, ca mai întâi să se asigură toate lucrurile ei cu catagrafie curată de orî-ce, dându-se în păstrarea rudelor sele, cari să grijască și de hrana ei în câtă vreme se va afla depărtată, și apoi să se pue în lucrare cea-l-altă poruncă a Domniei mele.— 1820, Ianuar 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCv, pag. 158.

Fică fugară. Cu muscalii a fugit o jună fată. Maică-sa capătă de la Vodă voie să mîrgă în Rusia să'și aducă copila.¹

Prea Înălțate Dómnne,

O Ecaterina Văduva, lăcuitore la Pescărie, *fin-1 nărvită la lucruri de-făimate și netrebnice*, nu încetază pricinile și gâlcevurile ce se întîmplă în casa ei, precum și astă noapte, aflându-se în casa ei omeni netrebuici, din cari se adună acolo, a'î făcut gâlcevă și a'î bătut pe nisce cavafii ce veni de la nuntă, asupra căreia nu numai vecinii, dar și rudele ei a'î făcut davagelăc, că nu'și pot avea odihnă din pricină'î și tot-deauna pătinesc necinste cu cele fără de orânduială urmări ale ei; ci pentru ca să înceteze gâlcevurile, care din pricină'î se urmăză în mijlocul tîrgului, să se odihnescă vecinii despre supărările ce li se fac, să se izbăvescă și rudele ei despre cea de tot-déuna necinste ce li se pricinuesce, iar mai vîrtos *fiind trecută în vîrstă*, să'și mîntuiască sufletul și firea de voeși, găsească cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale. a se trinite surghiun la monastire, spre îndreptarea rămășiței vieței ei, iar hotărîrea rămîne la Înălțimea ta.—1820, Ianuar 19.

Vel Agă.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodâr. Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ne dă Dumnóluî vel logofétul al străinelor pricinii, printr'acéstă anafora, de vrome ce s'a'î dovedit că acea Ană pe care voesce jăluitoarea a o aduce de la Rusia, este fată bună a ei, primim Dombia mea cererea jăluitoarei, și'î dăm voie și slobodenie ca să'și aducă pe mai sus numita fica sa aici.—1820, April 1.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCV, pag. 448.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale de la acéstă jalbă am făcut cercetare și dintr'un martiricon al mahalagiilor ot mahalaoa Livedea gospod., ce'mi aduse jăluitoarea, adevrită și de protopopul Teodor ot tam, carele și însuși a'î venit aici față, luai'î îndestulare, că acéstă Ană cu adevărat este fata jăluitoarei și că în zilele rușilor o și măritase după un Dumiiu Dulgheru, pe carele a'î petrecut întră căsătorie ca la doi ani, apoi lăsându-se de dînsul, a'î fugit prin alte mahalale, și cînd s'a'î rădicat armia rusescă de aici, dice mahalagiul, că aude'î și ei pentru numita Ana, cum că a'î fugit cu ruși și de atunci până acum nu s'a'î mai aude unde se a'î, și că popa Grigore, tatăl Anei, cum și Dumitru Dulgheru, soțul ei, se a'î morți, și cât pentru rugăciunea ce face jăluitoarea a i se da voie să aducă pe fica-sa aici, rămîne la milostivirea Măriei tale.—1820, Martie 23.

Vel Logofét.

Un cas curios de bigamie se pöte vedea în actul ce dăm în nota de aci ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospod. Zemle Vlahisroc.*

Pe acöstă anafora a judecätei departamentului, amëndouë părțile rămăind mulțămii și odihnii, aii dat și adeverință în scris sub iscăliturile lor, la canțelaria Divanului Domniei mele, adeverită și de către Dumnélni vel Hatman al Divanului, care s'aü vëdüt și de Domnia mea, și poruncim atât Domniei tale, cinstite și credincios boerul al Domniei mele, biv vel spătarë Gheorghe Suful, caimacamule al Craiovei i Dumnévoastră boerilor divani, de acolo și Dumnévoastră ispravnicilor din sud Mehedinți, să se facă urmare întru töte, întocmai precum mai jos se coprinde, prin sluga Domniei mele. . . . aprod hătmănesc ce se orânduî mumbașir.—1819, Iunie 22.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 227.

Prea Înălțate Dömne.

Catinca Cernătesca din sud Mehedinți, prin jalba ce aii dat Înălțimei tale, pentru bărbat-söi Zamfirache Cernătescu, dice că vëduvă fiind, a luat în căsătorie pe numitul cu destul zestre, și din nenorocirea ei întëmplându-se să iasă omul cu năravuri rele, după ce i-a prăpădit multe dintr'ale zestreii, apoi o bate și o căznesce, pentru neputința omenirei; temëndu-se de pierdarea veței, a alergat la mila Măriei tale, cerënd împlinire pentru lucrurile ce prin föia de zestre anume se arată i baniü ce i-aü dat în năht și desfacere de căsnicia lor, și din luminată poruncă prin zapcilăcul Dumnélni vel Hatman al Divanului s'aü înfățișat în judecată, jăluitoarea însă prin vechil postelnicul Iordache Episcopescu și cu Zamfirache bărbat-söi, care spre răspundere ne arată jalbă dată către Măria ta asupra Catincei, nevastei lui, arëtând multe ponosluiri asupra soției sale și apërându-se, că întru nimic vinovat el nu este, ci ea dimpreună cu părinții ei, cari voesc să'i spaigă cası, și la amëndouë jălbile lor, vëdënd că prin luminată buinrdizmä se poruncesce că pentru unirea în căsnicia lor söi neunirea lor să cerceteze Prea sfinția sa părintele mitropolit, iar pentru cele ce vor fi avënd a cere unul de la altul, să se cerceteze de către acöstă judecată. Pentru aceea dar am dis orânduitului zapciü al Hătmăniei de aü înfățișat mai întëiü cu amëndouë jălbile innaintea Prea osfinției sale părintelui mitropolit, și după cercetarea ce aü făcut, dovedind Prea osfinția sa, că Catinca a avut legiuit bărbat întru întëia căsătorie pe un Sandul, tot de acolo, și pentru priein nedovedite și fără cercetare bisericescă ce numai între sineși prin zapise s'aü desfăcut, luând Catinca pe pâritul Zamfirache și acel Sandul pe altă femeie și de biserică nu sunt despărțiți, prin întărire la anafora clericatului de la 13 ale următorei lunı, hotăresce Prea sfinția sa, că Catinca să rămăe întru cununia legiuitului söi celui dintëiü bărbat, iar Zamfirache slobod a se insoți cu cine va putea găsi, răspundënd însă zestre ce va fi luat de la Catinca, și pentru cheltiala ce a arëtät'o Zamfirache, că a făcut în trebile socră-söi, dice Prea sfinția sa, să'și caute cu acela de va avea dreptate: apoi după izbrănirea judecätei bisericesci de iznövä înfățișându-se innaintea nöstră, am intrat în cercetare pentru cererea ce face unul de la altul, și am cerut föia de zestre a Catincăi,

Calpuzani. Fabricanți de monede false se prind în mai multe rânduri, dar nu li se mai taie mâinile ca altă dată, ci sunt pedepsiți

pe care o vedurăm la mâna lui Zamfirache, scrisă din trecutul lët 1818, Ianuarie 27, iscălită de Constantin Cernătescu, tatăl Catincăi, și între alte condee, este trecut și talerî 5000 naht; am întrebat pe Zamfirache, de au primit tôte deplin de la Catinca, câte anume se arată în fôia ei de zestre și răspune, că tôte cele-l-alte le-au primit deplin, însă nu din noi, ci în starea ce rămăsese de la bărbatul ei, Sandul, și după cum se află le-a lăsat în bună păstrare la casa sa, în sud Mehedinți, iar din naht au primit numai talerî 1.000, fiind-că talerî 4.000 îi are tatăl Catincăi puși în păstrare la un Nicolae Radović, neguțator ot Craiova, dicând Zamfirache, că lucrurile zestreî și acei talerî 1.000 mergend a casă le ve răspunde tôte, cerend însă și el a i se socoti folosul zestreî la talerî 4.000 de când s'a i cununat și până acum la desfacere, fiindu-se în sémă și banii ce a i cheltuit în trebile socră-sôî; asupra căreia provlime răspune și vechilul Catincăi, că de va răspunde și Zamfirache tôte lucrurile zestreî după ființa întru care era când le-au primit, iar nu după cum se a lă acum și acei talerî 1.000 fără cheltuiala judecătîi, i se va socoti folosul după a sa cerere, iar pentru orî ce socotolă va avea cu tată-sôî, ea nu se amestecă și nici că se îndoréză a i răspunde cu din ale zestreî, ci să i caute de la cel care l-au volnicit să cheltuoscă. Decî vedend noi, că judecata biserice-că, căsătoria lor a i cunoscut o arnată împotriva pravilelor bisericescî, și prin întărire la anaforoa clericatului Proa sfinția sa părintele mitropolitul le desparte căsnicia, rămăind Catinca întru căsătoria legiuitului sôî, întru al întîiului parlej și Zamfirache volnic a se însoți după alta; de aceea și noi nu am putut da ascultare la cererea ce făcură, atât o parte cât și alta ci găsim cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, orânduitul aprod hătmănesc luând pe Zamfirache de aici, să l ducă în casa lui, în sud Mehedinți și prin marifetul Dumnélor boerilor ispravnicî ai județului, să imp înescă Catincăi tôte lucrurile ce anume se arată în fôia ei de zestre, dimpreună cu acei talerî 1000, însă câte din lucruri va fi în pēr să le primescă Catinca în starea ce se va fi aflând acum, iar câte vor lipsi cu totul, să se socotescă prețul lor după ființa ce se va dovedi că a i fost când i s'a i dat de zestre dimpreună și acei talerî 1.000 și Zamfirache orî ce socotolă va avea cu Constantin Cernătescu, tatăl Catincăi, își va căuta cu dēnsul; către acestea, mai provalsi vechilul Catincăi dicend: Zamfirache, când Catinca era venită aici sa i caute cu dēnsul judecată pentru interesurile sale, vrēnd să pue în mână acei talerî 4.000 ce erau puși în păstrare la ael Nicolae Radović neguțator din Craiova, și vedend că neguțatorul nu i dă, au amblat să i ridice prin marifet de judecată, dintr'a căruia pricină rădicându-se de acolo banii ce s'a i pus la altă mână, a i plătit tatăl Catincăi și deciuiala la toți banii cerend ca Zamfirache să stapănescă banii pentru deciuiala ce a i dat, și fiind-că Zamfirache împotrivă se apară dicend, că el a i cerut numai talerî 2800 și nevrend să i dea, a i rémas tot la ael neguțator Nicolae Radović, fără a se rădica vre-nu ban dintr'aceia de către dēnsul la altă parte și pentru acestă pricină dicem, ca să fie luminată poruncă către cinstita căimăcămie a Craiovei, ca să cerceteze și dovedindu-se, că din pricina lui Zamfirache se vor fi ridicat acei bani de la numitul neguțator într'altă parte, pe când Catinca se afla eșită din casa lui și va fi plătit deciuială la zăbit pentru acei talerî 4.000 sôu și mai puțină deciuială, atunci să se îndă-

cu Ocna, ba pre unii din ei, fiind supuși, îi iartă și de Ocnă și se mărginesce Domnia a cere la Aghenție expulsiunea lor peste hotarul Ardealului. ¹

toreze Zamfirache a plăti câți bani se va dovedi că s'a plătit deciuială, iar împotriva dovedindu-se, adică că el nici un davagilac nu a făcut să ridice banii de la acel neguțator, pe cînd se afla Catinca aici în București, acum și banii stau tot la acel neguțator, fără să fi dat vre-o deciuială dintrênșii, să rămăie în pace și nesupărat de cererea acésta, iar hotărîrea rămăie la Măria ta. 1819 Iunie 8.

Dumitru Drăgănescu, Răducanu Sărdar, Ștefan Fărcășanu, Cerchez Armaș, Hurmuz vistier, Nicolae Postelnic.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă printr'acéstă anafora a departamentului de criminalion, milostivire făcënd Domnia mea asupra arêtaților vinovați, îi ertăm din osânda ocnei, și poruncim Dumitale epistatule al armășiei, să li se facă itlacul Domniei mele, aducëndu-se aici, poruncim ca prin scirea c.nstitei aghenții să se isgonescă afară din hotarele țerei, cu hotărîre ca nici odiniöră înapoi să nu se mai întörcă.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCv, pag. 208.

Prea Înălțate Dómne.

Vinovăția jluitorilor s'a găsit trecută după orânduială la condica examenelor cu No. 43 și No. 63, câte cinci aceștia săvêrșitori a faptei de calpuzanlic, din cari lude trei anume: Constantin Atanasiu Zachinteos, i Dionisie Tronos și Nicoli Panaiot Melintios, aceștia prin anafora a Dunelui vel spătarul, se arată, că a făcut talere mincinoase de alama galbenă, și prin luminată hotărîrea Înălțimei tale de la 30 ale trecutului Decembre, în loc de osân la morțel, ce orânduiesc pravilele, milostivindu-te Înălțimea ta cu ușurință de pedêpsa lor, s'a osândit la ocnă fără de soroc, de sunt acum apröpe de trei luni, iar cei-l-alți doi, Ion Razis cofetarul Chefalonitis și Iordache Itachisios sin Nicola Vizmos aceștia au vrut să facă calpuzanlic de mahmudiele, dar până a nu pricinui pagubă obștiei, mai nainte s'a descoperit, găsindu-se la dênșii calăpurile de mahmudiele și pentru a lor faptă după pravil. fiind osândiți iarăș la mörte, de către Înălțimea ta cu milostivire ușurându-le pedêpsa, s'a trimis la ocnă fără de soroc, de la 14 ale trecutului Decembre de este o lună și jumătate de acésta nu lipsim a însiinta Înălțimei tale.—1820 Ianuarie 18.

Constantin Stolnicu, Ștefan Costescu, Costache Rădeanu.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

De vreme ce acest Calpuzan vinovat Toma Titopolitu este nevârstnic, după pliroforia ce ni se dă printr'acéstă anafora, milostivire făcënd Domnia mea asupra'i, îl ertăm din surghiunlic, pentru care și poruncim Dumitale epistatule

Dreptul de proprietate. Prin acte din April 1820 Al. Suțu recunoșce dreptul tirgoveților din orașele libere, de a prinde din locul moșiei domnesci a tirgului, și a și-l apropria, ca loc liber ¹.

al armășiei, să se facă itlacul Domniei mele după orânduială, cu această hotărîre însă, că aducându se a cî, să dea legătură prin cheazășie sigură, precum mai în jos se arată.—1820, Februarie 4.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 236.

Prea Înălțate Dómnne,

Cu plecată anafora înștiințez Măriei tale pentru un Toma holteiu Titopolitis, carele după luminată hotărîrea Înălț mei tale se află trimis surghiun la monastirea B. strîța din sud Vâlcea și se ține la aceeași închisóre de este o jumătate de an, cu invinovățire pentru fapt de calpuzanlic, de ce a i lucrat un argintar făcënd câtevași mahmudele în tovărășie cu acest Toma locuitor i aflându-se în sud Argeș, unde li s'a i descoperit fapta și s'a i prius numitul, iar acel argintar a i fugit peste Dunăre. Ci fiind numitul Toma nevêrstnic i s'ar socoti indestulă pedópsa de cînd se ține la aceeași închisóre, ca să te milostivești Înălțimea ta, să se erte, slobođindu-se prin vrednică cheazășie, ca de acum înainte să se ferescă de cea mai mică faptă roa, hrăniadu-se cu munca dróptă, iar impotrivă mai îndrăsnindu-se, chezașii să fie răspundători, atât la vre-o pagubă, cât și la pelépsa ce i se va cuveui după pravilă.—1820, Februarie 2.

Iancul Racoviță.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

După pliroforia ce ne dă Preaosfinția sa părintele mitropolitul printr'acostă anafora, de vreme ce din vechime este obicei i legiuit la orașele cele slobode (precum este și acel oraș Têrgu-Jiului) de a fi voluici orașanii, ca să coprinđu locuri slobode avëndu-le întru a lor desăvêrsită stăpânire, și după ce odată ce se fac stăpâni nu se pôte în urmă a li se mai lua înapoi de către alții și de vreme ce aceste locuri le-au avut jăluitórele coprinse din loc slobod domnesc, și le-au stăpânit liniscite cu binalele ce a i pe dênsele, iar n'au fost slobode cînd s'au afieorisit de către Domnia sa Ioan Vodă Caragea la biserică domnêscă din mai sus numitul oraș Têrgu-Jiului, nici a i avut vre-un amestec cît de puțin acostă biserică mai nainte afieromei la aceste locuri, de aceea dróptă și cuvinicióșă, este chibzuirea ce a i făcut atât Preaosfinția sa părintele mitropolit, cât și logofetia. asupra acestii pricin i hotărîm, ca jăluitórele Manda Brăilóica i Manda Crăsnăróia slugerésă, și Bănică i Iordache frați Politimoși, să și stăpânêscă acesse locuri în pace și fără nici un fel de supêrare de către biserică domnêscă a Têrgu-Jiului și de către epitropii acestii bisericii. — 1820, Aprilie 2.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCV, pag. 512.

Asemenea drept este foarte străvechiu și 'l aflăm în sus și în Moldova.

Prea Înălțate Dómnne

Urmând luminatei porunci, am vedut arătarea ce se face Înălțimei tale printr'acés'tă anafora, pentru trei siliști d n orașul Têrgu-Jiului, pe care din vechime au fost case ispravnicesci, și după vremi rămânând locul slobod și notrebuincios a mai fi case ispravnicesci, s'a i coprins de trei obraze orășani de acolo și unii și-au făcut case, care locuri le-a i stăpânit, cum și soții lor în diastimă mai mult de 10 ani, iar în lét 1813 Măria Sa Ioan Vodă Caragea, după cererea episcopilor bisericei domnesci de acolo, prin hrisovul Măriei sale, au hărăzit aceste trei siliști biserice și să ia embatichiu pe an câte 5 oacă cêră, pentru care dîce Dumnêlu i vel logofetul, că locurile acestea avendu le jăluitoarele întru a lor stăpânire mai nainte până a nu se da hrisovul Domnului Caragea, coprinse nu din locul biserice, ci din loc slobod domnesc, precum au coprins și alți orășeni din vechime, dreptate au la rugăc unea și cererea ce fac, pentru care arêtam Înălțimii tale, că la orașe *slobode*, *precum este și orașul Têrgu-Jiului, au avut orășanii din vechime slobodenie legiuită a coprinde locuri slobode și a le avea întru desăvêrșita lor stăpânire și după ce odată apucă de se face stăpân pe dênsele nu mai pôte a li se mai lua de alții*, și smerenia noastră mai nainte avênd âmbларе pe la Têrgu-Jiului, ne sunt sciute aceste locuri cu binalele ce au jăluitoarele pe dênsele ce se află întru a lor liniștită stăpânire, iar biserica domnêscă n'au avut nici vre-un amestec, nici vre-un alt loc a se însărcina cu acestea precum și chiar din hrisovul Domnului Caragea (*care de Măria ta încă s'au înnoit*) se face dovadă că n'au fost ale biserice, ci atunci le afierosesc, și de vreme ce n'a i fost slobode când s'au afierosit, ce sub stăpânirea jăluitoarelor cu sumă de ani mai nainte de afieronă, după dreptate și după obiceiul ce din vechime este legiuit și canonisit într'acéstă fêră pentru orașele cele slobode, precum mai sus arêtam Măriei tale, nu se putêu afierosi aceste trei siliște biserice; de aceea chibzuirea Dumnêlu i vel logofetul o găsim și smerenia noastră cuviinciosă: a rămânea jăluitoarele nesupêrate și să i aibă locurile acestea întrn desăvêrșită a lor stăpânire, fără câtuși de puțină băntnială, în vreme ce ele le au coprins din loc slobod domnesc și l'au avut în liniștită stăpânire atâția ani, iar pentru pricina socotolilor și episcopiei acei bisericei gospod ot Têrgu-Jiului vom face deosebită arêtare Măriei tale, după deosebită b. uirduzmă ce este dată la altă anafora a cinstitei logofetii. — 1820 Martie 13.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

Dăm în anexele la acest capitol:

Jurământul mare deferit unu evre i; anchete în procese reclamate de sud. i austriacesci și de un sudit frances Iacheti; Catagrafia averei muribundului C. Giuvara ca să se asigne creditorii lui; o adopțiune sêu *ioterie*; procesul intentat de emigratul boer acum generalul C. Varlaam, contra clucerului Leșlui, tovarășul lui la întreprinderea poștelor, în care proces în luența Rusiei a prevalat asupra droptăței, de a i venit trôba la ștergerea lui Deșlui diu aihondologie, pentru că n'a voit să se supună nedreptelor sentințe ale Divanului; diverse procese de încălcări de hotare, de hotarnici, etc.

CAP. VIII.

Finanțele.

Obligat prin firmanurile de Domnie a îngriji de liniștirea țerei agitată de jafurile lui Caragja, Al. N. Suțul întreabă oficial pre Marele vistieriu ce-i de făcut pentru îndreptare? Marele vistier Barbu Văcărescu, prin anafora ce am adus-o la capitolul despre administrațiune, propune măsuri, cari mai toate tind a face din vistieriu cel mai important boeriu din Divanul țerei. Văcărescu cere, ca nu numai slujbașii vistieriei, ci și ispravnicii să fie numiți după alegerea Marelui vistier. Devenia deci acesta cel mai influente velit boier din Divan. Nu vom reveni mai pe larg aci asupra anaforei lui Barbu Văcărescu.

Cea dintâi grijă a lui Suțul și a guvernului său este de a înmulți numărul locuitorilor țerei, ceea ce înseamnă: înmulțirea dajnicilor. Vechiul obicei al constituirei de *slobozi* cu privilegii și scutiri, nu mai se practica de cât-va timp și totuși străini, Sârbi, Români de peste munți, veneau în țară și rămăneau aci. Adevărat că agentul austriac va reclama repatriarea acestor din urmă, dar Divanul și Vodă vor refusa, declarând că, după vechiul obicei al țerei, ori care străin se stabilește în țară în condițiuni de lucrător de pământ și se supune la toate datoriile către țară ale *raelilor*, ale supușilor pământeni, nu mai este considerat de străin. Cu acest mod Al. Suțul reținu în țară mulțime de Români, mulți veniți aci în timpul fometei din urmă din Ardeal și Ungaria. Decât nu târziu, mai mulți din acești noi coloniști ai țerei, vedându-se prea împovorați de dări, cer să se ducă,—ba mulți se și duc de la sine îndărăt, peste munți. Ca să oprască această despopulare a țerei rumănesci, la 19 April 1819, Divanul intră cu anafora la Vodă, propunându-i scăderea de un taler la sfert la darea cea obișnuită a țeranilor pământeni, în favoarea noilor așezați prin sate și cu adăogirea că noii așezați locuitori, să nu fie trecuți la catus ihurile vistieriei ca *lude*, ci pe cap, *nominativ*. Caragja ordonase simpla înscriere a acestor noi veniți între birnicii pământeni. Acesta nu le convenise noilor așezați și începuseră a se imprăști. Acum Divanul lui Al. Suțul revine asupra hotărârii lui Caragja și nu numai acordă scăderea de un taler la sfert din dar, ci încă hotăresce, că această dare este individuală și nu pe lode—cu *cislă*, și că ea va fi percepută nu de ispravnicii ordinari, ci de «deosebiți ispravnici» ai s'rei-nilor, de cari vor fi: unul în Valahia cea mare și altul în cea mică,

Se vor numi și trei ómenî din al Visteriei, cu sciință, practicoși și cinstiți, din carî doi pentru județele cis-oltene, câte unul de 6 județe, și al treilea pentru județele trans-oltene. Aceștia vor face *așezirea străinilor*, după orînduiala de sus, lăsând afară din aședare pre cei ce se vor dovedi că sunt vechi pămîntenî. Aceștia vor fi dați în cîsla satelor. ¹

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Vădînd Domnia mea coprinderea acesteî anaforale și a celor mai mulți veliți boeri ai Domnieî mele halea și mazilî, și chiar cetînd aceste arătate întocmirî a acestor streinî, ce au venit hălaiduitori în pămîntul Valahiei, din părțile vecinătăților, am cunoscut-o că este făcută din partea Dumnélor, ca de nisce bunî patrioți ai pămîntului, înteiû, spre a dobîndi țără acésta cu mulți salășluitoři de prin alte loturi, a se împodobi orașele și alte locuri, carî au trebuință spre înmulțirea hranei și a agoniseloî, iar nu a se împrăștia și cei earî au năzuit cu a lor locuință în acóastă patrie. Al doilea, că privesce întru tóte spre obștescul ajutor al tuturor de obște, după alcătuirea care este făcută cu a se scădea din baniî Dumnélor dajniciî, câte talerî unul, la fieșcare sémă primită este Domnieî mele arătarea și cererea Dumnélor, și poruncim Domnia mea, Dumitale cinstite și credincios boerule al Domnieî mele, vel vistiere Barbule Văcărescule, să se facă urmare întru tóte în tocmai după coprinderea anaforaleî, adecă de la Iunie înteiû, să se dee de la vistierie Domnescile nóstre porunci către ispravnicî județelor și către locuitoriî dajniciî, făcîndu-li-se cunoscut că s'au scădut câte talerî unul, la fieșcare sfert, din talerî 19 ai vistieriei, și să rămăe a răspunde câte talerî 18 la fieșcare sémă, spre a cunoșce în faptă mângăere și mulțămire locuitoriî Domnieî mele, să se rînduiască și trei credincioși dintr'ai vistieriei, carî vor fi cu sciință, cinstiți și cercați, însă doi la județele de dincóce de Olt, fieșcare la câte șése județe și altul la cincî județe ot pres'e Olt, ca împreună cu ispravnicî județelor și cu cel ce se va orîndui ispravnic al streinilor, să facă cercetare cu scumpătate pentru câți streinî vor fi adeverați veniți din părțile vecinătăților. să se așade la orînduiala străinilor și să se facă pentru dênșîi catastih de numele, sinul i satul unde se vor afla locuitoriî, iar câți dintre pămîntenîi țerei, cu înșelăciune se vor fi amestecat în cursul trecuteî vremî printre străinî, toți aceia să se dee pe la satele lor, cu adaosul cel cuviincios de lude, după starea și puterea ce vor avea și să aibă Domnésca vistierie, osebită îngrijire, ca să se păzescă acéastă întocmire dintre pămîntenîi țerei, printre străinî, și când de acum înainte vor veni din părțile vecinătăței niscare-va străinî, să îngrijască ispravnicul lor, împreună cu ispravnicî județelor, să 'î cerceteze și dovedindu'î străinî întru adevăr, să 'î așade la orînduiala lor împreună cu cei-l-altî, iar găsindu-se pămîntenî stramutați din alte județe, să se înapoeze de unde mai nainto vor fi fost cu locuința lor, ca să nu se mai întămple la acésta cătuși de puțină catahrisis, căci, când de acum înainte se va face împotrivă urmare, cu a se amesteca vre-un pămîntean între străinî, si scie cu hotărîre că se va pedepsi acel ispravnic al străinilor pentru neîngrijirea sa.—1819, Aprilie.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

«Cisla», care în principiu este un ideal al democrației moderne, căci este aședarea dărilor proporționale, nu o primeau noii coloniști,

Prea Înălțate Dómne.

Două luminate pitace ale Măriei tale, unul de la 2 și altul de la 24 ale trecutului Fevruar, cu multă plecăciune am primit, prin care ni se poruncesce pentru pricina întocmirii aședării străinilor, că atât după pliroforia ce s'a i dat de către Dumnlui vel banul Grigorie Ghica, când s'a u aflat în dregătoria vistieriei i de către Dumnlui vel vistierul ce se află acum, cum și dintr'al ispravnicilor de obște înscințări și din nenumăratele jălbi ale acelor străini, este o desăvârșită încredințare, că în loc de a se înmulți u locuința aici în pământul țării, au început a se împrăști, și dintr'această mișcare, osebit că urmăzează a perde țera pe străinii ce au apucat de s'au sălășluit aici, și a rămânea lipsită de folosul și îmbivșugarea ce se pôte pricinui din adaosul locuitorilor, dar se dă și o mare pricină de zătienire și altora din țări străine, cari ar cuteza a veni aici spre sălășluire, asupra căreia pricină, adunându-ne cu toții. am făcut chibzuire, precum ni se poruncesce, de care după neapărată datorie, facem cunoscut Înălțimei tale, printr'această a noastră prea plecată anafora, că intru acésă patrie a noastră dintru 'nceput, mai dinainte fiind alunare de noroi din multe părți, au ajuns cu mijlocul acesta polițiile și toate părțile intru bogăție de îmbivșugare și podobă. în vreme ce din vechine era pământul cu totul nelocuit din unele răzvrătiri, îndemnându-se un trup de străini, atât de serbi mărginași de Dunăre, cât și din unguri din Transilvania și Ungaria au alergat să locuiască în patria noastră. ca la o scăpare, silindu se cu multă sudore și osenele spre dobândirea hranei lor și a lucrării pământului, deschidând locurile acestor țări și împodobiindu-le cu nenumărate semănături, în spre îmbivșugarea obștiei, întocmind slobodie și sate întregi la lét 1792, când, (cum și ce fel nu scim), s'au stricat ispravnicaturile străinilor, s'au dat o adevărată pricină a se face de atunci o desăvârșită încetare a întocmirii slobodiilor și satelor noue și iarăși la lét 1812 de când s'au aședat ispravnicaturile străinilor și până la lét 1818, s'au făcut slobodii și sate întregi, așa dar străinii se puseseră în urmă intru orânduială cu mulțămirea lor, spre ore-care folos a domnescei vistierii, și ei însuși vedând cu ochii lor în faptă mângăere la străinătatea lor, unul pe altul dintre dênșii îndemnându-se. au venit din vecinătățile locuri și s'au întocmit nu cu puțină sumă de familii, care au început să se așede încoco și încolea prin județe, și dintru acesta să se ajute cu îmbivșugare și obștea și stăpânii moșilor și către acestea și domnósca vistierie cunoscea din aședarea lor orezi-care folos prin răspunderea dădiei tetreminiilor, care se împlinea prin ispravnicaturile se se întocmiseră, și au curs acesta până la trecuta luna Septembrie, lét 1818, când prin cea către Înălțatul Domn Ioan Vodă Caragea anafora, se coprindea pe lângă altele, că treburace să se lege toți acei străini cu lude în domnósca vistierie, precum și cei l alți birnici ai pământului, dându-se intru otcărnuirea ispravnicilor județelor și să lipsescă amănțou ispravniciele străinilor, cu cuvânt că mulți dintre pământenii birnici, amesteându-se prin înșelătore mijloce între cei adevărați străini. se pricinuia cu acesta dărăpănarea satelor județelor. Acest fol dar s'au dat domnescul pitac și s'au început a se pune în lucrare de la trecuta lună a lui Decembrie, aședându-se adecă și străinii cu lude, dar ei nesuferindu-so a se vedea în rândul

din cauză că se făcea cu mari abusuri, trecându-se între *mijlocași* orî *codași* indiviđi cari prin averea lor erau *fruntași*.

pămîntenilor birnici, ca nisee obicinuiți fieș-care dintre dênșii *săși* *respunză dajdia pe capul si'ă osebit*, s'au ivit din multe părți jălbi, cu cererea, ca să li se pázoscă cea dintîiu întocmire a lor, alții cerënd voie de a se întorce de unde au venit, din care s'au și împrăștiat, spre a merge la locurile lor, de unde mai nainte au fost, cu care acesta se dă mare pricină în țără, isterisindn-se de mulțimea hălăduitorilor, ce priu lucrarea pămîntului aduc imbișugare locului și la domnescă vistierie cu scăderea dăjdiilor, mulți însă dintre dênșii s'au încredințat, ca să aibă îngăduială până se va da luminată poruncă de urmare, întocmirea aședărei ce s'a i făcut în urmă, privind la legarea străinilor cu numărul ludelor, spre ușurarea locuitorilor birnici; întru adevăr este de folosul țerei, fiind întocmit după canónele dreptăței, căci străinii cari locuiesc și se hrănesc întru această țără, cu cuviință este de a fi ei dajuici, dar fiind-că s'au arătat cele mai sus diiso discolii și dintru aceste se vede învelerat, că este cu neputință a se pune în lucrare pontul pentru întocmirea aședărei străinilor în numărul ludelor, și fiind-că aceste discolii se vede că s'au cunoscut mai dinainte și de către Măria sa Domnul Caragea, după întărirea aședărei, întru care se coprinde, că pentru întocmirea străinilor la orânduiala ludelor se va da deosebit către vistierie pitac, arătător mijlocului, cu care se cuvine să se facă această întocmire și dintru acest pitac, care s'au dat în urmă către vistierie, se arată mijlocul economiei, cu care vrea să iute în lucrare acest pont, pentru întocmirea străinilor, trebuință face a se pune un soroc de vreme spre desăvârșita lor întocmire, întru care vreme să se facă cuviincioșă chibzuire și să se găsească mijlúcele, prin care să se aducă la bună săvârșire pricina acesta, și străinii întru această diiastimă de vreme să se otcărnuiască tot cu mijlocul ce se otcărnuia înaintea aședărei, de către *deosebiții lor ispravnic*, puindu-se în lucrare nna ca acesta, cu atăta mai multă grabă, cu cât curgătoare vreme a primăverei ajută cugetul de împrăștiere al străinilor, cari nesuferind ca să se otcărnuiască de către ispravnicii județelor și zapcii pămîntenii, precum cei-l-alți birnici, negreșit se vor împrăștia, fugind fieș-carele la locul lui de unde mai nainte au fost. Iată în față și vremea primăverei, care prea mult ajută cugetul cel de împrăștiere, căci nesuferind nici într'un chip a se vedea pe sineși în lude precum și cei l alți birnici, nici să se otcărnuiască de către ispravnicii județelor și de către zapcii plășilor, fiind obicinuiți cu a lor ispravnicat, se vor sili ca să pue în lucrare cugetul ce au de împrăștiere; de aceea trebuința urmăză a se face o bună chibzuire pentru acești străini, cu care nu numai cei ce se află acum într'acest pămînt să nu se risipescă, ce și alții asemenea lor să se îndemneze a veni, să hălăduiască în țără, ca să se împodobescă mai mult politile, satele și locurile, ce până acum sunt pustii de ori ce locuință omenescă, fiind lățimea țerei prea revărsată, iar locuitorii prea puțin. Drept aceea ni s'au părut cu cuviință și prea de trebuință, ca să rămăe acești străini cu numirea ce au avut și mai nainte, și să li se orânduiască și osebiți ai lor ispravnici. unul în Valahia mare și altul în cea mică, să se orânduiască și trei ómenii dintr'ăi vistieriei, cu sciință, practicoși și cinstiți, din cari doi să fie la cele de dincóce de Olt județe. fieș-care la câte 6 județe, iar cel de al treilea la cele de peste Olt cincii județe, să facă cercetare cu *acumpătate împreună cu ispravnicii fieș-căruia județ și cu cel ce se va aședă*

Cu dispozițiunile luate față cu noiî coloniști, nu se âmplea te-saurul lui Vodă. Acesta vîdînd și ca să aibă și aerul de a dori drep-

ispravnic al acestor străinî, și cîți dintr'ênșii se vor dovedi cu adevărat străinî, Sîrbî dintre mărginașii Dunărei i Ungurenî din Transilvania și Ungaria și dintr'alte locuri veniți, să se așede la orânduiala străinilor, iar cîți se vor găsi că dintre satele pămîntenilor țerei s'au amestecat în curgerea trecutei vremi printre străinî, de vor fi și dintre cei reu năvăliți a se strîmîta de prin oatele țerei în hazurî sîu poste Dunăre și întorcîndu-se iarăși cu locuința lor în pămîntul țerei, pe toți aceia să'i dea pe la sate, cu adaos de lude, ce se va cuveni, ca să lipsescă de acum înainte catahrisisul ce se urma cu amestecarea pămîntenilor printre străinî, și cînd se va dovedi viind niscaîva străinî dintre mărginașii Dunărei, sîu din Transilvania și Ungaria, să li se facă mai întîi cercetare de către ispravnicii județelor și ispravnicul lor, și de vor fi cu adevărat străinî, să se așede la orânduiala străinilor, iar de vor fi dintre pămîntenii țerei, să'i ia ispravnicii județelor și să'i trimită la satele, unde au plătit mai nainte dajdia lor, păzindu-se această hotărîre nestrămutat; cînd iarăși ispravnicul străinilor va îndrăzni să așede vre-unul dintre locuitoriî țerei la catastihul sîu, atunci să se supue acel ispravnicat sub pedôpsa vinei sale; și fiind-că după înscînțările ce au luat pînă acum domnîsca vistierie, mulți din străinî, carî s'au aședat între ludele birnicî și din cei carî pînă acum nu s'au aședat, ci numai au audît că o să se așede, s'au împrăștiat, adunându-se cu toțiî cei ce pînă acum sunt fugiți ca la 500 de familii, așîlîrea și din alegerea care este să se facă și să se deosebiască pămîntenii din străinî, socotind că și dintr'acîsta sunt să iasă cîte-va familii; de care ne rugăm Măriei tale, ca să se pue un soroc de trei ani de zile, ca într'acîstă diastimă de vreme, de va fi cu putință, să se găsescă mijlocele cu care să se așede în liniștire și fără turburare străinî în numărul ludelor, și fiind-că în cea de pe urmă întocmire a aședărei se coprinde, ca să se așede străinî în numărul ludelor spre ajutorul pămîntenilor birnicî, care acîsta este tot una cu scăderea venitului străinilor din suma birului ce plătea birnicî, și după cum este sciut tuturor, că la numărul străinilor se face pe tot anul creștere și scădere. pentru ca să se iconomisescă nestrămutarea străinilor, și să se folosescă țera din venitul lor, după coprinderea aședărei cei nouă ni se pare că este cu cale: a se hotărî suma ce se cuvine a se da la vistierie și să rămîe străinî pe sîma stăpînîrei într'acîstă diastimă de trei ani de zile, pentru care ne rugăm Înălțîmei tale ca să bine-voiască, ca din talerî 19 de lude, ce acum plătescă țera pe fieș-care dimînîe, sa se scadă talerî unul pentru banîi străinilor. și să rămîe numai talerî 18, la începerea strîngerei de banîi viitôrei dimînîi Junie și Iulie iar venitul străinilor să rămîe pe sîma stăpînîrei și acîsta într'acîst chip urmîndu-se, nicî străinî, socotim că nu vor mai fugi, nicî aședarea ce în urmă s'au făcut, nu pôte a se strica, căci cu acîsta se strînge numai mijlocul strîngerei de banî, ce se ia din venitul străinilor. iar nu și coprinderea aședăroi. Decî, rămîind străinî deocamdată în cea d'întîi a lor orânduială ce au fost, este de folos patriei, iar între ludele birnicî aședîndu-se, dă vîdită pricină de împrăștiere, din care a lor împrăștiere se pricinuesce pagubă de banî și țera pierde scăderea de talerî unul de lude. pe fieș-care dimînîe, făcîndu-se simțitôre imputîinare lucrărei pămîntului și îndrătnîicare color ce vor fi avînd cuget ca să vie sa hălăduiască într'acîstă prea largă țeri

tatea la aşedarea dărilor, Al. Suțul provacă un nou aşedământ de biruri în țără, prin actul din 1819, Iunie 2¹. Cu ce vorbe binevoitoare

care are copriinderea aşedământului care s'aî făcut pentru acesta și se va schimba numai al otcârmuirei străine, mijloc (care este să se urmeze precum s'aî urmat mai nainte în totă diastima de vreme de trei ani de dilo ce se cere de către slugile Măriei tale. adevă cu întocmire de deosebiți ai lor ispravnicii), atunci se înțelege curat, că nu sunteî supuși sub blestem, ci mai mult sub blagoslovenie, căci se face întroit mai folositor mijloc pentru pământ și pentru că se face scădământ cu talerî unul, din talerî 19 de lude și pentru căci lucrarea pământului se înmulțesce, și pentru căci străinii ce se află cu locuința în pământul țerei nu fug; părerea noastră pentru cele spre folosul patriei, se face cunoscută înălțimoi tale printr'acastă a noastră anafora, iar cea desăvârșită hotărîre rămâne la înalta judecată a Măriei tale.—1819, April 19.

Nectarie Mitropolit Costanlie Buzău, Constan in Crețulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviță, Istrate Crețulescu, Mihalache Racoviță logofet, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Dumitrache Racoviță vornic, Constantin Samurcaș, Iorlache Slătineanu, Constantin Caliiarh vel vornic, Nicolae Goleescu logofet, Teodorache Văcărescu vornic, Ioan Sîrbeiu vornic, Grigorie Băleanu, Petrarhe Ritoridi vornic, Alexandru Ghica logofet, Ștefan Belu logofet, Nicolae Văcărescu biv vel logofet, Nestor vel logofet, Grigorie Raiea logofet, Grigorie Romanitis vistier, Alexandru Niculescu vornic, Mihalache Cornescu vel vornic.

1. Preaasfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezei episcopilor i Dumnevostă cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele biv vel bane Grigorie Brâncovene, biv vel bane Grigorie Ghica, veliilor boeri ai Divanului Domniei mele, biv vel vornice Constantine Bălăceno, biv vel vornice Grigorie Filipescule, biv vel vornice Grigorie Bălene, biv vel vornice Grigorie Slatinene, biv vel logofete Mihalache Racoviță, biv vel logofete Constantine Filipescule, biv vel logofete Alexandru Ghica și biv vel Hatmane Constantine Golescule, cea mai dintăiu trebă a oblăduirei este de a păzi dreptatea cu scumpătate i a îngriji pentru cele folositore pentru obște, de aceea și Domnia mea tot-dăuna acestea avându le drept teneiî și apururea pentru acestea îngrijind, vedem cu ochiul oblăduirei, că amëndouă aceste aî trebăintă de o cunipănire dréptă și adevărată la greutățile locuitorilor; după ce dar am chibzuit cu osărdie și cu scumpătate, câte privesc către această cumpănire, am vedut de câtevași că ființa sa cea de acum stă numai întru-o numire, iar întru adevăr este departe de înființare, și cum că Domnescă noastră țeri are negreșită trebuință de o îndreptare; de aceea teorising și noi, atât anafora ce aî făcut pentru aşedământ în lét 1818, ponturile ce s'aî dat asupra aşedământului către aşedământari, ce s'aî orânduit atunci, cât și cea din luna lui Iunie ot lét 1813, prin care aî hotărît banii lefilor și al menzilurilor, am găsit cele într'ensele întocmiri foarte bune, potrivite și într'o glăsuire cu cugetul dreptăței și al obștescului folos, lipsind numai punerea lor în lucrare, și vrënd Domnia mea a se găsi cel mai cuviincios mijloc spre săvârșirea aceștiî neapărate cumpăniri și nefind la îndoială, că și Dumnevostă asemenea cugetând i de a patriei rîvnă invitându-vă și cea către dânsa dragoste arătând, vă veți osărdui să in-

și de mângăere pentru birnici ascunde Domnul lăcomia sa de bani! Vorbesce de *dreptate* și de «*cumpănire*» în aședarea birurilor, pe când — cum vom vedea — nici o dată nu va fi mai gróznică prigonirea nenorociților birnici.

Ca rezultat la această poruncă avem catagrafia său recensământul general, ce se termină în 1820.¹

Iată după condica No. 246 (*Academie*) cifra mazililor și breslașilor pe județe. Observăm că documentul ce analizăm, dă numele chiar ale mazililor și breslașilor. Aceste nume de breslași ne arată cum industria și comerțul erau cu totul în mâinile Românilor pe la 1820.

1. *Slam-Râmnic* avea 58 de mazili și 7 breslași, cari plăteau câte circa 14 lei de om pe an.

2. *Buzău* avea 240 de mazili și breslași și între neguțătorii cu osebită ruptóre Gh. orghie sin Vlad Dascălu și Alexandru sin Caloianu. Aceștia plăteau 4072 de lei.

3. *Saac* avea 500 mazili, 24 breslași cu osebită ruptóre de 18 lei unul, Preste tot 9000 de lei.

4. <i>Prahova</i>	17	mazili	și	28	breslași.	Preste tot	706	lei.
5. <i>Ialomița</i>	118	»	8	»	»	»	2196	»
6. <i>Ilfov</i>	29	»	23	»	»	»	333	»
7. <i>Dimbovița</i>	22	»	9	»	»	»	129	»
8. <i>Vlașca</i>	45	»	3	»	»	»	858	»
9. <i>Teleorman</i>	115	»	112	»	»	»	3730	»
10. <i>Muscel</i>	102	»	37	»	»	»	2570	»

tocmiți cu toții împreună această folositóre cumpănire, spre cel de obște bine al patriei; cerem printr'acest Domnesc al nostru pitac, ca teorîsind cu scumpătate ponturile dintr'acea anafora și întru o cugetare împreună chibzuind, să ne arătați prin anafora câte veți găsi cu cale că folosesc, spre a se sôvărși această neapărată și trebuincioasă cumpănire, precum și neapărat socotim a fi, ca să alegeți dintr'a Dumnóvóstră adunare *trei boeri*, cari să se însăreineze de a cerceta cu scumpătate *madăoa poslușnicilor* și a *scutelnicilor*, arătând prin osebită anafora a Dumnélor ceea-ce se vor socoti că este cu cale.—1819, Iunie 2.

1. Am publicat în 1887, în analele Academiei române, o statistică a țerei rumănesci din 1820, după manuscrisul care poartă No. 246, în arhiva Academiei și carele are titlul acesta: «*Maica și numele tuturor mazililor, breslașilor țerei, alcătuită pe județe, cu banii responderii lor pe următórea tetraminie ot Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie, cum în untru se află.*—1820, No. 1 Septembrie.

Un al doilea exemplar manuscris, înregistrat la No. 245, poartă același titlu, dar în loc de No. 1, este No. 2. Sub No. 247 și 248, Academia mai posedă alte 2 manuscrise de aceeași natură, pe lunile Ianuar. Februar. Marte și April.—(Analele Acad. pe 1887, pag. 41 și 42).

11. Argeș	92	mazilî și 21 breslași.	Preste tot	1911 lei.
12. Olt	70	» 37 » » »	1792 »	
13. Romanați	49	» 34 » » »	1288 »	
14. Vâlcea	444	» 26 » » »	7569 »	
15. Dolj	129	» 16 » » »	2814 »	
16. Gorj	632	» 22 » » »	7716 »	
17. Mehedinți	401	» 27 » » »	7573 »	

18. Orașul București are detaliate următoarele companii sêu bresle cu numele tuturor breslașilor:

«Compania bogasierilor» ceprinde 48 de nume datorind Visteriei 720 de lei.

«Compania băcanilor»: 38 de nume = 570 lei.

«Cupeții»: 48 de » = 432 »

«Străinii Arnăut-Chiolești»: 90 de » = 900 »

«Cojocarii cu hrisov»: 23 plătind fie-care câte 9 lei și 72 bani.

«Călfele de cojocari»: 43 de nume.

«Compania a 3-a» care coprindea bumbăcarii, cofetarii, luminării, bragagii, vopsitorii, săpunarii, bărbierii, brutarii, ceprăzarii, tabaci, arendași, cârciumarii, argintarii, mătăsarii, măcelărași, logofetii, rachierii, pânzarii, chiristigii, jimblarii, cărămidarii, toptangii, gălănarii, căldărarii, croitorii, etc.: preste tot 427 de nume dând statului modesta sumă de 1275 de lei.

«Compania zidaro-dulghero-têmplariilor»: 81 de nume = 972 lei.

» ișlicarilor-bașcalii și calpacnicii»: 18 » 270 »

» cavașilor»: 22 de nume de fie-care câte 15 lei = 330 »

» cojocarilor subțiri»: 18 nume = 180 lei.

«Străinii ot Gherghița»: 37 de nume = 532 lei.

«Compania ovreilor»: 127 de jidani plătind câte 14 lei și o fracțiune = 460 de lei.

Așa dar acum 78 de ani Bucureștii posedau numai 127 de evrei. Numele lor inscise in actul oficial de care ne ocupăm (manuscris No. 245), pot servi la deslegarea multor cestinni etnice și economice, in tot ca-sul sunt un răspuns peremptoriu la aserțiunea ciudată a acelor istorici ovrei cari împinseseră nerușinarea până acolo, ca să facă din ovrei, autoctoni ai Daciei!

*

Să urmărim numărul breslașilor și prin cele-lalte orașe ale țerei rumănesci:

Focșani: Muntenii posedau 168 de breslași români și 20 de străini, între cari nici un evreu.

<i>Ploescii :</i>	334	de	oreslași	români	și	un	străin.
<i>Târgoviște :</i>	97	»	»	»	nici	un	străin.
<i>Zimnicea :</i>	29	»	»	»			
<i>Câmpu-lung :</i>	47	»	»	»			
<i>Argeșul și Pilescii :</i>	117	»	»	»			
<i>Slatina :</i>	36	»	»	»			
<i>Caracal :</i>	221	»	»	»			
<i>Vâlcea :</i>	225	»	»	»	și	între	aceștia

postavar.

Craiova : dădea statului de la breslași aproape 7000 de lei.

•

Catagrafia fiind făcută de comisiunea de boeri, dîsă *«boerii efori ai obștei îndreptări»* de care am făcut mențiune la capitolul administrațiunei, în luna Ianuarie 1820, Marele Vistier și Domnitorul se încercă a pune pe deoparte regulă în ceta mereu crescîndă a *poslușnicilor* și a *scutelnicilor*, silindu-se a-î imputîna, aședînd la dare pe mulți din cei abusiv creați și pe de alta, cu același scop, se preocupă de numărul crescînd al maziilor și feciorilor de nîmuri. În privința *poslușnicilor* boierii efori ai obșteștelor îndreptări, recunosc dreptul de a rămîne la 1370 lude, afară de *poslușnicii streinelor curți* și iamacii ogeacurilor și a zabiților, încă necercetați. Vr'o 795 de lude care erau între *poslușnici* cu nedreptul, fură dați în bir ¹.

1. Eacă anafora :

Prea Înălțate Dómnne

Printr'acéstă plecată anafora arăt înălținei tale, că teorisindu-se de Dumnólor boerii efori ai obșteștelor îndreptări și catastihul de *poslușnici* ce se află în fiintă și într'acéstă politie a Bucurescilor, au făcut cuviincioșa alegere și întocmire, dînd la visterie catastihul sub iscălitură, pe sumă de lude 1370 *poslușnici* ce au găsit cu cale a ținea, după cuviință fieș-caie obraz, (rămîind necercetați numai *poslușnicii străinelor curți* și iamacii ogeacurilor și ai zabiților, cari și aceștia după ce se vor lămuri, cari prin al doilea anafora se va face Măriei tale cunoscut, ca să se dea cuviincioșa hotărîre), iar pr.sosul de *poslușnici*, cari rămîn peste mai sus arătata hotărîtă sumă, adică atît lude 795 din suma catastihului ce au dat Dumnóluî vornicul al politiei, cît și câți alții se vor mai găsi, să se așede între dajnicii politiei de la următórea tetraminie a lui Ianuarie și ca să nu pótă pr.cinui la urnă obrazele ce li s'au lăsat acești *poslușnici*, sub cuvînt că li s'au luat ómenii cei trebuincioși și li s'au lăsat alții cu cari nu se pot alătura, s'au găsit cu cuviință ca să întocmescă Dumnóluî vel vornicu, alt catastih asemóuat hotărîrei Dumnólor boerilor efori, prin scirea și alegerea obrazelor din sumele ce au avut pînă acum în *poslușauie*, coprinďetor de numele *poslușnicilor* fieș-căruia, dar ca să nu se

Al. N. Suțul dă, asupra anaioarele lui vel vistier, care-î supune lucrarea «boerilor efori ai obștescilor îndreptări», rezoluțiunea afirmativă următoarea:

Iw Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele atât alegerea ce s'a în făcut de către Dumnelor boerii efori ai obștescilor îndreptări, asupra celor se petrec întru numirea de poslușniciei aici în politia Bucurescilor, cu osebit chip de hărăzirii obicinuite de vre-o câta-va vreme către obrazele, la care poslușese. cât și chibzuirea vistieriei asupra nizamului, ce se cuvine a se păzi de acum înainte. întărim această anafora și poruncim Domnia mea Dumitale, vel Vistiere, să dai în scire Dumnelui vel Vornic al politiei, ca să întocmască catastih anume de acei ludo 1370 poslușnici, ce au rămas a fi sciuiți și vistieriei, după mijlocul ce s'a înșis; această întocmire însă să fie și prin scirea i alegerea a acelor obraze ce-î au din numele ce au avut fiește-care până acum, și după ce il va săvârși cu totă lămurirea și deslușirea în cât fără nici un fel de osobire să se asemenea ființa lor, cu numele ce se vor arăta într'acest catastih, pe deoparte catastihul iscălit de Dumnelui să-l dea la vistierie, ca după acela făcându-se și adevărintele vistieriei să se împărțescă prin vornici, precum se copinde mai jos, iar pe de altă parte atât prisosul de lude 795 cum și alții câți se vor mai găsi

mai întemple de acum înainte încărcături și înmulțiri fără cuviință și ca să se asemenea ființa cu numele poslușnicilor ce se vor coprinde într'acest catastih, iar nu să se aște uniți în slujbele stăpânilor și alții în sciința vistieriei, și în cea după urmă, ca să nu-î mai potta adăoga poslușniciei la uniți alții, am chibzuit că se cuvine a se face această orânduială:

1) Tuturor acestor poslușniciei hotărâți să li se dea la mâinile lor adevărintele vistieriei, și ca să se păzescă și orânduiala iratului vorniciei politiei, după obștósca anafora, ce este dată de mai înainte, prin Dumnelui să se împărțiască aceste adevărinte ale vistieriei, scriindu se și de către Dumnelui în dos sub Dumnelui vel vornic, că s'a în trecut și la condica vorniciei.

2) După această alcătuire. să fie cunoscut de bun poslușnic al politiei Bucurescilor numai cel ce va avea la mână adevărinta vistieriei, și numai cu a vorniciei, atunci unul ca acesta să se cunoscă de bun dajnic al politiei, pentru că numai cu acest mijloc va înceta necuviincioasa înmulțire și neasemnarea catastihelor, ce se urma până acum și își va cunoște cu întemeere fieș-care orânduială întru care se afia.

3) De acum înainte să nu fie volnică Vornicia a mai da poslușniciei la uniți alții, ci la vre-o asemeneaa trebuință mai întei să facă are-are vistieriei și de se va cuveni la un obraz, a se da cevași poslușniciei, ori pentru lipsă, sau din noii să se arate înălțimeii tale, ca prin luminată hotărâre a Măriei tale, să se facă și cuviincioși urmare.

Acosta privindu-se de către Înalta înțelepciune a Măriei tale și hotărându-se a se pune în lucrare, se va da lămurată întărire după cum se va găsi cu cale de către Înălțimea ta.—1820 Ianuarie 14.

Vel vistier

sub această numire, orî sciutîi Vornicieî sôî nesciutîi, s'îi aşede între dajnicii *politieî la următorea tetramenie de Ianuarie*, începînd de acum înainte Vornicia de a mai face asemenea posluşnici pe la uniî alţii fără sciinţa stăpîniroî şi fără voie dată de la visterie; osobit de acesta să se arete Vornicioî, ca dintr'aceştîi lude 1370 ce rîmân a trece sub această numire de posluşnici, orî câţîi vor voi să se aşede la cumpăniile isnafurilor, ce se alcătuesc acum, dnpă hrisovul Domnieî mele, nicî cum să nu fie primiţi, afară numai cînd cu voia şi primirea stăpînilor lor dezlegându-se din tocmola posluşaniei ei vor aduce la Vornicie, niărturie în scris a numiţilor stăpînî, că se părăsesc de dînşîi, şi atunci dîndu'şîi şi adverinţele visterieî, ce vor avea la mînilor lor, prin Vornicie, la visteria Domnieî mele se vor scote dintr'acest catastiv al posluşnicilor Bucurescilor, şi se vor trece în catastivul cumpaniştilor şi aşa se vor cunósce de bunî cumpanişti; iar pentru ceea ce ni se arată într'acésă anafora asupra chibzuireî ce s'aî făcut la împărţirea adeverinţelor, ca să nu se smiutésă nicî iratul slujbei Vornicieî politieî, după glăsuirea coprindereî de mai jos, am vîdnt Domnia mea, că Visteria primesce a se lua pentru asemenea adeverinţe ceea ce cu obştesca anafora s'aî hotărit de mai nainte, dar fiindcă după cele ce se coprind mai jos, po deoparte strămtorându-se voia şi slobođenia ce avea până acum, Vornicia asupra facereî āstuî fel de posluşnici, iar pe de altă parte împuţināndu-se suma lor, pe care mai nainte se împărţia adeverinţe ale Vornicieî, se dă o pricinā de mult scăđāmînt la iratul aceştîi boerîi; asemenea întocmindu-se şi adeverinţele de la Visterie, precum s'aî đia, cunósce Domnia mea, că urméză a avea şi calemul ōreşî-care cheltuialā şi mai multā strădanie; de aceea am socotit, că se đuvino să se facā un nesimţitor adaos la avaelul adeverinţelor, peste ceea-ce se cuprinde în mai sus numita obştescā anafora, nesocotindu-se vre-o greutate pentru cei ce vor răspunde acest avael, fiind că şi înainte chibzuireî de mai înainte şi după acesta totāu răspuns mai multā sumā pentru folosul Vornicieî. după cererile ce s'aî făcut, fără de a cerca vre-o supărare; pentru aceea şi puind înainte cunoscinţei nōstre temeiorile ce mai sus se arată, hotărî n Domnia mea, ca să răspundā prin Vornicie orî care sub numire de posluşnic al politieî Bucurescilor pentru asemenea adeverinţā, dată de la Visterie şi scrisā în dos do către Vornicie, po talerî 6 tocmāi, din carî 5 să se ia pe sōma Dumnélui vel Vornicu şi unul pe sōma calemului, de la care se vor scrie adeverinţele, urmāndu-se această dare de către numiţi prin schimbarea adeverinţelor odatā pe an, adecā în cursul dregātorieî verî căruia vel Vornic al politieî: către acesta, după alegerea ce se va face şi pentru posluşnicii curţilor strēine, pentru cei ce potrec sub numirea iamacilor, ogeaclāilor; aşeptām Domnia mea să ni se arate prin anaforaua visterieî, cele ce se vor lāmuri, ca să dām şi la această domnésca nōstrā hotărîre, tolco pisah pgd.—1820, Ianuarie 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Regularea nămurilor  i a mazililor se făcuse deja la finea anului 1810, in adunarea  inut  de boeri la 30 Noembre, după propunerile marelui Vistier Barbu Văcărescu.

Se propusesse :

1) Ca la or nduiala nămurilor  i a mazililor, să nu mai intre de acum inainte al i  omeni, dec t numai cei ce vor avea drept după mo enire. 2) Ca to i cei cari a  asemenea cărți domnesci la m nile lor, adică nu numai n muri  i mazilii, ce  i *ruptași i companiști*, să se m ntuiasc  de acum inainte de ori ce dare pe s ma Domniei, cu cunoscut avae  de *innoirea sineturilor*, ne mai plătind la asemenea innoiri altceva dec t numai avae turile ce se vor găsi cu cale de către Măria ta, pentru Dumn lui cel după vreme, vel vistier, i pentru cei ce sunt cu Dumn lui împreunați la asemenea luări  i pentru muhardar, ca un lucru ce *cu vechimea obiceiundu-se*, este ca cum s'ar fi legiuit  i 3) La innoirea sineturilor, din 7 in 7 ani, pe l ng  havaeturi să dee fie-care  i o *ajutorin  de 70 taleri de sinet*. Acești bani să nu intre la visterie, ci in casă deosebită organizată la Mitropolie, spre a servi «spre ajutorul folosirei ob stiei» pentru a se putea cu ei int mpina «vre-o trebuin  ob st sc ». Ac st  dare de 70 de lei se va putea plăti in rate, in curs de un an. Pentru administra iunea fondului se institue un comitet din 7 persoane : 3 negu tori, cari vor fi  i casieri  i 3 boeri, sub pre edin ia mitropolitului. ¹

1. Prea  n l ate D mne

Ast - i la 30 ale lui Noembre, adun ndu-ne cu to ii la domn sca Măriei tale curte, am citit cu l me aminte luminatul pitac al Măriei tale, coprin d tor de cele ce prin osebita anafora, se arată in  l ime  tale, de către Dumn lui vel vistierul, asupra acoi de acum inainte bună intocmire, ce a i chibzuit Dumn lui că se cuvine a se face i breslelor, privilegia ilor i a ruptașilor județului  i cele din ora e  i cum că după ac st  glăsuire, de vreme ce or nduiala nămurilor, are a se alcătui folositoare ob stiei, ai bine-voit Măria ta, ca din taleri 24.940, ce s'a  hărăzit de la domn sca Măriei tale cămară, intru facerea podurilor, să poruncesci Dumn lui vel vistierul a m ntui  i pe numiții de r spunderea ce li s'aŭ fost hot r it intru ac st  trebuin , după chibzuirea ce s'a  facut, încă de la 27 ale trecutului August, prin anafora int rit   i de către Măria ta, la care  i cunosc ndu-se  i fapta bune i voint   i a p rintesc i Măriei tale îngrijiri, in locul numi ilor ce se află intru depărtare, suntem noi cei intru apropiere cunoscători ai ace tii faceri de bino  i rug tori către milostivul Lumne ei pentru ale Măriei tale vrednice, intru fericire răsplătiri ; după ac sta am citit iar  i cu luare aminte anafora Dumn lui vel Vistierul  i ne-am indestulat, că prin destoinice cuvinte, cere asupra acestor orânduți de  omeni trei lucruri, intru adev r, după cuviin , c te trele vrednice de bună cur ntare  i cu aceleași temeiuri care privesc fără indoială intru iubirea bun t  ilor.

Curioasă este declarațiunea de mai sus, că abuzul învechit pôte fi privit ca lege!

1) Ca la orânduiala nămurilor și a mazililor, să nu mai între de acum înainte alți omeni decât numai cei ce vor avea cădere după moștenire.

2) Ca toți, cei ce au asemenea cărți domnesci la mânele lor adecă, nu numai nămuri și mazili, ci și ruptași i cumpaniști, să se mântuiască de acum înainte, de ori-co dare pe sôma Domniei, cu cuvânt de înnoirea sineturilor, ne mai plătiind la asemenea înnoiri, alt nimic decât numai avaturile ce se vor găsi cu cale de către Măria ta, pentru Dumnealui cel dupe vremi. vel vistier, i pentru cei ce sunt cu Dumnealui, împreunăți la asemenea luări și pentru muhurdar, ca un lucru ce cu vechimea obișnuindu-se, ea acum s'ar fi leginit.

Cum că de vreme ce nămurile prin sineturile ce au, dobândesc îndestulate folosiri neplătiind nici dajdie, nici dijmărit, nici vinariciu, datorie având și numiți să ajute trebuința obștei, ca unii ce petrec între politicăscă viațuire, cu drept cuvânt s'ar cuveni să se hotarască și pentru dănsii, ca la înnoirea sineturilor, pe lângă obișnuitele havaaturi, ce se vor găsi cu cale iarăși de către Măria ta, pentru Dumnealui vel vistierul și pentru cei împreună cu Dumnealui și pentru muhurdar. precum și la celelalte orândueli, să facă și o ajutorință de taleri 70 pe sinet, iarăși la înnoirea sineturilor, cari să se stringa pentru lucrări folositoare obștei. (păzindu-se însă pururea o dreptă analoghie, că acesta răspundere de taleri 70 pe sinet, să fie socotită și sorocită pe curgere de 7 ani); s'ar lăsuți aflându-ne și noi acestor trei bune chibzuiri ale Dumnealui vel vistieru, dicem și din parte-ne, că întru adevăr se cuvine ca întocmai să se urmeze a fi, însă de se va găsi cu cale de către Măria ta, și aceste ce mai jos arătăm, întoiu. adecă: ca la orânduiala nămurilor și a mazililor, să aibă voie a intra pe lângă cei ce vor avea căderi, după moștenire, adică fii și nepoți de ai lor și câți alți prin vrednice mărturii, se vor dovedi că li se pogorâ nămul din nămuri boeresci, ce au stătit după vremi, iar ei, după întâmplare, întru cea desăvârșită scadere a nămurilor lor, încă după legiuirile ce sunt cunoscute vistieriei din vechime, unii ca aceștia tot-d'a-una s'au împărțat de asemenea privileghuri, mai cu deosebire la județe ot preste Olt și ori când se vor așeza dintr'aceste nămuri, la orânduile ce s'au d.s, să se păzască de către vistierie, cuviincios nizam, adecă să nu se pôta pecetlui sinetu. până când nu se va sigurifi vistieria, mai întoiu nu numai cu însciuțarea Dumnelor ispravnicilor județelor, ce și chiar cu adevărințele cele ce vor da mărturie, iarăși din bresle, cu arătare, că cei ce vor fi să intre la asemenea orândueli li se cuvine întru adevăr, după firăscă cadere de moștenire ce au, aflându-se fii și nepoți de nămuri și mazili, dupe care la ori-ce cercetare dovedindu-se vre o viclenie, nu numai să se sparga acele sineturi, ce se vor pecetlui fără de cuviința, ci și Dumnelor ispravnicii. să dovedească, ca nisce îngrijitori, desoperirea adevărului și cei ce vor da mincinoase mărturii să se osândescă a'și perdo privileghiul, rămăind bun dajnici între ludele vistieriei, spre pildă și înfrânarea și altor asemenea următori și printr'acest chip să se păzască buna orânduială, precum s'au urmat și în vremea începerii acestii alcătuirii; al doilea că răspunderea de taleri 70, ce se va face la înnoiri pentru folosul obștei, de către fieș-care sinet de neam, precum s'au d.s și de se socotește a fi s'arocit pe curgere de 7 ani, dar și atunci adecă asupra înnoirii sineturilor, să nu se coră de odată toți banii de la fieș-care

După cinci zile de gândire, Al. Suțu, care era încă sub impresiunea neplăcută a hățișerifului de la 5 Decembrie trecut, primi propunerile

ci printr'acest fel de îndeletnicire și cu atât de mult repaos, în cât răfuirea și istovul acestei socoteli, ce vor coprinde toate sineturile nămurilor din totă țera, să ia săvârșire în curgere de un an întreg, căci de vreme ce răspunderea numiților s'au chibzuit a fi spre ajutorul folosirei obștiei, de o potrivă se cuvine a fi ajutați prin repaos și unii ca aceștia câți se vor afla întru acest fel de stare, încât să nu potă a răfui de odată și obicinuitele avaturii și acești po talori 70 de sinet; și al treilea, acești bani de vreme ce au să se strângă pentru lucruri folosite obștiei, să se dea la cea mai statornică casă, ce are țera, adică la Sfinta mitropolie, dar și această casă a Sfintei mitropolii pentru totă siguranța ce se cuvine să aibă, să întocmescă privileghiurile ce mai jos se arată :

1) Se așază o casă de fier la Sfinta mitropolio.

2) Ingrijirea și buna otcărnuire a acestii obștesci case, să se încredințeze la 7 obraze, din care trei să fie din partea neguțătorască, însă omeni cinstiți, cu sciința de lucruri și siguri, cari să aibă ingrijirea daraverului, numindu-se casieri, alți trei să fie din rëndul boerilor, asemenea cunoscuți, cu nume bun și cu iubire de bunătați, cari să aibă epitropia, iar cel de al 7-lea obraz să fie Prea sfinția sa părintele mitropolit, dimpreună epitrop cu Dumnélor orânduții boeri.

3) Coi din partea neguțătorască orânduții casieri, sa fie datorii a primi veniturile și să le păstreze, până când se vor aduna în sumă de taleri 10.000 și atunci în puterea epitropilor, adică a Preaosfinției salo părintelui mitropolit și a Dumnélor orânduților trei boeri, să se teslimatisescă la casa obștescă și apoi să se închiadă aceea casa pecetluindu-se cu pecețile fieș-căruia, adică și a epitropiei și a casierilor, iar cheea casei să se păstreze la Prea sfinția sa părintele mitropolit.

4) Bani Casei obștiei să se păstreze numai pentru trebuința obștescă, la acel fel de trebuințe să se cheltuiască și nici o dată la vre-o în parte dare.

5) Totdeauna să se aște gata în casa obștescă, o sumă de taleri 25.000 ca întâmplându-se vre-o neapărata trebuință a obștiei, să se potă împlini cu îndemânare.

6) Ori câte venituri se vor strînge într'acastă casă peste taleri 25.000 să se dea la dobândă prin sciința stăpânirei, cu siguranță de lucruri nemișcătoare, nesupuse la nici un fel de vătămare și cu totul nepricinate, (iar pricininate siguranțe, se talmăcesc câte amaneturi nemișcătoare vor fi supuse la vre-o prigonire după pravilnicesc cuvent.)

7) Cărțile amaneturilor și a datoriiilor se se dea iarăși la Casă, sub pecețile tuturor, precum s'au dis.

8) Veri când va fi vorba de cheltueli, pentru ca să se potă întâmpina vre-o trebuință obștescă, sa se ia din casă ori câți bani vor trebui prin sciința stăpânirei și în vederea acelor ingrijitori, 7 obraze și iarăși să se pecetluiască casa precum s'au dis.

9) Orânduții casieri să fie datorii a da socotela daraverilor, pe fieș-care patru luni la epitropie, adică la Prea sfinția sa părintele mitropolit și la acei trei boeri ce se vor orându, iar epitropii să dea obștesca socotela la diminie odată pe an, prin adunarea și căutarea Dumnélor boerilor celor mari.

boerimei, prin care se distrage de la Vistieria domnăscă venitul însemnat de la mazilă și neamuri. ¹

Deci, judecându-se toate acestea și de către Măria ta, și de se vor găsi cu cale, cu plecăciune ne rugăm, să bine-voesci înălțimea ta, a da și luminată hotărâre a Măriei tale, cu întărire la această plecata a noastră anafora, prin care să se poruncască Dumnului vel vistierului, ca să fie îngrijitor a se alcatui și osebit hrisov al Măriei tale, spre vecinica neclintire și statornicie a acestor bune chibzuiri care are, făcându-se după acest chip legiurii folositoare obștiei, să rămâne Măriei tale numele nemuritor și pe lângă Măria ta să ne fâlim și noi întru săvârșirea facerei de bine, ca nisce mijlocitori și rugători către Măria ta, pentru a sa bună alcătuire și statornică legiure, și acest hrisov se va da pe urmă în păstrare la sfânta mitropolio, iar după această vei bine-voi înălțimea ta, ca puind sub luminatele vederi ale Măriei tale prețuirile obicnuitelor avatură, ce se luau la asemenea înnoiri, atât înaintea răzmeriței, cât și pe urmă în cursul domniei Măriei sale Domnului Caragea, pe séma Domnului a acelor cu Dumnului și muhardarului, și bine chibzuind, o potrivire asemănată cuviinței, să dai domnăca Măriei tale hotărâre, în ce chip și cu care preț se cuvine a se legiui răspunderea înnoirei de la fieș-care sinet a veră-căreia orânduială pe séma obrazelor ce s'au dis? care sa fie cu deopotrivă mulțămintă, atât către cei ce vor răspunde după datorie, cât și către cei ce se vor folosi dintru această răspundere; asemenea ne rugăm să bine-voesci Măria ta, ca dupe săvârșirea alcătuirii hrisovului, iarăși prin luminat pitac al înălțimei tale, după bună alegerea ce se va face de către Măria ta, să se orânduiască și îngrijitori obștescii Case, adevăc atât Dumnolor boerilor epitropi, cât și neguțătorilor casieri, ca săvârșindu-se întru toate buna chibzuire, să rămâne a se face în vreme și cuviincioasa urmare, iar hotărârea cea desăvârșită se va face de către înălțimea ta.—1819, Decembrie 5.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Iosif Argeșiu, Galaction Râmnic, Gherasim Buzău, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Goleșcu vel logofăt Constantin Câmpineanu vel logofăt, Dumitra he Hrisoscoleu vel logofăt, Manolache Băleanu vel vornic, Pană Costescu vel hatman.

1. Iaca rezoluțiunea dată în 10 Decembrie 1819 :

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodâr

Citindu-se înaintea Domniei mele această obștescă anafora, am luat séma celor coprinse într'însa chibzuiri, de obște folositoare; de multe ori și mai nainte, în faptă, ni s'au făcut cunoscuta iubirea de patrie a Dumnolor cinstiților și credincioșilor boeri ai Domniei mele, dar nu mai puțin se dovedesce această râvnă a Dumnolor și printr'această anafora, prin carele pun înainte lucruri cu adevărat folositoare obștiei și vrednice de laudă; de aceea primind Domnia mea toate câte ni se arata, le întarim cu domnăca noastră pecete, iar pentru avătuțul cât adevăc se cuvine să ia la înnoirea mai jos aretatelor sineturi gospod, după obicei, cei ce se coprind într'această anafora, cum și pentru epi-

După primirea *catagrafiilor* din județe,¹ la 22 Octombrie 1820, marele Vistier — care de astă dată nu mai e Văcărescu, ci Grigorie Filipescu — împreună cu cei trei boeri Efori ai îndreptărilor obștesci, supune lui Al. Suțu definitivă aședare a dărilor prin următoarea anafora-nizam:

Prea Înălțate Dómnne.

Orânduiți fiind din porunca Măriei tale asupra îndreptărei județelor, încă de la ale lui a anului trecut cu lót 1819, după ce ai început a sosi la Vistierie *catagrafiile după la județe*, s'au făcut toate băgările de sémă câte s'au cuvenit, și cunoscându-se pe alocurea multe familii prisosind peste cele ce au fost întru sciința Vistieriei, cum și pe alocurea multe neasemănări întru cererea dreptăței și multe necumpăniri pe la unele sate, care aflându-se iarăși întru năpăstuire peste cuviință, am chibzuit că se cuvine asemănându-se bunele cugetări ale Măriei tale și vremelnicele întâmplări, ce se urmăză asupra aceluși de acum alișveris, intrând în lucrarea îndreptărei, să privim nu numai la folosire de adaos de lude, izvodit din prisosul familiilor ce s'au găsit și din cererea cuviinței pe alocurea, ca să se pótă păzi întru statornicie întemeerea satelor și la acele județe, unde ai cerut cuviința a se face oreși-ce adaos, și la altele care s'au întâmplat după starea locului a fi înclinate învecinate cu unele ca acelea, și încă și la cererea dreptăței și buna cumpănire prin toate satele de obște, ca asemănându-se urmarea cu cuvântul

tropie, în care se coprinde și Preaosfinția sa părintele mitropolit Ungrovlahiei, ca cel mai întâi păstor bisericesc, și pentru orânduiala casierilor, la cari este să se încredințeze îngrijirea Casei, ce se va întocmi prin osobite domnescile noastre pitace, vom da hotărîre. Decî, pentru ca să'și aibă tăria și urmarea statornică acésta anafora și în vremile cele viitoare, poruncim Dumitale, cinstite și credincios boerul al Domniei mele, vel logofete de țera de sus, să se întocmescă domnescul nostru hrisov, care să coprindă și să hotărască cu deslășire totă înțelegerea anaforalei acésta, care hrisov, după ce se va trece în condicile Divanului Domniei mele și ale Vistieriei, să se dea apoi în păstrare la sfânta mitropolie.—1819, Decembrie 10.

(pecetea gospod.)

vel logofet.

Cod. XCV, pag. 47.

1. La ocasiunea facerei recensământului, *Eforii aședamentari* ai făcut revisuirea tuturor actelor de scutiri, ale fie-căruia individ și în josul lor au scris vorbele:

«S'au cercetat de către aședamentari și este fără nici o pricină.»

Biblioteca Urechă, posedă un act de hirotonie, de la satul Padca (Dolj) din 1797, care pe contra pagină coprinde o asemenea declarare, din 6 Iannarie 1820.

îndreptăreii, să simțā toți locuitorii, ca de obște li se păzesce dreptatea, depăr-tându-se printr'acest mijloc și cele în parte ocrotiri și nesuferitele năpăstuirii, care urmându-se până acum, nu puțină vătămare au adus satelor, pricinuind celor năpăstuiți de multe ori strîmtări și spărgăluiri și la cele ocrotite multe alăturări și năvăliri de alți drepti cîslași altor sate, cari sub cuget de ușu-rare năvălind la asemenea locuri, și-au napustit coprinsurile, și mai multă pagubă au cercat de cāt folos, obișnuindu-se să petrăca totdeauna întru nă-lucire; așa dar *privind asupra catagrafiei fieș-căruia județ, am făcut socotila familiilor*, după cum ne-au povățuit starea locului și felurimea negoțului, și de la chibzuirea de aici, am socotit că peste ludele ce ni s'au arătat în catagrafie, se mai *pot adăoga până la lude 1155 otrăslite și alcătuite* din fința prisosului omenilor ce s'a-i găsit la catagrafie și la două județe numai din cuviința cumpănirei ce am socotit că trebuie să se alcătuiască spre întemeierea acelor județe cāt și a celor învecinate, osebind către acesta și peste 1500 familii care le-au dat întru ajutorința unor părți, ce am vădut că erau întru adevăr năpăstuite; asemenea urmând obiceiurile visteriei *am dat între cislele satelor și cîlii poslușnici s'au găsit pe moșii străine cum și alte prisose de slujitori și sub alte feluri de numiri, cari am socotit că se scutesc și se ocrotesc fără cuviință*, făcând numai această cuviință, că de se va întîmpla ca unii ca aceștia sub numire de poslușnici pe moșii străine să poslușască pe la cevași rădube sărace, săi și po la alte obraze scăpătate, care nu vor fi avînd moșii ale lor, ca să'i aibă acolo, cum și vre-o altă nîngăere la a lor scăpătăciune, pentru unii ca aceștia să se trîniță mîi întîi aci catastili, ca după alegerea ce va face, să rămîie nesupărați cei ce se vor găsi cu cale și să fie Visteria un oșbit catastili de o sumă de omeni, cari sa fie cunoscuți că poslușesc la asemenea obraze, priu hotărîre de milă și hărăzire. Tot într'aceste catagrafi se vîd și alte neasemănări și învîlmășeli, cu sciința Visteriei, asupra breslelor privilegiate și altor orîndueli de omeu, cum și la cele mai multe județe, cum ca nuii dintr'aceștia și de se aila hălăluitori unui județ, sineturile le coprind cî țin de alte județe, și cunoscînd că această meșteșugire a numiților nu privesce la alt nimic, decît numai la cuget de înșălăciune către stăpînire, ca la ori-ce înșămplare și cerea după trebuință să se pîră apêra într'acel județ unde își va avea hălăduirea, am chibzuit cîte după drept cuvînt se cuvine ca fieș-care unde se află cu locuința acolo să'si aibă și otcărmuirea și că trebuie negreșit la unii ca aceștia să li se ia sineturile și să li se prefaca pe numele județelor hălăduirei lor - asemenea cîto alte neasemănări cu sciința Visteriei și nesoglășuite lucrări cu legiurile ce din vechime sunt cunoscute, am putut dovedi în catagrafie, săi am avut bănuială, că pot să se urmeze pe la unele județe, pentru toate am făcut cuviincioase chibzuiri și îndreptările ce ne-am îndeletnicit. și după glăsuirea acestor toate orînduind *pe la fieș-care județ cîte unul din boerii ispravnici înîreptători* (bez la județul Dâmboviței, unde dupe

trebuință s'au orânduit boer adiaforos) *am dat la mâna fieș-căruia ponturi povețuitoare și osebite* însemnări scrise și alcătuite cu totă deslușirea pentru cele ce au să urmeze, dând la toate județele și voia i slobodenia, ca preâmbland numiții dregători satele birnicilor, să privească asupra dreptății și să întocmescă o bună cumpănire de obște, pe alocurea încărcând și pe alocurea scădând, întocmai după cererea cuviinței și după toate acestea de se vor urma chibzuirile și povețuirile de aici și se vor săvârși întocmai după cum s'au alcătuit, avem bună nădejde, că toate stările omenilor ce sălășluiesc într'acastă țară se vor îndrepta după cum se cuvine, asemănându-se de acum înainte cu cele adevărate catastișe ale Visteriei și ludele birnicilor vor ajunge până la suma de 19500 ori poate și mai mult, alcătuiindu-se aceste lude din trei sume: cea dintâi din ludele catagrafiei adică 18.175 cari au ajuns lude 17.055,¹ ce au fost asupra aședărei a anului cu lăt 1818 până la această sumă din oreși-care îndreptare după cuviință și cele mai multe din lepădare de scutelnici și alte felurimi de omeni precum este știut la Visterie, cea de al doilea în sumă de 1155 lude după chibzuirea ce s'au făcut de către noi asupra prisosului ce s'au vădut în catagrafie peste știința Visteriei și asupra cuviinței de la două județe și cea de al treilea în sumă de 188 din alte prisose de poslușnici pe moșii străine i slujitori și alții, precum s'au vorbit și mai sus care acestea încă nu pot fi știute până acum întocmai după a lor adevărată știință, căci nearătându-se în catagrafi și stările acestor prisose s'au dat pe deplina putere Dumnélor îndreptătorilor, ca alăturându'i pe la sate, sa'i încarce cu osebit adaos de lude, după starea și puterea ce vor avea. De aceea și dicem, că aceste 188 lude, ce se vor agonisi din felurimea acestor prisose, poate sa fie și mai multe și mai puține, după starea numiților și se va vedea după săvârșirea îndreptărei. Deci, pe deoparte facem cunoscute Măriei tale, toate urmarile noastre, iar pe de alta parte, spre întemeierea și statornicia acestor lude și spre cea după cuviință și trebuință înmulțire a lor, însă fără a se sugruma locuitorii ce se aședă acum între aceste lude peste a lor putere, am chibzuit că se cuvine otcârmuirea Visteriei cei mari să păzescă negreșit chibzuirile ce mai jos se arată:

1) Îndreptarea ce obiceinuia până acum Dumnélor ispravnicii, a face la ori-ce sôma pe une locuri încărcând și pe alte locuri scădând și trimițând la Visterie și câte o fôie de îndreptare i împreună cu extracturile se primia de bună, de acum înainte sa lipsescă cu totul, și ori-care ispravnic la o asemenea trebuință de scădământ la cevași sate sa fie dator mai întâi a înștiința la Visterie, dând și destoinic cuvânt pentru ori-ce sat, și afară după chibzuirea ce

1. Naum amintesc despre rogulara acêsta a *ludelor*: «De vreme ce ludele țării, erau legate și hotărîte a fi numai 17.000 în tota țera și peste aceste lude nu putea a se mai adăoga, au dat și poslușnicii la dajdie, lăsând o sumă orânduită după analoghia scutelnicilor, numai la cei ce au moșii.» (Manuscriptul de la Biblioteca Urechia pag. 25.)

se va face la Visterie, de se vor socoti destoinice acele cuvinte, atunci să se dea și voie ca să se pune în lucrare ceea-ce se va afla după trebuință, pentru că într'acest chip s'au scris și povățuirile ponturilor ale îndreptăreii, ca cum-pănirea fieș-căruia sat, să se facă atât temeinică și statornică, în cât pentru multă vreme sa rămăe nestrămutată, și numai cu acest chip se va păzi între-gimea satelor, depărtându-se orî-ce ocrotire în parte a unora sate și orî-ce nă-păstuire a altora, precum se urma până acum.

2) Să se facă adesea cercetări, ca nu rare cumvași scutindu-se niscare-va sate pentru în parte poslușanie, să se ocrotască și din cele după trebuință ha-valele ce se vor întâmpla, căci pentru una ca acosta so pricinuesc năluciri între locuitori și năpustindu-și uni coprinsurile lor, năvălesc la asemenea sate cu cuget de a se apăra din verî-carea după cuviință datorie.

3) Orî-căți scutelnici, sēi alte bresle slujitoresci, se va scadea după la sate, cu poruncile Visteriei, să nu se hrăpască de către dregătorii județelor, ci să se ia cu bună-voie și cu mulțămăta satelor, care acosta ca să fie creșută și Visteriei, să fie datorî Dumnólor ispravnicii dimpreună cu trimiterea numelor și a sineturilor unora ca acestora, să trimița la visterie și poruncile cu care s'au scăduț și adevărînțele satelor arătătoare, că s'au scos cu mulțămăta cetașilor lor și numai într'acest chip să se primască asemenea scăđmōnturi.

4) Orî-căți scutelnici se vor arăta, de morți la Visterie, pe deoparte să li soiapecetluiturile, și să se serumpă ne mai fiind trebuincioase, iar pe dealtă parte, spre cea desavērșită încredințare a Visteriei, că cel ce se arată de mort, este într'adevăr mort, iar nu prin vre-o mesteșugire alăturat la vre-o altă orânduială, să faca visteria cuviincioasă cercetare, prin isprăvnicat, la fața locului, de unde să cōră sinet și dovadă, nu numai însciințare isprăvnicască, ci încă și chiar adevărînța acelu sat, de unde a fost hălăduitor mortul, iscălită de preotul și cetașii de acolo, și apoi după ce se va încredința într'acest chip, atunci să dea alt scutelnic în locul celui mort, urmându-se după chipul ce mai jos se arată, ca sa se păzescă și la acosta orânduiala și obiceiul ce din vechime au urmat.

5) Fiind-că prin darea scutelnicilor și altor orândueli, ce prin scăđmōnt de lude se scot de la sate, după trebuință, urmōza ca din vreme în vreme sa se aducă lipsă ludelor ce acum s'au chibzuit să se alcatuiasca prin buna cum-pănire a satelor, de aceea se cuvine, ca Visteria prin tañnice cercetări să dove-dască pururea orî-câte prisose de ómenî se vor a'la ascunse și cotropite sub feluri de numiri, prin care la orî-ce sēmă se va îndeletnici și facă adaosul de lude și să se pōtă ajuta la asemenea după trebuinți întâmplări; așijderea și când după întâmplare va fi trebuință să se scađa vre-un sat, să pōtă a'l ajuta cu scăđmōntul ce i se va cuveni, spre desivērșită mângăere.

6) Fiind-că cei mai mulți scutelnici avēndu'și tocnelile în banî catre stapāniî la cari se dau (bez numai pogonariî și vierii cu pecetluituri, cari sunt în lucrul viilor tocniți) și într'acest chip aflāndu-se cei mai mulți iși

răspund căștiurile lor în două soróce pe an, adecă la Sfíntul Gheorghe și la Sfíntul Dimitrie, de aceea am chibzuit, că se cuvine să se hotărască de aici înainte, ca orí-câți scutelnici se vor da, orí pentru lipsă, orí din noú, sóu măcar schimbându-se de la un județ la altul, să se dea numai în sóma lui Aprilie și în sóma lui Octombrie, iar cele-l-alte semí peste an să rămăe slobode din partea acestuí fel de scăđómént și cu acósta nu se vor păgubi nici cei ce îi au, pentru că de se va întembla să lipséscă vre-unul înaintea semíi lui April sóu a lui Octombre, i se va da dintr'aceste semí și se despagnbesce, cum și împotriva de'í va lipsi în urma acestor semí, va să dică că'í lipsesce după luarea căștiului sóu, și rămăe ca numai Vistieria sa îngrijască a'í despăgubi pentru cel de al doilea căștiu, și de a rămăe casa mortului întrú apórare pâna când se va da altul în locul sói; cum și câți vierí se vor găsi cu pecetluituri în rândul scutelnicilor, fiind-că sunt în lucrul viilor, și trebuincioși putem dice în túte lunile de peste an, nu este cu cuviință a intra la nizamul ce mai sus se arată pentru cei-l-alți scutelnici, ci trebne să fie osebiți și să se dea la orí-ce sómă, se va dovedi că întrú adevér vor fi lipsă.

7) Cunoscénd Vistieria suma scutelnicilor celor după catastih, cum și celor după cărți când se va da alții în locul celor ce vor lipsi, câți vor fi după catastih se vor da cu scăzémént de lude, precum curge obiceiul, iar câți vor fi după cărți, se vor da din ómenii fără pricina de dajdie, fără nici un scăđómént, adecă feciorí de scutelnici, de poslușnici și alții asemenea, sigurif-sindu-se Vistieria și pentru unii ca a eștia cu însciințările ispravnicilor și cu adevérințele satelor arétátóre, că n'au apucat sa între în cislele satelor.

8) *Orí-câți preoți va fi trebuință să se hirotonis scă,* orí în eparhia Sfínteí Mitropolii sóu în eparhia celor-l-alte trei episcopii, să nu aibă voie a se înălța la acéstă tróptă, fără voie data de catre satul haládnireí sale prin adevérință în scris cu mărturií, că după trebuința ce este, se cuvine a se preoți nu fără însciințare către Vistierie, după obiceiú și fără anafora a Vistieriei către Măria ta, care după ce se va întări atunci sí'și aibă urmarea și săvórșire, acea hirotonie după trebuință.

Acestea túte pazíndu se, cum și câte altele se vor chibzui de către vistierie spre întregimea nizamului otcárnuireí, ce se cuvine a fi după săvórșirea îndreptăreí, de se vor găsi cu cale de catre Înălțimea ta, să se întaréscă și cu luminată pecetea Mărieí tale, și apoi să se publiciască pe la túte dregătoriile județelor, ca să scie cu toții în ce chip a'í sí urmeze, și după care sciință au să se adreswiséscă la Vistierie pentru orí-ce trebuință; iar pentru poslușnicii ce au gasit în catagrafi pe móșii stăpân lor, cum și pentru vierí i pentru alegerea ce s'a făcut de catre noú la vre-o câți-va pescari și vênători din județul Ilfovului, lámuríndu-se catastișele de catre Vistierie, se va areta Mărieí tale, și după orí-care hotăríre se va da, am socotit că se cuvine să se păzéscă nizamul ce s'au fost întocmit cu anaforaoa Vistieriei și prin Domnéscă întárire scrisă

de la August a anului cu lét 1818, séu orî-ce alt cuviincios nizam se va socoti, atât spre ferirea numiților de orî-ce bântuire din partea dregătorilor județelor, cât și spre buna sciință și lămurire a catastișelor vistierioi.—1820 Ianuarie.

Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Grigorie Băleanu, Grigorie Filipescu vel vistier.

Asupra ace-tei anaforale Al. Suțul dă următorea întărire :

Îw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahisroe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnólor boerilor ce aũ fost orânduiți Efori asupra îndreptărei țerii, am vădut Domnia mea tóte cele ce aũ urmat Dumnólor întru buna unire acestiĩ lucrări, privind și la drépta cumpănire a satelor, cu tóte mijlócele pătrunderi ce a.i aplecat asupra catagrafiilor județelor după care aĩ și alcătuit ponturi povățuitoare de urmarea ce s'aũ convenit a se face în fieș-care județ, aseménată și potrivită ființei locului și stărei ómenilor și întocmind osebite orândueli în opt ponturi, care se cuvine a se păzi de către vistieria Domniei mele, spre ținerea întemeerei satelor și nebântuirea lor de orî-ce năpăstuire și nedreptate li se făcea mai nainte cu hrăpiri de ómeni chiar dintr'aĩ lor drepti cislăși, cari iĩ pun la alte orândueli prin mijlóce de catahrisis, și de se aréta de ocamdată nepricinuitori de pagubă către Vistierie, dar din vreme în vreme sinintindu-se puterea satelor cu uniĩ ca aceștia, nu numai pagubă înființată aducea, ci încĩ și mare năpăstuire în feluri de chipuri cerca birnicii locuitori, aruncându-se cu nedreptate și înmulțindu-se orî-ce leșnică datorie intr'a lor răspundere ; așa dur am lăudat Domnia mea, chibzuirea și urmarea Dumnélor numiților boeri, și după trebuință adăstând sosirea extracturilor iudelor i a felurimei catastișelor celor-l-alte orândueli de ómeni, ce sub felurimi de numiri potrec silășluitoari aici în țeră, sub pravoslavnica oblăduire a Domniei mele, după ce aũ sosit după la tóte județele cerutele hărtii, ne-am adevărit Domnia mea de urmarea ce s'a făcut, prin osebita anafora a Dumnélui cinstitului și credincios boer al Domniei mele Grigorie Filipescu vel Vistier, scrisă de la 14 Iulie a următorului an. Dar fiind-că cu tótă strădania lucrătorilor acestei îndreptări, iarăși pe alocurea din multe pricinĩ urmate nu s'aũ putut dovedi adâncimea adevărului, învinuindu-se și dovedindu-se acesta din neasemănările ce urma între catagrafiĩ și între catastișele îndreptărei, pe alocurei prisosind familiĩ peste cele ce s'aũ scris mai nainte, iar pe alocurea lipsind, prin felurimi de arătări, cu pricina lor, și fiind-că dintr'acésta se făcea cunoscut că încã nu se putea dice că aũ câștigat satule acea dréptă cumpănire și indestulare la năpăstuirile ce cerca, adeca acest sfirșit pentru care s'aĩ și clădit și s'aũ pus în lucrare îndreptarea ce s'aũ urmat. Drept aceea, spre desăvêrșită lămurire a orî-căreia învălurii și spre cea indestulătore descoperire a dreptului adevăr, cuget de dreptate

hrăniind Domnia mea, am hotărît, să nu cunoscem sfîrşitul al îndreptăreii acea lucrare de atunci fără de a nu se face mai întîiu şi câte alte băgări de seamă şi adânci pătrunderi au cerut cuviinţa şi trebuinţa, ca şi după acesta dobîndindu-şi locuitorii birnicii dreptii lor cîslaşi, din orî-ce parte li se tănuia, cum şi drépta cumpănire asemănată stărei şi prălejului fieş-căruia, să cunoscă îndestularea şi mulţămnia ce se cuvine din partea oblăduirii Domniei mele, şi aceştii dreptăţi urmînd, am dat voie şi slobozenie la Vistieria Domniei mele, ca cercînd tóte mijlócele aceştii dreptăţi, să şi pue în lucrare din seamă în seamă şi pe la orî câte judeţe va cere trebuinţa, ceea ce va descoperi şi va cunoşte că este într-un îndestulare şi mulţămnia satelor, spre a se sêvêrşi cele din partele legînice răsponsurî, cu tótă dreptatea şi fără cea mai puţină nepăstnire, care şi urmîndu-se prin scumpătate, nu puţină lămurire s'au făcut; într-un adevêr, multe nedreptăţi s'au îndreptat şi multe nepăstniri s'au întâmpinat, implinindu-se către acesta dintr'acest adaos de lude odrăslîi din felurimea prisoselor ce au dovedit îndreptarea, şi îndestulă sumă de scutelnici pe la multe obraze, ce au avut lipsă din ceea ce după vechiul obicei este cunoscut la Vistierie, iar în cele de pe urmă, acum la următorul Octombre, iarăşi după glăsuirea acestii anafora şi după pildele urmate şi de mai înainte, prin obştesci păreri făcîndu-se ôreşi care alegere şi acei felurimi de ômenî, ce prin nevederea Vistieriei şi prin chip de nebagare de seamă a stăpînirii petrec sub numire de posluşnicî pe la multe obraze monastiresci şi boeresci, însă nu numai către cei ce au moşii, şi avîndu-i pe acele moşii dimpreună cu hălăduitorii ca dajnicii Vistieriei îşi împlinesc trebuinţele căsniciei lor, ci şi către unele schiturî, vèduve şi alte obraze, care într-un desăvêrşită scăpătăciune aflîndu-se, cu totul întrebuiţate de un asemenea ajutor şi neavînd moşii şi sate s'au întemplat să aibă acest fel de slugi în puţine sume prin oraşe şi locuri ale judeţelor nude şi hălăduirea şi şederea; am poruncit Domnia mea la Vistierie, ca câţi dintr'această felurime de ômenî vor prisosi pentru alegerea ce se va face iarăşi cu aceeaşi nevedere din partea Vistieriei, să se dea între cîslaşii satelor, ca nisce bunî birnicî ai lor, şi după lămurirea ce se va face prin trimiterea extracturilor după la judeţe, să se păzescă cuviinciosul uizam pentru tóte măsurile, ca sa înceteze orî ce năpăstuire se pricinuia satelor până acum cu unî ca aceştia, răpîndu-se dintre dênşii, prin feluri de chipuri, şi dîndu se pe la unî alţii, pentru în parte folosuri, şi pentru desăvêrşită vătămăre atît a orănduelilor Vistieriei, cât şi chiar a întemeerei satelor. Deci, din tóte cuviintele de mai sus cunoscîndu-se lămurirea şi săvêrşirea îndreptărei, după tóte aceste lucrări, întărim Domnia mea această anafora, şi poruncim Dumitale vel Vistierule, că îndată după sosirea extracturilor următoareii semî Octombre, să orănduesci a se aşterne socotelile Vistieriei până în seama viitorului Decembre, unde să se arate veniturile din seamă în seamă, anume, precum urmăză obiceiul, spre a se vedea în obştesca cîntare suma ludelor fieş-căruia judeţ. Asemenea poruncim Domnia

mea, să se păzescă cu totă scumpătatea și orânduile ce se arată prin opt ponturi, într'ucăstă anafora, fiind și leginice din vechime și bine alcătuite spre păzirea și întemeerea satelor birnice și să se faca cunoscut, atât pe la calemurile vistișieriei, cât și pe la dregătoriile județelor, ca să știe toți cei ce sunt înclinați intra lucrarea acestor meserii, în ce chip au să urmeze, spre a se pazi întocmai și fără de zmintolă hotărîrea Domniei mele soglasuită și întăritore bunelor chibzuirii ale Dumnélor orânduitorilor boeri i tolco pisah gpd. 1820.— Octombrie 22.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, pag. 189.

Multă hârtie stricată, dar nici o scădere reală în birurile cari apăsau asupra *prostimei*. Tote *chirielele* neterminabile de biruri indirecte și directe, cunoscute de sub Domniile anterioare, continuă și sub Al. N. Suțul, dar nu numai continuă, ci se și înmulțesc.

Maî gravă este arătarea lui Naum că Al. Suțul, de sigur cu învoirea și cooperarea boierilor, «au împătrit și au încincit plata la vînăriciū, oerit, dijmărit și tabacul». Tariful vămilor încă s'au adaos!

Cărțile de neamuri și mazilī, cari până aci puteau cuprinde câte 3 și 4 nume într'una, Al. Suțu a ordonat să fie și ele individuale, ca să se înmulțescă venitul din asemenea cărți, dupe ce și taxa o au urcat-o.

Asemenea aședare de biruri au exasperat țera, iar maî ales strășnicia grōznică cu care se făcea perceperea.¹

Cum putea el face cele 8.000.000 de taleri, în doi ani de domnie², de care pomenesce și Page?

Pe lângă monopolul sărei în profitul lui Vodă³, continuă vămile (de hotar și de oraș⁴), apoi fumăritul, sărăritul munților, gostină-

1. Naum, Copia de manuscrisele lui din Bibl. Urechia (Galați), pag. 25.

2. Și cu toate că adunase atâția bani, Al. Suțu muri sărac, căci se pare că datoriile lui erau maî mari de cât ceea ce adunase.

3. Veđi la Cod. XCVIII (pag. 1) cărțile de arendare a Ocnelor celor trei pe 1819, în 17 Ianuar acelaș an. Nu maî aducem aceste cărți, cari se repetă și pe 1820 și sunt identice cu cele deja publicate în volumele anterioare.

4. Vămile: catalogul și *ponturile* pe 1819 se pot vedea în același codice. Vom da la anexele volumului actele relative la vămī, căci ele pot interesa istoria noastră economică, comercială și industrială. Veđi și ponturile vamilor pe 1820 la pag. 209 și 218 a aceluiași codice cu No. XCVIII. Vameșii comiteau adese «catahrisis», maî ales la vămile de oraș (accise). Așa sunt ca-surile următoare:

ritul, slujba cantarului domnesc, fumăritul bălților, cotăritul, săpunăritul, căminăritul, tutunăritul, descărcatul și încărcatul buților,

În Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anafora a acosta a Domnului vel logofet de țora de sus, ca o următoare ponturilor ce sunt date pentru rëndul cîntarului oîntărim Domnia mea și poruncim Dumitale vel spătare și Dumitale vel agă, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.— 1819, Noembre 29.

(pecetea gospol.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 10.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la acastă alăturată jalbă a preocupărilor din Bucuresci, prin zapezii hătmanesc s'au înființat la logofeție câți-va din jaluitorii cu pârătul Ianache Polcovnicu, vameșul de la Têrgul-de-afară al Bucurescilor, și făcând cercetare am văzut, că jalba lor este, că merg prin deluri, pe sub munți și cumpărând livezi cu pometuri, pruni, meri, peri și nucii, le aduc aici în politie de le vînd cu amaruntul, și până a nu se rădica vama Bucurescilor pentru acest fel de lucruri, plătea vamă de car po bani 40 și bani 30 podărit, iar de când s'au rădicat vama a i rămas numai acei 30 de bani de se urmăză și acum, iar vameșii socotind un lucru nou cu cuvînt pentru *cîntar domnesc*, le cer de car cum intră în Bucuresci făr'de a fi trebuință de cîntărit, câte parale 60 și cu acest fel de mijloc supără și pe țărani, cari vin cu d'al de acestea, pentru care arată că, de sunt patru ani i-au mai supărat vameșii și prin judecată s'au apărat; așijderea și când aduc mălaii i făină locuitorii de afara și vind cu rădicata la ei, a i fost obicei de a se aduce cantaragiu și cîntărindu-le plătesce aceea-ce este orănduit, iar de le vind locuitorii cu mărunțișul nu au trebuință de cîntar domnesc, și n'au fost obicei să plătescă, precum și ei când aduc d'al de acestea iarăși n'au plătit de aceea cer, să nu li se faca obicei ce n'a i fost; am cerut de la vameși ponturile cîntarului și văduii lumiuată cartea Măriei tale, dată după condica Divanului, coprinzătoare, ca să aibă a ținea cîntar drept, iar nimeni altul sa nu aibă voie a cîntări mărfa ce este de vîndare, și de la tot omul ce ar aduce orî-ce fel de mărfa de vîndare și ar vrea să o cîntărească, să aibă a o cîntări și a lua, la suta de oca bani 15, după care ponturi s'au dis vameșului, că făr'de cale i-au fost urniarea și spre îndreptarea sa vruse să arête catahrisis ce au facut drept obicei, care nu se ține în sémă fiind împotriva ponturilor, cu cât mai vîrtos, că merele i nucile i perile și alte felurimi obiceinuesc de le dau prin măsurătoare, sô i prin numărătoare, sâ i cu vre-un vas căutrit, iar spre pildă sunt mărfurile de băcănie, care se aduc din țora turcoască, i zahărul și cafeua, cari aceia ce le aduc vîndînd cu mărunțișul, cîntir nu plătesc, iar care vind cu ridicata sumă mai mare, atunci duce cantaragiul de cîntăresce și așa plătesc; încu am luat pliroforie, că acest catahrisis al vameșilor s'au întins acum de curînd la prostime de supără pe locuitorii țărani păzind podurile și tîrgurile de ia i cât pot, și acosta au făcut și tabacilor la frunze și altele, ce aduc de meșteșugul lor, pentru care s'a i dat poruncă să nu i supere de cîntar; deci lumiuata carte Măriei tale ce are în mână, co-

vinăriciū, dijmărit, darea țiganilor lăeți și aurari, gădurărit, pirpir, pōgonaritul strēinilor, oeritul, cercaturī de huzmeturī, etc., afară de dările directe în banī și havaeturī !¹

prinde, ca acel ce aduce marfă de vinđare și ar vrea să o cāntărescă, aceea sa o cāntărescă cantaragiū domnesc și să ia plata, iar la ceea-ce nu are trebuință de cāntărit și nici face ostenelă a cāntări, de la aceea nici plată să nu cēră. Găsesc cu cale, ca să se dea luminată porunca Măriei tale. cu strășnicie, ca sa se părăsescă de a mai face acest fel de supērări, și Dumnélor zabițiī politicī să'ī apere; iar cānd se va găsi cu urmări impotriva, să i se facă înfrēnare după cuviință, a nu se mai îndrăzni să facă supērări locnitorilor cum și jiluitorilor, dar și ei s'ī pūzescă obiceiul vechiū la cele ce se vīnd cu rădicata: a nu aduce cāntar strēin, ci cu cāntarul domnesc să cāntărescă. iar hotărērea cea desăvērșită rămāne a se face de către Înălțimea ta.—1819, Noembre 20.

Vel Logofēt.

1. Pentru *fumăritul* Bucurescilor pe 1819—1821 veđi cod. XCVIII, pag. 300—301.

Pentru sārăritul munților pe 1819—1821, idem, idem. — Carte de paza malurilor de sare, veđi din 24 Iannarie 1819 și 30 Maiu 1820 cod. XCVIII, pag. 44.

Gostinăritul. Veđi XCVIII, pag. 301.

Cāntarul domnesc 1819—1821. Id. pag. 302.

Veđi cărțile la Cod. XCVII., pag. 302.

Carte de cotărit a luī vel cămaraș. Idem și pag. 51. În favōrea familiei Filipescu, Al. Suțn dă carte, prin care i se acordă dreptul, în Februarie 1819, de harabagilie de Focșanī și de cotăritul vaselor din Râmnicul-Sărat. Iacă acest act:

Pentru vătășia de arabagiū din Focșanī, i măsurațōrea builor pe numele Dumn'luī biv vel agă Nicolae Filipescu.

Milostiiu Bojiū Iō Alexandru Nicolae Suțn voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe. Fiind-că facerea de bine și ajutorurile ce se săvērșesc de către Domniī și oblătuitoari, carī s'a'ī învrednicit de la Domnul Dumnedeū, a avea stăpānirea și puterea acēsta de a face haruri spre supuși lor cei credincioși, este în adevăr pricină care îndemnă, îmbărbătează și întăresce inimile supușilor către stăpāni spre osărdnica slujbă cu fierbințelă și credință desăvērșită. Drept aceea fiind-că Dumnéluī cinstitul și credincios boerul Domniei mele, rōposatul Constantin Filipescu, ca un vechiū pămēntean evghenist dintre cei dintēiū ai pamōntului acestuia, carī cu durere silindu-se pentru patrie, atât pentru ale țērii folosuri, cât și pentru slujba Dumnélor, cu osărdie și credință, precum și de însine este sciut și după ale Domniei sale vrednice și credinciose slujbe, cum și după greutatea casei cădēndu-i se a fi ajutat, încă din lēt 1805, August 22, prin hr̄sov Domnesc i s'a'ī fost harăzit vătășia de arabagiū ot Focșanī sud Slam-Râmnic, (care vătășie cu tōte că n'a'ī fost orānduită prin poruncă Domnescă, mai nainte, dar pentru înlesnirea călătorilor și a neguțătorilor ce aū trebuința de cară și căruțe cu chirie ca să le pōtă găsi cu înlesnire și cu siguranție so obiceiuse a fi vătășie de arabagiū și la Focșanī, precum este aici în Bucurescī

Și aceste havaeturi erau — cum se scie — multe de tot și apăsaui nu numai asupra neguțitorimei, a breslelor, a fabricelor, multe puține

de unde își are vâtaful iratul său, precum prin ponturile Domnesci ce se dau la mâna vâtafului din Bucuresci se coprinde și toți aceia ce au trebuință merg la vâtaful de cer și cu acest mijloc își au înlesnirea toți cei cu trebuință) ca să o aibă atât Dumnélui, cu statornicio, cât și némul Dumnélui în urmă, orânduindu-se de către Dumnélui și vâtaf pe cine va alege om de ispravă și de credință, iar stăpânirea său vataful de arabagiî din Bucuresci să nu aibă nici un amestec, ci orî-ce folos va fi pe sémia casei Dumnélui reposatului boer; asenienea și măsurătórea buților din sud Slam-Râmnic, care măsurătóre fiind-că din vechime se obicînuia de se făcea cu apă, cu care măsurătóre multe discoliî aveau cei ce aveau trebuință de măsurat, iar de la o vreme încóce găsindu-se bună înlesnire, s'au pus în urmăre numai aici în Bucuresci, și pentru a se păzi dreptatea la măsuratori s'au legat a fi sub zaptul cuparului, carele s'au îndatorat de au pus ómenî credincioși, cu cot drept, inferat, de la vistierie, a măsura vasele tuturor celor ce au trebuință, rânduind și plată cuviincióasă, dar în urmă începédu-se și pe afară încet—încet, au obicînuit vîndétorii și cumpératoriî să măsóre vasele cu cotul și pentru că vîndétorul nu se încredința pe măsura cumpératorului, nici cumpératorul pe măsura vîndétorului, urma trebuință a cere pe altul strein, și de acest fel de trebuințe fiind mai multe pe la orașele mari, mai întéii s'au pus în orânduială orașul Ploesci, care s'a legat la Mönăstirea domnescă de acolo, apoi fiind-că și în județul Slam-Râmnic este mult alișveriș de vin și rachii, cu osebite docât în alte jidețe, și nefiind pus la orânduială de la stăpânire, se întéplă multe pricinî și discoliî la alișverishul pămêntenilor, de care orașaniî și alți de acolo nu înceta a cere să li se pue la orânduială măsurătórea buților cu cotul, la care pentru odihna ómenilor rânduia ispravnicii județului pe cine socotia, láund plată cum putea, pentru care Dumnélui rőposatul Banul făcênd arêtare selefului nostru de acéstă și rugându-se ca să se hărăzescă casei Dumnélui și măsurătórea buților cu cotul dintr'acel judoț al Slam Râmnicului, făgăduindu-se a pune la bună orânduială, precum se află și aici în Bucuresci, spre a nu pătîmi cei cu trebuință de măsurat, nici a se discolipsi să găsóscă cotar, ce totdeauna să fie gata și sáritor unde îl va chiámă, luându-și plata ce i se va orândui, care cerere a Domniei sale chibzuindu-o Domnia mea și găsindu-o cuviincióasă și făr'de supérare, ce încă cu folos înlesnitor celor ce au trebuință de măsurat, prin hrisov Domnesc, cu lét 1813 Martie 3, s'au hărăzit casei Domniei sale și acéstă măsurătóre a buților cu cotul, de la sud Slam Râmnic, ca să aibă casa Domniei sale apururea și nestrămulat folosul ce ar putea lua de la acéstă slujba, cu hotărîre, ca numai omul ce se va orândui de casa Dumnélui, să aibă acéstă voie și slobódenie a măsura buțile tuturor celor ce vor avea trebuință de măsurat, iar alt nimenî să nu fie volnic a măsura, nefiind poprit iarăși cel ce va avea ași măsura vasele sale, dar a aduce pe altul, séu a măsura buțile altora slobódenie să nu aibă, și acel om ce se va orândui să se numóscă cotar, cáruia să i se dea de la vistierie cot pecetluit și să se pázóscă de a face măsurătórea dréptă și să fie sáritor unde va fi chiámă, cá dovedindu-se în vre-un fel de chip cu viclenie, se va pedopsi, și pentru măsura să aibă a lua de bute câte talerî unul ostenéla sa, cum se urméză și aici în Bucuresci. Drept aceea, dupé coprinderea mai sus numitelor hrisóve, ce díce că aceste mili să le aibă atât Dumnélui rőposatul Banul Filipescu cu statornicie, cât și némul

câte mai exista, ci și asupra slujbașilor mai mici, cari nu puteau dobândi funcțiune decât primind a da havaeturi peste havaeturi, ne-

Domniei sale, rămânând acum clironomie la Dumnélni cinstit și credincios boerul Domniei mele Nicolae Filipescu biv vel agă, fiul Domniei sale, am bine-voit și Domnia mea și printr'acest domnesc al nostru hrisov, am înnoit și am întărit pe obrazul nunitului boer clironom, atât vătășia de arabagii din târgul Focșanilor i măsurătoare buților cu cotal din Slan Rîmnice, ca să se păzescă totdeauna cu nestrămutare întocmai precum se coprinde mai sus, adevărindu'l cu însăși Domnăscă noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv. Gheorghe Vv. Ioan Vv. Scarlat Vv. Dimitrie Vv. Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Birba Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugérogli vel Postolnic, pan Mihalache Suțul Vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spitar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus; și s'ai scris hrisovul acesta la anul dîntăi dintru a treia domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului Nostru Isus Hristos 1819 Februarie 22, de Chiriță logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Prociroh vel logofăt.

Cod. XCIII, fila 20.

Vezi 3 cărți de săpunărit ale Vornicului de Harem din 24 Ianuarie 1819. Cod. XCVIII, pag. 51.

Carte de căminărit pe județe 1 Februarie 1819.—Asemenea și pe 1820 și 1821 (pag. 95).

Cărțile lui vel căminar și a cutiei milosteniilor pentru vama tabacului, de la 1 Februarie 1819—1820—1821. Cod. XCVIII, pag. 96 și tutunăritul, Cod. XCVIII, pag. 145—146.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce coprinderea domnescilor ponturi, ce sunt întocmite pentru slujba căminăritului, este după cum mai jos într'această anafora ni se arată de către Dumnélu vel Logofătul de țera de sus; de aceea poruncim Domnia mea la toți câți se cuvine, ca întocmai după coprinderea acestor ponturi să se facă armare.—1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt.

Cod. XCII, pag. 257.

greșit cu gândul de a și le scóte întreit și împătrit după spinarea țéranului.

Prea Înălțate Dómnne,

Dupé luminată porunca Máriei tale, ce mi se dá la acéstă jalbă a lui Ioan Veneto, cumpérătorul *vámeli tabacului*, care este irat al Dumnóluí vel Căminarul, făcénd cercetare, din condicile Divanului m'am pliroforisit, că cărțile domnescé ce se daú, aú acéstă coprindere, precum se arată in jalbă urmată din vechime și până acúm, ca să ia de la tabacul străin, de una oacă parale 16, iar de la tabacul de țórá câte parale 18 de oacă, dimpreună cu cutia milosteniei, avénd și cutia parte dintr'acest irat, și in adevér esto, că in ponturile și in catalogul vămii nu se copriundo nimic do tabac, precum nici in luminatele cărți ale huzmetului căminăriei iarășí nu se face osebire, și la cererea ce face pentru cei ce se împotrivesc de nu plătesc dreptul căminăriei, rămíne a se da de către Mária ta nizam, precum mai bine se va socoti de către Înălțimea ta.—1819. Iulie 2.

vel Logofăt.

Veđi Cod. XCVIII, pag. 103. Asemonea cartea cuparalní de mészratul buților en cotul, pag. 100, același colice.

Veđi ponturilo vinăriciului pe 1819, din 20 August 1819, Cod. XCVIII, pag. 167 și 170. Veđi contractul do vinđare a celor trei huzmeturi: dijmărit, vinăriciú, oerit, pe 1819, in 30 Aprilie.—Același codice, pag. 147, in limba grécă.

Veđi Carte de dijmărit pe 1819 Iunie 3 și 1820 Maiú 16. Același cod, pag. 144—145 și 274—275.

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud... sănătate. Vě facem in scire, că la slujba dijmăritului, după obiceiul vechiú, sunteți datorí a dá ajutor cu slujitorí, ómoní de slujbă și a privilegia, să nu se facă catahrisis, și fiind că nărăvirile cele rele și catahrisis ce s'au urmat mai nainte, atât la acésa cât și la altele, s'aí ridicat de către Domnia mea, ca să nu mún fie, nici să se mún pomenescă, precum și la huzmeturi, unii din ispravnici răú năraviți, cerea de la huzmetari rușfeturi, și apoi le da voie a face catahrisis, și slujbași cu pricină ca să scótu ce a í dat ispravnicilor și sa ia și pentru ei, jăfuia pe locnitorí, iar care din huzmetari nu avea să dea ispravnicilor rușfet, nu numai că nu le da ajutor cu slujitorí de slujbă, ci înci le sta și inpotrivă; de aceea poruncim cu tóťă strășnicia, să nu vě cetezați a vě abate cu cât do puțin din datoria Dumnóvóstră, nici să cereți plata séu filodorimă, și slujitorí sa dați de ajuns, căci orí carele se va dovedi cu cât do puțin, că aí urmat inpotrivă, orí că s'au făcut catahrisis. só í că nu ați dat ajutor huzmetului, din casele Dumnóvóstră se va implini și veți cădea și la grea invinováțire ci dar așa să urmați negreșit, și fiți sănătoși.—1820, Maiú 26.

Cod. XCVI, pag. 143.

Veđi și cărțile trei do băiași români aurari (din 20 Februario 1819) Cod XCVIII, pag. 109.

Adauge la atâtea biruri și la numeroasele havaeturi ale boerilor din Divan și «*privilegiile*» lor de cârciume, băcănii, scaune de măcelării

Garduraritul era havaet al spătarului al 2-lea, de la județul Buzău, și Râmnicul-Sărat. Lua de «popor» câte un galben turcesc de taleri doi prin perceperea «*Scaunazului*» rînduit de gardurar și de butia cu vin, ce se vindea în Dél 45 bani, de grópa de tescovină ce se vinde 132 bani, de rămător 50 bani. La județul Râmnicul-Sărat: de om 50 bani pe an, de butia de vin ce se vindea în oraș câte o vadră de vin, de tocitórea cu tescovină ce se vindea 45 bani, de vita ce se prindea în vii 20 bani, de vrasnița de rachiú 300 bani, de rimător 50 bani, de óie seú capră 10 bani.

Pîrpărul e venitul lui vel Armaș, dar numai din județul Saac. Mai are și garduraritul din acestas județ (Cod. XCVIII, pag. 238).

Stréinii plătesc sub Al. Suțul câte 4 taleri noi 16 parale *pogonorit* (Cod. XCVIII, pag. 146).

Veđi oeritul pe 1819, din August 20.—Idem, pag. 170.

Cercetarea oeritului pe 17 județe în 30 Noembrie 1819 (Cod. XCVIII, pag. 190).

Vameșul de la Pitescei ia vamă de la țărani ce vin cu produse de prima necesitate a orașului: pâne, oué, lemne, etc. Asemenea supune la vamă și vinul și rachiul, ce boerinași din Pitescei produc pentru propria lor casă. La 22 Septembrie 1819 Vodă Al. Suțu ordonă, după propunerea vel Logofăt Gh Filipescu, să înceteze asemenea abuzuri ale vameșului.

Cod. XCII, pag. 583.

Ió Alexandru Nicolae Suțu vocvod i gospodar

Cu cale fiind anaforaoa acósta, a Dumnélui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Dumitale, cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțu, cainacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, să faceți urmare întocmai precum mai jos se cuprinde. 1819 Iulie 21.

(pocetea gospod.)

vel Logofăt.

Cond. XCII pag. 324.

Prea Înălțate Dózne,

După luminata porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la acóstă jalbă a neguțetórilor cumpaniști și locuitori din satele ot sud Gorj, făcend cercetare, am veđut că jalba lor este pentru toți dregătorii județului, dicend întéiú pentru vameși, ca'i apuca de la ia vamă și la cele ce vënd și cumpără prin sate locuitori unii la alții, pentru hrana lor, impotriva obiceiului vechiú și a ponturilor domnești, asemenea și la bălcuiri mari și mici, le ia góremele de marfă pentru alișveriș i avăeturi, de catre toți zabiți, și cu câtă vëndare fac nu se póte plati, din care pricină s'aú zătienit și bălcuirile de nu se fac, pricinuin-du-se zmintéla la alișverișul lor și paguba locuitorilor, ne-avënd de unde să'si întâmpine trebuințele; deosebit și la trecétórea vitelor de rămători, cer să li

și vadă-se ce sôrtă continuă a se face celor *neboeri*, sub Al. N. Suțul, ca sub anteriorii jăfuitori ai țerei! Și nu mai înșirăm beilicurile ce tot felul ce apăsa pe gâtul țeranului. ¹

Și havaeturile nu erau numai pentru boerii de Divan, ci și pentru cei mai mici impiegați, ca *logofeteii*, condicarii, vâtafi de plaiuri, ba și starostii de corporațiuni ². Apoi darea de șoimii etc. ³.

se arăte ce sunt datorii să dea; deci fiind că vameșii au ponturi și catalog în mână, unde să arată anume ce are să ia și de unde, asemenea și pentru trecătorea vitelor sunt ponturi la cei orânduiți la schelă, cu arătare anume ce au să ia, iar pentru ceea ce sunt datorii pe la bilciuri, acelea urmăză să fie știute acolo, căci alte jafuri și obiceiuri nouă, cu poruncile Măriei tale sunt rădicate a nu mai fi; găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimeii tale, către Dumnéluși Caimacamul Craiovei i către Dumnélor cei-l-alți boeri divaniți, ca făcând cercetare cu amăruntul, pentru toate cele ce se jălucesc, să dea nizam a nu se supăra împotriva ponturilor Măriei tale, ce sunt date. — 1819 Iulie 14.

Nicolae Filipescu.

Veđi pitacul (grecesc) către Barbu Văcărescu și Gh. Filipescu, pentru avaturii, din 11 Decembre 1819.— Cod. XCVIII, pag. 191—193.

1. Un beilic extraordinar ce apasă asupra obștei țărănesci sub Al. N. Suțul era acel de la timpul «*saegilăcului*» :

*Pitac la mitropolitul și la boeri a chibzui și Dumnélor mijlocul ce au
găsit Dumnéluși vel Vistierul cu cale pentru beilic.*

Prea sfinția ta părinte mitropolit, sfinția vöstră părinți episcopi și Dumnévöstră cinstiți credincioși veliți boeri, ai Divanului Domniei mele, împreună cu Dumnéta biv vel Bane Grigore Brâncovene, epistatule al Spătăriei i Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, sosind și vremea saegilăcului, ce după vechiul obicei ce urmăză în țără pe tot anul, s'au dat întru chibzuirea Dumnéluși vel Vistierul spre a se întocmi cu cel mai bun și folositor mijloc pentru locuitorii țerei, pentru care și poruncindu-se Dumnéluși, prin totă răvna întocmai după ceea-ce se crede de la a Domniei-sale datorie și credință, au urmat mijlocele și lucrarea ce se coprinde într'acastă alăturată anafora, carea într'adevăr se cunoșce a fi folositore obșteii; deci poruncim Domnia mea, strângându-vă cu toții la Domnésca noastră curte, să luați sub vederile sfințiilor vöstre și Dumnévöstră, chibzuirea și lucrarea Dumnéluși vel Vistieru și să ne arătați în scris prin anafora cele după cuviință, tolco pisah gpd.—1820, April 2.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 193.

2. De exemplu venitul lui *Ici*-ciohodar era câte taleri doi vechi de prăvălie. Veđi actul din 23 Ianuarie 1819 la codul același, pag. 40—41.

3. Publicații pentru șoimii.

Sluga Domniei mele, vătăș de la plaiul . . . sud . . . fiind-că se apropie vremea a se trimite șoimii cei obicinuți, după care acest obicei este dator

De toate veniturile acestea, nu se folosia țera, ci numai Domnia și câți-va boeri. Se scie că lefile impiegatilor administrativi, judeciari, etc., se dedeau din «rășuri» prin Casa specială a lefilor, care în 1819 era sub naziretul lui biv vel Vornic C. Samurcaș, Ba și de bani «rășurilor» adunați pentru lefi, Al. Suțul își permise a dispune după bunul său plac, acordând lefi la «ipochimene sciute» ¹.

Socotela publică nu aflăm dată de banii statului sub Al. N. Suțul, afară de acei ai «Casei privigherei» administra'tă de onestul boer Banu Grigore Ghica, pe anii 1818 și până la 1 Iunie 1819. Această Casă nu numai nu era în deficit, ci dispunea și de un excedent peste cheltueli, de peste 15,000 taleri ².

și plaiul acesta a da șoimii ce se arată mai jos, iată că mai nainte îți poruncim Domnia mea, să porți grija din vreme, să găsești șoimi buni, frumoși însă șoimioice adecă parte femeiască iar nu șoimi parte bărbătescă, nici să fie niscaiva giurele, însă și acesta să scii că nu voim Domnia mea a cumpăra și a aduce din altă țară, fiind-că se află aici, și așa la vremea când este a se trimite, să'i aveți gata și până la zece ale lunii lui Iunie să fie aduși în București negreșit, că ori-care nu va urma a'i aduce până atunci, i se va trimite mumbașir cu greu treapd, acesta îți poruncim.— 1819, Maiu 14.

Cod. XCVI, pag. 31.

1. Dumnôta biv vel Vornice Constantin Samurcaș, Nazârule al casei lefilor cu acest domnesc al nostru pitac să dai pe fieș-care lună câte taleri 400 la un ipochimen sciut și la încheerea socotelilor acestei Case se va ține în sémă, tolco pisah gpd. — 1819, April 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

2. Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Osebit că înșine Domniei mele ne este sciută răvna cea către patrie a Dumnôlui Banului Grigorie Ghica și bunul cuget ce are pentru câte privesc spre folosul acestei patrii, dar și urmarea îngrijirei ce din așternuta de mai jos socotela se vede că are Dumnôlui asupra acestei Case, cu desăvârșită dorire dovedind mai cu adaos aceste ale sale protimii, întărim și Domnia mea încheerea acestor socoteli precum se ved așternute mai jos în numita anafora.— 1819, Iulie 14.

(Pecetea gpd).

Nicolae Filipescu.

Cod. XCII, pag. 290

Prea Înălțate Dômne.

După luminată porunca Măriei tale, adunându-ne cu toții aci, la domnesca curte, ne-aū arătat Dumnôlui biv vel banul Grigore Ghica Nazîrul Casei privigheroi, socotela de venitul acestei Case, ce s'aū strins de la Ianuarie 1 ot lét 1818 până la sfârșitul trecutei luni Iunie ot lét 1819, i de cheltue-

Ocele și vămile, cele două importante venituri ale Domnitorului au dat ocaziuni la câte-va acte, care le aducem în anexele acestui volum. Notăm, cu referință la vama că s'a introdus *două specii de tarife* vamale, una spre a se conforma tratatelor comerciale ale Porței, în urma păcei de la Șistov și alta *autonomă*. Acesta se aplică la comerțianții pământeni, iar cea-l-altă la cei străini. De sigur că asemenea diferență de plată de vamă, majorată pentru comerțianții pământeni, nu era de natură a face prosperitatea comerțului acestora. În volumul de anexe vom da tarifele vamale de sub Al. N. Suțul.

O importantă contrabandă făceau numeroși *curieri* de cabinete, venind din Constantinopol. Au reclamat vameșii contra acestei practice, dar fără să le pôtă da Vodă satisfacerea cerută¹.

lile ce s'au urmat la trebuințele Casei în curgerea acestor vremuri și teori-sindu-se această socotelă de către noi cu deamăruntul, vedem, că prin buna ocăr-muirea Domnieisale, după ce s'au făcut toate trebuințioasele cheltueli, se află Casa și cu bun capital de taleri 15.418, ce sunt dați cu dobândă la Dumnélui căminarul Polizache, bez taleri 156, ce se află gata la casă, de care vedându-se învderat osârdia și silința ce au arătat Dumnélui la această trebă, ce privesce la folosul obștiei, ca un bun patriot, după cum s'au arătat și la alte multe dregătorii și slujbe cu care au fost Dumnélui însărcinat, noi cu vii glas de obște am arătat căduta mulțămii către Dumnélui, facem însă cunoscut și înăl-țimei tale această plăcută urmare a Domniei-sale către patrie.—1819, Iulie 2.

Dionisie al Ungrovlahiei, Costandie Buzei, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel vornic, Mihalache Manu vel vornic, Const. Caliarh vel vornic Iordache Golescu vel vornic, Alexandru Filipescu logofet.

1. Vameșii carvasaralei din București, prin jalbă către Măria sa prea înaltul nostru Domn, arată, că după ponturile vămei în care se coprinde, ca vameșii de pe la scheli, să aibă voie a cerceta pe curieri, ce vin din Țarigrad cu pacheturi cu marfă, și fără a supăra pacheturile cu scr'sori, vameșii după la scheli luând numai în scris pacheturile cu marfă, și trimițând cărțuile la carvasaraoa din București, carvasaraoa să ia vama cea orânduită, împotrivă ved, că curierii și iasaccii nu se supun a'i lăsa să le cerceteze pacheturile cu marfă, neîngă-duindu'î nici să se apropie de ei, îngrozindu'î că va să'î și lovască, iar vameșii sfindu-se să nu dea pricină de scandală, îi lasă, și ved că necurmat aduc aici multe șaluri pe care în taină unele le vând, altele le dau pe la neguțători, păgubindu-se de dreptul vămei, și cei mai mulți din neguțători își ca cirdisesc cu acest mijloc mărfurile cele mai grele din preț, să rōgă să fie învoiți să pôtă cerceta pacheturile cu mărfuri și iasaccii i curierii să nu se împotrivască, care cerere a vameșilor fiind după coprinderea ponturilor vămei, următoare altor ponturi vechi de mai înainte, din luminată porunca Măriei sale Prea înaltului nostru Domn, o fac cunoscută cinstitei chesarocrăesci aghenții, ca să bine-

CAP. IX.

*Țăranul.—Claca.—Procese.—Spirit revoluționar.—
Sate resvrătite.—Crușarea pădurilor.—Abusurile vâtafilor
de plaiuri.*

Nu sub o domnie ca a lui Al. N. Suțul sorta țăranului putea să se schimbe în bine. Este adevărat, ca nici o lege sporitoare clacei și celorlalte angarale datorite proprietății de țăran, peste legea din Cod. Caragea, nu a dat noul Domnitor, dar el a lovit cu grele pedepse, cu oca chiar, răsvrătirea țăranului contra clacei și a *adeturilor* moșiilor. De sigur, nu numai lui se poate imputa asprul traiu al țăranului, ci în mare parte și boerimeii și încă celei adevărat pământene. Așa biv vel Banul Grig. Brâncovenul, încă din 1815 prigonesce vre-o dece sate după moșiile lui, sub cuvânt că, invitați de *cutare* or *cutare* nu vor să-și dea adeturile și claca legiuită. Locuitorii a 5 sate (Islaz, Racovișora, Racovișă, Moldoveni și Verdea) se răsvrătiră din nou în 1820 ¹.

voiască a da poruncă curierilor și isacciilor, când vin de la Țarigrad séu de la alte părți, să arete la granița țerei aceștia vameșilor, pacheturile cu mărfuri ce aduc și la carvasarana vamei Bucurescilor, să-și dea vama cea orânduită, ca să nu se păgubescă vameșii de dreptul lor. 1819.—Martie 6.

Gheorghe Filipescu vel Loșofăt.

Cod. XCVI, pag. 21.

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Postelnice Ioan Depalt Caimacamule al Craiovei, sănătate. S'au văduț do Domnia mea, atât insciințarea Dumitale, cât și a Dumnélor ispravnicilor, din sud Romanai, ce s'au trimis de Dumnévóstră, pentru unii din locuitorii din cinci sate, ce se află ședători pe moșiile Dumnélui Banului Brâncoveanu, că îndărătnicii fiind, s'au arătat cu împotrivire, nesupuindu-se a răspunde adeturile moșiei, după pravila și după obiceiul pământului; pen'ru care poruncim Dumitale, ca aducând în Divan câte doi trei, din fiș-care ceta de acei locuitori, co se arată împotrivitori, să-și faceți cu cuvântu a înțelege dreptatea și datoria lor, ce li se cade a avea către stăpânul moșiei și așa urmând cu mijloc cuviincios să-și aduceți la cunoscință, ca să fie supuși datoriei lor și fiți Dumnévóstră sănătoși.—1820 Iulie 17.

Cod. XCVI, pag. 169.

Oamenii ce s'au arătat împotrivitori

5 din satul Islaz, 5 din Racovișora, 6 din Racovișă, 4 din Moldoveni, 3 din Verdea.

Resoluțiunea dată de Al. Suțu îi face onoare, în acel sens, că Divanul Craiovei, prin anafora de la 6 Iunie, propusese pedepsirea cu bătăi prin tirg, a câte cinci locuitori din satele răsvrătite. Domnitorul, mai calm decât boerii și ca în adevăr să nu se păgubescă Vistieria din emigrarea satelor acestora peste Dunăre, să mărgini a ordona numai a se face «*cu cuvântul a înțelege*» satele aceste răsvrătite, care e datoria lor față cu proprietatea. Mai explicăm această *blândețe* a lui Vodă și pe știința ce avea, că se lăția spiritul de revoltă mai în toate satele de peste Olt. Era încă un precursoriu a revoluțiunei de la 1821 ¹.

1. Iacă anafora Divanului Craiovei :

Prea Înălțate Dōmne.

Dumnélui biv vel Banul Gaigorie Brâncoveanu, prin anafora au făcut Măriei tale arătare, că locuitorii clăcași de la dece moșii ale Domniei sale de aici, din partea locului, nu se supun a face ȳilele clăcei i cele-l-alte adeturi ale moșilor după întocmirea pravilei, cerând ca prin orânduit mumbașir, să se silască a fi următorii pravilei, s'au având a răspunde împotriva, să se aducă la luminat Divanul Înălțimei tale; după care de la 21 ale trecutului Aprilie, ni se poruncește de către Măria ta, ca față cu vechil din partea Dumnélui Banului, să se cerceteze și după pravila pământului urmând la dreptatea ce va avea Dumnélui Banul să'și atle cuviincioasa indetulare, prin sluga Înălțimei tale, Vladu Aprod hătmănesc și să îndreptăm, iar neodilnindu-se vre-o parte de aici, cu cercetarea noastră în scris, să'ı ia mumbașirul a'ı aduce la luminatul Divan; următor fiind, mai întâii cu osebită volnicia Cainăcămiei s'au trimis pe la acele moșii însuși numitul mumbașir, ca prin scirea ispravnicaturilor județelor, să ia din fieș-care sat câte doi trei locuitori vechil și din partea celor-l-alți ai lor, să'ı aducă aici, spre a se înfățișa la Divan, care peste câte-va ȳile întorcându-se înapoi și făcând arătare *ca toți locuitorii acelor moșii s'au împotrivit, ȳicând, că nu vor să vie la judecată.* s'au orânduit împreună cu dēnsul și un arnăut mumbașir asupra-le și locuitorii de la șose moșii, însă : Ruptura, Bărboiul, Valea Aninilor, Știinbeul i Dănceni Drincea, și Opraviliu nici nu se supun a face câte 12 ȳile claca, nici nu se supun a eși la judecată, infricoșind *că vor să'și spărgătuiască satele*, să se strămute care încotro vor putea, înca unii dintrēnșii au și început a se împrăstia din locurile lor, iar locuitorii de la patru moșii: Beileștiu, Corlatele, Sapozi și Șușița viind aici cei-l-alți, adică Corlatele, Sopozi și Șușița, fără a primi să iasă în judecată, ne-au arătat Iane Zamoni epistatul moșilor Dumnélui Banului că s'au învoit cu dēnșii, legându-se că vor fi lucrători întocmai după pravila pământului, și așa s'au întors înapoi la casele lor; iar locuitorii după moșia Biliesci, înfățișându-se la Divan, înaintea noastră, cu numitul epistat, s'au ȳis numiților locuitori, că după pravila pământului, sunt datorii a face fieș-care casnic la stapânul moșiei, douespredede ȳile clacă, i o ȳi osebit cu plugul, să dea și câte un car de lemne pe fieș-care an, bez osebita dijmă din semănaturii, și acestea toate de nu le vor fi urmat până acum, și de nu vor avea cu Dumnélui Banul, vre-un aședēmēt în scris mai dinainte a întocmirei

Locuitorii din alte trei sate (Larga, Stăncescii și Aninișul) din județul Iul-de-sus se resvrătiră încă în 1819 Aprilie și Mai. Ca

pravilei pământului, ca să nu dea cole mai sus arătate deplin, ce mai puține, trebuie a se supune negreșit pravilei, spre a'și implini datoria lor la orânduitul epistat al Dumnéluî Banului, și au răspuns că în seris n'au de la nimeni, ca să clăcuască mai puține dîle de cât 12, fără numai de voia lor s'au învoit cu la dece una, iar car de lemne s'au altceva n'au fost obicnuîți a da, *mai vîrtos că la dîngii pădure nu se află*, fiind locuitorii aprôpe de marginea Dunărei, pricinuind către acestea, cum că nici cei-l-alți locuitori împrejurași de pe alte moșii, nu sunt indatorați a urma pravilei pământului, și nici ei nu pot să facă alt obicei, cerënd, ca orî să li se păziască obiceiul ce'l provalisesc ei, s'au de li se va face mai multă supărare, *se ridică cu toții de pe moșie și se strîmută la alte părți*; căroră li s'au dîs, că de nu sunt mulțămîți pe hotărîrea judecăței de aici, au voie să'și orânduiască vechilii a veni la luminat Divanul Înălțimeî tale și au primit a'și trimite vechil, iar epistatul în cele de pe urmă a'î respuns, cum că cunoscënd și el că acolo pădure nu este, nu'î va mai supăra de carul cu lemne. Decî, neavënd numiții locuitori aședămënt în scris de la Dumnéluî Banul Brâncoveanu, stăpânul moșiei, ca să li se păzescă obiceiul, ce dîc că au fost din vechime, după pravila pământului datorî sunt a clăcui și a urma la tôte întocmai, neavënd cuvënt a se diiafendipsi întru nimic cu cele de mai sus arătate ale lor pricinuirî, atâta numai pentru mulțămirea epistatului vor rămînea apărați de carul cu lemne pentru pricina de mai sus arătată, dar fiind-că atît aceștia, cât și cele-l-alte șose sate cu obrăznicie strigă că *toți se spîrgăluiesc și se strîmută din siliștele lor, iar a clăcui mai mult decît au fost obiceiul mai nainte nu se supun, și fiind-că am luat pliroforie că nesupunerea și semeția acésta o fac din invitarea și îndemnarea fruntașilor satelor*, nădăduind cu acest fel de tertipurî să dobîndescă privilegiu, ca să dea la stăpânii moșiilor ceea ce vor voi ei; de aici altă urmare nm am putut face, ce am socotit, că *pînă nu se vor pedepsi câte cincî șise fruntași resvrătitori din fieș-care sat, izbrănire nu se pôte da la unele pricinî ca acestea*, nici înțelegători și cunoscători pravilei pământului nu vor fi; pentru aceea, cu întorcerea mumbașirului, nu lipsim a însciința Înălțimeî tale, ca precum se va găsi cu cale de Măria ta, să se dea desăvîrșită hotărîre.— 1819, Iunie 6.

Gheorghe Suțu, Alexandru, Constantin Haralambie, Ión Sluger, Constantin Oteteleşanu Sluger.

Și de astă dată Domnitorul se mărginesce a hotărî cele ce urnîeză :

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domnieî mele, biv vel spătare Gheorghe Suțu, caimacamule al Craiovei și Dumnévostă boerilor divaniți de acolo, am vîdut Domnia mea arătarea ce ne faceți printr'acéstă insciințare, după care și poruncim Dumnévostă, că pe cîți dînt'aceștii pîrîți locuitori nu vor fi a vînd vre-un deosebit aședămënt în scris de la Dumnéluî Banul stăpânul acestor

instigator al resvrătirei se dădea însuși sameșul din județ, ceea ce e puțin probabil¹. Dar ceea ce este neîndoios, e că cele sate resvrătite în 1819 și 1820 preste Olt, constituie o manifestare clară a deștep-tărei spiritului public și sunt sbuciumări precursorii ale mișcării de la 1821, cum au fost și consecințe ale anteriórelor mișcări de panduri

moșii să'i îndatorați negreșit fără'do alt cuvânt de pricinuire, prin sluga Dom-niei mele. . . . aprod hătmănesc, ce se orânduî mumbașir, ca să fie următori întocmai după pravila pământului.— 1819, Iunie 19.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 216.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anafora acósta a Dumnélui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Domnia mea cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dum-néta biv vel Spătare Gheorghie Suțul, Caimacamule al Craiovei, să se facă ur-mare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 13.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 65.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimeii tale, ce ni se dă la acóstă anafora a Dumnélui biv vel Banul Grigorie Brâncoveanu, făcând cercetare, vėduiú că arėtarea Dumnélui este cum că lócuitorii clăcași de pe treí moșii ale Dum-nélui, anume Larga, Stăncescii și Aninișul, din sud Gorj, nu se supun a face ȓilele clăcei și a respunde cele-l-alte obiceiuri, după întocmirea pravilei pământului, *invitați și puși la cale fiind de vameșul acestui județ*, pentru care, spre dovadă imi arată hotărirea cu Divan a Mariei sale Domnului Ioan Caragea, din lét 1815 Septembrie 11, când s'au judecat tot pentru acóstă pricină cu Pătru ot Stăncesci i Nițul ot Larga vechilii, și din partea altor lócuitori de acolo, și s'au îndatorat atât pentru claca, cât și pentru cele-l-alte obiceiuri ale pământului, dar ei împotrivindu-se, ȓice Dumnélui Banul, că nici până acum n'au dat supunere a plăti adeturile pământului și a face clacă. Decí, cererea ce face Dumnélui Banul printr'acéstă anafora, nefiind împotrivitoare pravilei și obiceiului pământului, găsec cu cale să fie luminată porunca Înăl-țimeii tale către Dumnélui Caimacamul Craiovei, ca să orânduiască mumbașir vrednic din partea Caimăcămiei, să siléscă pe piriți a'și respunde adeturile cele canonisite după pravilă, la stapănul moșiei, pe care implinindu-le, să le facă teslim în mâna orânduítului epistat, ce'l are Dumnélui acolo, iar pentru sameșul județului cercetând, de se va dovedi că s'au purtat cu acest fel de urmări, nu numai să'i dea nizam a se părăsi de acest fel de povėtuirii să dea locuitorilor, ci încă să însciinteze și Mariei tale spre a i se face căduta pe-dépșă, iar hotărirea cea desăvėrsită rămăne la Înălțimea ta.— 1819, Maiu 10.

Gheorgache Filipescu vel logofăt.

de sub Caragea Vodă: Nu este Tudor la 1821 un creator al mișcării, ci *sinteza* unor mișcări care își au originea în întreg secolul al XVIII-lea și în primele două decade din al XIX-lea.

Că revoluțiunea ferbea în țară, se probază nu numai cu resvrătirile din cele zece sate ale lui Gr. Brâncoveanu, dar și cu numeroase alte refuzări de a se supune la clacă, etc., din alte părți ale țerei. Am văzut că în Moldova nemulțămirea țăranilor și încercarea lor de rezistență încă pe la 1804 a fost înăbușită prin și mai grele nizamuri de sub Moruz Vodă. În Muntenia nu era numai țăranul gata de a sbucni, ci și locuitorii de prin târguri. Așa aflăm pe un Ión Barbătescu fomentând resvrătiri în județul Vâlcea și pe aiurea printre țăranii. Acest necunoscut naintaș al mișcării lui Tudor, a fost prins și aruncat în temniță. Bolnav, bătrân, era aproape să peară în închisore, deacă Barbu Văcărescu vel Vistier nu-i cerea grațiarea la Domnitorul Al. Suțu, în 18 Maiu 1819. ¹

1. Iacă anafora a marelui Vistier:

Prea Înălțate Dómnne,

Prin anafora, am făcut arătarea Măriei tale pentru un Ioan Bărbătescu, din sud Vâlcea, care au lucrat zavistie între locuitorii satelor aceluia județ, și altele, cerându-i pedepsa, cu a se depărta de la casa sa, la Têrgoviște sud Dâmbovița, unde să petrecă sub pază, *spre pîila altora asemenea lui* după care și dându-i-se luminata Măriei tale hotărîre, a se face aceeași urmare, s'au rădăcit de mumbașirul cel orânduit, l'au dus la arătatul loc, unde și până astăzi petrece la închisore, ci fiind-că m'am pliroforisit, că s'au bolnăvit din aceea osândă, și au plecat spre bătrânețe, aflându-se pôte să i se întâmpale și mórte la pază, mă rog Mariei tale, să i se orânduiască ertare, de vreme ce este sciut, că omenirea se află potihnită la greșeli, și stăpânirea povârnită la milostivire, iar când și după acesta se va mai arăta cu vre-un chip de zavistie, atunci îi va fi osânada Ocna, și cum va fi mila Măriei tale.—1819, Maiu 18.

Vel vistier.

Asupra acestei anaforale, Al. Suțul hotăresce:

Ió Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnóta vel vistiere, după rugăciunea ce ne faci printr'acéstă anafora, milostivire făcend Domnia mea asupra acestui Ión Bărbătescu, îl ertăm de acéstă osândă și poruncim, să se scrie ispravnicilor din sud Dâmbovița, ca să'l slobódă de acolo, dându-i voie a se înterce la casa sa, ferindu-se însă de acum înainte de urmări netrebnice, căci va fi apoi osândit la pedepsa Ocnei.—1818, Maiu 20.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 83.

Eacă un act din 1819 Februarie 22, din care se vede cu ce asprime fură pedepsiți țărani din satul Peatra (Teleorman) pentru răsvrătire :

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnóta biv vel spătare Iancu Racoviță, epistatule al armășiei, fiind-că acești lude locuitori, din satul Peatra, din sud Teleorman, după pliroforia ce ne-a dat Dumnólu vel Vistierul prin anaforaoa Domniei sale, care s'a dat întărit și de către noi, de vina și ne-trebnica lor faptă, ce au urmat, a hotărât Domnia mea, ca să-i dea prin tîrg ; de aceea poruncim Dumitale, să orânduiesc omeni ai Armășiei, care luându-i Delibașa de unde sunt la poprôla, să-i trecă prin tîrg bătîndu-i și ei strigîndu-și vina lor și apoi să se facă teslim iarăși la Delibașa, spre a se face urmarea ceea ce este poruncită de Domnia mea la anaforaoa Dumnólu vel Vistierul, tolco pisah gpd.—1819, Februarie 22.

Cod. XCVI, pag. 16.

Gh. Filipescu vel logofet se jălucesce, în 15 Iulie 1819, că țărani după moșia ce a cumpărat-o în județul Buzău, nu se supun la clacă, etc. Pre *așitători* i-au băgat la temnița de la Buzău. Țărani dădea vechiului proprietar numai câte 22 parale pe an de fie-care, drept clacă. Ei se revoltă. Al. Suțu trimite pitace să-i supună la clacă, etc., și pe cei din temnița de la Buzău, de nu se vor supune, să-i trimită la ocnă¹.

Cu asemenea procedări dușmănesci contra țăranului nu era mijloc de a spori normal populațiunea țerei. Emigrarea țăranilor peste Dunărea și chiar în Ardeal continuă. Totuși, recensământul din 1819/20 află, cum vedurăm, mai mulți țărani de pus la biruri. Decît acest *plus* eșia din casarea a multor poslușnici și scutelnici abusiv făcuți.

Un izvor de înmulțire a populațiunei era vechia instituțiune a *Sloboziilor*. Se crează multe sate nouă, mai cu sîmă din Români din Ardeal și Banat, imigrați în Muntenia în timpul fîmetei din Ungaria, de pe timpul lui Caragea. Pe cît timp acești noi coloniști s'au bucurat de scutiri și privilegii și n'au fost *băgați la cislă* cu cei-l-alți țărani, ei au rămas stabili. Au fost încercări din partea Vistierilor din timp de a-i asimila cu țărani pămîntenî, și atunci o parte din ei au fugit din țără² orî au provocat intervenirea Agenției austriace, ca să li se mijlocască întorcerea în Ardeal și Banat, ca supuși austriaci.

1. Cod. XCVI, pag. 165—166.

2. Iacă un act, care amintesce de această *risipire* a noilor coloni :

Preaasfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnegeu sfinția vîștră episcopilor i Dumnévîștră cinstiților și credincioși boeri ai Domniei mele, biv vel bane Grigorie Brâncovene, veliților boeri biv vel bane Grigorie Ghica și

Interesul propriu de a nu se despopula satele boeresci, cât și interesul fiscal, făcu pe Vodă și pe boeri, să refuze de a recunoște ca *sudiți* țeranii, cari au apucat a se așeza la moșii și a se ocupa cu agricultura.

Domnitorul, la 17 Iulie 1719, scrie Divanului și tuturor boerilor *halea și mazili*:

Preaosfinția ta părinte mitropolit al Ungrovlahiei, iubitorilor de Dumneșu episcopii, și Dumnévóstră cinstiți și credincioși veliți boeri dregători ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, fiind-că cinstita agheție, prin unele note către Domnia mea, cere de a se da domnșca noastră voie de întorcere în Austriacescile țări, la mulți dajnici străini Ungurenii, cari de sunt anii acum s'au așezat aici în țără, și fiind-că Domnia mea din împărătescile aședământuri ce sunt între Prea înălțatul Devlet și Austriacșca împărăție, cunoșcem că este deopotrivă datorie a se da dezertorii, adecă fugarii ostași, asemenea și că se slobode tot printr'aceste sfinte aședământuri voie ciobanilor din Transilvania de slobodii intrare, eșire și petrecere în țările Moldaviei și Valahiei cu vre-o câte-va turme de ale lor, după oșebită Prea înaltă poruncă, iar alt nimic nu se vorbește pentru acest fel de strămutați dintr'o parte la alta; dar către acésta fiind-că Domnia mea râvnim să nu eșim nici cum din drépta cale a dreptăței și a celor ce sunt legiuite, ni se pare că se cuvine să păzim fără de zmintelă vechiul obicei al aceștii lucrări, care fără de tăgăduire prinde loc de pravilă la cele ce nu sunt praviluicite. De aceea poruncim Dumnévóstră, stringându-vă cu toții la Sfânta mitropolie, să vă chibzuți cu dinadinsul pentru acésta și să ne arătați prin anafora cât cunoșteți pentru nizamul daj-

biv vel dvornice Constantino Bălăcene, fiind-că după pliroforia ce am luat Domnia mea, atât de la Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, când te aflați în dregătoria Vistieriei, i de la Dumnélui vel vistierul, cât și dintr'a ispravnicilor de obște însciuțării, vedem, că din pricina noului nizam al aședărei locuitorilor celor străini de aici din țera între locuitorii birnici domneșcii noastre Vistierii, în loc de a se întemeia cu locuința lor, aici, au început a se espândi și a fugi din țără, și diutr'acéști mișcare oșebit că urmază a perde éra pe străinii ce au apucat de s'au sîlășluit aici și a rămânea lipsită de folosul și îmbivșugarea ce se póte pricinui din adaosul locuitorilor, dar se dá o mare pricină de zătienire și altora din țări străine, cari ar cugeta de a veni aici, în vreme ce otcârmuirea unei țări, se cuvine a îngriji cu orî-ce mijlóce, spre a se aduna norod de locuitori în ținutul aceștii otcârmuiri, iar nu a se risipi locuitorii săi. De aceea poruncim Domnia mea, ca adunându-vă cu toții la un loc, aici la domnșca noastră Curte, să faceți cu deadinsul adâncă și amăruntă chibzuire asupra aceștii madea a străinilor și să arătați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Februarie 2.

Cod. XCVI, pag. 11.

Am vădut la capitolul Financelor, cum s'a regulat afacerea.

nicilor străini ungurenî, şi de este cu cale cererea ce face aghenţia pentru întorcerea lor? ca şi Domnia mea deopotrivă să urmăz după cuviinciosul mijloc, păzind cele legiuite neclintit şi nestrămutat.—1819, Iulie 17.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 67.

La 27 Iulie repetă acest pitac:

Preaasfinţia ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu sfinţia vastră episcopilor şi Dumnévoastră cinstiţilor şi credincioşii hoerilor veliţi ai Divanului Domnioi mele halea şi mazilî, fiind-că cinstita aghenţie, prin câte-va note ce au trimis către noi, cere a so da voie şi slobodenie să se întorcă înlăuntru multele familii, ce în anii trecuţi de bună-voia lor au venit şi s'au aşedat cu locuinţa lor aici în pământul ţerei, intrând şi la dajdia Vistieriei, iar Domnia mea avem sciinţă din tractaturile ce sunt între Prea puternica Pórtă şi între împărăţia Austriei, că amēdouē puterile sunt deopotrivă îndatorato una către alta a da înapoi pe dezertorii, adecă pe fugarii ostaşi, şi pe cei ce vor fi căduţi în faptă de invinovăţire, iar pentru acest fel de familii de ţeranî şi orî-ce altă tréptă de ómenî ce deopotrivă se mută cu locuinţa de la o parte la alta, nimic în trahaturî nu se pomenesce; de aceea dar, ca pentru o obştească tróbbă a ţerei ce este acésta, vă poruncim Domnia mea să vă adunaţi cu toţi la Sfânta mitropolie şi făcēnd cuviincioasa chibzuire, să ne arētaţi prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Iulie 27.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 61.

Asemenea respingere a cererei Agenţiei austriace, pe lângă revenirea la sentimente mai bune faţă cu noii colonişti, căroră li se recunosc dreptul de a plăti o dare scădută individuală, iar nu *cu cislă*, la un loc cu sătenii pământeni, opri împrăştiarea lor definitivă. Refuzul Divanului de a cunósce ca sudiţi pe Româniî veniţi de peste munţi, deodată ce se ocupă cu agricultura, este unul din cele mai importante acte politice de la începutul secolului nostru. El pôte să ne fie un bun învăţământ şi precedent pentru nouele colonizări din Dobrogea. Cu acest titlu îi dăm loc chiar aci integralmente:

Prea Înălţate Dómnē,

Am înţeles câte prin luminatul pitac al Măriei tale, scriind, de la 17 ale următoareî, ni se arată, cum că cinstita chesaricéscă aghenţie, prin unele arētări în scris către Măria ta, cere să se dea voie şi slobodenie, a se întorce în Transilvania multe familii de ómenî, carî în anii trecuţi, de a lor bună voie, au venit şi au sălăsluit aici în locurile ţerii, aşedându-se dajnicii ai Vistieriei şi cum că Înălţimea ta, ai sciinţă din împărătescile aşedământuri între prea

Înaltul Devlet, și austrieceșca Mărire, că aceste două puteri sunt îndatorate una către alta, să întorcă pe fugarii ostași, asemenea și că toate aceste sfinte așezămînturi, fără dic voie de slobodă intrare, eșire și petrecere în țările Moldovei și a Valahiei, la ciobanii ot Transilvania cu vre-o câte-va oi ale lor, iar pentru acest fel de familii de țărani, cari de opotrivă se trămută de la un loc la altul, în numitele împărătesci așezămînturi, nimic nu se vorbește, pentru care și ni se poruncește de către Măria ta, că pentru obștesca pricină, stringându-ne cu toții la Sfinta mitropolie, și chibzuind cele cuviincioase pentru acesta, cum și de este cu cale sôu nu cererea agenției pentru voia întorcerei dajnicilor străini ungurenii, să arătăm Înălțimei tale prin anafora.

După luminată porunca Măriei tale, adunându-ne la un loc, pentru câte am chibzuit, arătăm Măriei tale, că din vechime nestrămutat obiceiul a fost până acum întru fința politicescei *constituirii*¹ a Valahiei, a se cunoște supuși oblăduirei, toți cei sprijiniți aici străini din orî ce loc, cari sirguindu-se întru lucrarea pămîntului se vor așeza în țoră, și de a lor bună voie se vor face dajnici ai vistieriei, pentru că unii ca aceștia iarăși de a lor bună-voie, alegînd Valahia în locul localnicei patriei lor, întru acesta s'au sprijinit, și de aceea se socotesc și după soglasuire supuși oblăduirei, și acei ce înfățișază aici icóna puterilor străine, s'au arătat pururea ca nisce primitori aceștii lucrări, căci cunoscînd pe unii ca aceștia lucratori ai pămîntului și dajnici după obiceiurile pămîntului, nici odată și nici un fel de cerere n'au făcut. Un așa dar din vechime sfînt obicei, cunoscîndu-se după dreptate, ca un ce ce alcătuesce *politicesca constituție*, nu se pôte ridica acum fără de a se face și pricinuitor de o zmăcinare la totă politicésca sistemă, a căreia parte nedespărțită sunt aceștia; noi plecatele Măriei tale slugi acestea cunoscînd asupra pricinei netăgăduită și sfîntă a noastră datorie, am socotit ca pe deoparte printr'această a noastră anafora, în scurt arătându-le, să le supunem sub a Măriei tale dréptă judecată, iar pe de altă parte, ne rugăm să bine-voesci Măria ta, a nu primi nici într'un chip această păgubitoare nouă ivire ce se cere de către cinstita aghenție a se pune în lucrare, ci prin puternica ocrotire a Înălțimei tale, să se păzescă și această cădere a țarei, asemenea precum și toate cele-l-alte, iar hotărîrea rămîne la Măria ta. 1819 Iulie.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Râmnic Gherasim, Constandie Buzău, Grigorie Brâncovănu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăcenu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălcu, Iordache Slătîneanu, Gheorghe Filipescu vel logofăt, Mihalache Racoviță, Constantin Dudescu, Pană Costescu vel hatman, Ioan Șirbeiu vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Alexandru Filipescu vel logofăt. Alexandru Ghica, Dumitrache Rali, hatman, Grigorie Romanitis, Ștefan Bălăcenu, Mihalache Cornescu vel vornic.

1. Pentru prima dată în limbă întâlnim asemenea vorbă.

Acastă anafora semnată de toți boerii, halea și mazilii, primesce rezoluțiunea afirmativă de la Al. Suțu, dar tocmai peste două luni, în Septembrie. Presupunem că Domnitorul a consultat întâi Pörtă asupra casului, și că numai învoit de ea, s'a decis a aproba opiniunea boerilor pământeni.

Eacă rezoluțiunea :

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Dumnéta vel vistiere, priimind Domnia mea cuvintele de mai jos arătate după care se cuvine a se păzi și a se urma nestrămutarea acestor fel de străini de aici din domnésca noastră țară, întărim această obștească anafora a părinților arhieriei, și a Dumnólor boerilor și hotărîm să'și aibă fința și urmarea sa întocmai.—1819, Septembrie 18.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 485.

*

Dăm în anexe câte-va acte relative la procese dintre clăcașii și proprietarii de moșii, fie monastiri, fie boeri. Ele pot improspăta în mintea noastră diversele *ponturi* din legea *clăcei*.¹

Menționăm și aci câte-va :

— În 1820 Iulie, vel logofăt Iordache Slatinénu se jăluesce că mai mulți locuitori din Ploesciori au fugit și au lăsat casele și lucrurile lor, pe mâna unor rude. Asemenea locuitorii din Ploesci, pasc vitele lor pe la moșia Ploesciori și nu vor să plătescă... Cel-l-alt logofăt (colegul lui Slatinénu), propune lui Alexandru Suțu să se aplice țeranilor strămutați § 15 de la cap. 6, partea III, «clăcașul fugind după moșie său murind fără de moștenitori, de nu va fi dator Vistieriei să stăpânească stăpânul casa lui, grădina și curătura. Locuitorilor strămutați prin alte orașe, li se va aplica dar acel § 15. Cât pentru Ploescenii cari pasc vitele lor pe Ploesciori și apoi nu plătesc, să se oblige păzitorul vitelor lor, a da fôie de cei cari au păscut vite și apoi să se împlinescă prețul pășunatului.—1820, Iulie 28.

Alexandru Suțu aproba în 30 Iulie 1820².

— Ordin din 14 Martie 1820, către Ispravnicul Sloboției gospod. Locuitorii ei sunt în proces cu reprezentantul casei răposatului Domn Ipsilante, care voesce a supune la clacă și pre cei din Sloboția Dom-

1. Urmază în anexele volumului actele relative.

2. Cod. C, pag. 299 și 300.

nescă. Vodă ordona să fie scutite 100 lude de clacă până la definitivă hotărâre a justiției.

Țărani de la Poenari se u Pelea din Vlașca se opun cu resvrătire de a face clacă ¹.

*

Amenințările țăranilor, că de nu li se face dreptate, se risipesc care încotro, ne amintesc, că după *ponturi*, proprietatea are dreptul de a readuce pe țăran la urma sa. Va să zică țăranii nu fugeau din sat în sat, ci emigrau peste hotarele țerei. Așa se explică popularea județului Negotin în Serbia și întregul litoral al Dunărei cu țăranii români ².

*

Unul din *grievetele* țăranilor în proces cu proprietarii, era că nu li se da lemne din păduri. Am arătat în numeroase rânduri, că acest drept la pădure era necontestabil. Din dumbrăvile și pădurile oprite

1. Cod. C, pag. 519.

2. *În Alexandru Nicolae Suflu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face Dumnélu vel vistierul printr'acastă anafora, am rânduit pe sluga Domniei mele, copil din casă de vistierie, să meargă la sud Dâmbovița, unde prin marifetul Dumnélor ispravnicilor ai județului, să se facă cercetarea și urmarea de mai jos arătată.—1820, Februarie 14.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 187.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această anafora a Dumnélu biv vel Banu Grigorie Brâncovénu pentru 11 birnici ce i-au luat Hagi Enuș ot Craiova, de la satul Gânștova, ce este pe moșia Dumnélu Banulu, și i-au dus la satul sâi Grecesci din sud Dolj, am chibzuit, că se cuvine a se orândui copil din casă de Vistierie, cu luminată volnicia Măriei tale, să meargă la fața locului și să cerceteze, și când acei birnici cu adevărat vor fi fost ședători mai nainte pe moșia Dumnélu Banulu, prin marifetul Dumnélor boerilor ispravnicilor ai județului, orânduitul mumbașir să'i ridice cu toate ale lor, și să'i ducă la urmă-le de unde sunt strămutați, dându'i pe cheazășie, că nu vor mai dosi de acum înainte, iar hotărârea cea desăvârșită rămâne la Măria ta.—1820, Ianuarie 30.

Vel Logofăt.

de a se taie pentru motiv de creștere, prin pitace domnesci, încă nu se putea refuza țăranilor lemnul de foc și pentru trebuințele caselor lor ¹.

1. Dreptul țăranilor la pădure îl constată pitacul Dumnesc dat în 10 Noembrie 1819, pentru proprierea pădurei după moșia Popesci, căci Vodă dice: că locuitorii ce sunt ședători pe această moșie cu pădure, cari clăduesc stăpânului moșiei și-și dau dijma... să aibă voie a tăia, adică numai pentru trebuința caselor lor fără de plată, cum lemne proște de foc pentru încălzitul caselor lor, nuele, pari și alte mărunțisuri... iar pentru lemne de vîndare, numai cu voia stăpânului (pag. 84).

Hrisovul Dumnélui vistierul Barbu Văcărescu pentru pădure.

Fiind-că Dumnélui cinstit și credinsios boerul Domniei mele, vel vistierul Barbu Văcărescu prin anafora încă de la lét 1814, Iulie 24, au făcut arătare Domniei sale seifului nostru, cum că la moșiile Domniei sale, Lapoșul și Salcia din sud Saac, avînd păduri ținute, oprite și păzite cu grea cheltuială de le-au adus în starea cea mai bună, și la trebuința ce au fost de tăiatul cherestelei pentru meremetul cetăților s'au tăiat dintr'aceste păduri, o sumă mare de cherestea ca peste 3000 bucăți copaci roditori, cari în multă sumă de ani nu se pot aduce în starea lor, și pentru această invederată pagubă și stricăciune ce s'au făcut la pădurile Dumnélui pentru folosul și datoria patriei au cerut porunca Domniei mele, ca de aici înainte să fie apărute aceste păduri despre toate trebuințele locului ce vor eși pentru tăiat de cherestele Domnesci și pentru trebuințele țării și altele, care cerere a Domniei sale primindu-o Domnia sa, au dat poruncă, ca la ori-ce trebuință de cherestele se va întempla a se cere aceste păduri să fie cu totul apărute și nesupărate intru nimic și nimeni să nu se îndrăzniască pentru nici un fel de trebuință, a tăia și a strica pădurile acestea. Drept aceea, învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnezeu cu a treia Domnie a acești pravoslavnice țări rumănesci, după rugăciunea ce ne-au făcut Dumnélui mai sus numitul boer vel vistier Barbu Văcărescu, ca și de către Domnia mea să i se întărească privilegiul acesta al apărării pădurilor de pe mai sus numitele moși ale Domniei sale, am bine-voit Domnia mea și printr'acest Domnescul nostru hrisov, ce îi dăm, am înnoit și am întărit privilegiul acesta, ca să i se păzescă întocmai și intru toate cu nestrămutare, precum se coprinde mai sus, și am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod și cu credința Prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban. pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Gulescu vel vornic al obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugeaoglú vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel cămi-

Țăranii nu luptau numai contra proprietarilor lacomi, ci și contra vătăfilor de plaiu, cari mai ales erau *biciul* lui Dumnezeu în satele de munte. Țăranul era dator să dea și vătăfului respectiv câte două ȧile clacă¹. Acesta nu împedica pe vataf de a *jăfui* plaiul. Multe sunt procesele intentate de țărani contra asupritorilor vatafi. Dăm în anexe unul din acestea².

nar, pan Alexandru Desila vel comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'aũ scris hrisovul acesta la anul dinteu dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos 1819, Maiu 30, de Chirița logofet de divan.

Cod. XCIII, fila 97 v.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele, din alăturata însciintare a Dumnélor ispravnicilor ot sud Muscel, trimisă către Dumnélor boerii caimacamii de la 2 ale acestei luni, veți lua pliroforie de întrebarea ce fac pentru claca locuitorilor a două plaiuri ce le cere vatașii pentru care poruncim ca făcând Dumnévóstră cuviincioșa chibzuire să ne arătați înscris prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

2. Veți anexele respective. Un mijloc de a jăfui pe țărani, era de a-i acuza de gazde de hoți. Eacă un cas de acest fel:

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Pe această anafora a spătăriei neremăind odihnit Iancu Arion vataful plaiului Dâmboviței, orânduital zapciu spătăresc l'aũ infățisat la Divan înaintea Domniei mele cu 4 din locuitorii ot satul Bărbulețul, vechilii și celorl-alți, dicend Arion prin apelația lui, că el are dovadă însuși tacirul hoților ce aũ dat acolo în plaiu, prin care arată pe 11 dintr'acesci sătenii, că pe câtă vreme s'aũ aflat ei în fapta tâlhăriei, ar fi avut și adunare cu dênșii, mai ales al de Gogul i Marin și alt Marin. Gogu le-ar fi dus și de mâncare încă câte ȧile aũ ședut ascunși într'o casă pustie a Stoicăi Vălcănenu, căruia i s'aũ dis, că și adevărat măcar de ar fi că i-aũ dat hoții acest fel de tacrir, judecata după pravilă nu pôte da credemânt la mărturie de hoți, adecă nici la acosta ce arătă el spre ajutorul său, nici la ceea ce se arată în anafora, spre ajutorul satenilor, ci de are el alte doveți vrednice de credință, cum că acesci sătenii de bună voia lor lo da hrană hoților, orî într'ascuns, său le-aũ dat scire când îi gonea potera, său că i-aũ împărtășit și pe dênșii cu vre-un lucru din cele ce aũ hrăpit de la unii-alții să arête, fiind-că printr'acest fel de faptă să cunoșce cine-vași de gazdă, și dise, că acest fel de dovadă nu are. Decî la categoria ce aũ adus Arion asupra acestor sătenii, că ar fi fost gizde ale hoților, neavend cătuși de puțină dovadă, nu pôte judecata să pue temeiũ, cu cât mai vartos, că și chiar de i-ar fi dovedit de gazde, a sa datorie era să fi însciintat la Spătărie, ca prin scire de judecată să li se facă cuviincioșa pedépsă, ca unor

Un mijloc întrebuițat de vătafii de plaiu ca să jăfuiască țăranii, era de a-i acuza că sunt gazde de hoți și că au avut înțelegere cu

gazde de hoți, iar nu să-i globăască și să facă tăcere. De aceea dar hotărîm Domnia mea și poruncim Domniei tale vel spătare, ca Arion să le întorcă locuitorilor bărbulenii atât banii ce le-au luat talerî 1350 i vitele cât și cheltuiala să le plătească cât însă prin blăstemi se va dovedi bună și dreptă făcută într'acostă pricină și orînduital zapciu spătăresc să le faca de la pârîtul împlinire. — 1819, Iunie 6.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 48.

Prea Înălțate Dómne,

Löcutorii din satul Bărbulețul, din plaiul Dâmboviței, prin jalbă către Înălțimea ta, au făcut plângere împotriva Iancului Arion vătaful aceluî Plaiu, că patru ani trecuți sunt de când au fugit din satul lor doi inși anume, Nicola Teodor și Nicola Rusul, cari aceștia întovărășindu-se și cu altul s'au fost abătut la urmări tălăhăresci, și cum că astă iarnă la Boboteză s'ar fi pomenit cu acești numiți, ce veniseră acolo la frații și părinții lor, cu cuvânt ca să se lase de acele urmări, și să se apuce de munca câmpului ca cei-l-alți löcutori, și că după ce au vădut pe acești hălharî veniți acoloa în sat, s'au însoțit cu un frate al unuia din tălharî, și au dat de știre polcovnicului Panait proin vătaf, și numitul vătaf, ar fi trimis pe acel frate al unui tălhar înapoî de le-au dis la toți sătenii, ca să tie pe hălharî cu momeli 12 zile, în care acest soroc au ședut tălharii âmbilând prin sac mâncând și bând; apoî tot acel numit vătaf, i-ar fi trimis pe jăluitori împreunați cu poteră a prinde tălharii, cari tălharî simțind că vor să-i prindă, au încălecat pe cai, au sloboțit focuri în toate părțile și au scăpat, și că întâmpinându-se la un loc cu Marco Polcovnicu de poteră cu carele, și lovindu-se s'au împușcat un tovaraș; însciunțându se apoî și pârătul vătaf Iancul Arion, și iarăși cu toți sătenii trimițend plăiași în toate părțile, au și prins înteiu doi, precum și pe urmă pe alți trei, fiindu-se fost făcut ceată de lude 5, cari tălharî aducându-se la spătărie, au apucat pârătul vătaf pe toți löcutorii aceluî sat, și i-au geremetisit cu banî talerî 1300 și cu vite, învinovățindu-i cu nume de gazde ale acelor hoți, și pentru că ei nu au tăinuit pe hoți, nici s'au întovărășit cu dânsii, ci nu numai au dat de scire lui proiu vătaf de plaiu în dioa venirei tălharilor în sat, dar încă au fost și ajutători spre prinderea lor, care jalbă a acestor löcutori Bărbuleșteni, orânduindu-se la Spătărie spre cercetare, și Spătăria sciind cele urmate asupa acestor tălharî, cum și neînvinovățirea jăluitorilor, s'au scris către Dumnélor ispravnicii din sud Dâmbovița, orânduindu-se și mumbașir într'adins, ca să se apuce pârîtul vătaf a despăgubi pe jăluitori, unde și trimițendu-se mumbașir cu cartea Spătăriei, s'au întors fără de ispravă, aducend răspuns, cum că ispravnicatul nu numai că n'au făcut urmare cu despăgubire a jăluitorilor, dar au și închis la gros pe lude 12 din jăluitori; viind apoî aici atât pârîtul vătaf, cât și unii din jăluitori și pentru ca să uu pricinuiască pârîtul vătaf că fără de judecată se osândește spre despăgubirea jăluitorilor, s'au înfățișat amêndouă părțile la judecată împreună și cu unul din tălharî, și la provlimile vătafuluî, ce dicea

ei și i-au apêrat în contra potercelor, vestindu-le sosirea lor. Apoi grôznicele nedreptăți ale vorniceilor, cari percepeau amenzile pentru stricăciunile vitelor ispășite prin ogóre! În mai toate volumele noastre anteriore am arêtat asemenea jafuri.

cum că jăluitorii au ținut pe tâlhari într'o casă pustie tăinuți în sat și că până să se prindă le-au dat de ale mîncărei precum nici jăluitorii n'au tăgăduit; întrebându-se Nicola Rusul, unul dintre tâlhari și căpetenia tâlharilor, de s'au hrănit de către locuitori de voie sêu de nevoie, și de au împărțit cu dênșii cele de către dênșii hrăpite, de le-au dat gephanea și de i-au apêrat de poteri, ca să nu se pôtă prinde, au mărturisit dicend, că ei au fost veniți în sat cu sciința tuturor, cum s'au ȑ's mai sus, și după ce s'au izgonit cu poteră de către Panait Polcovnicul proin vâtaful, au trebuit să'i hrănescă prin taina, căci într'alt chip ar fi putut să'si sêvêrșescă urmarile cele tâlhăresci, adecă să pricinuescă stricăciune celui ce s'ar fi împotrivit a nu le da hrană, poprind însă pe jăluitori cu înfricoșări, că nici la poteri să nu'i arête, iar nici gephanea le-au dat nici a'i împărțit împreună cele hrăpite. nici i-au apêrat de poteri, încă jăluitorii au fost pricina, ca să se vîndă, ei însoțiți fiind cu potera, făr' de numai un Marin Pitulcea ar fi fost unit cu dênșii, căruia i-au dat mulțamită taleri 80 i o pereche oțele, și cum că când au mers de au călcat pe diacon, au fost cu scirea și povafa lui, dându-le de ale mîncărei și un buriu cu rachiū, și dicendu-le, că din ceea ce vor lua de la diaconul, să'l împărtășescă și pe dênsul, care acest Marin netăgăduind acestea se și află la închisorea Spătăriei, iar cei-l-alți locuitori, toți le-au fost voitori de rău și împotrivitori, și cu toate că le-au fost împotrivitori și voitori de rău, dar iarăși nu pôte să pue asupra-le ponos și învinovățire de gazde ale lor. Decî mărturisind însuși tâlharii, că n'au avut cu jăluitorii nici un amestec întru nimic, și că hrană le-au dat de nevoie, a căroră tâlhari prindere, au fost și cu ajutorul jăluitorilor, rău au urmat pârîtul Iancu Arion, de i-au geremetisit cu banii și vitele ce le-au luat de au închis pe din jăluitori, avend cu dênșii mumbașir de la Spătărie, și jalbă dată catre Înălțimea ta, pe cari jăluitori cunoscendu'i judecata întru nimic vinovați, se găsesce cu cale și cu dreptate, ca să le întorcă pârîtul atât banii, cât și vitele ce le-au luat, pentru căci gazde de tâlhari se numesc numai aceia ce tăinuiesc pe tâlhari, îi hrănesc de voie, le dă gephane printr'ascuns, împărțesc cele hrăpite și îi apêră de poteră, iar nu se pot numi gazde, precum vâtaful pentru interesul sêu cêrcă a face pe jaluitori, aflându-se acești tâlhari acolo în plaiū, întru sciința tuturor până când s'a'i prins, și nu au fost tăinuți sêu. ocrotiți despre poteră de către jăluitori; într'acestași chip este părerea judecătoi, iar hotărîrea rămâne la Înălțimea ta. 1819.—Maiu 12.

Gheorghe Vlahuț vel Spătar, Vasile Paharnic, Dinu Greceanu.

CAP. X.

Țigani.

Țiganii continuă a fi sub vechile legi de robie din Cod. Caragea. Marele Armaș administrează Țiganii domnesci. Lăeții, ursarii, lingurarii și chiar aurarii au vataf special¹.

Și la Țiganii mănăstiresci există vătăfie. Așa e vătăfia Țiganilor monastirei Znagovul. Țiganii sunt învoiți «a âmbla și a se hrăni prin țera rumânescă», fiind-că sunt Țigani cu bir². Asemenea vatafi rînduiți cu cărți domnesci se află și la Țiganii particulari³.

Țiganii plăteau bir : de erau Domnesci, la omul Domniei, de erau monastiresci la monastirea căreia aparțineau⁴.

Țiganii veniți din alte țări, erau înscrisi între cei Domnesci. De aceștia Domnitorul dispunea ca de *lucrul* lui și-i dăruia cui voia⁵.

1. Veđi Carte de vătășie în Cod. XCVIII, pag. 110—115.

2. Cod. XCVIII, pag. 119 din Maiu 1819.

3. *Două cărți de vătăș de Țigan lăeți ale sârdarului Nicolae Nica.*

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că credincios boerul Domniei mele Nicolae Nica biv vel sardar prin jalbă către Domnia mea, au făcut cerere și rugăciune, Țicând, că are o vătășie de Țigan lăeți cari să hrănesc prin țoră, asupra căroră are orânduit unul dintrênșii vataf, cari s'ar fi supărând pe afară în feluri de chipuri, iar mai vîrtos cu cai de olac, cerënd porunca Domniei mele a avea voie să âmble în țeră și să nu se supere, ca să se pôtă hrăni cu muncă dréptă. Decî cu acéstă orânduială s'a dat Cartea Domniei mele la mîna vatafului..... cu ceta lui ca cu bună orânduială purtându-se în țera Domniei mele și cu muncă dréptă hrănindu-se, feriți de hoții și de alte fapte rele, să fie apărați de jafuri și supărări nedrepte ce ar căuta să le facă unui, alții fără de vină dovedită, cum și de cai de olac, iar avënd cine-va vre-o dava să le cerceteze Dnmnelor ispravnicii județelor i judecătorul și alți slujbași, unde se va întempla pricina, ca găsindu-se învinovațiți, să'i trimită la Domnia mea cu însciintare, iar nefind vinovați să nu se supere, i saam receh gpd.—1819, Iulie.

Cod. XCIII, fila 130 v.

4. Veđi actul din 4 Septembrie 1819, la Cod. XCVIII, pag. 173.

5. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevođ i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Dumnéta epistatule al armășioi, de vreme ce acest Chiriță Țiganul, după cercetarea judecăței acestui departament, nu s'au dovedit a avea aici vre-un stăpân și după orânduială se cuvine a rămănea Domnesc, ca pe un Țigan dar

Daruri mai importante de țigani din cei dăruți aflăm următoarele :

a) Hrisovul prin care Al. N. Suțul dăruiesce 40 salași de țigani din cei domnesci, în 10 Iunie 1819, boerului său credincios Gh. Filipescu vel logofăt de țera de sus, ca resplatire a serviciilor părinților, moșilor și ale lui personale ¹.

Domnesc îl hărăzim Domnia mea, Dumisale vel vornic Iordache Golesecul, de a fi rob al Dumisale, al căruia nume poruncim să se trecă osebit în condica armășiei, cu arătare că s'a hărăzit Dumnului mai sus numitul boer.—1819, Iunie 3.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag: 139.

Prea Înălțate Dómnne.

După buiurdizma Înălțimei tale, aducându-se țiganul de pricină, s'a cercetat ca să-și arăte stăpânirea lui, dicând că numele lui este Chiriță, se află holtei cu capul, părinții lui nu i-au pomenit nici scie cine vor fi fost trezindu-se cu crescerea lui pe la unii, alții și cum că nici rude despre tată-său se știu despre mamă-sa nu scie să aibă, după al căruia tacrir strein aflându-se și fără stăpîn. după obiceiul țerei se socotesc ca un țigan slobod Domnesc. Ci fiind-că au apucat de s'a îndrăgit cu o Maria fata Voicului dintre țiganii Dumnului Vornicului Iordache Golesecul, cerând voie ca să-i dea slobodenie a-i împreuna cu cununie, temându-se ca să nu-i fure țiganca și să fugă păgubindu-se, cu cuviință este cererea Dumnului vornicului și judecata găsește cu cale să se cunune cu acest țigan Chiriță cu Maria țiganca Domniei sale și copiii ce vor naște partea bărbătoască va urma stărei tatălui lor, iar partea femească numei lor, poruncindu-se Dumnului epistatului armășiei, ca să-l așadă pe acest Chiriță țiganul în orânduiala țiganilor Domnesci, plătind bir la cămara Măriei tale, iar când se va arăta ori-cine pentru dînsul de stăpîn prin judecată descoperindu-l rob al său, atunci Dumnului Vornicul se va învoi cu stăpînul lui cu schimburi pentru dînsul și pentru copiii lui, după obiceiul pămîntului. De acesta nu lipsim a însciința Măriei tale.—1819, Mai 27.

Constantin Stolnicu. Alecu Slugeru, State Șătraru.

1. *Hrisovul Dumnului vel logofătul de țera de sus Iordache Filipescu, pentru hărăzirea a 40 salașe țigani domnesci vâtrași.*

Mărirea și lauda Domnilor și oblăduitorilor aceștii pravoslavnie și de Dumneșu păzite țări. Valahiei se arată într-un adevăr cu mare strălucire și de alte lucruri îmbunătățite cu felurim de faceri de bine, ce cu iubire de omeni și cu pămîntesca osârdie revarsă de obște către toți supușii lor pămîntenii spre a se mângâia împărtaşindu-se fieș-carele după supunere, sirguință și vrednicie de stăpînesca milostivire. Dropt aceea dar privind Domnia mea atât la familia casei Dumnului cîstitului și credincios boerului Domniei mele Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, care este una din cele vechi de frunte ale acestui pămînt, cât și la vrednicile și credincioasele slujbe, nu numai ale părin-

G. Filipescu se va grăbi a contrasemna și el alt hrisov de dăruire de țigani, la care era interesat Vodă.

ților i moșilor Dumnélui, ci și ale Domniei-sale ce au arătat atât mai înainte trecuților frați Domni, cât și în vremea Domniilor noastre cu trudă și ostenelă în trebile țării și la împlinirea poruncilor Domniei mele, iar mai vârtos la tréba și memurielul Divanului cu multă osârdie și vrednicie, precum este sciut de obște și spre resplătirea slujbelor Domniei sale cădându-i-se a se împărtași cu osebit dar domnesc, după pilda ce avem de la alți luminați frați Domni, că asemenea haruri au făcut la obraze, unora după trépta némului și altora după vredniciile și credincioșele slujbe, care haruri s'au păzit și se păzesc, așa printr'acest Domnescul nostru hrisov. hărăzim și Domniei-sale 40 sălașe țigani dintre țiganii domnesci, vătrași iar nu lăeți, pentru care și poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credinsios boerule al Domniei mele. . . . vel armașe, să alegi dintre țiganii cei mai de frunte domnesci vătrași aceste sălașe 40, și mai întâiu prin osebit catastih arătând Domniei mele numele lor și al nevestelor i copiilor lor, să se scață din suma catastihului Cămării Domniei mele și cu acea fôie pecetluită de Domnia mea să se facă teslim la casa numitului boer spre a'i metaherisi în slujba și trebuința casei Domniei sale, atât Dumnélui în viață, cât și moștenitoriș Domniei sale după petrecania sa, nestrămutat, întărind harul acesta cu însuși Domnósca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fiș: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeriș veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul dintêiș dintre a treia domnie a Domniei mele aici în orașul saunului Domniei mele Bucuresci, la aniș de la nascerea Domnului Dumneșeș și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 lunie 10, de Chiriță dascalul slovenesc.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel logofăt procitoh.

Cod. XCIII, fila 32.

Lăt 1819 Septembre 10.—Fôie de numele țiganilor lude 40 ce s'au hărăzit Casei Dumnélui cinstitul vel logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescu

Familiș: Vătaful Oprea Pădure sin Dragomir Foneșea, Ion Lăutarul sin ego, Ion Pastramă brat ego, Gheorghe sin Radu Bicoiș, Marin brat ego, Ion Duduvăț sin Joima, Ion brat ego, Ion brat Foneșea, ce au fășt vătaf, Oprea sin ego, Stan brat ego, Dumitru brat ego, Ion sin Drăgan, zet Foneșea, Ion sin Bran Moldovan, Vasile brat ego, Holan sin Drăgan, Oprea sin Stan Brănoiuș,

b) Hrisovul luminatei Dómnne Efrosina Calimachi, pentru hărăzirea a dece salaşe de ȕigani vătraşi, în 10 Iunie 1819 ¹. Alex. N. Suŕul îşi hărăzesc ast-fel însuşi ȕigani din cei domnesci!

Manea brat ego, Radul Dancea Fonoŕea, Stan sin Crăciun Dobrică, Dima sin Simeon, Constantin sin Hristea, Staŕ brat Fonoŕea, ce au fost vătaf, Bucur Pastrană sin ego, Gheorghe sin Răducanul, Dinul sin ego, Dumitru sin Răducanu, Constantin Brat ego, Dumitru sin Cârstea, Constantin Motoc sin Dobrică, Ion Brat ego, Ivan Tuŕă Dirică, sin Ştefan ce au fost vătaf, Voicul fierarul brat ego, Dobre brat ego, Băcanu sin Constantin Chiarciomec, Ion Ŧincă brat ego, Duŕul sin Constantin Chelbea Cămp-lungenu ce au fost vătaf, Iorga sin Stan Ivan, Gheorghe sin Stan, Stan sin Stan, Ion sin Duroiŕ. Adică familii patru-deci.

Iă Alexandru Nicolae Suŕu bojiŕ milosti

Acéstă fôie de numele ȕiganilor, celor mai sus arătaŕi fanilii 40, fiind după alegerea Dumnóluŕ epistatuluŕ Armăşiei, următore luminatuluŕ hrisov, al Domniei mele, prin care s'au hărăzit de către Domnia mea aceşti ȕigani, Dumnóluŕ vel logofătul de ŕera de sus Gheorghe Filipescu. Drept aceea s'au întărit cu peceta Domniei mele, spre a'í avea în desăvêrsită stăpănire.—1819 Septembrie 26.

(pecetea gospod)

vel Logofăt.

Petrache sârdar al Armăşiei, Răducanu Sârdar.

1. Hrisovul Luminăŕiei sale Dómnnei Efrosinei Calimahi pentru hărăzirea a 5 salaşe de ȕigani vătraşi.

Facerile de bine ce se sêvârşesc de cei împuterniciŕi, orí de obşte sêu în parte, sunt priciní a două înalte fericiri la amândouê părŕile, atât celor ce sêvârşesc, cu laudele ce le pricinuesc şi pomenirea, cât şi celor ce dobândesc, cu folosurile ce le aduc şi cu indestulare, iar mai cu deadins şi mai mult putem dice, că se fericesc cei ce le sêvârşesc, pentru că aştéptă plată cerescă pentru acelea de la dătătorul harurilor, căci cei în trebuinŕă firesce îşi au apururea ochii spre mânilor oblăduitorilor, precum acesta o înŕelegem că se păzesc pînă la cele necuvântătore; aceeaşi dar asomănare are şi Domnií oblăduitorí de ŕeri şi de noróde, carí sunt arhitipa şi închipuirí însufleŕite ale atotziditoruluŕ pre pămênt şi atunci se asemănă loruşi întru desăvêrşit şi se cuose, că aduc mulŕămita ce se cuvine la pronia cea prea înaltă, pentru stepena ce i-au învrednicit, când sunt următóri şi cu faptele a se asemăna aceleia ce i-au încoronat; acestea luându-le Demnia mea întru bună cugetare, din început de când dumnezeiasca pronie a í bine-voit de ne-au învrednicit cu domnia aceştii pravoslavnice ŕeri rumănesci, şi chibzuindu-le, totdeauna sîrguitorí am fost, din tótă virtutea, în tótă vremea, cum am putea mai cu deadinsul ce să vedem pe toŕi de obşte petrecând în cea mai bună fericire, şi arătându-ne mai vêrtos si pârinte cu libov, împărtăşind din domnescile nóstre harurí pe fieş-carele cât ne-au fost prin putinŕă, după stare şi trebuinŕă, ca cu folosirile ce vor dobândi dintr'acelea, sa ne aretam noi mulŕănitorí, dîpe

Va să dică, în aceeași di, în care Vodă dăruia lui G. Filipescu țigani, dăruia și soției seale, Dómniei. Cine imparte, parte-și face !

cum se cuvine către făcătorul nostru de bine și mult milostivul Dumneșeu. Drept aceea, și după volnicia și puterea ce au Domni și oblăduitorii asupra lucrurilor domnesci și după pilda altor frați Domni mai dinaintea noastră, cari cu puterea stăpânirii și a slobođeniei ce au asupra lucrurilor și veniturilor sale, au făcut ajutoruri și hărăziri la locuri cuviincioase și obrazele ce au vrut, unora pentru danie și altora pentru slujbe, hărăzindu-le scutelnici i țigani și alte venituri, ce au cunoscut că sunt cu cuviință, care au fost bine păzite, precum și acum într-o treia domnie a Domniei mele, întărind și harurile ce s'au făcut a fieș-căruia în parte și aflând într-o trebuință și pe prea iubita luminata noastră Dómnă Efrosina Calimahi, am găsit cu cale de a avea și Luminăția sa împărășirea acesta de pronomion și de domnescul acela ajutor, care'l dobândesc și'l au toate casele domnesci, boeresci și monastiresci, și am bine-voit de am hărăzit Domnia mea Luminăției sale de ce sălaşe de țigani dintre țiganii domnesci vătrași, iar nu lăeși, pentru care și poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele..... vel armașe, să alegi dintre țiganii cei mai de frunte Domnesci vătrași, aceste sălaşe de ce și mai întâi prin osebit catastih, arătând Domniei mele numele lor și al nevestelor i copiilor, lor să se scadă din suma catastihului Cămărei Domniei mele și cu acea foie pecetluită de Domnia mea să se facă teslim la casa ot *Brezóia* a Luminăției sale, spre ai metahirisi în slujba și trebuința casei sale, atât Luminăția sa în viață, cât și moștenitori Luminăției sale, după petrecania sa, neștrămutat, întărind darul acesta cu însăși Domnăsa noastră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolao Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigore Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al poliției, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul dintâi dintr-o treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos, 1819, Iunie 10, de Chiriță dascălul slovenesc.

Gheorghe Filipescu vel logofet procitoh.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Cod. XCIII, fila 12.

Maî dăm in note unele acte relative tot la țigani, la vinđare «de suflete de țigani», procese etc. ¹.

Lăt 1819 Septembrie 5.—Fóie de numele țiganilor, familii 10 ce s'aũ hărăzit luminatei Dómnne Efrosinei Calimahi.

Familiĩ : Pană Duță Cămp-lungeanu ce aũ fost vataf. Nițul sin Gheorgho. Dumitru sin Gheorghe lăcătuși. Gheorghe sin Ion Ciălăci. Ion brat ego. Dumitru sin Aneuț. Iacob sin Radu Guță. Gheorghe Răuțu. Radu Țosuĩ. Stoian sin Stănică. Adică 10 familiĩ.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospoľar Zemle Vlahiscoe.

Acéstă fóie de numele țiganilor celor maî sus arėtați, familiĩ 10 fiind după alegerea Dumnėlui epistatului Armășiei, următore luminatului Hrisov al Domniei mele; drept aceea s'aũ întărit cu pecetea Domniei mele, spre cea de-săvėrsită stăpânire numiților țigani.—1819, Septembrie 26.

Petrache Sărdarul Armășiei, Răducanu Sărdar.

(pecetea gospod.)

vel Logofėt.

Cond. XCIII, fila 61.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospoľar.*

Cu cale fiind anaforoa acėsta a Dumnėlui vel logofėtul de țóra de sus, orânduim pe sluga Domniei mele aprod hătmănesc, să mėrgă la sud Olt, unde poruncim Dumnėvoastră ispravnicilor ai județului, ca după culesul viilor, prin orănduit mumbașir, să se facă urmare întocmai precum maî jos se coprinde.—1819 .Septembre 24.

(pecetea gpd.)

Vel logofėt

Cod. XCII, pag. 456.

Prea Înălțate Dómnne

Dupė luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se da la acósta jalbă a medelnicerului Ioan Poroineanu de la Craiova, făcėnd cercetare vėduiũ, că jalba lor este pentru un Grigorie Ciolan din sud Olt, ca cumpărând de la dėnsul nisce țigani, cu bună tocmėlă i-aũ respuns toți banii, trimițėnd și zapisul adėverit de Dumnėlor boeriĩ ispravnicĩ, și până a nu ridica țiganiĩ de la casa lui, aflănd Dumnėlui clucerul Alecu Vilara. pentru cumpărătórea acelor țigani, l-aũ hotărăt pe jăluitor de au dat și Dumnėlui dintr'ėnșii, vre-o câte-va suflete și i-aũ respins și banii, dādu'i zapis după orānduială; apoi rădicānd Dumnėlui clucerul țiganiĩ de la casa lui Cioflan, i-aũ adus aici în Bucuresci, unde peste câte-va zile după aducerea lor, s'aũ pomenit că i-au luat Dumnėlui biv vel vornicu Grigorie Baleanu, cu cuvėnt că s'ar trage din nėmul țiganilor Dumnėlui, dicėnd că Dumnėlui clucerul Vilara il apuca pe dėnsul de ai da banii, ca uniĩ ce în māna lui i-aũ rėspuns și i-aũ dat și zapis, rugāndu-se Măriei tale, a fi luminată poruncă catre Dumnėlor ispravnicii județului, să

CAP. XI.

O știre a.

Al. N. Suțul avea nevoie de ceva ște, nu numai pentru *alaiuri*, dar și pentru paza internă a țerei. Oaste propriamente nu mai exista, ci numai nisce slabe cadre, cari mai fac trebă la potere și alaiuri. În

cerceteze pricina, și orî să împlinescă de la Cioflan talerî 300 de suflet pe acele 12 suflete de țiganî, ce s'au vîndut la Dumnélui clucerul, și Dumnélui vornicu Băleanu i-au luat, séu de sunt țiganî bunî și dreptî aî lui fără pricină, să vie a'și căuta cu Dumnélui vornicu Băleanu. Decî fiind-că pârîtul Cioflan nu se află aici, ci la sud Olt, găsesc cu cale, să fie luminată porulca înălțimeî tale către Dumnélor ispravnicî județului, cu mumbașir, că aducînd pe pârîtul față, să cerceteze pricina prin judecată, și orî să facă jăluitarului indestulare cu împlinire de banî ce va fi dat pentru aceî țiganî, séu dicînd că are împotrivă a răspunde, să'l ia mumbașirul a'l aduce la luminat Divanul Mărieî tale, și aici viind, de va avea vre-o pricină Dumnélui vornicu Băleanu, își va căuta prin judecată; iar hotărîrea cea desăvîrșită rămîne la Măria ta.—1819. Septembrie 20.

Vel Logofăt.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

De vreme ce starostea de neguțătorî ne dă pliroforie printr'această anafora, cum că măcar că rămăsese acești țiganî de la mezat, asupra Dumnélui biv vel vornicul Ioan Știrbeiî și prin jalba ce au dat către Domnia mea, îi pretinderisea, dar mai în urmă însuși numitul boer vazghetisindu-se au dat alăturatul engrafon către starostea (ce se vedu și de către noi) ca să se facă anafora pe numele clucor Mihalescu, ca să stăpînescă acești țiganî în pace, ca un cumpărator de la sultan-mezat.—1819, Decembrie 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 37.

Prea Înălțate Dómne

Dumnélui biv vel Vornicu Alexandru Fălcoianu, prin jalbă către Înălțimea ta, au arătăt, că se află în judecată și neavînd mijloc a întîmpina cheltuiala judecătî și fiindcă au mai făcut datorie, au cerut a i se da voie a vinde prin mezat, două suflete de țiganî, bărbăt și muere, ce și Dumnélui îi sunt rămași moștenire de la părinți, cu care jalbă au fost orînduit la Departamentul de opt, spre cercetare, pentru cari țiganî i s'aî cerut, ca să indestuleze judecata cu vre-un sinet și au dis, că n'are nici o carte pentru dinșii, fiind-că țiganul anume Sandu, i-au rămas moștenire de la părinți, iar țiganka lui anume Sora, fiind fost a Dómnei postelniceseî Elenî Filipească, care au avut o soție, la desfacerea Dumnélor au rămas să fie a Dumnélui, precum aședîmîntul ce'l

adevăr, în alaiul de intrare în București a lui Al. N. Suțu am văzut figurând :

Călărași cu stegarii lor ;
Panduri călări cu stégul lor ;
Dorobanți în capote roșii călări ;
Vânători călări ;

Talpoșii dorobanției cu căciule cu moțurile spânzurate, cu ceapchinuri — pedestri ;

Lefegii cu ceapchine galbene, cu moțurile căciulelor slobođite, iar căpitanul lor ceapchin roș, călare, cu stéguri și prapure, cu sirmaci și toboșari, și în fruntea lor un Odobașa ;

Seimeni cu ceapchinuri roșii, cu căciulițe cu funduri galbene, cu moțuri atârinate, cu sirmaci, toboșari — călări ;

are afară, coprinde de care s'aũ vădut că i-aũ dat Dumnéiei și acum adeverință că o are vîndută și este volnic să facă cu dînsa ce va vrea, ci asupra acestor țigani, neavînd judecata nici o bănuială, dovedindu-se buni și drepti ai Domniei sale, aũ găsit judecata cu cale, a i se da voie a'și vinde aceste două suflete de țigani cu mezat, ca să'și întîmpine trebuința ce are, și aũ arîtat judecata Măriei tale, prin auafora, cărea întărindu-se cu luminată pecete, mi s'aũ poruncit de către Înălțimea ta, ca să vîndă acești țigani prin mezat, după orînduială, iar arîtându-se cineva cu vre-o davă pentru dînsii, să nu dau sfîrșit mezatului, ci să înștiințez. Următor fiind luminatei porunci, am rînduit telal de aũ strigat la mezat aceste două suflete, țigau de vatră ai Dumnelui stolnicului Alexandru Fălcoianu, anume Sandul țiganul, ca de ani 48, meșesugul lui bucătar și jimblar și Sora țigancă nevasta lui, ca de ani 35, meșesugul ei cusătoare pe scris, bucătăresă, jimblăresă, torcătoare subțire, scie să calce, să scrobescă și să facă dulcețuri, care strigându-se la mezat întru auzul tuturor de obște, în soroc mai bine de două luni și atârdisind din mușterii, după obicei, la prețul cel din urmă aũ rămas asupra Dumnelui biv vel clucerul Scarlat Mihălescu, amîndoi acești țigani cu taleri 1360, preste care preț ne mai eșind alt muștereu, ca să mai înalțe, nici din cei ce li se cuvin protimisii, nici din alții străini și fiind-că s'aũ mulțămit și numitul vîndător a'ĩ da țiganii cu acest preț și în diastima strigărei mezatului nu s'aũ arîtat nimeni cu nici o davă pentru dînsii, dar fiind-că acești țigani mai întîi rămasese asupra Dumnelui biv vel Vornicu, eu preț de taleri 1350, după cuu și jalbă dedese Înălțimei tale, pretenderisind acești țigani, apoi în urma acei jalbi s'aũ vazghetisit Dumnelui Vornicul și aũ dat acest ongrafon, ca să se facă anafora pe numele clucerului Mihălescu, s'aũ și harecilădisit mezatul, pe sîma Dumnelui numitul muștereu, drept acastă sumă de taleri 1360, care ban i-aũ și numerat pe deplin la stărostie, cari s'aũ dat Dumnelui numitului vîndător ; ci fiind-că Dumnelui mai sus numitul muștereu, aũ cumpărat acești țigani de la Sultan mezat și aĩ numărat și taleri 68 la Vornicia obștirilor, havaetul cutiei de milostenie, la leu po bani 6, să i se dea și luminată întărire Măriei tale, spre mai bună stăpînire cu liniște

Al Măriei tale, prea plecată slugă *Diiamanli Starostea*.

Fustași ai Divanului, purtând darde și având în frunte pe Iuz-bașa de harem în beniş verde;

Neferii cu Tufecibașa și Delibașa.

Lângă marele Spătar: Zapciiî spătăresci, cu capote roșii și berete;

Baraictarii spătăresci cu stégul țerei și

Trâmbițașii cu conteșe verzi.

Și pe lângă aceste *originale cadre* de oștire, mai află în ființă noul Domn :

a) Beșlii turci călări, înarmați, și

b) Nemții din Pörtă, o specie de Garde-du-corps al lui Vodă, îmbrăcați cu capoturi roșii și ascultând de un căpitan neamț.

*

Încă din primele luni ale anului 1819, Divanul cere Domnitorului, prin anafora, ôre-care reorganizare a forței armate. Vodă alcătuesce o comisiune — era moda comisiunilor! — din Gr. Baleanu și G. Vlahuț, cari să se sfătuiască cât privește «o mai bună întrebuintare a cetei pandurilor». Acastă comisiune propune să se urce numărul *pandurilor la 408*. Asupra acestora să se rinduiască opt căpitanii «cunosători bine a meșteșugului armelor, *cinstiți și cu bună purtare*». Va să dică câte un căpitan de 50 de panduri. Cei 8 de preste 400 vor fi aleși cei mai vrednici și mai credincioși, ca să fie câte unul de companie ca *τσαιοιδες* (ceauși?)

Asupra acelor câte 50 de oșteni se vor rindui câte 5 *căprari* din cei mai aleși.

Oștirea acésta, în miniatură, se va împărți în două cete, adică în câte 200 de panduri cu câte 4 căpitanii. Aceste cete vor servi câte două luni alternativ pe lângă «boerii dregători».

Budgetul acestei oștiri. Căpitanii vor avea lăfa de 40 taleri pe lună și câte 20 parale *emiclic* (tain) pe zi. Ceașii vor avea câte 25 taleri pe lună și câte 11 parale *emiclic*. Căprarii câte 12 taleri pe lună și *emiclic* 11 parale. Pandurii câte 10 taleri pe lună și câte 11 parale pe zi de mâncare.

Lăfa și *emiclicul* se va plăti numai pe lunile de serviciu.¹

1. Înălțimea ta, de Dumneșeu pazita, aprobând anafora a prea cinstiților boeri, cu referință la buna ordine și întocmire, precum și a unei mai bune întrebuintări a cetei pandurilor, a dat o porunca domnescă, prin care ordonă nouă, supușilor săi, să se sfătuiască în acastă privință și să comunice rezultatul Măriei Tale de Dumneșeu păzite, prin o umilită anafora. Așa dar, intru-nindu-ne și de obște sfātuindu-ne, am găsit de cuviință, că numărul de nevoie pentru serviciul pandurilor, să se urce la 408, asupra căror să se rinduiască

Pe deoparte Al. Suțu caută să-și aibă o brumă de ôste și să impace pe pandurii, cari se revoltaseră, cum scim încă sub conducerea lui Caragea ; pe dealta însă opresce portul de arme pentru ori-cine «care nu sunt din brésla vre unui ogeac» fie arnăuți boeresci, fie ori-ce alți, căci din cauză că port arme, «póte să se întâmple multe hatale pe alocurea». Chiar și oștenii «de la ogeacuri» și neferi agiesci și spătăresci n'aú voie de a purta, afară din serviciu, de cât câte un iatagan, având totuși la mână teșcherea de la agie, spătărie, de la zabiții ogeacurilor, séu de la Baș beșliagă. In acest sens Vodă scrie lui Aga și spătarului ¹.

opt căpitani, cunoscători bine a meșteșugului armelor, să fie cinstiți și cu bună purtare și cari să aibă sub comanda lor fie-care câte 50, iar cel mai vrednic și cel mai credincios din cei 8 să fie numit *тѡвоидеѣ*. Cei 50 vor fi simpli oșteni. Asupra acestor 50 de oșteni să se orînduiască 5 căprari diu cei mai aleși și să stee cei 4 căpitani cu cei 200 de oșteni la serviciilor boerilor dregători în timp de 2 luni și după acest termin să plece și să fie înlocuiți cu cei-l-alți 4 căpitani cu acelaș număr de oșteni. Și așa mereu alternând, să fie la serviciul domnesc in tot cursul anului, ca să dispară ori-ce syon despre reaoa organizare a pandurilor. Am însărcinat pre inși căpitani să-și alégă fie-care oștenii ce-i vor crede mai buni, iar pentru ca să servescă atât căpitani, cât și oștenii fără de a se plânge de muncă și a lucra cu râvnă, am chibzuit, că ar fi bine să li se deo o mică léfă și tain (emiclic) și anume : căpitaniilor o léfă de 40 lei pe lună și câte 20 parale emiclic pe di, iar pentru *тѡвоидеѣ* (se pronunță *tzausideas*) asemenea să li se deo léfă câte 25 de lei pe lună și emiclic câte 11 parale. Asemene căprariilor câte 12 lei și 11 parale, iar pentru restul pandurilor câte 10 lei pe lună și 11 parale pe di pentru înăncare, etc. Cu acest chip nu numai că vor avea tóte îndestularea, dar aú declarat ei inși și ne aú promis, că vor fi neobosiți și cu râvnă la tréba lor, având armele trebuincioșe. Léfa și emiclicul orânduit il vor primi numai cei de serviciu, adecă cei 4 căpitani și 200 de pandurii, cari vor fi de rënd la serviciu, după cum se arată mai sus. Cât pentru alegerea căpitaniilor și a pandurilor destoinici și credincioși, ne-am adresat și prin scrisóre și către Dumnélu Caimacamul Craiovei, cerënd și părerea lui în astă privință și în înțelegere cu Dumnélu am ales 8 căpitani, cei mai buni. Tóte cele de mai sus chibzuite cu băgare de sémă și înțelepciune le supunem Măriei tate de Dumneđă păzite prin acéstă umilă anafora. Iar hotărîrea....—1819.

Ai Măriei tale prea plecați servi : *Gr. Băleanu, G. Vlahuț.*

Cod. XCII, pag. 129.

(Tradusă de D. M. German.)

1. Pitac către Dumnélu vel agă pentru arnăuți, a nu purta arme.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel agă, fiind că avem Domnia mea pliroforie, că atât arnăuții boeresci, cât și alți, cari nu sunt din brésla vre-unui ogeac, âmbă și se încungiuă în politie cu arme asupră-le, din care pricină nu este îndoială, că póte să se întâmple multe hatale pe alocurea, de aceea poruncim Dumitale, ca prin într'adins orânduit pristav

Reorganizarea oștirei merge greu. În 18 Iunie 1819, tot Divanul constată că «*cea din vechime întocmire a ogeacurilor*» ce sunt într'adins închipuite pentru oprirea făcătorilor de rău... nu mai e suficiente, că nu ajung oștenii după actualele nevoi. Divanul propune deci înființarea unei Case speciale a oștirei, sub administrațiunea unui boer din cei mari *din pământeni*. Acastă Casă să primască la fie-care *diminie* câte 4 lei de fie ce lude de la *Casa lefilor*. Cu acești bani să se susțină *pandurii*, dându-li-se cuviincioasa lor plată pentru paza țerei. Pandurii să stea sub ocârmuirea tot a unui boer din cei pământeni.

Al. Suțul aprobă propunerea, dar cu deosebire, că de fie-care lude să nu se ia decât 2 taleri la dimenie în loc de 4, cât se propune, spre a nu se însărcina pre cel «nouă încredințat norod mai mult peste ne-
tăgăduita trebuință» ¹.

să se publicarisască prin tot semptul agiei, ca să fie tuturor sciut, că nimeni altul nu este volnic a purta nici un fel de armă asupra sa, afară numai din ogeacuri, cari au voie a purta asupra-le numai câte un iatagan, precum asemenea și neferii agiesc și spătăresc și ai Dumnelui baș-bešliagă și toți aceștia ce se arată mai sus, că au voie a purta numai iatagan să aibă teșcherele pe a mână de la agie, spătărie, i de la zabiții ogeacurilor și de la Dumnelui baș-bešliagă, adecă fieș-care de la zabitul său, iar afară dintr'aceștia oricare altul se va găsi încungiuându-se prin politie cu arme, său măcar numai cu iatagan, să scie, că după ce i se vor sfărâma acele arme, va fi și pedepsit cu strășnicie, pentru care acest nizam s'au făcut asemenea pitace ale Domniei mele și către Dumnelui vel spătarul și către Dumnelui baș-besliaga; tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

Cod. XCVI, pag. 6.

Cinstite Dumnéta baș-beliagă, fiind-că prin domnescile noastre pitace către Dumnelui vel spătarul și către Dumnelui vel agă s'au dat nizam, ca nimeni altul să nu fie volnic a âmbra și a se încunjura prin politie cu arme asupra sa, fără numai neferii agiesc și spătăresc și ai Dumitale și ai ogeacurilor, să porțe asupra-le numai câte un iatagan, iar nu alt-fel de arme și toți aceștia să aibă teșcherele de la zabiții lor spre a fi cunoscuți; de aceea să dai și Dumnéta poiuncă neferilor Dumitale, ca numai iatagan să porțe asupra lor, iar nu alt-fel de armă, căroră să le dai pe a mână și teșcherele, spre a fi cunoscuți, că sunt ai Dumitale, tolco pisah gpd —1819, Ianuarie 24.

Cod. XCVI, pag. 6.

1. Eacă actelo în întregime:

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod

Citindu-se cu luare aminte acastă anafora, din care și cunoscând iarăși câtă îngrijitoare osârdie aveți pentru acastă dorită patrie, am laudat dar de iznăvă râvna și cea de patrie iubitore îngrijire a Dumnévoastră, dar fiind-că trebuința nu este atât, precum dintru'nceput s'au socotit, și fiind-că privim ca o a noastră nepărată părintescă datorie, a nu însărcina pe cel nouă încredințat

Din toate actele acestea se vede că preocupățiunea clasei dirigente era: reorganizarea *pandurilor*, cari — ales cei de peste Olt — nu încetau de ași exprima nemulțămirea lor. Boerimea credea a-î liniști, dându-le ceva lăfă și punându-î sub ascultarea unui *boer pământén*...

norod, mai mult peste netăgăduita trebuință, de aceea milostivire având pentru acest norod, și cu blândețe venând al său repaos, nu primim să se împlinescă pentru această trebuință mai mult decât numai po talerî 2 de lude la diminie. Pentru care și poruncim Domnia mea, Dumitale vel Vistiére, să se facă asupra acestei pricinî, trebuincioșele porunci ale Domniei mele, începându-se împlinirea acestor talerî, numai doi de lude la o diminie de la dîntéi al trecutului Iunie. — 1819, Iulie 14.

Cod. XCII, pag. 238.

Prea Înălțate Dómne,

Neadormita privighero ce privim, că în totă vremea ai Înălțimea ta pentru liniștea și buna petrecere a tot locuitorului dintr'acastă pravoslavnică țără a Măriei tale, pricină ne-au dat nouă supușilor slugile Măriei tale, aflându-ne adunați la un loc, a ne aduce aminte de cea din vechime *întocmire a ogécurilor țerei*, ce sunt intr'adius închipuite pentru oprirea făcătorilor de rău, cari dintr'o vreme încóce s'au prea îmulțit, și nizamul ce se dă atât în orașul Bucurescilor scaunul Măriei tale, cum și pe la orașele cele mai mici de afară din județe, că neputându-se a se ținea același ce au fost din vechime, cu acea mulțămire a fieș-căruia, înălțându-se prețul cheltueleur celor curgătoare acum, din care pricină împușinându-se unii ca aceștia, cu totul este slăbănogită întocnirea acestora la paza cea de obște, și fiind-că, după cum scim, din venitul casei lefilor, nu se ajunge de a se înălța și mulțimea unora ca acestora pentru paza țerei, cari fiind de mare trebuință, găsim cu cale, de se va socoti și de Înălțimea ta, numai pentru această trebuință a țerei, să se adaoze la totă diminia Casei lefilor, de tot ludele câte talerî 4, adecă patru, asupra căruia adaos, să se întocmescă de Măria ta o Casă sub un boer de cei mari, din pământeni; asemenea și *asupra pandurilor* ce s'au obicînit pe fieș-care an, să între cu rânduială în slujbă, luând cuviincioșă lor plată pentru paza țerei, iarăși să se întocmescă de Măria ta, unul din boerii pământeni, carele să-î ocărmuescă după porunca Măriei tale, și nădăjduim la înțelepta chibzuirea Înălțimei tale, că în urmă și în mai liniștită petrecere ne vom afla toți supușii Măriei tale. — 1819, Iunie 18.

Dionisie Mitropolit, Iosif Argeșu, Constanție Buzău, Râmnic Galaction, Constantin Crețulescu vel ban, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu vel vistier, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăceanu vornic, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu vornic, Grigorie Băleanu vornic, Constantin Samurcaș vornic Iordache Slătineanu vornic, Gheorghe Filipescu vel logofet, Constantin Caliarh vel vornic, Mihalache Racoviță logofet, Ioan Știrbeiu vornic, Iordache Golescu vel vornic, Constantin Filipescu logofet. Alexandru Filipescu vel logofet, Grigorie Ralea logofet, Ștefan Bălăceanu Hatman, Mihalache Cornescu vel vornic.

O specie de armată pentru paza fruntariei despre Ardeal există în țera Muntenéscă, ore cum modelată pe organizarea *grănicerilor* români de peste munți. Aceia sunt *plăeșii*. Dintre toți plăeșii, locuitorii de la Rucăr «prin hrisóvele Domniei se află osebiții de cei-l-alți plăeși și încărcăți cu tare legături a păzi marginea». Acești grăniceri se pare că nu-și făcêu datoria bine și lăsaú să se trecă peste frontieră marfă de contrabandă. De aceea urmă în 1820 Februarie o anchetă, care însă nu scim să fi ajuns la vre-o prefacere în organizarea ostășéscă a Rucărenilor ¹.

La Craiova există, ca și la Curtea domnέscă din Bucuresci, un număr de *fustași* pentru gardă la Caimacamul și la Divanul domnesc de acolo. Acéstă trupă se compunea din oșteni cu *schimbul*. Ei făcêu mai întâiú o săptămână la serviciú și doué a casă. Deacă nu putéu veni la săptămâna de serviciú, se înlocuiaú înșii prin om plătit, ori serviaú înșii altă dată câte doué săptămâni în loc de una, séú plătiaú lui Iusbașa al lor câte 3 taleri pe săptămâna lipsită. Abusurile la care dete loc acéstă practică, din partea lui Isbașa provocă nemulțămirea trupei acesteia și reclamațiunii din partea ei și la Domnitoriú. Aceste reclamațiuni se dau în cercetarea Caimacamului Gh. Suțul și a Divanului din Craiova, adică tocmai la acei cu cari Iuzbașa împărția beneficiile din abus! ²

1. *Carte domn'escă către locuitorii ce se află la graniță pentru paza celor ce trec din lăuntru dincóce în țéră.*

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că locuitorii de la Rucar, cari sunt locuitorii lângă granița, prin hrisóve domnesci se află osebiții de cei-l-alți plăeși și încărcăți cu taré legături a păzi marginea cu totă strașnicia, ca să nu trócă nimenú nimic din cele poprite peste hotar, fără slobodenie de la Domnia mea, prin poruncă în scris, au venit la auđul Domniei mele, că numiții locuitorii nu își păzesc datoria lor și slobod de trec lucrurile cele poprite; orânduim pe i pe să mérgă la numitele sate, unde să facú scumpă cercetare, ca gúsin-du-se în adovér cum că au trecut din cele poprite unul din mai sus numiții anume. . . . să rămăe acolo a păzi marginea iar celălalt să ia doi-trei din locuitorii cu hrisovul lor să'i aducă la Domnia mea, i saam receh gpd.—1820, Ianuarie 14.

(pecetea gospod.)

Vel Logofét.

. Cod. XCVI, pag. 124.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospolar. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anafora acésta a Dumnéluí vol logofétul de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghe Suțul, caimacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, să faceți urmăre întocmai precum mai jos se coprinde. — 1819, Iulie 4.

(Pecetea gospod.)

Vel logofét.

Cod XCII, pag. 281

Am arătat aiurea, că funcțiunea de mare Hatman în Muntenia nu este aceeași ca la Moldova. Hatmanul muntén nu are a face cu oștirea, care ascultă de marele Spătar. Hatmanul avea sub el numai zapcii mai mici de al Divanului domnesc și pre *paharniceî*, organizați sub un ceaș hătmănesc ¹.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Înălțimei tale ce mi se dă la această jalbă a fustașilor ce sunt sub stăpânirea izbășiei de la Craiova, făcând cercetare, vădîi că jalba lor este, cum că aflându-se cu pază la Dumnélui Caimacamul și la Divanul Mariei tale de acolo, au avut obiceiul din vechime de slujia cu rindul, adică o săptămână de rind și două slobode, și când se întempla de nu putea sluji la rind, însuși pune a om în loc, orî slujia altă dată două săptămâni de rind, sêu plătea luna cu taleri 3; iar de sunt acum trei anî, dice că izbașa ce s'au aflat și cel care se află, le-a i stricat obiceiul ce au avut, îndatorindu'i de slujesc două săptămâni și două lor, și când se întemplă de nu vin la rind din vre-o pricină întemplantóre, îi apucă de plătesc săptămâna cu taleri 5. cerend a li se păzi obiceiul ce 'l-au avut. Decî fiind-că izbașa se află acolo, și urmarea obiceiului și a dreptății urmăză să fie scîrută Dumnélor boerilor divaniți, găsesc cu cale, să fie luminată poruncă către Dumnélni Caimacamul i către Dumnélor cei-l-alti boeri divaniți de acolo. ca înfățișând pe jăluitoři cu izbașa, inaintea Dumnélor, să cerceteze și precum vor socoti că se cuvine, păzind și dreptatea jăluitořilor, să dea nizam a se urma, seau fiind pricina intr'alt chip să insciințeze Mariei tale.—1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

1. *Zemle Vlahiscoe*.—Fiind-că Dobre, ce s'au aflat slujind ceaș de păharniceî hătmănesc, au avut privilegiul ce din vechime au ceașii zapciilor Divanului Domniei mele, spre a fi apêrat de rëndul dăjdiilor Vistieriei i de alte orândueli, să scutescă și alo lui drepte bucate, stupi i rămătorî de dijmărit și vinul de vinăriciî, să ție și o pivniță dréptă a sa aici în Bucnrescî scutită și apêrată de fumărit, de căminărit, de vamă, și alte dări, ce vor fi preste cărciume: drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumnegeu cu al treilea Domnie a acești pravoslavnice țeri, ne-am milostivit și printr'acastă Domnósca noastră carte innoindu'i întărim privilegiul de mai sus arêtat, ca să i se păzósca întocmai și nestrămutat, pentru care și poruncim la toți câți se cuvine întocmai să fiți următorî.—1820, Aprilie 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCIII, fila 168.

Eacă și un act de scutire, dat de Vodă în favórea unui căpitan de *panduri*:

La 11 Septembrie 1820, Al. Suțu scutesce drepte bucatele lui Vasile Crepatu, Căpitan de Panduri, de dijmărit, vinăriciî, etc. precum scutesc și cei-l-alti căpitani de panduri, cum afirmă *vel Spătar* în anafora sa.

Licențierea din oștire continue și sub Al. N. Suțul a se face numai pentru adînci bătrînețe, orî pentru motiv de «săcătuală», de infirmități vîdute. Este adevărat că birul sîngelui nu 'l dădea tot țeranul de la olaltă, ci recrutarea noilor oșteni se făcea, cam tot în aceleași familii ale vechilor *panduri*, orî *fustași*, sîu *seimeni*, sîu cel puțin din aceleași categorie de locuitori și adesea chiar din aceleași sate tradiționale ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se face printr'acastă anafora a Dumnélui vel spătarul de próstă starea jăluitorului Mateiū, milostivire făcînd Domnia mea asupra lui poruncim, să fie ertat și apêrat de slujbă.—1819, Iunie 4.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod XCII, pag. 150.

Prea Înălțate Dómnē.

Mateiū Seimeanu de la steagul bașbulucbășesc prin jalbă către Înălțimea ta, se plînge că el încă din ȕilele Înălțimei sale rēposatului Domnului Alexandru Vodă Ipsilant la întēia Domnie a Înălțimei sale, se află slujind seimen la acest steag al bașbulucbășiei, și acum ajungōndu'l după urmă neputința și vērsta bătrînețelor, iar mai vērtoș și sārăcia, se rōgă Înălțimei tale, să te milostivesci a se erta din slujbă, ca să'și petrecă în odihnă rēmășița vieței lui, și de către Înălțimea ta prin Dumnélui vel visticiorul mi se poruncesce, ca să cercetez plângerea lui, și după orānduială să fac Înălțimei tale arētare. Drept aceea, după luminata Înălțimei tale poruncă, cercetēnd mai sus numitul slujitor, m'am pliroforisit, că adevērată este arētarea ce face, vēdēndu-se și de către însuși sluga Înălțimei tale, că este cu totul trecut în vērsta bătrînețelor și vrednic a dobāndi mila Înălțimei tale, și ertăciunea dintr'acastă slujbă, pentru că și de mult slujesce, și destoinic de a mai purta jugul acesteī slujbe nu este, a căruia ertăciune rēmāne la mila și ertăciunea Înălțimei tale. — 1819, Martie 18.

G. V. M.

Cartea lui Dragomir vātaful de trāmbițaș domnesc.

Milostiiū Bojiū..... Fiind-că Dragomir din Bucuresci ce s'a aflat multă vreme slujind vātaf de trāmbițaș domnesc, pentru vērsta bătrînețelor și scăpătăciunea sa este miluit prin cărțile fraților Domni de mai nainte ași avea casa lui de aici din Bucuresci, în care *lueréză cismăria* și vinde și vin, apêrat de ciohodărit, de fumărit și de căminărit, să se scutēscă și dreptele sale bucate de vinăriciū i dijmărit; drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea asupra lui, îi innoim și 'i întărim mila acēsta, ca să i se păzōscă întocmai și ne-strămutat; pentru care poruncim la toți căți se cuvine, nimeni întru nimic supêrare de acestea să nu'i facă, i saam rekeh gpd.—1820, Aprilie 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 167 v.

La Craiova mai există o specie de „slujitori“, cari erau cunoscuți sub numele de „predați slujitori“. Acești „predați“ erau utilizați mai mult, credem, în treburile administrative. De altminteralea recrutarea și licențierea „predaților slujitori“, se făcea ca și în celelalte trupe¹.

În anul 1820, budgetul de lefi ale diverselor trupe se urca la suma de 252.156 taleri. Pandurii olteni costau la 5000 taleri, afară de lefii căpitanilor lor. Între căpitanii din Țstea lui Suțu, la 1820, sunt cunoscuții soți de revoluțiune din 1821: Căpitanii Iordachi, Farmachi, Hagi Prodan, unul din soții lui Tudor, Frangulea, Costa, Ciolac, etc.

Cu deosebire interesante sunt satele cari se transformă în poterași și primesc pentru acesta scutiri².

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ni se dă de către Dumnolui vel Spătarul printr'acastă anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitarului, poruncim, să fie ertat și apărat dintr'acastă slujbă.—1819, Iunie 4.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 128.

Prea Înălțate Dómne,

Constantin Stroescu slujitor de Predați sud Gorj, prin jalbă către Înălțimea ta se plânge, că 40 de ani sunt de când se află slujind între predați slujitori și din trei copii ce au avut numai unul i-au rămas, care și acela se află slujind tot la acest steag, și pentru căci el se află trecut în vârsta bătrânețelor, bolnav, neputincios și ne mai destoinic de slujbă, so rógă Înălțimei tale a fi ertat. După luminată porunca Înălțimei tale ce mi s'au dat la această jalbă nu lipsesc a face arătare, că cercetând plângerea numitului, am dovedit că este întocmai precum el se jăluesce și pentru căci cu adevărat are un fecior tot într'acastă sluj'ă, găsesc cu cale a se erta numitul ca să'si petrecă în oreși-care odihnă rămășițele vieței lui, îndestulă vreme fiind de când slujesc ne mai fiind destoinic de slujbă în vârsta ce se află, a căruia ertăciune rămâne la mila Înălțimei tale.—1819 Iunie.

G. Vlahuț vel spătar.

2. *Carte cu ponturi prin care volnicesce pe patru sate din sud Slam-Râmnic a fi în chip de poterași dar nesupuși la isprăvnicat și să fie și apărați, și mai mare între dênși pe care ei îl va alege.*

Milostiiu Bojiu, În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar pisah gospodvami, fiind-că din bună voință a milostivului Dumnedeu s'a încredințat oblăduirei Domniei mele această pravoslavnică țără rumănescă, de aceea părintescă a noastră datorie cunoscând a umbri și a feri de orî-ce bântuire pe ai sêi sălășluitar, supus norod al Domniei mele, în orî ce vreme nu am încetat de a săvârși orî-ce facere de bine ne-am îndeletnicit și mai vêrtos cu tótă râvna am fost silitorî la câte prin adevărată cunoscință am descoperit că privesc spre

Aceste sate sunt, în genere pe marginea țerei, deprinse cu armele. Documentul din notă se referă la sate din Râmnicul-Sărat.

repausul și liniștita petrecere a obștiei locuitorilor; așa dar fiind-că și la sud Slam-Rânnic, unde loc fiind de margine și învecinare și de alte oblăduiri atât adecă despre partea Moldovei, cât și despre partea Brăilei, din vechime s'au obicinuit câți făcători de rele dintr'acele părți, isgonindu-se după vremi de către dregătoriile de acolo să năvoloscă asupra acestii margini și nu puține răutăți să săvârșescă atât drumeșilor cât și chiar hălăduitorilor unora sate, pricinuind printr'această rea urmare și turburare la liniștea obștiei și pagubă prin hrăpiri și hoții, iar pe alocurea și omoruri prin fapte tâlhăresci. La orî ce asemenea întâmplare și de s'au trimis poterî după acest fel de făcători de rele, dar este văduț și mărturisit, că și locuitorii din satul Rașca, din plasa Muntelui a acestui județ dimpreună și cu alte trei sate, adecă Podul-lacului, Dêlul-lung și Poenile tot de acolo, prin râvnă și cu vrednicie au sărit asupra-le și au săvârșit cu armele lor izbândă plăcută stăpânirei și mântuitoare la totă preajma acelor părți. Decî cunoscând Domnia mea curățenia cugetelor acelor acestor sătenî i cea către stăpânire credință a lor și mărturisită vrednicia ce au la meseria aîmelor, am hotărît, cu a lor primire și mulțumită, să'î întocmim poterași ai județului pentru asemenea întâmplări, după cum ne-am încredințat chiar din înștiințările isprăvnicesci ce s'au primit de la acel județ și ca să cunoscă și ei în ce chip li se face această întocmire, cum și facerile de bine ce au să cerce din partea stăpânirei pentru această slujba ce li se încredințeză, iată li se dete la mână această domnăscă noastră poruncă prin care hotărîm să se păzescă neștrămutat câte mai jos se arată :

1) Orî-câți locuitori vor fi ședători într'aceste sate, făcându-le din vreme în vreme catagrafia Dumnêlor ispravniciî județului, sa fie așezați cu ludele ce li se vor cuveni după starea ce vor avea, și asupra acelor lude să aibă a'și răspunde dreptele dădii prin zapcii plăsei, ca și toate cele-l-alte sate dintr'această țoră a Domniei mele, iar de cîsla orânduiei făinei zaporojanilor cazaci i a ucraciilor ce se trimite pe vară la seceriș peste Dunăre cum și la alte podveji să fie cu totul apărați fără a li se cere cel mai puțin lucru într'aceste madele.

2) Datorî să fie a avea în totă vremea arme curate și totă gătirea, ca la orî-ce întâmplare poruncindu-li-se de către Dumnêlor ispravniciî județului, îndată să sară asupra tâlharilor în orî-ce parte a județului se va ivi, ca orî să'î izgonescă peste hotară seî să'î prinza spre încetarea rêului ce vor cugeta a face unii ca aceia.

3) Să'și alégă ei singurî căpetenie dintre dênșii pe cine vor găsi cu cale și cunoscându'l de mai mare al lor, să'î facă numele sciut la isprăvnicat, ca să șcie și isprăvnicatul prin cine are să dea de scire satului la asemenea întâmplări.

4) Numiții sătenî cum și căpetenia lor nu au să slujescă cu rîndul nicăeri, nici la isprăvnicat, nici într'alte părți, ci totdeuna și mai vêrtos pe vremile ce obicinuesc tâlharii a se ivi, au să se afle pe la casele lor și totdeuna gata întru primirea poruncilor ce li se vor trimite de isprăvnicat, ca să sară unde va cere trebuința, precum s'au dis.

5) Pe câtă vreme vor sluji cu dreptate și cu credință să fie ei nebântuiți de câte mai sus se arată, cum și lăudați la orî-ce izbândă, ca nisce adevărați fii ai pămîntului hălăduitorilor, după care și din vreme în vreme, după mē-

CAP. XII.

Edilitatea sub Al. N. Suțu

S'a luat în timpul Domniei, orî cât de scurtă a lui Alex. N. Suțu, unele măsuri de óre-care importanță, modificând chiar vechi *nizamuri* până atunci existente în ramul edilităței publice.

Una din acele măsuri se referă la pavelele politiei.

Încă în Ianuarie 1819 Divanul țării a intrat cu anafora la Domnitoriū, arătându'î, că este de mare nevoie să se facă din nou pavarea a două strade: acé a Calicilor și acé a lui Șerban Vodă. Divanul impunea greutatea acestei lucrări, numai pe șease județe mai apropiate de București, adecă cu tăiatul și căratul lemnului de stejar necesar. Suțu, Vodă, numai la 12 Martie 1819, dă soluțiune asupra acelei anaforale ordonând Divanului, prin sfat deobște, să afle mijlocul de a împărți greutatea lucrării, nu numai pe cele șase județe, ci peste toate județele țerei, «ca să cadă cu bună cumpănire, asupra tuturor locuitorilor birnici i bresle din totă țera, iar nu numai asupra unora din ei». Divanul propune, ca «două părți» de lemnul trebuincios să se facă; «din pădurile monastiresci, fiind-că pentru aceea sunt monastirile înzestrate de ctitori, ca să ajutoreze la acest fel de fac-rii de bine»; a treia parte de lemn se va face din pădurile boeresci și megieșesci, plă-

sura vredniciei cu care se vor arăta, vor fi împărțaiți și cu osebite milî ale Domniei mele, iar când împotriva se vor dovedi întru vre-o netrebnică faptă, adecă orî cu nesupunere la poruncile, ce li se vor trimite, după trebuință, s'eu cu vre-o tainică însoțire către asemenea făcători de rele, din care pricină și nu vor putea savârși izbănde ce se nădăduesc de la d'nsii, atunci nu numai aceste milî și cinste să li se radice, ci încă să fie orânduiri și la cercetare englimaticescă, întru care, după ispitelo ce li se vor face, gasindu-se întru ade-văr vinovați, să se pedepsescă întocmai după pravilnicescile porunci. Poruncim Domnia mea, vouă locuitorilor ai acestui sat, cunoscând de-o potrivă mila Domniei mele cu a vóstră datorie, să fiți îngrijitori și sirguitori cu totă privigherea întru săvârșirea slujbei cu care v'insarcinați chiar după a vóstră cerere și mulțămire. Asemenea poruncim Domnia mea și la toți câți se cuvine, întru nimic supărare să nu li se facă peste acéstă domnósca noastră carte, căci așa este porunca și voința Domniei mele, tolco pisah gpl.— 1820, August 16.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVIII, pag. 274.

Satul Poenile din plasa Muntelui la sud Slam-Rîmnic, dimpreuno cu alte trei sate Dêlul-lung, Rașca. Podul-lacului, s'eu patru cărți asemenea la patru sate.

tindu-se cu băni lemnul și lucrul lui, căratul la București și așezarea pe strade, așa că costă fie-care podină la 10 taleri una, ceea ce, pentru cele două strade și pavarea unui baltac de la capătul podului Tîrgului de afară, urcă spesele la 220.000 taleri. Acești băni aveau a se cislui «pe ludele birnici din totă țera și pe toate breslele» ¹.

Se mai cere a se face 150 de podari—nu mai mult *de beilic* de prin anumitele sate de podari,—ci din chereștegi de afară de la județul Dâmboviței „*ce sciū bine meșteșugul chereștelei*“. Acești chereștegi deveniți podari, vor fi scutiți de dare și vor plăti săptămîna în care ar avea să lucreze—deacă nu vor fi chemați în lucru, ca din asemenea plăți să se adăge venitul Casei podurilor.

Dar ce au devenit vechii podari de prin alte sate scutite ca podari?

Ei au fost trecuți în bir, ca incapabili de a lucra bine la pavele, nefiind deprinși a lucra la chereștele.

Divanul, prin sfat de obște, mai propune lui Al. N. Suțu, să fie numiți „*Efori ai câte 4 podurile mari domnesci*“, doi din veliții boeri și doi neguțitori cinstiți, cari să administreze Casa podurilor.

1. Eacă devisul speselor și repartițiunea lor pe diverse bresle, lude și alte categorii de locuitori:

Podinile ce sunt trebuincioase pentru facerea acestor două poduri i bani ce au a se împlini, spre plata lor și de unde au a se împlini.

taleri

33.000	Plata stăpânilor de păduri, po taleri 1 bani 60.
33.000	pentru tăiatul 22.000 mi podini po taleri 1 bani 60.
88.000	pentru căratul podinilor la București, po taleri 4.
66.000	pentru făcutul podurilor cu șanț cu tot po taleri 3 de podină.
<u>220.000</u>	

De unde au a se împlini acești din potrivă taleri 220.000.

taleri

57.000	de la scutelnici 19.000 po taleri 3.
34.000	de la poslușnici 17.000 po taleri 2.
14.500	de la neamuri 2.900 po taleri 5.
4.000	de la mazili 1.600 po taleri 2 bani 60 de s'net.
6.440	de la ruptași 3.220 po taleri 2.
68.000	de la ludele birnici 17.000 po taleri 4 de lude.
8.876	de la slujitori 4.437 po taleri 2.
2.195	de la postelnice 439 po taleri 5.
2.989	politia Bucureștilor.
<u>220.000</u>	

Cod. XCII, pag. 398.

Aceste propuneri ale Divanului, cu totă obștea, din 30 Martie 1819, le aprobă Al. Suțu, cu o rezervă, că banii să se perceapă de Vistierie «când va socoti că va fi vremea cuviincioasă, de a nu cerca locuitorii discolie...» Atunci să se pună în lucrare, tăiatul i căratul podinelor și împlinirea banilor.

Ca efori peste poduri Al. Suțu numesce, în 25 August 1819, pre biv vel Vornic Gr. Filipescu și biv vel Vornic Gr. Băleanu, iar *Casieri* (*sic*) ai Casei podurilor pre serdarul Răducanu Trestianu și pe Efstrate Petcu ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar*

Primită fiindu-ne obștesca chibzuire ce se arată într'acastă anafora, o întărim Domnia mea întru toate, și poruncim Dumitale vel Vistiere, cât pentru tăiatul i căratul podinilor, și pentru împlinirea banilor, când vei socoti că va fi vreme cuviincioasă de a nu cerca locuitorii discolie, atunci să se facă Domnescile noastre porunci, de a se pune în lucrare taiatul i căratul podinilor, și împlinirea banilor, cu urmare întocmai precum într'acastă anafora se coprinde, iar de altă parte, orânduim Domnia mea Efori ai podurilor mari ale politiei, pe Dumnélor cinstiți și credincioși boeri ai Domniei mele biv vel Vornic Grigorie Filipescu, și biv vel Vornicu Grigorie Băleanu, iar casieri ai Casei podurilor, pe serdarul Răducanu Trestianu, i pe Efstrate Petcu, ca un cercat și altă data întru asemenea trebă de ale pământului, după pliroforia ce ni s'au dat, și poruncim Dumitale vel Logofete de țera desus, să se dé Domnescul nostru pitac către Dumnélor mai sus numiții boeri, vestitoriū că se orânduiesc la această Eforie, și că casieri s'au orânduit cei de mai sus arętați. — 1819, August 25.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 398.

Prea Înălțate Dómne,

Am înțeles coprinderea luminatului Măriei tale pitac, ce s'au dat de către noi, de la 12 ale aceștii luni, cum că s'au cetit inaintea Măriei tale, o anafora, ce au fost făcut, de la 30 ale trecutului Ianuarie, pentru două poduri mari ale politiei Bucureștilor, adecă al Calicilor și al lui Șerban Vodă, ce este a se face din nou, fiind cu totul dărapănat, și s'au văduț, că cu mijlocul ce s'au chibzuit de către noi facererea lor, totă greutatea cade numai pe șase, județe, de aceea ni se poruncesce, să facem cuviincioase chibzuiri, cu ce mijloc s'ar putea împărți greutatea aceștii trebuințe, a cheltuelei tăiatului, i căratul podinilor, i a prețului ce are a se plăti stăpânilor de păduri, ca să cadă cu bună cumpănire asupra locuitorilor birnici i bresle din totă țera, iar nu numai asupra unora din ei, și să arętăm Măriei tale în scris prin anafora. Urmatori fiind lunatei porunci, ne-am adunat la un loc, și făcând chibzuire după cum ni se poruncesce, cu sfat de obște, se găsi cu cale, ca să se taie podinile ce sunt trebuincioase pentru aceste două poduri, două părți din pădurile monastiresci, fiind-că pentru aceea sunt monastirile inzestrate de ctitori, ca să

Pentru facerea pavelor în stradele cele-lalte (afară de cele 4 strade domnesci), se urmăze și sub Al. Suțul vechiul sistem de a cislui spesele pe proprietarii din acele strade. Se pôte vedea aceste din regularea făcută tot în 1819 (Septembre), pentru facerea pavelei de la

ajutoreze la acest fel de faceri de bine, iar o parte, să se taie din pădurile boeresci și megieșesci, și tôte aceste podinî, să se plătescă cu bani, fieș-care podină câte talerî 10, din care să se dea stăpînului pădurei pentru o podină talerî 1 banî 50, i pentru făcutul unei podinî, lucrătorilor ce o vor taia talerî 1 banî 60, i pentru cărat talerî 4 chirie, și pentru făcutul podurilor cu șanț cu tătă podina po talerî 3, care acostă a stăpînului pădurei, i a taiatului și a căratului, este întreită și mai bine decât plata ce se orânduia alte dați a li se da, adecă stăpînului pădurei parale 20 de podină, i tăiatul parale 30 și căratul iar parale 30, și nici acea puțină plată nu li se da, am făcut dar socotela pe podinî 22.000, cu urși cu tot ce trebuiesc pentru mai sus numitele două poduri al Calicilor, și al lui Șerban Vodă, i pentru batacul de la capul podului Têrgului de afară, până ese din rëndul caselor la câmp, ce este neaperată trebuință a se face și acolo pod, ca să nu mai păt.mescă norodul necaz după cum pătimea până acum din pricina celui noroiu, podina po talerî 10 și fac talerî 22.000, cari bani se analoghisiră pe ludeie birnici din tătă țara, și pe tôte breslele, după cum se însemneză mai jos, ci să fie luminata porunca Mariei tale, către Dumnélui vol Vistierul, ca de o parte să se facă cuviincioșele porunci către Dumnélor ispravnicii județelor de munte, ca să pue pe locuitori să facă mai sus numita sumă de podinî, și în vreme cuviincioasă să se și care aici, îngrijind Dumnélui vel Vistierul ca din chiria căratului ce e orînduită a se plăti celor de la județele mai de departe, să li se dea mai multă plată, iar celor de la județele cele mai cu apropiere, să li se dea mai puțină plată, cum și cislă de podinî pe păduri să se poruncescă Dumnélor ispravnicilor, ca să o facă ce arêtăm mai sus, adecă două părți la pădurile monastiresci, și o parte la pădurile boeresci și megieșesci, însă cu drôptă cumpănire, să se facă cislă după starea fieș-căreia păduri, iar de altă parte să se implinescă și mai sus arêtata sumă de bani, după cum se rândusce a da fieș-care; așijderea să se facă și 150 de podari din chereștigiî de afară de la județul Dâmboviței, ce sciû bine meșesugul chereștelei, ca să fie și ei nelipsiți în lucrul pădurilor, și după ce se vor isprăvi podurile, câți nu vor fi trebuincioși a intra pe sêp-tămână de rând să și plătescă sêptămâna, cu banî ca să fie pentru alte cheltueli ale casei podurilor de peste an, iar podari ce s'au dat la aședemêntul de aici din Bucuresci, să se lepede la dajdie fiind nisce bicisnici și nevrednici de treaba podurilor, rânduindu-se de către Măria ta, și doi din Dumnélor volii boeri Efori, ai câte patru podurile mari domnesci, i doi neguțători cinstiți, să fie casa, ca banii ce vor veni de la județe ai podurilor, să se strîngă la acești doi neguțători și să se plătescă tutulor cu mijlocul ce arêtăm mas sus, iar hotărârea rămâne la Măria ta.— 1819, Martie 30.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Costandie Buzău, Barbu Văcărescu, Matache Racoviță, Istrate Crepulescu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigore Filipescu, Constantin Samurcas, Grigore Băleanu, Constantin Caliciarh vel Vornic, Nicolae Golescu, Ión Știrbeiu Vornic, Nestor vel Logofet, Grigore Ralea vel Vornic, Constantin Rasti, Mihalache Corlătescu.

mahalaoa Tabacilor, trecând pe la monastirea Radu Vodă, până ce strada dă în strada Șerban Vodă ¹.

1. *Iă Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor orânduiților boeri, s'aũ citit împreună și apelația ce ne-aũ dat ecsarhiĩ ce aũ fost orânduiți la monăstirea Raduluĩ-Vodă, arătând câte-va cuvinte de pricinuire prin care muncea a se apăra de chipul acestei sinisfora ce găsesc Dumnélor boerii cu cale a se urna și de către monăstire pen'ru facerea acestuĩ pod, cerënd să se îndatoreze fieș-care din mahalagiĩ de așĩ face podul ce va fi înaintea casei sale și osebit se făgăduesce a face și podul ce este tot într'aceeași linie înaintea caselor a două văduve și a doi săraci. Decĩ chibzuind și noi cele după cuviință asupra pricinei, osebit de cuvintele ce se arăt de către Dumnélor orânduiții boeri, dicem, că monăstirile fiind zidite și înzestrate de către acei repositi ctitori aĩ lor pentru sfârșituri sufletesci, care sunt milosteniile și facerile de bine, nici o nedreptate nu face acesti monăstiri urmându-se după mijlócele ce aĩ găsit cu cale Dumnélor boerii de a face, adecă dintr'acest pod ce urmăz de la pórta monăstirei până la podul lui Șerban-Vodă, jumătate mahalagiĩ și jumătate monăstirea, care acest mijloc este primit și Domniei mele, pentru căci monăstirea nu s'a ușurat până acun desăvârșit de plata datoriei cu care era împovărată. Drept aceea dar, poruncim Dumitale vel Spatare sa faceți cuviinciosul mumbașiret, prin zapciĩ spătaresc, spre a se pune în lucrare coprinderea acestei anafora.—1819, Septembrie 23.

(pecetea gpd).

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 169.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi s'aũ dat la jalba mahalagiilor din mahalaoa Raduluĩ-Vodă, prin care arată, că podul după ulița acestei mahalale fiind fórte trebuincios pentru politie aũ ajuns la o mare derăpănare în cât pătimesc și trecătoriĩ și mahalagiĩ care pod din vechime aũ fost obiceiũ de se facea de monastirea Radulu-Vodă, aducënd podinile cu cheltuiala monastirei, și mahalagiĩ cheltuiau la facerea și aședarea podinilor și că uniĩ dintrênșii țin minte, de la lét 1766, de anĩ 53, că tot de monastire s'au făcut podul până la lét 1805, când anĩ trei rând 'l-aũ făcut repositul egumen Ipatie cerënd de a se îndatora monastirea de a face podul după obiceiul vechiũ mai ales că stricăciunea acestuĩ pod este din patru pricinĩ: cea d'intăiũ că pe totă đioa necurmat nu stă butcile cu ducerea și întórcerea la monastire, al 2-lea morile monastirei, că pe acest pod își cară brutariĩ grăul pe la mori și duc făină pe la brutariĩ, al 3-lea isnaful tabacilor, ce sunt din jos, în tóte đilele își cară la cherhanale i casele lor lemne, peĩ sėu scumpie și altele ce sunt ale meșteșuguluĩ lor și iarăși pe acest pod le scot la tērg spre vîndare, și cea de al 4-lea locuitoriĩ ce sunt ședători de la politie până la marginea politiei cariĩ își aũ casele și namestiile pe moșia monăstirei âmblă tot pe podul acesta, și de la toți câți se arat mai sus i de la jăluitoriĩ, monastirea își are interesul. Față fiind și cuviosul Antim proinegumenul, unul din ecsarhiĩ, i Gheorghe gră-măticul monăstirei, vechilĩ și din partea celorlalți părinți ecsarhiĩ, s'aũ întreb

Aci se ordonă ca jumătate din spese să fie de la Monastire și o parte de la Tabaci și a treia parte de la cei cu case între Radu Vodă și Șerban Vodă.

ce au să răspundă? și cât pentru obiceiul ce ȋic mahalagiilor ca'l avea de aducea monastirea podurile și mahalagiilor plăteu de aședat, tăgăduiră, ȋicând, că nu se vede vre o simfonie în scris nici vre-o cheltuială macar să se coprină în cătășele celor-l-ăli egumeni vechi, că au rămas podul de sit numai un ajutor au dat monastirea, care nici acum nu se împotrivesc, vrând a ajuta pe cei scăpătați mahalagii, arătând spre dovadă o adevorință a cuviosului arhimandrit Neofit Zglavocioșteanu, cu lét 1811 Septembrie 23, scriind la iscălitură din partea mahalagiilor și coprinădătoare, că au primit taleri 300 ajutor de la egumenul Radului-Vodă, pentru podul ce este să se facă de la casa lui Varlaam până la podul cel mare, împotriva răspuneră mahalagiilor că cel mai mult pod îl făcuse Raduliotu până la casa lui Varlaam și făcuse diacapi ca de acolo înainte să'l facă monastirea sfintei Ecaterinei fiind moșia numitei monastiri, de care judecându-se egumenii între dênșii, s'au îndatorat și Raduliotul de au dat acest ajutor aducând dovadă la acêsta pe pitarul Ioniță, ce au fost episcop podului și pe nepotul lui Peșa mahalagiu de acolo, s'au adus față și căți-va tabaci ce au ca 60 cherhanale din josul monastirei și peste Dâmbovița, cărora făcându-se cunoscut, că de vreme ce totă neșușăria lor o aduc și o scot spre vinăre pe acest pod, ei sunt cea mai multă pricină de stricarea podului și după dreptate se cuvine a da ajutor la cheltuiala, ce se va face la pod, nu s'au împotrivit decât numai au cerut, ca lor să li să dea a face podul de peste lacul ce este în drumul monastirei și cu toate că mahalagii se împotrivesc ca nu le folosesce acel pod fiind numai de trebuința lor, dar orânduind de s'au măsurat din porța monastirei până la porța Sf. Atanasie, lacul ce au cerut tabaci să facă pod, au făcut stânjină 85, iar podul mahalagiilor din porța monastirei, până în podul lui Șerban-Vodă, stânjină 157; după care de iznăvă înfățișându-se câte trele părțile înaintea noastră și chibzuind mijlocul dreptății, am găsit cu cale, ca tabaci să facă acei stânjeni 85 pod peste lac, însă pod pe urși și podini bune, groșe, și mahalagii cu monastirea 157 stânjină, toți mahalagii jumătate și monastirea jumătate, neavând cuvânt la vechiul obicei când nu este dovadă în scris, iar mai ales într'acastă vreme când monastirea se află cufundată în grele datorii și au rămas și monastirea și mahalagiilor mulțămii, iar tabaci s'au întors pricinuind că ei sa facă pod de nule, iar nu de podini, precum însuși ei au cerut la înfățișarea d'întăii. Deci spre a se pune acastă trebă în lucrare, găsim cu cale, să se dea luminată porunca Măriei tale, prin mumbașir spatăresc, a sili pe câte trele părțile, să găsească omeni să tocmescă podul, dând în scris, și făcându-se socotela de câți bani taie totă suma să facă mahalagiilor cislă precum și tabaci între ei, după care să urmeze mumbașirul a împlini banii de la câte trele părțile, cari să se facă casă la doi din mahalagii siguri, spre săvârșirea podului și când se va strica podul de tot, să se facă iarăși cu acest mijloc, iar pentru meremet să ție și mahalagii și tabaci cutii la biserică, rămăind ca coa desăvârșită hotărîre să se facă de către Măria ta.—1819, Martie 13.

Istrate Crețulescu vel vornic, Mihalache Manu vel vornic.

Cod. C, pag. 107—108.

Eforii podurilor din Bucuresci cer lui Al. Suțu să se iee deciuială și de la *figlele* ce intră în Bucuresci, cum iaă și de la olane. Asemenea de la nisipul ce se scôte din gropile din lăuntru orașului, cum plătesce și nisipul ce intră de afară. Divanul consultat, aprobă, în *22 Maiu 1820*, cu acéstă rezervă, că cine scôte nisip din chiar locul lui și anume pentru propria sa *bina*, să nu plătescă asemenea deciuială.

La 27 Maiu 1820, Al. Suțu aprobă a se lua deciuiala de la toți de obște, adecă și de la sudiți, cu începere de la 1 Iunie. Domnitorul ordonă, ca acest nou *irat* să se vină tot la întreprinătorul iratului vechiū, séu și la altă persónă, ce ar da mai bun preț. La 1821 se va împreuna noul *irat* cu cel vechiū *intr'un condeiū*¹.

Dispozițiunea luată în 1819 pentru pavarea pe viitor cu podine plătite, are o urmare, tot în acel an (Decembre 22) mai de remarcăt.

Inginerul Freiwald cere privilegiul plutirei pe apa Argeș, cu monopol pe 10 anī. El va aduce și podinele de pavele, plătindu-i-se podina câte 12 taleri una. Freiwald se légă, dând cheazășie, a aduce 40.000 podine pentru cele 4 poduri domnesci, în 10 anī, și a plăti orī-ce pagubă s'ar causa moșierilor, la mori, zăgaze, etc., prin regularea Argeșului, ca să devină plutitor. Ca resplătire, Freiwald cere monopolul transportului pe Argeș a lemnelor de foc și a cherestelelor și marfei necesare Bucurescilor. Divanul primesce propunerile cu ore-carī condițiuni, carī se pot vedea în anexa noastră de la acest capitol².

1. Cod. C, pag. 197—198.

2. Monopolul lui Freiwald nu va impede ca aducerea la Bucuresci de orī-ce lemne și mărfuri, pe uscat.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele, arătarea ce ni se face printr'acéstă anafora a părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, halea și mazilī, o întărim și poruncim Domnia mea, Dumitale vel vistiere, ca să se facă și contracturile cele trebuincioșe, după glăsuirea anaforalei, ce se coprinde mai jos și întocmai după cererea cuviinței. — 1819, Decembrie 23.

(pecetea gpd.)

Cod. XCV, pag. 92.

Prea Înălțate Dómnne,

După chibzuirea ce prin plecata noastră anafora, am aiătat Măriei tale pentru cele patru poduri domnesci ale politei Bucurescilor, că se cuvine a se face de acum înainte cu podinī cumpărate, iar nu sarcină a locuitorilor

Dificultatea de a face apele navigabile, era, pe la începutul secolului nostru, cu atât mai mare, cu cât era une-orî imposibil să suie îndărăt

țerei, am luat sēma iarășî după cum ni s'aŭ poruncit de către Măria ta, și la alăturatele ponturi, ce se cer de către Dumnélui inginerul Ion Fraivalț, spre a i se da voie, ca în curgere de 10 anî, să aibă voe numai Dumnélui a aduce pe apa Argeșului, cherestele și lemne de foc pentru trebuința politiei, cum și 16.000 de podinî, pentru mai sus numitele 4 poduri domnesci, care podinî să i se plătescă podina pe taleri 12, legându-se să răspundă ori-ce pagubă s'ar întempla stăpânilor de moșii, la mori i zăgazuri și poduri cu aducerea lemnelor, pentru care dă și chezaș. Decî fiind-că acōsta este spre al obștiei folos și inlesnire, am socotit că este cuviincioasă cererea sa, care găsindu-se și de către Măria ta cu cale se va da luminată poruncă, ca să se facă contract între numitul inginer cu domnēscă vistierie.

1) Să nu fie volnic a trece cherestea într'altă parte de loc, fără numai în pământul țerei pentru a țerei trebuință.

2) Să nu îndrăzniască a tăia păduri cu sila, până a nu se tocni cu stăpâniî acelor păduri cu riza-pazar, și până a nu le plăti, sēu a'y sigurifi cu alt mijloc.

3) Câte mori vor fi pe apa Argeșului stătătore și amblătore, de va face trebuință să taie zăgazurile morilor, să plătescă de rōiă pe lună câte taleri 100, cum și pentru piue asemenea, pe cātă vreme vor sta morile din pricina plutelor și până a se face zăgazurile la loc, care zăgazuri iarășî contracciul să fie dator a le face la loc. precum aŭ fost, cu cheltuiala lui, iar de va putea face alt mijloc, ca să nu se strice zăgazurile, nici a perde apa de la mori, atunci să nu plătescă nimic.

4) Câte poduri vor fi pe apa Argeșului. pentru cele stătătore pe parî, de le va strica, să le facă la loc, plătiind și venitul podului pe cātă vreme nu va trece omenî pe el, iar pentru cele stătătore pe vase, să plătescă iarășî venitul podului cu analoghie, pe cātă vreme va fi deschis, și nu va putea să amble pe el.

5) Câte vaduri de mori și de poduri vor avea stăpâniî moșiiilor, și nu vor fi apucat până acum să le facă, să fie volnici și uepopriî de nimenea, a le face cînd vor putea, dînd de scire și Dumuélui contracciului, ca sî aibă grijă așî face mijlocele ce va socoti spre inlesnirea plutirei fără vătămăre și pagubă a acestor mori și poduri, cēcî impotrivă urmînd, se îndatorēză și la acestea ca și la cele-l-alte mai sus dîse.

6) Câte poduri vor fi pe alte ape mai micî ce se varsă în apa Argeșului, adecă Potopul, Cărcinovul, Răul Dōmnei, Vălsanu, Argeșelu și alte asemenea mai mari și mai micî, (pe care sunt mori făcute sēu pot să se mai facă de acum înainte), să nu aibă voie contracciul a lua apa din susul morilor, și a o da în apa Argeșului și a rămănea cu acest chip morile uscate.

7) De se va întempla din pricina acesteî plutiri pe apa Argeșului, sēu din tăierea zăgazurilor morilor, să se abată apa Argeșului cu totul după la mori și sū apuce alt drum, și dintr'acea pricină să rămăe morile fără apă, atunci chezașul ce va da, (pentru care se vorbesce mai jos), să răspundă totă paguba acelor mori, ce vor rămănea seci, până va aduce apa la locul ei, contracciu cu a sa cheltuială.

8) Lōcuitoari sū nu fie popriî a aduce și ei cherestele și lemne de foc de vîndare și pentru trebuința lor cu carele lor în politie, ci să fie toți slobođi

vasele, prin «tragere la edec». Această dificultate înlăturată după invențiunea vaporului, preocupa și pe toți riveranii Dunărei¹.

În fine, tot în 1819, Decembre, Al. Suțu, asupra unei noue anaforale a boerilor, dă un nou mare nizam, care atinge nu numai cestiunea pavărei de strade, ci și alte afaceri de edilitate.

a aduce și de vîndare și de trebuința lor, atât lemne de foc și cherestele, cât și ori-ce altă felurime de lemn și alte mărfuri i zaharele, în scurt ori-ce vor voi și ori de unde vor voi pe uscat, după cum au fost slobodi până acum, fiind-că Dumnélui i se dă această voie numai pe apa Argeșului, iar nu și într'altă parte, pe care apă pôte aduce ori-ce fel de neguțătorie va voi.

9) Să fie dator să dea într'acastă vreme de 10 ani, 40.000 podini de lemn de stejar, lungi de 4 stînjini domnesci și gróse de o palmă domnescă pe tótă muchea, aduse pe apa Argeșului până în preajma Prisicenilor, însă 16.000 podini începînd a le aduce de la viitorul August până la sfîrșitul lui Maiu cu lît 1821, din care 6.000 să le aducă acum într'acastă vară, iar cele-lalte în urmă, rînduri, rînduri, până la numitul soroc, și 24.000 podini să le aducă ori cînd i se va cere în urma acestui mai sus đis soroc, dîndu-i-se de scire cu 6 luni înainte.

10) Pentru aceste podini să i se plătescă de podină po taleri 12, din cari bani să i se dea acum înainte 40.000, iar cei-l-alți aducîndu-se podinile să i se plătiască jumătate și jumătate, să se scađă din mai sus đisa sumă de taleri 40.000 ce se dă drept arvună.

11) Pentru câți bani va lua de la Casa podurilor, să dea chezaș raia, că de se va întempla să nu răspundă podinile cele tocmita la vreme, să plătescă banii cu dobînda lor, a cel chezaș.

12) Pentru tóte aceste mai sus arătate condee în ponturi, tot acel chezaș să fie răspundător, că tóte le va păzi la ori-ce fel de întemplare și nu se va întinde a călca cel mai mic lucru dintr'acastă legătură, iar împotrivă urmînd acel chezaș, să răspundă pentru tóte pagubele și cheltuelile ce se vor întempla după vremi, și contractul să se strice fără a pretindorisi contracciul alte cheltueli cu cuvînt de daune, speze, interese, sói cu alt fel de numiri; acestea am chibzuit că se cuvin a se lega în contract, iar cea deplină chibzuire rămîne la Înalta înțelepciunea Măriei tale.—1819, Decembrie 22.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Iosif Argeș, Râmnic Galațion, Gherasim Buzău, Grigorie Brâncovenu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăcenu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălenu, Iordache Slătînu, Gheorghe Filipescu, Grigorie Ralea vel vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Goleșcu vel logofăt.

1. *Le Moniteur* din 25 Ianuarie 1819 No. 25 publică o scrisóre de la Buda, din 3 Ianuarie, în care se scrie că: «Ou s'occupe beaucoup de l'exécution d'un projet de navigation sur la Danube, au moyen duquel ou pourrait remonter ce fleuve avec les bateaux. Les dessins et les modèles, sont déjà achevés; 4 grandes machines attelées d'autant de chevaux doivent servir à faire monter un bateau chargé de 2000 quintaux....

Nu prea credea publicul în asemenea proiecte.

Aşa el dispune :

1) Ca din nou să se fixeze *hotarul Bucurescilor* in mod statornic.
 2) Ca să se creeze un simţitor venit, din care pe viitor să se facă pavarea stradelor domnesci, „*spre cea desăvârşită izbăvire a locuitorilor*“ de greutatea ce-i apăsă, „*lipsind de acum havaleoa şi sarcina ţereii*“. Venitul casei podurilor se fixază la 129.722 taleri, constituiţi din diverse articole, ce se pot vedea in nota noastră şi in actele din anexe.

3) Domnitorul ordonă ridicarea planului Bucurescilor, prin inginerul Freiwald. Boerii cerură ca acesta «preâmbland politia şi pe din lăuntru şi pe din afară, să-i ridice planul in hartă mare, cu arătare de toate podurile cele mari, de toate uliţile târgului, de toate mahalalele, de toate uliţile mahalalelor care răspund in drumuriie câmpului, de toate cotiturile apei Dâmboviţa şi de toate alte flinţe, ce sunt in trupul politiei, după cea de acum sciinţă şi toate aceste să fie inchipuite prin osebite feţe şi numere, după meşleşugul ingineriei, cu talmăcire deslăşită la orî-ce numere pe osebită parte a hărţei şi cu scară, prin care să se pôtă măsura orî-ce parte de loc. Boerii cer lui Fraivald să insemne acele locuri «câte se vor socoti îndemânatic de hotar şi mai cu depărtare şi mai cu apropiere de vatra tirgului.» Boerii işi reserva dreptul de a ficsa hotarele oraşului supunënd regularea lor la întărirea lui Vodă.

O dispoziţiune nouă mai coprinde acéstă anafora din Decembre 1819, acea că «orî câţi salaşluitoři dajnici se vor găsi intr'acest coprins (in oraşul cu hotare), să fie sub cârmuirea Dumnélui Vornicului Politiei, iar câţi vor fi hălăduitori peste hotarele şi semnele politiei, să se dee sub otcârmuirea ispravnicatului de Ilfov. Se va conserva numele de *mahalale* iar nu de sate şi locuinţelor, cari vor veni in grija ispravnicatului. E de observat, că prin faptul întinderei juridicţiunei Vornicului de politie asupra a tot oraşul, nu vedem că incetéză a funcţiona şi judecătoria de lângă Spătărie, care are juridicţiune asupra mahalalelor oraşului¹.

1. *Pitac la Dumnélui Vornicu obştirilor i Dumnécut biv vel Agă Nicolae Golescu şi paharnicu Hafta, ca cu Fraivald inginerul, să facă harta Bucurescilor şi să alégă hotar după margine*

Iw Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodâr. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiţi şi credincioşi boerii Domniei mele, Dumnéta vel vornice al obştirilor Gheorghe Golescule, i Dumnéta biv vel paharnache Ianache Hafta, fiind că după toate destoiniciile cuvinte ce ni se arată in obştésca anafora a părinţilor, arhieriei şi a Dumnélor cinstiţilor şi credincioşi veliţi boerii ai Domniei

Cu totă otărârea luată, de a se circumscrie rađa Bucurescilor, Al. N. Suțu aprobă la 7 Noembre 1819 întinderea lui despre Colen-

mele halea și mazilî, este de trebuință a se hotărî, prin care locuri și semne se cuvine a se socoti coprinsul politiei Bucurescilor? după care facînd cuviincioșa chibzuire, să arête Domniei mele, prin osebită iarăși obștêșca anafora ca să dăm poruncă și hotărâre, pe unde se cuvine a se pune hotare și a se face semne intru statornică și neclintită sciință. Drept aceea dar orânduim Domnia mea, pe Dumnévostă, întru acêstă îngrijire, cunoscîndu-vê cu sciință de hotărnicii și cu pornire și râvnă întru asemenea săvêșirî și poruncim Domnia mea, după primirea acestui domnesc al nostru pitac, luând împreuna cu Dumnévostă și pe inginerul Fraivald, să urmați întocmai după glasuirea celor ce coprinde numita anafora, adică, preâmbilând politia și pe dinlauntru și pe din afară să i se rădîce niai tntôiu planul în hartă mare, cu arătare de tôte podurile cele mari, de tôte ulițile tîrgului, de tôte mahalalele, de tôte ulițile mahalalelor, care rêspond în drumurile cîmpului, de tôte cotiturile apei, Dâmboviței și de cîte alte ființe sunt în trupul politiei, după cea de acum ființă și tôte acestea să fie prin osebite fete și numero, după meșesugul ingineriei, cu tălmăcire deslușită la verî ce număr în osebită parte a hartei și cu scara prin care să se pôtă măsura orî ce parte de loc, dar după acêsta să chibzuiți Dumnévostă și vre-o cîte-va locuri cîte veți socoti, îndemnătore de hotar și mai cu depertare și mai cu apropiere de vatra tîrgului, și apoi atît harta, cît și a Dumnévostă chibzuire, arêtându-se la pîrîinții arhieroi și la obștea Dumnélor, veliților boeri halea și mazilî, să se chibzuiască, prin care loc și semne, se cuvine a se socoti hotarele politiei și acea chibzuire arêtându-se și Domniei mele, prin obștêșca anafora și găsindu-se cu cale și de către Domnia mea, să se hotărască prin poruncă și hotarare, a Domniei mele, dată către Dumnévostă, că întocmai să urmați și cu pusul hotarelor și cu facerea semnelor ce se va socoti, cu se cuvine a se clădi, intru statornică și nestrămutată sciință. Luând dar acêstă îngrijire asupra Dumnévostă, nu suntem la indoială, ca umînd întocmai poruncei Domniei mele, vê veți sîrgui cu tot dinadinsul nu numai, ca să aduceți întru bună și placută săvêșire, cele bine chibzuite prin sfatul obștiei, ci sa și împliniți acêstă săvêșire, cît mai fără zăbavă va fi prin putință, ca să se cunoscă și rodirea în faptă, a acestor bune chibzuiri, și de orî-ce înlesnire veți avea trebuință, vê veți *adresarisi* la logofetia Divanului Domniei mele, ca să vi so dee tîtă mîna de ajutor, tolco pisah gpd. — 1819, Decembre 25.

Cod. XCVIII, pag. 198.

În Alexandru Nicolae Suțu Vocvo l i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Citindu-se inaintea Domniei mele, acêstă anafora a pîrîinților arhieroi și a obștiei Dumnélor cinstiților și credincioșilor boeri veliți ai Divanului Domniei mele, halea și mazilî am vêdut Domnia mea, că tîtă coprinderea privesce la două bunătăți însoțite și înclinate către folosul obștiei locuitorilor acestii de Dumnedeș pazită, pravoslavnică tîră, care s'au încredințat obladiurei Domniei mele, adeca cea dintîi, că trebuie negreșit *să se hotărînicească politia Bucurescilor*, prin punere de hotare și facere de semne intru statornică și nestrămutată sciință, ca să'î înceteze vatîmătoreea întindere, și mulțimea îndesimeii locuitorilor

tina, întărind zapisul ce-l dă «Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele Grig. Ghica biv vel Ban la mâna a 19 fețe», din Bucu-

laturilor, prefăcându-se după săvârșirea aceștii hotărânicii și chipul otcârmuirei către cei ce se vor afla hălăduitori peste hotar, la care și ni s'aun arătat multe destoinice cuvinte cu îndestulă deslușire pentru binele ce are a se pricinui; și cea de al doilea, cum că fiind-ca facerea podurilor este o mare havalea pentru țără, și mai vârtos într'acastă vreme, când pădurile sunt cu totul într'u depărtare spre înceta ea celor până acum vătămătoare urmări, și cea de acum înainte bună orânduială, care va să d'ică spre cea desăvârșită izbăvire a locuitorilor, s'aun chibzuit a se alcătui un simțitor venit, precum tot într'acastă anafora cu socotela se arată, cu care sa se potă clădi poduri tot-d'auna prin cumpărătoare de materialuri, lipsind de acum înainte havaleana și sarcina țerei; asemenea să se potă face cu înlesnire și toate cuviincioșele meremeturi peste tot anul, fără cea mai mică supărare a cuivași, arătându-ni-se și la acesta prin îndestulă talmăcire, strădania ce ar fi fost să cerce locuitorii la o asemenea orânduială, când ar fi fost să facă poduri și de acum înainte, iarăși prin havaleana țerei, cum și multa pierdere de dobitoce ce ar fi să se întemple i paguba stăpânilor pădurilor, care acestea dicem Domnia mea, cumca ori-care ființă omenescă înțelegându-le după a lor înființare, nu este prin puțință să le hotărăscă fără muștrare de cuget și fără de a nu rămânea până la sfârșitul vieții cu o vecinică întristare într'u adâncimea simțirilor sale, către acesta am vedut Domnia mea și socotela acestui venit ce s'aun chibzuit, ajungând până la taleri 129.722, bani 60, iar alcătuit din taleri 25.000, din obicinuitele venituri ale podurilor din taleri 45.892, bani 60, s'au căți voi eși după suma cataștelor lefilor din poprirea de câte 2 parale la lei de la toate lefile, (bez nnele ce s'aun scădut și după trebuință și după cuviința, precum se arată în anafora), și din taleri 10830, din poprirea iarăși de câte două parale la lei, de la avaturile vistieriei i simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la 12 județe, și din taleri 48.000 de la lude 600 sentelniciei ce s'aun chibzuit a se face pe s'ema casei podurilor, însă 300 din podarii ce sunt în ființă, și alți omeni dintre ludele vornicilor cu câte o jumătate de lude scădământ pentru fieș-care, și trei sute din luarea a 300 scutelnici din suma celor după cărți, nesocotindu-se vre-o călcare a dreptului cuivași, după toate ce se arata mai jos, asemenea am vedut Domnia mea și închipuirea socotelei politiei Craiovei, alcătuita în suma de taleri 5.514, iarăși din poprirea de câte două parale la lei, la banii ce s'aun scădut după trebuință, atât din cataștele lefilor, cât și simbriile ispravnicilor și a sameșilor, îndestulându-ne și de câte bine chibzuindu-se pentru această sumă, so vorbește într'acastă anafora; oșebit de acesta am vedut Domnia mea și sorocéle după care are a se primi la casa podurilor fieș-care sumă, atât din cele obicinuite și mai nainte venituri ale podurilor, cât și de la Casa lefilor i de la vistieria Domniei mele și de căștiurile scutelnicilor; așa dar bine chibzuind coprinderea acestor arătări, și înțelegând cu dinadinsul rodirea acestui folos, laudăm bunele cugetări ale părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor veliților boeri ai Domniei mele, și cunoscem cu dinadinsul, că prin iubire de bunătate și cu îndestulă râvnă către folosul obștiei norodului, pornindu-se, implinesc fără tăgăduire o sfântă datorie cu iubire de patrie, către această pravoslavnică țără, într'u care aflându-ne și Domnia mea, din buna-voință a milostivului Dumnezeui, domn și oblăduitor ne cunoscem cel mai întâi datornic într'u ale sale faceri de

rescî, nominal arătate, prin care li dă 108 pogône și $\frac{1}{2}$ (câte 6—9 pogône de om) cu învoială, «că pe fie-care an să aibă a da chi-ia de

bine, cel mai întîi cu neadormire și îngrijitor obștească părinte, și ca un să-vêrșitor vrednic de bogatele răsplătiri a tot puternicului, iar împotriva osândită păcatului celui fără de ertare, de aceea și pe lângă alte faceri de bine, ce ne-am osîrduit să aducem intru săvêrșire, intru acostă țără a Domniei mele, din ceasul ce ni s'a-i încredințat a sa oblăduire, și pe cât ne-a-i slobodit vremelnicile întemplieri, de mare folos cunoscînd și aceste arêări, intru tute ne sunt primite și le întărim Domnia mea, ca sa'și aibă urmarea întocmai, cu acostă osebite numai, ca Dumnélor boerii Efori ai Casei podurilor, primind banii veniturilor ce s'a'us și chivernisindu'î prin totă economia, întocmai după povățuirea datoriei Dumnélor, atât la sporirea ce vor putea să agonisescă din dobândile ce vor câștiga din vreme în vreme. la cei ce le vor prisosi, cum și la cheltuelile ce vor face după neapêrată trebuință, dîndu-și socotela la sfêrșitul anului, prin vrednice și neîgăduite doveđi, ori-câți bani le vor prisosi, ori în naht sêu în zapise sigure, și gita spre răspundere la ori-ce cerere, să fie îndatorați a'î teslimalisi la obștească Casă a țerei, care s'a'us întocmit și s'a'î alcătuit cu anafora, prin sfat de obște, și cu a noastră domnescă întărire încredințându-se sub chivernisirea și epitropia Preaosfinției sale părintelui, Mitropolitul țerei i a trei boe'î și trei casieri. fiind-că acosta este cea mai întîi Casă a țerei, și cea mai teineinică și statornică, la ca'e are să primescă nu numai clădiri nouă de venituri, nealăturate la nici o madea hotărită, decît numai pentru lucruri folositoare obștiei, ce și ori-ce alt prisos din verî-ce venit va fi pe sôma trebuințelor țerei, și d n verî-ce obștească socotolă ce se va căuta de părinții arhieriei și de obștea Dumnélor veliților boeri. Decî poruncim Domnia mea. Dumitale cinstite și credincios boerile al Domniei mele vel Logofete de țera de sus, Gheorghe Filipescule, să se facă de la logofetia Divanului Domniei mele. patru pitace domnesci și poruncitoare întocmai după glăsuirea chibzuirilor ce s'a'us făcut și după hotărîrea Domniei mele, cel dintîi către boerii ce se vor orândui hotarnici politiei Bucurescilor, avînd dimpreună cu Dumnélor și Dumnélui inginerul Fraivald, ca să urmeze întocmai precum într'acostă anafora se coprinde, cel de al doilea către Dumnélui vel Vistierul, ca de la următorea dimini a lui Octoubrie, să se alcătuiască catastihul lefilor, ce se așterne de la vistieria Domniei mele, după izvodul ce se cuvine a se face intru asemănare aceștii socotelei, ce ni se arată acum, asemenea și pentru poruncile ce se cuvine să se facă iarași de la Decembrie, pentru poprirea de câte 2 parale la leu, și la banii avaturilor vistieriei și la ai simbriilor ispravnicilor și a sameșilor județelor, și în ce chip a i să se teslimalisescă de la Vistierie acești bani, și la care sorôce? întocmai după coprinderea socotelei; așijderea și ca să aibă a întocmi de la vistieria sôma a lui Fevruar cu lêt 1820, lude 600 scutelnici pe sôma Casei podurilor, întocmai după chipul ce se arată într'acostă anafora; cel de al treilea către Dumnélui otcârnuitorul Casei lefilor, ca la sfêrșitul fiez-căreia dimini să aibă a teslimalisi banii. ce se vor aduna din poprirea de câte 2 parale la lei, întocmai după coprinderea catastihelor ce se vor pecetlui de către Domnia mea, și cel de al 4-lea, către Dumnélor boerii Efori ai Casei podurilor. cum a i să urmeze cu stringerea acestor venituri, și în ce chip a i să'și dea socotela la sfêrșitul anului, cînd atât după coprinderea celor de mai jos, cât și după hotărîrea Domniei mele pentru prisosele ce se

pământ pe fie-care pogon, po talerî 7, în două căștiuri. . . . Deci urmând cu plata chiriei după această simfonie. . . să aibă a stăpâni

vor vedea la căutarea socotelei, Dumnélor însă să li se dea și o copie după această anafora și domnésca noastră întărire, adeverită și de logofeția Divanului Domniei mele, ca să stea în păstrare la Casa podurilor, împreună cu alte hârtii ce mai sunt acolo, alcătuitoare de alte venituri și căderi ale acești Case. După săvârșirea acestora, Dumnéta veți fi îngrijitor, ca luând săvârșire și hotărnicia politiei, întocmai după cele ce mai jos se arată, să se alcătuiască pentru toate și osebit hrisov al Domniei mele, și hotărîre spre folosul obștiei orașanilor și celor-l-alți locuitori țeranî, care împreună cu această anafora și cu anafora hotărniciei politiei, se vor da în păstrare la Sfînta Mitropolie, spre vecinică și statornică păzire a acestor bune și de obște folositoare hotărîri, iar pentru venitul politiei Craiovei, așteptăm Domnia mea, aretarea ce ni se face cu osebită întocmire din partea Dumnéluî vel Banul, ca să dăm cuviincioasa hotărîre, care și acesta să se vorbescă în hrisovul Domniei mele, ce se va alcătui după săvârșirea hotărniciei politiei, precum s'au dis.—1819, Decembrie 24.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 81—92.

Prea Înălțate Dómne,

Astă-đi, la..... ale următorului Decembre, după luminată porunca Măriei tale, strîngându-ne cu toții la domnésca Măriei tale Curte, am cetit cu luare aminte și luminat pitac al Măriei tale, scris de la 26 ale trecutului Octombrie și anafora Dumnélor boerilor eforî, ai Casei podurilor, ce s'au dat într'a noastră chibzuire, scrisă de la 17 ale numitului Octombrie, vîdînd coprinderea acestora, am înțeles fără tăgăduire temeiul obștescului folos, la care pe lînga buna voință și părintesca îngrijire a Măriei tale, cunoscem că din parte-ne o desăvîrșită datorie a ne supune să chibzuim și să îngrijim, pentru cele mai inlesnitore și trebuincioase mijloce ale acestor urmări și noi însoțindu-ne bunelor cugetări ale Măriei tale și mai vîrtos firăsca noastră datorie împlinind să cercăm nemărginita bucurie, ca uniî ce prin slavnică faptă, avem să fim pricinuitori obștiei; așa dar după toate pătrunderile, ce am făcut la cele ce ni s'au arătat și mai vîrtos urmînd glăsuirei mai sus arătatului luminat pitac al Măriei tale, dicem, că după mare trebuință, se cuvine a se pune la o bună orînduială, două lucruri, unul adecă, sciința hotarului politiei Bucurescilor și al doilea venitul Casei podurilor, întru asemenea destoinicie, în cât și trebuința a pururea să se împlinescă și havaléoa din țeră să lipsescă, cea dintîi pentru că întîndîndu-se politia din vreme în vreme, precum pildele ne arată, au pricinuit și întîndere podurilor, care aduc cheltuială neaseménată trebuinței și scumpete productelor, nefînd de ajuns să împlinescă trebuința numai locuitorii județelor, ce cad întru apropiere, precum se urma mai nainte și strîmtorare ulițelor mahalalelor despre câmpuri, unde înmulțindu-se baltaurile și noróiele, este preste pntință să trecă carele țeranilor, ce aduc foluri de trebuințe la tîrg, spre îmbelșugarea obștiei și așa intră și trec pe podurile cele mari, pricinuindu-se cu acesta atît de mare derăpănare, în cât de ar fi să ție un pod 10 anî, dintr'acastă pricină abia ține acum cincî și șase, iar cea de al doilea, pentru că putem dice, cum că fără un asemenea destoinic venit

aceste pogône de loc *în veci*, din *ném în ném*. . . . voie având cu desăvârșită stăpânire, a le vinde și ei la alții, seaă de a le da zestre

nicî odinióră nu se vor putea săvêrși podurile, fără de a nu se pricinui o mare havalea în țără, prin perderea de multe dobitóce ale creștinilor, prin care nevoie și cheltuială a satelor și prin paguba stăpânilor podurilor, nu numai pentru că orî în ce vreme s'au făcut podurile, s'au vêdnt asemenea rele și vătămătóre către obște, săvêrșiri și multe rele și păgubitóre urmări, ci și pentru că într'acéstă vreme de acum, urméză, despre tóte a se înmulți rêul, fiind-că și trebnița podinilor, este în mai multă sumă și depărtarea pădurilor vedeată, încât de ar fi să se taie podinî iarăși prin havaléoa țerei, precum au fost până acum, armóză ca negresit, să năvălêscă locuitorii prin munți și prin rîpe, pricinuindu li se mare strădanie și nevoie, până să scóță o bucată de lemn, la loc îndemănător de cărat și apoi să'si pêrđă și dobitócele, cu căratul de acolo până aici, fiind locuri depărtate. Decî spre înlesnirea acestor două urmări, care este cunoscut, cum că sunt vătămătóre obștiei norodului și spre cea de acum înainte îndreptare și bună orânduială, cât pentru nizamul politiei, am chibzuit că se cuvine să se pue în lucrare, cele ce mai jos se arată, care găsindu-se cu cale și de către Măria ta, să se aducă intru săvêrșire.

1) Să se orânduiască prin porunca Măriei tale, orî câți boeri se vor socoti, cu sciință de hotărnicie, cari având imprenă cu dânsii și pre Dumnélui inginerul Fraivald, orânduit iarăși prin porunca Măriei tale, și preâmbland politia și pre din lăuntru și pre din afară, *să'î rădîce planul în hartă mare cu arêtare de tóte podurile cele mari, de tóte ulișile têrgului, de tóte mahalalele de tóte ulișile mahalalelor*, care răspund în drumurile câmpului, de tóte cotiturile apeî Dâmboviței, și de tóte alte ființe sunt în trupul politiei, după cea de acum sciință și tóte acestea să fie închipuite prin osebite fețe și numere, după meșteșugul ingineriei, cu talmăcire deslușită, la orî ce numire, în osebită parte a hartei și cu scară, prin care să se pótă mészura orî ce parte de loc, iar după acéstă să chibzuiască Dumnélor și vre-o câte va locuri, câte vor socoti îndemănatic de hotar și mai cu depărtare și mai cu apropiere de vatra têrgului și apoi atât harta. cât și a Dumnélor chibzuire arêtându-se și nouê, să se facă obștesca chibzuire, prin care loc și semne, se cuvine a se socoti hotarele politiei? care arêtându-se și Mariei tale, prin osebită anafora și găsindu-se cu cale și de către Măria ta, sa se întărescă prin luminată poruncă a Înălțimei tale, dată către numiții boeri, ca întocmai să se urmeze și cu pusul hotarelor și facerea semnelor, ce vor socoti că se cuvine a se face, intru statornică și nestrămutată sciință.

2) După ce se va hotărî coprinsul politiei, prin punerea hotarelor și facerea semnelor, precum s'au dis. orî câți sălușuitori dajnici se vor găsi într'acést coprins, să fie sub otcărnuirea Dumnélui Vornicului politiei, iar câți vor fi hălăduitori, peste hotarele și semnele politiei, sa se dee sub otcărnuirea isprăvnicatului Ilfovului și facêndu-li se cuvinčioșa alegere, orî câți vor fi ómenî cu meșteșuguri se vor arêta anume la Vistierie, ca să i așêde între rupțaii județului. după orânduiala ce se urméză și la alte județe, iar cei ce vor fi plugari și ómenî fără meșteșuguri, se vor așêda cu lude, după starea și puterea ce vor avea, îndatorindu-se a'și face cislele între dênșii după orânduiala ce se urméză în tótă țera și printr'acést mijloc orî-ce mahala, séu parte de mahala va rămânea pe din afara hotarelor otcărnuindu-se de isprăvnicatul Il-

la copiii lor. . . ». Proprietarul își rezervă dreptul de a relua locul, de va fi lăsat în păragină, ca să-l dea altuia. Asemenea monopolul

fovului, precum s'a i dis, cât despre rëndul dajnicilor se va hălădui numai de către ruptași ai județului și de către cei ce se vor lega cu . . . și ostrac-tări vistieri și toate aceste părți se vor da de plășile ce vor cădea însoțite, sêu în cap, sêu în lături, cu acostă osebite, însă ca să nu se numescă sate nici în sciința acelor hălăduitori, nici în sciința vistieriei, sêu a isprăvnicatului, ci tot mahalale și tot cu aceeași numire, care vor fi având și acum, pentru că numai cu acest mijloc va înceta înmulțirea celor prin catahrisis locuitori oră-șeni, cariî dosind după la sate năvălesc în mărginile politiei, pricinuind cu acosta și satelor derăpanare și politiei în multe chipuri vătămare, adică și scumpete de hrană, pentru obștea orășenilor celor adevărați și strimțoarea de locuri prin ulițele mahalalelor, clădindu-și colibele cu atâta de multă întin-dere și îndesire, încât din pricina unora ca acestora s'a i înmulțit noroșele și batacurile mahalalelor, de nu se pôte săvârși trecerea drumeților și se prici-nuesce dărăpanare și podurilor.

5) Bez dajnicii țărani, slobod să fie cine va voi să sălășluiască în politie, dar mai întâiu să se facă cunoscut, prin Vornicia politiei la domnșca Vistierie, ca să se alăture la orânduiala ce i se va cuveni și să i se trôcă și numele în catagrafia politiei.

Iar pentru facerea acestor patru poduri domnșci cunoscând greutatea și trebuința, am chibzuit, că s'ar cuveni să se alcătuescă un simțitor venit din mado-lile ce prin osebită socotolă se arată mai jos, cu acostă legătură însă, ca de acum înainte, să lipsescă pentru totdeauna havaleaoa din țără, și Dumnêlor boerii Efori ai Casei podurilor, strîngend acești bani după sorocul fieș-căreia sumă, precum se arată în socotolă, să'i chivernșescă și să'i înmulțescă prin dobândi, și cu trecere de ani, ca și cuviincișele meremeturi să se facă peste tot anul, câte vor privi spre economia și îndelungirea ținerii podurilor, și poduri nouă să se clădescă în vreme de trebuință, prin cumpărătore de podini fără nici o sarcină a țerei, îndatorându-se și Dumnêni, ca pe tot anul să'si dea socotela primirei și a cheltueleur, la obștea părinților arhieriei și a Dum-nêlor boerilor, precum din vechime au urmat obiceiul. Acest venit se alcă-tuesce din obicînnitele venituri ale podurilor, din poprirea de câte două parale la leu, din tote letile ce se dau de la Casa lefilor, bez cele ce s'a i scăđut după cuviință și trebuință, precum se vorbește mai jos, și iarăși din poprirea de câte 2 parale la leu din avaeturile ale vistieriei, și din simbriile Dumnêlor ispravnicilor și sameșilor din 12 județe, fiind că simbriile ispravnicilor și ale sameșilor ce analoghiesc la cele-l-alte 5 județe ot presto Olt se scad dintr'acostă socotolă, iarăși după cuvêntul ce se vorbește mai jos, și din lude 600 scu-telnici ce am chibzuit, să se facă pe sêma Casei podurilor, însă lude 300 din 91 podari ce sunt înființă și 209 aleși ômenî din ludele birnicilor, cari se vor scădea cu câte o jumêtate de lude fieș-care, și 300 din luarea a 300 scu-telnici, din suma celor după cărți, cari se vor alege cu osebit catastih, precum se va găsi cu cale, socotindu-se că dintr'acostă luare nu se pricinuesce nici o călcare a dreptului nimului, de vreme ce fieș-care se face folositor obșitei, lipsindu-se de un puțin ajutor, ce prin hărăzire i s'au fost dat, si din care harăzire are să facă o asemenea jertfire pentru folosul obștei, și după acostă chibzuire se adună suma acestui venit în curgere de un an, până la talerî

vinului și rachiului, și a scaunului de carne de vîndare. Acastă afacere este din anul 1819, Octombrie 26. Ea va da ocasiune apoi la lung

129.722 bani 60, pôte și mai mult, firesce, înălțîndu-se vîndarea celor de mai nainte venituri ale podurilor, iar cînd și peste aceste venituri se vor mai chibzui și altele, din vreme în vreme, prin îndeletnicire și fără de a pricinui vre-o vătămare la vre-un alt folos obștesc, s'î la vre-o în parte cădere, atunci iarăși s'oglăsuindu-ne vom însoți părerile după cuviință, și vom arăta Măriei tale, prin osebită amfora; scăderea ce facem la poprirea acelor câte 2 parale la leu, atât la catastișele lefilor, cât și din simbrile ispravnicilor și a sameșilor de la 5 județe ot preste Olt, este în două chipuri chibzuită, unul după cuviință și altul după trebuință; cel după cuviință este, să arădicăm cu totul acastă poprire de la lăfa Dumnolui Divan Efendisi, ca un obraz așlîndu-se musafir pentru osebite maslahaturi împărătesci și ale serhaturilor, nu se cuvine a se socoti în rîndul celui ce trebuie să folosescă obștea norodului cu acest mijloc i a Dumnolui Baș-beșliagasi, i a zabișilor județelor, i a ogocurilor și a pandurilor, cari ca nisce paznicii ai țerei, și împotrivorii făcătorilor de rele, îndestul ajută obștea norodului cu slujba ce fac, și de aceea fiind însuși folositori către obște, nu se cuvine a se folosi obștea și din rîsplătirea ce li se face, de vreme ce folosesc din slujba lor, precum s'au dis, iar cel după trebuință este că arădicînd de la Casa podurilor venitul acelor două parale la leu, de la lefile Craiovei și de la simbrile ispravnicilor acelor 5 județe, ot preste Olt, le facem osebit venit în trebuințele Craiovei, precum se arată iarăși prin socotă, în josul socotelei Casei podurilor, ca dintr'acastă sumă scădîndu-se mai întîi cei ce sunt hotărîți pentru dîtorul politiei de acolo, cei ce vor rămănea, prin osebită întocmire să se dea întru ajutorul podurilor Craiovei, ca să se îndrepteze și drumurile de acolo prin cumpărătorea de materialuri și fără nici o havalea s'î sarcină a locuitorilor țeranî, ci după s'evîșirea acestor două bune chibzuirî și întocmirî, Dumnolor boeri Efori ai Casei podurilor vor fi pururea îngrijitori, nu numai pentru buna stare și temeinica clădire a acestor patru poduri, ci și pentru toate cele-l-alte ulițe, după cuviință, de către stăpînii locurilor, ce vor cădea în laturile acestor ulițe, precum din vechime s'au urmat obiceiul, și printr'acest mijloc să și aște politia cuviincioasă îngrijire și să cerce sălășluitoarii orășcnî, de acum înainte o petrecere și viețuire întru toate asemănată cuviinței, și întru adevor după mulțamita fieș-căruia.

Acestea s'au chibzuit de către noi, care de se vor primi și de c tre înalta înțelepciune a Măriei tale, cu plăcîiune ne rugăm să bine voești înălțimea ta a le întări prin luminată pecete a Măriei tale, alcătuiindu-se osebit hrisov de la logofet, a Divanului Măriei tale, ca să rămăie pentru totdeauna o vecinică și statornică legiuire, întru alevăr folositore obștei norodului, al acestii pravoslavnice țări, a carui oblăduire după cuviință s'au încredințat Măriei tale, iar hotărîrea rămăie la Maria ta.

Al Ungrohlahi-i Dionisie, Iosif Argeșiu, Râmnic Galaction, Gherasim Buzău, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Dumitrache Racoviță, Constantin Filipescu vel Vornic, Ioan Știrbeiu vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Nistor Logofet, Constantin Goleșcu vel Logofet, Constantin Câmpineanu vel Logofet, Dumitrache Hrișoscoleu vel Logofet, Manolache Băleniu vel Vornic.

proces între proprietarul Colintinei și între familiile celor cari au cumpărat locuri în anul 1819.

Socotelile iratului casei podurilor în curgere de un an întreg, precum mai jos se arată.

	Taleri	Bani
De la veniturile podurilor ce sunt sciute, precum s'au urmat până acum, au să se răspundă la sciutele soroce	25.000	—
De la Casa leilor cu poprire la câte 2 parale de leu din leile ce se va coprinde în catastihul fieș-căreia diminiș, bez la leile cele scădute ori mai mult sôu mai puțin, după alcătuirea ce se face la fieș-care catastih.		

Diminia lui Decembre ot lét 1819 și Ianuar 1820, însă :

	Taleri	Bani
210.985 — suma cataștelor acestor două luni.		
58.010 — se scad.		
	Taleri	
7.000 cinstitul Divan Efendist.		
36.920 Dumnului Baș-beșli-agasii ogeacurile și pandurii.		
6.710 zabișii județelor.		
7.380 leile Craiovei.		
58.010		
152.975 — rămân ; cariș socotindu-se câte două parale la leu fac banii ce împotrivă se arată și urmază a se da acești bani la casa podurilor la sfârșitul lui Ianuarie	7.648	90
152.975 — diminia lui Februarie și Martie, asemenea la sfârșitul lui Februarie	7.648	90
152.975 — diminia lui Aprilie și Maiu ipac la sfârșitul lunei lui Maiu	7.648	90
152.975 — diminia lui Iunie și Iulie la sfârșitul lui Iulie	7.648	90
152.975 — diminia lui August și Septembrie	7.648	90
152.975 — diminia lui Octombrie și Noembrie	7.648	90
917.850 —	45.92	60
	45.892	60

De la Vistierie pentru poprirea de câte 2 parale la leu de la avaturile și de la simbriile Dumnolor ispravnicilor și a sameșilor din 12 județe, bez la cei ce se scad.

36.100 — pe Decembrie și Ianuarie.		
9.700 avaturile Vistieriei.		
37.400 simbriile ispravnicilor i a sameșilor.		
47.100		
11.000 se scad cei ce analoghisesc la județele ot preste Olt.		
36.100 rămân, la cariș socotindu se câte 2 parale, urmază a se răspunde în Decembrie	1.805	—
36.100 — pe Februarie și Martie, în Februarie	1.805	—
36.100 — pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	1.805	—

Curățirea stradelor. Se menține sub Al. Suțul dispozițiunile anterioare relative la obligațiunea prăvăliașilor de a mătura înaintea pră-

36.100 —	pe Iunie și Iulie, în Iunie	1.805 —	
36.100 —	pe August și Septembrie, în August	1.805 —	
36.100 —	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	1.805 —	
216.600 —		10.830 —	10.830 —

De la 600 scutelnici, însă :

300 din podări și ludele birnicilor	81.722 60
și 300 din cei ce se vor da din suma scutelniciilor celor după cărți, socotindu-se fieș-care po talerî 80 pe an, însă la Februarie lēt 1820 câștiul întâi	24.000 —
la August, câștiul al doilea	24.000 — 48.000 60

Socotéla veniturilor podurilor Craiovei ipac în curgere de un an întreg :
Din lefîle Craiovei, însă :

Talerî	Bani		Talerî	Bani
7.380 —		pe Decembrie 1819 și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte 2 parale la leu, fac baniî ce împotrivă se arată și urmăză a se da la sfârșitul lui Ianuarie 1820 talerî	369	
7.380 —		pe Februarie și Martie, la sfârșitul lui Martie	369	
7.380 —		pe Aprilie și Maiu, la sfârșitul lui Maiu	369	
7.380 —		pe Iunie și Iulie, la sfârșitul lui Iulie	369	
7.380 —		pe August și Septembrie, la sfârșitul lui Septembrie	369	
7.380 —		pe Octombrie și Noembrie, la sfârșitul lui Noembrie	369	
44.280 —			2.214	2.214 —

Iar acești talerî 2.214 sêu câți se vor alege după catastise în sêma lefîlor Craiovei, primindu-se la fieș-care soroc, precum se arată mai sus de către Dumnélui Caimacamul Craiovei, se vor da în osebite sume, adecă cei ce sunt hotărîți de mai nainte pentru iratul dohtorului Craiovei și cei ce vor rămânea la Epitropiî podurilor, ce se vor orândui prin osebită întocmire.

Din iraturile ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, care poprindu-se de către Vistierie pe fieș-care sêmă, se vor da prin orânduială de la județul Doljului din baniî dajnicilor în primirea Epitropilor la podurile de acolo :

11.000 talerî	pe Decembrie 1819 și Ianuarie 1820, socotindu-se câte 2 parale la leu, fac baniî dimpotrivă și se vor da cu orânduială, însă :	
11.000 >	pe Februarie și Martie 1820, în Februarie	550
11.000 >	pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	550
11.000 >	pe Iunie și Iulie, în Iunie	550
11.000 >	pe August și Septembrie, în August	550
11.000 >	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	550

66.000 talerî	3.300	3.300 —
		5514 —

văliei și a casei și a ridica noroiul. Se pare că aceste dispozițiuni căduseră în desuetudine, de aceea A. Suțul le reînnoiesce în Iulie 1820.

Préosfinția ta părinte Mitropolite al Ungrovlahiei chir Dionisie, iubitorule de Dumnezeu, sfinția ta episcop al Buzăului chir Gherasie, și Dumnévóstră cinstiți și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele halea și mazilii, din căsul ce dumnezească pronie ne-au aședat în scaunul otcărmuirei acești de Dumnezeu păzite țări, socotind pe toți supușii noștri, ca un amanet încredințat sub a noastră chivernisire, tot cugetul nostru l-am întins cu libov părintesc spre cele ce privesc la întocmirea celor folositoare și pricinuitoare de obștească bună petrecere, și dintr'acel ceas și până acum, privind la multe obștești lucruri, și vedându-le că din pricina trecutelor vremi, au ajuns la dărăpănare, n'am trecut cu vederea nici un fel de mijloc, a nu'l pune în lucrare spre îndreptarea lor, ci din cât ne-au sloboțit și pe noi vremea până acum, s'au cunoscut în faptă dumnéasca noastră pornire și silință, ce cu dinadinsul am pus a le aduce în stare bună, cu mulțămirea, credincioșilor noștri supuși, dar fiind-că într'acele obștești trebuințe una este și madeaoa polurilor, de aici din orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, cari poduri, este de toți vedut că sunt de trebuincioase, atât locuitorilor orașului acestu.a, cât și țăranilor de prin județe, ce neconțin vin aici, aducând cele trebuincioase de hrană și îmbelșugarea obștiei, adevă sunt mijlocul împărțășirei și orășanilor între dênșii, și țăranilor cu orășanii, și iarăși de toți este vedut la ce sture se află acum aceste poduri, în cât cu anevoie se pôte iconomisi dregerea lor, nu este îndoială, că la această obștească mare trebuință, se cuvine a se împreuna și obștescul Dumnévóstră bun cuget, a se face fără perdere de vreme o bună chibzuire, spre găsierea mijlocului celui înlesnitor la o bună întocmire, spre a-și avea acest obștesc folos de a pururea ființa sa. Drept aceea, cunoscută fiind Domniei mele râvna, ce cu hierbințelă aveți la cele folositoare patriei, poruncim, ca adunându-vă cu toții la un loc, mai întâiu să citiți cu luare aminte această anafora ce ne-au dat Dumnélor boerii Efori ai podurilor, după aceea, să faceți obșteasca chibzuire, cu osebită protimie, însuflețită de dreptatea patriei, ca să găsiți mai întâu, care sunt acele mijloce prin care să se poprască de acum înainte lungimea și lățimea orașului Bucurescilor, (de vreme ce cu slobodă întinderea orașului în lung și în lat, fără poprire, sporindu-se și podurile, nu se mai pot iconomisi nici cu facerea, nici dregerea) și ca ce omenii să fie slobod a se mai primi adăogându-se cu locuință, și cu binale înăuntru în cel de acum coprins al orașului? și al doilea, să chibzuieți și un iratindestulat și potrivit, cu trebuința ce arată Dumnélor boerii Efori, printr'această osebită anafora, pentru facerea podurilor, care irat să fie a pururea temeinic, ca și podurile să-și aibă totdeauna ființa lor temeinică, și de toate pe larg cu bună pliroforie să arătați Domniei mele în scris, tolco pisah gpd.—1819. Octombrie 26.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt.

Cod. XCVI, pag. 98.

Prima Hartă a Bucurescilor.

Cunoscem hărțile făcute a Bucurescilor și Iașilor, în secolul XVIII-a* la ocasiunea ocupărei Bucurescilor de către Ducele Coburg, după învingerea

La acéstaşi ocaziune obligă pe precupeţi, cari vînd fructe de-alungul stradelor, să ridice cojile de pepeni, etc. aruncate de cumpărătorii de la ei¹.

Domnitorului N. Mavrogheni la judeţul Râmnicul-Sărat, geniul oştirei Austriace ridică planul Bucurescilor. Vezi harta Bucurescilor din opera lui Sultzer. Vezi tomul III din istoria noastră.

Carte a venitului podului Falaştoacă

Zemle Vlahiscoe. — Find-că venitul podului Călugăreni i Falaştoacă, din sud Vlaşca, care este venit al podurilor, pe acest următor an cu lét 1820, s'aŭ vîndut s'aŭ dat dar acéstă domnésca nóttră carte numitului cumpărător, care să aibă volnicie a lua venitul de la aceste poduri, cari aŭ fost obicînuit, iusă de car orî cu boi saŭ cu cai, va fi încărcat de orî-ce material şi povară, va fi de jug şase banî, de car deşert, de jug trei banî, de la vitele de boi, de vaci şi bivoli şi catări, ce sunt pentru neguţătorie, câte doi banî, de la chirigiîi cei ce aduc mărfuri, împovăraţi de negoţ şi sunt chirigiî, cari unul are trei şi patru cai, saŭ mai puţin saŭ mai mulţi, aceştia de fieş-care cal împovărat să dea câte o para, iar mai mult să nu se îndrăznescă a lua nici a face supărare şi la alţii care nu este rînduit de a lua, că straşnic se va pedepsi. De care pornim Domnia mea, şi Dumnévóstră ispravnicilor, să fiţi cu privighere, a nu face şi orînduitul acesta urmări împotrivă, că veţi fi răspundători, i saam rechei gpd. — 1896 Februarie 1.

Cod. XCVIII, pag. 231.

1. *Pitac ca să cureţe podul fieş-care prăvăliaş dinaintea prăvăliei.*

Io Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane' epistatulo al Spătăriei, şi în anul trecut s'aŭ fost dat porunca Domniei mele ca zabiţiîi politieî să aibă datornică îngrijire pentru podurile din tot oraşul a fi apurarea măturate, curăţite şi îngrijite de orî ce fel de murdalăc, şi îndatorîndu-se prăvăliaşii, şi cei ce locuiesc cu casele lor pe marginea podurilor, a mătura şi a curăţi neconţinut fieş-care înaintea prăvăliei şi casei lor, acum vîdînd şi Domnia mea, că acóstă trebuincioasă îngrijire s'aŭ trecut cu vederea, în cât aŭ şi conţinut cu totul, căci nu numai prăvăliaşii şi cei cu casele lor după marginea podului nu'şi curătesc dinaintea lor, ci şi precupeţiîi ce'şi fac alişverişul pe dinaintea prăvăliilor, i caselor, i la alte locuri pe lîngă zid coprinînd câte o bucată de loc, îşi pun pepeni şi alte felurimi de ale mîncărei, de vînd la norod, şi cei mai mulţi din prostime, cumpărînd şi mîncînd acoale în loc, lasă cojile de pepene şi de alte necurăţeni, fără a îngrijii vîndătorii să le rădice, curăţînd locul. De aceea dar, straşnic poruncim Domnia mea, să se întemeze de iznóvă cu dinadinsul, nizamul acesta, dînd Dumnéta poruncă în tot semptul Spătăriei, prin zapciî, ca să se măture şi să se grijescă adesea podurile, şi acei precupeţiîi ce'şi fac alişverişul pe de marginea podului,

Curățirea zăpezei în timpul iernei, și mai ales tăierea gheței după strade, din cauza căreia se răstornă butcele, caretele și carele, și se vatămă dobitocele, se face prin Spătarul, Aga și Vornicul politiei, cu care și cu ómení de bellic. Pe cât timp zăpada e posibilă pentru ámblat cu trásurile, Domnitorul ordonă numai astuparea găurilor făcute în zăpadă, cu altă zăpadă ¹.

să li se poruncască strașnic, a rădica calabalâcul ce se face din cele ce vind, și să curățescă neconținut, dându-li-se de scire, că de nu vor urma acesta, se vor popri negreșit de acel alișveriș al lor, tolco pisah gpd.—1820, Iulie 29.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 169.

1. *Pitac pentru tăerea zăpezi de pe poduri, către Dumnélui vel Spătarul și vel Agă, și către vel Vornic al politiei.*

Cinstiți și credincioși boerilor ai Domniei mele, Dumnéta vel Spătare și Dumnéta vel Agă, din pricina topirei zăpezi, făcându-se găuri nesuferite și dese pe toate ulițele politiei, se pricinuesce primejdie trecătorilor cu răsturnări, cu stricare de buccí, carete, cară și altele, cum si vătămarea dobitocelor, acesta fiind învederată, nu trebuiesc a se prelungi curățirea podurilor nici măcar o di; de aceea dar, dându-se Domnėsca noastră poruncă către Dumnélui vel Vornicu al politiei, a strînge fără zăbavă trebuincioșele cară pentru căratul zăpezi afară, poruncim Domnia mea, ca și Dumnévóstră, unindu-vé cu Dumnélui vel Vornicu al politiei, să vé puneți totă silința, cu ómení de ajutor, în din destul, orânduind și din partea Dumnévóstră epistați, vrednici a sta asupra acestui lucru napristan, ca în două zile, mult în trei, să se curețe negreșit toate podurile, tolco pisah gpd.—1820, Ianuarie 12.

Cod. XCVI, pag. 117.

Asemenea pitac s'aú făcut și către Dumnélui vel Vornicu al politiei tot pentru această pricină, pentru zăpadă.

Pitac pentru rădicarea zăpezi

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Spătare și epistatule al Agiei, fiind-că zăpada ce se află pe poduri, din pricină că nu este potrivită, s'aú făcut găuri și praguri, și dintr'acesta se face zăticnire la ámblet, de aceea poruncim Dumitale, să orânduiesc zăpci în tot semptul Agiei, ca precum s'aú urmat alte ori, când s'aú întemplat zăpada, să pue și acum pe aceia care sunt datorí a îndrepta zăticnirea acestui ámblet, astupându-se găurile tot cu zăpadă, iar pragurile să se taie, ca să fie fața podului dréptă, tolco pisah gpd. — 1820 Ianuarie 6.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 115.

Asemenea s'aú făcut și către Dumnélui vel Spătaru.

În strada Pescăriei-Vechi, în 1819 s'aû pricinuit înneacăciunî prin curţile Caselor, din cauză că pescarii spălau cu multă apă, pescele

Pitac la vel Spătarul pentru a fi îngrijitor, dimpreună cu Eforiî podurilor, după coprin lerea obşteştî anafora, trimiţându-se şi copie după anafora spre a se pliroforisi

Îw Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane Grigorie Brâncovene. epistatule al Spătăriei, pentru câte obşteşti folosuri s'aû chibzuit, şi cu Domnia noastră pecete s'aû înlarit, ca să se puie în lucrare şi apururea sa se păzescă, într'acest de Dumnezei păzit oraş, al Scaunului Domniei mele Bucureştii, cu lărgimea, adecă şi curăţirea atât a uliţelor înlănntru în oraş, cât şi a drumurilor împrejurul oraşului i alte obşteşti trebuinţe, vei lua Dumnéta plirofor.e, din alăturata copie, după obşteşca anafora, ci fiind şi Dumnéta, însărcinat cu îngrijirea tnturor acestor, dimpreună cu Dumnélor boeri efori ai podurilor i cu Dumnélui vel Agă, poruncim Domnia mea, ca să'ţi puî tótă silinţa, cu osîrdie, spre a se pune lóte în lucrare fără cusur, şi a se păzi cu tótă străşnicia în bună orânduială, tolco pisah gpd. — 1820, Iunie 22.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 160.

Asemenea pitac s'aû făcut şi către Agă.

Îw Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar

Cinstite şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, fiind-că după perierghia ce am avut Domnia mea, încunjurându-ne în vre-o câte-va rânduri, prin politia Bucurescilor, am vădut, că prin multe mahalale pre unde nu se află poduri, sunt batacuri, care de nu se va face îngrijire, de a se astupa, de acum urmază ca să nu mai pótă trece nimeni pe acolo, după ce vor începe ploile şi se vor face zlóte şi noróe, de aceea dar însărcinăm pe Dumnéta cu acéstă îngrijire şi poruncim, să orânduiescă pe zapcii politiei, ca într'adins să se încunjore a pururea prin uliţile mahalalelor politiei, şi unde vor vedea batacuri să îndatoreze pe mahalagii politiei, ca acum până este vremea bună, să astupe acele batacuri. negreşit cu tufe şi cu pleteri spre a-şi avea trecătorii âmbletul cu înlesnire, tolco pisah gpd. — 1819, August 24.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag 70.

Asemenea pitac s'au făcut şi către vel Spatarul şi vel Agă, şi să meretisescă şi podurile

Zemle Vlahiscoe. — Cinstit şi credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, fiind-că după perierghia ce am avut Domnia mea, încunjurându-ne în vre-o câte-va rânduri, prin politia Bucurescilor, am vădut că prin multe mahalale pe unde nu se află poduri, sunt batacuri, care de nu

adus de vinđare, cum și din ploī, fiind-că apele acestea n'aveau scurgere de ore-ce unii din mahalagiī au innălțat curțile lor, cu pământ și gunoiu de nu se mai puteau scurge apele spre Dâmbovița. Domnitorul dispune facerea unui șanț de scurgere, din Pescării pe ulița Cișmelei Seci, până dă în șanțul podului cel mare al podului Târgului de Afară, și acesta în comunicațiune cu șanțul, până la Hanul lui Filaret, adecă unde acum este Teatrul Național. Acest șanț avea să fie adânc de 6 palme domnesci, ba pe alocurea urma să fie adâncit până la 13 palme ¹.

se va face îngrijire și poruncim să orânduiești pe zapcii poliției și unde vor vedea batacuri, să îndaforeze pe mahalagiī poliției, că acum până este vreme, să astupe acele batacuri, negreșit, cu tufe și cu pleter, spre a-și avea trecătorii âmbletul cu înlesnire, pentru care poruncim Dumitale vel Spătare, ca pentru câți din mahalagiī se vor arăta, cu împotrivire, să se deo Dumnolui Vornicului cuviosul ajutor, tolco pisah gpd. — 1819 Septembre 13.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 77.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne fac Dumnélor veliții vornici printr'acastă anafora, primită fiind Domniei raele, chibzuirea Dumnélor, poruncim să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1820, Februarie 17.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 827.

Prea Inălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale, de la această alatrată jalbă, am mers înșine la fața locului, și intrând prin curțile nnora din jăluitori, am vădut că unii pătinesc foarte răi de innecăciune, și făcând cercetare ne-am pliroforisit, că această innecăciune nu se pricinuesce de alt, decât numai din ploī și din spălătura pescelui ce se varsă în pescării, cum și din pricina unora din mahalagiī ce au înălțat Curțile lor cu pământ și gunoiu, a-i poprit cursul apei ce l'avea din vechime, de se scurgea la Dâmbovița, pe lângă Casele răposatului paharnic Nicolae, și de aceea pătinesc câți-va din mahalagiī pentru care făcând chibzuire, am socotit, să se facă loc acei scursuri din pescării, pe nlița Cișmele Seci, și să deo în șanțul podului celui mare al Târgului de Afară, spre a se scurge șanțul în Dâmbovița, fiind mai cu înlesnire, și să se astupe gura șanțului mahalalei Vergului în drept chir Teodosie Vrana, a nu trece apa de-a curmezișul șanțului celui mare, ca să mērgă iar pe unde face innecăciune, de patimesc jăluitaru aceste supărări, și pentru că urma trebuința a ne pliroforisi în ce chip trebuie să se adânceze șanțul podului celui mare, spre a-și avea apa repediciunea spre Dâmbovița, am făcut pitac către suiulgi-bașa a merge la fața locului să facă cercare, și ne-au trimis în scris de urmarea înlesnirii ce a

La 15 Maiu 1819, Divanul, provocat de anaforoa Vornicului obștirilor, se ocupă de cestiunea lărgimei stradelor. Din vechime «aū fost canonisit ca tōte podurile să fie *largi de 4 stānjenī, ca să pōtā āmbra carele fārā a se imbulzi și a se isbi unul de altul*». Acēstā regulā nu s'a pāzit și s'aū impresurat și strimtat stradele «nu numai cu binalele.... ci coprind tot din lumina (stradei) și cu scārī, cu streșinī și cu tārābī, in cāt pe alocurea n'aū rēmas strada nicī de 3 stānjenī. Divanul amintesce, cā la 1804, in urma incendiului, Constantin Vodā Ipsilante a hotārit ca tarabele și ciacmalele sā lipsescā. Apōi la 1817 Caragea a reinoit acea mēsurā, ordonānd ca inșii Marii Vornici sā constate la fața locului, și Aga sā le taie acele ciacmale, tarabe și streșinī ce incalcā strada. Totuși nu s'a realizat nicī de astā datā ordinul și continuā a se mai face și acum nouē incālcārī asupra luminei stradei. «Decī, fiind-cā lățimea podurilor din vechime este canonisitā ca sā fie de 4 stānjenī, mēsurāți cu stārjenul cherestelei.... gāsīm cu cale, sā fie luminatā porunca Māriei tale cātredumneului vel Vornic Iordache Goleșcu, a se insārcina cu ingrijirea acēsta a ulițelor, nu ca un Vornic al obștirilor, ci pe obrazul Dumneului s'o aibā totdeauna și la ulițele tērgului sā inērgā cu Dumneului vel Agā, iar la ulițele mahalalelor, cu Dumneului vel Spātar și sā taie orī-ce tarabā, scarā, incālcānd lumina stradei, orī a cui ar fi casa orī prāvālia». Iar ciacmalele și streșinile... sā nu se taie pānā cāt va sta binaoa in ființă, iar cānd se va strica, sā nu aibā voie a mai face nicī una din aceste asupra podului. Acēsta sā se vestescā tuturor de obște prin pristav. Mai cere

făcut, prin care arată, cā mergēnd la mahalaua Steliī, și făcēnd cercare dise, cā trebuință este a se sīpa șanțul podului Tērgului de Afară, incepēndu-se din Pescărie pānā la Hanul lui Filaret, de 6 palme domnesci adāncime, care sunt stānjinī 104, și de acolo pānā la Hanul Papazoglu, sā se adānceze de 13 palme domnesci pentru repeđitul apei, acēstī adāncime este de stānjinī 64 lungime; apōi urmēzā a se astupa gura șanțului de sub podul care merge spre mahalaoa Steliī, caro cercare a suiulgi-bașei vēđēndu-o și puindu-o in lucrare, cu acest mijloc se pōte vindeca acea inneeaciune, adecā spre a merge tōte scurgerile apelor pe șanțul cel mare in Dāmbovița, cu adāncimea șanțului ce arată suiulgi-bașā cā este trebuință a se face. Decī, dupā chibzuirea ce am făcut, și dupā cercarea și mēsurātōrea suiulgi-bașei, fiind mai cu inlesnire de a se vindeca acēstā inneeaciune ce vine din ploi și din scursura pescăriilor, spre a-și face apa scurgere cu inlesnire, gāsīm cu cale, cu luminatā porunca Māriei tale, de va fi șanțul astupat la vre-un loc, sā se destupe cu cheltuiala Casei podurilor, iar adāncimea ce urmōzā a face pentru scurgerea și repeđiciunea apōi, sā se facā cu cheltuiala jāluitoilor, cei carī pātinesc acēstā inneeaciune, iar hotārirea rēmane la Māria ta.—1819, Noembrie 30.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic.

Divanul, ca la streșinile actuale să fie obligați proprietarii a pune sghia-buri «și la capul sghiabului cel povărnit să puie țurlăe spre a curge apa pe locul lui, iar nu în pod. Așijderea și copăile cu pâne, i zarzavatură, i pepeni, i castraveți și altele de al-de-aceste, să nu aibă nimeni voie a le pune pe pod, nici bărbierii, nici boiangiilor să nu verse lături pe pod,» cum și scaunele de carne să le aibă măcelarii la sempturile cele știute, dar să nu fie volnici nici pământeni, nici sudiiți ai scaunelor cinstitelor consulatură a le aședa în lumina podului, ci înlăuntrul locului său a prăvălică ce are.

Pentru lărgimea și îndreptarea ulițelor, pe unde vor fi strimto-rate și vor fi mai înguste decât stânceni 4, de vor fi acolo de spre amândouă părțile, binale de zid temeinice, să arete Dumnélui Vornicului Goleșcu, împreună cu Dumnélor zabiții poliției Măriei tale, prin anafora, ca să se dea cuviinciosul nizam... iar de vor fi case prôte seú uluce și garduri despre o parte a uliței și spre ceea-l-altă parte bina de zid temeinică, să se taie dintr'acea casă prôtă i uluce și garduri, spre a se lărgi ulița până la 4 stânceni. Locul luat pe jumătate, să'l păgubescă cel cu proprietatea și jumătate să'l plătescă binaoa de zid de peste drum, *pe cât se va prețui*. Iar unde nu sunt binale de zid nici de o parte a stradei, ci case prôte seú îngrădire, acolo să se despăgubescă ulița de locul seú, de către ambi vecini. Când cine-va va voi să zidescă bina nouă de zid, împotriva alteea tot de zid, va fi dator să lase din locul seú stânceni necesari la împlinirea celor 4 stânceni ai stradei. Sa se o done lui Mai-mare-Bașa să vestească pre dulgheri și zidari, «că veri-cine, de ori-ce tréptă va fi, îi va tocmi a face vre-o bina, să nu se cuteze a pune temelia, până nu vor merge aceștia la Mai-mare-Bașa să-i spue, și el să dea de scire Dumnélui Vornicu Goleșcu, ca să mērgă însuși Dumnélui Vornicu la fața locului, să mēsoare fața podului și a uliței de 4 stânceni. Orice construcțiune făcută fără acēstă rinduială va fi dărāmata. C l ce va urma împotrivă, va da și straf la Cutia milosteniei taler 100. După un an de la darea acestui nizam să se rinduiască doi boeri de starea I-a, «ca să cerceteze prin chiar vederea Dumnélor, de s'aú făcut urmare întocmai după acest nizam».

Mai este însărcinat Vornicul Goleșcu «să îngrijescă și pentru drumurile cele de afară dimprejurul Bucurescilor, spre a nu îngădui să le strimtozeze unii alții, cu îngrădiri, ori cu șanțuri, ori cu alte nămeștii, ci ca nisce drumuri ce sunt din afară de politie, să fie largi peste 20 de stânceni. Proprietarii de pe aceste drumuri (în vii, grădini etc.) să fie obligați a drege drumurile în fața locului lor. La capetele podurilor orașului să chibzuesce a se face un fel de *piață* să

rămână loc liber pentru carele ce vin încărcate cu cele trebuincioase oraşului. Să oprască întinderea oraşului cu case noue peste hotarele «ce se vor pune împrejurul Bucurescilor», că sunt în mahalale destule locuri pustii.

Vornicul Golescu să mai aibă grija, ca cât va fi prin putinţă, să îndrepteze toate drumurile şi podurile, şi prin mahalale, cu *linii drepte*, iar nu să rămână drumurile *incolţurate* şi de tot strimbe, cum se află acum. Asemenea să fie oprită tăierea de vite mari, ori mici, pe cele 4 poduri domnesci, ci să le taie afară, unde nu aduce putore şi stricăciune vieţii omenesci ¹.

Al. Suţu aprobă în parte propunerile, iar pe Vornicul Golescu îl dă numai ca ajutor pe lângă boerii Efori, ai Casei podurilor cari ei rămân principalmente însărcinaţi cu executarea nizamului ².

Relativ la deschiderea de strade şi căi de comunicaţiune, dăm la anexa ³, un act din 20 Aprilie 1819. În interesul «*tămăduirei de noroaie*»

1. 1819 Mai 15 *semnaţi*: Sevast Dionisie al Ugrovlahiei, Iosif Argeşiu, Constandie Buzău, Greg. Băncoveanu, C. Creţulescu, Gr. Ghyca, Barbu Văcărescu, Istr. Creţulescu, C. Bălăcenu, G. Filipescu vel Logofăt, C. Caliarhi vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

2. 1820, Iunie 22.—Cod. C, pag. 117.

3. *În Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar Zemle Vlahisroe.*

Primită fiindu-ne această anafora a Dumnélor boerilor, ce au fost orânduiţi asupra pricinii, o întărim Domnia mea, şi poruncim Dumnévoastră cinstiţilor şi credincioşi boerilor ai Domniei mele, vel Vornice al obştirilor şi vel Spatere, ca amândoi împreună, mergând la faţa locului, să faceţi urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, April 20.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 38.

Prea Înălţate Dómnne.

Arătăm Înălţimei tale, că încă din lét 1818, Martie 9, prin întărirea Domnului Ioan Vodă Caragea, la anafora Dumnélor veliţilor boeri, am fost rânduiţi noi slugile Măriei tale, împreună cu Dumnélu vel Vornicu al obştirilor ce s'au aflat atunci, pentru deschiderea drumurilor şi tămăduirea noróelor pe drumurile ce sunt afară din coprinsul şi hotarele politiei Bucurescilor, printre viile şi pometurile ce şi-au făcut unii alţii pentru desfătarea lor şi spre vătămarea politiei cu strimtorarea drumului şi pricinuirea noróelor, în vreme ce locuri de vii şi de pometură sunt în destul mai pe departe de politie. De aceea am fost noi orânduiţi cu plirecsuriotita, pe unde vom găsi cu cale să se deschidă drum nou la margine, unde ese din rândul caselor şi al grădinilor, să se pue în lucrare, tăindu-se case, vii, pometură şi ori-ce garduri vor cădea în linia drumului nou, ca să nu stea politia Bucurescilor muha-

pe drumurile ce sunt afară din coprinsul și hotarele politiei Bucurescilor, pentru viile și pometurile ce și-au făcut unii-alții, pentru desfătarea lor, și spre vătămarea politiei cu strimtorarea drumului și pricinuirea noroaelor», încă de pe timpul lui Caragia, a fost numită o comisiune din Grigore Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, și Vornicul Constantin Bălăceanu. Aceasta, la 15 Aprilie 1819, raportează lui Al. Suțu, că la capul podului Calicilor, au lăsat drumul a fi în lărgime de 24 stânjeni, și au dat zapis cei cu vii și ingradituri pe acolo, că nu vor încălca asupra lărgimei acelei strade. Pe acolo comisiunea a tăiat ingradituri. Pentru podul Mogoșoiei încă au deschis un drum prin grădini «spre mâna dreaptă», unde iarăși cu înlesnire ese și intră norodul în politie, fără de a pătimi». Acum Comisiunea a aflat că s-au făcut încălcări asupra calei Craiovei, de aceea cer ca Vodă să delege pre vel Vornicul al Obștirilor, să meargă la amândouă

serea, din pricina noroaelor, după care am apucat de am făcut urmare numai la capul podului Calicilor spre drumul Craiovei: până unde ese din rândul caselor și al ingraditurilor, am lăsat drumul a fi intru lărgire de 24 stânjeni; au dat și zapis cei ce își au viile și ingraditurile pe moșia monastirei Radului Vodă, că apururea în veci vor păzi să fie ulița într'această măsură de stânjeni și cu îngrijirea drumului, astupând atacile cu a lor ostenolă, dar mai încoco spre politie pe moșia Sfintei Mitropolii, fiind patru cincă ingradituri cu oreși-ce pom, unde este locul mai nalt și adevărindu-ne că a fost și casa poștiei gospod acolo, am deschis drumul cu tăerea gardurilor, spre înlesnirea locuitorilor, ce es și intră în politie cu cele trebuincioase, făcând și pod peste un loc în dreptul aceluși drum, ce am deschis, și s-au urmat până acum trecerea norodului cu înlesnire, cum și la podul Mogoșoiei asemenea am deschis un drum prin grădini spre mâna dreaptă, unde iarăși cu înlesnire ese și intră norodul în politie fără de a pătimi; acum, fiind că unii din părtinitori drumului Craiovei, din prostime, prin nebăgare de seamă la ceea-ce s-au făcut cu hotărire, au început de ingrădesce și strimtorază ulițele ce s-au găsit cu cale de s-au deschis atunci, și din vreme în vreme cu a lor obrăznicie, poto să se închiță drumul cu strimtorare ca și mai înainte, și din pricina noroaelor făcându-se atacuri, iarăși se pricinuesce politiei Bucurescilor muhasera, a nu putea locuitorii să iasă și să vie cu cele trebuincioase politiei. Pe aceea dar găsim cu cale, să fie luminată porunca Înălțimei tale, către Dumnului vel Vornicu al obștirilor, să meargă la amândouă capurile de poduri și ori unde va găsi ingradit mai mult peste ceea-ce am lăsat atunci drumul, să deschidă cu tăere de gard la acele sempturi, și cu hotărire către acei ce se vor mai întinde de acum înainte mai mult, peste ceea-ce s-au lăsat drumul, să i se taie toate namestiile ce-i va mai rămânea la acel loc, rămânind virane intru trecerea obștiei, pentru care spre pliroforie, alăturăm și cei de atunci anfora, cu întârrirea Dumnului Ioan Vodă Caragea, iar hotărirea rămâne a se face de Măria ta.—1819, Aprilie 15.

Grigorie Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, Constantin Bălăceanu Vornic.

capurile de poduri, «și ori unde va găsi îngrădit mai mult peste ceea ce Comisiunea a lăsat *atunci* drumul, să deschidă cu tăiere de gard la acele sempturi.

Cu referința la o piață în oraș, aflăm următorul act din 12 Martie 1819 :

Cartea locului curței gospod. cei vechi, de la porța de sus.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că la locul unde au fost porța din sus a Curței domnesci cei vechi, în răspântia dintre trei poduri mari, s'au aflat o bucată de loc domnesc deschis slobod, a căruia loc periferic din poruncă domnească, măsurându-se au eșit despre foisorul lui Hagi Teodosie, stânjini 3, palme 4, i despre cafeneana lui Altântop, stânjini 5, palme 5, i pe față pe lângă podul cel mare al lui Șerban-Vodă, stânjini 4, palme 6, care acosta bucată de loc este hărăzită prin sineturi domnesci ot lét 1804, Iulie 24, și ot lét 1814, Maiu 12, care le vedum și Domnia mea, adică nu numai celor ce se afla alături cu locul acesta, ci și câți sunt vecini împrejurul acestui loc, și celor din împotrivă de peste poduri, dându-le sinet domnesc la mâinile tuturor acestor împrejurași, ca să fie bucată acosta de loc a lor, ohavnică și nestramutată în veci, fără de a fi volnic nimeni după vremi, a face vie-o bina pe deusul, ce sa fie apururea deschis și slobod. Drept aceea dar, și Domnia mea, înnoim și întărim acosta, ca sa se puzască întocmai și nestramutat în veci, precum se coprinde mai sus, i saam rechei gpd. — 1819, Martie 12.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 18.

Bucureștii tind a se transforma, prin dărimarea de ziduri din jurul monastirilor, seaș prin deschiderea de uși, în asemenea ziduri. In 22 Aprilie, 1820, Domnitorul opresce spargerea zidului Sfintului Ion :

Pitac către Aga a popri pe lucrătorii ce sparg zidul Sf. Ioan.

Zemle Vlahiscoe.—Cinstit și credincios boerale Domniei mele, Dumnéta vel Agă, am vedut arătarea ce ne faci prin anafora, pentru spargerea zidului monastirei Sf. Ioan, ca să se facă prăvalii în fața podului, din care spargere slăbindu-se zidul, poate să aducă primejdie de morțe, surpându-se, atât celor din lăuntru, cât și celor de afară, adică trecetorilor pe pod, de care poruncim Dumitale, sa popreșci negreșit pe cei ce lucrază și sparge la acel zid, îndată ce vei primi acest domnesc al nostru pitac, până când vom da porunca Domniei mele, asupra aceștii priciu, tolco pisali gpd. — 1820 Aprilie 22.

Cod. XCVI, pag. 144.

Istoria Românilor de V. A. Urechiă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—20

O lună mai apoi, măsura devine mai generală. Vădând că se sparge și zidul ce pe la alte monastiri, Domnitorul dă o nouă hotărîre în această privință, în 25 Maiu 1820 ¹.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodăr. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale și primită fiind Domniei mele, această anafora a Dumnélor velilor boeri, poruncim Dumitale vel Agă, să faci urmare întocmai precum mai jos se coprinde. — 1820 Maiu 25.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 635.

Prea Înălțate Dómne,

Dumnélui vel Agă, prin anafora de la 17 ale trecutului Aprilie, au arătat Măriei tale, că unele din monastiri, ce se află din lăuntru tîrgului, au început a sparge zidurile cele din afară, după marginea podului, cu care nu puțin slăbiciune aduc puterii zidului, din care este indestul rău și vătămătoare primejdie, precum și egumenul monastirei Sfintului Ioan, acum de curând, au spart zidul cel despre hanul Zlătarilor și au făcut fețe de prăvălii, slăbindu-se forte, pentru că și cu lovirile spargerei, smintindu-se și cu spargerea imputinându-se puterea, ce ținea greutatea mărimii zidului, ce au rămas în sus, care are multă greutate, ferescă Dumneșei, pôte să cadă și să pricinuiască primejdie de morțe, celor din năuntru, fără înloială, dar pôte și trecătorilor, de afară, fiind pod mare, pe unde urdină mulțime de norod, la care anafora, ni se poruncese de către Măria ta, ca vădând arătarea Dumnélui vel Agă, să facem cuviincioasă cercetare și chibzuire asupra pricinei, și să arătăm Măriei tale, în scris prin anafora; următorii fiind luminați porunci, am trimis pe arhitecton Harz i pe mai mare bașa, ce este și staroste, dimpreună cu câți-va epitropi, isnafului la numita monastire, să vadă cu bună luare aminte pretutindenea, atât greutatea zidului de sus, cât și spargerile ce s'au făcut jos și să chibzuiescă cu întreaga socotință, de pôte sta acea greutate de sus, fără primejdie de cădută, mai vîrtos la întemplantarea de cutremur și ne-au făcut arătare în scris, că pe dinlăuntru hanului au stricat stâlpi, au dărmat și bolțile ce erau deasupra și au făcut ziduri de iznă podind cu grinzi și că din partea hanului, fața dinlăuntru, nu are nici o frică de primejdie, iar despre fața podului, unde au tăiat zidul de au așezat ușile și ferestrele și au tăiat și angururile de la bolți, este mare primejdie, pentru că ori de cutremur, seau când trec care încărcate, durduindu-se, pôte ca să fie primejdie de a cădea bolțile și zidul avînd mare greutate, căci au tăiat puterea bolților și a zidului; apoi am mers și înșine noi toți dimpreună cu Preaosfinția sa părintele mitropolit și cu Dumnélui vel Agă, la numitul han al monastirei, de ne-am uitat pe dinlăuntru și pe din afară și ne arată prin chiar vederea noastră numiții mai sus, că vătămarea ce s'au făcut, cu slăbirea de jos a arcalei zidului, și cu stricarea stâlpilor de la bolțile din odăile despre pod, este primejdiosă, pentru care ne arată Mai-mare-Bașa, că vădând această vătămare, după datorie și în puterea hrisovului domnesc, au mers de au dat atât lucrătorilor, cât și celor ce'i pușese să lucreze, ca să poprască din lucru, si n'au vrut să înțeleagă, apoi au

Piața de la Biserica Sfîntul Anton, a dat loc unor reclamațiuni de la negritători ambulanți, că cei cu magazine pe margine, și preoții de la Biserică le cer chirie pentru că ocupă un loc în piață, pentru vinderea mărfii lor.

Al. Suțu pune să se măsore piața și să se facă carta ei, și în loc de a reda această piață micului negoț, el, — *histoire du troisième laron* îl dăruiesce lui Manolache Arghiropulo biv vel Spătar, epistatul Agiei¹!

mers la Dumnélui vel Agă, de i-au spus și Dumnélui, făcînd arătare Măriei tale, au trimis egumenului monastirei, luminat pitacul Măriei tale, poruncitor să stea din lucru, și n'au conținut. Deci, pentru ca să nu se întemple primejdie, ferescă Dumneșeu, de omor de omenii, găsim cu cale să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélui vel Agă, ca să îndatoreze pe egumenul monastirei, rînduind asupra'i și zapciu harnic, spre a surpa toate bolțile odăilor și a ușura și greutatea zidului arcalei, de deasupra, iar hotărîrea cea desăvîrșită, rămîne a se face de către Măria ta. — 1820, Maiu 7.

Al Ungrovlahiei Dionisie. Ba-bu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, Costache Samurcaș vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Goleșcu vel Vornic, Nestor logofăt.

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

Precupeții ce ai tărăbile lor pe loc domnesc, în dreptul lui Babic Brutarul, prin jalbă către Domnia mea, au făcut arătare, că apururea sunt supărați cu numire de chirie și avaturii, une-orî de prăvăliași ce sunt împrejur, altele-orî de zapcii agiei și alte-orî de preoții bisericeii Sfîntului Antonie, care cum pôte îi jăfuesce, cerînd ca să li se facă cunoscut cine este stăpîn? a nu fi supărați de mulți. A căroră jalbă orînduindu-o Domnia mea, la Dumnélor veliții dvornici, prin anafora de la trecutul Aprilie 27, fac arătare, că mergînd la fața locului, au vădit acest loc ca o piață în mijlocul a trei drumuri, ce merg unul din ulița Bărației spre podul Tîrgului de Afară, i altul spre ulița Gabrovenilor, și altul din ulița din dosul Șelarilor, spre ulița ce merge în podul cel mare. După aceasta, aducînd pe stăpînii prăvăliilor, ce cad peste drumurile aceștii piețe, pe cari întrebându'i de au vre-o stăpînire asupra acestui loc, au răspuns, că nici o stăpînire nu au, decât numai chiriași la cari au prăvăliile închiriate, iau câte o puțină chirie pentru calabalăcurile ce țin noptea prin prăvăliile lor, cei ce își au tărăbile pe acest loc, precum și preoții de la biserica Sfîntului Antonie, cari obișnuiau de strîngeau cu cutia milostenie, aducându-se față, au arătat că vre-un privilegiu s'au vre-o dreptate, a lua chirie pentru acea piață nu au, și locul fiind slobod fără nici o robire la nimeni, dîc Dumnélor veliții vornici, că nu se cuvine a fi precupeții supărați, dar nici sunt volnici a pune tărăbile acolo fără slobodenia stăpînirii. La care anafora, s'au dat porunca Domniei mele către Dumnélor veliții vornici, ca să facă și măsurătoare acei pieți cu stînjînul domnesc, și să arête Domniei mele în scris, câți stînjîni sunt în lungul și latul locului, și prin al doilea anafara de la 19 ale trecutului Iunie, fac arătare, că mergînd la fața locului, și mai întîi alegînd acele trei ulițe după acest loc, cu lățimea ce s'au aflat, au rămas locul pieței unde își au precupeții tărăbile, slobod, care loc fiind în loc curat, au pus de 'l-au măsurat

Comunicațiunea externă e înlesnită cu câte-va poduri nouă, ori reinnoite. Așa fu podul pe Milcov încuviințat a se face de Paharnicul Dinu, la moșia sa Rușii lui Hasan ¹.

după orânduială cu stânjin domnesc, făcându-se și hartă, și s'au găsit însă despre miază-noapte, stânjin 42 și jumătate, și despre apus stânjin 4 și palme 3 și jumătate, iar despre miază-di stânjin 5, și nefiind sub robire la nimeni, domnesc în ființă, se vede și după cum asemenea slobod îl cunosc și stăpânii prăvăliilor ce cad peste drumuri împrejur; de aceea, ca un loc slobod domnesc coprins din trei ulițe domneste, după volnicia ce au Domniile asupra locurilor domneste, prin întărirea ce am dat la aceste anaforale, încă de la 4 ale aceștii luni Septembrie, 'l-am hărăzit Domnia mea cinstitului și credincios boerului Domniei mele biv vel Spătaru, epistatul agiei, Manolache Arghiropulo, ca să'l aibă întru desăvârșită stăpânire, ca o moșie ohabnică, coborându-se și la nămul Domniei sale, care har îl întărim și cu acest domnesc al nostru hrisov ce dăm Domniei sale de stăpânire ohabnică, cu totă coprinderca acestui loc, după cum Dumnelor prin anafora și prin hartă rădicată de inginer și iscălită de Dumnelor veliții vornici, se arată starea locului, cu suma stânjinilor. Drept aceea, ca să se păzescă acest har a pururea cu nestramutare, am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod, i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncovenu biv vel, Ban epistatul Spătăriei, pan Barbu Vacărescu vel Ban, pan Grigorie Bălenu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slatinenu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigore Ralea vel Vornic, pan Nicolae Vacărescu vel Vornic al Obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofet de țera de jos, pan Constantin Câmpinenu vel Logofet al streinelor pricinii, pan Iacovache Rizul vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscolei vel Logofet de obiceiuri, pan Nicolae Ghica vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Dimitrie Suțu vel Comis, și Ispravnic, pan Gheorghe Slatinenu vel Logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la ani de la nascerea Domnului Dumneșei și Măntuitorului nostru Isus Hristos, 1820, Septembrie 20, de Nicolae Logofet de Divan.

Cod. XCIII, pag. 184.

1. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce acest pod, este trebuincios de a se face, și de vreme ce jăluitorul Paharnicul Constantin, s'au încărcat a'l face cu a sa cheltuială, fără de a se supăra satele de prin prejur, după pliroforia ce ni se dă printr'această anafora a P. S. Părintelui Mitropolit și a Dumnelor veliților boeri, dăm și domnesca noastră întărire, ca să aibă a face jăluitorul Paharnic acel pod, fără de a supăra satele întru nimica.—1819, Noembre 28.

(L. S. D.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 606.

Podul important de pe apa Buzăului, cu 32 podari scutiți, se dă sub epistasia. (și în câștigul) lui Aga N. Filipescu, sub cuvânt că vine pe moșia sa Mărăcinenii și că din casa Vistieriei nu au cheltuit nici odată cu întreținerea lui¹.

Prea Înălțate Dămine,

După luminată porunca Măriei tale, de la această înștiințare a Dămnolilor ispravnicilor de Vlașca, am vădut înștiințarea ce fac către Dămnolilor, orânduiri ce au fost trimiși la fața locului, adică Pitar Ștefan Ornescu și Const. Postelnic, pentru podul ce cere Dămnolilor Postelnic Dinu, a face la moșia sa Rușii lui Hasan, peste apa Milcovului, cum că au cercetat de este drum mare pe la acest loc? de au fost mai înainte pod? de este trecerea cu anevoie? De se găsește cine-va să-l facă de pomană? și negăsindu-se să facă măsurătoare, de câți stâneni trebuie să se facă podul și câtă cheltuială merge? și arata acești orânduiri, că strângând omeni bătrâni, împrejurași din satele din apropiere, au arătat că este drum mare pe la acest loc și că din vechime au fost pod făcut de către locuitori, siliți din poruncă, după trebuință și nu de multă vreme s'au stricat și că trecerea este cu anevoie, după cum au vădut și acești orânduiri și că nimeni nu poate să-l facă de pomană, fiind mare cheltuială și că au măsurat lățimea, unde este a se face podul, și au ășit stâneni 33, la care după socotela ce au făcut numiți orânduiri, după preț ce au cerut tot dintr-o locuitori împrejurași, stânenul câte taleri 32, trece cheltuiala peste taleri 1000. Deci, după pliroforia ce se dă dintr-acastă cercetare, de vreme ce acest pod este trebuincios să se facă, fiind la drum mare, și trecerea cu anevoie, ne-fiind pod, măcar că se cuvenea să se îndatoreze satele din prejur, din poruncă a-l face fără plată, după cum se arată în cercetare de la fața locului că s'au făcut și mai înainte, dar fiind că jăluitoarea Palarnic se încarcă înaintea noastră să-l facă cu cheltuiala sa, să aiba a-l face fără de a se supăra satele.—1819, Septembrie 22.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Filipescu vel Vornic, Constantin Goleșcu vel Logofăt, C. Dudescu, Dumitru Hrisoscoleu vel Logofăt, Gh. Filipescu, Iordache Goleșcu vel Vornic.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahisze.*

Cinstite și credincios boerle al Domniei mele, Dămneta vel Vistiere pentru destoinicele cuvinte de mai jos arătate, primită fiindu-ne această anafora a Dumitale, o întărim Domnia mea, și hotărîm, ca epistasia acestui pod, împreună cu acești 32 podari, să o aibă de a pururea casa Dămnolilor biv vel Agă Nicolae Filipescu, cărora podari, ca să fie sciuți în tota vremea. că sunt orânduiri pentru îngrijirea acestui pod, poruncim Dumitale să li se dea și Domnescile noastre pecetluituri pe la mâinile lor.—1819, Mai 23.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt,

Cod. XCIV, pag. 89,

Acastă dispozițiune o dă Vodă asupra anaforalei Marelui Vistier din 19 Maiu 1819.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la acastă jalbă a Dumnélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, următor fiind, am făcut cercetare pentru acel pod de pe apa Buzăului, ce cade pe moșia Dumnélui, Mărăcinenii, și după pliroforia ce am luat, arăt Măriei tale, că pentru cheltuiala ce ar putea merge pe an la merometul acestui pod, fiind-că Vistieria nici odată nu a făcut cheltuială, căci nu s'a găsit trecut cu nici o numire, adecă nici între scutelnici, și așa pentru descoperirea adevărului, am scris Dumnélor ispravnicilor di-Buzău, ca să'mi dea pliroforie, de la cari acum 'mă-a venit răspuns, cu fôie de numele podarilor, cari sunt la număr 32, arătând, că acești podari, nici pecetluituri, nici alte adevorințe au avut vre-o dat, nici au în mâinile lor, ci pentru că se află slujind după trebuință la acest pod, de multă vreme și până acum au fost apărați și ocrotiți de verii ce dări, pentru căci când vine apa Buzăului mare, de vor fi mai puțin, nu pôte urni podurile de repeđiciunea apei, spre întimpinarea trecerei olăcelor, și a acelora ce pururea trec pe acolo, și dintr'acesta se cunósce, că numai 32 polari au fost și sunt, iar nu mai mulți, pentru că și când se întemplă să móră dintrênșii, Dumnélor ispravnicii orânduiesc alții; iar pentru cererea ce face Dumnélui Agă, a se da acest pod sub epistasia Dumnélui, fiind-că a pururea se pricinuesc zătienire trecătorilor, neavând asupra lor pe nimeni purtător de grijă; ci pentru ca să fie păzit și întemeiat bine și totdeauna în stare bună, mai vértos fiind și moșia Dumnélui, de se va găsi cu cale de către Maria ta, cu cuviință este a se da sub epistasia Dumnélui Aga Filipescu, împreună cu toți podarii aceștia.—1819, Maiu 19.

Vel Vistier.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Dumnéta vel Vistiére, pentru cuvintele ce ni se arată mai jos, printr'acastă anafora a Dumitale, primită fiind Domniei mele cererea Dumnélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, poruncim, să se facă cuviinciósă poruncă către ispravnicii județului, pentru mutarea acelor podari la locul unde le va orânduia Dumnélui Aga, cu apropiere de acel pod.—1819, Iulie 12.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 289.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la acastă jalbă, a Dumnélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, am făcut cercetare, și cu adevărat podarii de la acel pod, nu sunt cu locuința acolo, cu apropiere de poduri, spre înlesnire la paza podurilor, ce sunt răspândiți cu depărtare pe la multe sate, din care negreșit urmăză să se întemple zătienire trecătorilor, lipsind podarii din prejur, cererea Dumnélui Agă fiind cu orânduială de a se aduce acei podari, a fi cu locuința aprópe de podul unde îi va așeđa Dumnélui Aga, și la acastă nu

Un alt pod recunoscut de utilitate publică, este în calea spre Moldova. El este particular și proprietarului, se dau 4 luți podari în Martie 1820¹.

În Octombrie 1819, Al. Suțu luase deja o măsură generală cu referință la podurile și podiscele din țară, dar ea nu avu aplicațiune decât în deosebi la poduri anumite de pe moși particulare².

rămâne alta decât cu luminată porunca Măriei tale, către Dumnélor ispravnicii de Buzău, să se ridice toți podarii de pe ude sunt acum cu șelerea, și să se mute cu apropiere de pod, unde le va orândui loc Dumnélui Aga, ca să fie apurarea păzitorii, a nu se întâmpla trecătorilor cel mai puțin cusur. Ci eu după datoria ce am, nu lipsiiu a arăta Măriei tale, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Iulie 5.

Vel Vistier.

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod.*

Dumnéta vel vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acastă anafora, primită fiind Domniei mele cererea jăluitarului Serdar, poruncim să se înnoiască domnésca Carte ce are, spre a avea acești lude, patru podari neștrămutați.—1820, Martie 26.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 413.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se da la această jalba a Dumnélui serdarului Nicolae Giurescu, făcând cercetare, m'am pliroforisit, că podul acesta ce este pe moșia jăluitarului, cade în linia drumului celui mare al poștei, adică al Moldovei, Focșanilor și Brăilei pe unde fără înconținire, ziua și nopțe trec olace cu ômenii domnesci și alți mosafiri, cum și curieri de la cari nu se ia nici un fel de plată. De la cei-l-alți călători cari trec, de și plătesc aceia, ôreși ce, dar nu i se ajunge pentru dresul podului și cum-părătorea vaselor, cum și alte cheltueli, și cu cuviință este de se va găsi cu cale de către Măria ta, a i se lăsa acele lude, patru podari, pe séma acelui pod, de a fi pentru înlesnirea necurmatelor trecătoarelor olace și a i se înnoi și Cartea domnésca ce o are, a fi neștrămutați, spre îngrijirea acelui pod, iar hotărîrea cea desivêrsită rămâne a se face de către Înălțimea ta.—1820, Martie 22.

Vel Logofăt.

2. *Pitac către vel Vistierul pentru poduri i podiseci ce sunt stricate pe afară.*

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere, din obșteasca anafora a părinților arhieriei, împreună cu Dumnélor veliții boeri, ce ne-au dat de la 21 ale trecutului Septembrie, ni s'au făcut cunoscut, că pe lângă cele-l-alte îngrijiri ce au cu multă râvnă pentru cele folositoare patriei, au socotit o trebuinciosă și ne-apêrată îngrijire, a se pune în faptă din vreme

Un alt pod âmbălător pe apa Buzăului este învoit a se face de către biv vel Clucerul Crețulescu în județul Râmnic-Sărat, la moșia sa Pleșoiu. Pentru dreptul de a face acest pod, a urmat înainte proces între Clucerul Crețulescu și Căminarul C. Suțu, ispravnicul județului, care învățase și două sate de se jăluiseră, că prin facerea podului Clucerului, li se cășunează supărare. După anafora din 10 Maiu 1819 a lui vel Logofet Al. Filipescu, Clucerul Crețulescu e învoit a-și face podul, cu reserva, că dacă va fi rămas în judecată de cine-va, el însuși va ridica podul ¹.

și dresul i făcutul podurilor și podișcilor de peste ape mici și de peste mocirle din totă țera, atât pe drumurile cele mari, cât și pe drumurile cele mici, ce merg de la un sat până la altul, de a nu se face zăticnire nici celor ce merg și vin cu trebî domnesci de la județe totdeauna, nici carelor cu sare domnescă, ce se cară la schéle, nici locuitorilor țărani ce urdină a pururea pe dênsele cu ale lor trebî; acesta bună îngrijire primindu-o și Domnia mea, ca o folositoare obștiei, și voină mai înteu a lua o întrégă pliroforie pentru starea acelor locuri și pentru dregerea lor cu poduri și podișci, care adecă sa se faca din nou, și care să se drégă fiind stricato, s'au cu podinî lipsă, poruncim Dumitale să se facă Cărțile vistieriei pe la toate isprăvnicaturile, ca prin zapcii plășilor să se facă scumpa cercetare prin vedere la fața locului într'acestași chip, adecă care sunt acele locuri rele cu mocirle și noroae, ce au trebuință a se face pod, s'ei podișcă din nou? câți stânjini ține acea diastima și cu câte podinî s'ar putea face din cap pînă în cap? și iarași unde vor fi poduri s'ei podișci stricate, câte podinî trebuesc ca să se dréga? și osebit să se dovedescă, care sunt acele moșii ale căroră stăpâni s'unt îndatorați prin Cărți domnesci, ce vor fi având la mână, ca sa îngrijasca însuși ei a face și a ținea poduri s'eu podișci cu a lor cheltuiala, folosindu-se câte oreși-ce din trecătoare, după slobodenia ce vor fi având, și cine sunt anume acei stăpâni? această pliroforie sa o trimită isprăvnicaturile în scris la vistierie fără prelungire, negreșit și prin Dumné-vóstră să ni se facă cunoscută, ca să dam porunca Domniei mele, în ce chip să se facă urmare.—1819, Octombrie 18.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 88.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Cu toate că prigonirea dintre Dumnólu Clucerul Crețulescu și locuitorii acelor două sate pentru acest pod, nu s'au hotărit până acum, dar de vreme ce însuși Dumnólu dă fagăduiala și legătura de mai jos arătată, că de se va arăta adecă în urmă vre-un davagiu pentru acest pod și se va hotări de judecată, că nu se cuvine a avea acolo pod și'l va rădica, de aceea primita este Domniei mele cererea Dumisale, și poruncim Dumné-vóstră ispravnicilor al județului, ca cu șartul și legătura de mai sus arătată, să aibă voie Dumnólu Clucerul de a-și așeza podul pe apa Buzăului, acolo, pe moșia Dumisale. — 1819, Maiu 30.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 115.

Eforii podurilor (Gr. Băleanu vel Vornic, Greg. Filipescu vel Vistier și Const. Cornescu) supun lui Al. Suțul, la 12 August 1820, anafora,

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale de la această alăturată jalbă a Dumnélui biv vel Clucerul Alexandru Crețulescu, făcând cercetare, veduim că jalba Dumnélui este pentru un pod âmbător de pe apa Buzăului, că aprópe de doi ani sunt, de când vrând să facă acest pod pe numita apă, la o moșie de zes're, din sud Slam-Rômnic, care moșie este și de o parte și de alta de apă tot a Dumnélui, când era gata să'l dea pe apă, s'ar fi pomenit cu Dumnélui Căminarul Costache Suțul, aflându-se ispravnic și având moșie de zestre acolo alătura, care nu trece de amândouă părțile de apă, că au invitat două sate de s'au pornit cu piră, dicând, ca să nu facă acel pod, cu cuvânt că li se pricinuesce supărări și așa zătâcinându-se, atunci Dumnélui Clucerul pe de altă parte s'ar fi pomenit cu Dumnélui Căminarul cu puterea isprăvniciei, îndată făcând vase și gătind podul, l'au și dat pe apă de se folosește cu venitul, iar Dumnélui Clucerul se păgubesc, pentru că încă de atunci, intrând în judecată cu acele două sate, și înfățișându-se la Dumnélui biv vel Vistierul, n'ar fi rămas mulțumit pe anaforoa ce s'au făcut, și dând apelație Dumnélui Clucerul, au fost să se înfățișeze la domnescul Divan, dar ce folos, că Dumnélui Căminarul davagiul, viind într'ascuns și acei locuitori de atunci au fugit din judecată, stă Dumnélui Clucerul, păgubindu-se cu podul pe uscat, cu care au cheltuit ca la taleri 6000, dicând acum, fiind-că nu vede pe nimenea davagiul, cu care să se judece, cere luminată poruncă cu voie și slobodenie, de a da și podul Dumisale pe apă, și în urmă de se va arăta cinevași davagiul, se va înfățișa la luminat Divan și când nu va avea dreptate, să aibă podul într'acel loc pe moșia Dumnélui, il va rădica; asupra căreea arătări și cereri, făcând cercetare sluga Măriei tale de cele urmate mai dinainte, veduim la mâna Dumnélui Clucerului aceste de mai jos arătate, însă:

1816, Maii 25. — Jalbă a Clucerului, că având o moșie, ce se numește Pleșoiu, care cade în mijlocul plăseii Grădiștei și trece apa Buzăului prin mijlocul acestei moșii, are și drum mare, cere voie de a face pod pe această apă pentru înlesnirea tuturor de acolo, care jalbă se orânduiesc în cercetarea Dumnélui vel Vistierul.

1816, Maii 29. — Cartea Dumnélui vel Vistierul către Dumnélor boeri Ispravnici din sud Slam-Rômnic, ca să cerceteze de este cererea Dumnélui Clucerului cuviincioasă și de nu aduce vre-o vătămare, s'au supărare acel pod altor învecinate moșii, și la ce semn și parte de loc cade această moșie, cum și locul unde voesce a face podul și să însciințeze Vistieriei, precum și de va fi curgând pricina într'alt chip, iarăși să însciințeze.

1816, Iunie 23. — Însciințare isprăvnicescă, că după porunca cinstitei Vistierii, au cercetat Dumnélor ispravnicii și s'au pliroforisit, că această moșie cade în drumul Ibrăilei și trecere de locuitori apururea este la toate alișverisurile lor, mai vârtos la semănături și fânețe, ce le au peste apa Buzăului și de multe ori se stânjinesc când se fac apele mari și că despre amândouă părțile acestei moșii Pleșoiu a Dumnélui Clucerului este moșie de a monastirei Sfântul Ioan din Focșani, arătând Dumnélor, că și dincóce de apă și dincolo fiind moșia Dumnélui Clucerului, unde este și drum mare mai dinainte.

arătând, că podul pe Dâmbovița, de la Grozăvesci, este slăbit și stricat și că e de lipsă să se facă cu plata de la monastirile Cotroceni și Sf.

1816, Iulie 1. — Anafora a Dumnélui vel Vistierul, prin care arată, că intrând în cercetarea jălbei Dumnélui Clucerului Crețulescu, ce au dat, prin care cere voie, ca la moșia Dumisale Pleșoiu din sud Slam-Râmnic, peste apa Buzăului, să facă pod după orânduiala Vistieriei, făcând mai întâi cercetare prin Dumnélor Ispravnicii județului, de aduce acest pod vre-o supărare, s'au vătămare altor poduri de prin prejur și la semnul ce âmbă să'l facă, de aduce vre-o supărare după vreme, au venit răspunsul de mai sus arătat, și de vreme ce nici o vătămare s'au supărare nu se aduce cu facerea acestui pod la nimeni, după isprăvnicésca însciințare, ce mai vartos folos trecătorilor, cu înlesnire, găsesc cu cale a i se da căduța slobodenie.

1816, Iulie 11. — Răspuns prin buiurdizma în dosul anaforalei Dumnélui vel Vistierul, că au vădit Măria Sa arătarea ce face, la care și răspunde Măria Sa, că în vreme ce stăpânii moșilor cei ce au apa curgătoare pe moșiile lor, când le va fi moșia și pe de o parte și pe de alta cu apă, sunt volnici fără de nici o poprire a'și face pod, și de vreme că Dumnélui Clucerul are moșie de amândouă părțile apei Buzăului, carele este pricina de cererea voiei a i se da slobodenie să'și facă pod?

1816, Iulie 15. — Anafora a Dumnélui vel Vistierul, că făcând întrebare Dumnélui Clucerului, ca să arate ce pricină au fost care l'au parachinisit să coră această voie, au dat răspuns, că temă fiindu-i a nu bănui acei cari au asemenea poduri prin prejur, de aceea au făcut această arătare.

1816, Iulie 23. — Răspuns prin buiurdizma în dosul acestei anafora a Dumnélui vel Vistierul, că au vădit Domnia sa arătarea ce face printr'acea de al doilea anafora, de care și poruncesce, să se scrie Dumnélor Ispravnicilor județului, să cerceteze cu deamăruntul, spre a se pliroforisi de acea adevărată pricină, din care s'au îndemnat Dumnélui Clucerul a cere voie pentru facerea celui pod și să trimită Dumnélor Ispravnicii însciințare cu bună pliroforie.

1816, Septembrie 2. — Însciințare isprăvnicésca din sud Slam-Râmnic către Dumnélui vel Vistierul. făcând cercetare pentru podul ce era să așade Dumnélui Clucerul Crețulescu în apa Buzăului pe moșia Dumnélui Pleșoiu, dintr'acel județ, au dovedit că moșia este cu adevărat a numitului boer și dincolo de apa Buzăului și dincă, și drum este trecător la Ibraila, pe unde merg și vin locuitorii cei ce fac alișveris căii ibraile, și mulți a'și semănătură peste apa Buzăului, care se socotesc a fi de folos la trecere, când se întâmplă a fi apa mare, și alte poduri prin prejur nu mai sunt, ca să aducă vre-o supărare, decât în altă plasă a județului cale ca de donă césuri este un pod al lui lăncu Costandache Moldoveanul, ce'l are pe moșia sa, pentru care cercetând, nu i se aduce celui pod nici o supărare.

1816, Septembrie 22. — Anafora a Dumnélui vel Vistierul, că după porunca, ce prin buiurdizma i s'au dat la al doilea anafora, ca să cerceteze de iznă prin Dumnélor Ispravnicii județului cea adevărată pricină, că pe moșia Dumisale următoare fiind, și scriind Dumnélor Ispravnicilor cu dinadinsul, au trimis alăturat răspuns, adevă cel de mai sus arătat, din care acesta este cercetarea și anaforalei, fiind-că se alege și se face dovadă, cum că acolo unde cere Dumnélui Clucerul a așade acest pod, este moșia Dumisale Pleșoiu, de o parte și de alta de apa Buzăului și alte poduri cu apropiere; după aceste în-

Ioan, fiind-că vine pe moșiile acestor două monastiri, după planul inginerului ¹.

În 7 Iunie 1819 Al. Suțu mai dă privilegiu de un pod pe Milcov Paharnicului Constantin (?) la moșia lui Rușii lui Assan (Vlașca), pe unde trece drum mare spre Zimnicea, Giurgiu, etc. ²

sciințări isprăvnicesci nu se vede a mai fi decât podul unui Iancal Costandache Moldoveanul, care după depărtarea ce arată, că este de două césuri podul Clucerului la acela, nici o vătămare nu face, și de vreme ce Dumnélui Clucerul dice, prin chiar jalba sa, că de va arăta cinevași în urmă, și după acest davagiū judecându-se cu Dumnélui și hotărîndu-se de către judecată a nu avea pod acolo, singur îl va rădica ca un pod âmbător ce este, iar nu stătător, la care pod, fiind-că aū cheltuit taleri 6.000 de l'aū făcut, sciindu-se stăpân de moșie și de o parte și de alta de apa Buzăului. după dreptatea ce are, și ca să nu i se strice acest pod stând pe uscat și să păgubescă Dumnélui atât de cheltuiala ce aū făcut, cât și de venitul ce ar putea să aibă, găsesc cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, să aibă voie și slobozenie Dumnélui Clucerul, cu orânduiala de mai sus, a'și pune acest pod în lucrare, acolo, pe apa Buzăului la moșia sa Pleșoiū, iar hotărîrea rămâne la Măria ta. — 1819, Maiū 10.

Alexandru Filipescu vel Logofăt.

1. Cod. C, pag. 374.

2. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar*

Poruncim Domnia mea, Dumnévóstră ispravnicilor aī județului, să faceți cercetarea de mai jos aretată și să însciințați Domniei mele. — 1819, Iunie 7.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 149.

Prea Înălțate Dómne,

Am vădūt acéstă jalbă, ce aū dat la Măria ta, Dumnélui Paharnicul Constantin, cum că la moșia sa Rușii lui Hasan, în sud Vlașca, este drum mare care merge de aici pe la podul Dómnei și de la alte părți merge la Zimnicea, la Giurgiu și la alte locuri și că din vechime aū fost pod peste apa Milcovului, făcut din porunca domnescă de lăcuiitorii țărani, iar de la o vreme încóce stricându-se, nu puțină nevointă pătinesc trecătorii, întêmplându-se și primejdii de mor dobitocele în noróie, pentru care să i se deo voie ca să facă acest pod cu a sa cheltuială, și pentru ca să fie în tótă vremea dres, să i se deo voie prin luminată porunca Măriei tale, a lua de la trecătorii avaeť, după cum arată în jalbă, și un om strein scutit de tóťe cererile domnescei Vistierii, ca să fie păzitor la acest pod napristan. Decī, să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélor ispravnicii județului, ca să cerceteze prin om credincios la fața locului, de este drum mare pe acolo și de aū fost pod mai înainte și de este trecerea cu anevoie? după cum arată jăluitorul și de este trebuincios a se face acest pod? de câți s'ânjină este și câtă cheltuială póte să ruergă la

Un alt pod este invoit Clucerul Oteteleşanu să facă pe apa Jiului, cu drept de brudină¹.

dănsul, de voece locuitorii ce l'aŭ mai făcut altă dată să'l facă și acum pentru pomenirea lor, fără plată de la trecători și de toate să însciințeze Măriei tale și atunci se va face chibzuire, iar hotărîrea cea desăvârșită, rămâne a se face de către Maria ta. — 1819, Maiu 14.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Fîrîpescu vel Logofăt.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Primită fiindu-ne această anafora, a Dumnólor veliților boerî, poruncim Dămnia mea, Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spatare Gheorghe Suțul, Caimacamule al Craiovei, să aibă voie Dumnóluî Clucerul Oteteleşanu, a face acel pod pe apa Jiului, la acel loc, luând însă de la trecători avaețul ce se arată mai jos, iar nu mai mult. — 1819, Iunie 4.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 118.

Prea Înălțate Dămne

Am vădut această alăturată însciințare, ce aŭ facut Măriei tale Dumnóluî Caimacamul Craiovei, dimpreună cu Dumnólor boerîi divaniți de acolo, pentru podul ce au fost âmbălător peste apa Jiului, la moșia Breasta a Dumnóluî Cluceruluî Constantin Oteteleşanu și acum voesce numitul boer sa'l facă stătător și făcend chibzuire, precum ni se poruncesce de către Maria ta, întěiiu adecă fiind acolo pod âmbălător, de este neapărată trebuința a se face statător, precum cere clucerul Oteteleşanu și de vom cunoșce că este trebuință a se face stătător, atunci să chibzuim și pentru avaețul trecătorilor, cat se cuvino a lua, arătăm Înălțimei tale, că neapărată trebuință este de a se face poduri stătătoare și temeinice, peste apele ce sunt in drumurile cele mari ale poștei, ca să nu se zăbovescă cei ce trec cu porunci domnesci grabnice, iar pe la acea moșie Brésta, nu este acest fel de drum, căci drumul cel mare al poștei trece mai pe la vale, dar este și acel pod trebuincios, pentru înlesnirea trecerei locuitorilor, ce merg și vin cu trebuințele lor și pentru a nu cerca trecătorii zăticnire, când vine apa mare și când nu este înghețată tare, ca să pótă trece pe gheață, bine este a se face și acest pod stătător și să se ia plată de la trecători, după cum se ia și de la alte asemenea poduri de pe ape mari, adecă de la carul încărcat, de jug două parale, iar de la carul sec de jug o para i de de omul călare o para, iar de omul pe jos să nu ia nici o para, i de la cireș și herghelii de vite mari o para, iar cele mici două una, i de turma de oi sau de rămătorii talerî unul de turmă, și de la minziluri ori chi iarăși nimic să nu ia, iar hotărîrea rămâne la Maria ta. — 1819, Maiu 24.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic,

Pe apa Ciorogârlei Al. Suțu recunoște privilegiul lui Barbu Văcărescu vel Vistier, fiind-că vine pe moșia lui, în drumul cel mare al Craiovei. Caragea i-a dat lude 10 podari. Suțul îi reînnoește acest hrisov în 15 Maiu 1819¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*. — Fiind-că pentru podul ce este pe moșia Clincenii sud Ilfov, a Dumnélui cinstului și credincios boerul Domniei mele Barbu Văcărescu vel Vistier, care se află peste apa Ciorogârlei, în drumul cel mare al Craiovei făcut de Dumnélui, și de multe treceri ale locuitorilor și olacilor s'aũ fost stricat și iarăși cu cheltuiala Dumnélui l'au făcut, pentru ca sa fie în stare bună de a pururea, fiind pentru obștesc folos, s'aũ hărăzit de Domnia sa Ioan Voda Caragea, prin cartea Domniei sale, ca să ție lude 10 dece podari, din ómenii făr' de pricină pe dajdie, scutiți cu pecetluituri domnesci, de rëndul dăjdiilor Vistieriei și de alte orânduoli, cu cari ómenii să se însărcineze Dumnélui vel Vistierul stăpânul moșiei, să ție podul totdeauna în stare buna și trecătorii să nu se supere cu nici un fel de dare la trecere, precum și n'au fost supărați. Drept aceea bino-voim și Domnia mea, de vreme că s'aũ făcut după cuviință, pentru obștesc folos fiind, și i-am înnoit și i-am întarit și Domnia mea prin cartea această a Domniei mele, ca să ție acești lude dece și de acum înainte cu nestrămutare, pentru cea de a pururea întemeere și stare bună a acestui pod, și poruncim întocmai să se urmeze, că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gpd. — 1819, Maiu 15.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 7 v.

În Alexanđru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dupe pliroforia ce ne dă Dumnélui vel Vistierul printr'această anafora de vreme ce acești aretați lude opt, sunt apururea trebuincioși în paza și dregerea podului ce este făcut statornic pe apa Argeșului, în drumul cel mare al Giurgiului și al Ruscucului, cu cheltuiala Dumnélui biv Logofătul Ștefan Belu și sub a Domniei sale îngrijire fiind, așa dar ființa lui în bună stare pentru înlesnirea olacilor și altor trecători, poruncim Dumitale vel Vistiere, ca să rămăe acești lude 8 nesupărați de rëndul dăjdiilor Vistieriei, spre a'și putea urma datoria lor ce sunt legați făcându-se și cartea Domniei mele de apărare. — 1820 Februarie 5.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 217.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată buirdizmă, a Dumnélui biv vel Logofătul Ștefan Belu intrând în cercetare me adoveriui, că acești lude opt, ce se arată în jalba, nu sunt socotiți în trebuința Casei Dumnélui, nici se pot socoti în rëndul slujitorilor, ci podarii îngrijitori asupra podului, ce are Dumnélui, făcut pe apa Argeșului în drumul cel mare al Giurgiului și al Ruscucului, care măcar ca acum în vreme de iarnă, toate cele-l-alte asemenea poduri dupe ape mari

Apa Dâmboviței. În Domnia lui A. Suțu se refac podurile de la Grozăvesci și din Gorganii.

Mai mulți riverani ai Dâmboviței îngustază din nou malurile ei bătând țeruși și înălțând locul.

Biv vel Banul Gr. Brâncoveanu reclamnă, că mahalagiile de pe malul Dâmboviței, în fața caselor sale, au încălcat cursul apei bătând țeruși și apa au fost împinsă spre Curtea lui, de au mâncat peste un stinjen de loc. Se rânduesce cercetare și se adevăresce acesta. Divanul decide tăierea țăruișilor încălcători și Al. Suțu aprobă la 24 Iunie 1820 ¹.

În privința șanțurilor regulatoare cursului Dâmboviței din București, posedem următorul document:

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că ne-am înscuițat Domnia mea, cum că la gura șanțurilor, s'au făcut o mîncătoare foarte mare, în cât mai cu vreme pôte să se abată matca apei Dâmbovița, cu totul pe acolo și să rămăie politia Bucureștilor, isterisită de apă, de aceea dar, orânduim pe Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele, biv vel Vistierul Grigorie Romanitis, ca împreună cu Dumnélui Clucerul Iordache Deșliu i cu paharnicul Enache Hafta și cu inginerul, ce se află în partea locului, să mērgă și să facă cercetare prin însăși vederea Dumnélor la fața locului și chibzuind mijlocul care se pôte face îndreptarea acei mîncături, să aducă Domniei mele curată pliroforie înseris, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 24.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 37.

Importanța vadurilor de luat apa din Dâmbovița am arătat-o în anteriorele volume. Vadul servea pentru sacagi și era de nevoie să fie

se rădică din pricina desghețului și a slăbitului gheței, dar acesta fiind stătător și sub îngrijirea numiților podari, toate olacele ce vin de la Giurgiu și Rușciuc, cum și cele ce merg de aici, asemenea și ceilalți călători nu pot cerea împiedecare nici ziua nici noaptea, aflându-se numiții cu îngrijire în totă vremea asupra podului, de aceea nu lipsiiu printr'această plecată anafora, a face cunoscut Înălțimei tale, că cu adevăr sunt trebuincioși acești omeni, a fi podari îngrijitori la acest pod, ce este în drumul cel mare, precum au fost și până acum cu luminată Carte gospod., ca să nu cerce trecătoarele olace și călători din pricina lipsei acestor podari, discolie la trecere, iar hotărîrea rămâne la Măria ta. — 1820, Februarie 4.

Vel Vistier.

1. Cod. C pag. 87.

măi multe vaduri pentru grabnica âmplere a sacalelor la întemplantare de *iangan* (incendiū) ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Dumnéta vel Agă, am vădūt Domnia mea arătarea ce ne faci printr'acéstă anafora, și de vreme ce acest loc din vechime aū fost vad de apă pentru trebuința obștei, atât adevă mahalagiilor, cât și altora din partea locului, cât și pentru sacagiū la întemplantări de primejdii de foc, și de vreme ce alătura caselor, ce aū făcut pîritul Egumen în locul vadului celei vechi, este loc îndestul a se face alt vad, poruncim Dumitale, ca dimpreună cu Dumnéluī vel Vornicu al obștirilor, mergēnd la fața locului, să faceți chibzuire unde se cuvine a se întocmi acest vad, ce este trebuință a se face în locul vadului celui vechiū, și de câți stângenii de loc face trebuință a fi lărgimea vadului, ca să pôtă avea înlesnire a merge sacalele la apă și a se întorce, și să ne arătați în scris prin anafora.—1820, Martie 24.

(pécetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 430.

Prea Înălțate Dómne,

Pe marginea Dâmboviței, în dreptul caselor reposatului Banului Dumitrache Ghica, din vechime aū fost vad de apă, atât pentru trebuința mahalagiilor și a altora din partea locului, cât și pentru sacagiū la întemplantări de primejdii de foc, că nefiind alt vad prin prejur, mai cu apropiere de cât cel de la Curtea veche, care cade peste mână, alórgă la acest vad, unde se ajută și cu apropiere și cu graba, pentru că la celălalt vad, adunându-se toți de odată și neîncăpēnd, nu pôte prohtacsi să âmble cu înlesnire, cel de acum Egumen al monastirei Sfântului Ioan, făcēnd case într'acel loc, aū stricat vadul, alătura caselor ce aū făcut tot în linia celui d'întēiū, este loc îndestul și ne-
trebuincios monastirei, a se face alt vad, iar numitul Egumen nu îngăduesce, și fiind-că vadul la acest loc este de mare lipsă mahalagiilor și celor de prin prejurul acești mahalale, neavēnd alt vad mai cu apropiere, decât cel de la Curtea veche, care esto peste mână și depărtat, iar mai vērto sacagiilor la întemplantări de foc, de aceea nu lipsesc a arēta Înălțimei tale, că de se va găsi cu cale și de către Măria ta, prin luminată poruncă să se dea slobozenie a se face acest vad, cu hotărîre de a se păzi în totă vremea, spre a nu mai putea monastirea după vremi să'l strice ca un lucru, ce și mahalagiilor este trebuincios și poliției la întemplantări de foc, iar hotărîrea este la Măria ta. — 1820, Martie 20.

Vel Agă.

Iw Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce Dumnéluī vel Vornicu al obștirilor și Dumnéluī vel Agă, ce prin osebită porunca Domniei mele, aū fost orânduiți să chibzuiască, unde se cuvine a se întocmi acest vad de apă, și de câți stânjini de loc, face trebuință, a fi lărgimea lui, ca să pôtă avea înlesnirea, a merge sacalele la apă, și a se întorce, ne dau pliroforie printr'acéstă anafora, că din josul caselor

Apa. Nicî o măsură nouă de înregistrat cât privesce îndestularea Bucurescilor cu apă. În 8 Septembrie 1819, Al. Suțu acordă biv vel Hatmanului Const. Goleșcu dreptul de a duce la casele sale, din susul Bucurescilor, lângă apa Dâmboviței, olanul de apă ce a fost adusă de Alex. Ipsilant în întâia domnie, de lângă Crângași, din jos de Giulesci. Din această sorginte se făcuse două cisme, una de lângă casele Dumnului Banului C. Crețulescu și alta din Salvaragi, «iar după ce s'au găsit alt destoinic la Crevedia, de lângă Crețulescu, pentru cismecele ce se află acum în politia Bucurescilor, s'au *batalisit* aceste două cismecele, aflându-se și măsura apei mai jos, în discolie fiind a se aduce în politie și a rămas curgerea acei ape acolo unde s'au aflat mai înainte și fabrica de postav, care fabrică cumpărând-o Dumnului Hatmanul, unde împodobind acel loc cu acareturi i cu alte înfrumusețări precum se ved, a făcut cerere la Seleful nostru, prin părintele Dumnului răposatul Banu Goleșcu, ca să i se hărăzească Dumisale acest olan de apă, care vine din izvorul ot Giulesci». Caragea a acordat această Banului Goleșcu, în 17 Maiu 1816. Al. Suțu reintaresce donațiunea olanului către Goleșcu, cu condițiune să facă curgerea și la

ce au făcut egumenul monăstirei Sfintului Ión, în locul vadului celui vechi, adică spre baia monăstirei, este loc slobod curvencios, de a se face vad de apă, din care au măsurat 8 stânjină, cât este trebuincios pentru vad, și a rămas îndestul și pentru Curtea baei, poruncim ca acest loc de stânjină 8, să rămăa a fi tot-d'una slobod pentru vadul apei, acolo unde s'au măsurat, fără de a se strica vre-odata cu facerea de binale.—1820, Maiu 13.

(pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCv, pag. 592. .

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Mariei tale, ce ni se dă la anaforaua agiei, prin care s'au făcut cunoscut Măriei tale, pentru vadul sacagiilor după podul curței gospod ce arse, că stricându-se de egumenul monăstirei Sfintului Ión, făcând case într'acel loc, este trebuință a se face altul, am mers la fața locului, și am vedut, că locul cât mai este rămas din susul caselor, nu este bun de a se face vad, fiind nămol și plin de gunoi, unde rău nomolindu-se caii și sacalele, nu pot umbla, dar este alt loc slobod din josul acelor case, spre baia monăstirei Sfintului Ión, care măsurând i-se opt stânjină, cât este destul pentru mergerea și întorcerea sacalelor cu înlesnire, au rămas și pentru Curtea băii, loc destul, și nu lipsim a arăta Măriei tale, ca să se dea luminată porunca pentru facerea acestui vad cu hotărîre de a nu fi volnica monăstirea după vremi să'l mai strice, fiind fôrte trebuincios, atât mahalagiilor cât și politiei la întemplări de foc, iar hotărîrea rămăne la Măria ta.—1820, Maiu 2

Nicolae Văcărescu vel Vornic, Manolache Arghiropol vel Agă.

drum, pentru drumeți și oștile lor. Golescu primesce condițiunea cu această rezervă, că fiind apă puțină, să nu curgă mereu cișméua de la drum, iar drumeții să pótă lua totuși apa necesară lor din asemenea cișmea ¹.

E ciudat conceptul ce-și făceau boerii noștri — chiar cei mai de trebă—de lucrul public: conductul era făcut de țără, dar Golescu își rezervă sie-și apa.

1. *Cartea Dumnélui biv vel Hatman Constantin Golescu, pentru o măsură de apă*

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am Domnăsca noastră carte, cinstitului și credincios boerului Domniei mele, Dumnélui biv vel Hatman Constantin Golescu, ca să aibă olanul de apă, ce se află în grădina caselor Dumnélui, ce le are din susul Bucurescilor, lângă apa Dâmboviței, care apă încă dintru întîia Domnie a réposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant. aî fost adusă de la Crângași, din jos de Giuleșci și aî fost două cișmele: una de lângă casele Dumnélui Banului Constantin Crețulescu și alta din Șalvaragiî; iar dupa ce s'aî găsit alt isvor destoînic la Crevedia, de lângă Crețulesci, pentru cișmelele ce se află acum în politia Bucurescilor, s'aî batalisit aceste două cișmele, aflându-se și măsura apoi mai jos, cu discolie, fiind a se aduce în politie și aî rămas curgerea acei ape, acolo unde s'aî aflat mai nainte și fabrica de postav, care fabrică cumpărând'o Dumnélui Hatmanul, un le împodobind acel loc cu acareturî i cu alte înfrumusețări, precum se vede, aî făcut cerere la seleful nostru, prin părintele Dumnélui répositul Banu Golescu, ca să i se hărăziască Domniei sale acest olan de apă, care vine din isvorul ot Giuleșci, și după cercetarea ce s'aî făcut de către Dumnélui vel Vornic al Obști-rilor, prin anifora arătând, s'aî dat și întărire Domnăsca, în lét 1816 Maiu 17 la aceeași anafora, oprindătore, cî primită fiind rugăciunea, îi hărăzescce acel olan de apă, de la fabrica ce aî fost de postav, cu legătură, ca să fie dator a face o cișmea și afară spre drum, pentru călătorii drumași și să ție atât cișméua, cât și drumul acești ape, totdeuna în bună ființi, cu a Domniei sale cheltuială. Acum Dumnélui Hatmanul făcendu-ne rugăciune. ca și harul să'l întărim și în loc de cișméua ce este îndatorat a o face, afară spre drum, pentru călători, să ție hazna cu apă, slobodă de a bea orî-ce lăruitorî vor vrea, caci apa fiind puțină de o va face să curgă, nu rămâne pentru trebuința Dumisale; care cerere a Dumnélui chibzuind-o, întărim harul acestui olan de apă, pe obrazul Dumnélui, iar pentru cișméua ce este și ție afară spre drum, îl îndatorăm Domnia mea, ca să o facă cu această rându.ală, adecă, să nu aibă lipsă de apă, nici discolie de luat călătorii séi și alți vec.ni, carî vor avea trebuință a lua apă de băut, séi călătorul a'și alăpa vita sa, și așa se dá voie să o facă, cu mijloc a nu curge și se imprățieze, séi sa se verse apa pe pământ fără' de folos, pentru care să o ție Dumnélui totdeuna în stare bună cu a Dumisale cheltuială, i saam receh gpd. — 1819, Septembre 8.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Ord. XCIII, fila 86.

In 12 Septembrie 1919, Al. Suțu reînnoesce hrisovul pentru milele și ajutorul acordat Focșanilor, ca să și pôta întreținea cișmelile de apă¹.

1. Creștinescă datorie aș Domni și oblăduitorii, cărora li s'aș încredințat de la Dumneșu stăpânire de țeri și de norode, a nu trece cu vederea lucrurile cele ce sunt de folosul și de mare trebuință locuitorilor, ce li s'aș încredințat sub a lor oblăduire, ce mai vartos a le întemeia spre mai buna îndreptare, ca să fie bine păzită. Drept aceea, înștiințându-se Domnia mea, că în orașul Focșanii se află lipsă de apă, și mai din vechime cu ajutor domnesc s'au întocmit o cișmea, de s'au adus apă pe olane, de la loc depărtat, cu care apă se indestula, atât țergoveții din Focșani, cât și alți trecători, și une-orî din vechime, alte orî din ale răzmeriței întemplieri când s'au stricat și iarăși cu ajutor domnesc s'au dres și s'au făcut la loc, la care cișmea, spre a se putea ținea în stare bună totdeauna, au făcut rânduială frații Domni de mai nainte. prin hrisóvele Domniilor sale, care le am vedut, a se da pe tot anul de la Epitropia obștilor, câte taleri 200 pentru cheltuiala și pentru plata orânduitalui suiului, având și 12 lude fântânari sentiți, și într'acostă răzmiriță trecută. din pricină că nici orânduții bani de la cutia milosteniei, nu li s'au dat, lăsându-se fără de îngrijire, s'aș stricat, iar în partea orașului Focșani, din ținutul Moldovei, se află cișmele, o apă luată din pământul acestii țeri nu de mai nainte, ci din vremea Domniei sale fratelui Alexandru Vodă Mornz când se afla la Moldova, după cererea ce au făcut la Domnia sa, Constantiu Vodă Ipsilant, prin slobozenie domnescă s'au dat voie de au luat apă din pământul țerei, făcând cișmele indestulate, nu numai în oraș, ci și în alte locuri mai depărtate. Pentru acosta dar, au trimis Domniei jalbă, boeri i boerinașii de la Focșani, cum și Dumnelor ispravnicii înștiințând iarăș Domniei, cum că cișmeua din Focșani se află stricată și pătinesc mari discoli, pentru lipsa apei, fiind siliți de trec dincolo în Moldova de iau apa, și cum că când s'au dat slobozenie, de s'au luat apă, din pământul țerei, au făcut legătură, ca din apa aceea ce se ia din pământul țerei de aici, să dea 6 măsuri de apă adusă la hotar, cu cheltuiala părții Moldovei și de la hotar cu cheltuiala părții de dincóce, să se împartă în orașul Focșanii de dincóce, a se mai deschide alte patru cișmele, unde se va socoti că sunt mai trebuincioase, și atât pentru cheltuiala cișmelei cei vechi, cât și pentru acele, ce sunt a se aduce din noș, făcând chibzuiri de cheltuiala ce trebuie, cu toate că au mai ajutat și pământeni de acolo, dar au cerut și ajutorul l'omniei, atât pentru dregerea cișmelei cei vechi, cât și pentru cheltuiala lor în vremea viitoare, să se mai adaoge irat spre a ținea totdeauna în stare bună, ca și când se va strica unde-vași, dintr'acel irat să se dréga, au orânduit Domnia la Dumnelui vel Logofetul, de au cercat și prin anafora, de la Mai 27, a celui l'et, au făcut arétare, că este prea mult trebuincioasă facerea acestor cișmele și trebuința are de ajutor, pentru următoarele cheltueli, atât de a se face acum, cât și de a se ținea în stare bună totdeauna, pentru care acestea din hrisovul seșefului, ce'l vedum, cu l'et 1814, Aprilie 30, au chibzuit și iubind facerea de bine și obștescul folos, au primit cererea și mai înteiș pentru epitrop, aș însărcinat pe iubitorul de Dumneșu Sfinția sa părintele episcop Buzăului chir Costandie, ca pe un arhieru al eparhiei acestia, și deosebit au poruncit la Dumnelui vel Vornicu al obștirilor, episcopatul cutiei da milostenie, ca să dea taleri 1400, pentru șapte ani trecuți ce nu s'au dat acest irat, după coprinderea hrisóvelor domnesci, spre a se urma

În 28 Maiu 1819, Alex. N. Suțu reinnoesce în a 3-a domnie uricul de milă și scutiri monastirei de la haznaoa apelor de la capul Podului

ca să i se dea acei câte taleri 200 pe tot anul, de la cutia milosteniilor, în-sărcinând pe Sfinția sa episcopul, că din bani Eparhiei ce dă la cutia milosteniei, să dea acești bani și la cutia milosteniei să se ție în sêmă, care acest venit nefiind destoinic pentru facerea cișmelelor și dregerea lor, după vremi, după arătarea și rugăciunea ce au făcut inbitorul de Dumneșei, Sfinția sa părintele episcopu, au mai orânduit și aceste iratnri, adecă încercatul și descercatul buților din Focșani, ca să fie al cișmelelor, precum se urmăze aici în Buceresei, (care este venit al podurilor) însă plata să se ia după starea pivnițelor, după cum se urmăze și în Focșanii de dincolo, și Dumneșor ispravnicii să îngrijoscă a se păzi această orânduială, cu dreptă cumpănire, ca să nu pătîmescă cei ce au trebuință, de încercat și descercat, după care orânduială și obiceiul, ce se urmăze dincolo, să facă Dumneșor fôie de tôte felurimile de pivnițe, în care să arête asemenea ce are să ia de încercat, să facă osebite la buți mari și la buți mici, care fôie sub iscăliturile Dumneșor să se dea în păstrare la Sfinția sa părintele episcop, și altă asemenea fôie iscalită să se dea la mâna suinlginului, ce este purtător de grijă al cișmelelor, spre e se canta venitul acesta pe sêma cișmelelor, să se vîndă pe an după cum se vînd și alte huzmeturi; așijderea mai orândnim să ia și milă de vinăriciul, câte 2 bani de vadră, din poporul Jidenii și Oratia, în care are monastirea Rômniculn, câte doi bani milă veche și biserica cu șcôla ot Argeșii, câte un ban și din poporul Gârbovul, Tâmboeșci, Bordeșcii, Căndeșcii, Dragosloveni, Uricheșcii și Tărăcescii, iarăși câte doi bani de vadră, în care are monastirea Sfântului Ioan din Focșani a lua câte alți doi bani milă veche și biserica cu șcôla ot Agiești câte un ban, și din Cnrături, Blidarii și Boteștii, iarăși câte doi bani de vadră în care are Sfânta episcopie a Buzăului, a lua câte alți doi bani și biserica cu șcôla ot Agiești, câte un ban; osebit au mai orândnit, ca să ia pe tot anul de la cei ce vor fi însărcinați, cu tăierea cărnei la scannele din Focșani, câte taleri 100, să se facă și un târg nou tòmna la Vêrtisșcoii, care târg fiind spre folosul delenilor de acolo, cu a'și înlesni cele trebniiciose, au găsit cu cale a se începe de la 15 zile ale lui August și să ție până la 15 zile ale lui Noembre, după cum se urmăze și la târgul Valea Teancului, din sud Buzău al spitalului Sfântului Pantelemon, unde și la acest târg să nu se amestece ispravnicii. seau alți ômeni domnesci, cu nume de niscare-va havaetură, nici vameși cu nume de prostichiul de vamă, fără numai ômenii cei orândniți de inbitorul de Dumneșei părintele episcop epitropul cișmelelor din Focșani, să aibă a lua tôte vama împrenă și cu tot celălalt obiceiuit venit al târgului pe sêma cișmelelor, iar avaețul locului să se ia pe sêma moșiei, pentru călcarea pământului; să aibă și acei 12 fontănari scutiți. Decă învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumneșei, cu a treia Domnie a acestii pravoslavnice țeri rumănesci am bine-voit Domnia mea de am înuoi și am întărit tôte aceste iratnri și cu numiții fontănari și Sfinția sa părintele episcopul să pue la bună orânduială, dregerea cismelei cei vechi și facerea din nou celor patru cismele spre a se face temeîn ce și a avea îngrijire apnurea de a fi aceste 5 cișmele în lucrare, cu apă totdeauna, în stare bună și drese după vremi, spre adăparea norodului de acolo, ca nu lucrul ce este de obștesc folos și am întărit hrisovul acesta, cu însăși credința Domniei mele, Iă Alexandru Nicolae Suțu

Mogoșoia (cu hramul Tămăduirei), cu condițiunea să întrețină cișmeaoa și grădina de acolo ¹.

Un ultim hrisov relativ la apă este acel prin care Alex. N. Suțu mai dăruiesce o măsură de apă peste cea dăruită de Domnitorul Alex. Vodă Moruzi, la casele din Bucurescî ale reposatului Banul Constantin Filipescu «*din apele nouă ce adusesese*» ȃisul Domn Moruzi. Suțu ordonă lui suiulgi-Bașa, să dea urmașului lui Banul C. Filipescu, anume fiul său vel Logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescu, aceea a doua măsură de apă de unde va cădea mai aprăpe, ca să pótă Dumnélui mai cu lesnire, cu cheltuiala Dumnélui, a și-o aduce ².

Voevod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți aȃ Divanului Domniei mele: Pan Constantin Crețulescu vel Ban, Pan Barbu Văcărescu vel Vistier, Pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, Pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, Pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, Pan Constantin Filipescu vel Vornic, Pan Gheorghe Golescu vel Vornic al Obștirilor, Pan Constantin Golescu vel Logofăt de țera de jos, Pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, Pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofăt de Obiceiri, Pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, Pan Manolache Băbeanu vel Vornic al politiei, Pan Alexandru Hariton vel căminar, Pan Alexandru Desila vel comis și Ispravnic. Pan Constantin Golescu vel Logofăt de țera de jos, și s'aȃ scris hrisovul acesta la întăiul an întru al treilea Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele, Bucurescî la aniȃ de la nascerea Domnului Dumneȃei și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Septembrie 12, de Nicolae Logofăt de Divan. Cod. XCIII, fila 135.

1. Am donat acest uric Academiei. El e scris pe folio, romănesc, în Bucurescî și are sigil rotund roș de format mijlociȃ, cu cele două mărci ale Principatelor, două corăne, un buzdugan, un paloș și între ele scuturile, iar mai sus un glob cu cruce.

2. Cartea Dumnélui vel Logofătul Gheorghe Filipescu pentru două măsuri de apă.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind că reposatul Banul Constantin Filipescu prin sinet domnesc ot lét 1796 Februarie 3, i s'aȃ hărăzit din apele nouă ce adusesese aici în politia Bucurescilor reposatul Alexandru Vodă Moruz, o măsură de apă la casele din Bucurescî, care har și păzindu-se nestrămutat, iar acum după rugăciunea ce aȃ făcut Domniei mele Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescu, fiul și elironomul numitului reposat, cum că după împovărarea și greutatea casei, atât a familiei reposatului boer, cât și a Dumnélui trebuință, urmând a se mai spori apa la acăstă cișmea a casei Dumnélor, care trebuință cunoscându-o și înșino Domnia mea că urmăză a fi in adevăr, am bine-voit de am dat pe numele Dumnélui vel Logofătul încă o măsură de apă preste ceea-l-altă măsură, ce aȃ avut'o părintele Dumnélui, făcându-se harul acestor două măsuri de apă printr'acest sinet al Domniei mele pe chipul și obrazul Dumnélui vel Logo-

Tot din 1819 (Martie 28) avem o carte domnască de scutire de dajdie și de alte angarale, a lui Ioniță sin Stan suiulgiu al Craiovei. Aceste scutiri au fost acordate deja de Caragea Vv. și acum Alex. Suțu le reinnoește ¹.

O anafora a Vornicieii Obștirilor, ca să se facă conducte nouă de apă la cișmele, cele vechi fiind stricate, ȳice: «Fiind-că Congurile cișmelelor ce vine în Bucuresci au început a se strica prin multe locuri, aflându-se foarte vechi, se cere 1764 taleri pentru *Conguri* reinnoite. Cutia cișmelor n'are de unde lua acéstă sumă. Vornicul Obștirilor la 30 Aprilie 1820, propune, să se plătescă acéstă cheltuială din Casa podurilor ².

La 8 Maiu 1820, Alex. Suțu aprobă propunerea.

Incendiū. Se iaū certe măsuri relativ la paza de incendiū în domnia lui A. N. Suțu, așa e anaforaoa a două boeri din Divan, cărora Domnitorul le-a trāmis în cercetare jalba isnafului rachierilor, cari se tinguiaū, că le merge comerțul rău, din causă că sunt împedecați de Agie de a ține sumă mare de spirt prin prāvālii, adāogēnd că au ajuns trēba la *catahrisis*, de daū banī ca să remānă s'obodī a ține spirt mult în prāvālii. Anaforaoa conchide, că primejdie de foc nu vine numai de la rachierii, ci și de la cele mai multe felurite materii ardētore, ce se aflā la casa fie-cāruia, iar mai cu deosebire la spițerii și decī propune

fētul, ca să'l aibā de-apururea nestrāmutat; de care poruncim ție suiulgi-Bașa, ca, de unde va cădea mai aprōpe, să daī Dumnēluī vel Logofētul încă o măsură de apă, ca să pōtā mai cu înlesnire, cu cheltuiala Dumnēluī, a și-o aduce, i saam recheh gpd.—1819, Septembrie 16.

(iscālitura și pecetea gpd.)

Vel Logofēt procitoh.

Cod. XCIII, pag. 68 v.

1. *Zemle Vlahiscoe.*—Dat-am Domnēscā nōstrā carte lui Ioniță sin Stan, carele aflādu-se cu meșteșugul între suiulgii Craiovei și ajungēnd la grele bētrānețe și scāpātāciune au avut milā prin sinet domnesc scris de la lēt 1817 Noembre 14, a fi ertat de rāndul dājdiilor și de alte angarii ce vor eși de la vistieria domnască, precum și o prāvāliorā ce o are în orașul Craiovei sa fie scutită și apēratā de fumārit i cāminārit și de alte dāri ce vor eși pe prāvālii, Drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea asupra lui iī innoim și întarim mila acēsta, ca să i se pāzescā intocmai și nestrāmutat; pentru care poruncim zabiților din orașul Craiovei, nimeni intru nimic să nu'ī faceți supērare preste porunca Domniei mele, i saam recheh gospod.—1819, Martie 28.

Vel Logofēt.

Cod. XCIII, pag. 7 v.

2. Cod. C, pag. 67.

Domnitorului, ca rachierii să aibă voie de a ține în prăvălii spirt câte patru-cinci buri de câte 25 de vedre, iar nu în vas mare, fiindcă buuriile mai mici se pot ridica iute la întâmplare de foc. Boerii semnatarii anaforalei amintesc, că Bucurescii au ars în trecut nu din cauza rachierilor, ci a unei spițerii, cum și mai dăunăzii Hanul Gabrovenilor s'au derăpănat din cauza depositului de iarbă de pușcă.

Domnitorul Alex. N. Suțu aprobă propunerea celor doi boeri. Nu scim cât va fi costat pe rachieri, asemenea relaxare a măsurilor anterioare, hotărâte pentru apărarea de iangane, adică de incendii! ¹

1. *Iu Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

Primită fiindu-ne anaforaoa acesta a Dumnélor orânduitorilor boeri, o întărim Domnia mea. și hotărîm, ca de acum înainte, așa să urmeze întocmai.—1819, Maiu 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod XCII, pag. 99.

Prea Înălțate Dómne,

După a Măriei tale luminată poruncă de la această jalbă a isnafului rachierilor, intrând în deamăruntă cercetare, ca să ne îndestulăm mai întâi de începerea urmărei acestei supărări, pentru care se și plâng din ce pricină li s'a'i scoborât alișverișul, că în vremea armiei rusești cu primejdie de foc, s'a'i aprins o prăvălie în tîrgul Cuculuț la zidul Sfintului Gheorghe cel nou, ce era plin numai de marfă de in, și întîndu-se focul pîna la al patrulei prăvălie de rachierie, au dat oreși-care zăticnire și mai multă strădanie stingerea, iar i s'au deschis rană, căci cea de atunci agie 'l-au poprit de a nu mai ținea sumă mare de spirt prin prăvălii, dar cei mai din urmă, aducendu-o la catahrosis, 'i-au supus la dare de bani, ca să rămăe iarăși slobozi a ținea nebântuiți lucrul cu totul neîntocmit bunei orânduiei, căci primejdie de foc nu se aduc numai din spirtul rach ului, ce mai cu temoiu din neingrijire, cum și cu cele mai multe felurimi de materii, ce sunt supuse la acest fel de primejii, se află în totă politia și la casa fieș-căruia, încă mai cu deosebie la spițerii, fiind și neîntocmită lucrare de foc, dar privigherea îngrijirii ce aduce fieș-care, la ale sale lucruri, păzesce întemplantărea rea, de aceea când și de către Măria ta, li se va chibzui a lor stenahorie, ce fără folos obștesc li se aduce asupra mărfii cu care se hrănesc, numai ca să se supue la dare de bani, ăice, de va fi primit, a se întocmi un cuviincios mijloc, adică, să ție fieș-care în prăvălie, rachiu, spirt, bez cel stins, patru, cinci burie mici, unul ca de 25 vedre, înlesnitore de aridicat, când ferescă Dumneșeu se întemplantă primejdie, iar nu prin vas mare nemișcător, ce se așață numai prin pivnițe și la loc rășchirat, și așa sa rămăe odihnii și apărăți de siluirii, ca unii ce nici odată sînt cu începere de vătămăre, pentru că atât la arderea a tot tîrgului politiei, cât și la dărăpănarea unui han al Gabrovenilor, ce în trecutii ani s'au întemplant, s'au vîdut a fi din spițerie și iarbă de pușcă, iar nu de spirtul rachiuului, se cum de Înălțimea ta se va hotărî.—1819, Maiu 15.

Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu vel Agă.

Exista *tulumbe* sėu pompe. In budgetul ๑stei, sunt trecuți *tulumbații* ¹.

In 1820 se reînnoesc măsurile din vechime luate pentru paza de foc, prin un lung hrisov, adăogėnd 6 articole.

Divanul propune prin anafora sa înființarea unei Eforii speciale de privighere (*astinomie*) asupra orașului. Este o specie de nouă *poliție*. In favorea ei se va arunca, pe lângă alte irături, un adaos de 2 parale la oca de carne vėndută in Bucurescė. La capitolul Administrațiunei am menționat-o; in notă aducem numai «*ponturile*» adaose de Domnitor, cu referință mai ales la incendii și edilitate in genere ².

1. Veđi Iorga, *Acte in fragmente*, II, pag. 558.

2. Iacă documentul :

Anafora obștėscă cu ponturi pentru întocmirea Casei poliției, care este cu întărire domnėscă.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Printr'acastă obștėscă anafora a Preaosiinției sale părintelui Mitropolitul țerői și a Dumnėlor cinstiților și credincioșilor veliților boeri, Divanuluț Dumniei mele, îndestulată pliroforie ni se dete de căldurősa răvnă ce au Dumnėlor spre buna întocmire, întemeere și odihnită petrecere a tőtei obștiȳ ce lőcuesce intr'acest de Dumnedeȳ păzit, oraș al scaunuluț Dumniei mele, Bucurescė, și chibzuirėa acėsta ce ni se arată, găsindu-o Domnia mea pricinuitőre de folositőre roduri, și unite întocmai cu cugetul Dumniei mele ce hrănim, de a se găsi mijlőce prin care să sa pőtă ocroti orașul, până și de cea mai mică bătuiro, am lăulat acėstă răvnă a Dumnėlor, și primind tőte ponturile căte se coprink intr'acėstă anafora, le întărim Domnia mea, ca să'și aibă urmarea întocmai, fără cātuși de puțină strămutare, mai aduogănd însă Domnia mea, și aceste 6 ponturi folositőre, poruncind ca sa se pue in lucrare dimpreună cu cele-l-alte ce se află intr'acėstă anafora.

1) Atăt la prăvăliile ce sunt in lăuntru in țerg, căt și la cele ce sunt pe ulițe, până și la cele mai cu depărtare ce se a'la prin mahalale, și pe la mărghini sa aibă fieș-care prăvăliaș căte un vas cu apă apururea, și căte o cofă, iar inlăuntru in oraș unde este desimea prăvăliilor, insoțindu-se căte 4 sėu 5 prăvăliȳ, să aibă căte o cange, un topor și o scară, și fieș-care prăvălie să aibă căte o funie legată de sus de la învėlitőre, și spănzurata in jos, in partea dinainte, și afară dintr'acestea unde este desimea prăvăliilor, să fie îndatorati a ținea și căte un felinar cu lumină neadormită, și cu departare unul de altul, căt se va găsi cu cale, și iarăși din loc in loc, cu departare pe căt se va socoti, că este trebuință să păzescă tőtă nőpter, căte un prăvăliaș cinstit, carele sa fie sub chezășuirea stăpănilor prăvăliilor, avėnd credință către acel paznic, ca să le fie și lucrul lor cu cădută siguranție, cari acești paznici să aibă purtare de grija, pentru orȳ-ce întēmplaie, cu necontenită privighere, spre a putea iutimpina orȳ ce, alergănd in vreme de nevoie, să dea de scire la străjile cele mai cu apropiere, și la zabiții cei mari, ca să ajungă îndată cu ajutőrele cele trebuincioșe, și acea puțină cheltuială a felinaruluț și a pazniculuț, din partea

Indestularea publică. In 8 Martie 1819, Divanul compus din mai mulți boeri *paia* (adică *biv*), supune Domnitorului anafora, prin care

prăvăliașilor să se analoghisască între dênșii, de fieș-care dece prăvălii, și să păzescă această orânduială, nestrămutat, dar și zabiții să'și aibă paznicii și străjile ce se preâmbila cu mai multă strășnicie, fără a se răzima numai în pază prăvăliașilor, și păzindu'și datoriile lor neclintite, să bage de sémă cercetând pe prăvăliași de păzesc această orânduială, și pe cei nesupuși să'și înțeleptiască fără a'î trece cu vederea, sêu la interes priviud zapcii spătăresci și agiesci, să se abată din datoria lor.

2) Maimarebașa să fie dator a avea omul sêu la Agio, să păzescă napristan, și ori-când se va întâmpla foc la vre-un loc, îndată să'î dea de scire omul sêu, ca să alerge cu dulgheri și zidari. fiind aceștia mai isteți și mai îndrăzneți la focuri, și cu sciința cum să întîmpine primejdia lățirei focului, și în ce chip să facă mai cu înlesnire potolirea arderei acei binale.

3) La tôte hanurile cele mari, să se îndatoreze stăpânii lor, a avea câte un paznic credincios, carele să se preâmbile tôtea noptea, și să bage de sémă la întâmplare de foc, din pricină de ogeac sêu mangal, sêu ciubuc, sêu de vre-o lucrare de hoție, și după trebuință să se dea pe loc scire celor ce locuiesc în han, ca să grijască pentru acesta, dând scire și la străji și la zabiți, ca să alerge spre întîmpinare.

4) Așjderea și la monastirile cele mari, ce sunt împrejmuite, unde se află cu locuința felurimi de chiriași, să se îndatoreze egumenii, a avea paznic credincios pe tôtea noptea, carele sa se preâmbile înlauntru în monastire, băgând de sémă de vre-o nenadăjduita întâmplare de foc, ori din launtru, ori din afară sêu de vre un furtișag, ori spargere de odai și prăvalii, pricinuită dintre cei ce locuiesc în monastire, sêu din cei ce vin dintr-o afară, și intrând în monastire se ascund cu acest fel de cugetare, și îndată paznicul acela să dea de scire la toți cei din monastire, ca sa întîmpine acea primejdie, dându-se asemenea de scire și la zabiți, ca sa alerge spre ajutor.

5) Întîmplându-se ceva-și din cele împotriva, ori înlauntru în han, ori în monastire, ori afară împrejur, și paznicul nu va da de scire pe loc după datorie, atunci acel paznic să se pedepsască strașnic și stăpânul hanului, sêu egumenul monastirei să se osîndască cu pini de bani; așjderea și pini ce se coprinde în pontul al doilea, al treilea și al optulea, într'această anafora împotriva călcătorilor poruncilor celor coprinse într'acele ponturi, să se pue în lucrare tot în bani, după suma ce se va gasi cu cale de către Eforie, și cu analoghie, după starea și puterea călcătorului poruncei, cari aceia să însemneze în condica Casei, ce se va alcătui într'adins suma banilor, ce se va răspunde cu condeiul lor, câți vor avea sciință de scris, iar câți nu, însuși ei să alégă pe altul, ca, să scrie în locul lor, și câți bani se vor aduna dintr'acest fel de pini, să se păziască la Casu pe séma slujbașilor celor orânduiei.

6) Pe lângă acestea, fiind-că această întocmită Casă are înclinare cu Spătăria, Agia și Vornicia politiei, la câte aceste trei zabitlăcuri, sunt îndatorate a lucra, de trebuința este a se aia napristan la Casă, trei zapcii, unul al Spătăriei, unul al Agiei și unul al Vorniciei politiei, ca să pue și ei în lucrare cele ce se vor găsi cu cale de către Dumnélor boerii Eforii ai Casei, cerënd ajutorul Spătăriei, Agiei și Vorniciei politiei; vătășiei de mahalale dupe datornica urmare ce au făcut până acum, așa și de acum înainte să urmeze cercetând cu tôte

îi vestesce, că măcelarii din Bucuresci, se lăgă ca și in anul trecut să indestuleze orașul cu carne, cea de ôie ocaoa câte 18 parale, și cea de vacă câte 16 parale, până la Sfintu Petru viitor din 1819. Măcelarii cer însă, să li se dea un epistat, care fără de a se amesteca câtu-și de puțin la câștig, orî paguba lor, să le dea banî cu imprumut, căci numai cu mijlócele proprii nu pot să întreprindă acest comerchiu.

Alex. Suțul aprobă acéstă regulare, și ordonă marelui Vistier, să dea măcelarilor cuviinciósele porunci pentru stringerea de vite, iar Logofétul cel mare de țera de sus, este însărcinat să vestescă măcelarilor, că însu-și Domnitorul are de a priveghia, și că pe orî care din ei îl va găsi Vodă vinđend carne, orî próstă, orî lipsă la dramuri, seů că nu va avea indestulă la scaun, pe unul ca acela îl va pedepsi cu strășnicie¹.

scumpătatea pentru aceeași năprasnică bolă, și arătând la epistații mahalalelor, ca și aceia îndată să facă arătare la Eforie. Tóte aceste ponturi ce cu bună chibzuire s'au alcătuit pentru buna starea și paza orașului, poruncim Domnia mea, să se pue în lucrare întocmai, și să se păzescă cu tótă scumpătatea, și Dumnéta vel Logofét de țera de sus, trecěndu-se acéstă anafora în condica Divanului Domniei mele, să se scóță copii adevărite de Logofetie, și însoțite cu osebitele domnesc le nóstre porunci, să se trimiță la Dumnélui biv vel Banul, epistatul Spătariei i la Dumnélui vel Agă, și la Dumnélui vel Vornicu al politiei, ca și Dumnélor să fie sciută acéstă bună întocmire, și să pue în lucrare, câte în parte sunt îndatorați, cum și la cinstitele consulaturî, însoțite cu note din partea Logofetiei, spre a le fi sciută acéstă bună îngrijire de ocrotirea norodului acestui oraș, de orî-ce bântuire. Osebit să se facă poruncile Domniei mele, și către Dumnélor ispravniciei tuturor județelor, ca să-și aibă îngrijirea și urmarea nestrămutată la tóte câte sunt înclinate cu ponturile că se coprink într'acéstă anafora. Apoi scotěndu-se altă copie, întocmai, adevărite de Logofetie, să se dea Dumnélor boerilor ce cu osebit pitacul Domniei mele, se vor orândui efori asupra aceștii obyesci îngrijiri, ca să stea în păstrare la acéstă casă, după care are să se facă tótă urmarea, iar anafora acéstă să stea în păstrare la canțalaria Divanului Domniei mele.—1820, Martie 18.

(pecetea gospod.)

Vel Logofét.

Ord. XCVIII, pag. 217.

1. Iw Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele acéstă obștăscă anafora a părinților arhieriei și a Dumnélor boerilor, după arătarea ce ne fac de legătura ce au dat măcelariî, o întărim cu legătură de a se urma întru tóte întocmai, după care și poruncim Dumitale vel Vistiare, să se dea măcelarilor cuviinciósele porunci ale Domniei mele pentru stringerea vitelor, iar pe de altă parte, poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, că aducěnd de iznóvă pe măcelariî înaintea Dumitale, să le daî a înțelege, ca înșine Domnia mea avem a privighea, și pe orî care

La Iunie 1820 Divanul intră cu anafora la Alex. Suțu Voevod în cestiunea eftinirei carnei de vacă și de ôie. Afacerea s'a început după o arătare a lui Chir Th odosie Vrana, epistatul cărnurilor, care «vădend eftinătatea de estimp a vitelor, din buna a sa proerisis primesce să se scađă din prețul carnei 2 *parale* la ocoa de ôie și 2 *parale* la cea de vacă, încependu-se acest scăđemént de la viitorul *San Petru* până la sfârșitul sorocului de doi ani (*aî contractului*)». Divanul laudă acéstă propunere a Epistatului și este mulțămít cu scăđeméntu

din 611 vom găsi vindend carnea, până la soroc, orî pröstă, orî lipsă la dramuri, s6u nu vor avea indestul pe la scaune, pe unul ca acela 611 vom pedepsi cu strășnicie.—1819, Martie 12.

(pecetea gpd).

Vel Logof6t.

Cod. XCII, pag. 15.

Prea Înălțate D6mne,

Cu plecată anafora ar6t Măriei tale, că mai aduc6nd și astăđi înaintea noastră pe Duțul vataf de măcelarii de aici din politia Bucurescilor, dimpreună cu căți-va din măcelarii, 'i-am îndatorat să ție tr6ba carnei politiei asupra lor, până la viitorul Sfiutu Petru din acest următor an 1819, vindend-o cu prețul cel hotărît, cea de ôia ocaua po talerî 18, și cea de vacă po talerî 16, și purtând grija a avea carne indestulă și bună, după cum s'aî fost legat înaintea noastră în postul cel mare al anului trecut, și mai deteră și acum de izn6vă legătură prin chiar graiul lor, după mai suș numita datorie ce sci6 că o aî, că vor fi următorî acestei legăturî, până la numitul soroc, atăta numai điseră, că nu aî putere a ținea acéstă tr6bă cu sermaiaur lor, de nu vor avea epistat ca să'î ajute cu banî imprumut, la care acéstă li s'aî dat răspuns, că cel ce le-aî făcut ajutor cu imprumutare de banî, de aî ținut tr6ba carnei de an de la Pașci până acum, tot acela să'î înlesn6scă cu imprumutarea de banî până la Sfiutu Petru, sigurifsindu-l după cuviință, dar să scie cu hotărîre, că acela nu are a se amesteca nici la pagubă, nici la căștig, nici la cusurul ce se va face asupra trebei, ce t6tă tr6ba și răspunderea de orî-ce cusur se va face de la d6ușii, și spre întomeerea acestei legăturî, se va dî și luminată întărirea Măriei tale la acéstă plecată a noastră anafora, ca să nu mai p6tă avea măcelarii nici un cuv6nt de pricinuire, până la numitul soroc, și apoi să r6măe slobođi de acéstă legătură, iar hotărîrea cea des6v6rșă tă r6măne a se face de către Măria ta, poruncindu-se de către Măria ta și Dumn6lui vel Vistierului, ca să li se dea porunci domnesci de la Vistierie a merge să stringă vite.—1819, Martie 8.

Al Ungrovlahiei Nectarie, Constandie Buzău, Iosif Argeșiu, Grigorie Brâncov6nu, Constantin Crețulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviță, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăc6nu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băl6nu, Iordache Slătin'nu vel Logof6t, Constantin Filipescu, Constantin Galiarh vel Vornic, Ioan Știrbeiu biv vel Vornic, Iordache Golescu, Alexan Iru Filipescu vel Logof6t, Grigorie Ralea, Grigorie Romanitis Vistier.

făcut din prețul hotărit în contract și dispune, ca cele 2 parale scădemânt la carnea de vacă să se folosescă locuitorii politiei, decî să se vină ocoa de carne de vacă pe 14 parale și în ȕile de post pe 16 parale. «Iar scădemântul de 2 parale la ocoa de carne de ôie să se ia de la cei ce cumîără carne și să-l strîngă Epistatul cãrnurilor deosebit, dându-se la *Casa privegherei*, a fi pentru trebuinciôsele cheltueli ale acesteî Case, a cãreia întormire este de mare trebuință și folositôre tuturor de obște, și așa carnea de ôie să se vină tot cum se vindea până acum în ȕilele de dulce, ocoa pe parale 18 și în ȕiele de post pe parale 20...»

Va să ȕică, carnea de ôie ce o mănca *poporul*, remânea tot mai scumpă. Scădemântul este profitabil numai boerimeî!

În 19 Ianuarie 1820, Al. Suțu aprobă propunerea Divanului, iscălită de: Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, C. Crețulescu, Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, C. Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofăt, Gh. Filipescu, Const. Filipescu vel Vornic, Gr. Ralea vel Vornic, N. Văcărescu vel Vornic, Manolache Băleanu vel Vornic¹.

Îndestularea cu pâne se face prin nart, bazat pe *cisniuri*, după obiceiul vechiū².

1. Cod. C, pag. 56 și 57.

2. Cinstiților și credincioșilor boerî ai Domnieî mele, Dumnôta vel Vistiery Barbule Văcărescule, i Dumnôta biv vel Vornice Grigorie Filipescule, i Dumnôta biv vel Vornice Grigorie Bălene și Dumnôta vel Agă, fiind-că s'aî apropiat vremea de a se face cișniū și a se pune nartul pineî, cum are a se vinde, adecă de la 25 ale aceștiî lunî și până iarăși la 25 ale viitorului Septembrie, după prețul cu care se va urma vîndarea grăului la Tergul de afară, de la 25 ale următorului Aprilio și până la 25 ale viitorului Maiū, după nizamul ce este întocmit, de aceea dar poruncim Dumnôvôstră, ca adunându-vă cu toțiî la un loc, să faceți cuviinciôsa cercetare și chibzuire, și sa arêtați Domnieî mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Aprilie 11.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 31.

În Alexantru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși boerilor Domnieî mele, Dumnôta vel Vistiery i Dumnôta biv vel Vornice Grigorie Bălene și Dumnôta vel Agă, fiind-că prețul grăului s'a îftinit, și urmôză a se face cișni după orânduială, și după cum și însiși brutariî cer pentru vîndarea pânei cu ce preț sî cuvîne a se urma, de aceea poruncim, ca adunându-vă la un loc să faceți cuvi nciôsă cișni și de prețul cu care veți chibzui, a se urma vîndarea pânei, să arêtați în scris, tolco pisah gpd.—1819, Septembrie 9.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 75.

— Divanul complectat și cu Manolache Arghirópulo vel Aga, la 12 Iunie 1820, propune să continue până la Septembrie 1820, a se vinde pânea pe 4 parale ocoa. La Septembrie fiind grăul din recolta nouă, se va face un nou cișniū și se va hotări prețul pânei¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Sufu Voevod i gospodar*

Fiind-că după urmatorul preț al cumpărătorei grăului este dréptă și cu-viinciosă chibzuirea ce fac Dumnélor veliții boeri pentru nartul pânei, cum are a se vinde, după care nici brutarilor nu le mai rămâne vre-un cuvânt destoinic de împotrivire; de aceea, întărim Dommia mea anaforaoa acésta, și poruncim Dumitale, vel Agă, să îndatorezi pe brutarii politiei, ca să fie întocmai următor, vîndînd adecă ocoa de pâne po parale 4, făcînd-o cóptă bine și albă, și pe totă ziua scoțînd pâne cu îndestulare pentru trebuința politiei.— 1819, Septembrie 21.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 444.

Prea Înălțate Dómne,

După a Măriei tale luminată poruncă, ce prin pitac ni s'aú dat, ca după prețul vîndorei grăului, ce se urmăze la oborul Têrgului de afară, să facem chibzuire, cum s'ar cuveni a vinde brutarii pânea la norodul politiei, următorî fiind poruncei Înălțimei tale, ne-am adunat la un loc, împreună cu Dumnéului vel Agă, unde aducînd față și pe cei mai de fruite din isnaful brutarilor, am făcut socotéla ce se vede alăturată, puind atât cumpărătorei grăului la una de frunte, alta de mijloc și alta de códă talerî 58, după cum acum se urmăze vîndarea la Obor, cât și cheltuelile ce merg pe o și la o brutărie lucrînd, alți talerî 45, împreună cu dobînda banilor și cîștigul lor, și făcînd și socotéla grăului din trei chile, măcar că este mai multe oca, umplîndu-se banița numai cu grău, dar noi ne-am pus la socotéla chila po ocă 352 după banița Vistieriei cea cu aiar întocmită de 44 oci, care fac ocă 1056, din care scădînd ocă 105 tărăte, rămîne făină cernută ocă 951, iar pâne cóptă ese ocă 1236, puindu se în spor la dece trei, care aceste ocă ce ese pâne fac dramurî 494.400, și împărțindu-se la parale 4.040, ce fac acei talerî 101 cumpărătorea și totă cheltuiala, afară din talerî 2 vîndarea tărățelor, venea să se vîndă la o para dramurî 122 bez dramurî 1520 ce le mai rămân prisos, dar noi, ca să nu le mai rămăe brutarilor nici un fel de pricinuire, am socotit ca să li se puie nart a vinde pânea la para dramurî 100 și nu se mulțămiră, dicînd că sporesce numai la dece două, și peste cheltuelile acestea să li se scadă și de-ciuiala, la care n'aú nici un cuvânt, pentru că și la trecutul Aprilie, când li s'aú dat iarăși talerî 15, după a lor mulțămită pentru tóte cheltuelile. cum și spor, trebuia să se pue la dece cincî, ca la alte cercări de mai nainte, iar noi le-am pus numai la dece trei, mai hărăzindu-le alte două ocă la dece. Ci de se va găsi cu cale prețul acesta și de către Maria ta, se va da luminată poruncă, ca după acest nart să aibă brutarii a vinde pânea pe dramurî 100 la o para, fiind cu îndestul folos al lor, îndatorindu-se ca să o facă cóptă bina, albă, și pe totă ziua îndestulă de trebuința orașului, iar hotărîrea rămăne la Măria ta.—1819, Septembrie 18.

Barbu Văcărescu, Grigorie Filănescu, Grigorie Băleanu vel Agă.

Nu e lucru curat! Vodă ceruse cișniū, ca să se scaadă pânea. Boerii arată, că se scumpesce și scade grâul și deci e mai bine să rămână prețul actual de 4 parale până la Septembrie.

Cumpărătorea grâului

Taleri

23 Chila mică, întêia,
20 a doua,
13 cea de a treia.

58

45 Se adaogă la fieș-care chilă po taleri 15 pentru toate cheltuelile și câștig.

103

2 Se scade din tărățele ce se vînd.

101

Socotela pâinei

Ocă

1056 Se adună cele cinci chile după banița cinstitei Vistierii, cea cu aiar întocmită pe 44 oca, care o au brutari.

105 Se scade tărățele.

951

285 Se adaogă sporul ce dă, făcându-se pâine cu sincatavasis la 10, 3

1236 ese pâine coptă și fac dramuri 494.400, care analoghisindu-se la 4040 parale, la o para dramuri 122, mai prisosind 1520 dramuri ce nu încap la împărțelă.

*Pitac către boerii cei orânduiești pentru a face cișniū grâului
și chibzuire pâinei cu ce preț să se vință.*

Cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele, Dumnéta vel Bane Barbule Văcărescule, și Dumnéta vel Vornice de țera de sus Grigorie Bălene, i Dumnóta vel Vistiere Grigorie Filipescule, și Dumnéta vel Agă, fiind-că mi-
lostivul Dumneșeu au trimis blagoslovenia sa preste ródele pământului în anul acesta următor spre îndestularea zidirei sale, vremea este acum și datoria ne silesce a face cuviincioșă îngrijire de nizamul pâinei, ce este frîșca hrana norodului, ca nu cumva lăcomia să înduplece bișugul abătînd spre în parte folos cu supărarea obștei. De aceea dar, Dumnévóstră, ca nisce iubitori de patrie, și cu râvna la obștescile folosuri, poruncim Domnia mea, că adunându-vă cu toții la un loc și puind înainte prețul cu care se vinde grâul la tîrgul de afară, să faceți cișni cu chibzuire întrégă și cu cumpănire dréptă, cu ce preț s'ar cuveni ca să se vință pânea pe anul acesta, și să arătați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpd.—1820, Maiu 30.

Cod. XCVI, pag. 151.

În Octombrie 1819 Divanul propune lui Al. Suțu, după reclamațiunea brutarilor, scăderea uiumului ce daă la mori, ca să nu se scumpescă pânea. Domnitorul aprobă ¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, cu toate că pentru prigonirea ce se urmăzeă între Dumnéei Clucerése Elenca Dudeasca cu brutarii politiei Bucurescilor pentru oemul morilor Dumisale ot Vitan, s'a dat porunca Domniei mele prin întirire la anafora Preasfinției sale părintelui Mitropolit și a Dumnélor veliților boeri, în ce chip are a se face urmare, dar fiind că însăși Dumnéei Clucerése prin pitacul Dumisale ce scrie către un Ivancea Stoiciul Gabrovalău care s'a vădut și de către Domnia mea, cere ca să'i plătescă brutarii oem de chilă pe taleri 2, care cerere fiind primită și brutarilor politiei după pliroforia ce ne-a dat, poruncim Dumitale ca de acum înainte să dai nizam așa să se facă urmare cu darea oemului de către brutari, adică câte taleri 2 de chilă după cererea Dumnéei Clucerése, îndatorând pe brutari ca să aibă îngrijire de a măcina zaherea îndestulă pentru îndestularea politiei, tolco pisah gpd. — 1819, Octombrie 7.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 85.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele această anafora a Prea sfinției sale părintelui Mitropolit și Dumnélor veliților boeri o întărim și poruncim Dumitale vel Agă, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde, dând cuviinciosul nizam, ca să îngrijască brutarii a măcina fără zabavă spre îndestularea politiei Bucurescilor. — 1819 Octombrie 3.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 464.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale ce s'a dat prin Dumnélu vel Logofătul de țera de sus, am vădut această anafora a Dumnélu vel Agă i jalba ce au dat opt brutari ai politiei Bucurescilor, ce au clădit de vre-o câțiva ani, adică magazii, ambare și alte trebuinciose meșteșugului lor la morile ot Vi'anu ale Dumnéei Clucerése Elencai Dudeascăi, măcinând zaherea pentru trebuința hranei politiei și că plătea oemul cel orânduit după poruncile stăpânirii, iar acum le cere omul Dumnéei adaos la plata oemului și protosie; așijderea am vădut și alăturatele anaforale cu întăriri domnesce coprindătoare, ca mai înainte da brutarii pentru oem de chila de grău po taleri unul, apoi au rânduit stăpânirea să dea de chilă po parale 30 după prețul grăului de atunci, fiind scump, până când se va face imbișugare la bucate și se va mai esteni prețul lor și atunci să dea brutarii oem făină în natură după vechiul obicei, din cece una. Decă înăcar că la alte mori de pe afara unde nu macină brutarii politiei i prin județe se iea oem mai mult, la unele mori din opt una, la altele și din 7 una, dar acestor brutari fiind-că sunt ai politiei Bucurescilor, găsim

Și la județe se ordonă aplicarea de nart la pâne ¹.

Luminări. In privința indetulării orașului cu luminări de cêră albă și galbenă, aflăm diverse acte :

«Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliților boerî ai Divanului Domniei mele, fiind-că luminările de cêră albă și galbenă este un lucru, cu care se împlinesce trebuința slujbei sîntelor biserici și a sufletescilor porniri ale no-rodului, pentru care fieș-care sêrac este silit de a cumpêra, și fiind-că avem Domnia mea pliroforie, ca amêndouê aceste feluri de luminări se vind cu un nesuferit preț de c. tre cei ce se neguțatoresc cu dênsele; de aceea poruncim Dumnévóstră să faceți cuviincioșa chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vînda ocoa de fieș-care dintr'aceste douê felurimi de luminări și să arêtați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.»—1819, Martie 7.

Cod. XCVI, pag. 22.

Pitac pentru chibzuirea lumînărilor de cêră galbenă și albă.

Preaosfinția ta părintele Mitropolit și Dumnévósta cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele, cu tôte că pentru lumînările de cêră albă și galbenă, de la 7 ale trecutului Martie, prin domnescul nostru pitac vi s'aî poruncit, ca să faceți chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocoa de fieș-care dintr'aceste douê feluri de lumînări, ca să dăm și Domnia mea cuviincioșa hotărîre; dar fiind-că până acum nici o urmare nu vedem, de aceea poruncim, ca adunându-vê cu toți la un loc fără de zăbavă, și vêdênd și coprinderea domnescului hrisov, ce are biserica de aici a 40 mucenici, pentru lumînările de cêră albă, să faceți cuviincioșa chibzuire cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocoa lumînărilor de cêră albă și osebit cele de cêră galbenă, să arêtați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Iunie 8 ².

cu cale să li se facă musaadea a da oem din dece una, însă fîină în natură iar nu în banî, iar hotărîrea rămîne la Mária ta.—1819, Octombrie 4.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vorni; Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filănescu vel Logofăt, Constantin Filănescu vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Constantin Goleșcu vel Logofăt, Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofăt.

1. S'aî făcut volnicii cu idiclii către Ispravnicii cu alți boerî pămêntenî și cu idiclii să pne nart la pâne și carne pe la orașele din 12 județe bez 5 județe ot prestê Olt.—1819, Maii.

Cod. XCVI, pag. 37.

2. *Pitac către Părintele Mitropolit i către Dumn'lor boerî veliți și către Dumn'lu vel Vistieru, a face chibzuire pentru lumînările de c'ră galbenă și albă cu ce preț să se vîndă ocoa.*

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevo l i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Preaosfinția ta Părinte Mitropolit și Dumnévóstră cinstiților și credincioși veliți boerî ai Divanului Domniei mele împreună, și Dumnéta vel Vistiere,

— Menționăm contractul a 9 făclierii, să facă luminări bune de cêră galbenă, de la 1819 Noembre 15 la 1820 Noembre 15, cu pecetea pe luminările ce lucrêză. Ei dobândesc «protimisis», împreună cu Riga Zisul, cel ce are fabrică de luminări albe, a cumpêra ei întèiu cêra că le trebuie pentru Bucuresci¹.

— Se decide că oca de luminări va costa 8 taleri.

— Riga Zisul primesce fabrica Episcopiei Râmnic de la biserica 40 de de sfinți, cu monopolul luminărilor albe, cari vor costa oca taleri 9.

Bisericei, poprietara fabricei, se lègă a-î da câte 100 oca luminări pe an în natură.

Iw Alexandru Nicolae Suŭ Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite și credincios boerul Domniei mele, Dumnéla vel Agă, fiind-că pentru luminările de cêră albă, i luminările de cêră galbenă după nizamul ce s'aũ dat cu sfat de obște s'aũ hotărit, ca pe un an întreg, de la 15 ale lunei Noembrie până la anul viitor iarăși Noembrie 15, Riga Zisul fabrica luminărilor de cêră albă după ponturile ce s'aũ legat a le păzi, care ponturi prin cartea ce i-am dat la mâuă le-am întărit, așijderea și luminările de cêră galbenă, s'aũ făcut isnaŭ cu staroste iarăși prin ponturi, cărora prin osebită cartea Domniei mele ce le-am dat și lor le-am întărit, și fiind-că sunt legați ca să fie luminările de cêră curată făr' de nici un fel de altă amestecătură, să aibă îndestulare pe cât este trebuința politiei, puindu-și fieș-care pecetea sa la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să puŭe fieș-care luminărar atât în condica divanului, i în condica sfintei Mitropolii, cât și în condica

fiind-că aũ sosit vremea a se chibzui prețul luminărilor de cêră galbenă și albă, ce este un lucru, cu care se împlinesce trebuința slujbei sfințelor bisericii și al sufletescilor pomeniri ale norodului, pentru care fieș-care sêrac este silit de a cumpêra, și fiind-că avem Domnia mea pliroforie, că amêdouê aceste felurimi de luminări se vînd cu nesuferit preț de către cei ce se neguțătoresc cu dênsele; de aceea poruncim, ca adunându-vê cu toții la un loc fară de zăbavă, și vèdend și copriuderea domnescului hrisov, ce are biserica de aici 40 de mucenici pentru luminărară de cêră albă, să faceți cuviincioșă chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vinđă ocoa luminărilor de cêră albă și osebit cele de cêră galbenă, și să arêtați Domniei mele prin anafora. — 1819, Septembrie 15.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 76.

1. Pag. 185. (Pecetile făclierilor sunt puse în originalul act).

Agiei, ca ori când se va ivi luminări cu pecetea sa a avea amestecături, iar nu curate, să fie osândit și judecat, a cărora vinđare de luminări s'an hotărît a fi cu nart, însă luminările de cêră albă ocoa po talerî 9 și ocoa de luminări de cêră galbenă po talerî 8, ferindu-se de a se face înșelăciune la norod, nici a lua preț mai mult de cât nartul, nici a da lipsă în dramuri. De aceea poruncim Dumitale, ca să aibă îngrijire a se păzi dreptatea obștei și a se face vinđarea după nart, cum și de a nu se pune în luminări vre-o amestecătură, seau a fi lipsă de luminări în politie, fiind acêsta datorie a Dumitale a priveghia spre a se păzi, lângă care și la altele caie se coprink în cartile Domniei mele ce li s'au dat spre paza dreptăței și a lor pentru cumpêratul cerei, când se vor arêta la Dumnêta să li se facă ajutor și înlesnire la acelea câte vor privi la zzbîtlăcul Dumitale spre a se păzi ponturile ce prin cartea Domniei mele s'au întocmai, tolco pisah gpd.—1819, Noembrie 15.

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 101.

În 17 Noembrie 1819 se dă voie unui nou venit la Bucuresci, să facă liber luminări de seă, «pentru că scie meșșugul lucrărei luminărilor de seă cu multă oșebită curățenie la fatura (фактура) lor de cât lumânările ce le fac luminărilor Bucurescilor și cu atâta lucș frumôsă arderea lor, în cât și vremea depărtêză cu mai multe cêsuri, pe lângă asemănarea *formei* luminărilor din têrg.» Vodă đice, că de acêsta s'au încredințat însuși¹. Totuși continuă a se fabrica luminări de seă și săpun și după metoda vechiă².

1. Cod. XCVIII, pag. 184—185.

2. *Pitac către vel Agă pentru nartul luminărilor de seă și săpun.*

Cinstite și credincios boerale al Domnie mele, Dumnêta vel Agă, fiind-că vinđarea luminărilor de seă, i a săpunului celui mai bun ce se numesce de Têrgoviște, cu chibzuirea Dumnêlor veliților boeri ce prin anafora ni s'au arêtat și cu domnêscă nôstră hotărîre s'a aședat a se urma pe curgêtorul an ce se începe de la 20 Octombrie 1819, pâna la 20 ale viitorului Octombrie 1820, după prețul cel hotărît, adeca ocoa de lum nări de seu po parale 62, după cum au fost și în anul trecut și ocoa de săpun de Têrgoviște po parale 56, proprindu se cu totul a nu se mai lucra săpunul cel mai prost, ce se numesce cialcama, ci să se lucreze și să se vinđă numai cel de Têrgoviște. Poruncim dar Dumitale, ca să facă acest nizam cunoscut cu pristav la tótă obștea po'itiei Bucurescilor, spre a le fi și prețul sciu' tuturor, avênd și Dumnêta mare îngrijire cu privighere necontentită, de a nu mijloci vre-un fel de vicleșug și catahrisis la acest folșitor obștei nizam, macar cât de puțin, atât cu vre-o amestecare la facerea acestor două trebuinciôse lucruri, cât și la vinđare cu lipsă la dramuri, căci atunci Dumnêta vei avea a dă rêspons ca un neîngrijitor la neapêrata Dumitale datorie, i saam receh ppd.—1819, Octombrie 12.

(pecetea gospod.)

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 88.

Pescari. Breasla pescarilor s'aũ jãluit, cã unii pescari nu trag carele lor cu pesce și raci în ulița Pescãriei, ci prin alte strade și prin mahalale. Vel Aga, în August 1820, propune lui Vodã, sã fie obligate tôte carele cu raci și pesci a veni în pescãrie, sub cuvint cã se îmbulzesc ulițele de la mahala, când se adunã ómeniĩ la carele de pesce și-ĩ calcã calescele și carele, și cã pescele stricat dãunẽzã sãnẽtatea publicã, etc ¹.

Iw Alexandru Nicolae Suŭu vovod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnẽta biv vel Logofete epistatule al Agiei, cu acest Domnesc al nostru pitac, se face Dumitale sciut, cã dupã contractul ce aũ dat în vistieria Domniei mele, epistatul vîndãrei lumînãrilor de seũ, i a sãpunului de țera cel bun de Tõrgoviște, s'aũ hotãrit de cãtre Domnia mea prețul atãt al lumînãrilor, cãt și al sãpunului, cum sã se urmeze vîndarea lor pe acest urmator an cu începere de la 20 ale trecutului Octombre, adecã ocoa de lumãnãri de seũ po talerĩ 58, ce vine cãte 4 parale prețul mai scãdut decãt în anul trecut, ce se vindea cãte 62 parale ocoa; așijderea și ocoa de sãpun sã se vîndã po parale 52, adecã 6 parale mai jos decãt se vindea an; acẽstã milostivire am fãcut Domnia mea cãtre tot norodul aceștii politii, numai ca sã se folosescã și sã rãmãe mulțãmiți. De aceea, poruncim Dumitale sã faci prețurile acestea sciute în tot coprinsul orașului, prin strigare de pristav, ca sã scie vînzãtorii cum sã vîndã, și cumpãrãtorii cum sã cumpere, incredințãndu'ĩ cã cel ce va îndrãzni peste prețurile acestea a vinde, se va pedepsi negreșit și vînzãtorul și cumpãrãtorul. avẽnd și Dumnẽta datornica îngrijire, de a se pãzi nizamul acesta întocmai fãrã strãmutare; tolco pisah gpd.—1820, Noembre 4.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofõt. Biv vel Stolnic.

Cod. XCVI, pag. 194.

1. Sigiliul original al lui Riga.

Iw Alexandru Nicolae Suŭu vovod i gospodar

Cu cale fiind anafoiaoa acẽsta a Dumnẽlui vel Logofõtul de țera de sus, poruncim Dumnẽvoștrã Ispravnicilor ai județului, sã faceți urniare întocmai, precum mai jos se cuprinde. — 1819, Iunie 6.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofõt.

Cod. XCII, pag. 136.

Prea Înãlțate Dõmne.

Dupã luminatã poruncã Înãlțimei tale, ce mi se dã la acẽstã jalbã a pescarilor din Bucuresci, ce aduc pesce aici, fãcẽnd cercetare, am vẽdut cã arẽtarea lor este cum cã aduc pesce de la Cãrcinov și de la Casciõra și de la Turtucaia, și mai înainte la drum n'aũ fost supãrați de cãpitanĩ, iar acum cãpitanul ce se aflã la Oltenița le ia de fieș-care cãrușã cãte un leũ, cum și beșlii asemenea le ia iarãși cãte un leũ, și la beșlii mai înainte da cãte dece parale, iar la cãpitanĩ n'aũ avut obiceiul sã dea nimic, și dacã se împotrivesce vre-unul din pescari a nu da cãpitanului un leũ, il opresce și cu necinste iĩ

Din județe avem de amintit două casuri care ating indestularea publică. Primul este din Maiu 1899. Pece măcelari de la Pitești sunt abuziv opriți de ispravnicii de a-și exercita meseria, pentru că n'a-ș voi să vină ocaia de carne pe 16 parale. Acum primesc și cer in-voirea de a tăia carne. Domnitorul incuviințează cererea lor ¹.

ia leul, cerând ca nu numai să fie opriți de această luare, ce încă să le și împlinescă ce le-a i luat. Deci, fiind-că de acest fel de luări sunt opriți și neferii, beșliii și căpitani și toți alți slujbași, pentru care și porunci strașnice ale Măriei tale sunt date către Dumnelor Ispravnicii județelor, ca să nu îngă-duiască pe nimenea a lua cât de puțin, nici de la pescari, nici de la buți cu vin, i rachiū, nici de la alte mărfuri, căci singuri Dumnelor se vor învinovați, găsesc cu cale, să fie luminată porunca Înălțimei tale, că Dumnelor Ispravnicii județului, să cerceteze această cu scumpătate și ceea-ce se va fi luat de numitul căpitan, i de neferii zabiților, nu numai să le împlinescă cu cheltuiala ce li se va fi pricinuit, ci încă să înștiințeze Măriei tale dreptul adover, cum au îngăduit împotriva poruncilor Măriei tale a se face acest fel de urmări.—1819, Iunie 3.

Vel Logofăt.

1. *Iw Al. N. Suțu Voevođ i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face printr'această anafora Dumnelui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Domnia mea, Domnevóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmăre întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 14.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 63.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la această jalbă a 10 măcelari de la Pitești sud Argeș, făcând cercetare, arăt Înălțimei tale, că plân-gerea lor le este, cum că atât părinții lor cât și ei s'a-ș aflat măcelari la acest oraș, iar acum la sfintele Pasci chiămați fiind de către Dumnelor boerii ispravnicii li s'a-ș dis a vinde ocaia de carne po parale 16 și Dumnelor ispravnicii ne-primind i-au îndatorit de i-au dat și zapis, sub iscaliturile lor, ca să nu mai vândă ei carne, în urma cărnii zapis ved că un Arghir împreună cu Ioniță vâtaful, ce s'a-ș iscălit și el la zapis, vând carne ocaia pe parale 16, iar ei sunt popriți, rugându-se a fi slobođi și ei de a vinde cu acest preț de parale 16 ocaia de carne, ca să se pótă chivernisi și a se ajutara, aflându-se ómenii scăpătați; care arătare a lor de va fi adevărată au dreptate la cererea ce fac, pentru care găsesc cu cale, să fie luminată porunca înălțimei tale către Dum-nelor ispravnicii județului, ca de este precum arată, să le dea negreșit slobo-đenie a vinde și ei carne cu prețul ce vind acei doi, ca să fie totdeauna indestulare, iar de este pricina într'alt chip, să înștiințeze măriei tale adevărul cum este.—1819, Maiu 7.

Vel Logofăt.

Al doilea cas este următorul :

Oamenii și mueri care fac pâne în Târgu-Jiului se jăluiesc, că ispravnicii le-au luat 120 de taleri cu nume de avaeț, pentru că scot pâne «âmbland a le face obiceiă, care ei până acum n'au avut» precum și vameșii le ia vamă de cuptor câte 7 pâni pe fie-ce ăi. Marele Logofăt George Filipescu, în 23 Noembrie 1819, propune lui Vodă, ca ispravnicii să întorcă banii luați cu nume de avaeț, precum și vameșii, căci după ponturi vamă la pâne nu este.

Domnitorul aprobă propunerea ¹.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voievod i gospodar zeme Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anoforaoa ăceșta a Dumnélui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Dumnévóștră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Decembre 1.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cond. XCV pag. 19.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acéșta jalbă a câți-va ómenii și mueri, cari fac pâne la orașul Târgu-Jiului din sud Gorj, făcând cercetare vėquiă că jalba lor este cum că Dumnélor ispravnicii dintr'acel județ le-au luat taleri 120 cu nume de avaeț pentru că ei scot pâne, âmbland a le face obiceiă care ei până acum n'au avut, precum și vameșii le ia vamă de cuptor câte 7 pâni pe fieș-care ăi, rugându-se ca nu numai să fie apėrați de acestea, ci încă Dumnélor ispravnicii să le întorcă înapoi acei bani ce le-au luat, cum și pe vameși să-i înfrăneze a nu-i mai supėra de vamă pentru pâinea ce scot și să le întorcă înapoi ceea-ce le va fi luat rău. Decă, fiind-că acest fel de luări nedrepte sunt cu totul ridicate cu porunca Măriei tale a nu mai fi, cum și vamă la pâne nici că-au fost vre-odată, nici că este, ci vameșii are să ia deciuală de la zaherea când se aduce prin târguri, iar ceea-ce cumpără locuitor de la locuitor pentru hrana lor prin sate, de vamă nu au să se supere, iar la zaherea de alișveriș de va fi vinđătorul privileghiat vama să o plătescă cumpėrătorul; pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumnélor ispravnicii, județului ca să le întorcă înapoi negreșit ceea-ce le-au luat cu nume de avaeț, iar de altă parte să dea nizam vameșilor, a nu mai supėra pe jăluitorii împotriva ponturilor vămii îndatorându-i a întorce înapoi ceea-ce va fi luat rău, apărându-i și de acum înainte de acest fel de luări și jafuri nedrepte, că vor cădea la învinovățirea aceea ce prin poruncile Măriei tale sunt hotărâți.—1819, Noembrie 23.

Gheorghe Filipescu vel Logofăt.

În 26 Ianuarie 1820, Barbu Văcărescu, vel Vornic, propune înființarea la Craiova a unei Epitropii, compusă din Episcopul de Râmnicul Vâlcea, Caimacamul Craiovei și divaniții, cu doi casieri. Această Epitropie va avea grija podurilor (pavelelor) și a scôlei, cu din venitul făcut prin prelevarea unei taxe de 2% din lefii slujbașilor Craiovei și cu un «irat» de la monastirea Obedeanu¹.

1. Vezi cod. XCV, pag.

În Alexandru Nicolae Suțu. Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnului cinstului și credincios boer al Divanului Domniei mele, Barbu Văcărescu, vel Ban și cunosându-se asemănată obșteșcii chibzuirii și întocmită cu bune alcătuirii întru folosul și binele orașului Craiovei, o întărim Domnia mea și poruncim ca întru toate întocmai să-și aibă urmarea, pentru care poruncim Domnia mea și Dumitale, vel Logofete de țera de sus, ca să se facă porunca Domniei mele către Dumnului Caimacamul Craiovei i către Dumnelor boerii Divanului de acolo, asemănată acestor chibzuirii și arătătoare de buna voință ce avem Domnia mea și asupra întregimei stărei acestui oraș, care se va trămite dimpreună cu această anafora ce s'au întărit și de către Domnia mea.— 1820, Ianuarie 27.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. XCV, pag. 190.

Prea Înălțate Dômne,

În obșteasca anafora ce s'au arătat Măriei tale pentru întocmirea venitului podurilor se coprinde și un venit de 5.514 taleri pe an pentru politia Craiovei, începându-se acest venit de la Decembrie trecut cu lăt 1819 și alcătuit din poprirea de câte 2 parale la leu de la toate lefii Craiovei și iarăși din poprirea de câte 2 parale la lei de la simbriile Ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, pentru care se vorbesce, că din lefi poprindu-se aici la Casa lefilor cum și cei diu simbrii la Vistierie să se dea prin orânduiala de la județul Doljului în primirea celor ce se vor orânduia Epitropii, cei din lefi la sfârșitul fieș-căreia dimini, și cei din simbrii la începutul fieș-căreia seme, și dintr'acești baui scoțându-se mai întâiu ceea ce se da și până acum în trebuința politiei, câți vor rămânea să se strângă și să se înmulțescă din an în an și prin crescere de dobândi, ca printr'aceștia să se facă și podurile cele mari ale Craiovei, cu cumpărătoare de materialuri și cu plată de meșteri, fără de a mijloci vreodată havalea, sau vre-un fel de podvadă asupra locuitorilor țărani, ca din slujba'mi datorie împlinind arăt Măriei tale urmarea ce au fost până acum la lefii Craiovei și cele ce am chibzuit că s'ar cuveni să se întocmescă, după glăsuirea nizamului, ce se cuprinde în mai sus numita anafora să poprască până acum pe fieș-care diminie diu lefii Dumnului Caimacamului Craiovei i a Dumnelor boerilor divaniți de acolo și a judecătorilor de la două Departamenturi po taleri 289, socotindu-se câte două parale la leu, cu iratul monastirei Obedeanului se dau dar-ăliilor școlei și la vre-o câțva ucenici.

Igienă, spitale, medici —Încă tot este grijă de ciumă sub Al. N. Suțu. Una din îndatoririle noiei Case de privighere este tocmai de a împedica ivirea din nou a acestor epidemii.

Acum după alcătuirea obșteșcei chibzuirii urmază, ca toți banii ce se string pe toate diminiile, adică de la toate lefii de acolo fără osebire și de la toate simbriile Ispravnicilor și a sameșilor, să se adune în sumă de 5.514, după cum se arată mai jos cu socoteia anume și scădându-se dintr'aceștia taleri 1.734 pe an, adică cei câte taleri 2×9 ce se popria până acum pe diminie, după cum se vorbește mai sus, rămâne venit al *podurilor* celor mari de acolo, taleri 3.7×0 într'un an, (ori mai mult sau mai puțin, după alcătuirea lefii ce vor curge pe fieș-care diminie) așa dar întru stringerea acestui venit și întru a sa economie am socotit să se întocmească o Casă în orașul Craiovei, sub îngrijirea de Epitropi, a căreia urmare să fie după chipul ce mai jos se arată.

1) Să se orânduiască Epitropi acestei Case *Sfinția sa Episcopul Rômnicului, păstorul Eparhiei. Dumnélui Caimacamul după vreme și Dumnilor boerii divaniți*, sub cari să fie și casieri Dumnélui Clucerul Băluță și Dumnélui Chir Hagi Ianuși.

2) Acești casieri să fie datorii a stringe banii atât cei ce li se vor da prin orânduie de aici pe fieș-care diminie și de la Casa lefii și de la Visterie, precum s'aș dis, cât și cei de la iratul monastirei Obedeianului și de câte ori vor primi, să fie datorii a raportui Epitropilor, ca să fie sciință totdeauna câți bani se află la Casă.

3) Dintr'aceste primiri scădându-se și dându-se prin scirea Epitropilor după trebuințele ce vor fi la *cheltuelile școlei*, precum s'aș urmat și până acum, adică și cei de la iratul monastirei Obedeianului și câte taleri 289 la o diminie din banii lefii cei ce vor mai rămânea iarăși prin scirea Epitropilor să se păstreze după cuviință și nefind trebuineioși să se dea la dobândă cu bună siguranță și prin trecere de vreme și cu adaosul dobânzei să se înmulțescă în câtă sumă va fi prin puțință.

4) Acești bani să nu se mai cheltuiască la nici o altă trebuință, decât la *facerea acelor două poduri mari* din nou când va fi trebuință, cât și la a lor meremeturi.

5) Orânduieii casieri, la fieș-care 6 luni, să fie datorii a așterne socotela, și a o arăta epitropilor prin înfățișare de bune dovești, atât asupra primirilor, cât și asupra cheltuelei, și Epitropii vădându-o și găsindu-o întocmai adevărată, să o iscăliască în două cataste, asemenea, din care unul să stea în păstrare la Casă, și altul prin Banie să se trimită aici, ca să se vadă și de către Măria ta.

6) Tot acești casieri să fie răspunzători, când vor lipsi cevași bani dintr'aceste primiri, ori din cei ce se vor da la dobândă, când nu se vor sigurifsi, după cum se cade, precum s'aș dis. să arătându-se cheltuiți la vre-un alt condei, iar nu în facerea și meremeturile acelor două poduri mari.

7) Epitropii pe lângă această *îngrijire a școlei* și a numitelor două poduri să fie datorii, ca pe unde vor fi locuri băltoase, să îndatoreze pe stăpâni acelor locuri, să facă poduri de a lor cheltuială, fieș-care după suma stănjiniilor ce va avea în fața uliței, și cu acest mijloc să și aibă totă politia, drumuri bune și cuviincioasă curățenie. Ci găsindu-se cu cale și de către Înalta înțelepciunea Măriei tale, orânduiala ce mai sus se arată, vei bine voi Înălțimea ta, să dai

La 22 Iulie 1820, Boerii de la Casa de privighere (*astinomie*), cer lui Vodă Al. Suțu, pedepsirea unui Gheorghe Ceprazaru ce aș tăinuît în casa lui de o săptămână, un om bolnav de friguri și nu

luminată întărirea Măriei tale, la acéstă plecată a mea anafora, care după ce se va trece la condica Logofetiei Divanului Măriei tale, să se trimită la Craiova, însoțită și cu osebită luminată poruncă a Măriei tale, ca pe de-o parte, să rămăe a sta acolo în păstrare, iar pe de altă parte să se pue în lucrare, cele ce cu bună întocmire, s'au alcătuit pentru folosul și binele orașului Craiovei, iar hotărîrea desăvârșită, rămăne la drépta judecată a Înălțimei tale. — 1820, Ianuarie 26.

Barbu Văcărescu vel Vornic.

Socotéla veniturilor podurilor Craiovei în curgere de un an întreg.

Taleri		Taleri
44.280	din lefile Craiovei, însă :	
7.380	pe Decembrie 1819, și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte două parale la leu, fac baiii ce inpotrivă se arată, urméză a se da la sfîrșitul lui Ianuarie 1820 . . .	369
7.380	pe Februarie și Martie 1820, ipac la sfîrșitul lui Martie	369
7.380	pe Aprilie și Maiu, la sfîrșitul lui Maiu	369
7.380	pe Iunie și Iulie, la sfîrșitul lui Iulie	369
7.380	pe August și Septembrie, la sfîrșitul lui Septembrie .	369
7.380	pe Octombrie și Noiembrie, la sfîrșitul lui Noiembrie .	369
44.280		2.214
66.000	din simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, însă :	
11.000	pe Decembrie 1819, și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte 2 parale la leu, fac baiii din potrivă, și se vor da cu orăduială, în luna lui Decembrie . .	550
11.000	pe Februarie și Martie 1820, în Februarie	550
11.000	pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	550
11.000	pe Iunie și Iulie, în Iulie	550
11.000	pe August și Septembrie, în August	550
11.000	pe Octombrie și Noiembrie, în Octombrie	550
66.000		3.300
11.028	se scade acei ce sunt hotărîți pentru cheltuelile școlelor po taları 289, la o diminue.	
	Adecă treî miî șeapte sute opt decî, rămăe ai podurilor . .	3.780

Carte către Dumn'ul caimacamul Craiovei i boerii veliți de acolo, pentru întocmirea ce s'au făcut, a două poduri mari de acolo.

Ciustite și credincios boerule Domuiei mele, Dumnéta biv vel Spătare, Gheorghe Suțu, Caimacamule al Craiovei i Dumuévóstră boerilor divaniți de acolo, sănătate. Vă facem Domuia mea în scire, că dupa obștêsa chibzuire ce s'au făcut pentru cea de acum înainte, buna întocmire a podurilor celor mari ot orașul București, scaunul Domuiei mele, fără a mai mijloci cătuși de puțin

l-au declarat la vătaful ce ȕilnic cercetéză casele. Acéstă pedepsire o cer ca *pildă* pentru alții. Vodă le dă voie să-l pedepsescă cum vor crede.

Grija de a nu se introduce in țără iarăși ciurma din Turcia, face ca să se dea pitace de impunere de carantină, la toți neguțătorii cari vin de peste Dunăre. Acéstă măsură este incunosciințată consărilor rusesc și austriac, cari nu au nimic de ȕis contra, ba publică încă către sudiiți lor, să se supună măsurilor de apărare de ciumă ¹.

havalea in țără, luându-se cuviincioșele măsurī, și asupra rugăciunei ce ni s'au arătāt de acolo, prin anafora s'ai făcut asemenea îngrijire, și pentru două poduri mari ce sunt și la acel oraș al Craiovei, întocmindu-se osebit venit, ca să se pōta face, și a se mēre netisū totdeauna după cererea trebuinței, fără cătuși de puțină sarcinā a locuitorilor țărini, și după tōte chibzuirile ce s'au făcut, ni s'ai arătāt, prin anafora de către Dumnelui vel Banul, bunele alcătuirī ce ai chibzuit Dumnelui intru păzirea acestui nizam, care primindu-se și de către Domnia mea, s'ai dat domnescă nōstră iutārire, in'ru tōte asemenatā. Decī trimițendu-se Dumnevōstră, acéstă poruncă a Domniei mele, împreună și numită anafora a Dumnelui vel Banul, întărită cu domnescă nōstră pecete, poruncim Domnia mea, ca să se citescă in Divan, in auȕul tuturor, după care înțelegānd cu toți, bunele cugetari ale Domniei mele, și pārintescă îngrijire ce am bine-voit Domnia mea. să avem și pentru buna stare, și curățenia aceluī oraș. să cunoscă cu toți, câtă datorie au, să inalțe glas de rugăciune, către milostivul Dumneȕei pentru a nōstră bună petrecere și invitare pentru asemenea bune lucruri, iar după acēsta, atāt anaforaoa, cāt și acēsti carte a Domniei mele, trecāndu-se in condica Episcopiei și a Divanului de acolo, pe de o parte se vor da să stea in păstrare la orānduiți casieri, ca o legiuire folositōre și vrednică de vecinica păstrare, iar pe de altă parte, se vor pune in lucrare, câte s'au hotărīt, avēnd și pazirea și îngrijirea cu tōtă scumpătatea, ca să se cunoscă in faptă, și rodirea acestui bine, după care să fie lāudați și toți cei ce'l vor săvēși după cuviiță, și intōmai după buna hotarire a Domniei mele. și fiți sănătoși — 1820, Ianuarie 27.

Cod. XCVI, pag. 121.

1. Cod. C, pag. 263—264.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscae.

Cinstiților și credincioși boerilor Domniei mele, Dumnevōstră efortilor ai Astinomiei, la panighiurul ce se face la Ogiungiuveiu in țera turcescă, după sciința ce avem, se adună omeni din multe părți, iar mai ales din părțile țerei turcesci, și fiind-că la Andrianopole și la Filipopole, se aude de năprasnica bōlă a ciumei nu este indoială, că din pricina adunārei ce se va face la numitul tērg, pōte să se întindă molevma și până acolo, la acel panighir; fiind ca ai mers și din neguțătorii bucureșteni, de trebuință este, ca la întōrcerea lor să li se orānduiască lăzāret, spre lipsirea de orī ce bănuială, ca nu cumvași ferescă Dumneȕei, din neingrijire, să se întēple vre-o molevmă și a ic

Asemenea măsuri constau în lazaret de trei zile la fruntarie și alte șase zile lângă București, înainte de a intra în oraș.

În țară; de aceea dar, după neadormita îngrijire și privighere ce avem întru toate câte privesc spre ocrotirea supușilor noștri de orî ce bîntuire, poruncim Dumnévoastră, ca pe la schelile acelea pe unde se socotesc întorcerea lor, cum la Zimnicea, Daia și Oltenița, să orînduiți câte un om vrednic, carele dimpreună cu căpitanul mării să stea acolo napristan și pe toți acei neguțători ce vor veni din ceea parte, atât pe pămîntenî, cât și pe alții din țera turcească, cari vor veni dincóce în țară, să 'i poprască acolo a face lazaret de 3 zile, în care soroc, să se aerisescă bine, atât ei, cât și mărfurile lor, precît se va putea, iar după împlinirea sorocului să 'i slobodă a veni încóce, dându-le omul Dumnévoastră rîvaș la mîna, coprinďetor de cãți ómenii anume s'au slobodit de la lăzăret, cu ce fel de mărfuri și în câte vase, dîr să nu le dea drumul de acolo singuri, ci dimpreună cu fieș-care ceată de slobodiți să orînduiască și câte un slujitor, sea'i doi din slujitorii căpităniei, după cum va fi suma ómenilor, fiind-că pentru acesta s'au dat osebită porunca Domniei mele, și către Dumnélui vel Spătarul, ca să indatoreze pe căpitaniî de margine, a fi împreună lucrători și cu urmare întru toate la câte i se vor arêta de către orînduitul Dumnévoastră, că este trebuință a le săvêrși el; s'au dat asemenea porunci și către Dumnélor ispravnicii județului i către zabit, ca să se afle cu aceeași urmare și îngrijire, spre paza și îngrijirea lăzăretului, iar cei veniți din ceea parte, pentru care s'au dis mai sus, după ce se vor slobodi de la lăzăretul cel de trei zile, nu sunt volnicî ca să între în București, ci slujitorii aceia de căpitănie, ce se vor orîndui a veni împreună cu dênșii, să 'i tragă drept la via Dumnélui Postelnicului Lordache Vlangali, ce se află aprópe de Văcăresci, unde este loc cu împrejmuire, larg și cu odăi de odihnă și acolo deschizându-li-se mărfurile prin îngrijirea altui deosebit epistat, ce trebue să aveți Dumnévoastră, să se întinďă și să se aerisescă bine, atât mărfurile lor cât și ei, unde să saďă 6 zile întru acest fel de curățire, fără a fi slobodi ca să iasă de acolo vro-unul afară, sea'i să aibă amestecare ca cu niscare-va alți ómenî de afară, iar după împlinirea de 6 zile, să aibă voie ca să între în politie; întocmai dar să urmați Dumnévoastră, că așa este porunca Domniei mele, tolco pisah gpd. — 1820 August 29.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 181.

Către cinstitul consulat gheeneral al Rosiei, de la Logofeția mare a țerei de sus

Prea Înălțatul nostru Domn, priveghind apururea pentru ocrotirea supușilor Înălțimei sale de orî-ce bîntuire, a'i grijit din vreme a da cuviinciosul nizam prin porunci gospod. (al căruia copie se alătură) și pentiu neguțători cu marfă i alți, ce se vor întorce de la panighirul Ogiungiuvei, în ce chip să se curățe, pentru bănuiala ce se arde, ca să nu aducă molevmă primejditoare aici în pămîntul țerei. mai jos iscălitul am cinste a face această arêtare din poruncă prin alăturata copie, către cinstitul general Consulat, ca să se facă

Cu referință la spitale. — In Septembre 1819, Alexandru Suțu dă Carte domnască spitalului din Sfinta Vinerea, scutind în favoarea lui

sciut supușilor autocratoriei rusesci, această folositoare punere la cale pentru mântuirea obștei, așteptând cu cinste răspuns de primirea acești însciințări. — 1820, August 30.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 182.

Asemenea notă cu copie după pitac s'au trimis și la aghenție.

Către cinstita mare logofetie de țera de sus.

Am primit la chesaro-crăiasca agenție, cu cinste, nota cinstitei mari logofetii de la 30 ale eșitei luni August anul curgător, ce din porunca Înălțatului Domn au trimis'o aghenției dimpreună cu copie de pitac Domnesc, ce s'au dat pentru îngrijirea de întâmpinare, a nu se aduce și aici vre-o molevmă primejdiosă, cu întorcerea de la bălciul Ogiungiuvei, atât celor duși cât și mărfurilor lor, și ne fiind aghenției alta decât a lăuda această grabnică îngrijire ce au făcut'o stăpânirea obștesce, pentru nebântuirea și folosul tuturor, iată au și făcut, după cerere, alăturata poruncă către toți acei sudiți chesaro crăesci, ca prin Dumnélor numiții să se trimită la acele locuri de trebuință, poruncitoare fiind, precum se va vedea, de a fi întocmai și ei următori acești bune de izbavă orândueli, ce au bine-voit Inalta stăpânire de a îngriji, de care nu lipsi aghenție cu prietenesc răspuns, către cinstita mare Logofetie. — 1820, Septembre 1.

Iscălitura aghentului, Fleișacar.

Cod. XCVI, pag. 182.

De la chesaro-crăiasca Aghenție din principatul Valahiei, către toți sudiții chesaro-crăesci și crăesci Britanicesci.

Poruncă

Fiind-că după nizamul ce au dat Inalta stăpânire aici pentru cei ce se întorc de la bălciul Ogiungiuvei din țera turcăscă, prin care vor fi și uniți supuși altor străine puteri, ca pentru nu cumva cu întorcerea lor și a mărfurilor viind în Valahia, ne făcându-se cuviincioasă îngrijire cu aerisitul și ținerea de lăzăret, să se întemple de a se aduce vre-o molevmă de primejduire și aici în țară, s'au făcut orânduela ca pe la schela unde vor veni din țera turcăscă aici în pământ, să se oprască în orânduitele locuri, să facă lăzăret de trei zile, să se aerisască atât ei, cât și mărfurile pre cât le va fi prin putință, apoi de acolo cu om într'adins orânduit fără de a fi slobozi de a intra în București, să se tragă drept la via Dumnélui postelnicului Iordache Vlangali (apropo de monastirea Văcăresci), unde să întindă și să se acrisască atât mărfurile cât și acoi veniți șădând lăzăretul încă zile 6 fără de a fi slobozi a eși vre unul de acolo afară; și așa după împlinirea și acelor 6 zile este a fi slobozi de a intra în politie. Ci dar făcându-se cunoscată tuturor sudiților, această de fo'os obștească îngrijire din partea stăpânirii, li se poruncește acelor sudiți strașnici

pe un brutar de dădii și prăvălia lui de fumărit și dările ce dau alți brutari, cum și de *ploconul* vătafului ¹.

În 12 Septembrie 1819, Al. Suțu reinnoesce hrisovul dat de Caragea spitalului înființat sub domnia lui Moruzi, după dieta Păhărnicesei Maria Mănăilăscă, pe moșia sa din județul Buzău ².

ca întocmai și ei sudiții să fie următorii aceștii orândneli și povețe din partea orândniților, ce se coprinde în pornicile Domnesci, ce s'a'i dat, fiind și tnturora și lor de nebântuire și cumplit folos acosta.—București, 1820, Septembrie 1.

(pecetea Aghenției)

Cod. XCII, pag. 183.

Trecută în condică de Manolache Furcă

1. Cartea bolnavilor de la Sfinta Vineri

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnăscă noastră carte bolnavilor saraci ce se află la spitalul de la Sfinta Vineri, din orașul București, ca să aibă volnicie printr'acastă carte a Domniei mele, să fie un brutar. anume Nicolae Adam, la pătăria ce a'i săracii acolo la Sfinta Vineri, care om să fie în pace și ertat de dădiile ce es de la Visterie, preste an în țără și pe tîrg, de nici unele supărat să nu fie, așijderea să fie prăvălia apărută de fumărit și de alte angarii ce dau alți brutari și de ploconul Vătafului, pentru că această milă au avut-o săracii din vechime, prin cărțile fraților Domni, de mai înainte, precum din cartea selefului nostru, Ioan Vodă Caragea, ce o vedum cu lăt 1813 Februarie 10, ne-am adevărit. Deci invrednicindu-ne Domnul Dumnezeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țări, ne-am milostivit și Domnia mea, de i-am dat mila această, ca să fie ertat acest om, de toate câte scriem mai sus, și să nu se supere nici el, n'ci casa de pitărie a săracilor, unde va lucra ca să poată face pâine pentru săraci; poruncim Domnia mea Dumitale, vel Agă i vel căpitane za dorbantii i altor slugi domnesci i boeresci, și fie vătăș de brutari și vouă fumarilor, toți să aveți a vă feri de acest om și să'i dați bună pace, de nimic să nu'l supărați, că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gpd. — 1819 Septembrie 20.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 87.

2. Hrisovul Păhărnicesei Mariei de spitalul ce are la sud Buzău.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că Păhărnicesă Maria Mănăilăscă din sud Buzău ce a' murit far' de moștenitori, din îndemnarea sufletescă, a' fost hotărît prin Dieta sa, de a se face un spital de sêraci bolnavi la Buzău pe moșia sa, asupra căruia s'au fost orânduit Epitropi reposatul Paharnic Grigorie Hrisoscologu, nepotu-soi și Epistat Prea sfinția sa proin Mitropolitul chir Dositei, încă fiind episcop Buzăului, ca din averea răposatei, ce prin diată s'a' orânduit să se sêvôrșessă spital, care spital dându-se piroforie Domniei sale Alexandru Constantin Moruz Voevod, cum că s'a' isprăvit toate cele trebuincioase, după rugă-

Prin hrisov Al. N. Suțu acordă acestui spital 250 bolovanî sare de la Ocnă, și câte 20 lei pe fie-ce lună. Acastă sumă o acordă din

ciunea ce au fost făcut atunci pentru o faptă bună ca acêsta, spre adăpostirea și sprijinirea celor sêraci, cari n'au putere a se căuta la neputințele și bôlele lor, ca să aibă la acest loc odihnă ticăloșii, spre a se căuta cu doftor, cu giarah, cu doftorii, cu hrană, cu ômenî, cu mueri slujnice, cu lemne pentru încălđitul caselor și cu tótă poslușania cea de trebuință, prin hrisovul Măriei sale au hărăzit și au orânduit, ca să ia spitalul pe tot anul de la Ocnă, bolovanî sare 250, așijderea și de la Epitropia obștêscă. să se dea la spitalul acosta pe tótă luna câte 20 din banii preoților eparhiei Buzêului, ce se adună la Cntia Epitropiei, care să fie ajutor de lêfa doftorului și a giarahului, și osebit să aibă spitalul și 25 lude scutelnici pentru lemne de încălđitul sêracilor bolnavi și alte poslușanii ale spitalului, pe cari găsindu'î orânduiții Epitropi, ômenî străini și fără nici o pricină de dajdie, sa li se facă de către Ispravnic cerțare după orân luiala, și cu adevărințele Ispravnicilor viind la domnêscă Vistierie, să li se dea pocelluituri domnesci pe numele și chipul lor, ca să fie nedajnici și apêrați de tôte orânduile țerei pentru care aceste milî avêndu-le spitalul de la frații Domni de mai nainte, precum din hrisovul selefului nostru ce'l vêdum, cu lôt 1813, ne-am adevărit. Drept aceea, invrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneșeu cu a treia domnie a aceștii pravoslavnice țări rumănesci, și ca un lucru sufletesc ce este acest spital, spre mîngăerea și ajutorul sêracilor bolnavi, ne-am milostivit și Domnia mea, de am înnoit și am întărit milele ce se coprind mai sus, ca să se păzescă totdeauna, dar și orânduiții Epitropi de acum să fie datorî de a se urma acastă bună faptă, cu a fi doftor și giarah nelipsit acolo la spital, cu tótă orânduiala cea trebuincioasă, spre cautarea și odihna bolnavilor, întocmai după orânduiala dieții acei rēposate, ce o face pentru acest spital, și am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Iō Alexandru Nicolae Suțu Voovod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnêlor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Rălea vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofêt de țera de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofêt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spatar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Caminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic pan Constantin Goleșcu vel Logofêt de țera de jos, și s'au scris hrisovul acesta la întiul an dintru al treilea domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucureșci, la ani de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Septembrie 12 de Nicolae Logofêtul de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Constantin Goleșeu vel Logofêt, procitoh,

banii Epitropiei Obşteşti, pentru a servi la plata lefeii datorului şi a girantului şi 25 lude scutelnici. Se constitui şi spitalului Filantropia, un venit din amenzile pe vitele de pripas.

După arătarea ce ne fac printr'această anafora Dumnélor veliţii boerî, primită fiindu-ne întocmirea acestui nizam i închinarea acestui venit la mai jos arătatul spital le întărim şi Domnia mea şi hotărâm ca întocmai să se urmeze şi de acum înainte, iar pentru catahrisisul ce se plâng jăluitoarii că s'ar fi urmând de către cei ce se orânduiesc cu căutarea acestui venit poruncim Domnétales vel Logofete de ţera de sus să se facă straşnică poruncă a Domniei mele către Dumnélor ispravnicii judeţului spre a face urmare întocmai precum mai jos într'această anafora se coprinde,—1819, August 10.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 441.

Prea Înălţate Dómne.

Löcuitoarii ce au vii în 5 popóre ot sud Saac şi dau vinariciu la sud Buzeu au jăluit Măriei tale pentru un Niţul sîn Minea Rostelniceleu i pentru un Costache Drăgulinescu dintr'acel judeţ că se află trăitorî în partea podgoriei unde au vii atât ei cât şi alţi boerî din vechime, care vii uniî le au îngrădite cu garduri, iar cei-l-alţi cari sunt scăpătaţi le au neîngrădite, împrejurul cărora vii având şi sate, se întâmpla, une ori vara, de scăpa vite de la păzitorî şi intra în vil şi de făcea vre-o stricăciune când avea viile rod, făcea ispăşanie vonicelul cu doi treî ómenî şi plătea cel cu dobitocul mai întâi stricăciunea apoi glóba vornicieî, de bou i vacă po parale 7, i de cal parale 13 şi un ban, şi că astă iarnă pe când era câmpul şi toate lucrurile slobode şi neoprite şi chiar pentru cei străini, prindându-le piriţii cu ómenîi lor vitele pe prin vii atât ale altora cât şi ale lor, le-au luat de totă vita câte talerî 5 far' de ispăşanie sau rod în vie fiind lemnul vişei uscat; încă de la cei ce au avut vite mai multe seau de do mult scăpate seau două de dece ori de au scăpat în vie. le-aî făcut sumă de 20 şi au luat talerî 100, pe care vindându-le nu póte coprinde acei bani spre a plăti glóba şi cer a li se ridica acósta greutate de asupra-le; pentru care am cerut de la Casa Spitalului «Iubireî de ómenî» de ni s'au arătat hotărârile cu care s'au făcut acósta plată venit al Casei şi sunt acestea, însă:

1814, Maiu 10. Anafora a Dumnélor veliţilor boerî către Măria sa Domnul Ioan Vodă Caragea la jalba ce dedese boerinaşii şi löcuitoarii pământeni, ce au vii în délurile ot sud Saac, dic Dumnélor boerîi, că adevărata este jalba lor, căci în vechime şedea pe la vii numai vierî fără de vite, iar de la o vreme încóce s'au făcut în pólele viilor sate întregi cu mulţime de vite pe care le dau la văcarî numai de la sfântul Gheorghe până la sfântul Dimitrie, iar atunci lăsându-le slobode iau viile de rând rodend viţa până în pământ frângend şi surpând şi haraciî din care se pricinuesce nu puţină pagubă celor cu viile, cum şi Vistieriei domnesci, de aceea dic Dumnélor, că de trebuinţă este ce au făcut jăluitoarii a se îndatora cei ce îşi lasă vitele fără de văcar şi se va găsi în vii făcend stricăciune, ori de ce tréptă va fi stăpânul vitei, sa plătescă de vita mare câte talerî 5 spre înfrénare şi să se facă aceşti bani venit pe séma spitalului «Iubireî de ómenî».

Din anterióarele acte publicate s'a putut vedea la ce gróznice abususuri dádea loc perceperea amendelor pentru vitele scăpate în țearine și vii.

1815, Maiu 28. Carte a Măriei sale Domnului Caragea, închină la mai sus numitul spital acest venit după anaforaoa Dumnélor boerilor, să'l aibă totdeauna rânduind spre a'l căuta om vrednic și ciustit de a nu face catahrosis; vedem și la mâna jăluitorilor însciințare de la 18 ale trecutului April a Dumnélor Ispravnicilor de Secueni către Dumnélui vel Vistierul, răspuns la scrisórea ce le au scris Vistieria, pentru arătarea ce au fost făcut la Vistierie un Bănica Mazilu, ot Tohanî, ca mai sus numiții piriți în cerea talerî 40 că pricinuire de ispășanie, că ar fi intrat vitele lui prin vii și li s'au scris cu atât pe el să'l mântuiască de nedrépta cerere ce i se facea, cât și pe alții asemenea ce se vor mai arêta, neingaduind pe piriți a mai face jafuri locuitorilor și arată Ispravnicilor, că cu acéstă scrisóre a Vistieriei au venit înaintea Dumnélor, atât Bănică cât și alții mulți din locuitori plângându-se de jafurile și prăđile ce li se fac de către orânduții ce sunt asupra acestui huzmet, pentru care arată Dumnélor Ispravnicii, că Dumnélor boerii Efori ai spitalului vînd acest venit întru preț nu anaioghisit cu ceea-ce string ei și cumpărătoriî orînduiesc în fieș-care popor slujbași seaî il vînd și ei, popóre, precum s'au urmat și estimp și acei cumpărători, đic Dumnólor ispravnicii, dudă cercetarea ce au făcut ca fac aceste luări nedrepte, fiind-că se întemplă de scepă o vită de 7 orî pe vară seaî iarnă în cât jumătate prețul il plătesce la globași nemijlocind ispășanie precum chiar vitele ce le a' de se întemplă de intră în viile lor iarași îi apucă de plătesc acești câte talerî 5, și cu acésta s'au făcut și se face o mare catahrosis, pentru ca cu neputință esto aflându-se uniî din locuitori ședători în pólele viilor de a nu intra vitele lor în vii cum și cei ce au vii în pólele délului cu pricină că viile lor se păzesc de către slujbași, le-au lăsat dezgrădite nemaî voind a'și face garduri, căci ie ar avea fieș-care gardu'i făcute tot nu s'ar face atâtea jafuri, de aceea și đis Dumnélor Ispravnicii, că nu pot infrâna pe cei ce sunt porniți la catahrosis fiind că chiar în vinđare se coprinde, că orî câte vite se vor prinde prin vii să plătescă câte talerî 5, și cu acésta nu se încetéză a pururea jafurile. în cât socotesc ispravnicii, că spitalul dupa jafurile ce se fac cu luarea de fieș-care vită câte talerî 5 nu are folos-nici a treia parto.

Deci fiind-că acést irat. s'a' rânduít prin poruncă și hotărire Domnescă, a se lua totdeauna de spitalul Iubirei de ómenî a sërmanilor nemernici, spre cântarea și mângăerea lor, de aceea dar nu este cu cuviință cererea ce fac jăluitorii de a se rădica, căci iarași după jălbile locuitorilor de acolo s'au întocmit acéstă hotărire, jăluindu se, că li se face mare paguba la vii de către vitele celor ce se află cu locuința în pólele viilor, și făr'de a avea viile îngrădite lasă vitele slobode de rod și prăpădesc vița, cum și hariciî îi frang sa' i surpă, și deosebit de paguba lor, se păgubesc și vistieria Domnescă de canonisitul venit al vinăriciului, iar pentru catahrosis ce se plâng jăluitorii că fac cei ce se orînduiesc cu cântarea acestui venit. găsim cu cale, să fie luminată porunca Mariei tale către ispravnicii județului, ca să îngrijescă cu bună luare aminte peste tótă vremea a nu se face locuitorilor nepăstuirî, nedreptăți și luări mai mult peste ceea ce se coprinde în Domnescă poruncă,

Ceva mai târziu se dau nouă ordine în general în interesul ne-stricărei viilor de vite și pentru constituirea de venit din amenda pe vitele de pripas care strică viile ¹.

Spitalele cunoscute din trecut, continuă de a funcționa, deși nu și-au reînnoit hrisóvele.

ci să'i apere de orî ce urmare împotriva a slujbașilor; iar hotărîrea rămîne la Măria ta.—1819, Maiu 30.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Calianh vel Vornic, Iordache Goleacu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

1. *Anafora pentru locuitorii cei dimprejurul dealurilor cu vii.*

În Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cu cale și primită fiind Domniei mele această anafora a Dumnóluî vel Logofătul de țera de sus și următoare dreptăței cu nizam bine întocmit și folositor obștei, o întărim Domnia mea ca să'si aibă urmarea întocmai fără de cea mai mică strămutare și poruncim Dumitale, vel Logofete, să faci cartea Domniei mele către Dumnélor Ispravnicii ot sut Saac cu asemenea coprindere de ponturi, după cum se arată mai jos, porunciudu li-se ca întocmai să se facă urmare negreșit și iarăși asemenea carte a Domniei mele să se facă spre a avea și ei sciință de acest nizam.— 1819, Decembrie 13.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 194.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimei tale ce mi se dă la această jalbă a Epitropilor spitalului de străini, făcend cercetare m'am pliroforisit ca la lét 1814, Maiu 10, prin anaforaoa Dumnélor veliților boeri după jalba ce dăduso boerinașii i locuitorii pamëntenii ce au vii în dealurile cele mari ot sud Saac, că de la o vreme încóce s'au facut la pólele viilor sate întregi cu mulțime de vite pe care le dau la vácari numai de la Sfintul Gheorghe până la Sfintul Dumitru, apoi lăsându-le slobode iau viile în rînd de le róde vița și le strică haracii cu care nu puțină pagubă le pricinuesce celor cu viile i Vistieriei domnesci, de aceea đic Dumnélor că de trebuință este cei ce își lasă vitele fără de vácari și se va găsi în vii făcend stricăciune orî de ce tréptă va fi stăpânul vitei, să plătescă de vita unare câte taleri 5 pentru înfrânare și să se facă acești bani venit pe séma spitalului iubirei de ómenii.

1814, Maiu 28, Carte a Măriei sale Dumnului Ión Caragea, prin care închină la mai sus numitul spital acest veuit după anaforaoa Dumnélor veliților boeri să'l aiba totdeauna, rânduind spre a'l cauta om vrednic și cinstit de a nu face catahrisis.

1818, Septembre. Anafora a logofetei întărită de Măria sa Ión Vodă Carapea, făcnd la jalba locuitorieor de la satul Tohăneasca sud Saac, arătând

Cu referință la spitaul Pantelimon, posedăm urmă'orele acte :

*Pitacul ce s'a'ă făcut în pricina mahalagiilor, cu monastirea
Sfintului Pantelimon.*

Preaosfinția ta părinte Mitropolit, asupra prigonirei ce se urmăzează între locuitorii din 16 mahalale de aici din domnesca noastră politie a Bucureștilor, cu spitalul ot Sfintul Pantelimon, pentru răspunderea către spital, din partea celor ce a'ă case i alte sădăr, pe aceste mahalale, fiind-că răposatul intru fericire, ctitorul acești monastiri, Domnia sa Grigorie Vodă Ghica, prin testamentul Domniei sale i prin osebit catastih sub domnesca sa pecete, a'ă întocmit orânduiala acești răspunderi din partea locuitorilor acestor mahalale, în ce chip să se urmeze, la care, osebit că și mai sus numiții locuitori, prin jalba ce ne-a'ă făcut arătare, că se mulțămesc, dar și de ar fi pricinuit măcar vre-o nemulțămire în vre-uu fel de chip, nu este cu cuviință a li se da ascultare la nemulțămirea ce ar fi cercat să arăte în potriua orânduilei testamentului răposatului Domn, ctitorul acești monastiri, care aceste sineturi ca nisce vrednice de cinste, avându-le Domnia mea după totă cuviința și dreptatea, temeiū neclintit asupra acești prigoniri, poruncim, ca aducând înaintea Preaosfinției tale, pe Epitropul spitalului ot Sfintul Pantelimon, să i se dea poruncă a nu îndrăzni să supere întru nimic, pe mai sus numiții, s'ei să se abată împotriva orânduilei și a chipului coprinderei mai sus arătatelor sineturi domnesci ale acelu răposat Domn, ctitorul spitalului Sfintului Pantelimon, tolco pisah gpd.—1819, Iunie 17.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

că satul lor este din jos de satul Tohanî spre câmp și s'a'ă făcut vii noui la vale de cam de două treî ani, care a'ă venit cu apropiere de satul lor și garduri nu fac, pentru că sunt prădați și jăfuiți de și-a'ă vîndut cei mai mulți vitele de a'ă plătit, s'a'ă hotărit ca cei ce a'ă viu cu apropiere de sat și nu'si vor face garduri stăpăniî viilor să se îndatorască la acestă plată.

S'a'ă arătat și jălbi că cumpărătorul acestui huzmet viuțînd huzmetul pe la zapciî și alți slujbași isprăvnicești, cum și pe la ômenî necinstiți, viuțînd în parte dealuri și văi, îi pradă cu năpăstuire.

Deci, acest huzmet este orănduit pentru a se înfrâna cei ce sunt în dealuri cu vite, ca să și le dea la văcar, iar să nu le lase slobode prin deal a face stricăciuni prin vii; de aceea, spre paza dreptăței, am socotit să se urmeze la căutarea huzmetului aceste ponturi, însă :

1) Să se vîndă de Dumnélor Epitropiî la om cinstit, dănd legătură a nu face cât de puțin catahrisis.

2) Să nu vîndă nici acel cumpărător la zapciî s'ei alți ômenî isprăvnicesci, s'ei străini, nici sa pue tovarăs.

3) Cei ce vor căuta slujba, forțe să se ferască a nu prepune pe nimeni cu mărturiî, că ar fi văduț vitele cui-va în vie, ca să globască, ci numai când

Cunoscem o anafora a Mitropo'itului, în grecesce, de la 19 Iulie 1820, pentru rinduirea doctorului Arsache, la spitalul Pantelimon¹.

Cu totă existența de spitale în oraș, bolnavii străini pare că nu erau lesne primiți la ele. De aceea Vodă dete următorul pitac:

«Dumnévoastră orânduitor boerî epitropî ai spitalurilor, ot monastirea Pantelimon, monastirea Colței și a Spitalului străinilor, după arătarea ce au făcut Domniei mele, Dumnélui biv vel Banul Grigorie Ghica Nazirul Casei privigherei, cum că mulți dintre sërmanii străini din politia Bucurescilor, cari să hrănesc cu cerșutul, bolnăvindu-se zac pe ulițele politiei, neavând mijlocul întîmpinării bôlelor, poruncim Domnia mea, Dumnévóstră, ca verî-când se vor trimite la aceste trei spitaluri, bolnavi cu răvașele Dumnélui orânduitorului boer Nazir al Casei, să se primescă, orânduindu-li-se cele trebuincioase, prin cantare de dohtar, ca să'și potă afla unii ca aceia tîmăduirea de bóla ce va avea; întocmai să se urmeze, că așa este porunca Domniei mele, tolco. . . — 1819, Iunie 21.

Cod. XCVI, pag. 46.

Aaron Florian pretinde că la numirea în Domnie a lui Al. Suțu, ciuma încă nu încetase în țară, și că prin caimacamii săi, noul Domnitor a isbutit să scape țera de acest flagel.

Acastă aserțiune noi nu o putem documenta, deși, vedurăm, luate câte-va măsuri de privighere din partea *Astinomieii*.

Principalii doctori din Bucuresci, cum am aretat deja la capitolul

va prinde, seau când cel cu via stricată va face dovada, precum și cel ce va merge cu vita lui, în via lui și va pasce pe răzore, nu are să se supere cu această dare, (iar fiind vie străină să plătescă, nici să facă vre-o meșteșugire a băga vitele cuivași în vii, cu cuget ca sa'i globescă, nici după părăginii vechi nelucrate de câte 2—3 ani. cari vor fi deschise la margini fără de gard, să nu cêră glóbă.

4) Viile ce vor fi în marginea satelor, să se îndatoreze stăpânii viilor, a le faco garduri temeinice, seau a le ingradi cu garduri, că orî cari nu'și vor face ingradișuri bune, să plătescă acest irat al spitalului, stăpânul acei vii, iar avînd gard și vor deschide pîrléz cu viclenie a băga vite, atunci nu are să se învinovătescă stăpînul viei la plată, ci aceia ce a deschis pîrlézul. Ci de va fi primită Măriei tale, se va da luminată poruncă, a i se da luminată carte la mîna numitorului, din partea Spitalului la căutarea acestui huzmet, cu orânduiala dreptății și a lipsi, urmatul catahrisis, la care Dumnélor ispravnicii i zapciî să dea ajutor la cele cu cale; iar hotărîrea cea desăvîrșita rămîne la Măria ta. — 1819, Iunie 20.

Vel Logofăt.

1. Cod. C., pag. 219.

Istoria Românilor de P. A. Urechia.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—28

scólelor, erau, în 1819 August: Ilie Vlasopulo primul medic, Silvestru Filiti, Constantin Darvari, Constantin Caracaș, Mihail Hristaris și Rasti, care era și medic al Agenției Austriace și Arsache. Medicii empirici și babele au fost, pe cât posibil, impedeți de a exercita profesiunea de medic. O femeie omorînd un om, cu doctorii de mercur, s'au rinduit anchetă și s'a convins cercetarea, că e o femeie perdută, care-și găsește hrana ȕilnică în desfrânare. Procedînd la un îndelungat interogator, ea a susținut, că mórtea celui om a provenit, nu din cauza medicamentului, ci din imprudența lui, că a luat de 3—4 ori mai mult decît doza ce i-a hotărit. Tot odată proto-medicul comunică informațiunea, că în timpul verei, cînd mulți medici lipsesc din oraș, babele speculează naivitatea poporului de jos, dăndu-se drept doctorese. Propune ca să fie dat un exemplu din surghiunirea femeii, care a dat argint viu, la o monastire ¹.

Al. N. Suțu, ordonă Spătarului, să fie bătută la spate femeea acésta, prin tîrg, și apoi să se trămită surghiun la monastirea Țigănesci, fără termen ².

O comisiune alcătuită din aprópe toți medicii mai sus numiți, a supus Domnitorului Alex. Suțu, un întreg regulament de 20 articole, în Noembrie 1819, relativ la farmacia. Tariful medicamentelor este acel adoptat de Austria, în 1814, cu adăogire de 30%, spesele de transport, etc. ³.

1. 1818, Mai 23.—*Semnaș*: Barbu Văcărescu vel Ban, Gheorghe Romanitis Vistier.

2. Cod. XCV, fila 547.

3. Potrivit cu Prea strălucita porunca a Măriei tale, de Dumneșe-i păzită, din 4 Noembrie, anul curgător 1819, prin care ni se ordona Prea plecaților doctori servi ai Măriei tale, să ne consfătuim despre farmaciile aflătore acum în oraș, cum și asupra calității și cantității drogelor, precum și asupra tarifului lor, și asupra a tot ce privește paza igienei publice, care este cea mai preicósă din tóte cele ce privesc la corp. Nu puține abuzuri s'au făcut până astă-ȕi, din cauza relei stări a farmaciilor și a farmaciștilor. Fiind-că Măria ta. ca un părinte și apărător al obștiei, pe lîngă cele-l-alte a Domniei, bine-voesci Maria ta, a da un Înalt ordin pentru farmaciști, și Dumneșe-i să dăruiască Măriei tale creștine, o vieță lungă, pe tronul sêi strălucit. . . Intrunindu-ne și luând cu noi doi membri consultatori germani, după recomandăția a excelenței sale Agentului K. K. al Majestăței sêle, în conformitate cu ordinul Măriei tale, și cu ei consfătuindu-ne pentru tot ce privește farmaciștii, cum și despre facerea și calitatea doctoriilor, am alcătuit următorul proiect, care aprobându-se de Înălțimea ta de Dumneșe-i păzită, să fie întărit și cu sigiliul domnesc. . .

Ilie Vlasopulo primul medic, Silvestru Filiti doctor, Constantin Darvari doctor, Constantin Caracaș doctor, Mihail Hristaris doctor, dr. Rasti al Agenției.

Casuri deosebite.—Înregistriăm aci două cazuri care au ore-care afinitate cu documentele din capitolul acesta. Primul ne arată pe ma-

Articole după proiectul doctorilor.

1) Fiind-că din cauza numărului foarte mare a farmaciștilor, cu și fără diplomă, se comit mai multe abuzuri, atât asupra calității, precum și asupra preparațiunii, și prețului a diferitelor doctorii, din care cauză suferă omenirea, să fie supuși la un examen de către doctorii Eforii, și acei fără diplomă, cari se vor arăta capabili, să 'și pótă urma profesiunea, iar cei-l-alți să fie depărtați.

2) Toți farmaciștii vor avea farmaciile lor, aprovizionate cu toate drogile prevădute în farmacopea. O dată pe an, își vor procura materiale proșpete, erburii adecă rădăcini, flori și altele, preparând elixiruri, extracte, siropuri și altele. Drogile cari sunt supuse la stricare lesne, de două ori pe an, vor fi inspectat de doctorii Eforii, și drogile care vor fi găsite stricate s'au netrebuincióse, să fie aruncate în gârlă. Și spre pedepsă, că nu au îngrijit să aibă doctorii bune va plăti fie-care din ei, câte una mie de talere pentru spital.

3) Farmaciștii vor orândui tariful medicamentelor după acel al Vienei, întocmit în anul 1814, adăogându-se numai câte 30%, pentru cheltuelile de transport și altele. Și pentru înlesnirea farmaciștilor și a cumpăraturii, să se expue de către doctorii Eforii, un tarif în limba latină, după acel austriac, convertind moneda austriacă în moneda turcască, și să fie imprimat. Această prețuire a medicamentelor în vigóre până la emiterea unui al doilea tarif, în eparhie'e cesaroregesce, fiind-că atunci urmând a se face întrunirea doctorilor, se va fixa și aci, prețul și cursul monedei, pentru al doilea tarif. Acela din farmaciști, care nu se va conforma tarifului orânduit, să fie pedepsit cu amonda menționată mai sus.

4) Nicî unul din farmaciști nu are voie să libereze medicamente fără rețeta recentă a unui doctor cu diplomă, iar rețetele cele mai vechi de cel puțin 20 zile să fie din noi revădute de doctorul respectiv și numai cu consimțimântul acestuia se vor putea elibera doctoriileordonate. Această regulă nu este obligatorie pentru vîndarea de materiale simple, ca: mușetel, nalbă, soc, revent, crenortariaris și alte de asemenea natură. Aceste se pot desface după prețul din tarif.

5) Fiind-că unele din medicamente se vînd cu *picătura*, devenind prețuirea lor foarte anevoióasă, farmacistul e liber, pe lângă prețul din tarif, să mai adaoge câte o para de fie-ce doză. Va avea iusă grija, ca preparațiunea să fie întocmai după rețetă.

6) Farmacistul e obligat să noteze în josul fie-cărei rețete prețul medicamentului liberat, spre a'și putea da sémă doctorul de prețul medicamentelor și a deveni controlator între cumpărător și vîndător.

7) Ori-ce farmacist, care a căutat prin o învoială osebită să atragă clienții să fie pedepsit.

8) Drogele secrete (*arcana*) vor fi cu totul proibite și nimeni nu va avea voie de a le vinde.

9) Farmacistului, care se va fi prins în fagrant delict, că au dat medicamente altele decât cele ordonanțate, fe din respectul calității, cât și a quantitătii, i se va închide farmacia spre pedepsă.

10) Deacă un farmacist, prin o împrejurare ore-care, nu va putea descifra

halagiil din mahalaoa Colței, reclamând contra unuia dintr'înșii anume Radu Dogariu. Acesta a cumpărat un loc în mahalaoa Colței pe care

rețeta, s'eu va bănuî că ea pôte fi eronată, va fi obligat să întrebe prealabil pe doctorul respectiv, spre a evita erorile.

11) El este obligat să deschidă farmacia în orî-ce oră a nopței i s'ar prezenta vre-o rețetă de făcut.

12) Fie-care compt va fi plătit de cumpărător exact după tarif. Deacă va trece nn an, fără să se aquite comptul, se va preleva peste suma datorită o dobândă de 5% la pungă pe lună și când una va fi covârșitoare, să fie ajutat de autorități de a-și avea îndestularea.

13) Farmaciștii vor întrebuința cântărirea obicînuită în Anstria.

14) Nicî un farmacist nn va avea dreptul să deschidă o farmacie fără hrisov domnesc, dat prin medicul primar.

15) Nicî nn medic, de curând venit, nn va avea voie să-și exerciteze profesiunea, până ce prealabil nu va fi fost vîdută diploma sa de către medicul primar.

16) Acele din medicamente compnse, care nu se cōprind în farmopeea din 1814, când vor fi ordonanțate de medicî, se vor prepara după cele mai bune farmacopee, în care se va găsi compozițiunea și prepararea lor.

17) Când medicul va ordonanța o doctorie, ce nn se află în farmacopee, s'eu care ar necesita nn alt mod de preparațiune, medicul va fi obligat să înscrie în rețetă, după care farmacopee trebuie preparat medicamentul ordonanțat.

18) Spre a se evita orî-ce confusinne, vor fi obligați toți medicii, cât și hirurgii, precum și farmaciștii, să aibă fie-care câte o farmacopee din anul 1814.

19) Băcanii, ovreii și argintarii, carî aduc și pnn în vinzare medicamente pericnlōse, ca *sublimat*, *opium*, *arsenic* și specimente mercuriale, nn vor putea vinde în detaliu, ci numai *en gros*, și numai la farmaciști; la din contra vor fi pedepsiți în raport cu delictul comis și cu amenda în banî în folosul spitălnuî. Pentru care scop poliția să le trămită acum îndată în înaintare, ca să nn aibă în urmă pretext de scuză.

20) În fine, fiind-că se comit mai multe abusrî și dîlnic omenirea este amenințată cu de aceste de bărbați și femei, carî esercită medicina, să se dea nn ordin aspru să înceteze pe viitor profesiunea lor, căci alt-fel vor fi pedepsiți proporțional cu îndrăznela și nesupunerea lor.—1819, Noembrie 14.

(Tradncere din grecesce.)

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, după nizamul ce s'aî dat de către Domnia mea asupra spițerilor și spițeriilor din tot orașul scaunuluî Domniei mele Bucuresci, prin pontnri alcătuite cu bunnă și folositore obșriei chibznire a Dumnêlor doftorilor politiei, iată se trimite și la Vornicia politiei copie de ponturi, adeverate de Logofetia cea mare, de care poruncim, ca și Dumnéta să aibă datornica îngrijire de a se păzi cu totă strășnicia pontul al 19 și al 20-lea întocmai, tolco pisah gpd.—1819, Noembrie 30.

Cod. XCVI, pag. 03

Asemenea pitac s'aî făcînt și către Dumnêlni vel Agă.

voesce a întemeia o dogărie. Mahalagiîi vor să'l impedece, căci le strică odihna și se declară gata a răscumpăra locul de la Radu. Mahalagiîi susțin, că în actul de cumpărare al locului nu s'ar fi arătând că au cumpărat locul pentru a face altă ceva decât casă de locuit. Anafora prezentată Domnitorului în această chestiune nu dă dreptate mahalagiilor, că mai sunt dogării prin târg și pre lingă case boeresci și nu sunt impedeceafii de a'și exercita meseria. Numai la 18 Decembre 1819 Domnitorul aprobă vederile Divanului ¹.

Pitac către vel Agă pentru șoricică și argintul viu și alte asemenea materialuri.

Ciustite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, fiind-că după nizamul ce s'a'î întocmit prin anafora ce ne-a făcut Dumnélor doftorii politiei, încă de la 14 ale trecutului Noembrie, care s'a'î întârit și do către noi, sunt popriți băcanii i ovreii și argintarii ce obicinuesc de aduc și vind primejdiose doftorii, adică săricică și șoricică i argint viu și altele ca acestea să nu vină cu mărunțea, ci sa le dea cu rădicata la spițerii, și fiind-că aceste materii sunt trebuincioase mai mult la lucrul meșteșugului argintărioii, de aceea poruncim Dumitale ca să se facă sciută tuturor color ce lucrăză acest meșteșug și se află în semptul Agiei, ca ori-când vor avea trebuință de acest fel de materialuri, să se arate la Cuingi-Bașa și Cuingi-Bașa să vie la Dumnélui vel Căminărașul, ca să facă cerere de materialurile ce-i va fi trebuincioase a cumpăra, ca cu pitacul Dumitale să mērgă la Dumnélui doftorul cel mare, ca de la Dumnélui să i se facă orânduiala, de la care spițerie să i se dea acele trebuincioase materialuri? care această orânduială să dai Dumnéta nizam a se urma și a se păzi nestrămutat de acum înainte, talco pisah gpd. — 1819, Decembrie 28.

Cod. XCVI, pag. 112.

Asemenea pitac s'au facut și către vel Spătarul.

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Pe această alăturata anafora a Dumnélor veliților boeri nerēmăind odihniți mahalagiîi ot mahalaoa Colței, orânduital zăpciu agiesc i-a'î înfațșat la Divan inaintea Domniei mele, prin vechil stolnicu Scarlat Chițoranul, unul dintrēnșii cu Radul Dogarul, dīcend jalnitorii prin apelația lor tot cele ce au dīs și la Dumnélor veliții boeri, că adica cumpărând numitul Dogar acest loc ce este în mahalaoa și vecinătatea lor și intrând ei în bănuială că va avea părătul socotélă să faca dogărie pe acel loc, ca să'și lucreze acolo meșteșugul, dintr'a caruia pricină să'și pōrđă odihna, îndată au mers trei dintr'īnșii la numitul dogar și arătând banuiala ce au, i-au provalisit că de are acest fel de socotélă ca să'și faca adică dogărie acolo pe acel loc, sa'și primēasca bani cumpărătoarei și să lase locul slobod și prin graiū s'au in voit între dēnșii, ca să nu facă părătul prāvālie acolo pe acel loc, ci casă de locuință, care această in voială au mărturisit'o numitul dogar și la judecată inaintea Dumnélui vel Agă și fiind-că după pravila pāmēntului in voiala ce nu se va face în scris

Al doilea cas este din Noembre 1819. Mahalagiî din Vergu și din Stelea se jăluesc, că cucóna Catinza Stirbóica avënd un loc viran

când se va dovedi de adevărată are putere întocmai ca și cea făcută în scris, cerură jăluitoii, ca orî să fie părătul poprit despre a'sî face dogărie pe acest loc și a'sî lucra meșteșugul acolo, seaî să'i întorcă baniî cumpărătoiei și să ia ei locul în stăpânire: împotriva căroră tăgădui pîritul dicënd, că nici el nu le-au dat acest fel de hotărită făgăduială că nu va face adecă prăvălie pe acel loc și nici că i-au făcut jăluitoii vre-o acest fel de provlimă îndată după ce au cumpărat ol locul de la mezat, ei tocmai după o jumătate de an, provalisindu'i le-au dat răspuns cu o vorbă próstă, că de'i va da îndemănă va lucra meșteșugul. iar ne-dându'i îndămănă nu va lucra, și fiind-că el au cumpărat acest loc ca să'sî strîngă copiiî de pe drumuri și să'sî lucreze meșteșugul acolo, ca să'sî pótă scóte chivernisirea vieței, ceru să fie apărat și slobod de pira și cererea jăluitoilor, nedându'i îndemînă ca să fie și osebită prăvălie cu chirie. Decî jăluitoii mahalagiî, pentru destoinic.le cuvinte de mai jos arătate, nu erau volnici, nici în vreme când se striga acest loc la mezat, nici după săvîrșirea mezatului a cere vre-un fel de șart, orî de la pîritul Radul, seaî de la verî cine alt s'ar fi arătat muștereî și cumpărător al acestuî loc, nici se pot ajutama cu ceea-ce dic, că însuși pîritul s'au învoit cu dinșii de a nu face dogărie pe acest loc, în vreme ce invoială se pôte numi numai aceea care se face cu hotărită făgăduială orî în scris seaî prin graiū, iar asupra acestei pricinî vedem că pîritul n'au dat vre-o hotărită făgăduială, fără numai cu un cuvînt prost aî dis, că de'i va da îndămînă va lucra meșteșugul, iar nedându'i îndămînă nu va lucra, și fiind-că și Dumnélor veliîi boerî ne de-teră pliroforie în Divan, că mai sunt și alte dogăriî prin târg, lingă case boeresce și altor ómenî de ispravă, cari'sî lucréză meșteșugul nepoprit, nu au jăluitoii nici un cuvînt de dreptate la cererea ce fac, iar anaforaoa acésta a Dumnélor veliîilor boerî fiind urmată cu dreptate, o întărim Domnia mea si asemenea hotărîm, să fie volnic pîritul Radu Dogarul, ca su'sî facă și prăvălie pe acest loc ce 'l-au cumpărat de la mezat și așî lucra meșteșugul dogăriei în bună pace și nesupărat de către jăluitoii.—1819, Decembre 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 187.

Prea Înălțate Dómnē

Pe acéstă alăturată alegere a Agiei, ce este de la 8 ale trecutului Iunie, neramîind odihnîi Stolnicul Scarlat Chițoranu i serdarul Dumitrache Mihuleș și alți mahalagiî din mahalaoa Colței, de aici, au jăluit Măriei tale, pentru Radul Dogarul, dicënd, că vîndēndu-se cu mezat un loc din mahalaoa lor, a nnuî Cristache Maxim, au cumpărat și părătul 4 stănenî dintrēnsul și că arē-tāndu-se părătul de stăpān, i-au dis unî dintrēnsiî, că de are gānd a'sî lucra meșteșugul dogăriei acolo, pe acel loc, să nu aibă nădejde, că ei nu'l îngăduesc fiindu'i meșteșugul supărător de neodihna, și el au dat răspuns, că va să'sî facă casă de ședut, iar meșteșugul are sî și'l lucreze în tērg, unde și l'au lucrat până atunci, acum însă apucēndu-se să'sî facă prăvălie, au dat jăluitoii jalbă Înălțimei tale, rugāndu-se a fi părătul oprit, să nu'sî facă pră-

în numita mahala, 'l-au împărțit cu chirie la niște țigani și ômeni proști, care din oara ce 'și-au făcut colibele pe acel loc, jăluitoii simt

vălie, ca nu'l pot suferi cu sgomotul meșteșugului său, fiind-că ei acolo în mahala seafia tot familiți și numai cu familiile ședători și fiind orânduți la Dumnélui vel Agă, unde înfațișându-se cu pârătul la judecată, i s'au și dat de la judecată poruncă, să nu lucreze la bina, dar până a li se faco anafora de la Agie, pârătul au început iarăși a lucra, pentru care cer să fie orânduți la judecată, de unde să se dea pârătului poruncă, a nu fi slobod să lucreze pâuă nu se vor înfațișa la luminat Divanul Măriei tale, căci lucrând meșteșugul lui la ferestrele lor, ei urmăză să'și părăsescă casele neputendu'i suferi zgomotul; după a căroră jalbă, din luminată poruncă, prin zapciū agiesc, înfațișându-se amēndouē părțile înaintea noastră, am citit anaforoa Agiei, în care se arată că nici însuși pârătul n'au tăgăduit făgăduiala, ce prin graiū au dat mahalagiilor, a nu'și lucra meșteșugul său aici, ci în tērg, fiind plin de zgomote și pricinuitor de neodihnă, fără numai au dis, că nu primesce a se cunoscpe pe sineși indatorat ca să păziască o așa făgăduială a pururea și totdeauna, ci numai cind îi va da îndămână, căci încă nu este în stare a ținea și deosebită prăvălie cu chirie, iar mahalagiū cunoscēnd neodihna, ce este a li so pricinui din meșteșugul piritului, au cerut, că orī să le dea înscris, că însuși va păzi făgăduiala, sea'i să'și prinescă banii cumpărătoiei locului, pe carele l'au povățuit și judecata să nu dea turburare, ci să petrēcă liniștit cu mahalagiū sēi, dar nu s'a i induplecat. Împotrivă ne arată piritul jalba ce au dat și Măriei tale, și s'a i orânduit iarăși la noi, în care dice, că la lét 1816 strigându-se la mezat locul lui Maxim, după silința ce'i făcea pe totă dioa cu feluri de chipuri și sfătuirī, serdarul Mihuleț, unchiul vindătorului, dicēndu'ī să cumpere și el câți-va stânjeni, sciindu'l că are trebuinți de a'și face casă și prăvălie de lucrul meșteșugului, au cumpărat și el dintr'acest loc, stânjeni 4 față drept taleri 300, unde începēnd acum să'și facă o căsuță, ca să'și stringă copiii după drumuri, îi stă Mihulețul împreună cu alți mahalagiū împotrivă, la care dice pârătul, că locul 'l-au cumpărat de la mezat și că jăluitoii 'l-au sciut că este om sērman și cu acest meșteșug se hrăuesce, iar la ceea ce dic jăluitoii, că le-ar fi dat făgăduială a nu'și lucra meșteșugul acolo, ci la tērg, acēsta el dice că este cu totul împotriva adevărului, căci nu numai vorba acēsta au fost o vorbă prōsta (ca să vedem cum îi va da mâna) fiind ulița nu tocmai în tērg ci mai în dos, care și acēsta au dis'o numai către unul, doi, din vecini fără temeiū de făgăduială însă, nu pe șin, precum zic jăluitoii, ci în urma cumpărătoiei, peste o jumătate de an au dis că de'i va da mâna, va lucra meșteșug iar nedându'i mâna nu va lucra și ei au tăcut până acum în curgere de ani 4 fără a cere vre o încredințare, iar mai ales, dice pârătul, că pricina pentru care s'au pornit cu pâra asupra lui, este în pizmă, căci n'au vrut să dea un stânjin de loc Mihulețului și lui Grigore Cojocarul și acești doi a i rădicat și pe cei-l alți mahalagiū asupra lui; așijderea dice pârătul, că Stolnicul Chirazi și Anghel Cojocarul își au casele peste pod, cu indestulă depărtare de dēnsul, căroră nici o supărare nu le aduce, și cere dreptate, a nu-i rămēnea copiii pe drumuri, numai din pricina pizmuirei unora din mahalagiū, ce au pus la cale și pe cei-l alți cu zavistiū să strige asupra lui. Decī fiind locul acesta scos la mezat cu poruncă domnescă, nu avēu mahalagiū nici o volnicie să corășarturi de la mușterei, ci orī cine da mai mult, acela era volnic să'l cum-

că trăesc viață necăjită din pricina furțișagurilor și altor supărări ce încercă de la numiții țigani. Divanul cere Domnitorului rădirea colibelor, cât și învelirea lor cu șindrilă de stejar, seaș olane, în interesul siguranței de foc, în loc de a fi învălite cu trestie și cu șovar; iar cât pentru furțișaguri, să se dea în grija zăbiților, «ca totdeauna să cerceteze ce oameni se adună acolo? și când se va găsi oameni de prisos la cei ce acolo locuiesc, pre uniți ca aceia să-i isgonescă, dându-le și nizam de a nu se mai stringe»¹.

pere, verii ce meșteșug ar fi avut, fără de nici un șart, iar mai ales că nici însuși mahalagii nu tăgăduiră, că în urmă, după ce au cumpărat pârâțul locul de la mezat, i-au dat vorba aceea că nu-l îngăduiesc a lucra meșteșugul dogăriei, când ei acest fel de putere n-au a-l opri, fiind-că mai sunt și alte dogări prin târg, lângă case boeresci și altor oameni de ispravă și își lucrăză meșteșugul nepopriți. Drept aceea găsim cu cale, să fie voluic pârâțul Radu Dogarul ca să-și facă casă și prăvălie pe acest loc, ce s-au cumpărat de la mezat și așa lucra meșteșugul dogăriei în pace și nesupărat de către jăluitoari, iar hotărîrea rămâne a se face de către Măria ta. — 1819, Iulie 18.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Constantin Dudesco, Iordache Goleescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnelor veliților Vornici, și a Dumnelui vel Spătarul, și după plînsul ce ni se dă asupra pricinii cuviincioasă, fiind chibzuirea Dumnelor: ca una ce privește spre folosul obștiei, primită este Domniei mele, și poruncim Dumitale vel Spătare, să se pue în lucrare cu urmărire întocmai precum se coprinde. — 1819. Noembrie 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 585.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei tale, ce s-a dat la jalba mahalagiilor, ot mahalaoa Vergulni și Stelea, prin care arată, că Dumneei cocoua Catinca Știrboica, având un loc viran în numita mahala, l-au împărțit cu chirie la nisce țigani și oameni proști, cari din césul ce și-au făcut colibele lor pe acel loc, sunt jăluitoari că trăesc viață necăjită din pricina furțișagurilor, i altor supărări ce cerca de la numiții țigani, care acesta jăluitoari facându-o cunoscută Dumneei, și rugându-se a nu uai baga și pe alții asemenea oameni a înmulți răul, cerând ca să i dea, ori-ce enteres ar avea de la aceia, și un numai ca ascultare nu le-au dat, ci încă au mai înmulțit acel rău puiud și alții asemenea oameni de și-au făcut colibi la spatele caselor nuora din jăluitoari, și deosebit că pătesc acest fel de rău de la acei oameni, dar cel mai mare rău este, că totdeauna au frică de foc. că fiind lipite una de alta și învelite cu șovar, numai

Hoțiile și spargerile de prăvălii prin oraș se înmulțesc. În Februarie 1820, Domnitorul dă următorul pitac:

Pitac către Dumnêlul vel Spătarul a păzi străjile totă noptea.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnêta biv-vel Epis-statule al Spătăriei, fiind-că ai venit la aușul Domniei mele, că cei rău nă-

dintr'o scântee pôte să se aprindă, din care pricină urmăză să cerce și jăluitorii vre-o pagubă, și se rogă înălțimei tale a se desrădăcina acest rău și a se rări colibelo, iar de se va împotrivi Dumnêei Vorniceșca, să le dea chezășie că orî când se va întempla vre-un lucru netrebnic să fie Dumnêei răspundătoare; pentru care pricină mergend în fața locului, unde fiind și Dumnêlul biv vel Logofetul Dimitrie Bibescu, i Vistierul Sandul vechilul Dumnêii Vorniceșci cu jalbă dată către Măria tî, prin care arata, că în mahalaua Vergului avend un loc de casă zestre de la parinți, unde-și făcuse și casă, care neputendu-le mernetisi s'aui dărăpănat, rămăind locul slobod. Mahalagii de prin prejur nu numaî căramida aui furat'o, ci aui scos și mulțime de nisip, de față și în ascuns făcend locul tot gropi de nu'i era de nici o trébă, și făcendu'l vîndător, mușterii de acestă pricină s'aui ferit, și fiind-că nu'l pôte a'l vinde la starea ce se află, aui tocniit căți-va ômenî săraci așî face colibi cu parî și cu nuele, cariî apucându-se si'și facă s'aî pomenit cu Paharnicul Dinul, care șade într'acea mahala peste uliță, viind la Dumnêei, aui cerut să'i dea și Dumnêei sale dintr'acel loc, a plăti chirie cât plătesc și alții, numaî să fie slobod si nu facă nimic pe densus, cu socotelă si'l spargă să mai scotă nisip, și să facă drumuri pe densus, și nevrënd să'i dea unde lucra acei ômenî să'și facă colibi, aui trimis de i-aui poprit din lucru, puiud la cale și pe alți mahalagii a pricinui lucruri neobiciuite, care acest loc il are ales și hotărît din poruncă Dumnêșcă, și acești mahalagii nu sunt lăturași cu acest loc, ci peste uliță, și acestă pornire o fac din rēutate a face drumuri pe acel loc, avendu'l de negușitorie cu scoterea nisipului, pricinuindu'i și pagubă peste taleri 500, ce ar fi putut lua de la nisiparii de ar fi vindut nisipul, la care loc fecend perierghie am vōdut, că sunt casele lipite și dese una într'alta, învelite cu trestie și cu șovar, locuind felurimi de ômenî, lucru fără de orânduială și primejdios aici în politia Bucureșcilor. Decî cererea ce fac mahalagii prin jalba lor, cu a se desrădăcina o acest fel de rea adunare de felurimi de ômenî ce s'aui încuibat pe acel loc al Dumnêei Vorniceșci Știrboicăi, ce l'aui avut până acum viranea, între cariî sunt și țiganiî Dumnêei ce lucrăză la fier, făcend colibe învélite cu trestie și cu șovar, și cu așa îndesime de colibi nua lângă alta, însă pentru două pricinî: una de primejdia focului și alta de furtisaguri, care cerere chibzuindu-se și de către noi, și cunoscend în adevăr, că rămăind acele colibi în ființa ce se află, atât la desime, cât și la înveliș, negreșit că pôte să se întemple și una și alta. Dar ca să lipsescă acestă primejlie, găsim cu calo, ca mai întâiu acei țigani ce lucrăză fier, sa se ridice cu totul dintre cei-l-alți locuitori, iar cele l-alte colibi ce aui apucat de s'aui facut cu așa desime și sunt învélite cu șovar, să se mai rărescă una de alta măcar de doi stânjenî, și să se învêlesca cu șindrilă de stejar seau olane, cum și altele ce sunt să se faca în partea despre ulița Vergului, asemenea să se învêlescă și acelea iarăși cu șindrilă seau olane: iar cât pentru felurimea de ômenî ce aui apucat de s'aui întemeiat pe

răviți nu încetază a face supărări în politia Bucureștilor, în cât și case s'aî spart într'aceste zile; de aceea poruncim Dumitale, ca să dai strașnică poruncă zabiților spătăreșci a întări străjile și a se preâmbila cei orînduiți cu straji pe sora până dimineața prin toate ulițele mahalalelor, pîndind ca să prindă pă acei spărgători de case sîu prăvălii, ca sa se desrădăcineze cu totul o așa nrită și nesuferită faptă, căci mai întemplantu-se a se mai simți măcar cătuși de puțină călcare, se vor pedepsi strașnic acei zabiți pentru nepurtarea de grijă la neapărata lor datorie, tolco pisah gpd.—1820, Februarie 27.

Cond. XCVI, pag. 127.

CAP. XIII.

Comerciul. — Tîrguri. — Bălciuri. — Narturi. — Monopoluri. — Marfă pentru Constantinopol. — Evgheniști. — Vămile în privința comerțului. — Mijloce de transport. — Pașporturi. Monedă. — Fabrici. — Industrie. — Breslele. — Suduri. — Lovitura dată breslelor.

În scurta domnie a lui Al. N. Suțu comerțul, breslele și mai ales industria națională sunt departe de a fi prospere, ba din contra. aceste din urmă mai ales, industria și breslele, sunt isbite de mörte prin o alcătuire ce se face cu Agentul Austriac, de care alcătuire avem a ne ocupa la vale.

Cele mai numeroase acte interesând comerțul, de la Al. N. Suțu, se referă la dreptul de tîrg, bălciuri, oböre, acordate, ori numai reînnoite la moși particulare.

a) La 20 Februar 1819, Al. Suțu acordă drept de bălci și obor de vite la 25 Martie, pe moșia Crușovul din Romanați a lui biv vel Clucer Iordache Desliu¹. În 12 Februarie 1820 se mai adaugă în altă carte domnască zilele de bălci.

acel loc, într'acele colibă, spre paza furțișagului, acesta rămâne la îngrijirea zabiților, ca totdeauna să cerceteze ce omeni se adună acolo, și când se va găsi omeni de prisos din cei ce locuiesc, pe unii ca aceia să'î izgonescă dându-le și nizam spre a nu se mai stringe acolo, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Noembrie 17.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Filipescu vel Vornic, Gheorghe Vlahuț vel Spătar.

1. Veđi actul la anexele volumului.

b) La 1 Martie 1819, Cartea Vornicului D. Hrisoscoleu pentru 2 bălciuri după moșia sa Sămătescii (Buzău), de Sfintu Gheorghe și Sfinta Treime ¹.

c) Hrisovul de reinnoire a dreptului de 3 bălciuri pe an și obor de vite la moșia Peretul a lui biv vel Vornic de țera de sus Stefan Belu. Al. Suțu, donază lui Belu și vama de la aceste trei bălciuri. 1819, Martie 20 ².

d) Voie de tîrg săptămănal și de două bălciuri anuale reînnoită de Al. Suțu in 24 Martie 1819 in favărea lui Grigore Baleanu biv vel Vornic de țera de jos pe moșia sa Balenii ³, ca răsplătire de slujbe aduse țărei și mai ales in timpul ciumei. Vama va fi a lui Baleanu.

e) In 29 Maiu, reînnoesce dreptul Caminarului C. Năsturel de a face tîrg săptămănal Vinerea și 4 bălciuri pe an la moșia sa Herescii. Perceperea vămăi in folosul proprietarului ⁴.

f) Două bălciuri acordate Serdarului D. Aman, in 6 Iunie 1819 la moșia Corlățelul (Mehedinți) ⁵.

g) In 29 Ianuarie 1189, Al. Suțul dă hrisov lui Alex. Ghica biv vel Logofăt de țera de jos, să aibă două bălciuri și obor de vite la satul Herbinți (Ilfov) *de el întemeiat*. Vama o va percepe proprietarul ⁶.

Cartea din 21 Iunie 1819, acordănd 2 bălciuri la moșia Robența ⁷.

i) Cartea lui biv vel Spătar N. Suțul, din 25 August 1819, pentru trei bălciuri Isbăcenii (Romanati) ⁸.

j) Cartea din 14 August 1819, prin care se dă voie lui vel Vornic al Obștirilor, Iordache Golescu, să întocmescă 4 bălciuri pe an la moșia sa Leurdenii și 4 bălciuri la moșia sa Glima și câte 2 scaune de carne la fie-care moșie, cu vama bălciurilor in favărea proprietarului ⁹.

k) Voie de bălciuri la moșiile Corzul și Băcleșa, din 16 Octombrie 1819. a Logofătului D. Brăiloiu ¹⁰.

l) Cartea din 23 Noembrie 1819 a lui Răducanu Hrisoscoleu biv al II-lea Vistier, să aibă voie de a schimba ȣioa de tirg, de luni, pe

1. Veđi actul la anexele volumului.

2. Veđi actul in volumul anexelor.

3. Veđi anexa.

4. Veđi anexa.

5. Veđi Cod. XCVIII, pag. 15).

6. Veđi anexa.

7. Cod. XCVIII pag. 163.

8. Veđi Cod. XCVIII, pag. 259.

9. Veđi anexa.

10. Veđi anexa după Cod. XCVIII, pag. 180.

ploi și a se opri cei care vin la târg să vândă spirtose, fiind drept al proprietății ¹.

m) Al. Suțu aprobă cererea lui biv vel Ban Greg. Brâncovenu (în 8 Noembrie 1819) de a fi opriți țeranii și orî-cine de a vinde vin și rachiū și *pâne* (?!) la bâlciurile de pe moșia sa Ipotesci (Olt) la Duminica Tomei și 27 Iulie ².

n) Sub pretext că la Buzău, unde se face târg pe fie-ce săptămână, Duminica, obor de vite nu se pôte face, dă dreptul de obor pentru Buzău, a se face pe moșia vecină cu târgul, Simileasca, a lui biv vel Vornic Gh. Filipescu. vama vitelor o va percepe acest boier. 1820, Martie 17 ³.

o) În 5 Iunie 1820, se dă Carte «Măriei sale Dómnai Efrosina Calimah» pentru două scuune de carne și șase bâlciuri cu vama lor la moșiile M. Sale: Brezovia sêu Poiana-Lungă (Ialomița) ⁴.

p) În 5 Iunie 1820, Al. Suțu dă carte lui Căminar Ianache Cocorescu să aibă voie de un bâlciū pe an la moșia sa Cocoresci (Prahova) ⁵.

Asemene bâlciuri și târguri se înmulțesc fôrte mult. Numai în județul Mehedinți, erau peste 19 bâlciuri anuale ⁶. Acéstă înmulțire

1. Veđi anexa.

2. Cod. XCII, fila 539.

3. Veđi anexa.

4. Veđi Cod. XCVIII pag. 263.

5. Veđi anexa N. XII.

6. *Insemnarea de bâlciurile ce se fac peste an, în sud Mehedinți, după înscințarea ispravnicilor de acolo*

1 la satul Strihaia, pe moșia Sfintei monastiri de acolo, la Țințereni, la Dumineca Pogorărei Duhului Sfânt.

1 la Țințăreni la 25 de Martie, în ziua Bunei Vestiri.

2 la Bălăcița, moșia Dumnilor boerilor Bibesci și Brăiloi, însa :

1 la Dumineca Florielor.

1 la Dumineca Tomei.

3 la Cleanov, moșia Dómnai Sărdăresei Elencăi Bălăscăi, însa :

1 la 40 de Mucenici, la 9 de Martie.

1 la Dumineca Mironosițelor.

1 la Sfântul Ilie.

3 la Corlățel, moșia Sardarurui Aman. însă :

1 la jumătătirea Păresimilor.

1 la Nascerea Maicei Domnului.

1 la ziua Sfinților Apostoli.

3 la Lupăia, moșia boerănașilor Săvoii, însa :

1 la Sfântul Gheorghe.

de bălciuri nu este favorabilă comerciului stabil din orașe: sunt nevoiți să aibă aproape tot anul chervan pregătit cu marfă și să meargă cu el din bălciu în bălciu, ca să-și o potă desface. Apoi și la tirguri și bălciuri de aceste, îndepărtate de privigherea ceva mai bună a orașelor, jafurile zapciilor erau mari și legitimate cu numele de havaeturi. Acesta o probază și următoarea carte deschisă, din Martie 1820, adresată la toți ispravnicii de județe, la Spătar și la Bașbeșlégă.

Eacă ce ȋice cartea:

Publicații la toate județele, pentru bălciuri.

Dumnévóstră Ispravnicilor ot sud sănătate. Fiind-că de acum înainte apropiindu-se primăveara, încep bălciurile prin locuri hotărâte ale județelor și fiind-că la asemenea bălciuri obicinuiesc de vin spre ținerea nizamului și spre străjuirea celor rău năraviți, atât zabiții județelor, cum și zapcii spătăresc i orânduții isprăvnicaturilor, din cari unii în loc de a săversî datoria cu care sunt însărtinați din partea căpeteniilor lor, ci împotrivă cu cuget de hrăpire aflându-se, năpăstuesc pe săraci, de la cari cer și împlinesc ori câtă sumă de bani pot să ia cu numire de havaeturi de la cară și cu numire de cheltueli de asemenea dintr'acestea, în vreme ce nici unele după nizamurile ce sunt date nu se cuvine a fi suferite la auđul stăpânirei ca o faptă ce privesce numai la cuget de năpăstuire și de nedreptate, iar nu la vre-un bine al locuitorilor, s'au la vre-o întemeere și înmulțire a alișverişului; drept aceea v'ă poruncim Domnia mea, să fiți cu totă privigherea, ca la asemenea întâmplări să nu îngăduiți pe unii ca aceștia a face cel mai puțin zulum locuitorilor împotriva poruncei Domniei mele, ci fieș-care împlinindu-și datoria pentru care se trimete la asemenea locuri, să străjuiască și să ferescă pe locuitori de ori-ce bântuire ar putea să cerce din partea altor străini și să nu îndrăznescă, ori a cere cevași cu numire de havaeturi, s'au a pricinui cevași cheltueli pe la sate, căci pentru asemenea întâmplări sunt lefași și slujbași, iar nu ca să fie supărători satelor și pricinuitori de împedecare la alișverişurile locuitorilor; asemenea porunci s'au dat și către zabiții județelor, cum și către Dumnéluși vel Spătarul, ca într'acest chip să porunceseă a urma și zapcii Spătăriei.

1 la Sfântul Dumitru.

1 la Sfântul Nicolae.

1 la Argintóia, în ȋiua Sântuluși Pantelimon, la 27 Iulie.

5 la Plenița i Călugăreni, moșiile lui Ștefan Micolescu, însa:

1 la 2 Februarie.

1 la Înălțarea Domnului.

1 la 29 August.

1 la 24 ale lui Februarie.

1 la 15 August. — 1820, Decembre.

aflându-se sub toată supunerea și ascultarea la povățuirile Dumnélor dregătorilor județelor; iar osebit do acesta să sciți că când se va întâmpla să sosescă la auzul Domniei mele, cum că s'au întâmplat la vre-un bâlcu vre-o protivnică urinare, numai de la Dumnévóstră se va cere toată răspunderea, pentru că de vreme ce vi s'a făcut cunoscută bună voința Domniei mele, de aceea nu veți avea nici un cuvânt de pricinuire, nici că vi se va da ascultare la orice îndreptare vă veți încerca să arătați; întocmai dar să fiți următori, trimițând și răspuns de primirea poruncei și fiți sănătoși.—1820, Martie 6.

După aceste publicații s'au făcut pitac și către Dumnélui vel Spatarul.

Asemenea s'au dat și copie la Stolnicul Dumitrache, de au făcut porunci și din partea Dumnélui Baș-beșliagă către neferii i zabiții de prin județe.

*

Unul din bâlcuirile principale, mult timp închis din cauza ciumei, Drăgaica ce la Buzău, se redeschide în Iunie 1819 și tot la vechiul loc ce ocupa altă dată, până ce nu se mutasă la Niscov în interesul pazii de ciumă¹.

În Maiu 1820, Al. Suțu ordonă a se face publicațiunile prin toată țera, pentru înnoirea facerei târgului Drăgaiceii, *«acum din mila lui Dumneșu, fiind sănătate în toate părțile»*².

Importanța bâlcuului Drăgaiceii face că Al. Suțu să rinduiască un «Efor» special pentru a asiste la acest târg. În 1819 acest Efor este însuși vel Vistier Romanitis. Iacă pitacul domnesc de rinduire:

1. Veți anexele relative.

2. Publicații pentru târgul Drăgaiceii.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dumnévóstră isprăvnicilor ot sud vă facem în scire, că târgul Drăgaiceii, ce este vestit și obicnuit a se face la 24 de zile ale viitorului Iunie, la care vin neguțători și de la locuri depărtate și fiind-că în anii trecuți pentru pricină de bătă se poprise, iar acum din mila lui Dumneșu fiind sănătate, *în toate părțile*, este slobod, de aceea vă poruncim să o publicuți acesta în tot județul, cu tot dinadinsul, ca să se audă și la părțile vecine, cum că târgul Drăgaiceii este slobod a se face, după orânduiala și obiceiul vechiu și să îndemnați pe toți cei ce vor vrea a merge, să'și facă alișveriușul, de vîndut și cumpărat, fiind acest folos obștesc, și de primire să avem Domnia mea înștiințare.—1820, Maiu 30.

Vel Logofăt.

Cartea prin care se orânduiesce Efor peste târgul Drăgăicei ot sud Buzău Dumnélui Vistierul Grigore Romanitis.

Zemle Vlahiscoe.—Cu neadormita îngrijire aflându-ne pentru bună petrecerea credincioşilor noştri supuşi, iar mai vârtos pentru alişverişurile lor ce le fac la târgurile şi bălciurile aceştia de Dumnegeu păzită şi nouă încredinţată ţeră, ca să se urmeze cu îndestulare şi nebântuită de către cei cu rele cugetări, şi nărăviţi cu multe chipuri şi mijloce silnice a supăra, atât pe cei ce se află cu alişverişuri în târguri năpăstuindu'î, cât şi pe cei ce merg şi se întorc de la târguri, silindu-se a se îmbogaţi din pagubele lor, pentru care apururea au fost îngrijirea Domniei mele din vreme a se înfrâna acei cu rele cugetări, prin zabiţii cei orânduiţi, dându-le s'raşnice poruncile Domniei mele cu povăţuiri îndestule în ce chip să îngrijescă de liniştită petrecere tuturor de obşte, iar mai vârtos la târgul Drăgăicei, de la sud Buzău, ce se face la 24 ale aceştii următoare lui, *fiind-că ese cel mai mare târg unde se adună tot alişverişul nu numai din totă ţera acésta, ce şi din părţile vecine şi din alte locuri mai depărtate*, voinđ Domnia mea a se urma alişverişurile la acest târg cu îndestulare şi cu liniştire, osebit pe Domnescile năstre porunci ce sunt date po la toţi zabiţii, am orânduit Domnia mea într'ndins Eforos peste acest târg în câte dîle va ţinea pe Dumnélui cinstit şi credincios boerul Domniei mele Grigore Romanitis vel Vistier, dându'î cu îndestulare trebuincioşele povăţuiri ce este dator a le pune în lucrare spre a zăticni pe cei obicînuţi a meşteşugi mijloce şi chipuri de hrăpiri în diastima târgului; făcîndu-o dar acésta cunoscută tuturor, straşnic poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor ai judeţului i Dumitale Baş-beşliagasă şi tuturoi celor-l-alţi zabiţi spătăresci şi armăsesci, arătîndu-vi-se acésta Domnésca năstră carte să aveţi a da totă supunerea şi ascultarea la povăţuirile Dumnélui orânduitului boer Efor, necutezînd nimeni a face cea mai mică mişcare fără scirea Dumnélui, că se va pedepsi straşnic, ci păzindu-vă fieş-care datoriile cele netăgăduite, să aveţi pentru orî-ce a face întrebare Dumnélui, spre a se păzi întru tóte buna cumpănire, cu linişte, după voinţa Domniei mele; i saam receh gpd. — 1819, Iunie 15 ¹.

Cod. XCVI, pag. 41 şi Cod. XCVIII, pag. 151.

In 25 August, Al. Suţu dă carte rude, sale, lui biv vel Spătar Nicolache Suţu, pentru trei bălciuri la moşia sa Izbiceni, din judeţul Romanaţi ².

1. 1820, Iunie 16. Asemenea carte s'au făcut şi acum orânduindu-se Efor tot Dumnélui Vistierul Romanitis la târgul Drăgăicei sud Buzău.

2. Vezi anexa.

În 1820 Noembre, Al. N. Suțu reinnoesce actele Vornăresei Ruxandra Câmpineanu, de a nu se folosi decât ea, ca proprietară, de privilegiul vinzării spiritoselor în orașelul Câmpina¹.

Breslele.—Numerose continuă a fi *breslele* în țera românească. Iacă cele ce aflăm existând:

Isnafurile politiei: Lipscani, Cavafi, Șelari, Brașoveni, Bărbieri, Argintari, Croitori, Cojocari subțiri, Ișlicari, Cojocari groși și Căciulari, Cărciumarii și rachierii, Brutarii și Jimblarii, Simigii, Ceprazari, Băcani, Dogari, Curelari, Tabaci, Abagii și Pânzari, Pescari, Lăutari², Covaci, Luminărarii de ceră și bumbacarii, Șalvaragii, Căldărarii, Postăvari și Găitănarii, Boiangii³, Tutungii, Conduragii și Cizmarii, Dulgherii și zidarii prin mai Mare-Bașa⁴, Bogasierii, Mătăsarii, Precupeții, Bragagii, Măcelarii, Tabacii, Papugii⁵, Plăpămarii, Templarii, Olarii, Făinari, Trăistarii, Șerbeccii și Ghețarii, Sarafii, Calenelele, Cărămidarii, Bucătarii, Marchitanii, Sticlarii, Hangii, Grădinarii, Uleerii, Luminărarii de seș și Săpunarii⁶, Capanlăii și Sureccii, Nisiparii, Băiașii, Ceasornicarii, Giuvaergii.

În ordine cronologică, să aducem actele relative la câte-va din breslele mai sus enumerate:

a) Din 6 Martie 1819, Al. Suțu dă un hrisov bărbierilor pentru rennoirea vechelor statute ale breslei, recunoscându-le și alegerea făcută de brésă în calitate de «*protomester*» seș *staroste* lui Negoiașin Iordache.

Hrisovul, chiar în art. I înglobază și pre «*străini*» din ori-ce parte ar fi» în brésă bărbierilor pământeni. Justiția specială a *logei* rămâne în vigoare. Membrii logei pe lângă staroste, se numesc *epitropi*. O dispozițiune frumoasă este la art. 6. «Apururea să aibă datorie starostea, cu epitropii breslei, a da *meșterului celui bătrân*, care este neputincios de a lucra, o cală mai mult decât meșterilor, celor tineri, cari pot ei înșiși să lucreze, cu acesta să se pôtă ajuta cei

1. Veđi anexa.

2. Cartea vatajilor de lăutari pe orașul București, Februarie 1819, (pag. 98). Cărțile vatajilor de țigani lăutari pe județe, Februarie 1819 (pag. 99). Asemenea pe 1820 (pag. 99), Cod. XCVIII.

3. Brésă zugravilor subțiri care sub Al. Ipsilante în 1775 exista, nu o mai aflăm în ființă.

4. Veđi Carte de Maimar-Bașa, 23 Ianuarie 1819 (pag. 42).

5. Carte de staroste de papugii din 30 Ianuarie 1819 (pag. 41) Cod. XCVIII.

6. În 1819, Al. Suțu face o singură brésă din săpunarii și lumănărarii de seș. Însă săpunul să nu se mai facă de cât de cel de la Târgoviște. — Cod. XCVIII, pag. 176 și 178. — Se pune brésă sub „osebită Efori” din boerul Grig. Romanitis.

bătrâni neputincioși, pe lângă cei tineri putincioși». Celelalte dispozițiuni sunt cele din anterioarele hrisóve, deja cunoscute cititorilor noștri ¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*.—Fiind-că rufetul bărbierilor meșteri cari locnesc aici în orașul Domniei mele Bucureștii, au avut obiceiurile și aședeminturile, ce se coprind mai jos, încă de mai nainte, din vechime, așijderea au avut și un proto meșter mai mare preste denușii, adică staroste pentru purtarea de grijă, de către Domnia mea, după ce ne am pliroforisit, întîi că le-au avut acestea și prin hrisóvele fraților Domni de mai nainte, am poruncit să-și aleagă staroste după obicei și ai alos pe Neguță sin Iordache, căruia am dat Domnia mea, acest hrisov al Domniei mele, ca să aibă a fi staroste și purtător de grijă, peste toți bărbierii de aici, și el împreună cu șease epitropi meșteri ai breslei aceștia mai bătrâni și mai de cinste ai lor, ce vor fi să păzescă orânduiala, ce au între ei, adică.

1) Toți câți lucrăză meșteșugul acesta, aici în București, ori pămîntenii *său străini*, din ori-ce parte ar fi venit, *său călărași, dorobanți, sârbi, săi ori-ce fel de slujitor*, ar fi să aibă ascultare de starostea și de acei șease epitropi, la cele ce-i va povățui, pentru ale meșteșugului lor.

2) Pentru ucenici când vor vrea să iasă de la meșteri, să fie datorii a da de șcire starostei și epitropilor, ca prin scirea și voia lor să iasă, iar de sineși să nu fie volnici, nici vre-o unul din meșteri să nu îndrăznescă a lua ucenicul altuia.

3) Când se va întembla, ori greșală să facă vre-un bărbier, de a nu lucra bine, ori de a nu păzi Dumineca, seau alte sărbători, seau judecată să aibă unul cu altul, pentru ale meșteșugului lor, să nu fie volnic, boer mare, Agă, *său alți zapci* a'i judeca, fără numai starostea, dimpreună cu epitropii să-i judece, și să-i îndrepteze după obiceiul și orânduiala lor, certându-i și dojinindu-i după vina ce vor face.

4) Calfa unui meșter, ce va voi să deschidă prăvălie, să nu fie volnic a deschide aproape de prăvălia meșterului ce au lucrat, ca să nu tragă mușterii meșterului la prăvălia sa.

5) Calfa unui meșter, ce se va muta de la un meșter la altul, să se mute la prăvăliile cu loc mai depărtat, de prăvălia ce au lucrat, iar nu la prăvălia ce este aproape, ca să tragă mușterii meșterului de la care au eșit, la meșterul ce au intrat.

6) Apururea să aibă datorie starostea cu epitropii breslei a da meșterului celui bătrîn, care este neputincios de a lucra, o calfă mai mult decît meșterilor celor tineri, cari pot inșiși să lucreze, ca cu acesta să se potă ajuta cei bătrâni neputincioși, pe lângă cei tineri putincioși.

7) Pînă nu-și vor deschide meșterii cei mai de cinste prăvăliile lor să nu aibă voie cei-l-alți bărbieri.

8) Pentru Cutia de milostenie ce au avut obicei a ținea brésla acesta să se ia de la tot meșterul, din Duminică în Duminică, câte două parale i de calfă câte o para, dînd aceste parale ori cine ar lucra meșteșugul acesta și să se stringă în Cutie la starostea, care Cutie să se ție pecetluită atît de starostea, cît și de epitropi cu pecetile lor și să se păzescă peste tot anul, ca dintr'acei bani să se cheltuiască la praznicul Prapa-Domnei Paraschivei ce-l prăznuesc ei și la mórtea vre-unui meșter din brésla lor, ce nu va avea cu ce

b) În Pitești există, ca și la București, o breslă a *papugiilor* i a *cizmarilor*. Statutele acestor bresle sunt identice cu ale acelor din București. Al. Suțu reînnoește cartea acestora, în 20 Aprilie 1820¹.

să'i facă trebuincioșele îngropăreii și ale pomenireii, dintr'acei bani să'i slujască și să'i facă pomenirile lui, cum și de va rămânea vre-un meșter de-ai lor la slăbiciune și la sărăcie, din bătă seau din altă întemplantare, iar dintr'acei bani să'i slujască cu ceea ce va fi cu cale, după starea lor, pentru care aceste cheltueli, când se va întâmpla trebuință a se face, cu toți împreună să deschidă cutia și cu sfat de obște al episcopilor să se cheltuiască, și atât din banii ce se vor strânge la cutie cum și de cheltuiala ce se va face la acele mai sus arătate, în toți anii să aibă starostea a'și da socotă înaintea acelor șase episcopi, care cheltueli să se arăte celor-l'alți de obște, spre a i se vedea slujba de este cu credință seau nu.

Deci am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Vornic, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic, de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugăroglu vel Vornic, pan Mihalache Suțu vel Logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la întâiul an, dintru a treia Domnie a Domniei mele, acă în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea domnului Dumnezei și Mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 Martie 6, de Chiriță Logofătul de Divan.

1. *Zemle Vlahiscae*. — Dat'am Domnăscă noastră carte.... pre carele după alegerea breslei papugiilor i a cizmarilor din orașul Pitești sud Argeș, l'am făcut Domnia mea staroste de cizmar i papugi dintr'acel oraș al Piteștilor, ca să fie cu purtare de griji pentru bresla acăsta, după orânduiala ce se urmăze și aici în politia Bucureștilor, adocă, cu bătrâni cei mai de frunte să judece pe cei de sub bresla lui, cari vor fi având pricină între dênșii pentru ale meșteșugului lor i pentru ucenici și călfi, și după dreptate i după vechiul obicei al breslei, ce s'au urmat și se urmăze aici în București la orânduiala meșteșugului lor, și după vină să facă îndreptare și hotărîro; să ia seama totdeauna pentru buna orânduială, atât între ei, cât și la obște și la toți să urmeze după buna cuviință; pentru care acăstă bună întocmire vâdând Domnia mea și sinet Domnesc din lét 1814, Septembrie 9, am dat acăstă Domnăscă noastră carte la mâinile numitului, prin care poruncim Domnia mea tuturor ce veți fi la acăsta breslă, să aveți a'l sci de staroste și să i dați ascultare și supunere la orânduiala meșteșugului vostru, căci acolu împotrivor are voie să'i facă certare după vina lui, i saam receh gpd.—1819, Aprilie 20.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 13.

c) La 28 Aprilie 1819, Al. Suțul reînnoesce hrisovul zabunarilor. Prin acest act, Domnitorul ordonă ispravnicilor din județe, «pe unde vor fi bilciuri, să căutați mai mult decât rufetul zabunarilor de țără, pământeni, să nu îngăduiți pre nimeni a vinde lucruri de zabunărie, ca să se pôtă chivernisi fiesce-care (zabunariu), cu meșteșugul lui¹.

1. Cartea rufetului zăbunarilor.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că pentru a obștiei înlesnire la trebuința ce au de lucrurile zăbunăriei, și pentru a se și putea hrăni și a se chivernisi în țera Domniei mele, câți au știința meșteșugului acestuia (cu slobodenie când vor păzi orânduiala breslei acestui meșteșug), s'au fost făcut întocmire și îndreptare la unele ponturi ce erau în vechile cărți ale breslei zăbunarilor pământeni, după trebuința vremei de acum, când și norodul s'au înmulțit într'această politică, și trebuința de acest lucru au prisosit; de aceea dar, am dat Domnia mea rufetului zăbunarilor pământeni de aici, din orașul Bucurescilor, această carte, ca să li se urmeze, și să li se păzoscă și de acum înainte privilegiul acesta, adecă la meșteșugul zăbunăriei, ori-câte se împle cu bumbac și cu lână, alt rufet al altui meșteșug, să nu se amestece a'l lucra, precum nici alții streini, iar carole va sci meșteșugul acesta, și va urma orânduilei breslei, adecă va fi supus la starostea al zăbunarilor, și a păzi șarturile breslei și ale cutiei lor, cum și havaetul ce este obicinuit de 'l dați la deschidere de prăvălie, acela măcar și străin fiind, slobod și neoprit este a lucra meșteșugul acesta și a deschide și prăvălie, spre îndestularea trebuinței de obște, vândarea de zăbunărie aici în Bucuresci și prin târgurile de pe afară, adecă anterie voinicesci și zăbune femeosci și copilăresci, și alt-fel de zăbune mari, și ori-ce lucru se împle cu bumbac seau lână, să o facă brésla acesta, numai și ei să fie datorî, ca apururea să aibă haine făcute gata, spre vândarea și îndestularea țeranilor, ce vin de pe afară, cari nu se pot zăbovi cu așteptarea pâuă se face haina, dar nici zăbunarii la meșteșugul altor rufeturi, să nu se amestece, și pentru câți din alt rufet vor avea acest fel de marfă gata, să aibă zăbunarii breslei volnicie, ca ori să le dea soroc să și le vîndă acela, seau ei să le cumpere cu banî; să aibă brésla acesta, după obiceiul lor, staroste de zăbunari, pe acela ce înșiși după alegerea a tot rufetului lor s'au orânduit, carole împreună cu cei mai fruntași, să aibă a căuta pricinile ce se vor întempla între dênșii, de ale meșteșugului lor, să ție și Cutie în care să pue de meșter și calfă, pe fieș-care săptămână, câte o para, cum și cel care se va dovedi în vină cu stricarea vre-unui lucru, seau va călca legătura breslei, a lucra la alt prăvăliaș, să dea la cutie câte taleri trei, iar al doilea când se va prinde în vină, să i se îndoiască darea; cel ce va deschide prăvălie, să dea taleri 5, care acest venit din cutie, să fie pentru ajutorul celor scăpătați, și când va muri vre-un sêrac din brésla lor, de la Cutie să se îngrope; nici un meșter seau calfă, să nu fie volnic a lucra la alții din alte bresle, lucruri de vîndare, i la trebuințele curței, când va trebui, să se cêră de la starostea ce s'au orânduit și el cu dreptate, și în rënd, să dea pe fieș-care, care aceste rândueli, să fie și cu scirea fruntașilor, spre a nu se năpăstui vre-unii, iar care nu se va supune ori la orânduiala breslei, seau la rânduile ce va fi la curte, să fie poprit de acest meșteșug; să aibă brésla acesta și rânduiala aceea, asupra ucenicilor, cum se urmêză și alte bresle de meșteșuguri, ca ucenicii să aibă a sluji spre buna

d) O ȕi după aceea, la 29 Aprilie 1819, Domnitorul reînnoește hrisovul ȕelarilor, cel ce li s'a dat în 25 Aprilie 1813, de Vodă Caragea ¹.

Învățătură a meșteșugului, după zapisul și tocmela ce vor face cu meșterii, stând până la soroc, tot la mâna aceluiași stăpân, iar să nu se prefacă din meșter în meșter, cum și toții meșterii să se ferească de a nu primi ucenicul noul altuia, purtând grija și stăpânii ucenicilor cu silință, spre a'î învăța meșteșugul desăvârșit, după sorocul ce'și vor pune cu părinții copiilor; călile ce vor lucra în prăvăliile lor, ori cu simbrie, sea cu plată pe ȕi, precum le va fi tocmela, să urmeze și să nu fi slobod a eși de la acel meșter, până nu se va cerceta de starostea și de frunțașii lor, pricina și sfârșitul eșirei, cum și ceilalți meșteri să nu'î primescă fără de dovadă, că ori prin voie sau prin scirea rufetului, au eșit, și așa să'și aibă și ei această orânduială, după cum au și alte rufeturi; pentru care poruncim Dumitale vel Agă i vel Căpitane za dorobanți, ca pe cei ce va arăta rufetul zăbunarilor, că urmază împotriva meșteșugului lor, nici într'un chip să nu'î îngăduiți ca să li se potă păzi privilegiul acesta, întocmai după cum se coprinde mai sus; așjleria poruncim și Dumnévoștră ispravnicilor de prin județe, pe unde vor fi băleînri, să căutați, mai mult decât rufetul zăbunarilor de țară, pământeni, să nu îngăduiți pe nimeni, a vinde lucruri de zăbunarie, ca să se potă chivernisi fieș-care cu meșteșugul lui, i saam reche gd.—1819, Aprilie 28.

(pecetea gd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 9 v.

1. Hrisovul breslei ȕelarilor.

Fiind-că între alte rufeturi ale politiei Bucureștilor, s'au aflat și brésla ȕelarilor, cari neavând orinduelile breslelor întărită prin hrisove domneste, nu li se pizea dreptatea intru ale meșteșugului lor, și ca nisce trebnincioși obștiei după orânduiala altor rufeturi, au cerut prin jalbă la Domnia sa, seleful nostru, să li se facă hrisov domnesc, și orânduindu'î la Dumnélui vel Logofătul de țara de sus, prin anafora au făcut arătare Domniei sale. că brésla acesta au avut orânduială de isnaf, dar nefind întărită cu hrisov domnesc, cum au alte isnafuri, li se întâmplă nedreptăți, mai vértos la cei mai sêraci, atât în ale meșteșugului lor, cât și la călfi i ucenici, și că este cu cuviință a li se da hrisov domnesc. Primindu-se dar cererea și rugăciunea lor, li s'au dat hrisovul Domniei sale, ce'l véđum, scris cu lét 1813, Aprilie 25, hotărîndu-se ca să li se păzescă ponturile de mai jos arătate:

1) Nimenea din alții streini, să nu aibă voie a deschide prăvălie, săi a se pune tovariș cu altă brésla, iar carele va sci meșteșugul acesta din streini sau din pământeni, să aibă a merge la starostea, ai orându pe la prăvăliile meșterilor, de a lucra după obicei.

2) Marfă de a meșteșugului lor, când vine din țara turcescă, să nu o coprină numai noul, ce precum se urmază la alte rufeturi, starostea cu epitropii să facă tocmelă, și marfa să o împărțiască la toți de o potrivă, iar carele nu va avea stare și putere, va lua pe cât va fi starea și puterea lui, și cealaltă se va lna de ceilalți.

3) Să aibă brésla acosta după obiceiul lor, și un staroste de ȕelari i curelari, pe acela ce însăși brésla il va alege, precum și acum după alegerea

e) În Iunie 1819, isnaful Băcanilor reclamă contra *toptangiiilor*, că vînd cu deamănuntul marfa de băcănie. Toptangii sunt opriți de a mai vinde marfă de băcănie în detaliu, afară de zahar, cafea, lămăe și fer, articole cari din vechiul au fost tolerați a le vinde în detaliu și toptangii. Cu această excepțiune, boerimea era folosită, căci toptangii

a tot rufetul, este rînduit Hagi Dumitrache, sîn Stan, carele împreună cu doi epitropi ce iarăși după alegerea lor, s'au orînduit anume. . . și cu cei mai fruntași ai breslei, să aibă a căuta pricinile ce se vor întîmpla întro dînzii de ale meșteșugului lor, cu dreptate.

4) Să fie acest rufot și Cutie în care să se pue de fieș-care meșter câte două parale pe săptămână, și de calfă câte o para; asemenea și cela ce se va dovedi în vină cu stricarea vre-unui lucru, sîu va călca legătura breslei, a lucra la altă prăvălie, să aibă a da la Cutie câte taleri 5, iar de se va dovedi și al doilea întru acest fel de vină, să dea îndoit, iar cel ce va eși meșter și va deschide prăvălie, să dea taleri 20 la Cutie i starostei taleri 5, care acest venit să fie pentru ajutorul celor scăpătați, și când va muri vre-un sîrac din brîsla lor de la această Cutie să se îngrope.

5) Nicî un meșter sîu vre-o calfă, sî nu fie volnic a lucra la alții din alte bresle, măcar și tovarăș de'l va pune; unul ca acela de se va dovedi, să fie poprit de meșteșug.

6) La trebuințele curței de lucru când va fi, să se cîră de la staroste ce este orînduit, și el cu dreptate și în rînd să dea pe fieș-care, care această dare să fie și cu șcirea epitropilor, iar carele nu se va supune, orî la orînduiala breslei sîu la orînduiala curței, pe acela să l arête la zabiții politiei, spre a l supune.

7) Să aibă brîsla acesta și orînduiala călfiler i a ucenicilor, cum se urmîză la alte bresle, adecă ucenicii să aibă a sluji spre buna învățtură a meșteșugului, după zapisul și tocmela ce vor face cu meșterii, înaintea starostei, slujind până la soroc, ședînd după soroc încă un an cu simbrie, tot la acel stăpîn, și să nu fie slobozi a eși de la acel stăpîn, până nu se va cerceta de starostea și de epitropi cum și ceilalți meșteri, să nu i primescă fără de șcirea starostei i a epitropilor, ca să se urmeze și la ei o bună orînduială și dreptatea întru tôte.

Drept aceea bine-voind și Domia mea, a li se păzi și a li se urma orînduiala aceștii bresle cu dreptate întru tôte, am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Io Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea iubiților Domniei mele, fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dinitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși Veliți boeri ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Logofet de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarhu vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al Obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Poste'nic, pan Mihalache Suțu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spatar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis, și Ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, și s'au scris

vindéu mai ieftin asemenea articole de care mai cu sémă bogații aveau nevoie ¹.

hrisovul acesta la anul dintéii dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos.—1819, Aprilie 29. De Chirița Logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 28.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar*

De vreme ce neguțetorii toptangii, s'aũ multămit, a se urma nizamul ce se coprind într'acostă anafora, după pliroforia ce ne dañ Dumnélor orânduiri boeri, o întârim Domnia mea și poruncim Dumitale vel Agă, ca intocmai să se facă urmare. — 1819, Iunie 27.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 240.

Prea Înălțate Dómne,

Luminatei Măriei tale porunci următor fiind, ne-am și adunat la un loc, unde aducând de față amândouă părțile, adecă isnaful băcanilor și pe cei ce se numesc toptangii, am intrat în cercetare și din chiar tacrirul pârâților, ne-am îndestulat, că cu adevărat fac vëndare mărunță mărfei de băcănie, și prin pravilele tērgului, iar nu după obicei și orânduiala neguțătorilor toptangii, ce s'aũ urmat toldeauna, adecă să 'și vëndă marfa ce o aduc de peste Dunăre prin cantar gospod, dând sumă mare și de la magazie, urmare cu totul împotriva buneii orânduiei și pricinuitoare de dezghinare și pagupă isnafului băcanilor. De aceea după mărturia Dumnélui paharnicului Andronache Teohari, ce aũ metaherisit acest fel de negoțuri, în mulți ani și a noastră slugile Măriei tale, cunoscință, care avem asupra orânduieilor acestor două isnafuri, chibzuind cu cuviință, am îndatorat pe cei ce numesc toptangii, ca de acum înainte să'si urmeze alișveriușul, după vechiul obicei, adecă ori după orânduiala toptangilor, dând marfă cu sumă mare de la magazie și prin cantar gospod, seau voină a'si vinde și ei marfa cu deamăruntul prin prăvălii, să se unescă de isnaful băcanilor, și induplecându-se aũ rămas odihniți, dând făgăduială, că vor păzi întocmai și fără zmintelă urmarea datoriei negoțului fieș-căreia părți, rugându-se numai, ca pentru ori-câți dintrênșii vind cafea, zahăr, tāmăe și hier, să rămăie slobođi a'si face alișveriuș, cum le va da îndemână, la care măcar de se și împotriviră isnaful băcanilor, cu cuvint, că la vreme trebuincioasă și aceste lucruri de la dânșii se cer, dar nici s'aũ dat ascultare, căci aceste patru felurimi dintru început s'aũ vindut și de alții și de aceea dicem, să fie slobođi, iar cei-l-alți să urmeze vechiului aședēmēt; pentru care și nu lipsim a arēta Măriei tale, ca să se întăroscă a 6stă alegere și cu luminată pecetea Înălțimei tale. — 1819, Iunie 24.

Grigore Filipescu, Grigore Băleanu vel Agă.

e) În Iunie 1819. Hagi Manole Mai-mare-Başa, al întrunitelor bresle a lemnarilor, tâmplarilor, zidarilor, cărămidarilor şi nisiparilor, se jăluesce, că de 19 ani nu s'a făcut alegere de Mai-mare-başa, încă din a doua Domnie a răposatului Alexandru Moruzi-Vodă, şi cere voie a se face o nouă alegere. În 26 Iunie asupra anaforalei lui vel Logofăt, se aprobă cererea lui Mai-mare-başa¹.

f) Brésla întrunită mai sus arătată se jăluesce lui Al. Suful în Iulie 1819, că se amestecă în brésă şi *dulgherii* pe lângă tâmplari şi cer să fie opriţi de a mai se băga în bréla întrunită, conform hotărîrei dată de Ioan Vodă Caragea să fie opriţi lemnarii a lua şi ei lucru de tâmplărie, precum ferestre, uşi, scaune, mese. La 8 Iulie 1819 nu aprobă cererea şi dă slobozenie dulgherilor a lucra lemne de tâmplărie şi vice-versa².

1. Iw Alexandru Nicolae Suful voevod i gospodar

După arătarea ce ne face printr'acastă anafora, Dumnolui vel Logofătul de ţera de sus, primim Domnia mea rugăciunea jăluitoarnui, ca o trebuincioasă a se pune în lucrare, şi îi dăm voe şi slobozenie de a face alegerea de mai jos arătată, cu această orânduială însă şi legătură, de a se feri forto jăluitoarnul Mai-mare-başa, ca să nu facă cea mai puţină catahrisis sô nepăstuire în vre-un fel de chip asupra aceştii alegori, căci arătându-se vre-o jalbă asupra lui despre cinevaşi din cei ce sunt supuşi la aceste bresle, şi dovedindu-se jăluitoarnul în vină, să ştie, că după ce se va îndatora a despăgubi pe cel năpăstuit, i se va face osebit şi cuviincioasă certare.—1819, Iunie 26.

(pecetea gospod).

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 213.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Înălţimei tale ce ni se dă la această jalbă a lui Hagi Manole Mai-mare-başa, făcând cercetare, am vădit, că arată, cum că orânduiala breslei acestui meşteşug, este a se face *longe* cu bătrânii şi cu toţi meşterii să alégă care este vrednic a se numi meşter să fie ştiut, şi această alegere ne fiind făcută aici de 19 ani, nici mai mare başa nu pôte cunosce pe toţi cari sunt meşteri cu sciinţă desăvârşită şi care nu. De aceea cere, ca cu slobozenie de la Măria ta să facă această alegere; am căutat în hrisovul ce are Mai-mare-başa şi nu se coprinde pentru acesta, iar din cercetare mă plioroforisiu, că din Domnia a doua a răposatului Măriei sale Alexandru-Vodă Moruz nu s'a mai făcut această alegere. Deci fiind că alegerea acosta ce are Mai-mare-başa să facă, nu este de stricăciune. ci de folos, ca să nu să facă şi înşelăciuni şi stricare de lucru, spre a se cunosce meşterul din cel ce nu este meşter, de aceea arăt, ca fiind primită Înălţimei tale să i se dea slobozenia ce cere. — 1819, Iunie 6.

Vel Logofăt.

2. Iw Alexandru Nicolae Suful Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Osebit că această orânduélă ce cer jăluitoarii de a li se urma, nici mai nainte, nici de când s'a făcut Domnósca hotărîre de mai jos arătată nu li s'a urmat,

g) La 14 Noembre 1819, Al. Suțu dă un nou hrisov de reorganizare a breslelor și în special a breslei unite, mai sus amintite. Brésla va purta pe viitor nume de *cumpanie* și va avea un *Staroste și Epitropi*. Față cu Visteria membrii «cumpaniei» se vor înscrie în *cruci* câte de două nume, însă de acelaș meșteșug ambele nume. Cei din o *cruce*

după pliroforia ce ni se dă printr'această anafora, de către Dumnéluî vel Logofétul de țera de sus, dar și de s'ar fi urmat măcar și s'ar fi păzit, fiind-că în adevăr este pricinuitoare de pagubă la cei ce au trebuință de acest fel de lucruri, căci cu cât vor fi meșteri mai puțin la un meșteșug, atât mai mult se scumpesce plata acelor lucruri, de aceea privind Domnia mea mai mult la obștescul folos decât la cel iu parte, dăm voie și slobođenje, ca și dulgherii să aibă voie a lucra lucru de tâmplărie și tâmplariî să lucreze lucru de dulgherie.—1819, Iulie 8.

(pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 473.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se da la această jalbă a tâmplarilor de aici din Bucuresci, făcând cercetare, am vădut din condica Divanuluî, hrisovul ce este pentru orânduiala mai-mare-bașăi coprinďetor, că i se dă în zapt lemnari, tâmplari, zidari cărămidari și nisipari. ne făcându-se în hrisov vro o osebire, a nu se amesteca dulgherii la meșteșugul tâmplarilor, nici tâmplariu la meșteșugul dulgherilor; veduiî la mânilor lor și o anafora cu lét 1816 Iulie 8 a Dumnélni vel Agă, ce au fost atunci coprinďetore, că aceste bresle ar fi fost osebite la meșteșugul lor, și că este cu cuviință a se urma rânduiala ce au fost, care dăce, că s'au păzit, să nu se amestece dulgherii la meșteșugul lor, care anafora o întăresce și Măria sa Ioan Vodă Caragea, tot atunci Iulie 30, a se păzi, după care cer jalnitoriî a se înnoi și de Măria ta. Am cercetat cum s'au urmat acésta, și care este mai bun folosul obștesc, și m'am pliroforisit de la cei ce au lucrat și au făcut binale ale lor, că nici mai nainte, nici de când s'au făcut acésta hotărîre, dulgherii n'au fost opriți a nu lucra împreună cu binaua și uși i ferestre, și tâmplariî metalirisesc de fac scaune, mese, și dulapuri, iar cine voiesce se tocmesce și cu tâmplar de face și uși i ferestre de tâmplari, adecă s'au urmat o slobođenje neoprita între aceste două bresle, iar folosul obștesc este acesta, că în vremea ce s'au urmat până acum în slobođenje, s'au găsit că o feréstră ce se face de dulgheri cu taleri 6, tâmplarul mai jos de taleri 15 nu o face, i o ușă ce se face de dulgheri cu taleri 12 tâmplarul o face cu taleri 30 și mai mult, apoi când vor fi opriți dulgherii urméză, ca tâmplariî să mai scumpescă lucru lor, iar de a fi slobođenje la dulgheri, cum se vede că s'au urmat până acum, pricinnesce estinătate obștiei precum în faptă se vede; dar la mijloc fiind hotărîre Domnăscă, rămâne ca de către Înălțimea ta, să se dea cea desevirșită hotărîre, și de se va da de către Măria ta slobođenje lemnarilor a lucra și meșteșugul tâmplarilor, asemenea să fie slobođi și tâmplariî a lucra meșteșugul dulgherilor.—1819, Iulie 4.

Vel Logofét.

se *cisluaia* și plătia darea lor după puterea fie-căreia. Visteria arunca darea asupra întregii companii, iar nu *nominatim*. Darea era de 24 taleri de cruce la fie-care 4 luni.

Compunerea logei va fi prin *alegere*. Cine va fi staroste companiei, va fi și Maî-mare-Bașa.

Prin aceștia hrisov, ultimul Domnitor fanariot aprobă realegerea ca Maî-mare Bașa și staroste a lui Hagi Manole și a noue Epitropi, câte trei din fie-care brăslă unită. Se conservă logei întreg, dar nu numai starostelui, dreptul de jurisdicțiune asupra breslașilor, în procesele dintre ei, cu apel însă la Divanul veliților boeri. Trebile companiei rămân mai cu seamă asupra Epitropilor, căci starostea fiind însărcinat și cu trebuințele Maî-mare-Bășiei, la domnesca Curte, mai cu temei se va indeletnici de acesta, nerămându-î vreme a se zăbovi și la toate ale companiei, fără numai la judecăți¹.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu voevod.

Indemnat fiind Domnia mea de către buna cugetare, ce avem asupra sălășuitorilor acestei pravoslavnice țări, ce din Dumnezeuiasca *providență* s'au încredințat oblăduirei Domniei mele, nu am încetat din câte faceri de bine am socotit că se cuvine să aplecăm pentru verî-care stare și tot cu același cuget de milostivire, privind și asupra stărei hălăduitorilor orașului Bucureștilor, scaunul Domniei mele, am socotit că esto de cuviință, să se alcătuiască pentru verî-care isnaf câte o companie cu staroste și Epitropi, hărăzindu-i-se câte privileghii și alte alcătuii s'au gasit cu cale și dându-i-se numire po lângă cuvîntul de *companie* și chiar numirea măestriei aceluî isnaf, ce se va cuprinde într'însa și după această bună și de bine-făcătoare chibzuire am întocmit și osebit hrisov al Domniei mele, coprindeor și arătător de toate cuvintelo ce ne-au pornit într'acastă bună urmare. Așa dar, fiind-că și isnaful zidarilor, dulgherilor și al tîmplarilor, care sunt uniți la ale lor meșteșuguri, neputînd săvîrși unul fără de altul întregimea unei binale, cerînd prin rugăciune a se uni la o companie, am bine-voit să le primim rugăciunea și după glăsuirea numitului hrisov, alcătuiindu-se printr'aceștia compania zidarilor și a dulgherilor și a tîmplarilor, datu-s'au această domnîscă carte, prin care are să se urneze întocmai toate legăturile și legiuirile ce mai jos se arată.

Să aibă a intra la această companie alcătuită în cruci și crucea unită din două nume, orî carele va fi din acele meșteșuguri, adevă zidar, lemnar și tîmplar, iar alții de altă meserie și meșteșug să nu fie volnici a primi, asemenea și în adoverințele Vistieriei ce li se vor da să nu unescă crucile cu nepotrivirea meșteșugului, ci zidar cu zidar, lemnar cu lemnar și tîmplar cu tîmplar, ca să nu fie amestecare la unire.

Cei ce vor intra la această companie, să aibă privileghiu a scuti i dijmărit i viașriciî. iar alt nimic, sub îndatorire a plăti po talerî 24 de cruce la fieș-care patru luni, adevă de nume po talerî 12, făcîndu-și ei între dînșii obștească cislă, după starea și puterea fieș-căruia, precum se urmîză la toate companiile această orînduială.

Cei ce vor intra la această companie, mai întîi să se arîte la Vornicia

h) In August, 1819, se întâmplă un proces între cismari și abagii din Craiova. Abagii vind la prăvăliile lor marfă de cismărie, importată

de politie de către Epitropii companiei, să se cerceteze de sunt cu adevărat din meșteșugul celui isuaș și de sunt locuitori ai orașului Bucureștilor, căci câți vor fi locuitori din părțile după afară, se cade a intra la rândnelile ce vor fi acolo, iar nu în compania politiei, care sunt întocmite numai pentru locuitorii cei curați de București și de se vor dovedi într-o amândouă fără de pricină, atunci vor lua mărturie în scris de la Vornicie, cu care înfățișându-se la domnăscă noastră Vistierie, li se vor da după orânduială, adevărurile Vistieriei, iar adevărurile Vorniciei se vor opri la Vistierie și se vor păstra în totă vremea, ca nu din nelăgarea de somă să intre la companie oameni deosebiți.

Fiind-că această companie are Maîmare-Bașă, hotărîm, ca de apururea Maîmare-Bașa cel după vreme să fie și staroste companiei, și fiind-că după rânduiala companiilor, starostea apururea se alege de către Epitropi și de către cei mai aleși și mai cinstiți ai companiei, pre carele oi vor voi și l vor primi fără a se amesteca, sîi a'i sili cinevași, urmază, ca după această alegere, Maîmare-Bașa să rămăie în totă vremea la alegerea lor. Drept aceea, acum aflându-se Maîmare-Bașa Hagi Manole, aceștia va fi și staroste aceștii companii; asemenea fiind-că și-au ales și dece Epitropi, adică din zidari trei, anume: Leontie Saul, Dimache Mareș și Ștefan Ioan, din lemnari trei, anume: Stoian Carale, Ivan Peicul și Mocio Iprodromus, precum și din tîmplari iarăși trei, adică: Duță sin Mihail, Stoian și Morchiun, și Domnia mea îi aședăm a fi Epitropi, cari să fie datorî a ținea cutia și toate cheltuelile companiei, și pe cîtă vreme se vor purta cu bună rînduială și fără asuprire, să rămăie neschimbați și neștrămutați și să îngrijescă pentru folosul și apărarea obștiilor, și cînd se vor întîmpla pricină între companiști, starostea și cu Epitropii să cerceteze cea pricină, și de îi vor învoi va rămănea cea pricină izbrănită, dînd în scris la mîna prigonitilor invoirea ce le vor face, precum și ei dimpotrivă vor da în scris la Epitropia lor, că s'a'i mulțămît cu cea invoire și să nu pîtă după vreme, vre-o parte a trage pricina și la mai înalte locuri: iar de nu se vor mulțămîi vre-o parte, atunci cu curgerea pricinei în scris de alegerea ce vor face, vor merge la Divanul Dumnélor reliților boeri, de unde își va afla totă dreptatea, însă la nici o pricină starostea singur să nu hotărască fără a fi față și Epitropii, cîci cea hotărîre să nu se ție în semă, că voim Domnia mea a goni totă asuprirea cea în parte și totă năpăstuirea de la obștea companiei; pentru această trebile companiei, mai cu osebite le vor avea Epitropii, căci starostea fiind însărcinat cu trebuințele Maîmare-Bașăi la domnăscă noastră Curte și la alte părți, mai cu temeiul acestea se va îndeletnici, nerămăindu'i vreme a se zăbovi și la toate ale companiei, fără numai la judecăți.

Fiind-că după obiceiul și rânduiala ce s'a'u urmat pînă acum, se lua po taleri 3 și jumătate pe an de la tot meșterul acestor isnașuri, cu nume de venit al Maîmare-Bașăi, hotărîm Domnia mea ca și de acum înainte să se adune banii aceștia de la fieș-care, afară de banii Vistieriei, din cari dându-se pe tot anul po taleri 750 la Cutia podului, câți vor prisosi să so pue la Cutia companiei, pentru care să se ție socotăla curată, și să se iscilească Epitropii a'i păstra, ca din acești bani, si so ajutoreze după vremile cislelor pe văduve și pe alți companiști săraci, după uimarea companiilor celor de peste Olt.

Epitropii să aibă îngrijire în totă vremea la scuterea dajdiei de patru

din Turcia și Tirnova, (cisme, iminiî, papucî), de s'au sărăcit *cismariî*. Aceștia prin cavafiî lor, reclamă, ca abagiiî să'și facă numai comerciul

lunî, a lua prin Vornicia de politie fôie pecetluită cu pecetea Domniei mele, coprinđătore de tôte anume ale cumpaniștilor cu baniî lor și să fie datorî a orândui strîngătoreî banilor acestora, și rëndurî a-î răspunde la Vornicie, luând adeverința de datul lor, iar Vornicia îi va da la Vistieria Domniei mele, păzind acéstă rânduială, ca pentru tot numele ce va intra la acéstă cumpanie, să ia chezășie că vor răspunde baniî dăjdiei la vremea cea cuviinciosă, pentru că Vistieria nu primesce nici-odată scădere din baniî fôiei pecetluite, precum se păzesc la tôte cumpaniile, ci ori cînd se va întemla a muri vre-un cumpanist, neputînd a plăti baniî aceiî curgătore atuncî tetraminiî, se vor împlini din casa lui, seau (ne avînd stare) din Cutia obștei, și îndată să aducă la Vistierie; adeverința lui din catastih nu se va scôte, ci și pe altă tretaminie următore va rămînea cumpania datore a răspunde dajdia lui; asemenea și cînd va fugi vre-un cumpanist, în cît să nu se potă găsi unde se află, să o dea ca să se rumpă și să se ștêrgă, pentru ca ne înforcîndu-se adeverința lui, din catastih nu se va scôte; de va fugi cu adeverința, să'î aducă mărturie vrednică de credința, că cu adevêrat au fugit și așa plătindu-se baniî tetramineiî ceiî curgătore, pe cele următore se va scôte din catastih.

Starostea și cu epitropiî să fie datorî la fieș care tretaminie, a arêta la Vornicie numele ce se vor adăoga la cumpanie și Vornicia, cercetîndu'î, va da adeveriņte pe numele lor, ca cu acele adeveriņte să se dea adeveriņțele Vistieriei, precum s'au đis mai sus.

Cînd se va dovedi că starostea și epitropiî călcînd împotriva buneî rînduiei, au îndrăznit a ținea la cumpanie niscai nume ne știute Vistieriei și ne trecute în catastih pentru rêu lor cășt'g, seau că fără cercetare au primit vre-un om seau din cei ce nu vor fi din meșteșugul lor, seau din locuitori de pe afară, iar nu din șeđătoreiî politieiî Bucureștilor, atuncî pentru acei se vor pedepsi și se vor osîndi a plăti indoit aceea ce vor fi luat de la dênșii, iar acei primiti în cumpanie fără a fi de același meșteșug și fără a fi din hălăduitoriî politieiî Bucureștilor, îndată se vor întôrce la rînduiala ce și mai nainte au fost, și starostea cu epitropiî vor rămînea datorî a plăti dajdia lor, spre înțelegțire, ca să nu se alunece la urmări cu totul neplăcute Domniei mele.

Pe fieș-care an adunîndu-se la un loc epitropiî și starostea împreună cu tôte obștea cumpaniei, să ia socotélă venitului Cutiei și cheltuelilor aceluî an, și de se va dovedi seau starostea, seau vre-unul din epitropi cu vre-o urmare spre vătămarea și păgubirea obștei, cei-l-alți epitropi împreună cu cei-l-alți ai cumpaniei, să aibă voie, prin scirea stăpînirii, a'î schimba din slujbă și în locul lor alegînd pe alți, îi vor face cunoscuți, ca iarăși prin scirea stăpînirii să se așede, arêtînd într'aceeași vreme și păgubirea ce vor fi pricinuit cumpaniei, ca să se îndatorêscă a plăti pînă la un ban, și a despăgubi cumpania.

Să aibă a ținea acéstă cumpanie lude 9, holtel, fără pricină de dajdie, atît pentru alte slujbe și trebuințe cumpaniei, cît și pentru strînsul banilor tetraminiilor la vremile cuviinciose, cari vor fi apêrați de rëndul dajdiilor Vistieriei și de tot felul de podveđi și angariî; atît starostea cît și epitropiî să îngrijêscă fôrte cu scumpătate a nu primi între dênșii și ômenî cu rele năravuri, seau cu totul necunoscuți, și în scurt făr'de chezășia altuia dintre cei vrednici de credința a isnafului, ca într'acest chip cei ce vor intra în

lor de abagie, ca din vechime, conform și cu dispozițiunea din 4 Iunie 1806 și a sentinței deja dată în un identic proces, făcut la 1 August 1806 unui abagiū. Se dispune, ca marfa de căvășie importată, să nu o acapareze abagiū, ci să o iee cismarii și numai la prăvăliile lor să se vină marfă de căvășie, ca și la Bucuresci). In acest sens Al. Suțul dă și hrisov cavafilor, la 22 Noembre, 1819 ¹.

cumpanie, să aibă acest fel de întocmire, încât să fie chezași unul către altul, nu numai pentru cinstea lor, ci și pentru mulțămirea celor ce cu dênșii vor face ori ce fel de zidiri și binale; și spre întărirea și întemeerea acestui aședământ ce s'aū întocmit și s'aū hotărit de către Domnia mea, s'aū dat această carte întărită și adevărită cu însăși iscălitura și pecetea Domniei mele, la anul 1819, Noembre, 14 zile.

Alexandru Suțu Voevod, Barbu Văcărescu vel Vistier.

(pecetea gpd.)

Cod. XCIII, fila 201.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.*

Osobit de pliroforia ce ne dă printr'acastă anafora, Dumnélui vel Logofătul de țora de sus, trebuință fiind a lua Domnia mea și această pliroforie adevă: câte prăvălii de ale isnafului jăluitorilor, sunt acum la orașul Craiovei? de se află vre-un sinet domnesc pentru acest isnaf? și ce orânduială are? de este slobod a se înmulți prăvăliile acestui isnaf, făr' de poprire, ori sunt orînduite câte aū a fi? cine sunt cei muī aleși dintr'acest isnaf și de este această jalbă și cerere sciută și primită și de ei? De aceea poruncim Dumitale cinstite și credincios boerile al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțu, Caimacamule al Craiovei, să faci cuviincioasa cercetare, pentru toate cele ce arătăm mai sus și să insciințezi Domniei mele. — 1819, August 28.

(Pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCII.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a cavafilor cismarii de la Craiova, făcând cercetare, am vădut că jalba este pentru abagiū din Craiova, că se amestecă în alișverișul lor, de nu se pot hrăni, adevă marfa ce vine din țora turcăscă de la Târnova, cisme, iminiū, și papuci, pentru meșteșugul lor, se duc de o coprind și apoi o vind pe la prăvăliile lor, de li se închide alișverișurile ce pot să facă, pricinuesce și scumpete, că dau ei proț mai mult, din care uniū din ei s'aī sărăcit, puitând ei greutatea isnafului și cer a fi popriți, să nu se mai amestece în meșteșugul căvășiei, ci să'și facă alișverișurile de abagie, precum din vechime aū fost, arătându-ne pentru acesta mai întău o buiurdiznă a Caimăcămiei. În dosul jalbi lor scrisă din lét 1806, Iunie 4, cu coprindere, că nimeni să nu se îndrăznescă a mai vinde marfă de cismărie, făr' de numai cismarii, cei ce lucrăză meșteșugul i altă

Din actele până aci aduse din 1819, nu putem afla nici o scădere mai isbitore în întreaga organisare a Breslelor. Nu tot așia vom putea

poruncă, tot a Caimacamului în dosul altei jălbi a lor, către polcovnicul Craiovei, ca nu numai din vinđarea mărfeii de cavafie, să fie abagiile oprite, ce încă și marfa ce au legată să o ducă la bălci, să se oprască, dându-le poruncă, ca să scie, că la orî carele se va găsi marfă de cāvăfie, vinđend-o în bălci, nu numai ca se va lua degeaba, ci încă și se va pedepsi; i o carte de judecată a Divanului Craiovei, cu lét 1806, August 1, cu coprindere, că înfațișându-se isnaful cismarilor cavafii din Craiova, ca un Vasile Gheorghiu abagiul, ce se află intru isnaful abagiilor, care țin și marfă de cāvăfie din țera turcască și altă marfă de Țarigrad saraelac, adică șele, frâne și altete și pentru căci au dat legătură, că va fi și el cu isnaful cavafilor, nu s'au oprit și marfa ce se va aduce de alți străini în Craiova, să nu aibă voie Vasile singur a o cumpăra, ci cu tot isnaful cismarilor, să o cumpere și să o împarță între ei, dar abagiul seau și alți din alte isnafuri, să nu fie slobozi a vinde cāvăfie, decât cavafii; după care la lét 1806, August 29, veduim altă judecată mai jos, tot printr'această carte iar a Divanului Craiovei, cu coprindere, că Gheorghe și Croia, cu alți cinci tovarăși ai lor abagii, nemulțămindu-se pe alegerea dintei au făcut arătare Luminărei sale, răposatului Constantin Vodă Ipsilant, că osebit de alișverişul ce fac cu marfă de abagie, dar dicend că din vechime au avut obiceiul de vind și marfă de cāvăfie din țera turcască și cismarii cavafii din Craiova, nu i îngăduesc, cerend a fi nesupărați, și după porunca ce au adus făcend Divanul cercetare, asemenea întăresce hotărîrea d'întei, ca numai cismarii să vinđă în prăvălii marfă de cāvăfie, iar jăluitorii să își păzescă meșteșugul abăgiei, ca nisce abagii și marfa ce s'au aflat pe la abagii, s'au îndatorat cavafii de au plătit'o și au luat'o ei, ca să nu mai găsescă pricină cu marfa veche a mai vinde; dar s'au mai îndatorat și jăluitorii, ca afat marfa de țera turcască, cât și marfa cea care o lucrăză ei, să fie cu îndestulare și să o vinđă cu preț cuviincios, iar dovindu-se că fac scumpătate, so va da voie a vinde și alții; după care dic jăluitorii că cu mardalele ce au mai multă pagubă li s'au întemplat și că ar fi avut și hrisove mai dinainte și în răzmirița nemților, li s'au prăpădit și cer a li se întări și de către Măria ta, prin hrisov, spre a li se păzi orânduiala isnafului, ce au avut din vechime. Decî fiind-că această orânduială se păzesc și aici în politia Bucurescilor și de vreme ce și Divanul Craiovei, prin cercetări, față și cu acei abagii și prin hotărîre de judecată, i-au întocmit, după privileghiurile vechi, ce dic că au, de aceea cerorea jăluitorilor părăndu-mi-se a fi cuviincioasă, arăt înălțimei tale, că de se va găsi de Măria ta cu cale, să mi se dea luminată poruncă a le face și hrisov, iar hotărîrea cea desăvârșit, rămâne a se face de către Măria ta, însă afară din încălțămintele de Țarigrad, ce se aduc de către lipscanî, bogasierî, acelea după obiceiul ce să urmőză și în Bucuresci, sunt sloboade a se vinde.— 1819, August 19.

Vel Logofet.

Hrisovul cavafilor ot Craiova.

Între alte bunătăți folositore pămăntenilor fieș-căreia țeri, fiind și isnafurile i meșteșugurile, care pricinuesc folos în două chipuri, cel dintei că se chivernisesc mulțime de omoni cu lucrurile ce scot, al doilea că cei ce

conchide, cercetând și actele relative la Bresle, din anul următor 1820. In acest an se va întâmpla ceea ce mai sus am arătat: Convențiunea

aui trebuință, găsec de cumpără cu îndestulare și mai efin, și mai mare fericire este când nu va fi lipsă și trebuință a se aduce din alte țări, ci din lucru pământenilor să 'și împlinescă trebuințele, încă să și prisosescă de a eși afară, și ca să se păzescă dreptatea și din partea oblăduitorilor li se dă privileghiuri, însă la poliții mai mari își au fieș-care isnaf sôl meșteșug rândueli a nu se amesteca uniî în meșteșugul altora, ca să se pôtă chivernisi toți; și aici într'acostă de Dumneșei păzită țera, din vreme în vreme, înmulțindu-se meșteșugurilo s'au și pus în orânduială cele mai multe isnafuri cu privileghiuri dominesci, și între altele fiind și isnaful cavaflor din orașul Craiova, care până acum neavând nici o orânduială de privileghiuri, au venit cu jlbă la Domnia mea, arătând, că în Craiova fiind șease prăvălii de abagerie, se amestecă în isnaful lor, adecă aduc marfă de cāvăfie din țera Turcescă și din Bucuresci, care puindu-o în prăvăliile de abagerie, fac vëndări la norod, de le strică alișverisul, arătând că prin judecată au fost popriți și părăsire nu fac. A cărora jlbă orânduindu-o Domnia mea în cercetarea Dumnélui cinstitului și credincios boerului Domniei mele vel Logofetul de țera de sus Iordache Filipescu, după trebuință s'au adus și din partea abagiilor doi dintrênșii, cari înfățișându-se la judecată, cu tôte că s'au vëndut și la mâna lor îndreptări iarăși prin judecăți a avea voie abagiili să vëndă și cāvăfie, dar după buna orânduială nefiind cu cuviință a se amesteca uniî în brésla altora, și cunoscând și abagiili dreptatea, s'au învoit prin zapise ca câți din abagiil vor vrea să fie prăvălie de cāvăfie, să nu fie popriți, dar să nu amestece abagerie în prăvălie de cāvăfie, ci să se numescă cavaf, și să fie supus la tôte orânduilele cavaflor, cum sunt și cei-l-alti cavafi, iar abagiili ce nu vor vrea să fie cavafi, să fie opriti cu totul a mai vinde marfă de cāvăfie, precum și alte isnafuri iarăși să nu se amestece la alișverisul cāvăfiei, pentru care cerând hrisoval Domniei mele de întărire, atât pentru acestea, cât și pentru alte orândueli ale breslei, a cărora cerere arătându-o Domniei mele, Dumnélui vel Logofetul prin anafora și primindu o, le-am dat acest al nostru hrisov cu ponturile ce au arătat ei, că au avut obiceiul, și care s'au găsit de trebuință după orânduiala altor isnafuri, adecă:

1) Nimenea din alții străini sôl pământeni să nu aibă voie a deschide prăvălie, nici a metaherisi meșteșugul vëndărei de cāvăfie, afară din marfa de Tarigrad, ce se aduce de lipțcani i de bogasieri, aceea nu are să fie poprită, iar care va avea meșteșugul acesta, din străini sôl din pământeni, să morgungă la starostea și la epitropii breslei, ca să 'i cerceteze, după orânduiala lor, și dând legătură că va păzi obiceiurile breslei și va da și la Cutia lor, ceea ce este obiceiul la starostea și la epitropi, așa să i so de voie a deschide prăvălie, precum și din mai sus numiții șease abagiil, câți vor voi acum să se facă cavafi, asemenea au să dea tôte orânduilele breslei și toți să fie supuși la starostea și la epitropii breslei, ca să se pôtă da nizam de îndreptare la orî-ce pricină ale lor, iar alții cari nu vor fi la brésla lor, prindându'i cu vëndare de cāvăfie, prin zabiții poliției Craiovei să se opriscă, iar prindându-se al doilea să se pedepsescă, cum și abagiili cari vor rămănea tot abag i, pentru marfa de cāvăfie ce vor avea, orî să se invoiască cu cavafii a o vinde lor, sôl în sroc de cincî luni, până la Sf. Gheorghe viitor, să o desfacă cu orî-ce mijloc vor șei, nefiind slobodi a mai aduce alta, nici a mai ținea de la sroc înainte marfă de cāvăfie.

cu Austria, în puterea căreia *corporațiunea* va înceta de a fi cetatea comerțului și a industriei pământene, prin faptul admiterii obligatorii în *bresle* a sudiților străini.

2) Marfă de a meșteșugului lor, când va veni din țera turcăscă să nu o coprină numai unul, ci precum se urmăze la alte feluri, starostea cu epitropii să facă tocmelă, iar care nu se va putea tocmi, să nu fie slobod a vinde cu mărunțul, ce să o ducă la alte părți depărtate, iar marfa ce se va cumpăra să o împartă la toți deopotrivă, și carele nu va avea stare și putere, va lua pe cât îi va fi puterea lui, și la taleri 100 să pue 10 parale la Cutie, iar care din cavali va aduce marfa pe sēma lui, acela este slobod, ferindu-se a nu face viclenie la marfa adusă de alții pentru vëndare, să o ia el cu cuvânt că a adus-o cu banii lui, căci dovedindu-se cu acēstă viclenie, să fie supus a da glōbă la cutia breslei, cât va găsi cu cale starostea i epitropii și cu cei mai bătrâni ai breslei.

3) Pe starostea al lor și pe epitropii aș să 'i alēgă totă brēsla, adecă când va fi să se pue alții, care staroste cu epitropii și cu cei-l-alți bătrâni și cu fruntașii breslei, să aibă a căuta pricinile ce se vor întâmpla între dēnșii, atât de ale meșteșugului lor, cât și pentru călfi, precum și la deschiderea de prăvălii.

4) Să fie acēstă brēslă Cutie, în care Cutie peste cele ce s'aș dis mai sus, să pue fioș-care meșter pe totă săptămāna Sāmbāta câte 2 parale, iar călfile căe o para i cel ce va deschide prăvălie, adecă se va face cavaf, orī din străini, orī din călfi, să dea la cutia lor, taleri 44 i starostii o pereche papuci de Tarigrad, și epitropilor câte o pereche papuci de Tērnova, i de la cavali ce se vor găsi în v'nă, iarăși să pue la Cutie după vina sa, ceea ce va găsi starostea cu ceilalți ai breslei cu cale; i ucenicii când se tocmesc să dea stăpānul lor la Cutie câte parale 24, iar când ese ucenicul calfă să pue la Cutie taleri 2, care venit al Cutiei să fie pentru trebuința cheltuelilor breslei i pentru ajutor sufletesc, cum aș avut obiceiū și mai nainte, i pentru ajutorul vre-unui scăpātat dintr'ai breslei și pentru îngroparea vre-unui sārac, și Cutia să fie pecetluită de staroste i de epitropii și de alții din cei mai bătrâni ai breslei, care Cutie să se păstreze de om cinstit, la care se va încrede brēsla, și când se va scōte din cutie, orī pentru cele de mai sus dīse, seaū pentru altă trebuință ale breslei, să fie față toți acoia ce aș pus pecetea, că după ce se va scōte ceea ce se găsi cu cale de toți, să se pecetluiască iarăși la loc.

5) Să aibă brēsla acōsta și orānduiala calfilor i a ucenicilor, cum se urmăze la alte bresle, adecă ucenicul să slujescă la cavaf după zapisul și tocmēla ce vor face înaintea starostei, până la soroc, și după soroc încă un an cu simbrie tot la acel stăpān, și să nu fie slobod a eși de la acel stăpān până nu se va cerceta de starostea și de epitropii, cum și cei-l-alți meșteri, să nu'l primescă fără scirea starostei i a epitropilor, ca să se urmeze și la ei, o bună orānduială și dreptate întru tōte.

6) Pricinile ce vor avea cavaf cu cavaf, să nu fie slobod a merge la altă judecată, până nu va merge întēii la starostea i la epitropii, cu adunare și din cei-l-alți mai bătrâni, ca să le cerceteze și să se silēscă a 'i împācini, iar de nu se vor putea împāca, atunci să mērgă și la altă judecată.

7) Fiind-că obiceinosc cavafii din Craiova, de merg pe la tērguri i bălcieri cu marfă de vëndare, să fie apērați de zabiți i de neferii zabiților i de alți

În ordine cronologică iată și actele din 1820, cu privință la bresle :

a) În 12 Martie 1820 Al. Suțul intervine în brésla croitorilor impunând ca staroste breslei pe un Radul, pre care nu-l primea tótă brésla, ci numai o parte din ea¹.

slujbași, cu a nu li se cere seașă să nu li se ia banî cu nici un fel de numire ca avea al lor, fiind-că acelea s'aũ rădăcat de Domnia mea a nu mai fi, afară din cele ce vor fi orânduite și canonisite prin poruncă domnescă. Decî spre a se păzi orânduelile ce mai sus se arată întocmai, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alecsandru Nicolae Suțu Voerod i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., Martori fiind și Dumnélor ciustiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Creșulescu vel Ban, pan Barbu Vacărescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Constantin Goleșcu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis și Ispravic pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, și s'aũ scris hrisovul acesta în anul al doilea, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la ani de la nașcerea Domnului Dumneșu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Noembre 22, de Chiriță Logofet de Divan.

(Îscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofet, procitoh.

Cond. XCIII, fila 154 v.

1. Carte de staroste de Croitori.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că brésla croitorilor dintru'nceput aũ avut obicei, ca să aibă unul dintre dênșii cu nume de staroste, ca dimpreună cu epitropii breslei să păzescă dreptatea croitorilor, a nu se năpusti unii de catre alții, a îndrepta pricinile călților, a săvârși și lucru domnesc, ce se dă prin Terzi-bașa, cu dreptă cumpănire, fără năpăstuire la nici unul și în scurt are să păzescă rânduiala hrisovelor domnesci. care și de Domnia mea este să se înnoiască, la care acéstă epistasio aflându-se un Radul, și unii din croitori făr' de scirea celor-l-alti scotându-l, puseră pe altul; apoi cei mai mulți ai breslei arétându-se cu jalbă la Domnia mea, cerënd tot pe Radul a fi staroste și cercetând Domnia mea cererea lor, am găsit'o primită dreptăței și printr'acéstă carte ce dăm la mâna Radului, hotărîm, ca să fie neștrămutat din stărostia aceștii bresle a croitorilor, în cîtă vreme se va purta bine; de care poruncim și tuturor ai breslei aceștia să'l cunoscă do staroste, arétând supunere la cele cu cale, ca să nu se facă cusur și năpăstuirî la nici unul, păzind întru tôte orânduelile breslei, după coprinderea hrisovelor domnesci i saam rețeh gpd. — 1820, Martie 12.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cond. XCIII, fila 151.

Câte-va zile după acésta, Suțul reinnoesce hrisovul breslei croitorilor (*la 27 Aprilie 1820*), cu privilegiul ce le-a fost acordat Alex. Ipsilant, la 1781 Decembre. Loja breslei se compune din un Terzi-başa şi 6 epitropi, din cari starostele va fi ales de brésla acésta, *dintre pământeni* şi un ceauş. Biserica Breslei este aceea din mahalaoa Flămânda. Cele-l-alte condiţiuni sunt identice cu cele din hrisovul de la 1781 ¹.

1. Hrisovul breslei croitorilor de aici din Bucuresci

Intre cele-l-alte rufeturi trebuincioase obştiei, fiind şi brésla croitorilor, cu cale de a se pune la orânduiala lor, spre a'si avea privilegiurile cele cuviincioase, orinduitu-s'aŭ de către Domnia sa fratele nostru Domn, reposatul Alexandru Ipsilant voevod, cu jalba ce aŭ fost dat Domniei sale, la Dumnélor boerii epitropi ai obştiei, de le-a'i cercetat orânduiala şi obiceiurile, spre a li se întări cele cu cale, unde mai întâi făcându-li-se cercetare, de câţi sunt bunî meşteri, s'aŭ ales într'acea vreme lude 59 şi trecându-li-se numele lor în condica rufeturilor, după acésta apoi s'aŭ cercetat ce obiceiuri anume aŭ avut rufetul acesta, şi măcar că hrisóvele domneşti ce aŭ avut rufetul acesta mai nainte, aŭ arătat că s'aŭ răpus în vremea răzmiritei, dar arătând anume cererile lor, care dic că aŭ avut obiceiul şi cercetându-se, câte s'aŭ găsit cu cale şi li s'aŭ urmat şi li s'aŭ păzit şi mai nainte arătându-le Dumnélor boerii epitropi, prin anaforaoa Dumnélor, Domniei sale, le-aŭ întărit Domnia sa prin hrisovul Domniei sale, ce'l vădum cu lóť 1781, Dechembre 10, ca să li se urmeze. Care orânduială şi obiceiuri, ce aŭ avut acésta bréslă, le aŭ întărit şi toţi fraţii din urmă, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adevărit. Deci învrednicindu-ne şi pre noi Domnul Dumnegeu, cu al treilea domnie a aceştii pravoslavnice ţări rumănesci şi cerând brésla acésta întărire de la Domnia mea, cum şi îndreptare la câte-va madele, asupra breslelor, nesupărătoare la obşte, seaŭ la alte bresle, s'aŭ primit şi iať printr'acest hrisov, ce le dăm, întărim şi înnoim orânduile şi obiceiurile, ce aŭ avut cu îndreptarea ce li s'aŭ făcut, ca să li se păzescă nestrămutat, întocmai după cum se coprinde mai jos, într'acest Domnescul nostru hrisov, adecă:

1) Nimeni din alte rufeturi, să nu fie volnic a lua meştesugul croitoriei, adecă să croiască, seaŭ să cósă materii cu fire i alte cumaşuri, ori câte sunt cu mătase i de bogasie i alagele i de postav bun (afară numai din postavul de ţără, ce'l lucrăză rufetul şalvaragiilor, făcându-le haine şi vînd gata şi afară din rufetul abagiilor, cari aŭ a lucra numai marfă de aba, cum şi zăbunarii cari aŭ a face numai haine de bumbac), iar tóte cele-l-alte felurimi de haine numai de rufetul croitorilor să se lucreze.

2) Lângă Terzi-başa, să fie şase meşteri din cei mai aleşi ai rufetului, nu nindu-se *epitropi* ai breslei croitorilor, din cari acei şoase epitropi, unul să fie starostea care va fi de bréslă ales dintre pământeni, om cu statornicie şi cu praxis, precum aŭ avut acésta starostie şi mai nainte, care staroste să aibă în păstrarea sa, şi tóte sineturile breslei, spre a nu se răpune nici unul şi să porťe grija dimpreună cu epitropii şi de sfinta biserică, ot mahalaoa Flămânda, ce aŭ asupra lor, cum aŭ urmat până acum, şi prăvălia starostei i a epitropilor, să fie nesupărate de angariile Terzi-başei, ca uni i ce slujesc la tóte trebile breslei, în tóťă vremea; să fie brésla acésta şi un ceauş apărat de

b) Desființarea la 7 Iulie 1820 a marelui companii a neguțătorilor din Bucuresci, este deschiderea *porților țerei* comerțului austriac și

dădii i de angarii și de orî-ce alte dări vor fi pe alții, ca să slujescă breslei și Sfintei biserici și Terzi-bașa împreună cu starostea i epitropii, să caute socotelile și judecățile ce se va întembla a avea între dênșii, pentru ale meșteșugului lor, iar Terzi bașa fără de *longca* și fără de scirea lor, să nu fie volnic a isbrăni seaș a certa pe cinevași cu bătaie, cum și pe cei ce vor cădea în vre-o greșală, pentru ale meșteșugului lor, iarăși să nu aibă voie a'l slobođi, fără de scirea starostei i a epitropilor.

3) Terzi-bașa cu starostea i cu acei diși epitropi, să ție cutia de milostenie, precum și din vechime au avut, puind fieș-care meșter pe săptămână câte două parale, iar călfile câte o para și să ție catastih curat, atât de venit cât și de cheltuială, pe anume și acea milostenie, ce o vor face din cutie, să se urmeze darea cu obștescul sfat, unde vor găsi cu cale acolo să se dea.

4) Să ție rufetul un ceaș, carele să aibă putere prin volnicia Terzi-bașei i a starostii și a celor-l-alți epitropi ai breslei lor, spre a a aduce la judecată, pe cei ce vor avea pricină de ale meșteșugului lor, cum și socotelii.

5) Nică un croitor să nu deschidă prăvălie fără de scirea longei rufetului lor, însă și pe cel ce îl vor alege de meșter, întăi să i se trecă numele în condică, și luându-și pecetluitul domnesc, așa să fie volnic să deschidă prăvălie, și unul ca acela să pue la cutia rufetului, patru galbeni stamboli, dând și terzi-bașa pentru avătu lui, doi galbeni stamboli, afară numai din feciorul de meșter ce va rămănea în locul tată-săi meșter, acela să nu se supue a da nică la o parte nică la alta, ce să urmeze și el a pune paralele pe săptămână la cutie, cum pun și alții.

6) Ucenicii să aibă a sluji spre buna învățatură a meșteșugului după zapisul și tocmăla ce vor face cu meșterii, stănd până la soroc tot la mână acelu stăpân, iar să nu se prefacă d.n meșter în meșter, cum și toți meșterii să se ferescă a nu primi ucenicul altuia, purtând grijă stăpânii ucenicilor cu silință spre a învăța meșteșugul desăvârșit după sorocul ceși vor pune cu părinții copiilor, iar neînvățându'i desăvârșit, să dea glăbă la cutie taleri 10.

7) Ucenicul după ce va eși din ucenicie, să șadă un an tot la mână aceluiași meșter, care l-au învățat meșteșugul, plătindu'i stăpânul simbrie, precum se va găsi cu cale de către terzi-bașa i de starostea și de acei epitropi ai rufetului lor.

8) Călfile bașcalii ce vor lucra haine cu plată în prăvălie, întru a cărora nădejte stăpânii dughenelor croesc mușterelor haine indestul, iar apoi la vreme de pês, eș se prefac la alții și i lasă innecați, de aceea să nu fie slobođi a eși de la acel meșter până se va cerceta de terzi-bașa, starostea i de epitropii rufetului pricina și sfârșitul eșirei, iar într-alt chip să nu lipsescă, cum și cei-l-alți meșteri să nu i primescă fără de dovadă, că orî prin voie seaș prin scirea rufetului au eșit. Lângă acestea a i mai fost cerut croitorii, ca prăvăliași cărora le este alișveriuș cu alte felurimi de mărfuri, și se ție numai de al lor alișveriuș, căci lăcomind croesc și fac haine gata de le vënd prin prăvăliile lor, asemenea și telalii cărora acosta le este hrana cu haine gata date de obște, să se ție numai de acel alișveriuș al meșterului, iar să nu vroiască nică să cöse din bucată, măcar orî-ce fel de materie va fi, însă fiind-că norodul după afară viind la oraș spre îmbrăcaminte, nu se pot zăbovi cu așteptare pe la croitorii,

în genere străin. În trecut, sudiții cari aduceau baloturi de marfă, nu le puteau deschide spre a vinde cu bucata, ci la toptangii numai. Desființarea marelui *cumpanii* a neguțătorilor, au suprimat privilegiul comercianților pământeni de a nu vinde decât ei în detaliu¹.

trebuie dar ca pe lângă cele-lalte haine vechi ce țin telalii, să facă și rufetul croitorilor pururea de tot felul de haine trebuincioase țăranilor i călătorilor, cum așa s'au prins croitorii înaintea boerilor epitropi când prin cercetare li s'au făcut hrisov pe obiceiul lor, cum că vor urma și păzind ei această legătură au dreptate ca să se zăticnescă prăvăliașii cei ce țin marfă spre osebit . . . lor, ca într'acestași chip să se potă hrăni și acest rufet prin ostenola acului, păzind și ei nartul cusutului după felurimile hainelor ce se vor croi. Drept aceea, ca să li se păzescă toate mai sus numitele privileghiiuri nestrămutate, le-am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alecsandru Nicolae Suțu Vv., și cu credința Prea Iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnólor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele, pan Grigorie Brâncovónu biv vel Ban epistatul spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Bălónu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu vel Logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpineanu vel Logofăt al streinelor pricinii, pan Iacovache Rizu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolei vel Logofăt de obiceiuri, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Dimitrie Suțul vel Vamăș, și Ispravnic pan Gheorghe Slătineanu vel Logofăt de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucureșci, la anii de la nașcerea Domnului Dumneșei și mântuitorului nostru Isus Hristos 1820, Aprilie 27, de Chiriță Logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Iordache Slătineanu vel Logofăt procitoș.

Cod. XCIII, fila 168 v.

1. Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de sus, fiind-că cumpania cea mare a neguțătorilor de aici din politia Bucurescilor, ce se află întocmită de vre-o cîtă-va vreme, după orânduile de atunci și de la o vreme încóce făcându-se alte orânduile după întocmirile nouă, au rămas acea cumpanie fără de nici o rânduială, pentru care nici seful nostru n'au înnoit hrisovul lor ce 'l au de la Constantin Vodă Ipsilant. Drept aceea, cercetând Domnia mea coprinderea acestui hrisov și găsind după formele cele nouă, că această cumpanie nu este de nici un folos și într'adevăr netrebuincioasă, de aceea și Domnia mea n'am primit să o întărim, pentru care și poruncim, că de acum înainte nu are să se mai pomenescă că este acest fel de cumpanie, ci Dumnéta primind domnescul nostru pitac, să puie a se căuta în condiții și unde se va găsi trecut acel hrisov să se rumpă foile din condiții

Din o greșală în alta!

Deja în Iunie 1820 se întâmplase faptul, amintit mai sus, al introducerii sudiților în bresle. Guvernul țării era nemulțumit, căci supușii străini, neguțători și meseriași, nu se supuneau a plăti aceleași dări ca pământeni. Agenția austriacă, sezisată cu afacerea acesta de guvernul muntenesc, declară că Austria va primi să fie supuși sudiții săi la aceleași dări ca și pământeni, de îndată ce și sudiții vor fi primiți în bresle și vor beneficia de privilegiile breslașilor pământeni. Al. Suțu numesce o comisiune, care să studieze afacerea. Boierii din comisiune se lasă a fi convinși de delegatul Agenției austriace și primesc cererea. La 5 Iulie 1820 — și fatală! — Logofeția mare promulgă convențiunea. Cetatea breslei e dărîmată! Se comunică hotărîrea în 9 Iulie 1820 nu numai consulului austriac, ci și celui rusesc și celui frances¹.

Noua situațiune creată breslei se regulează prin special nizam al sudiților, încă din 3 Iunie 1820. Acest nizam e comunicat și ispravnicatelor².

La 12 Iunie 1820, Logofeția cea mare, vădînd întîrzierea Agenției de a vesti supușilor ei noua convențiune, scrie Agenției:

Către cinstita chesaro-crăiască Aghenție, de la Logofeția cea mare a țării de sus.

Fiind-că între comisia noastră și cinstita Aghenție s'au făcut aședămînt pentru rîndul sudiților, ce sunt între isnafuri, ca să fie supuși la orînduelile isnafurilor, la obiceiurile pămîntului, la nizamurile ce se dau de către stăpînire și la tôte câte sunt datorî a păzi cei ce se află în isnafuri, cum și la pricinile de judecări ce se întîmplă de ale meșteșugului lor și pînă acum este necunoscut, de s'au poruncit sudiților a urma dîsa întocmire; de aceea se pohtesce cinstita chesaro-crăiască Aghenție, să bine-voiască cu publicație a face cunoscut tuturor sudiților acastă întocmire, cum și o asemenea copie după

spre sciință și adevărire de stricarea acestei cumpanii, după care pitac al Domniei mele scoțîndu-se copie să se și adevoreze de Dumneta și să se trinită la Dumnelui vel Vornic al politiei, ca să se facă cunoscută către numiții, hotărîrea Domniei mele; tolco pisah gpd.—1820, Iulie 7.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 162.

1. Veđi la Cod. XCVIII, pag. 264—265.

2. Cod. XCVIII, pag. 264—268.

acastă publicație adevărită, să se trimită la cancelaria Divanului, ca să scie în ce chip să se dea poruncă de Stăpânire la locurile unde face trebuință, spre a le fi știute.—1820, Iunie 12¹.

Vel Logofăt.

Publicațiunea cerută de la Agenție se făcu în 17 Iunie 1820, în termenii următorii:

Poruncă din partea Agheniei către sudiții cei cu meșteșuguri, spre a fi și ei următori dimpreună cu isnafurile la toate.

De la chesaro-crăiasca Aghenie din principatul Valahiei.

P u b l i c a ț i e.

Tuturor sudiților chesaro-crăesci, ce se află aici, li se aduce aminte, că câți din vechime *au metahirisit alișverisuri statornice cu mărunțișul cu acele ce privesc la isnafurile pământenilor*, totdeauna iarăși din vechime s'au fost obișnuit, ca să fie și acei sudiți ca și alții supuși orânduilor pământului la câte privesc asupra aceluia alișveris de isnaf, cum și pentru pricinile de judecăți, ce privesc spre isnaful de meșteșugul lor, răspundând avaturile și dările ce obișnuiesc de es către acei dregători, la care sunt supuse acele isnafuri, fiind deosebi iarăși cu toții și sudiții toți, ca unii ce locuiesc aici, următorii nizamurilor ce se dau de către stăpânire pentru bună înțelegere și economie.

Drept aceea dar, ca să fie în știința tuturor și sub îngrijirea lor această orânduială, ce ai de a o urma, nu lipsi și acum chesaro-crăiasca Aghenie a da afară această poruncitoare publicație.—București, 1820, Iunie 17².

(L. 8.)

În urma publicațiunei Agenției, Al. Suțu scrie și el, la 21 Iunie, lui vel Aga și lui vel Spătar, să aplice noul nizam relativ la bresle:

Pitac la vel Agă pentru a fi și sudiții cei cu meșteșug dimpreună cu isnaful acei bresle.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumneata vel Agă, se trimite Dumitale spre pliroforie alăturată copie după publicația ce au dat în scris cinstita chesaro-crăiasca Aghenie către toți sudiții cei câți metahirisese alișverisuri statornice, ca acele ce privesc la isnafurile pământenilor, vindând cu mărunțeaoa. a fi și acei sudiți supuși orânduilor pământului dimpreună cu isnaflăii pământeni și nizamului, ce se dă de către stăpânire pentru buna înțelegere și economie; de care poruncim Dumitale, ca făcând această cunoscută

1. Cod. XCVI, pag. 153.

2. Cod. XCVI, pag. 153.

la toate isnafurile din oraşul Bucureşci, şi că după acest nizam au a urma şi supuşii celor-lalte împărătesci Curţi, să le dai cuviincioşele povăţuirii de a se purta cu acei sudii, ce sunt înclinaţi cu isnaful lor, cu linişte şi cu dreptate păzind între dênşii datornica unire, privind şi Dumnéta cu neadormită privighere a le fi petrecerea cu bună orânduială, tolco pisah gpd.—1820, Iunie 21¹.

(pecetea gpd).

Vel Logofăt.

c) Două ultime acte găsim în 1820 privitoare la breslele pămîntene, seaă mai drept: fôste pămîntene. Unul este din 20 Septembrie 1820 orinduindu-se o comisiune de călî-va boieri să cerceteze reclamaţiunea isnafului cismarilor, pantofarilor, iminigiilor şi papugiilor asupra cavafilor, şi cel-l-alt act este invoirea, după cererea *ibrişingiilor*, de a fi încorporaţi la brésla croitorilor, care fiind prea puţini, nu pot constitui ei singuri o brésă. Cererea lor, primită şi de ei toţi, este aprobată².

1. Cod. XCVI, pag. 159.

Asemenea pitac s'au făcut şi către Dumnélui epistatul Spătăriei, pentru publicaţiile sudiiilor.

2. *În Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiţilor şi credincioşii boerilor Domniei mele Dumnéta vel Vornice de ţera de sus Grigorie Bălene i Dumnéta biv vel Spătare Manolache Arghiropole epistatule al Agiei şi Dumnéta vel Cămăraşe Alexandre Desila, cu alăturata jalbă făcură strigare înaintea Domniei mele isnaful cizmarilor, pantofarilor, iminigiilor şi papugiilor asupra cavafilor, cu cererile ce se arată, de care poruncim Domnia mea, că înfăţişând pe jăluitorii cu pârîiţii, şi ascultând ale tuturor cereri şi prigoniri, să chibzuieţi apoi mijlocul cu care se cuvine a se aşeza aceste bresle la o buuă şi ticuită orânduială şi să arătaţi Domniei mele în scris, şi pentru că nu este îndoială că vor fi dintr'ênşii unii rezvrătitori şi împotrivitori dreptăţii şi nesupuşi bunelor orânduiei, cari îndărătnicind şi pe cei-l-alţi nu'î lasă în odihnă, ci le dă pricină a supăra auzul Domniei mele cu jălbî, Dumnévóstră dovedindu'î pe aceia, să'î arătaţi Domniei mele ca să le facem căduta cercetare spre a se astâmpăra. Tolco pisah gpd.—1820, Septembrie 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 187.

În Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale şi primită fiind Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor orânduitorilor boeri, o întărim Domnia mea şi hotărîm, că isnaful *ibrişingiilor* din

d) Doue bresle compuse special din streini prosperă: acea a evreilor și acea a armenilor. Al. Șuțu reînnoesce hrisovul breslei evreilor la 23 Februarie 1819, adică îndată după sosirea la Bucuresci. Se poate bănui că această renoire a trebuit să coste *ceva* bani pe evrei! De altfel hrisovul nu diferă de hrisóvele anterioare ce am publicat ¹.

Bucuresci să fie de acum înainte unit cu isnaful croitorilor din Bucuresci sub otcârmuirea lor, socotindu-se adică amîdoue aceste isnafuri un isnaf, urmînd întru toate după hrisovul Domniei mele ce este dat. — 1820, Octombrie 19.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 16.

Prea Înălțate Dómne

Ibrîșingii de aici din Bucuresci, printr'acostă jalbă jîluesc Măriei tale, cum că ei nefiind isnaf deosebit și neputînd numai ei a se face bréslă deosebită fiind puțin, și fiind că această bréslă a lor pretutindene sunt alăturați tot pe lângă isnaful croitorilor, de vreme ce obiceiurile breslelor urmază la toate cu ale breslei croitorilor, și cum că mergînd și ei la brésla croitorilor de aici s'ar fi rugat ca să i primescă, și că primindu'i le-ar fi și dat zapis că vor fi supuși și următori la toate obiceiurile și orinduelile, ce prin luminat hrisovul Măriei tale se coprinde, rugându-se Măriei tale spre a li se întări și de către Înălțimea ta această orînduială și simfonio ce ai făcut între dînșii aceste doué bresle. Luminatei porunci următori fiind, am făcut cercetare și am dovedit, că toate arătările lor ce fac către Măria ta prin această jalbă suut adevărate. Decî, fiind că rugăciunea ce fac numiț i este cerută și din partea isnafului croitorilor și nevătămătoare la nici o parte și numiț i aflându-se puțin la număr, neputîndu-se a'și întocmi numai ei isnaf deosebit, cu cuviinți este cererea lor, găsım cu cale, ca prin luminata poruncă Măriei tale să fie de acum înainte împreunate aceste isnafuri, sub otcârmuirea lor, urmînd după Luminat hrisovul Măriei tale, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămîne la Înălțimea ta. — 1820, Octombrie 5.

Grigorie Băleanu vel Vornic, Alexandru vel Cămăraș.

1. Hrisovul starosteî de Ovrei.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnescul nostru hrisov lui Moise sin David pe care l-am făcut Domnia mea staroste de ovrei și este și haham-bașa, ca să aibă brésla ovreilor și cu starostea al lor privileghiurile ce mai dinainte au avut prin hrisóvele fraților Domni de mai nainte, adică: starostea împreună cu toți ovrei să fie apărați de toate alte orîndueli ce vor eși peste an în țeră făr' de numai ruptórea lor să o dea, cum sunt aședăți, și mai mult să nu fie supórați. Pricinele cele mai mici ce vor avea ovrei între dînșii să le judece starostea și cele mai mari și care nu sunt odihniti pe judecata lui, să le judece Dumnélui vel Cămărașul; iar zapcii mari și mici ai tégului la pricinile și judecățile ce va avea ovrei cu ovrei între dînșii, să nu se amestece. Așijderea și casa starostoî să fie apărată de fumărit și de alto orindueli cum și dijnărit i vinăriciu pe drepte bucatele lui să nu plătescă și când

Pentru armenii, după cererea lor, încă dă Alexandru Suțu o specială carte Domnască de reorganizare a breslei lor. Brésla exista, de

strânge banii dăjdiei de la ovrei să ia starostea, după obicei, de nume câte bani 30 pentru ostenela lui, carele fiind-că este și Haham-bașa, să ia de tot ovreii casnic câte taleri unul pe an și alte venituri ce se numesc ale hahamului după orânduiala și obiceiul lor. Asemenea să ție o vie și povernile ce le-au avut făcute cu cheltuiala lor în Bucuresci pe locul ce li s'au dat de la Domnie și sinagoga lor. Așijderea să aibă starostea în zaptul său, atât pe evreii pământeni, cât și pe cei streini ce vin, să'i aibă în sciința sa făcând catastih curat pentru toți de obște, precum și pentru tăerea cărnii de mâncarea lor, să aibă numai ei, adică ovreii pământeni, de a tăia carne aici pentru densii, de la care să cumpere și cei streini ovrei, cu adăogire peste prețul cu care cumpără și ei de la măcelarii creștini, care acest adaos de parale 2—3 seaū cât va fi fost obiceiul lor, strângându-se la cutia lor, are să fie pentru întemplantore trebuințe bréslei lor, iar alți ovrei streini să nu fie volnici a tăia aici carne pentru densii, și fiind-că starostea are doue prăvălii în care se află și cu șederea, să aibă dar și apărarea acelor doue prăvălii de fumărit și de alte orindueli; să ție și o cărciumă încare să vindă vinul ovreilor scutită și apărată de fumărit, de căminărit, de vamă și de toate alte orândueli ce vor fi pe alte pivnițe; să ție starostea și un vier la via sa, om strein și fără pricină de dajdie, scutit și apărât de rândul dăjliilor Visteriei și de alte orândueli; pentru care poruncim și la toți ovreii să dea starostei supunere și ascultarea cea cuviincioasă și să'l protimisască ori unde și întru toate lucrurile ca pe un staroste și Haham-bașa al lor, iar cel ce se va arăta împotrivor, neurmător și nesupus, să i se facă căduta dojaū, urmându-se întru toate după obiceiul ce s'au urnat și până acum. Deci învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumneșeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci am bine-voit de au innoit și am întărit toate orinduelile și milele ce se coprinde mai sus, ca să i se păzescă întocmai și nestrămutat, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Io Alexandru Nicolae Suțu Voievod și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv. Dimitrie Vv. Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu, vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu, vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu, vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de sus, pan Tudorache Văcărescu, vel Vornic, pan Constantin Filipescu, vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu, vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu, vel Logofăt de țara de jos, pan Nicolae Slugearoglu, vel Postelnic, pan Mihalache Suțu, vel Logofăt za obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț, vel Spătar, pan Mihalache Cornescu, vel Logofăt al politiei, pan Alexandru Hariton, vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic: pan Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la întăiul an dintru a 3-a Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la aniūd e la nascerea Domnului Dumneșeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Februarie 23, de Chiriță Logofăt de Divan.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, pag. 21.

ore-ce vedem că deja la 15 Februarie 1819, Alexandru Suțu întăresce pe noul staroste al ei¹, dar modificările cerute de armenii la statutele breslei lor se pot vedea în actele de la notă².

1. Vezi Cod. XCVIII pag. 100.

2. *Prea Înălțate Dómnne.*

După jalba ce au dat M. Tale totă brésla armenilor jăluind cum-că spre a li se păzi între dânșii o liniștire și împăciuire, cum și nesupărare stăpânirei cu împlinirea banilor Visteriei și despre judecățile ce se vor întâmpla între dênșii, să te milostivești M. Ta a li se face un *pronomion*, ca să pótă alege totă brésla dintre ei 4 ómenii cei mai cinstiți și locnitori de aicea a-í orîndui epitropi și acei 4 să aibă a alege de staroste pre un om cinstit, carele să aibă a da răspuns pentru totă brésla, atât dajdia domnescei Visterii, cât și alte pricinii ce se vor întâmpla între dênșii. Luminatei porunci următorii fiind, am făcut cercetare și după totă ispitirile ce am cercat asupra acestei bune alcătuirii și întocmiri privind și acesta a lor cerere, după cum au și alte bresle privileghiuri, găsesc cu cale, cum că rugăciunea lor este cu bună orînduială și să bine-voesci M. Ta a li se da acest privilehiu, după cererea lor, prin asóști întocmire, ca totă brésla lor cu sfat de obște să aibă a alege 4 epitropi cari să fie acei mai cinstiți și locnitori de aice și acei 4 cari să fie acei mai cinstiți și locuitori de aice și acei 4 să alégă un staroste.

1) Pre starostea ce-l va alege Epitropii, să aibă a-l face cunoscut Domnescei Cămară.

2) Acei 4 aleși epitropi, împreună cu starostea, să dea chezășie la Domnesca Visterie, cum că nu se va face nici un cusur la împlinirea banilor dajdiilor, ce vor eși asupra breslei armenilor, ci vor răspunde la vremea cuvinčiosă.

3) Toți acei aleși cu starostea, să aibă a pune la bună orînduială, cele ce se vor întâmpla la brésla lor, urmând după vechiul obicei și să aibă a răspunde, pentru orî-ce se va întâmpla la némul armenilor.

4) Starostea să nu aibă voie, a căuta nici o pricină, fără scirea epitropilor, de vreme ce împreună, au să dea răspuns, la orî-ce întâmplări ale breslei, cum și când se va întâmpla a se judeca armén cu armén, să aibă toți împreună a cerceta și a le face alegere după dreptate și nemulțămindu-se vre-o parte, să-í infățiseze la domnesca Cămară, după vechilul obicei. Dar hotărîrea cea desăvârșită rămâne la Măria ta. — 1820, Septembre 20.

Vel Cămăraș.

Cod. C, pag. 637.

Asupra acestei anaforale Al. N. Suțul pune apostilul următor :

«Cele ce ni se arată de către Dumnélui vel Cămăraș, printr'acastă anafora, cunoscându-le Domnia mea alcătuite cu bună chibzuire, le primim și le întărim, fiind de folosul și odihna acestei bresle a armenilor, ca să petrécă și ei, într-o bună orînduială, precum însuși au cerut. Drept aceea, poruncim Dumitale vel Logofet de țera de sus, să li se facă cartea Domniei mele, cu tócă cuprinderea, ce se arată mai jos. — 1820, Septembre 22.

(L. S. D.)

Vel Logofet.

Ceea ce nu puțin impiedica prosperarea breslelor, erau și diversele *havaeturî* cu care erau însărcinate, în favoarea Curței, ori a diverșilor impiegați ai Curței. Asemenea *narturile* obligatorii și monopolurile ¹.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că între alte bresle, ale politiei Bucurescilor, s'aû aflat și brésla armenescă, care ne-având întocmite orânduilele breslelor, atât la împlinirea banilor dăjdiilor vistieriei, cât și despre judecățile ce se vor întâmpla între dênșii, aû cerut prin jalbă la Domnia mea, spre a intra și brésla lor, la orânduiala ce se cuvine, precum sunt și alte isnafurî și bresle, a căror jalbă orânduind'o Domnia mea, în cercetarea Dumnélui vel Cămărașul, prin anafora, aû făcut arătare Domniei mele, pe ponturile de mai jos arătate. Drept aceea dar, primindu-li-se cererea și rugăciunea lor, hotărîm să li se păzescă orînduiala acésta neștrămutat :

1) Tótă brésla armenilor, adunându-se, cu sfat de obște, să aibă a alege patru epitropi, cariî să fie cei mai cinstiți locuitori de aici și acei patru să alégă un staroste, care să'l facă cunoscut, domnescei Cămări.

2) Acești 4 epitropi, împreună cu starostea, să dea cheazășie, la domnăsca Vistierie, cum că vor răspunde la vreme cuviinciosă dăjdiile, ce vor eși asupra breslei armenilor.

3) Acești aleși cu starostea să pue la bună orânduială cele ce se vor întâmpla la brésla lor, urmînd întru tóte, după vechilul obiceiî.

4) Starostea să nu aibă voie a căuta nici o pricină, fără scirea epitropilor, de vreme ce împreună aû să dea răspuns la ori-ce întâmplări ale breslei.

5) Cum și când se va întâmpla a se judeca armén cu armén, tot acești cincî împreună să aibă a cerceta și a le face alegere după dreptate, iar ne-mulțumindu-se vre-o parte, să î înfățișeze la domnăsca cămară, după vechilul obiceiî. Așa dar, bine-voinđ Domnia mea, a li se pzi și a li se urma orânduilele acestea cu dreptate întru tóte, li s'aû dat acéstă carte a Domniei mele de întărire. — 1820, Octombre 2.

(pecetea gpd.)

Iordache Slătineanu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 183.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suful Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce, prin ponturile Domnescei, ce s'aû dus la lét 1817, lunie 1, este rînduit havaet Polcovnicului, adecă câte talerî 3 de la prăvălia de cismar, ce lucreză căvăfie, după pliroforia ce ne dă Dumnélui Vel Logofăt de țera de sus, printr'acéstă anafora, poruncim Dumnélui cinstit și credncios boerul al Domniei mele, biv vel Spătar Gheorghe Suțu, Caimacam al Craiovei, să îndatoresci pre jăluitoři a răspunde polcovnicului acest canonisit havaet, iar de alte cheltueli și cereri să fie apărați. — 1819, Noembre 19.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 680.

Acéstă resoluțiune e dată pe anaforaoa lui Vel Logofăt, de țera de sus din 9 Noembre 1819, constatînd, că sub Caragea s'a acordat acest havaet, Polcovnicului de Craiova. Mai înainte de nizamul din 1817 Cavafiî, dădêu numai câte un pescheș Polcovnicului și nu plăteu de prăvălie decât *ciohodăritul*.

Industria. De puțină importanță sunt actele din Domnia lui Al. N. Suțu, relative la industrie. Ca măsuri protecționiste abia găsim cate-va. Așa e hotărîrea domnască din 8 Februarie 1819, în favoarea apărării de vamă a peilor tăbăcite, când le scot din lucru scumpia, rînsa și alte asemenea, cum și peile vitelor ce se aduc în București pentru tăbăcire¹. Tot asemenea este și cazul următor.

Monopolul măcelarilor, a cărciumarilor, a băcanilor, chiar pe la sate, în favoarea proprietății continuă. Există unele monopoluri înființate în interesul siguranței publice, precum este cel următor:

Pitac către Dumnélui Vel Spătarul și pentru nizamul șoricioicăi i sâricicăi.

Cinstiți și credincioși boerilor al Domniei mele, Dumnéta vel Spătare, și Dumnéta vel Agă, fiind-că pentru vinđarea sâricicăi i a șoricioicăi, prin hotărîre obștească, cu întăririi domnesci, de mai nainte, este dat nizam să nu fie volnic să vinđă fleș-care și veri unde, ci numai unul seaș doi să facă această vinđare aici în politia Bucureștilor, precum s'aî urmat mai nainte, ca unele ce sunt otrăvitoare și fiind-că aceste materii sunt trebuincioase mai mult la lucrul meșteșugului argintăriei, de aceea s'aî încărcat Ciniungi-bașa, dimpreună cu alt fruntaș, dintre Ciniungi, cu vinđarea acestor două de mai sus numite materialuri, să se facă numai de ei, la loc orânduit și sciut obștei, care nizam de trebuință fiind a se păzi, iată printr'acest domnesc al nostru pitac, însăreptăm pe Ștefan Ciniungi-bașa și pe Toma Argintaru, pe care îi volnicim, ca la ori-ce prăvălie, seaș veri în care altă parte de aici, din politia Bucureștilor, vor afla ori sâricică, sau șoricioică, totă să aibă a o cumpăra și a o lua în zaptul lor, ca să vinđă numai ei cu mijlocul acela, ce s'aî urmat mai nainte, adecă să vênđă la omenii sciți, pentru trebuință cunoscută, prin bune cheazășii, căci împotrivă urmând și întemplându-se vre-o primejdie din neputrarea de grijă a mai sus numiților, vor fi cađuți în osîndă și vinđarea să o facă cu preț conviincios, iar nu cu vre-o încărcătură neprimită dreptăței.

Pe lângă acestea să fie datorii numiții, a face cunoscută la toți de obște, prin ajutorul Dumnévoastră, că la cine se va afla, să o vinđă numiților, apoi să aibă a cerceta, ca ori-cine va fi avênd acest fel de materii și nu va vrea să o vinđă numiților, să'l arate la Dumnéta vel Agă, de va fi în tîrg, iar în urma aceluî soroc de 20 zile, să o scōță afară din țeară, iar în urma aceluî soroc, la cine se va afla sâricică și șoricioică tăfnuită, măcar cătuși de puțină, nu numai că i se va lua fără nică o plată, ci și acel tăfnunitor se va pedepsi, tolco pisah gpd. — 1819, Februarie 5.

Cod. XCVI, pag. 13.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Chibzuind și Domnia mea convintele dreptăților ce au jăluitorii la cererea, ce fac, de a fi apărute de vamă peile cele tăbăcite când le scot din lucru i scumpia, rînsa și cele-l-alte frunđe, cum și peile vitelor lor ce le aduc aici

La anii 1813, sub Caragea, s'a constituit un venit nou în profitul Cutiei milosteniei «de la dulapurile ce lucrăză borangic aici în politia

și găsiindu-le cuviincioase, hotărîm și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, ca de la anul viitor înainte, să rămăie apărute, cu urmare întocmai precum se arată în dosul acestei anafora a Dumitale.—1819, Februarie 22.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod XCII, pag. 5.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această alăturată jalbă a breslei tabacilor din politia Bucurescilor, făcînd cercetare vèdui la mîna lor hotărîri domnesci, însă a Măriei sale răposatului Constantin Vodă Ipsilant, cu lét 1802, Decembrie 27, coprîndetóre, că s'a înfățișat înaintea Măriei sale și aù cercetat pricina vămăi, ce s'aù plîns și atunci că sunt supărați de către vameși, când s'aù dat hotărîre ca pentru peile ce cumpără tabaci pe afară de prin tîrguri, pentru care plătesc vîndetórii vama, aducîndu-le aici în Bucuresci, să nu se supere de vameșii tîrgului, nefîind suferit Domniei a se plăti la o vîndare două vămî, iar pentru cele ce cumpără de prin sate, fîind-că pentru acelea nu s'aù plătit vamă și urmăză a le avea și ei cumpărate cu preț mai eftin, pentru acelea s'aù îndatorat să plătescă vamă când le aduc aici, iar când tabaci le vînd lucrate aici în Bucuresci și unele și altele hotărasce ca să fie apărați de vamă, precum și peile ce cumpără de la măcelari, fîind-că plătesc măcelarii vamă, ei nu aù să se supere, ci să fie slobođi a vinde orî-ce fel de pei tăbăcite în politia Bucurescilor făr' de supărare de vameși dar să fie datorî și ei a vinde după nartul ce li se va pune. Altă hotărîre, prin anafora logofetiei, de la lét 1803, Iulie 26, întărită iarăși de Măria sa răposatul Domn Constantin Vodă Ipsilant, coprîndetóre, că s'aù vèduț la mîna lor și altă hotărîre domnescă mai veche, de la lét 1797, Ianuarie 17, ca să li se păzescă privilegiul ce aù avut din vechime pentru scumpia ce string de aici din țeră de trebuința meșteșugului lor, să nu se supere de vamă, iar vîndîndu-se prin tîrguri să plătescă vamă; așijderea coprînde și pentru rînsa i sovêrul și frunđa de măr ce le string tot pentru a lor meșteșug ca și de acelea să nu se supere de vamă, care această orânduială li s'aù păzit până aprópe de pace, când atunci s'aù mai scăduț din privilegiurile ce avea, iar la lét 1813, după pace, prin ponturile vămăi ce s'aù dat, s'aù îndatorat ca să plătescă vamă la pei și chiar de la vitele lor când le aduc în Bucuresci; așijderea s'aù îndatorat și la peile tăbăcite când le scot din lucru ca să plătescă vamă, cum și scumpia și cele-l-alte frunđe ce le string de meșteșugul tăbăciei, ce s'aù pus la vamă; însă în toți anii n'aù contenit tabaci a supăra cu jalbă, arătînd că le este prea cu greu și li se va face mare smăcinare și supărare, mai vèrtos la peile tăbăcăcite, că merg vameșii de le pun peceti și le strică mărfurile, și după multa lor plângere, la lét 1817, cunoscînd Măria sa Domnul Caragea greutatea lor, le-aù dat apărare după privilegiurile acestea ce era prin hotărîri domnesci, dar 'i-aù legat la Sp talul Stréinilor, ca să dea taleri 1500 pe an, apoi iarăși Măria sa le-aù stricat acel privilegiu, neintrînd în energhie, și așa la o pele ajunge de se ia trei bani: una când o aduce în politie, alta

Bucurescilor» câte 5 taleri de fie-ce *dulap*. Aă reclamat lui Al. N. Suțul lucrătorii de borangic contra acelei dări. Reclamarea fu dată în cercetarea «*Vornicieii Obștirilor*». Domnitorul, asupra anaforalei acelei autorități, face să înceteze darea «fiind-că materia borangicului este din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căreia înmulțire este de folos». In locul dărei de la borangic, Vodă hotăresce, să se ia 400 taleri de la «*iratul trecetóreii vitelor*»¹. Era destul de importantă industria mătasei, de ore-ce numai în Bucuresci se afla până la 60 de rôte de borangic.

când o scôte din lucru tăbăcită și alta când o scôte afară, și în adevăr fiind-că le este cu îngreuore, cari avënd privileghiuri de hotăriri vechi, cu cuviință ar fi să se reverse mila Măriei tale asupra lor, să dobândescă ușurință, ca unii ce se află trăitori și dajnici Vistieriei Măriei tale, adecă să se ridice vama de la peile tăbăcite când le scot din lucru și de la scumpie i rânșă și alte frunđe, cum și peile lor care le adună fără de a nu fi cumpărate, căci vama este orânduită numai la vîndare, cu care acostă ușurință ce li se va face isvorasce multe bunătați pimentului acestuia și obștiei, pentru că tabacii avëndu'și folosul din ostenelile lor, vor veni și alții și se va înmulți meșteșugul acesta cu care va aduce eftinătate la obște, apoi prisosind va eși la alte părți sume mari de se va face folos vămăi mai mare decât acesta. Ci de va fi primit Măriei tale a li se păzi privileghiul domnesc vechiū ce aū, nu cu scăđemintul la prostichiurile ce s'aū pus de câtă-va vreme încóce, ce numai cu lipsirea vămăi ce este adăogată peste cuviință, se va da luminată poruncă și hotărire a se pune în faptă de la viitorul an înainte, căci pe acest an s'aū vîndut vămile cum s'aū aflat și la anul va intra și la ponturile vămăi, iar hotărirea cea desăvêrșită rămâne a se face de către Înălțimea ta. — 1819, Fevruarie 8.

Gheorghe Filipescu Vel Logofăt.

1. *Zemle Vlahiscoe*.— Fiind-că pentru ajutorul următórelor cheltueli ce are Cutia milosteniei, ale căreia venituri, după cercetările ce s'aū făcut, dovedindu-se că nu sunt de ajuns spre a le întempina, încă din lét 1813 s'aū fost adăogat și acest irat nou, ca să se ia adecă pe séma Cutiei de la *dulapurile ce lucréză borangic* aici în politia Bucurescilor de la fie-care po taleri cincî, iar acum arătându-se cu jalbă către Domnia mea acei lucrători ai borangicului făcënd plângere a se ridica de-asupră-le acéstă dare, că fiind săraci lucrózá acest meșteșug pentru óreși-care ajutorință, s'aū orânduit în cercetarea *Vornicieii Obștirilor*, de unde prin anafora ce face arată că cu adevărat se urméză acéstă dare de la dênșii către Cutia milosteniei însă de la lét 1813 încóce, ci măcar că acest avaet se vede întocmit pentru bun sfêrșit, adecă de ajutor la Cutie, dar fiind-că materia borangicului este una din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căreia înmulțire este de folos, de aceea milostivindu-ne Domnia mea asupra acelor lucrători de borangic, s'aū dat domnésca nóstră întărire la anafora *Vornicieii*, cu hotărire, ca de acum înainte să fie cu totul apérați de acest avaet, dar pentru ca și Cutia să nu rămăe păgubită de acest ajutor, am orânduit ca să aibă a lua po taleri 100 din iratul trecetóreii vitelor, pentru care poruncim Domnia mea Dumitale vel Logofete de țóra de sus și

Fabrica cunoscută de testemeluri de la Mărcuța, dă ocașiune la un proces, între cei două asociații, «*ce au avut asupra lor*» această

Dumitale vel Vistiere, să îngrijești ca la vremea când se va vinde huzmetul trecătoarei vitelor, să se sigurifsească acești taleri 100 banii Cutiei de la cumpărătorul ce va fi, iar pentru acest următor an, cum și pe alți ani ce nu se va vinde huzmetul trecătoarei, ce se va căuta în credință, atunci să se sigurifsească de la orânduitul ce va fi pentru stringerea banilor huzmetului și să se dea la Cutia de milostenie, ca să nu se păgubescă Cutia de acest irat, i saam rezech gpd.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, p. g. 31.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Măcar că acest avaeț din rôtele de borangic s'au întocmit pentru bun sfârșit, adecă pentru ajutorul Cutiei milosteniilor, dar fiind-că și această materie a borangicului, este una din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căruia înmulțire este de folos, urmază de a se și insulești acest meșteșug, adecă lucrătorii săi, ca să aibă tragere de inimă spre sporirea și înmulțirea acestei materii, iar să nu se zăticnescă dintru acesta în vre-un fel de chip, ci dar, ca și meșteșugul acesta să se urmeze de către lucrătorii săi spre sporire, și Cutia milosteniilor să nu rămâne păgubă; de acest puțin ajutor ce avea pe an din avaețul rôtelor de borangic, hotărâmi Domnia mea ca de acum înainte să rămâne apărute rôtele de borangic de darea avaețului ce se urma până acum la cutia milosteniilor și cutiei, în locul acestui avaeț să i se dea pe tot anul câte taleri 100 diu iratul trecătoarei vitelor; pentru care și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă oșebită carte a Domniei mele pe chipul Cutiei milosteniilor de a i se urma darea acestor câte taleri 100 pe an din mai sus numitul irat al trecătoarei.—1819, Iunie 15.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 200.

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a femeilor care lucrază cu dulapuri tragerea de borangic aici în politia Bucureșcilor și mă adeverei din condica Epitropiei, că în lét 1813, Februarie, prin pitao gospod fiind rânduiți Dumnélui răposatul Constantin Banu Filipescu i Dumnélui răposatul Ban Goleșcu, pre când se afla vel Vornic de țera de sus, ca să cerceteze veniturile Cutiei milosteniilor, s'au văduț că nu sunt destoinice a întemina cheltuelile ce are Epitropia și au făcut chibzuire găsind cu cale între alte venituri ce erau din'aainte adăogându-le, cum și altele au mai legat a avea Cutia milosteniei între venituri noi, rânduesce ca să se ia de fieș-care rôtă de borangic câte taleri cinci pe an, când lucrază, întărind Domnul Ioan Vodă Caragea, ca să se urmeze intocmai precum au găsit Dumnélor numiții boeri cu cale; se mai vede o anafora ot lét 1814, Noembre 29, a Dumnélor veliților

fabrică, anume Anghel și Zguri și un al treilea Manole Culoglu, «ce s'au arătat tovarăș al lor, cu contract, fără de a fi cunoscut stăpânirei». Divanul cercetază casul de neînțelegere și raportază, că între numiții mai sus, «curge o mare desghinare și pizmuire, silindu-se la feluri de mijloce, a dărîma și a isgoni unul pe altul din tovarășia fabriciei. Acestea dar vedînd noi slugile Măriei tale, am vrut a'î împăciui și silindu-ne în tot chipul, nu au statut prin putință, căci numiții prin taînă, fleși-care împarte-și se întovărășia, când cu unul, când cu altul, atât ei între dînșii, cât și cu alții, voind a înșela unul pe altul și a desrădăcina și a isgoni, cum dicom, pe cel-l-altî din tovarășie. Decî fiind că între numiții, curge o pismuire și un viclesug, carele noi slugile Măriei tale, cu totă silința ce am pus-o, nu au fost cu putință a-î îndrepta și a-î împăciui, rămâne la hotărîrea Măriei tale¹» Anaforoa adaogă a dice, că din cauza desbinărei dintre asociați, fabrica pătimesce zăticnire în paguba industriei pămîntene.

boeri ce au fost orînduiți, din halea și mazilî, de au cercetat și au îndreptat veniturile Cutiei milosteniilor cîte au fost vechi și cîte s'au mai făcut noui, cum să se urmeze împlinirea, scădînd altele ce n'au fost de trebuință, fiind împlinirea cu anevoie, care anafora se vede iarăși întărită de Domnul Ioan Vodă Caragea, unde se vede și condeiul rôtelor de borangic, ca să se urmeze cu împlinire pe fleș-care an de totă rîta pe talerî 5, de la care rîte de borangic mă pliroforisiî din condicile Epitropiei, că încă din lît 1813 de cînd s'au alcătuit s'au și urmat de rînd rîspunderea de către toți cei ce au lucrat cu dulapuri borangic, adunîndu-se une-orî de la talerî 150 pînă la talerî 300 pe an. Drept aceea de pliroforia ce luai din engrafa ce se găsește în Epitropie i din condicile încheerii socolelelor nu lipsesc a însciința Înălțimei tale. — 1819, Iunie 6.

Iordache Golesecu vel Vornic.

1. Eacă însuși ciudatul act de expropriațiune :

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se de către Dumnéei prea cu luare aminte acastă anafora, am găsit că în adevăr, cele intrînsa arătate, asemenea ființă vor avea și pentru căci voind mai cu prisos însulețirea și cea după putința creștere a acestor fel de întocmirî obștești, care privesc spre podoba și spre folosul acestui de Dumnéei păzit Domnesc al nostru scaun, eată depărtăm pe aceste vătămătoare și păgubitoare obraze, din iconomia și ținerea acestei fabrice și o dăm sub înțelepă și de bine iubităre, otcărnuire a Dumnelui cinstitului și credinciosului boerului Domniei mele, biv vel Vornic de politie, Manolache Băleanu, ca să o aibă totdeauna statornic și nestrămutat la Dumnelui, precum asemenea obștești lucruri se găsesc orînduite prin cărți i hrisove domnesci, pe chipul și a altor familiî pămîntene, cu acest aședemînt însă, ca să lucreze în totă vremea, cu totă trebuințioșa osîrdie, spre a ajunge lucrul ei cât va fi prin putință întru cea desăvîrșită îmbunătățire și să se vîndă întru preț potrivit

Alex. Suțul, la 25 Sept. 1819, îndepărtază de la folosința fabricii precei trei asociații, cari să cêrtă și o dă sub «înțeleptă și de bine iubitoare otcârmuire» a boierului biv vel Vornic de politie Manolache Bălenu.

și analogon cu ființa fie-căreia felurime și să dea tot anul mila cea obișnuită, însă taleri 1000 la spitalul iubirei de omenii, fără de a îndrăsni alt cinevași să întocmescă alta asemenea fabrică, fără de scirea și primirea Dumnélui numitului boer, ca să se păzescă întru toate și orînduiala cea dintru început legiuită pentru acêsta, prin hrîsov domnesc. Într'acest chip, dar hotărînd Domnia mea, poruncim Dumitale, cinstit și credincios boerule al Domniei mele Vel Logofăt de țera de sus, Gheorghe Filipescu, să se facă și domnescul nostru hrîsov, pe numele Dumnélui numitului boer, cu cuprindere întocmai după acêstă domnescă a noastră întocmire. — 1819, Septembre 25.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 458. (numerotare mai nouă).

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimei tale, ce s'au dat, ca să cercotăm prigonirile ce are Anhel și Zguri, ce au avut asupra lor fabrica de testemeluri, următorii fiind luminați poruncă, i-am adus înaintea noastră și în multe rînduri înfățișându'i atât pe numiții, cât și pe un Manele Culoglu, ce s'au arêtat de tovarăș al lor prin contract, fără de a fi cunoscut stăpînirei, altă nu am putut săvêrși, de cât am înțeles, că între numiții curge o mare desghinare și pizmuire, silindu-se cu feluri de mijloce, a dărîma și a izgoni unul pe altul din tovarășia fabricii; acestea dar vîdînd noi slugile Măriei tale, am vrut a'i împăciui și silindu-ne în tot chipul, nu au stătut prin puțință, căci numiții prin taină, fieși-care în parte se întovărășă, când cu unul când cu altul, atât ei între dênșii, cât și cu alții, după anafora, voină a se înșela unul pe altul și a dezrălăcina și a izgoni, cum dicem, pe cel-l-alti din tovarășie. Deci fiind că între numiții curge o pizmuire și un vicleșug, carele noi slugile Măriei tale, cu totă silința ce am pus'o, nu au fost cu puțință a'i îndrepa și a'i împăciui, rămîne la hotărîrea Măriei tale. Către acêsta îndrăznim să arêtăm Măriei tale, că din pricina neunirei numiților, se pricinuesc trei lucruri necuviincioase, întâi, că până în cele de pe urmă și împăciuiuindu-se între dênșii, de vor lua asupra lor tot numiții acêstă fabrică, că altoindu-se cu acest mijloc, pentru ale lor desghinări, firește au să încarce vîndarea mărfii și să plătescă cumpărătorii fără nici un fel de cuvînt; al doilea că *ruzimarisesce* (sic) a se strica fabrica, în vreme ce sunt acuma atăția ani, alcătuiuindu-se aducea destulă podóbă politiei și al treilea, că încetînd lucrarea acestor fabrici și de nu se pricinuesc lipsă de testemeluri, pentru că găsesce fieș-care să cumpere și din altă parte, dar se păgubescă țera, de bani ce au să iasă în părți streine, pentru cea după trebuință cumpărătoare acestii mărfii, în vreme ce aflându-se fabrica în ființă, precum era și până acum, bani ce se dau în cumpărătoarea lucrurilor sale, rămân totdeauna în țără *girarisindu-se* (sic) în feluri de alte trebuințe Drept aceea și cu dreptate și fôrte de trebuință ar fi, povățuiuindu-te Măria ta, de către Înalta înțelepciune a Înălțimei tale, să bine-voesci a hotărî ceea ce se cuvine a se face, spre ținerea acestii fabrici, precum Duhul sînt te va lumina, iar anii Măriei tale fie mulți și fericiți. — 1819, Septembre 16.

Dumitru Băleanu, Alexandru Suțu, Mare Căminar.

La 3 Noiembrie 1819, Al. Suțul emite și *hrisovul* pentru expropriarea celor trei asociații și de darea fabricii în folosința Vornicului de poliție Băleanu (Manole), reînnoind privilegiurile fabricii¹.

1. *Hrisovul fabricii testemelor ot Mărcuța.*

Sciut este, că oblăduitorii și buni stăpânitori, cari din pronia Dumneșcă li se încredințază țări și Eparhia cu norode spre otcărmuire, sunt silitorii cu prin' bune mijloce să întocmescă meșteșuguri și lucruri care aduc podoba țerei, înlesnire neguțătoriei, îmbișugare lucrurilor ce au trebuință și folos de obște tuturor locuitorilor și întocmind fabricii cu privilegiuri, orânduiesc purtători de grijă asupra acestora dintre familiile mai de neam, pământeni, obraze cinstite și cu iubire de patrie, ca mai ales cu mijlocele cele înțelepte să le întemeze și să le aducă în cea mai bună stare și adăogire. Socotind dar și Domnia mea în Scaunul aceștii creștinesci țări, ce din pronie Dumneșcă ni s'au încredințat și bine cugetând Domnia mea ca și pentru acest fel de fabricii și lucruri să întocmim cele mai bune canoane, și găsind între alte și fabrica de testemelor, care de la lăt 1800, găsindu-se un Stănuță sin Tudorache Țărigrădeanu, prin ajutor domnesc cu privilegiuri și cu soroc orânduit au deschis fabrică, care soroc săvârșindu-se la lăt 1817, se dedese această fabrică unui Angheli și Zguri cu șarturi de privilegiuri și alte orândueli și după bună ven rea noastră într'acest păzit domnesc al nostru Scaun s'au arătat cu jalbă, atât numiții între ei vrând unul pe altul să se depărteze, cât și alții au cerut fabrica acesta, pe cari orânduindu-i Domnia mea în cercetarea Dumnolui biv vel Vornicul Grigorie Băleanu i la Dumnolui vel Că-mărășul s'ai găsit că prigonirea și neunirea lor este reutate și scumpete obștiei, pentru care de la trecutul Septembrie 16 ne-au venit anafora de la Dumnolor orânduții boeri, arătătoare, că Anghel și Zguri ce au avut asupra lor fabrica de testemelor, s'ai înfațșat în multe rânduri înaintea Dumnolor cu un Manolache Culoglu, ce s'au arătat de tovarăș cu ei cu contract fără a fi cunoscut stăpânirii și altă alegere n'ai putut să le facă, cunoscându-se numai o desghinare și pismuire, silindu-se cu feluri de mijloce a depărta unul pe altul și n'au putut sta mijloc a-i împăciui, de aceea au lăsat la a noastră hotărire, mai arătându-ne. că de și se vor împăciui între ei, din zavistia ce au intrat cu desghinări, firesce se cunoște că le pricinuesce choltueli și acea cheltuială urmoza să o încarce la mărfuri ca să pricinuiască scumpătate obștiei; al douilea că sfârșitul aceștii desghinări a lor aduce în cele de pre urmă a se strica și chiar fabrica, care de atâția ani au fost și podoba politiei și folos obștiei: al treilea, că lucrarea aceștii fabricii de va lipsi, se aduc din altă parte acest fel de lucruri de vințare, de se păgubesc țora de banii ce au să iasă în părți străine, și ca un lucru pricinuitor de binele țerei, a-lundu-se fabrica în ființă, de aceea dăc Dumnolor, că de trebuință este, ca să dăm Domnia noastră hotărîrea ce se cuvine a se face spre ținerea aceștii fabrici; care anafora de la 15 ale trecutului Septembrie, chibzuind o Domnia mea cu luare aminte, am găsit într'adevăr cele într'ensă arătate, că asemenea ființa își au, și pentru că voim mai cu prisos prin cât va fi prin puțină crescerea acestor fel de întemeeri obștoici care privesc spre podoba și folosul acestui de Dumneșcă păzit domnesc al nostru Scaun al aceștii țări, prin hotărîrea ce am dat la întărirea acei anafora, am depărtat pe obrazele cele vătămătoare și păgubitoare la economia și ținerea aceștii fabrici și am dat'o sub înțelepă și de bine-iubită otcărmuire

Fabrica de postav a încetat de a lucra. Mai constatăm odată acesta din un raport al lui vel Armaș, prin care se ia de la fabrica

a Dumnélui cinstitului și credincios boerului Domniei mele, vel Vornic de politie, Manolache Băleanu, ca să o aibă totdeauna statornică și nestrămutată de la Dumnélui, precum asemenea obștescă lucruri se găsesc orânduite prin cărți i hrisove domnesci pe chipul altor familii pământene, aședând-o unde va socoti Dumnélui că este mai spre folos, de nu se va putea învoi cu sfînta monastire Măreuța de a o ținea acolo, unde au fost până acum, cu acest aședămînt, însă, ca să lucreze în totă vremea cu totă trebuincioasă osârdie spre a ajunge lucrul ei cât va fi prin puțință întru cea desăvârșită îmbunătățire și să se vîndă într'un preț potrivit și analogon cu ființa fieș-căreia felurimî, făr' de a îndrăsni ast-cinevași să întocmescă altă asemenea fabrică făr' de scirea și primirea Dumnélui numitului boer, la care fabrică să se pázosca oranduelile ce se arată mai jos, adecă: 1) Acéstă fabrică are să lucreze testemesuri, bohcele, macaturî, perne, plapome, brăne și orî ce alt lucru se face cu mijlocul cală-purilor acestui meșteșug, numai fabrica să le lucreze, iar alt nimenî să nu fie slobod a întocmi altă fabrică seaû în parte a tipări, nici aici în Bucuresci, nici împrejur, nici în județele țerei, iar cei ce vor avea sciința acestui meșteșug să lucreze cu simbrie la acéstă fabrică, orî cine va vrea, ascultând de cel ce va fi mai mare orânduit de Dumnélui Vornicul, iar cine se va ărêta împotrivor seaû prin taină lucrând cu tipare, să se rădice și să se pedepsescă la Cămara domnescă. 2) Trei-deci ômenî străini să fie apêrați de rîndul dăj-diilor în câtă vreme se vor afla lucrând la fabrică, cari arêlându'i la Cămara domnescă spre cercetare, să li se dea la mîni teșcherele, ca să fie sciuți, a nu se supêra. 3) Să fie datore însă acéstă fabrică a da pe fie-care an câte taleri 1000 la spitalul cel noi al «Iubirei de ômenî». 4) Să aibă voie fabrica acêsta de a deschide și prăvălio aici în tîrg, pentru folosul și înlesnirea celor ce au trebuință a cumpêra acest fel de marfă, care să fie datorî să o vîndă mai eftin de cât matrapaziî. Deci ca să se pázescă oranduelile și milele de mai sus arêtate, am adevêrit hrisovul acesta cu însăși domnôsca noastră iscălitură și pecete i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnêlor cinstiți și credinciși boerii veliți ai Divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Logofêt de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Constantin Goleșcu vel Logofêt de țera de jos, pan Nicolae Slușgearoglu vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscolei vel Logofêt de Obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis: și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul dintêiî dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul Scaunului Domniei mele, Bucuresci, la aniî de la Nascerea Domnului Dumneșu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Noembre 3, de Chiriță Logofêt de Divan.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofêt procitoș

care a încetat, țiganii ferari ce i se dăduseră. Raportul lui vel Armaș e din 1 August 1819 ¹.

Bresla luminărilor de soă și acea a săpunarilor, le reunesce Alexandru Suțul in una singură și pune nart luminărilor, de la Octombrie 1819, la Octombrie 1820, câte 62 parale ocaoa. Săpun să nu se mai fabrice decât in calitate ca «*cel de Têrgoviște, iar nu Cealcama*». Și săpunului se pune nart: 56 parale ocaoa dréptă. Noua organizare a breslei acesteia imbinată face de prisos «epistasia» ce era rinduită asupra acestor două bresle contopite in una ². Totuși Domnitorul rinduesce un special *Efor* asupra întrunitelor bresle.

1. Veđi Cod. XCII, fila 507.

2. Eacă însă și actele relative :

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor veliților boeri, și cunoscând și înșine cele aședate întrênsa cu bună cercetare și cu cuvânt drept și folositor obștei, le primim Domnia mea și hotărîm, întâi, ca luminările de soă in tot cursul anului acestuia, ce se începe de la 20 ale următorului Octombrie 1819, până la 20 ale viitorului Octombrie 1820, să se vîndă câte parale 62 ocaoa, după cum s'aŭ vîndut și in anul trecut, coprindeŭlu-se adecă într'aceste 62 parale și acele hotărîte 12 parale, pentru totă cheltuiala și câștigul, după cum se arată într'acéstă anafora; al doilea, săpun să nu se mai lucreze altul fără numai cel de Têrgoviște, iar nu cealcama, care s'aŭ și rădicat cu totul de a nu se mai lucra, însă și săpunul de Têrgoviște spre a fi obșteea mulțamită să se vîndă cu două parale mai jos din prețul din anul ce era parale 58, adecă in tot cursul anului acestuia să se vîndă ocaoa po parale 56; și al treilea, pe lângă neadormită îngrijirea ce este datore agia a avea de a nu se face vicleșug la lucrarea luminărilor și a săpunului și a nu se vinde cu dramuri lipsă, vrînd Domnia mea a se păzi nizamul acesta cu totă întregimea, fără a încăpea vre-un chip de catahris cel mai mic, adăogăm și osebită Eforie care după alegere o încredințăm asupra Dumitale cinstuite și credincios boerule al Domniei mele vel Logofete do țora de sus, luând in condei trebuincioșele ponturi ale tocmelii, după care este dator numitul a urma, într'o glăsuire cu obștesca chibzuire și hotărîre, să le faci arătate Domniei mele, spre a se întări cu Domnesca noastră pecete dându-se și la mâna Dumnelui, copie întocmai iscălită, care să se facă caid i, atât in condica domnescului nostru Divan, cât și in condica domnescei noastre Vistierii, făcînd și domnescul nostru pitac către Dumnelui vel Agă, ca prin pristav să se facă știut acest preț al luminărilor și al săpunului la totă obșteea politiei Bucurescilor.—1819, Octombrie 10.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 480.

In 17 Noembrie 1819, Al. N. Suțu aduce o lovitură neașteptată breslei luminărilor de seǔ, acordând unui strein nou venit, dreptul

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac ni s'aǔ dat, adunându-se înaintea noastră cei mai de frunte din isnaful săpunarilor și al lumânărilor de seǔ de aci din politia Bucureșcilor, am văduț jălbile ce aǔ dat Măriei tale, atât aceste două isnafuri, cum că nu pot a mai fi sub ipistat, *ci să fie isnafuri slobole, cu obiceiul ce aǔ avut* și mai nainte, cât și chir Teodosie Vrana lepădându-se de epistasia acestor două isnafuri, și făcend chibzuire cu ce mijloc pricinuitor de folosul obșteii se cuvine a se pune în orânduială aceste două isnafuri, și sub a cui ascultare s'i fie, am găsit cu cale, ca amēndouē aceste isnafuri al săpunarilor și al luminărilor, să se unescă cu toții și să fie de acum înainte amēndouē cetele un isnaf nedeosebiți, cari pentru seul de la măcelăriile de aici să fie următori după invoiala ce a'i făcut înaintea Dumnélui vel Agă, precum se arată în alăturata anafora a Dumisale, adecă din tot seul ce este de la măcelăriile de aici din București, două părți să le ia luminări, iar o a treia parte să o ia săpunari, și așa să facă amēndouē isnafurile nepopriți săpun, precum aǔ făcut și până acum, dând cheazăsie unul pentru altul, și alegēndu'si pe unul dintrēnșii să le fie staroste peste amēndouē iznafurile ce se unesc, însă luminărilor după cum li s'aǔ dat în toți anii, să li se dea și estimp 30.000 în care sumă să li se dea tot seul de capră ce va eși, iar ceea ce va eși până la această sumă, să li se dea seǔ de vacă, înlesnindu-le Vistieria această trebuință a seului cu mijloc cuviincios de a nu li se face vre o zăticnire și amēndouē aceste isnafuri ce se unesc, să se dea sub îngrijirea Dumnélui vel Agă după cum aǔ fost și mai nainte, ca să privigheze Dumnélui pururca a fi politia totdeauna îndestulată de lumină și de săpun, lucrate amēndouē felurimile bine din seǔ lămurit și curat, fără de alte rele amestecături, și a se face vēndarea acestor felurimi la obștea norodului după prețul cel hotărît, însă prețul luminărilor lângă 12 parale ce sunt hotărîte. totă cheltuiala și câștigul la una oca lumină și făcute, adăogându-se și prețul seului după fiatul cel hotărît, cu acel preț ce se adună cu cheltuiala cea mai sus arētata și cu cumpărătoarea seului, să aibă a vinde luminările, iar ocoa de săpun să o vēndă cu patru parale mai jos, și săpun de cel prost ce se chiamă Cialcama, să nu facă nici de cum, căci cu voia ce avea de lucru două feluri de săpun, unul bun ca cel de Tērgoviște și altul prost Cialcama, se făcea înșelăciune norodului, vēndēnd și săpunul cel prost tot cu prețul celui bun, ei să facă numai săpun bun, ca cel de Tērgoviște, și să l vēndă cu prețul ce dicem mai sus cu patru parale mai jos de cât luminările, iar pe care dintrēnșii il va dōvedi Dumnélui vel Aga, că urmăză împotriva acestui nizam, să i facă căduța certare după mēsură vinei lui, și încă pe cel ce cu certarea acesta nu se va înfrîna, să l arēte Măriei tale, ca să i se facă mai grea pedēpsă, cu tērgul și cu oca, iar hotărîrea cea desăvērșită rămāne a se face de către Măria ta.—1819, Sēptembrie 23.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Constantin Filipescu vel Vornic, Constantin Dudescu.

de a fabrica și el luminări de seǔ, fără a fi între breslași, sub cuvânt că însuși el Vodă, a experimentat bunătatea fabricatelor acestuia ¹.

În Noembrie 1819, Domnitorul anulează dreptul de monopol ce avea Episcopia de Râmnic, de a fabrica ea luminările de cǎră albă, sub cuvânt că făcea făclii prǎste și scumpe. Al. Suțu dă acest monopol pe sǐma grecului Riga Zisul, cu anumite condițiuni și ca luminările sǎ fie de cǎră albă, curată, cu preț de 9 taleri ocaoa ².

1. *Carte pentru slobozenia luminărilor de seǔ de a se face bune.*

Bunele mijloce ce se întocmesc prin meșteșuguri și lucruri care aduc podǎbă țerei, este de mare laudă și cinste oblăduitorilor politiei aceia, care din pronie Dumnezeescă li se încredințază țori și norode. Drept aceea dar, fiind-că se află venit aici într'acest scaun domnesc, carele știind meșteșugul lucrării luminărilor de seǔ cu multă osebită enrățenie la făptura lor decât luminările ce le fac luminărilor Bucureșcilor, și cu atâta lumină frumoasă arderea lor în cât și vremea o depărtază cu mai multe ceasuri, pe lângă asemănarea formei luminărilor din țerg. care această pliroforie o avem Domnia mea din înșine a noastră cercare ce am făcut-o în faptă; pentru care, ca un lucru de laudă țerei, de la care urmăze îndemnare cu deprindere și pământenilor de aici, de aceea i-am dat Domnia mea la mânele numitului această domnescă noastră carte cu slobozenie a meșteșugului acestuia, ca sǎ lucreze neoprit și cine va vrea sǎ cumpere slobod este, tolco pisah gpd. — 1819, Noembrie 17.

2. *Ponturile ce s'au făcut cum are să urmeze Riga Zisul, cel ce s'au încărcat cu luminările de cǎră albă.*

Milostivă Bojivă. În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar.

Zemle Vlah'scoe.— Fiind-că Dumnelor boerii de obște, prin anafora de la 9 ale aceștii luni, ne-au făcut arătare pentru luminările de cǎră albă, care se lucrăze și se fac aici, că aflându-se cu privileghiuri domnesci dată această fabrică bisericeii sfinților 40 de muconici, metohul sfintei episcopiei Râmnic, din pricină că cei orânduiri din partea numitei biserici nu s'au purtat cu orânduială bună, făcând luminări prǎste, vîndându-le cu preț mare și pricinuind lipsă la obște; pentru aceea, dic Dumnelor, că spre a nu pătimi obștea și spre a lipsi catahrisisul de luminări prǎste, sǎ se rădice de a se mai da embatichiū de buni, de cât sǎ dea 50 oca luminări de cǎră albă pe an la biserica, și cei ce se vor încărca cu facerea acestor luminări, sǎ le scōțā curate, lămurite bine, și fără de nici un fel de altă amestecătură de ori ce material, decât sǎ fie cǎră enrată, și pentru căci luminările de cǎră albă au scǎdēmēt la nǎlbit, s'au gǎsit cu cale ca vîndarea lor sǎ fie cu taleri unul mai sus ocaoa de cât luminările de cǎră galbenă, și fiind-că acum luminările de cǎră galbenă se află la nart taleri 8 ocaoa, are sǎ se vîndă luminările de cǎră albă taleri 9 ocaoa, care anafora a Dumnelor boerilor chibzuindu-o și Domnia mea, și silindu-ne ca și folosul obștesc sǎ-l pǎzim și privileghiul bisericeii sǎ nu-l imputinăm, s'au gǎsit Riga Zisul, cu știință de acest meșteșug al nǎlbitului cerei și al făcu-

Episcopiei, proprietara fabriciei, Al. Suțu îi rezervă dreptul de a primi un număr de ocale de luminări, de la Riga Zisul.

tului luminărilor și primind a se încărca, i s'a dat asupra'i cu aceste ponturi, adică :

1) Luminările să fie de cêră cuiată albă, înălbite frumos, făr' de nici un fel de alte amestecături, și numai el să metahirisescă acest meșteșug, iar toți alții să fie popriți de a face și a vinde luminări albe, păzindu-se nizamul ce a fost până acum pentru oprirea altora.

2) Să se facă luminări cu indestularo, piecăt este trebuința politiei, puindu-se și pecetea sa la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să o pue atât în condica Divanului, cât și în condica Agiei, ca ori când se va ivi luminări cu pecetea sa a avea amestecătură, iar nu curate, să fie osândit și judecat.

3) Fiind-că luminările de cêră galbenă s'a orânduit a se vinde câte taleri opt ocaoa, iar cele albe cu câte un leu mai sus, adică câte taleri 9 ocaoa. cu acest preț să fie dator a le vinde, după nart, făr' de a fi lipsă la dramuri.

4) La vânzarea acestor luminări să fie slobod a metahirisi pe cine va socoti el și va fi de trebuință.

5) Pentru ca să potă coprinde trebuincioșa cêră la vremea vânzării și ca să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit, după cum se obicinuia din partea isnafului luminărilor de cêră galbenă, să orânduiască starostea un om, ca să cumpere cêră pentru trebuința a tot isnafului și tot cu acel preț al cumpărătoarei să o împartă la isnaf.

6) Să aibă protimisis numitul și cel-l-a't isnaf al luminărilor de cêră galbenă, a cumpăra înteu ei cêră câtă trebuiesce peste an pentru politie.

7) Pentru această fabrică de cêră albă, ce o are biserica Sfinților 40 de mucenici, să aibă a da la numita biserică luminări albe curate una sută oacă pe acest următor an, și după hotărîrea ce am dat, să fie dator a da luminări în natură, iar nu bani, care luminări să fie după forma ce vor trebui bisericeii.

Aceste ponturi de mai sus arătate s'a legat numitul că le va păzi întocmai, urmându-se vânzarea pe acest an, ce se începe de acum, lét 1819 Noembrie 15 până la lét 1820 Noembrie 15, iar pe alți ani înainte să aibă protimisis tot numitul Riga a ținea această fabrică, însă de va păzi ponturile întocmai, când atunci să fie dator a vinde luminările după prețul cerii și după cuviinciosul nart, ce se va orândui și se va pune; iar nepăzind ponturile, să fie lipsit și făr' de nici un protimisis, încă și pedepsit după măsura vinii lui, pe care legătură a dat și zapis sub iscălitura sa la canțalaria Divanului Domniei mele. Decî, spre a se păzi întocmirea acesta făr' de strămutare seaî schimbare, i-am dat această domnoscă a noastră carte la mîni, prin care întărim ponturile ce se arată mai sus, și poruncim la toți căți se cuvine, nimeni împotriva supărare să nu'i facă; i saam recoh gpd.—1819, Noembrie 15.

Cod. XCVIII, pag. 189.

Contractul ce a dat Riga Zisul pentru luminările de cêră albă

Incredințez cu acest zapis al meu la canțalaria luminatului Divan, ca să fie știut, că pentru ca să lipsescă catahrisis, ce se urma până acum la facerea luminărilor de cêră galbenă într'această politie a Bucureștilor, m'am însărcinat

Pentru aprovizionarea politiei cu luminări de ceară galbenă, cu preț hotărît de 8 taleri oca, se legă prin osebit contract, breasla luminărilor ¹.

eă, cel mai jos iscălit, luând asupra-mi fabrică de ceară albă, cu acest aședământ, a păzi ponturile ce mai jos se arată:

1) Luminările să fie de ceară curată albă, înălbite frumos, fără de nici un fel de alte amestecături, și numai eă să metahirisesc acest meșteșug, iar toți alții să fie popriți de a face și a vinde luminări albe, păzindu-se nizamul ce au fost până acum pentru oprirea altora.

2) Să se facă luminările cu indestulare, precăt este trebuința politiei, puindu-se și pecetea mea la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să o puiă atât în condica Divanului i în condica sfintei Mitropolii, cât și în condica Agiei, ca ori când se va ivi luminări cu pecetea mea cu amestecături, iar nu curate, să fiu eă osândit și judecat.

3) Fiind-că luminările de ceară galbenă s'au hotărît a se vinde câte taleri opt ocaoa, iar cele albe cu câte un leu mai sus, adevă câte taleri 9 ocaoa, cu acest preț sunt dator a le vinde, după nart, fără a fi lipsă la dramuri.

4) La vinđarea acestor luminări să fiu slobod a metahirisi pe cine voiă socoti eă și imi va fi de trebuință.

5) Pentru ca să pot coprinde trebuințioșa ceară la vremea vinđarei și ca să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit, după cum se obicinuia din partea isnafului luminărilor de ceară galbenă, să orânduiască starostea un om să cumpere ceară pentru trebuința a tot isnafului și tot cu acel preț al cum-părătoarei să o inparșă la isnaf.

6) Să am protimisis eă și cel-l-alt isnaf al luminărilor de ceară galbenă a cumpăra înteu noi ceară câtă trebuesce peste an pentru politie.

7) Pentru acestă fabrică de ceară albă, ce o are biserica Sfinților 40 de mucenici de aici, ce este metoh al sfintei episcopii Râmnic, să dau la numita biserică luminări albe curate una sută oă pe acest următor an, însă după luminată hotărirea Măriei Sale lui Vodă, ce s'au dat, să fiu dator luminări a da după măsura și trebuința ce va fi, iar nu bani.

Aceste ponturi de mai sus arătate mă leg că le voiă păzi întocmai, urmându-se vinđarea pe acest următor an, ce se începe de acum, lét 1819 Noembrie 15 până la lét 1820 iarăși Noembrie 15, iar pe alți ani înainte să am protimisis tot eă a ținea acestă fabrică, însă de voiă păzi legătura ce dau acum întocmai, când atunci să fiu dator a vinde luminările după prețul cerei și după cuviinciosul nart, ce se va orândui și se va pune, iar nepăzind ponturile, să fiu lipsit și fără de nici un protimisis încă și pedepsit de stăpâniro, după măsura vinei mele.—1819, Noembrie 15.

Riga Zisul.

Cod. XCIII, pag. 187.

1. *Contract pentru ceară galbenă ce'l dă cei ce s'au orânduit cu acest fel*

Încredințăm cu zăpisul nostru la canțalaria luminatului Divan, că pe anul acesta ce se începe acum lét 1819, Noembrie 15, până la lét 1820, Noembrie 15, ne-am însărcinat noi cei mai jos iscăliți isnaful luminărilor, a lucra luminări de ceară galbenă, cu acest aședământ a păzi ponturile de mai jos arătate:

În 15 Martie 1820, Al. Suțu a dat carte de slobozenie a se face rachiū din produse, sub cuvint că aū putređit multe prin gropile țeranilor. Decât s'a impus darea către vameșii județelor și ai orașelor, câte 30 parale pe vadră. Odată darea plătită, vinđarea în detaliū e liberă.

La export se va mai percepe 60 parale de vadră, iar deacă a plătit deja taxe interne de 30 parale, va plati încă numai 30.

Când va veni lipsa în țéră, atunci fabricarea rachiulni se va popri iarăși ¹.

1) Lumînările să fie de ceară curată, lămurită bine, fără de altă amestecătură.

2) Să se facă lumînări cu îndestulare, pe cât este trebuința politiei, puindu'și fieș-care lumînărar pecetea sa la lumînările ce lucrăză, care pecete să se pue atât în condica Divanului i în condica sfintei mitropolii, cât și în condica Agiei, ca orī când se vor ivi lumînări cu amestecături necurate, să se pótă dovedi cel ce ar face acest meșteșug, și să fie osândit și judecat.

3) Să se vîndă ocaua de lumînări câte talerī opt, după nart, fără de a fi lipsă la dramuri.

4) Pentru ca să putem copriunde trebuincioșa ceară, la vremea vîndărei, și să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit din partea isnafului, să orânduiască starostea un om să cumpere ceară pentru trebuința a tot isuatul, și tot cu acel preț al cumpărătoarei să o împartă la isnaf.

5) Să avem protimisis noi și chir Riga Zisul, cel ce are fabrica de lumînări albe, a cumpăra întîiū noi cêra câtă trebuieșce pe acest an pentru politie.

Pe aceste ponturi de mai sus arătate, ne legăm că le vom păzi întocmai până la soroc, iar pe alți aū înainte după prețul cerei și cuviinșiosul nart ce se va pune atunci, de ne vom dovedi că am urmat impotrivă să ne pedepsim după măsura vinei nōstre — 1819, Noembrie 15.

(pecetea) Ioan (pec.) Eū Constantin sin Gheorghe, (pec.) Enache Angheluță.

Cod. XCVIII, pag. 185.

1. Publicațiū la tôte județele pentru slobozenia a se face rachiū din bucate.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sênătate. Vē facem Domnia mea în scire, că după incredințările ce ni s'aū dat prin adesea însciințări, că multe zaherele năpustindu-se prin gropile locuitorilor și ale arendașilor din pricina necăutărei ce aū prin tôte părțile, nu puțină pagubă pricinuesc, atât către strădania plugarilor, cât și către veniturile moșiilor mouastirescī și boerescī, căci cele mai multe se strică și sunt siliți ómenii să le arunce în loc de a se folosi, după care și de către multe obraze cerēdu ni-se voie a scóte rachiurī dintr'acest fel de zaherele ce prisosesc de obște fără de a aduce cel mai puțin folos la alișverisurile norodului, privind Domnia mea cu privire de omenie și asupra aceștiī folosiri ce ar putea să cerce supușiī Domniei mele, prin dumnéscă nōstră întărire, scrisă de la 7 ale următorului Martie, la anaforoa Vistieriei am dat voie și slobozenie, ca să pótă a scóte rachiū din asemenea zaherele orī-cine va voi. orī din cei ce le vor avea, seaū și din alți

Industria pecurei, continuă a se exercita, după cum în trecut. Vama percepea bun venit de la pușurile de păcură, monopolizate în favoarea acestei întreprinderi, afară numai deacă nu erau scutite cu cărți domnesci. De asemenea scutiri, Al. Suțu acordă la unii boieri, Monastirei Mislea, pentru trei pușuri nouă și Monastirei Sinaia pentru două pușuri ¹. Estragerea pecurei în județul Sacueni se face pe comțul

cumpărători, fără de a fi poprit de către nimenea, sau de a i se face vre-o supărare cu vre-o numire de cerere, afară numai să răspundă o puțină dare ce s'au hotărit de către vameșii județelor și ai orașelor, după chipul ce se arată mai jos, adică, fieș-care col ce va scote rachiuri din asemenea zaherole, fără osebite, din câte vedre va scote să fie dator a răspunde către vameșul aceluși loc unde își va avea povarna sau cazanul, pe parale 30 de vadră și apoi către veri cine îl va vinde, acel rachiu să nu mai fie supus la nici o altă dare, măcar, și de 'l va precupeți în totă țera de la unul până la altul, căci și a răspuns odată darea ce s'au hotărit pentru scotere, iar trecându-l peste hotare, de va avea adevorința vameșului pentru răspunderea celor 30 de parale, să plătescă cu cuvânt de trecătoare, la vameșul de la acea schelă pe unde 'l va trece, pe alte 30 de parale de vadră, iar neavând asemenea dovadă, să plătescă de vadră pe parale 60, adică și vama scoterei și trecătoare, înțelegându-se această dare numai pentru cei adevărați povarnagii sau și orî carele altul fără osebite va obicinui această neguțatorie, cu a scote singur rachiuri, iar câți vor cumpăra rachiuri de zaherole de la cei ce vor scote, precupețindu-le în țeară nu au să plătescă nimic, iar trecându-le peste hotar, au să plătescă trecătoare ce s'au dat, adică pe parale 30 de vadră, făcându-se cunoscut printr'acesta, că asemenea rachiuri cumpărate și-au răspuns hotărîta dare la locul scoterei lor. Deci, sosindu-vă această poruncă a Domniei mele, și înțelegându-i coprinderea, numai decât să o publiciți la toți de obște, făcându-i să înțelegă, că și această chibzuire s'au trimis de către Domnia mea pentru binele obștiei și întemeierea folosului fieș-căruia și să îndemnați pe toți cei ce veți socoti că pot să obicinuiască această neguțatorie, ca să o pue în lucrare și să își cheltuiască fieș-care zaherolele într'acest chip, de vreme ce neavând nici o vinzare se năpustesc prin gropi și se strică fără de a aduce cel mai puțin folos; această lucrare însă a rachiului, va curge fără poprire pe câtă vreme va fi și imbișugarea ce urmază din mila milostivului Dumnezeu, iar când se va ivi vre-o lipsă (erescă Dumnezeu), atunci nu numai după cuviință se va popri, ci încă și chiar cu mulțămite, atât a vinzătorilor zaherolelor, cât și a povarnagiilor, pentru că flresce, urcându-se prețurile lor și cei cu zaherole se vor folosi mai bine vindându-le într-o lor ființă, după căutarea ce vor avea și povarniștii vor înceta din lucrarea rachiului, nedându-le mâna să cumpere zaherole cu prețuri încărcate; așa dar veți urma Dumnezeu, trimițând și răspuns de primirea poruncei și fiți sênatoși. — 1820, Martie 15.

1. *Cartea monastirei Mislea, din sud Prahova, pentru trei pușuri de păcură ce le-au deschis în sud Saac*

Milostivii Bojiiu Io Alexandru Nicolae Suțu, voevod și gospodar.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnăscă noastră carte sfînto și Dumnezeușcei monastiri Mislii, din sud Prahova și cuviosului egumen de la această monas-

vameșilor, cari plăteau moșnenilor Izesci-Păcureți, câte 20 de parale de vadră, și osebit au vameșii să li păzescă și acele 40 de ȧile pe

tire, Chir Gavril, ca să aibă voie și slobozenie a deschide pe moșia monastirei ce se numește Bărăcenii, din sud Saac, trei puțuri de păcură, cu cheltuiala monastirei, și fiind-că aceste puțuri, după jalba ce au dat numitul egumen, orânduindu-se în cercetare la Dumnélui vel Logofetul de țera de jos, din anafora ce au făcut asupra pricinei, ne-am plioforisit, că se deschid cu mare cheltuială și urmază să simță grea cheltuială, de aceea ne-am milostivit Domnia mea și printr'acastă domnăscă carte-i hărăzim numitei monastiri tot venitul acestor trei puțuri de păcură, nefiind intrate în vinđarea celor-l-alte puțuri, mai dinainte, ca cu densusul să potă drege și să ție totdeauna aceste puțuri în ființa lor și să se ajutoreze monastirea la cheltuelile ce are; pentru care și poruncim vameșilor și tuturor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu facă, fiind-că acestea sunt a fi scutite de cheltuelile și dările ce dau alte puțuri, căci așa este porunca Dmniei mele, i saam reche gpd. — 1819, Octombrie 28.

(pecetea gpd.)

Procitoș Goleșcu vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 104 v.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnăscă noastră carte, Dumnélui cinstit și credincios boerului Dmniei mele, vel Vistierul Grigore Filipescu, ca să aibă a lua venitul păcurii de la donă puțuri de păcură, ce are Dumnélui la Izești, sud Saac, la care vameșii domnesci să nu se amestece, ce tot venitul ce se va aduna de la păcură, ce va oși dintr'aceste două puțuri, să fie pe sēma casei Dumnélui, nesupărându-se de vameși întru nimic, pentru că după rugăciunea ce au făcut Dmniei mele, a'i hărăzi vama domnăscă, de la aceste puțuri și atât după evghenia nōmului Dmniei sale, dintre cei dintâii ai pământului, cât și după slujbele Dumnélui, cele credincioșe, care sunt cunoscute Dmniei mele și după pilda altor asemenea hărăziri, din venituri domnesci, care s'au dat și se păzesc, căđându-i-se și Dumnélui a fi împărțășit cu această milă, am bine-voit de am făcut acest har și ca să se păzescă cu neștrămutare, am dat domnescul nostru sinet, prin care poruncim vameșilor i altor slujbași, întru nimic supărare să nu faceți, i saam reche gpd. — 1820, Noembrie 15.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, fila 192.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodlar Zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de țera de sus, pentru destoinicile cuvinte ce se arată mai jos într'acastă anafora, a Dumitale, cu cale fiind cererea jăluitoților, primită este Dmniei mele și poruncim, ca la vinđarea vămilor anului viitor, să intre în ponturile vamei și acest adaos de parale 20, spre a lua adevă jăluitoții, câte taleri unul, de vadră de păcură de atunci înainte. — 1819, Aprilie 13.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 26.

an, ale stăpânilor moșiei cu păcură. Cu asemenea plată nu se mai mulțămesc locuitorii, acum când păcura e vîndută de vameși de la

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a moșnenilor Izeșci-Păcureți, din sud Saac, făcënd cercetare, am vëdüt ponturile vămilor la capul 35, scriind chiar așa : Cumpărătorii vămii Vălenilor-de-Munte, după vechiul obicei, are să plătescă locuitorilor, ce lucrăză puțurile cu păcură, pentru munca și ostenéla lor, câte parale 20, de vadra de păcură și pe fieș-care săptămână, precum s'a i urmat din vechime, până acum, să mësóre păcura și să o pr.móscă vameșii de la locuitorii, iar plata să se urmeze a se da la fieș-care trei lunii o dată și osebit are să li se păzescă și acele 40 zile pe an, ale stăpânilor moșiei cu păcură, și dic jăluitorii, că acele câte 20 de parale pentru vadra de păcură, au fost rânduie din vechime, când lucrul muncitorilor era câte 7—8 parale pe zi, de unde aveau și ei folos, iar acum au ajuns și până la 60 de parale, cum și păcura o vindéi vameșii un leu vadra și acum o vind de la taleri 4, până la taleri 5, care păcură o scot cu mare greutate, căci puțurile unele trec cu adâncimea și preste 300 de stânjinii, cum și la făcutul puțurilor, atunci era cheltuiala la un puț până la taleri 100, iar acum merge până la taleri 1000 și unele puțuri eșind fără de păcură le rămâne cheltuiala perdută și afară din cheltuelile puțurilor, numai la scosul păcurei, care o scóte amestecată cu apă, apoi ei o aleg și o fac teslim, la vameși nu le ajunge acea leiță, ce mai dau din casele lor, adecă perd făcutul puțurilor i munca și ostenéla lor i lemnele și erguliile cele trebuincioșe și de trei ani încóce n'au mai luat din leița aceea nimic, dându-se tóte prin mâna vameșilor la ómenii streinii că au muncit; li se întemplă și primejdii, că numai în anul trecut le-au murit trei ómenii din duhórea păcurei, prin cercetarea și chiar a vameșilor și a altora cu sciință și s'au găsit că este cu cale a se adăogi alte câte 20 parale la vadră, a fi plata un leu, dar pentru căci jăluitorii nu erau mulțumiți pe acua plată de un leu, cerënd a se pune câte 60 de parale și dintr'a lor neputință, cum și din împotrivirile ce dic că au avut, n'au dobândit'o nici aceea. Deci din cercetare ce am făcut, și ei m'am pliroforisit, că jalba lor este adevărată și acéstă adăogire ce o cer, este cuviincioasă a se face, fiind folositóre întâiu la locuitorii, că din munca lor cunoscënd folos, nu esto îndoire, că se vor sili a scóte păcură mai multă; al doilea că vameșul cu acel adaos de plată, dobândind păcură mai multă, se sporesce venitul vămii și se face folos și Cămărei. De aceea cererea lor fiind primită dreptăței, găsesc cu cale, ca să li se adaoge, alte câte 20 parale de vadră, a fi un leu și bine-voinđ Măria ta, a li se face acéstă adăogire, să se dea luminată poruncă, a se pune în faptă, de la începutul anului viitor înainte, când atunci, la vîndarea vămilor, se va pune și în ponturile vămilor, iar hotorirea rămâne la Măria ta. — 1819, Aprilie 1.

Gheorghe Filipescu vel Logofet.

Cartea paharnicului Andronache Teohari, pentru două puțuri de păcură

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că cinstitul și credincios boerul Domniei mele, biv vel Paharnicu Andronache Teohari, prin sinet domnesc, ot lét 1818 Martie

4—5 taleri vadra, și când puțurile au trecut unele în adincime preste 300 de stânjeni și costă până la 1000 taleri săpatul unui puț, cu risicul

23, au avut privileg'iu de slobozenie a'și deschide pe moșia sa Cozmina, din sud Saac, două puțuri de p'ecură cu cheltuială de la sine, al căruia venit l-au avut hărăzit pe chipu-și, iar acum după pliroforia ce ne-au dat Dumnélui einstit și credincios boerul Domniei mele Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, cum că numitul boier, de apururea este sirguitor, cu mare rivnă și protimie de ceie întâmplătore slujbe ale țerii, iar mai vértos, după încredințarea ce ne-au dat iarăși Dumnélui, că deschiderea acestor puțuri, se face cu mare cheltuială, de la care un prea puțin folos are stăpânul moșiei, pe lângă multă cheltuială ce face, de aceea, după tot cuvintul drept și după protimia ce are pentru patrie, cădându-i se și oreși-care ajutor, ne am milostivit Domnia mea și nu numai privileghiul, de două puțuri de p'ecură, ce au avut, il innoim și il întărim, ci încă și har de la Domnia mea, cu voie și slobozenie îi dăm, a deschide încă o gură de puț, care și acesta să și'l facă tot cu a sa cheltuială și să le aibă de a-pururea, câte trele puțurile, cu tot venitul lor, pe sēma casei sale, scutite și apérate, de toate dările și cheltuelile ce dai alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei mele, i saam rezech gpd. — 1819, Octombre 3.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt procitoh.

Cod. XCIII, fila 87

Hrisovul monastirei Sinaia din sud Prahova.

Fiind-că sfânta și dumnezeasca monastire Sinaia din sud Prahova, atât prin alte cărți ale fraților Domnii de mai nainte, cât și prin cărțile Domniei sale Ioan Vodă Caragea au avut mila de mai jos arătată, însă lude 20 cu scădēmēt de lulo din dajnicii vistieriei, scutiți și aperați pentru ajutorul monastirei și al părinților călugărași, ca să aibă voie și slobozenie a deschide pe moșia monastirei ce se numesce *Sinaia*, două puțuri de p'ecură cu cheltuiala monastirei, al căruia venit să'l ia monastirea, nefiind intrate în vëndarea celorlalte puțuri de mai nainte, precum și vama din patru joī de la zborul ce se face la vremea culesului de vii în Valea Nigovanilor, pe moșia monastirei fără de a se amesteca vameșii intru nimic, care zbor fiind-că de la o vreme încóce s'au mutat de se face mai jos, adecă la Urlați, Vinerea, în toți anii au avut egumenul monastirei priginire cu Vameșii Urlaților, nevrënd a 'i lăsa să 'și ia vama de la acest zbor, cu pricinuire căci s'au mutat facerea zborului din Nigovanii la Urlați, la care acēsta neavënd cuvēt vameșii, că de și s'au mutat zborul dintr'un loc intr'altul, fiind însă că monastirea n'au avut har de la Domn, locul unde se făcea zborul, ci vama hărăzită de la acel zbor, de aceea și s'au hotărit de către arētații Domnii, ca monastirea după privileghiurile ce are pentru acest har al vamei zborului, să 'și ia vama din patru Vineri ale zborului ot Urlați, tōmina pe vremea culesului viilor fără de a se amesteca vameșii de acolo intru nimic, după cum chiar din sineturile domnesci ce le vėdūi Domnia mea, ne pliroforisim. Drept aceea invrednicindu-ne Domnul Dumneđei și pre noi cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri, nu numai le innoim și le întărim milele de mai sus arătate pe deplin, ci după arētarea

de a nu da de pęcura. La 13 Aprilie 1819, Al. Suțul aprobă sporirea cu 20 parale la vadră, plata muncel locuitorilor proprietari, unde se deschid puțuri de pęcură.

Mijlőce înlesnitőre comerțului. — Slabe de tot erau aceste mijlőce. Căile de comunicațiune în țeră și spre fruntariile continuă a fi în prőstă stare. Cu pericolul vieței poți strėbate spre Ardeal, prin ne-practicabile căi și peste ape fără poduri. Chervanele sciū când plēcă, dar nu și când ajung unde-va, deacă ajung!

Greutățile cu moneda de la diverse State împrumutată, este și

ce ne-au făcut prin anafora Dumnélui vel Logofětul de țera de jos, că această monastire se află la munte și loc strământorat cu părinți lăcnitori întrinsa, unde nu pot cu înlesnire a'și agonisi cele trebuincioșe ale hranei, și a'și fost după vremi și sunt totdeauna supėrați de nosafiri trecători, spre ajutorul părinților de acolo, și ca să fie și Nouă vecinică pomenire, hărăzim și Domnia mea aceste mili de mai jos arėtate, însă să scutėscă vinăriciul, dijmăritul și oeritul pe drepte bucatele monastirei, cun și 50 bolovanī sare de la ocna Slănicului, să ia pe tot anul de la lėt 1820 înainte, precum și voie cu slobođenie de la anul în colo a mai deschide monastirea încă alte două puțuri de pęcură pe moșia sa ce se numesce *Sinaia*, cu asemenea rânduială ce au deschis și pe cele-l-alte două de mai nainte, ale căroro venit s'îl ia tot numita monastire, nefiind intrate nici acestea în vėndarea puțurilor celor vėndute; și ca să fie milele numitei monastiri, atât cele de mai nainte cât și cele hărăzite de Domnia mea statornice și de întărire, iar Domniei mele și reposaților părinților Domniei mele vecinică pomenire, am dat sfintei monastiri acest hrisov al Domniei mele, adevėrindu'l cu însăși credința Domniei mele Iw Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fiī : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martoiī fiind și Dumnėlor cinstinți și credincioși boeriī veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Mann vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofět de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofět de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postenic, pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofět de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Bălėnu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis; și Ispravnic pan Constantin Golescu vel Logofět de țera de jos; și s'au scris hrisovul acesta la anul dintėii dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Dumnului Dumnedeu și năntuitorului nostru Isus Hristos, de Nicolae Logofět de Divan.—1819, Noembrie 20.

(iscălitura și pecotea gpd)

Constantin Golescu vel Logofět.

Cod. XCIII, fila 151.

ea mare și dă loc la două rele: existența de *zarafi*¹ și ivirea desă de „*calpuzanți*“, adică de fabricanți de monedă falsă².

În 1819 Octombrie 28, Gheorghe Vlahuț vel Spătar și membrii tribunalului Spătăriei Vasile Iconomul Paharnic și Dumitrie Greceanul, raportază lui Al. Suțu, că au prins «patru streini sudiți englezesci, făcând Calpuzanlic, anume: Spirul Mițoane, Constantin Atanasiu, Dionisie Trono și Nicule Lemundios de la Zachint». Ei și-au mărturisit culpa. După pravila (Cap. 8, § 2) pedépsa le este mórtea.

Vodă, în aceeași zi dă rezoluțiune, comutându-le pedépsa în ocnă fără termin.

Alt Calpuzan.—În 8 August 1819, anaforoa Criminalionului (?) aréta lui Vodă, că Apostol sin Radu Șoiculescu țigan «având meșteșugul zlătăriei, ce se asemănă cu meșteșugul argintarilor, a făcut parale mincinoase de tininkea, sumă până la taleri 400, și le da unui Gheorghe Cărciumaru de la straja podului Colentinei, cu care era unit spre această faptă, până s'au descoperit urmarea... După a căruia faptă pravilele cele împărătesci, (hotărăsc) *a i se tăia mânilé*, iar după pravila cea nouă a țerei, se osindesce la mórte. Dar fiind urmarea numitului țigan de calpuzanlic, o faptă fără atâta mare vătămare spre paguba obștiei, de către judecată s'a găsit cu cale, ca în loc de pedépsa pravilelor, care s'au obicinuit, să se pórte cu bătaie prin tîrg, și să se trămiță la ocne, cum asemenea s'au hotărit și de Înălțimea ta de i s'au urmat pedépsa și este trămis la ocnă fără soroc, de la 14 a trecutului Iunie...

1. *Pitac către Dumnélui vel Agă pentru nizamul zarafilor ce staū și âmbălă pe ulițele tîrgului*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, din alăturata copie de anafora, ce ați făcut către Domnia mea Dumnélor orânduiri boeri pentru nizamul în care se cuvine a se pune zarafii ce âmbălă și staū pe ulițele tîrgului, metahirisind zarafiac cu schimbarea monedelor, veți lua Dumnéta pliroforie pe larg de coprinderea ei și de chibzuirea ce au făcut Dumnélor numiții boeri, pentru care poruncim Dumitale ca prin compania cea mare de aici a negațătorilor să se pue în lucrare coprinderea acești anafora, (care s'au întărit de Domnia mea) și de urmarea și chibzuirea ce va face numita companie, să arête Domniei mele prin anafora, ca să se dea în urmă și poruncile ce vor fi cuviinciōse; tolco pisah gpd.—1819, August 15.

Cod. XCVI, pag. 71.

2. Cod. XCII, pag. 526.

Proprietarul țiganului se rîgă de Vodă să'l grațieze. Vodă, la 1 Noembrie 1819 dispune a fi ertat și dat pe mîna stăpînului său ¹.

O altă dificultate de invins era—pentru neguțătorii cari voiau să mîrgă peste fruntarie—mai ales în Rusia, de a dobîndi voie, pașport de la Domnitor.

Ca să capete un neguțător român, Ion Dumitru, pașport de mergere în Basarabia, a trebuit anafora a lui vel Logofăt, din 14 August, 1820, către Al. Suțu, spunîndu-i cum a ispitit pre jăluito: Unde merge? La ce se duce? Se va mai întorče?.. și i s'a luat chezaș răspunďetor ².

O femeie care voia să mîrgă în Rusia, ca să și caute o fată fugită în 1812, cu vre-un soldat rus, nu i s'a dat pașport, decăt iar cu asemenea formalități.

Numaî păstorii de oi ardeleni, aveau mai lesniciosă comunicațiunea între Muntenia și Ardeal. În privința acestor păstori și a privilegiilor ce li se acordară, orî numai cari li se reinnoiră de Al. Suțul, se pot consulta actele ce dăm aci în notă. Multe pitace opresc abuzivele purtări ale vătăfilor de plaiuri, în contra acestor ciobani, dar sunt și acte oprind abuzive urmări din partea păstorilor ³.

1. *Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodiar Zemle Vlahiscoe*

Cinstit și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane, epistatule al Spătăriei, neadormită îngrijire avînd Domnia mea ca să dovedim pe cei răi năraiviți, ce se silesc în multe chipuri, să păgubescă obșteea cu al lor rău câstig, fără nădejde ni s'a arătăt câtevași mahmudele mincinose, care nu sunt tăiete la taraphanaoa împărătescă din Țarigrad, și sunt mai albiciose, decăt cele adevărate, și nu se îndoesc precum se îndoesc cele bune de aur curat, de aceea volnicim Domnia mea a propri îndată cu totul acéstă vicleună și urită faptă până a nu se întinde în tot coprinsul acestui oraș, cum și afară în județe, răsipindu-se acest fel de mincinose mahmudele spre paguba obștiei, strașnic poruncim Domnia mea ca îndată să dai de scire în tot semptul Spătăriei arătându-le semnele acestor mincinuose mahmudele după cum s'a dîs mai sus făcîndu-le cunoscută și porunca Domniei mele, ca nu numai să se ferescă a primi cinevași vre-o acest fel de mahmudea, nici măcar drept o para, că se va pedepsi, ci încă și pe cel ce se va dovedi avînd acest fel de mahmudele, să'l aducă negreșit la Dumnólu vel Cămărașul să'l dea în zaptul Dumisale; tolco pisah gpd.—1820, August 13.

Cod. XCVI, pag. 174.

Asemonea pitac s'a făcut și la Agă, și la starostea de neguțătorii.

2. Cod. C, pag. 366.

3. *Publicații în 17 județe, pentru mocani ardeleni, a nu se supăra împotriva ponturilor domnesci i vechiului obicei*

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodiar zemle Vlahiscoe

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud sînătate. Vă facem în scire că pentru ca să nu mai găsescă mocani oeri ardeleni, cătuși de puțin jăluire

După jalba acestor oieri Ardeleni, Domnitorul a trimis în anquetă la județele de munte și la al Ialomiței, pre omul său de încredere, pre Cafegi-Bașa al său, asistat de un dragoman al Agenției Austriace.

către auzul Domniei mele, iată cu deadinsul și cu strășnicie vă poruncim, ca de acum înainte, atât la coborirea lor cu oile aici în țeară spre ernoate. cât și la întorcerea la munte spre pășune, să fiți cu mare privighere, dând de scire tuturor de a nu îngădui, ori pe stăpânii moșiilor, ori pe zabiții julețului, precum și pe beșlii i pe polcovnici i pe căpitani i pe zapcișii seai pe ori-ce alt slujbaş, de a-i supăra cu vre o luare sea i cerere, cu cât de puțin măcar, împotriva ponturilor domnesce ce sunt date, după orândniala ce este aședată pentru dênșii, a vechinlui obicei. precum asemenea, nici pe vâtașii plaiurilor (către care s'a-i trimis din porunca Noastră și osebite scrisori către Dumnélor veliții Vornici) și de se va arăta vre-unul din mocani la isprăvnicat, jluindu-se de vre-o împotriva urmare, să-i faceți negreșit cuviincioasă îndestulare cu împlinirea dreptului săi, urmând cuprinderei ponturilor domnesce i vechinlui obicei, precum mai sus dicem, și pe de altă parte să și înștiințați către Dumnélor veliții Vornici, iar de primirea și înțelegerea acești porunci. să trimiteți răspuns în scris către Domnia mea și fiți sănătoși.—1820, Octombrie 2.

Cond. XCVI, pag. 188.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe

După arătarea ce ne face Dumnélu, vel Logofătul de țera de sus, printr'acastă anafora, poruncim al nostru cafegi-bașa. ce ești orânduit asupra pricinilor mocanilor oeri sudți chesaro-crăesci, ca dimpreună cu Dumnélor ispravnicii județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se cuprinde, iar când vre-o parte se va arăta cu dava și va dice că are împotriva a răspunde. ori pentru cheltuiala stricăciunei puțurilor, ori pentru acei taleri 600 ce ni se arată că s'ar fi cerând, atunci să iați pe amândouă părțile și să-i aduci aici la Divanul Domniei mele.—1820, Martie 23.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cond. XCV pag. 417.

Prea Înălțate Dómne,

Mocanii oeri sudți ce s'a-i străgănat în vara trecută prin județe, venind cu cafegi-bașa al Măriei tale, să le împlinască jafurile ce a-i arătat că li s'a-i făcut. găsind și pe un Alexandru Surecciu din sud Ialomița, cu vitele pornite la zalhanale, l-au apucat cu strînsire, și dea peste taleri 60), cu cuvînt de pagubă, căci au isgonit oile unor suliți de pamăvară după suhaturile sale, iar Alexandru Surecciu arătând că el are pagubi cu stricăciunea ce i-a-i făcut la puțuri, pentru care i-a-i luat zapis să vie la Decembrie 10 să se judece și viind Alexandru la soroc, piriții nu s'a-i arătat a eși în judecată și că jluind Alexandru, Măriei tale, arătând pricina, a-i cerut să se cerceteze la fața locului, s'a-i orânduit jalba la Logofetie, și Logofetia a-i scris. din porunca Măriei tale, la Dumnélor ispravnicii județului. să cerceteze și să înștiințeze; după care a-i venit alăturatele înștiințări, cuprîndătoare ei, față cu amândouă părțile cercetând, a-i descoperit, că sudți s'a-i găsit vinovați și îndatorați a plăti stri-

Pentru înlesnirea comunicațiunei și transportului marfei din Ardeal, s'a făcut o încercare de navigațiune fluvială în 1819.

căciunea puțurilor și deosebit însciițeză, că tot sudiții aceia, neurmând rânduelei ce au a fi âmbători cu pășunea, s'au pus în silă de au bătut pari și au făcut saele fără slobodenie, seau tocmelă cu numiții, șoțând statornici pe suhat, și acum în primăvară, nu vor să se ridice ca să și pârlescă suhaturile, căci la Sureccii, suhat nepârilit nu este bun; decî, rânduiala isudiților oerî nu este slobodă a fi statornici la un loc, să șadă totă iarna, nici a bate pari să facă saele, nici a se pune în silă cu perdele pe suhaturî, care sunt trebuinciuse de sureccit, că se pricinuesce sureccilor pagubă, și precum sudiții își caută dreptul lor, este cu cale ca și dreptul pământului să se împlinescă, pentru care să se dea luminată poruncă către cafegi-bașa al Măriei tale, ca dimpreună cu Dumnólor ispravnicii județului, să împlinescă de la numiții, cheltuiala stricăciunei puțurilor, atât de an, cât și de estimp, și să i isgonescă după suhaturî, ca să și le căpuiască neguțătorul, deosebit să li se dea nizam a nu mai face statornicie pe moșie seau să facă saele făr' de invoire cu stăpâniî, nici să se pue pe suhaturile de vite cu fătăciune de oi, în silă, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1820, Martie 14.

Vel Logofăt.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cu acéstă anafora, a Dumnélui vel Vistierul, și cu apelație împotrivă, eșind înaintea Domniei mele jăluitorii oerî sudiți chesaro-crăesci, fiind față și Senior Udrișchi, secretarul cinstitei Aghenții, am făcut Domnia mea cuviincioasă chibzuire, atât la cele ce se arată în anafora, cât și la cererile jăluitorilor, și voinđ Domnia mea a se da sfârșit acești pricinî, cu despăgubirea jăluitorilor, la cele ce în adevăr vor fi asupriți, orânduim pe al nostru cafegi-bașa, să mērgă împreună cu jăluitorii la arētatele județe, și după cum le-au fost făcut despăgubirea la județul Slam-Romnic, asemenea să urmeze și la cele l-alte județe a face despăgubire, apucând pe vătașii de plaiuri i vameșii i arendașii de moșii și alți slujbași; așijderea și pentru asuprirea ce li s'au făcut la cântar, când li s'au cântărit telemeaoa, să le facă iarăși cuvenita despăgubire, spre a rămânea jăluitorii întru tóte odihniți, însă, afât din cei ce vor fi făcut jafurile, cât și din cei ce vor fi făcut asuprirea la cântar, carî vor vrea a se învoi cu jăluitorii, să se facă învoirea în scris, dând zapise unul la mâna altuia, adevărite de ispravnicii județului, iar câți vor dice că au a răspunde, să i ia orânduitul mumbașir să i aducă aici, ca să stea față cu jăluitorii; poporuncim, orânduitle mumbașir, să faci urmare întocmai.—1820, Ianuarie 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 182.

Prea Înălțate Dómne,

Sudiții oerî Săceleni, prin două jălbî ale lor, ce le vėduiș scrise, din lét 1818, Septembrie, și date de către Domnul Ioan Caragea, au făcut două cereri, adecă, întru una dic, că li s'au făcut înșelăciune de către cei cu că-

Românul neguțător brașovean Gheorghe Aron a cerut voie ca să pogore marfă pe apa Oltului:

șăriile de prin plaiuri, i cele din câmp, în curgere de trei ani, cu cântarele ce au tras telemea, fiindu-le iarul mai mic și le-au mâncat la suta de telemea, 15—16 oca, și până la 23, cerând pentru acesta, ca cu mijlocul ce s'au urmat la plaiul Prahova, cu mumbașirul ce au fost să li se facă despăgubire, în dosul acestei jălbi, li se dă poruncă, ca prin orânduitul mumbașir domnesc, să se ia un cântar pecetluit să mERGă, și prin ajutorul ispravnicilor, să facă cercetare jălbei aceștia, față cu pIRIȚII, atât prin alte dovedI, cât și prin blăstem, și dovedindu-se arătarea lor adevărată, că adevă cășarii, vrând să'î înșele la primirea telemelor, au făcut cântare mai mică decât cântarul, acel luat de aici de mumbașir; totă acea pagubă ce se va dovedi în adevăr că au cercat jăluitoRI, să o implinESCă, iar neodihnindu-se vre-o parte cu cercetarea ce se va face la fața locului, să'î aducă la Divan; osebit, în cea de al doilea jalbă, iarăși se plâng și jălnesc pentru vataful plainului Teleajenului, din sud Saac i vameșII din acel județ, cât și alți dregătorI din trei județe: Ialomița, Buzău, Slan-Râmnic, că trei ani de zile sunt de când pătinesc jafurI de cei mai sus arătăII, și unde nădăjduia, că după întocmirea ponturilor și nizamului ce este hotărît, spre a fi de toate apărăII, ei împotrIVă, mai rău au fost păgubiȚI și prădaȚI de către numiȚI, fiind-că în ponturI este poruncit, vataful plainului a le lua un miel dintr'acea vară și un caș de stână pe vară, iar mai sus numitul vataf, le-a'î luat împotrIVă câte un galben de talerI 14, iar de la alȚII câte 2 și 3, cu cuvint de avae al omului domnesc; li s'au mai luat de către vatașI și două mieI de stână, care i-au plătit mielul pe talerI 5; li s'au mai luat câte talerI 10 de răvaș de drum, de un om cu calul, iar nu două parale, cum au fost de obicei; cum și pentru mălaiul ce 'l duc la ciobanI, li s'au luat avae, cum și de vameșI li s'au luat câte parale 12 și 13, cu nume de avae al lor; asemenea i-a'î apucat un Alexandru, din sud Buzău, și i-au jăfuit și el în prieina oeritului, având vitele plătite, dar cu vicleșug luând răvașele de la ciobanI, i-a'î apucat de le-au luat alȚ oerit, afară de alte jafurI ce le-au făcut acel căpitan și alȚII dintr'acel județ, ce prin osebit catastih iI vor arăta, cerând și pentru aceste jafurI, ca tot mumbașirul ce a fost în pricina cășăriilor, ca împreună cu vechiliI lor, Gheorghe Belu și PetcuȚu AlbuleȚu, să li se facă împlinire de toate cele arătate în dosul aceștii jălbi; vĕduiu porunca a Domnului Caragea, cu mumbașir să mERGă la judeȚele ce se arată printr'acESTă jalbă, și prin scirea i ajutorul ispravnicilor aI judeȚului, față cu vechiliI jăluitoRI i cu un om din partea cinstiteI AgenȚII, și cu cei pIRIȚI, să facă cercetare cu deamăruntul, atât prin alte dovedI, cât și prin carte de blăstem, și câte dintr'acele ce arată prin jalba lor, se vor dovedi luate mai mult de la jăluitoRI, peste coprinderea ponturilor ce sunt date pentru nizamul oerilor sudiȚI, din lĕt 1815, cum și peste coprinderea ponturilor și a tarifeI vămilor, să urmeze orânduitul mumbașir a împlini jăluitoRilor acea luare roa, până la un ban, iar rămăind vre-o pricină de neodihnă cu cercetarea ce va face în scris, să'î aducă pe cei neodihniȚI la Divan; iar în următorul lĕt 1819, Iunie 18, iarăși vĕduiu anafora a Dumnului vel Logofĕtul de la Departamentul străinelor pricinI cu arătare către Măria ta, că compania oerilor SăcelenI sudiȚI prin vechiliI lor trimișI do acolo pe Oprea sin Oprea Țireă, Gheorghe Belu și PetcuȚ AlbuleȚ cu jalbă ce dau către Măria ta, alăturată cu nota cinstiteI AghenȚII pentru vatașII de plaiurI

Milostiuu Bojiu. Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

Zemle Vlahisce.—Fiind-că Gheorghe Aron, neguțătorul Austriei, pogoră din țera nemțescă, pe apa Oltului, un *ceast* cu marfă, poruncim vătășe de plaiu

i vameși i arendași de moși și altor slujbași din cincî județe : Secueni, Prahova, Buzău, Slam-Râmnic, Ialomița, jăluindu-se că de la lét 1815 încóce, au pătimit de la numiții jafuri și asupriri, cerënd cinstita Aghenție, ca să se facă cunoscute înălțimeii tale, jălbile lor, cât și cele de mai sus arătate porunci din lét 1818 Septembrie, care sunt date de Măria sa Ioan Vodă Caragea asupra pricinei, și să se orânduiască un mumbașir i un orânduit al cinstitei Aghenții, și jăluitorii ca cu carte de blăstem să le facă implinire ; la acéstă anafora peste 7 zile, vėduiți în dos porunca Măriei tale coprinďetóre, să mėrgă cafegibașa al Măriei tale, la județele ce se arată într'acéstă anafora, și prin ajutorul ispravnicilor, față cu tóte părțile, să facă cercetare, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blăstem și câte se vor dovedi luate de la jăluitorii peste orânduiala sudiților oerii, cum și peste coprinderea ponturilor și a taricfii vămilor, acea luare are să le-o impliněască orânduitul mumbașir, iar care nu se va odihni să'i aducă la Divan. Mai vėduiți iarăși și altă anafora tot a Dumnélui vel Logofetul al străinelor pricinii, în urmă cu 12 zile, și cu acéstă coprindere, cum că oerii Săceleni prin cinstita Aghenție cer cu două jălbii ale lor, una către Măria ta, și alta pe la trecutul lét 1818, Septembrie 23, pecetluită, care au fost dat'o Domnului Caragea pentru pricina de pagubă ce li s'au făcut în lét 1815 cu lipsa cantarului de către neguțătorii cășari, cerënd cinstita Aghenție, ca să se însărcineze tot mumbașirul ce este orânduit pentru madeaua jafurilor de la vătășii de plaiu, a le implini ceea ce li s'au luat cu asuprire de la acéstă madea ; la care anafora se dă întărirea Măriei tale într'acestași chip, că primită fiind Măriei tale rugăciunea oerilor, se orănduesce cafegibașa al Măriei tale, carele să ia de la Vistierie cantar pecetluit, să mėrgă la județele unde se vor fi aflând păriții cășari și prin ajutorul ispravnicilor, față cu tóte părțile, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blăstem și dovedindu-se arătarea jăluitorilor, că s'au năpăstuit la cantar în lét 1815, tóată acea pagubă să le-o impliněască iar neodihnindu-se vre-o parte să'i aducă la Divanul Măriei tale. După acestea dar de mai sus arătate anafora'e i jălbii ale sudiților, face acum pretenție cinstita Aghenție prin Dumnélui Senior Udrischi secretar față cu unul din vechiliii sudiților din Ardeal, că aceste două madele ale sudiților neluând săvėșire, cer să bine voesci Măria ta a se orândui mumbașir de iznóvă să meargă pe la județele ce sunt arătate în jălbii și în anaforale, ca să le facă implinire, însă despăpubirea o cer la tóte să se descopere din lét 1815 și până în lét 1819, adecă pe 5 ani de rând, care cerere dindu-se de Măria ta în chibzuirea slugei Măriei tale și prin anafora să arėt, n'am lipsit dar după poruncă a cerceta și a intra în teoria provlimelor ce din început le-au făcut sudiții asupra acestor madele și le vėduiți împotrivă și neasemănate cele de atunci cu cele de acum, adecă jalba sudiților cea din lét 1818 prin care se jăluiesc pentru cășari, đic adevėrat între cererile lor, că li s'au făcut înșelăciuni de cășari și de vameși în curgere de 3 ani, iar porunca ce li se dă la acéstă jalbă de Domnul Caragea poruncesce mumbașirului. ca să le facă cercetare cu implinire fără a prosodiiarisi vremea anilor ; asemenea și la jalba ce au dat'o tot într'acel lét 1818 pentru vătășii de plaiu, iarăși în adevėr đic, că de trei

i căpitanilor și vătașilor, supărare seaă zătienire să nu'î faceți, nici să'î cereți nimic cu nume de vama, seaă de alt avae, ci acolo unde va deschide și va vinde, să plătescă vama cea orânduită, după tarifa i ponturile vamei, păzind însă rânduiala ce au alte mărfuri ce vin din lăuntru prin trecătoare; i saam rezech gpd.—1819, Februarie 9 ¹.

Naturile obligatorii, precum am spus deja, nu erau și ele de puțină greutate pentru comercianți, pe lângă că erau ocaziuni de *ex-*

anî de zile de când pățimesc, dar Domnul Caragea la porunca ce o dă și la acea jalbă, iarăși nu prosodiarisesece aniî de când să se facă cercetare, ci noima poruncii este, ca să li se facă cercetare jalbei lor ce o dă în lét 1818, pentru câte jafuri li s'au făcut într'acel an peste nizamul oerilor ce s'au dat în lét 1815, cum și cea dintâi anafora a Logofetiei străinelor pricină arată, că cererea sudiților este pentru câte au pățimit jafuri de la lét 1815 încôce, iar cinstita Aghenție au cerut, ca să se facă cunoscut Măriei tale, jălbile și poruncile din lét 1818, după care Logofetia a face cunoscută stăpînirii și havalea ca să mērgă acum mumbașir și câte se vor dovedi luate și urmate împotriva ponturilor și a tarifei vămilor, să li se facă împlinire și iarăși și acestă judecată nu prosodiorisesece aniî și vremea de când să se facă cercetarea, precum și Măria ta la întărirea ce dai la acestă anafora, asemenea nu se prosodiorisesece, cum și întru cea de al doilea anafora, iar a acești Logofetii vēdăi, că cererea sudiților care au făcut'o pentru cășari în lét 1818 pentru paguba ce li s'au făcut în lét 1815 din pricina cantarului, cere cinstita Aghenție, ca să li se împlinēscă sudiților cele ce li s'au luat cu asuprire; la care anafora iarăși vēdăi, că întărirea Măriei tale este dată după anafora judecâtei, a se face cercetare de mumbașir ce năpăstuire la cantar li s'au făcut jăluitorilor în lét 1815 și aceea să li se împlinēscă, sēu neodihnindu-se vre-o parte, să'î aducă la Divan; așa dar după coprinderea acești porunci de la acestă anafora, părerea slugei Măriei tale este, să se orânduiască un mumbașir, cu porunca Măriei tale, cu coprindere, ca pentru câte cășariî din 5 județe adecă Secueni, Prahova, Ialomița, Buzēu, Slam-Râmnic, vor arēta sudiți că nu s'au făcut cercetare năpăstuirii cantarului ce li s'au făcut numai în lét 1815 pe acei cășari să'î aducă aici, ca să se facă cercetare pricinei la domnēscă Măriei tale Vistierie, iar pentru jafurile vătașilor de plaii i ale va neșilor și ale arendașilor, de care s'au plâns în lét 1818 și le-a'î făcut prosodiorismos stăpânirea prin porunca ce s'au dat chiar la jalba lor, a le cerceta de câte adecă li s'au făcut năpăstuire împotriva ponturilor, ce s'au dat în lét 1815, acele jafuri și la câte din județele de mai sus arētate nu s'au făcut cercetare, să se facă acum cu porunca Măriei tale prin mumbașir orânduit, iar nu pe mai mulți ani, și cu ceea ce se vor dovedi năpăstuiți să li se facă împlinire până la un ban, sēu când vre-o parte nu vor rēmânea odihniți din fața locului să'î aducă aici la Divanul Măriei tale, și cel ce va rēmânea de judecată va plăti treapădul și cheliuiala mumbașirului, iar hotărîrea rēmânea la Măria ta.—1819, Decembrie 28.

Vel Vistier.

1. Cod. XCVI, pag. 13.

platare a acestora, de agenții cari acele hotăraș narturi. La capitolul Edilității, s'a adus câte-va narturi. Aci ne mărginim; a aduce în notă pitacul domnesc din Iunie, 1820, pentru stabilirea de *narturi* la primele articole de îndestulare și prin județele țerei, ceea-ce nu prea s'a practicat peste tot, până aci ¹.

În București, la Septembrie, 1819, se hotări prețul pâinei la 4 parale oca, „*bine coptă și albă*” ².

1. Eacă acest pitac :

Zemle Vlahiscoe. — Neconținută fiind îngrijirea Domniei mele, pentru hrana supușilor noștri din totă țera, a fi cu îndestulare, și să depărtăm totă lăcomia celor ce sunt nărași a metahirisi feluri de chipuri, spre al lor folos, scumpind vîndarea de pâine și de carne, care este cea mai d'întîi și mai trebuincioasă hrană a obștei, după ce am dat, Domnia mea, nizamul cel cuviincios, aici în domnescul nostru oraș, București, nu am pregetat, tot cu aceeași iubire de dreptate și cu libov către supușii noștri, a face această îngrijire și pentru cei ce locuiesc pe afară, în județele țerei; drept aceea dar, orânduim pe în 5 județe : Slam-Râmnic, Buzău, Saac, Prahova, Ialomița, volnicindu-l printr'această domnescă noastră carte, ca mergînd la numitele județe, să se arête mai întîi la Dumnelor ispravnicii, unde aducînd pe cei mai aleși din locuitorii aceluși oraș, adevă, boeri, orășani și cei mai de frunte neguțători, față cu măcelarii și brutarii, să facă socotelă cu bună cumpănire. atît a cărnei, cît și pâinei, puind înainte prețurile cumpărătoarei, după cum se politifesc în partea locului, socotind și cheltuelile, ce în adevăr vor urma, cu bună dovadă, dîndu-li-se și cuviinciosul câștig, să întocmiască și să hotărască cu chibzuire de obște, și cu primirea măcelarilor și a brutarilor, prețul cel adevărat și drept, atît al cărnei, cît și al pâinei, care acest preț, are să se urmeze pe 6 luni, începîndu-se de la 1^o întîi, a viitorului August, fiind la sfîrșitul exameniei, iarăși cu osebit nizam, cu mulțămirea și a vîndătorilor și a cumpărătorilor; într'acesta însă diastimă de 6 luni, poruncim Domnia mea, ca nimeni întru nimic, să nu fie supărați măcelarii și brutarii de către dregătorii județelor, cu nici un fel de chip, ci să aibă bună pace despre toți, urmîndu'și datoria lor, fără numai cînd împotrivă urmînd, vor face viclenie la cântar, seau pânea va fi necoptă și proustă, atunci, după măsura vinei lor, să le dea zabiții nizamul cel cuviincios, spre îndreptare. Poruncim dar, orânduindu-le al Domniei mele, să'ți deschidă ochii a pune în lucrare această poruncă, cu totă credința, spre a rămânea locuitorii mulțămii la dreptul nizam ce se va da după voința Domniei mele, și întorcîndu-te, să aduci Domniei mele în scris prețurile pâinei și a cărnei, sub iscaliturile acelor boeri orășani și neguțători, cu cari dimpreună vor face chibzuirea, ca să se facă caidu la canțalaria Logofetiei Divanului Domniei mele, i saam reche gd.--1820, Iunie 26.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 161.

Asemenea porunci s'a făcut și la aceste arătate județe : Vlașca, Teleorman, Dâmbovița, Argeș, Muscel, Olt, Romanuți, Vâlcea, Gorj, Mehedinți.

2. Veđi cod. XCII, pag. 444.

Fluctuațiunile prețului cărnei erau motivate de făptuirile în țără a *surrecciilor* și a adunării *oilor de saigialic*. Marī abusuri se comiteau în această privință ¹.

Apoi fixarea unui preț derizoriu pentru oile Mumbaelei, a Țari-gradului, constituia o grea năpaste pe crescătorii de vite. Al. Suțul — ce'i dreptul — cantă, în 1820, să mai stărpescă abusurile saegiilor și a ômenilor lor și să urce cu ceva prețul de cumpărătoare *forțată* a

1. *Publicații la toate județele pentru trecerea rămătorilor în țera nemțescă și a vitelor mari în țera turcescă.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sănătate. Fiind-că pentru trecerea rămătorilor peste hotarele țerei cum și a vitelor celor mari de hrană ce trec în țera turcescă, bez cele ce se tae la Zalhanalele de acolo, în trebuința capanului, s'aū dat osebit nizam, ca cumpărătorul séu orânduitul cu îngrijirea acestui huzmet nu numai să fie cu totă privigherea a nu cerca nimenea din cei ce se neguțatoresc cu asemenea vite cătuși de puțină năpăstuire de către cinevași sub vre un fel de numire, ci încă și cele legiuite dări ce se urmóză pe lângă ale huzmetului : vaeturī să aibă a le primi însuși la schela pe unde se va face trecerea și apoi să aibă a da dreptul fieș-căruia, și cu acest m jloc cunoscând fieș-care, că numai cu un obraz are să'si desfacă socotéla, să se inlesnescă întru urmarea neguțătoriei fără de a cerca vre-o nedreptate, precum pe larg se coprinde totă întocmirea acestui nizam în cărțile cele slobode ale Domniei mele, ce se vor da la mâna orânduiților pe la schele. Drept aceea se face cunoscut și Dumnévóstră, ca ivindu-se orânduiții și la acel județ cu cărțile Domniei mele, precum s'aū đis, să se urmeze Domnescă noastră poruncă întocmai după nizamul ce s'aū hotărīt, dându-se și diu partea Dumnévóstră totă mâna de ajutor la cele ce va cere cuviința, spre ferirea locuitorilor și a altora ce se vor neguțatori cu asemenea vite de către orī-ce bântu.re și nedreptate, pentru că de și s'aū dat totă îngrijirea asupra huzmetarului, dar și Dumnévóstră ca nisce dregători ai județului, sunteți datorī să fiți cu totă băgarea de sémă spre încetarea relelor urmări ce se făcea pâni acum de către uniī alții fără de cuviință, întocmai veți fi următori trimițend și răspus de primirea poruncilor și fiți sănătoși.—1820, Martie 15.

S'aū adăogat la județele ot preste Olt vorbele : tot de la numitu orânduit, aveți să vă luați și Dumnévóstră acei câte bani 24, la o păreche de rămătorī ce vor trece peste hotare prin schelile celui județ.

Tot la arătatul seun s'aū adăogat și la Dumnélui Caimacamul : și Căimămia tot de la numiții orânduiți dările ce sunt hotărite pe séma căimăcămiei, adecă po bani 48 de la o pereche de rămătorī, și po parale 60 de la fieș-care vită mare ce vor trece pe la schelele acelor 5 județe.

unei oî. Comerziul tăierei de vite la Salhanale dă ocaziune la diverse acte, ce le dăm în note ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Primită fiind Domniei mele această anafora a Dumnélui vel Vistierul, o întărim Domnia mea și hotărîm, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Aprilie 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 32.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a trei neguțători sureccii din sud Romanați, cu plecăciune arăt Măriei tale, că la trecuta luna lui Martie Dumnélui Caimacamul Craiovei, prin însciințare către Măria ta, cerea a se da slobozenie lui Mateiu Hagi Giolea, unul din jăluitoarii aceștia, ca să zidescă zalhanale în marginea orașului Caracalului, la care i s'au dat respuns, că două zalhanale, ce se află la Craiova, una a lui Hagi Enuș și alta a pitarului Pană, sunt îndestule pentru tăierea vitelor ce se strîng de către neguțătorii județelor de peste Olt, și dau chezașie printr'această jalbă a lor, că vor păzi orânduiala acei neguțătorii fără de cusur. De aceea, cu acest fel de siguranță, nu este spre vătămare a face și ei zalhana nouă la locul ce arată, și de se va găsi cu calo de către Înălțimea ta, i se va da slobozenie ca să-și facă zalhanaoa fără poprire, păzind însă legăturile, ce prin jalba lui se arată, pentru care să aibă a da și osebit zapis la Vistierie cu asemenea coprinde, care să stea în totă vremea la calemul acesta, spre a se putea păzi cele ce de sineși se lęgă, și cum va fi porunca Măriei tale.—1819, Martie 28.

Vel Vistier.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, Sfinția vóstră părinți Episcopii i Dumnévóstră cinstiți și credincioși veliți boeri dregători ai Divanului Domniei mele, împreună și cu Dumnéta biv vel Bane Grigore Brâncovene, epistatule Spătăriei, Dumnéta biv vel Bane Grigorie Ghica, sosind și vremea saegilăcului, ce după vechiul obicei se urmăze în țeră, pe tot anul, s'au dat întru chibzuirea Dumnélui vel Vistierul, spre a se întocmi cu cel mai bun și folositor mijloc pentru locuitorii țerei, după care și pornindu-se Dumnélui prin totă râvna, întocmai după ceea ce se cere de la a Dumisale datorie și credință, au urnit mijlócele și luarea ce se coprind într'această alăturată anafora, carea întru adevăr se cunoște a fi folositóre obștei. Decî, poruncim Domnia mea, strîngendu-vă cu toții la domnésca nóstră Curte, să luați sub vederile Sfințiilor vóstre și Dumnévóstră chibzuirea și lucrarea Dumnélui vel Vistierul și să ne arătați în scris prin anafora cele după cuviință, tolco pisali gpd.—1820, Aprilie 2.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 410.

Ne mai rămâne aci să aducem acte relative la robirea orașelor domnesci Ploesci, Roșii-de-Vede și Têrgoviște.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele această obștească anafora a părinților Arhieriei, împreună cu Dumnélor veliții boeri, am cunoscut și înși-ne Domnia mea răvna cinstului și credincios boerului Domniei mele vel Vistierul, ce au arătat asupra aceștii pricină, carele puind în mijloc saegilacul, au adus la o oșobită filotimie pe cei ce metahirisesc această trébă, încât au ășit preț nenădăduit, cu mult folos al locuitorilor, ce n'au stătit altă dată; de aceea dar, primind și lăudând Domnia mea silința Dumnélui, întărim tôte câte în oșobita Dumisale anafora ne-au arătat și poruncim Dumitale vel Vistiery, să faci trebuincioșele cărți ale Domniei mele, de saigilac, pe numele Căminarului Pashaloglu, celui ce s'au arătat cu mai mult preț la cumpărătoreă oilor, arătându-se într'acele cărți și trebuincioșele ponturi după obicei, dar însă să fie sub a Dumitale îngrijire, ca nu cum-va să se facă măcar cătuși de puțină supărare în vre-un fel de chip locuitorilor de ômeni ce'și va orândui numitul saegiu asupra cumpărătorei oilor, ci să se păzescă odihna lor întru tôte, întocmai după voința Domniei mele.—1820, Aprilie 4.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 440.

Prea Înălțate Dómne

După luminatul pitac al Măriei tale, scris de la 2 ale următorului Aprilie, stringându-ne cu toții la domnescă Măriei tale Curte, am cetit anafora Dumnélui fratelui vel Vistier, coprinďetőre, că puind saigilacul între Dumnélui Căminarul Pashaloglu și Dumnélui Paharnicul Zaman, le-au arătat la amândoi, că cel ce va da mai mult preț, acela și-l va lua asupra-î, urmând Dumnélui la acesta întocmai după ceea ce se cere de la datoria Dumnélui, asomănată buneii voințe a Înălțimei tale, și după acesta peste prețul ce s'au urmat în anul trecut, după a Măriei tale milostivnică hotărîre, au mai adăogat Paharnicul Zaman în cel după urmă preț la oile de starea întăii po alte parale 28, împotriva cărora mai adăogând și Căminarul Pashaloglu încă câte o para la ôie, la cele de al doilea stare s'au protimisit și au rămas saigilacul asupra-î, fiind mai vertos cunoscut și din anul trecut că s'au purtat cu tótă orânduiala și cinstit, fără de a pricinui vre-o năpăstuire. Dintr'aceste tôte se înțelege că oile de starea întăii au să se plătescă câte taleri 9, iar cele de al doilea stare câte taleri 4 parale 21, preț cuviincios și folositor către locuitori, pentru care și lăudăm răvna și lucrarea Dumnélui fratelui vel Vistier, dar după chiar a Dumisale mărturie, ce se coprinde într'această anafora, înțelegend cu toții și la această pricină buna și milostivnica cugetare a Înălțimei tale, întru semnul de mulțămită atât din parte-le cât și din partea obștiei, suntem rugători către milostivul Dumneďeu pentru tôte fericirile și cea întru tótă buna petrecere a Înălțimei tale.—1820, Aprilie 3.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzei, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Grigorie Băleanu vel Vornic, Constantin Samurcaș, Gheorghe Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Constantin Filipescu vel Vornic, Iordache Goleșcu, Grigorie Ralea vel Vornic, Constantin Goleșcu vel Logofăt, Constantin Cămpăncanu vel Logofăt, Dumitrache Hrisosco'eiu vel Logofăt.

Al. Suțul dă, la 12 Martie 1819, după stăruința Moruzescilor, un nou hrisov de reînnoire a stăpânirii orașului Ploescii, cel fundat de

Iw Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Primită fiind Domniei mele cele ce se coprind într'acostă anafora, poruncim Dumitale vel Vistiere, să se facă trebuincioșele porunci ale Domniei mele pe numele Căminarului Pashaloglu, cu ponturile cele obicnuite și cuviincioșe asupra aceștii madea a saegilăcului, având Dumnéta tot felul de îngrijiro, ca să nu se facă locuitorilor cătuși de puțin jafuri și nedreptăți din partea orândușilor saegii seau a ômenilor lor.—1820, Martie 27.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 418.

Prea Înălțate Dômne

Părintescă îngrijirea Înălțimei tale pentru folosul obștiei este cunoscută patriei noastre prin multe și netăgăduite dovești, și au îndatorat pe supusul norod la dragoste și cunoscință fiiască; într'acostă scurtă vreme a părintescăi Măriei tale Domni, numărăm noi slugile Măriei tale atâtea isprăvi folositoare obștiei, câte nici unul din procatoșii Înălțimei tale, în nmltă vreme domnind, nu s'au îngrijit a face una din cele mari faceri de bine ale Înălțimei tale. După dreptate se pôte socoti și crescerea prețului oilor celor ce se trimit pe tot anul la împărătesca cetate, căci și acosta vederat se aduce la înțelepă epistatie, prin care ai bine-voit Măria ta să otcârmuim acostă pricină, poruncindu-ne să se protimisescă și să fie saegiu cel ce va cresce mai nmlt prețul oilor. După acostă domnescă poruncă a Măriei tale, chiământ eu sluga Măriei tale pe cei ce voia să ia lucrul acesta, adecă pe Dumnélui Căminarul Ioan Pashaloglu și pe Dumnélui Paharnicul Zaman, și puindu-le înainte saegilăcul la acela carele va da mai mult preț, s'au îndemnat numiții la mai multă întrecere și într'acest chip la oile de starea înteiu, care se vindea câte 8 lei, iar Măria ta în anul trecut ai săvêrșit a se mai adăoga încă 12 parale, Paharnicul Zaman au mai adăogat acum alte 28 parale, iar la cele de starea al doilea, ce se vindea câte 4 lei, Paharnicul Zaman au mai adăogat alte 20 parale, prețul cel mai de pe urmă, dar fiind-că Căminarul Pashaloglu au dat adaos încă câte o para la oile cele de al doilea stare, s'au protimisit Dumnélui la saegilăc; de ar fi fost mai mulți mușterei la madeaoa acosta, pôte și adăogirea s'ar fi făcut mai multă, cu tôte acestea, în luminate țilele Măriei tale simțitoare osebire au vêdut țera și întru acosta adăogându-se la oile de starea înteiu un leu și la cele de al doilea 21 parale; are și acest bine otcârmuirea ce s'au făcut la acest lucru, că au rămas saegiu iarăși Căminarul Pashaloglu, om cu acest fel de rânduială și purtări, în cât de ar fi dat altul și mai mult, iarăși Dumnélui trebuia să se protimisescă, căci din cercare s'au dovedit, că mai mult decât ori carele altul se feresce de supărarea locuitorilor; așa dar s'au săvêrșit domnescă Măriei tale poruncă, spre mai multul folos al domneșiei Măriei tale țeri, și nu lipsesc a arêta printr'acostă prea plecată a mea anafora, iar hotărîrea cea desăvêrșită rămâne la înaltă înțelepciunea Măriei tale.—1820, Martie 27.

Vel Vistier.

Mihaï Vodă Vitézul, în favoarea ginerelui Banului Ianache Moruzi, care era Beizadea Costache Caragea¹. Prin acest hrisov se aminteste de vechii

1. *Hrisovul luminatului Costache Beizadea Caragea, pentru Ploesci.*

Luminăția sa, Beizadea Costache Caragea, făcând cerere și rugăciune, ca să întărim și Domnia noastră, domnescile hrisóve ce are pentru moșia Ploescii, cu orașul de acolo, care îi sunt date de zestre de casa răposatului boer, Banul Ianache Moruz, socrul Luminăției sale, am cerut să ni se arăte acele hrisóve, ca să le teorisim și să le vedem înșine Domnia mea coprinderea lor, și vedem mai întâi un hrisov al răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, scris în lét 1775, cu coprindere, că răposatul Banul Moruz, aflându-se de ném slăvit și rudenie a Domniei sale, și căsătorit într'acéstă țeară, fără avut de moșii și vii, acaretuî cu care se pot ținea casele boeresci într'acest pământ, după cea dosăvêrșită putere și volnicie ce aŭ Domniî asupra lucrurilor scaunului Domniei și după pilda și altor răposați Domni de mai înainte, aŭ hărăzit și Domnia sa numitului răposat boer, moșia Ploescii și orașul și cu satele ce sunt pe dânsa, ca o moșie ce până atunci era slobodă domnăscă. Mai vedem și alt hrisov al răposatului Domn, Nicolae Vodă Caragea, scris în lét 1782, cu coprindere, că prin cercetarea părinților Arhieriei și a tuturor boerilor veliți, cari prin adunare deplină, în multe rânduri s'aŭ făcut, de față fiind și orășaniî Ploesceni, s'aŭ vădut, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia sa, Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce aŭ Domniî pentru toate darurile, care fac mai vêrtos la acest fel de obraze mari de cinste și rudenie și cu alți Luminăți Domni, când atunci, măcar că s'aŭ vădut că Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant în lét 1781, adecă peste 6 ani în urma hrisovului cu care dăruisă răposatului Banului Moruzi, prin alte hrisóve ce aŭ fost dată Domnia sa la mâna orășanilor Ploesceni, aŭ fost deosebit orașul cu cât-va loc împrejur, ca să rămăe iarăși slobod domnesc și să se hrănăscă orășaniî fără de vre-o dare de obiceiurile pământului, iar cea-l-altă moșie, cu casele ce vor fi pe dânsa, s'aŭ lăsat a fi tot în stăpânirea răposatului Banului; dar răposatul Domn, Nicolae Vodă Caragea, arată, că din cercetarea ce s'aŭ făcut atunci, s'aŭ pliroforisit că acéstă moșie Ploescii, cu orașul dimpreună, aŭ fost slobodă domnăscă, și mai înainte din vechime: răposațiî Domni rânduiaŭ boerenași de stringeaŭ dijma și o aduceaŭ la jicnița domnăscă, fără numai de la două bresle de ómeni, din cei ce locuia pe acéstă moșie, ce le dic *Roși de țără* și *Călărași*, fiind-că ar fi avut sineturî domnesci pentru apêrare, aceia numai ar fi fost apêrați de dijmă și de clacă, pentru care aceste némuri privilegiate, arată că făcând cercetare cu boer rânduî la fața locului, precum și aici în Divan, aducându-se și cercetându-se, s'aŭ dovedit că numai lude 14 sunt din orășaniî vechi, Roși și Călărași, cari s'aŭ lăsat a fi apêrați de dijmă și de clacă, iar pentru a darului scădere, ce s'aŭ fost făcut în urmă de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsându-se orașul osebit, iarăși pe chipul scaunului domnesc, chibzuînd Domnia sa mijlocul cu care aŭ avut orășaniî acest oraș, s'aŭ pliroforisit că n'aŭ fost dat lor întru desăvêrșită stăpânire cu pământul, ca să pótă face orî-ce vor vrea cu dânsul, ci numai să se hrănăscă pe dânsul acei vechi orășani, Roși și Călărași, precum și în cele de pe urmă hrisóve ale Domniei sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'aŭ dat orășanilor la scăderea darului, nu li s'aŭ dat orașul cu mai multă stăpânire decât întâi, adecă și

stăpâni ai oraşului: *Roşii şi Călăraşii*. Al. Suţul ordonă ispravnicilor de Prahova «să supuneţi pre Ploesceni şi fără de voia lor a fi următorii după acest hrisov».

pământul, ci iarăşi cum au fost slobod domnesc, mai dinainte, s'au lăsat să se hrănescă într'ensul şi cum că nu pot locuitorii Ploesceni, pe lângă acea milă ce au avut Roşii şi Călăraşii, a stăpâni şi pământul ce este domnesc slobod şi că mila acestor ce s'au dovedit că se trag din Roşi şi Călăraşi, nu o strică Domnia sa, ci 'i lasă a fi apăsări de dijmărit şi de clacă, iar oraşul cel lăsat de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant slobod domnesc, cu aceeaşi domnescă putere ce are şi Domnia sa asupra lucrurilor domnesci, îl dăruiesce şi Domnia sa reposatului Banului Moruz, dimpreună şi cu acea parte de moşie, ce se osebesce împrejurul oraşului. Mai vedem şi alt hrisov al reposatului Domn Mihail Suţu Voievod, din Domnia dintâi, scris în lăt 1783, cu coprire, că atunci venind cu jalbă veneticii şi şedătorii în Ploesci şi cerând să aibă şi ei privileghiul ca ceilalţi oraşani privilegiaţi, nu li s'au dat ascultare la rea şi fără de cale cererea lor, ci s'au izgonit, şi întărind şi Domnia sa buna stăpânire a acestii moşii Ploescii reposatului Banului Moruz, cu totă moşia nedejghinată întru nimic, afară numai din trei neamuri de oameni ce se numesc Roşii, Călăraşii şi cămărăşei, aceştia să se hrănescă slobodi pe moşie, iar vinđarea vinului şi a rachiului să fie numai a numitului boer, pentru că, cerând Domnia sa acelor locuitori străini din oraşul Ploesci să arde vre-un sinet cu coprinderea ca să fie apăsări toţi. adică oricine şi oii-căţi vor locui în Ploesci, după ce n'au avut nici un sinet ca acesta, apoi însuşi ei au mărturisit înaintea Domniei sale, că în sineturile vechi nu coprindea să fie şi pământul în stăpânirea celor privilegiaţi, ce numai apăsarea a o avea; şi deosebit de acesta s'au arătat cu dava împotriva celor-lalţi Ploesceni şi nemurile celor ce sunt privilegiaţi, cari se trag din Roşii, din Călăraşi şi din Cămărăşei, şi de faţă cu amândouă părţile fiind în Divan i-au pârît, că străini şi din adunătură fiind fără de nici un cuvânt cerea a se face şi ei privilegiaţi şi să pornescă în judecări de se pricinuesce atâta stângere şi cheltueli la toţi, cerând dreptate, de a se infrunta, ca să 'şi pótă avea odihna lor; la care răspuns de împotrivire n'au putut avea Ploesceni, şi aşa Domnia sa făcând amăruntă cercetare pentru toţi acei privilegiaţi cari se cuvine a 'şi avea privileghiul nestrămutat, au dovedit lude 19 şi hotărâse, ca atât aceia, cât şi alţii ce vor mai dovedi în urmă măcar şi femei de va fi din privilegiaţi, şi va ţinea străin oraşan, să aibă tot privileghiul acela, şi ei şi copiii lor, ca să fie nesupăsări de clacă şi de dijmă, iar ceilalţi de obşte să fie supuşi la obiceiurile pământului. Am vedut şi alt hrisov, iarăşi al Domniei sale reposatului Mihail Suţu Voievod, dintru a doua Domnie, scris în lăt 1792, coprindător că stăpânirea Banului Moruz pentru moşia Ploescii, dimpreună cu oraşul, s'au urmat pe deplin întocmai după mai sus arătatele hrisove, până când au venit Mavroghene cu Domnia aici în ţară, când atunci, măcar că împotriva domnescilor hrisove de mai nainte fără de cuvânt au aneresit acel har ce l'au găsit făcut şi întărit de trei Domni şi isteresind pe mai sus numitul boer de oraşul Ploescilor, au fost dat hrisovul său tuturor oraşenilor din Ploesci, de a fi privilegiaţi deobşte, adică şi celor ce li s'au cădut şi celor ce nu li s'au cădut, cu care au dat pricină oraşenilor de a porni jalbă, şi atunci întru cea de a doua Domnie a Domniei sale. Dar fiind-că cu prea înaltă poruncă împărătescă s'au aneresit pecetea lui Ma-

Orî câte amenințări face Al. Suțul Ploescenilor și prin acest hrisov, ei nu vor înceta a'și urmări dreptățile orașului lor.

vroghene, nu s'au ținut în sémă, ce dă acest hrisov al Domniei sale cu care anerisese acel hrisov al lui Mavroghene și întăresce iarăși hrisovul Banului Moruz, după cum și mai nainte la cei-l-alți Domni s'au urmat. Mai vëdum și alt hrisov al Domniei sale reposatului Alexandru Vodă Moruz, scris în lét 1793, coprinďetor că, găsind Domnia sa tótă moșia Ploescii și cu satele ce se află pe dënşa, hărăzite de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce au Domni pe lucrurile Domnesci slobode, la reposatul Banul Iana-che Moruz întru desăvërșită stăpânirea Dumisale și întărit acest har și de reposatul Nicolae Voevod Caragea i de reposatul Mihail Suțul Voevod și întru întăia Domnie și întru a doua Domnie a Domniei sale, și viind și atuncî orășenii cu jalba către Domnia sa cerënd orașul cu totul întru a lor stăpânire, arată Domnia sa că au infățișat la Divan înaintea Domniei sale pe orășanii Ploesceni, cu reposatul Banul Moruz, cărora le-au cerut și lor să arête hrisóve de la Domni vechi, să se vaďă de au fost hărăzită lor moșia acésta, de mai nainte, ca cu acésta să se cunóscă de au putut Alaxandru Vodă Ipsilant, a fi cu cale harul acesta, la reposatul Banul Moruz, séu nu și măcar că au arêtat nisce copii de porunci vechi domnesci neîncredințate și ne adeverate de nimeni, dar cetindu-le Domnia sa cu amăruntul, au vëdut că nici într'insele nu coprinde, că au fost și moșia dimpreună cu pământul, dată lor, ca să o stăpânescă, ci împotrivă o numesc prin tóte cărțile tot slobodă domnescă și numai hrana să'și o facă Călărașii, Roșii și Cămărășeii, pe dënşa, făr' de dijmă și făr' de clacă, nici că scrie în acele copii, de a fi privileghiați pe lângă Călărași, Roși i Cămărășei și alți orășani, toți verî căți vor fi și se vor aduna streini după vremi, în Ploesci, cu locuința, și așa pliroforisindu-se Domnia sa că ca un lucru slobod Domnesc, au putut și au avut volnicie, reposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant, a hărăzi unde au fost buna voința Domniei sale, care har ce s'au făcut odată, cu dreptul cuvânt al volniciei, ce au avut, neputënd cei mai de pe urmă, a'l aneresi făr' de pricină vrednică și încă întărindu'l în urmă și reposatul Nicolae Vodă Caragea, cum și reposatul Mihail Vodă Suțul, într'amëndouë domniile, arată Măria sa, că n'au putut cu cuvânt drept a strica patru hrisóve a trei domni, ce întăresce și Domnia sa acel după cuviință har și stăpânirea Banului Moruz, atât pe oraș, cât și pe moșie i pe satele ce se află pe dënşa, spre a fi desăvërșit stăpân, luând de la toți cei-l-alți dijma, claca i adetul prăvăliilor, după aședământul ce va face numitul reposat boier, ca un stăpân, vëndënd și numai vinurile i rachiurile sale, după privileghiurile ce au toți stăpânii moșiilor, avënd stăpânirea și volnicia nu numai pe moșie, ce și pe orașul Ploescii, ca întru tóte întocmai, să urmeze cu stăpânirea și să'și aibă tóte veniturile și folosurile pe deplin, fără numai acele 19 lude, ce s'au dovedit că se trag cu adevărat, dintr'acele trei vechi némuri, hotăresce și Domnia sa a fi privileghiați, ca să nu dea nici clacă, nici dijmă, după coprinderea cărților Domniilor sale, ce arată că s'au dat la mânilor lor. Mai vëdum și alt hrisov al reposatului Domn Constantin Vodă Hangeari, scris în lét 1798, coprinďetor, că măcar că Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, întru a doua Domnie, iarăși au dat hrisov al Domniei sale orășanilor Ploesceni, cu scăderea dărilor, adecă cu osebirea orașului, dând orașul în stăpânirea orășenilor Ploesceni, dar arată reposatul Domn Hangeari, că prin anaforoa Obștăscă a părinților

Orașul Roșii-de-Vede încă s'a luptat și sub Al. Suțul, ca să scape de sub stăpânirea bisericeii St. Spiridon-nouă din București. Vechii

Arhierei și a Dumnélor boierilor, s'a plăpforisit, că vechiul obicei al pământului ce se urmăze la hărăzirile, cari fac Domni pe la unii alții pe lucrurile domnesci și mai vârtos întărindu-se și pe alții doi Domni, ce au stătit în urma Domnului ce au hărăzit, nu este nici o pildă a se fi stricat vre-o dată acest fel de dar, după care obicei al pământului, s'au găsit cu cale, ca chironomi Banului Moruz să stăpânescă cu pace darul desăvârșit, adevă moșia și orașul pe deplin, întocmai după cum s'au hărăzit Banului Moruz, prin hrisov domnesc, care dar s'au întărit și de alți doi Domni, pe cât pravilele mulțămesc, ci s'au întărit și de alți trei Domni, de mai în urmă, prin patru hrisove ale Domniilor sale, iar aceia privilegiați, câți sunt aleși prin patru hrisove domnesci, unul al răposatului Nicolae Voevod Caragea, altul al răposatului Mihail Voevod Suțu, dintru întâia Domnie, altul iarăși al Domniei sale, dintru a doua Domnie și al treilea al Domniei sale răposatul Alexandru Voevod Moruz, aceea să fie nesupărați, după coprirea sineturilor, ce li s'au dat atunci pe la mâinile lor, după care întâresce și răposatul domn Hangeriu, cu hotărâre, ca moșia dinprejurul Ploescilor, cu orașul dimpreună să se stăpânescă de clinoromi Banului Moruz, după domnescile hrisove și poruncesce, să se ia de la mâinile Ploescenilor acel hrisov, ce li s'au fost dat Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, întru a doua domnie, iar cei câți sunt aleși de privilegiați, Roși, Călărași și Cămărășei, ei și copiii lor, câți se vor trage dintrâșii parte bărbătescă și femească, aceia numai să fie nedajnici. Mai vedem și alt hrisov al Domniei sale, selefului nostru, întăritor celor de mai sus coprișetore hrisove domnesci, această osebite numai făcând, care și în hrisovul răposatului Constantin Vodă Hangeriu, ot lôt 1798, se copriue, ca nu numai acele 19 lude, ce era atunci în ființă, pogorite din nômul Roșilor, Călărașilor și Cămărășeilor, să'și aibă privileghiul apărărei de dijmă i de clacă, ci și câți de atunci și până acum, se vor fi pogorit din nômul lor și se vor mai pogori și de acum înainte, cu bună dovadă, parte bărbătescă și femească, toți aceia să fie asomene apărați și nedajnici de dijmă și de clacă; ci îndestulându-ne Domnia mea, din coprirea a tôte aceste domnesci hrisove, câte mai sus pe anume sunt arătate, că această moșie Ploescii, cu orașul de acolo, fiind fost slobodă domnescă, cu drept cuvânt s'au hărăzit răposatului boier, Banului Moruz. Drept aceea, vedându-se de către Domnia mea, atâtea hrisove domnesci, de la cei dinaintea noastră frați luminați Domni, întăritore harului acestuia, și din coprirea lor, plăpforisindu-ne de tôte cele urmate, spre întărirea acestui har și gășindu-le cuvinșose, am primit rugăciunea luminăției sale, beizade Costache Caragea și am bine-voit de am întărit și noi, printr'acest domnescul nostru hrisov, harul acesta și privileghiurile, câte se arată în domnescile hrisove, adevă, să stăpânescă Luminăția sa moșia această Ploescii, cu orașul de acolo, ca o zestre ce'i sunt date Luminăției sale, de la casa răposatului Banului Moruz, avându'și întrăgă stăpânirea, întru tôte întocmai după privileghiurile, ce au toți stăpânii moșilor și poruncim Domnia mea, Dumnévostă ispravnicilor, din sud Prahova, să supuneți pe Ploesceni și fără de voia lor, a fi următori după acest hrisov, al Domniei mele, cetindu'l întru auzul tuturor de obște la oraș, spre a înțetege, ca să scie și întărirea ce o dăm Domnia mea, spre a se astâmpăra pricinuitorii și amestecătorii. Asemenea să aibă Luminăția sa, întru acest numit oraș Ploescii, patru

oșteni călărași din Roși-de-Vede reclamară libertatea orașului lor. De aci lungi procese, care cei interesați le pot afla în actele ce publicăm în notă ¹.

scaune de carne, scutite și apărute de erbărit, de fumărit, de vana și de toate angariile, ce dau alte scaune. Așijderea să aibă volnicie, a face pe această moșie a Luminăției sale, tîrg în fiesce-care an, odată, la fiesce-care 23 de zile ale lunii lui Aprilie, în ziua sfîntului Gheorhe, care tîrg să fie o săptămână de rînd, la care acest tîrg vama să se ia pe sîma Luminăției sale, precum și vinul și rachiul, nimeni să fie volnic a vinde la acest tîrg, într-acastă săptămână, fără de scirea omului Luminăției sale; să stăpînescă și totă vătășia țiganilor domnesci, ce se află în Ploesci sud Prahova, să aibă a'i ținea și a'i stăpîni pre ei, pre nevestele lor și copiii lor, și cînd dintr-acastă vătășie de țigan, ce se arată mai sus, se va întîmpla a loa cu cununie țigan pe țigancă, seau țigancă pe țigan, din alți țigan domnesci, fără de a se cere schimb de către nimeni, pentru că toate aceste așa se coprind, atât în cărțile fraților Domni de mai nainte, cât și în hrisovul Domniei sale, reposatului Alexandru Vodă Moruz. Adeverim, dar Domnia mea, hrisovul acesta, cu însăși Domnesca noastră iscălitură și pecetea ei cu credința prea inbiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., și cu mărturia Dumnelor, cinstiților și credincioșilor boieri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Mann vel Vornic de țera de jos, pan Iordache Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Sutu vel Logofăt de Obiceiuri pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic de politie, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic, pan Gheorgache Filipescu vel Logofăt de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta la întîiul an dintru a treia Domnie, a Domniei mele, aici în orașul Scaunului Domniei mele, Bucuresci, la anii de la zidirea lumii 7327, iar de la nascerea Domnului Dumneșu și mîntuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Martie 12, de Chiriță Logofăt de Divan.

(iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel Logofăt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 45.

1. *Iu Alexandru Nicolae Sufu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Pe această alăturată anafora a Dumnelor veliților boeri, nerămîind mulțămii, căminarul Iancu Călinescu episcopul monastirei Sfîntului Spiridon-noi de aici din Bucuresci, Dumnelui vel Hatman 'l-au înfățșat la Divan înaintea Domniei mele cu păriții săi Marin Sărdarul Butculescu, și cei împreună cu dînsul, însă medelnicerul Matei Berendei, clucerul Ioniță cumnatul serdarului Marin, pitarul Petrică, Șătrărul Gheorghe Butculescu, clucerul de arie Gheorghe Repedeanu clucerul de arie Iordache, II vistier Constantin, II vistier Neagul, Alecu Logofăt Racotă, Ioniță postelniculu și Mihail Lețel împreună fiind de față și 11 din Călărași ot tam, unde episcopul prin tacirul său au făcut arătare

Sentința dată de Al. Suțu răpesc *Călărașilor Roși* vechile lor dreptăți, cu sofistice restălmăcirii a actelor prin care li s'au dat, anteriormente,

Downiei mele, că cu toate că reposatul Banul Enachiță Văcărescu au făcut această învoială la lăt 1781 Septembrie 14, între episcopul monastirei, cu ludi 60 slujitori ce se afla atunci în slujba isprăvnicatului cu pecetluituri domnesce pe amână, ca să se despartă adecă din tot trupul moșiei Roșii-de-Vede, o parte de stânjină 600, câte 10 stânjină de fieș-care slujitor, pe care parte să'si aibă ei privilegiile lor ce li s'au orânduit de către reposatul Domn Alexandru Scarlat Ghica Voevod ctitorul monastirei după ctitoricesca sa orânduială ce prin hrisov au făcut, și să scape monastirea de multe turburări și supărări ce'i pricinuia acei slujitori făcând felurimi de catahrisis cu acele privilegiiuri spre paguba monastirei, dar cunoscă curat, că acea învoială s'au făcut însă cu multă vătămare monastirei, ce este stăpână pământului, pentru că răposatul ctitor n'au hărăzit acele privilegiiuri ca să se cobore și la cel din urmă neam al Călărașilor de atunci ca o moștenire, ci cu un cuvânt la Călărași, adecă slujitori steagului isprăvnicesc, cari din vreme în vreme se vor afla slujind cu pecetluituri domnesce în mână și locuind pe moșia monastirei și la preoții bisericei de acolo ce se numesce a Cantacuzinescilor; așijderea cunoscă că inșiși Călărași n'au păzit acel aședământ, pentru că Banul Văcărescu au dat la acei 60 călărași, parte de stânjină 600, numai pentru sălășluirea și hrana lor, ca câți dintrênșii nu vor merge să locuiască acolo ce vor rămânea pe partea monastirei, nu s'au mutat nici clacă au dat, ci împotriva s'au pornit cu judecăți asupra monastirei, rădicând împreună și pe cei-l-alți orășani ce nu aveau nici un fel de împărțire la privilegiurile lor, iar pentru învoiala de al doilea, cea din lăt 1816, Noembrie 20, cu toate că însuși episcopul niarturisi, că cu a sa voință și primire s'au făcut, dar dișe, că iarăși călărași a i stricat și acea învoială pentru că cu această învoială după ce monastirea le-au hărăzit lor peste taleri 24.000 ai clăcei ce se făcea până atunci după învoiala dintâii și nu dedese la monastire, apoi unde se cuvenea ca luând ei acei câte taleri 1.500 pentru arenda părților de stânjină 600 să se astâmpere și să fie mulțămii la ceea ce cu singatavasis s'au fost tocmii, după cum în engrafon de învoială se arată, ei banii i-au luat, și pe monastire n'au lăsat-o din supărări, pentru că iarăși ei nici pe aceste pagube ce au făcut monastirei nu s'au mulțămit, ci au meșesugit și alt viclesug, căci în vreme când se făcea învoiala de al doilea, ca să aibă monastirea arenda vecinică, partea lor de stânjină 600 cu câte taleri 1.500 pe an, ei n'au dat de față arătând că cu 5 ani mai nainte au fost dat engrafon al lor la mâinile serdarului Marin cu cetașii lui, prin care le dau voie atât lor, cât și celor-l-alți orășani câți vor voi ca să se mute cu locuința pe partea lor de 600 stânjină, și să fie slobodă a se împărții toți de privilegiurile lor, încât Marin și cetașii lui în puterea acelu engrafon s'au silit a strămuta și isprăvnicatul după partea monastirei, să'l ducă acolo, ca prin mutarea isprăvnicatului să facă orașul pe partea lor, și să pustieze partea monastirei, lipsindu-se de toți locuitorii săi, alergând toți să dobândescă slobode privilegiuri pe partea călărașilor, din care pricină și până în ziua de astăzi se stinge monastirea cu cheltuelile prin judecăți; pentru care aceste cuvinte cere Episcopul despăgubirea monastirei și hotărîre de dreptățile ei, încât să se păzescă fără strămutare coprinderea ctitoricescei orânduiei, spre a'și lua monastirea iarăși stăpânirea cea desăvârșită peste tot trupul moșiei Roșii-de-Vede, să

aceste dreptăți. De sigur că și această nedreptate făcută oștenilor călărași nu era de natură a asigura lui Al. Suțu iubirea acestor oșteni și a familiilor lor din Oltenia.

scape de cea greșită tălmăcire a anaforalei Banului Enăchiță Văcărescu, și să-și aibă privilegiurile câtî cu pecetluituri domnesci pe a mână se vor afla acum slujitori locuind pe partea de 600 stânjinî, seaș pe partea monastirei, fără a mai face catah isis ctitoricescîi hărăziri, ci hrănindu-se numai pe moșii monastirască, fără clacă și fără dijmă; aceste cuvinte ale Epitropului citindu-se în domnescul nostru Divan, și cu perierghie ascultându-ne, am întrebat pe cee împreună cu Marin; ore ca ce putere cunosc ei că au călărașii asupra celui pământ de 600 stânjinî, ce s'au deosebit din tot trupul moșiei monastirescî, încât să-î împărtășască și pe ei din privilegiurile lor? și răspunseră, că acea putere au, ce le este dată prin anaforoa răposatului Banului Enăchiță Văcărescu ndu-li-se partea de 600 stânjinî ohavnică, încât să fie volnici cu slobodenie să ia și ei dijmă de la alții străini ce vor ara și vor sămăna pe acea parte și a putea să o și vîndă, care anafora s'au întărit și de răposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant cel bătrîn în Domnia cea dintîiu; încă și dintr'o poruncă a Domniei sale, ce s'au dat atunci către ispravnicii ot sud Teleorman, se dovedesce, că partea aceea s'au dat călărașilor ohavnică, precum și din invoiala de al doilea, ce s'au făcut între călărași cu Epitropul la lét 1816, Noembrie 20, și s'au întărit de Domnul Caragea, iarăși se dovedesce desăvîșita stăpînire a călărașilor pe pămîntul de 600 stânjinî; această stăpînire a călărașilor cunoscîndu-o și ei ohavnică după sineturile ce au călărașii la mîna lor, și dînd credință la acestea au luat și ei prin invoială în scris de la însuși stăpînul celui pămînt, slobodenie a locui pe partea aceea fără clacă și otaștină și a se neguțatori cu vîndarea de vin i rachiū și altele ca și călărașii, de aceea au și făcut zidiri; și aceste răspunsuri ale orășanilor, făcînd Domnia mea cuviincioasă chibzuire și sirguindu-ne în tot chipul a păzi cumpîna dreptății și la o parte și la alta, am băgat de sîmă, că cu cuviință este, să punem înainte spre cercetare două lucruri și acelea prin lămurire să le deslușim ființa lor, adică sineturile ctitorului și celor din urmă luminați Domni căte prin domnîscă pecete, a-î hotărît în pricina acesta și învoelile ce după vremei s'au făcut în scris între prigonițele părți. Drept aceea citind, am vedut cîprinderea lui într'acestași chip, adică: fiind-că boerii Cantacuzinescî au afierosit ctitoricesca lor biserică ot Rușii-de-Vede, rînduind să fie de-apururea sub purtarea de grijă a monastirei sfîntului Spiridon, au afierosit asemenea și Domnia mea, totă moșia domnîscă cea slobodă Rușii-de-Vede, tot la această monastire, hotărînd să fie moșie monastirască vecinică, luându-î tot venitul și slujind la numita biserică a Cantacuzinescilor, și pe slujitorii ce se vor afla la steag, slujind cu pecetluituri roșii în mână și locuind pe această moșie, aceștia numai să nu fie supuși a da acele căte 15 parale, nici deciuială, nici otaștină din viile ce vor avea însuși ei sădite pe această moșie până la acea vreme; iar cei-l-alți toți să dea deciuială din tôte, după obiceiū, măcar și slujitori de vor fi locuitori pe moșie, iar claca să se ia căte 15 parale de fieș-care casă și otaștină de la toți cei-l-alți ce nu vor fi slujitori cu pecetluituri roșii, și vor avea vii pe această moșie, să se ia din 20 vedre vin o vadră, iar nu bani; asijderea și de la morile ce vor fi pe această moșie, să ia monastirea obiceiutul avăet din cîtă zaherea se va aduna, și să nu aibă voie nimeni a vinde vin și rachiū pe această

Cu începere de la 1768, Iulie, este seria documentelor prezentate la judecata dintre Călărași cu monastirea Sf. Spiridon, căreia a fost în-

moșie, fără numai vinul și rachiul monastirei să se vîndă; am vădută și cartea Domniei sale Alexandru Ghica Voevod, dată la lét 1768, Septembrie 14, prin care se dă voie Epitropului monastirei să ia venitul moșiei după coprinderea hrisovului; am vădută și anafora reșosatului Ban Enăchiță Văcărescu, scrisă din lét 1781, prin care găsesce cu cale să se despartă din tot trupul moșiei monastiresci, o parte de stînjini 600 și să se dea la lude 60 călărași, ce se afla atunci în slujbă, cu pecetluituri, cu cuvînt ohavnic, încât de vor voi, să aibă putere a o și vinde acea parte, care anafora întărindu-o Domnul Alexandru Vodă Ipsilant, dice așa: că fiind că s'aun făcut in voială înaintea Dumneului vel Spătarul cu primirea amăndurora părților, poruncesce Măria Sa întocmai să se păzescă, orănduind pe ispravnicii județului, să facă despărțire; am vădută și porunca tot acestui Domn Ipsilant către ispravnicii din sud Teleorman cu coprindere, că s'aun dat călărașilor din moșia monastirei o parte de 600 stînjini ohavnică, ca să o aibă pentru hrana lor, iar ceea-l-altă parte totă să rămăe de a-pururea moșie a monastirei și apoi căți din slujitori vor voi să se mute cu locuința pe partea lor, se vor muta, iar căți vor vrea să șadă pe partea monastirei, să se învoiască cu omul monastirei pentru plată și să dea dijmă din tôte semăuăturile și otaștină din vii după obicei și vîndarea de vin și rachiū să fie numai a monastirei, iar ei de vor voi să vîndă vin, vor viude numai pe partea lor, ce se va deosebi; precum și vadul de móră ce va cădea pe partea slujitorilor, acel vad rămăe cu coprinsul lui și în stăpănirea monastirei, iar ei să nu aibă amestec. Am citit cu luare aminte și hrisóvele luminaților Domni celor din urmă câte s'aun dat în pricina acesta, adecă cartea reșosatului Domn Nicolae Vodă Caragea, ce s'aun dat către ispravnicii din sud Teleorman, în lét 1782 August 25, prin care dice și Domnia sa, că s'aun despărțit din tot trupul moșiei stînjini 600, ca să continescă tôte prigonirile ce aducea pagube monastirei, și că căți din călărași vor vrea ca să locuiască pe acea parte a lor se vor muta, iar căți vor vrea să locuinscă pe moșia monastirei, se vor învoi cu epistatul pentru clacă și vor da deciuială după obicei din tôte semăuăturile lor, și otaștină din viile lor; așjiderea și pentru vîndarea de vin și pentru vadul de móră, poruncesce să se urmeze întocmai după cum coprinde cartea Domnului Ipsilant. la care am băgat de sémă Domnia mea, că reșosatul Enăchiță Văcărescu, avēdu'și tôte mijlócele într'acea vreme în dīlele aceluī Domn, înlesnitóre de a'și întări pe deplin totă coprinderea anaforalei sale ce aun dat în dīlele Domnului Ipsilant bătrānului, dar reșosatul Domn Nicolae Voevod Caragea se vede că nu s'aun înduplecat, ci la domnesca sa carte ce s'aun đis, trece cu vederea cuvēntul ohavnic și face tăcere de a avea voie călărașii să'și vîndă partea lor de stînjini 600 cānd vor vrea, ca niște moștenitori cu desēversită putere, iar Domnul Mavroghene împotrivă, primind tôte cele copriuse în anafora Văcărescului, aū întărit desāvēșit stăpănirea călărașilor din neam în neam, dānd la mānile lor și hrisov; după aceea reșosatul Domn Mihaiū Vodă Suțul prin domnescul său hrisov ce aū dat la lét 1792 Februarie 17, anerisind hrisovul Domnului Mavroghene, celui ce împreună cu altele multe și pricina acesta o schimonosise împotriva cugetului luminaților Domni de mai nainte, întăreșce iarăși hotărările domnesci și cugetul ctitorului, poruncind ca călărașii să stăpānescă partea de 600 stînjini după cum este despărțită cu hotărnicie, iar ceea-l-altă

chinată de ctitori monastirea de peatră de la Roșii-de-Vede. Donațiunea făcută de 600 de stâneni din ac⁴stă moșie călărașilor Roșiori, a fost de

moșie să o stăpânescă, monastirea și câți locuiesc pe dânsa să își facă clacă și să își dea deciniala la mănăstire după obicei, din toate semănăturile, iar vin și rachiu să nu aibă voie nimeni a vinde, fără numai monastirea; toate acestea asemenea le întărește și reposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua domnie, prin hrisovul ce au dat la lét 1797 Mart 17, anerisind hrisovul lui Mavroghene, fiind dat cu chip impotrivitor și schimonosit domnescilor hrisove celor de mai nainte și deslușind Domnia sa până unde se întinde întărirea ce au fost dat la domnia d'înteu asupra anaforalei Văcărescului, nimic alt dintr-acelea nu pomenesc. fără numai să stăpânescă călărașii partea lor de stânjini 600, ce li s'au fost deosebit, iar la lét 1803 în luna lui April, în Domnia reposatului Domn Constantin Vodă Ipsilant, orășanii ot Roșii-de-Vede însoțindu-se și cu călărașii, au dat jalbă asupra monastirei, tot aceeași cerere de privileghiuri făcând, cu cuvânt că se trag din neamul celor vechi călărași și puind înainte, ca un puternic sinet, hrisovul lui Mavroghene, s'au judecat la Dumnélor veliții boeri cu Epitropul monastirei și judecata le-au dat să înțelégă, că hrisovul lui Mavroghene întru nimic nu le este de ajutor la cererea ce fac, fiind impotrivitor ctitoricescui orânduiei și stricat prin împărătesc hatîșerif. și că în moșia monastirei altă dreptate nu pot avea fără decât unuiai mila ce li s'au făcut de către ctitorul Domn, care milă nu o au dobândit-o și jălunitori orășani măcar și de s'ar trage, după cum ei dic, din neamul călărașilor celor vechi, dar privilehiul nu s'au harăzit de către luminații Domnui a se cobori din neam în neam, ci s'au dat numai la acei călărași ce se vor afla slujind după vremi cu pecotluituri domnesci pe a mână și la preoții bisericei Cantacuzinescilor. De aceea găesc cu cale veliții boeri, să stăpânească mănăstirea sfântului Spiridon toți ceea-l-altă moșie Roșii-de-vede stânjini 2-800, după cartea de hotârnicie și toți cei ce locuiesc pe dânsa, orî călărași ce se vor afla în slujbă, orî cei ce se trag din cei vechi călărași, să urmeze după domnescile hotărîri, dând toate cele obicinuite ale moșiei, după condica Divanului. iar câți călărași se afla seau se vor afla slujind după vremi la isprăvnicat, orî mulți seau puținii, să stăpânescă acei 600 stânjini în partea de sus, unde înșiși ei au cerut de s'au despărțit; pe care anafora a Dumnélor veliților boeri nemulțamindu-se orășanii, s'au înfățișat și la Divan, unde întrebându-se cu ce sineturi pot dovedi că neamul lor au acest privilehiu, în cât să pôtă să moștênescă și cei din armă, au răspuns că alt sinet nu au fără numai hrisovul lui Mavroghene, iar Domnul Ipsilant dicându-le lor că acel hrisov nefiind rezimat în alt-cevași fără numai în voința lui Mavroghene și fiind impotrivitor la atâtea hotărîri domnesci și stricat cu hat împărătesc, au poruncit de s'au luat de la mâinile lor și să nu li se mai dea, fiind de față dovedit, că numai într'acel hrisov rezimându-se s'au pornit în judecați și așa au hotărît, că privilehiul nu s'au dat ca să se pogore din neam în neam, ci numai la cei după vremi preoți ai bisericei Cantacuzinescilor și la cei după vremi slujitori cu pecotluituri domnesci, iar toți cei-l-alți să răspundă cele drepte și obicinuite pământului la monastire. întărind anafora veliților boeri fiind urmată după dreptate; am băgat de seamă și la hotărîrea selefului nostru Domn Ioan Voevod Caragea, ce au dat la lét 1816 în luna lui Noembre, împărțită în pouă. și cât pentru orășanii ce cerea să nu dea clacă la monastire, fiind locuitori

atunci când reîntărită de Domnitor, când atacată. Donațiunea către monastire purcede de la domnia lui Al. Vodă Ghica cu hrisovul din 14 Sep-

în oraș, după pildă și altor orașe, hotăresce că nu au nici un cuvânt, pentru că orașul acela nu este moșie domnească slobodă, ci monastirască și că trebuie să aibă pildă orașul Bucureștilor, care este cel mai mare oraș al țării rumănesci și fiind întocmit pe moși monastiresci și boeresci, toți de obște plătesc cele drepte ale pământului la stăpânii moșiilor și așa li s'au poruncit, ca și ei să se învoiască pentru clacă cu monastirea, după cererea Epitropului; iar călărașii întrebându-se de stăpânesc acei 600 stânjinii și de răspund la monastire cele drepte ale monastirei, după învoiala ot lét 1781, după cum coprinde anafora reșosatului Banului Enăchițăi Văcărescu, au răspuns că partea de 600 stânjinii o stăpânesc nepoprit și toate dreptățile moșiei monastiresci pe care locuiesc, le-au răspuns, numai claca de 12 zile pe an n'au făcut-o, ci în locul clăcei au dat câte 15 parale de fieșcare casă, de aceea sefeful nostru au hotărât să plătescă la monastire toate zilele de clacă de la lét 1781 de când s'au făcut învoiala, scădându-se cu acele 15 parale, până la acea hotărâre a Domniei sale și de atunci înainte să urmeze neclintit cu a plăti la monastire acele câte 12 zile ale clăcei pe tot anul, iar de nu, fiind-că înșiși ei s'au făcut pricinitori de a se strica învoiala, hotăresce Domnia Sa, să rămie stricata, și partea aceea de 600 stânjinii să se întorcă iarăși în stăpânirea monastirei dimpreună cu tot venitul din vremea învoelei și să se unescă cu acela-l-alt trup al moșiei monastirei și monastirea să le întorcă ceea ce le va fi luat, iar călărașii numai cei ce se vor fi aflând slujind la isprăvnicat cu pecetelnitură domnească să-și aibă privilegiurile lor pe moșia monastirei, după ctitoriceasca orânduială; călărașii însă ca să scape de plata clăcei ce se aduna în sumă peste taleri 24.000, au făcut în scris al doilea învoiala cu Epitropul monastirei la lét 1816 Noembre 20, dând Epitropul partea lor în arendă vecinică câte taleri 1.500 pe an, îndatorându-se ca ei să nu facă claca mai mult de cât 6 zile pe an, iar cât alții străini vor locui pe moșia monastirască, seau se vor afla locuind pe densa, să se învoiască și să se tocmescă cu Epitropul monastirei pentru toate dreptățile pământului și monastirea să ia tot venitul după partea acelor 600 stânjinii; această învoială au întărit-o și procatolul nostru, dar în urmă s'au făcut cunoscut Domniei mele, atât din jalbă călărașilor, cât și din osebit tacirul lor, că Marin i-au înșelat luând din mâinile lor cu . . . ani mai înainte voie în scris, să facă orașul pe partea de 600 stânjinii, ca cu acest mijloc să tragă tot orașul după moșia monastirei pe partea aceea a călărașilor, precum în adevăr au urmat-o, pentru că Marin și cei împreună cu densul au făcut zidiri cu multe cheltuieli de case și acareturi și alte trebuințioase pentru al lor interes, încât s'au dat de față că toate cele urmate spre paguba monastirei și atâtea junlocăși și stricări de învoeli, au fost toate violenții și meșesugiri ale lui Marin cu cetașii lui și că sinetul ce-l dedese Călărașii la mâinile lui Marin, cu slobodenie de a face oraș nou, avându-l tainic au stricat cu acela și învoiala de al doilea, cea întărită de Domnul Caragea.

Drept aceea dar, Domnia mea privind la calea cea dreaptă a adevărului și luând sâmba de a nu se năpăstui nici o parte nici alta, judecăm, din câte hrisove domnești am citit cu cuvântul *ohavnie*, în puterea căruia călărașii voiesc să stăpânescă pământul acelor 600 stânjinii, nu poate avea înțelegere de

tembrie 1768. Urmăză căți-va ani după acea contestare asupra donațiunei de 600 stânjeni dată în favoarea călărașilor Roșiori. Domnitorul trimete

atâta stăpânire pe deplin, ce ar putea avea cinevaș la lucrul său ce'l stăpânesco ori cu moștenire, ori cu cumpărătoare de bani :

1) Că acest fel de înțelegere se împotrivesce cu totul la ctitoricesca orinduială și Domnul Ipsilant, cel ce întăresce coprinderea anaforalei Văcărescului, nu era lesne spre înduplecare în cât să primască acest fel de învoială, împotrivitoare ctitoricescii voinețe.

2) Că de avea acest fel de cugetare, Domnul Ipsilant, cu totul împotrivă la haractirul său și la sciuta sa megalopropie, nu ar fi periorisit stricarea ctitoricescii orânduiei, numai în două rânduri de întărire, ce ar fi făcut deslușire hotărîreii sale, arătând pe larg, la întărire, toate cele coprinse în anafora Văcărescului, iar nu numai despărțirea acelor 600 stânjinii.

3) Că scriind către ispravnicii, osebit, pentru acea hotărîre și făcând tăcere de toate cele coprinse în anafora Văcărescului și poruncind ritos, (precum și la întărire), numai de a despărți pământul acelor 600 stânjinii, dovedesce curat că, numai acesta a primit din totă anafora Văcărescului.

4) Că de vom dice, că și din întărirea Domnului Ipsilant, tot această înțelegere se dă, care călărașii o cer și orășenii o ia în partea lor, atunci însuși Domnul Ipsilant se împotrivesce lui și, pentru că cum este cu puțință către călărași să dea desăvârșita stăpânire pe pământul de 600 stânjinii, care o pot avea numai stăpînii de moșii, iar de a face mără pe vadul ce se va găsi pe acest pământ, și a o stăpâni de tot, îi popresce, care este cea mai întâiu dicheomă a stăpânirei pământului și a ohăbniceii, și Domnia sa rădicând această dicheomă de la dênșii o dă iarăși monăstirei, care va să dică, că tot pe monastire o cunósce de stăpână și pe acei stânjinii 600, iar pe călărași, numai cu o hrisis privilegiului lor, ca să se hrănescă.

5) De vom dice, că întărirea Domnului Ipsilant este dată peste totă noima anaforalei Văcărescului, pentru care pricină la a doua Domnie cu hrisovul Domniei sale, a stricat hrisovul Domnului Mavroghene, în vreme când acel hrisov al lui Mavroghene întărise toate cele coprinse în anafora Văcărescului, având dar pe însuși Domnul Ipsilant mărturie la hotărîrile sale cele date în Domnia dintîi, asupra acestei pricinii, cu care cuvânt putem să ne îndoim pentru cugetul său, către anafora Văcărescului și către înțelegerea cuvîntului ohavnic, în vreme când Domnul Ipsilant, după hotărîrile ce s'au dis, a dat iarăși la monastire dreptățile acele ce se cuvine. a da la piriți de ar fi dat la cuvîntul ohavnic acest fel de înțelegere, cu atâta putere după cum ei dic, și în vreme când vedem că însuși defaimă și strică hrisovul lui Mavroghene, ce da la dênșii acest fel de dreptăți, ce se obicinuesce a se da numai la stăpînii de moșii, și precum se coprinde spre ajutorul lor, în anafora Văcărescului, din care defăimare iarăși curat se arată, că a fost de neprimite Domnului Ipsilant, cele coprinse în anafora, afară din despărțirea celor 600 stânjinii. De aceea dar înțelegerea cuvîntului ohavnic se dovedesce că în cugetul lui Ipsilant nu se întindea până la acea tréptă, în cât să se dea și orășenilor putere a dobândi dreptăți, ce sunt obicinuite a le avea numai stăpînii moșiilor, pentru că tot aceeași carte ce coprinde acest cuvânt ohavnic, pe orășenii îi popresce a face mără pe acei 600 stânjinii, și dicheoma acesta o dă monastirei, și așa, cuvîntul acela ohavnic, dupe cugetul Domnului Ipsilant,

afacerea în cercetarea Banului Enăchiță Văcărescu, și acesta la 1781 supune anafora, prin care recunoște dreptul de proprietate al Roșio-

remâne a nu însemna alt nimic, fără numai voie și putere călărașilor, câți după vremi se vor afla slujind, de a lăsa pământul acela pentru hrana lor, după cum se coprinde în acea carte, care deslușește și tălmăcind cuvântul acesta, îl îngrădește numai la această înțelegere, iar nu la alta.

6) Că acea întărire în două rânduri a Domnului Ipsilant celui bătrân nu se întinde la totă noima anaforalei Văcărescului, se face cunoscut și din câte în urmă au hotărât asupra acestei pricină, Domnia sa Constantin Vodă Ipsilant, martorul cel mai vrednic de credință al părintelui său, poruncind îndată să se ia din mâinile călărașilor hrisovul lui Mavroghene, ca un netrebnic.

7. Am băgat de seamă, că acea parte de 600 stânjină, nu s'au dat pe obaze anume, la cutare și la cutare, ci s'a dat la 60 călărași ce se aflau atunci în slujbă cu pecetluituri în mână, precum și ctitoricescul hrisov nu orânduiesc privilegiul la cutare sea la cutare anume, ci la toți călărașii, câți dupe vremi se vor afla slujind cu pecetluituri domnesci în mână, adică cu vreme nesocită și numai la acesta ar putea avea oșoși-care loc cuvântul ohabnic, pentru că cum este cu puțință un lucru ce se cuvine la mulți, adică, la cei după vremi halea aflându-se slujind călărași, să se închidă numai la unii, și de la aceia să meargă din nēm în nēm cu cuvântul ohabnic, și toți cei din urmă călărași să rămăie afară de împărțirea acestor privilegiiuri? sea cum este cu puțință, să se dea privilegiurile și la cei ce au slujit și la cei ce slujesc și la cei ce vor sluji, și la toți cei ce se vor trage din toți aceștia, în cât cu chipul acesta, înmulțindu-se numele de slujitori, să nu le fie de ajuns, nu numai acei stânjină, ci din totă moșia monastirei, fără a mai rămăie nici măcar o palmă de pământ a stăpâni? acesta este înșelăciunea ce se nasce din cuvântul ohabnic, și acest fel de sfârșit, adică, meșteșugurile și vicleniile, în vreme când este de față cunoscut că, acei 600 stânjină s'au deosebit atunci pentru hrană, numai celor după vremi slujitori, ce se vor afla slujind la isprăvnicat cu pecetluituri domnesci, și că acesta s'au făcut nu pentru alt cuvânt, fără numai pentru multele prigoniri ce aveau călărașii cu monastirea, cari vrea să se întindă peste cuviință, mila de privilegiuri cea hărăzită lor de către ctitori și stăpânirea le-au coprins acele privilegiiuri întru ocol de pământ potrivit, dupe analoghie cu trebuința hranei lor, la partea unde înșiși ei a' cerut, făcând-o acesta stăpânirea numai ca să contenască prigonirile și cheltuelile. Într'acestași chip, judecăm a fi duhul tuturor hotărârilor domnesci, într'o glăsuire, adică cu ctitoricescă orânduială, că într'alt chip nu era volnic cinevași a tăia parte din pământ străin, și a' l hărăzi altora cu stăpânire din nēm în nēm, dar încă și slujitori aceia, ce au fost la invoială d'intăi, cunoscând că acea invoială cu toate că era în scris și întărită, dar nu le ajuta la cugetul lor, păzia vreme îndemnată ca să câștige alt sinet mai tare, după gândul lor, și au găsit vremea lui Mavroghene, care toate le prefăcea și le schimonosia, de la care a' și dobândit hrisovul acela cu care, socotindu' l ca o armă tare, s'au împotrivit la înfățișarea ce au avut la Domnul Mihai Vodă Suțul, și la Domnul Constantin Vv. Ipsilant, fără a mai pomeni de anafora Văcărescului cu întărirea ei, care Domnul Ipsilant, deslușind de față în Divan tot duhul ctitoricesc orânduie, și al tuturor hrisovurilor celor din urmă Domni, acelea le-au întărit, iar hrisovul lui Mavroghene, ca un pri-

rilor călărași în număr de 60, peste cele 600 stâneni de moșie. Sub Domnia următoare a lui N. Caragea Episcopul monastirei Sf. Spiridon

cinuitor de tulburări și zădarnice chrisologhii cu multe pagube ale monastirei, 'l-au poprit, precum s'au dis, în cât să nu se mai dea în mâinile lor: iată dar, că la înfățișarea ce au avut înaintea Domnului Mihaï Vodă Suțul și a Domnului Constantin Vodă Ipsilant, inșiși călărașii nu s'au ținut de acel aședământ, de aceea nici au pomenit nimic de dânsul, ce s'au împotrivit numai cu hrisovul lui Mavroghene, precum și înaintea celui hrisov, iarăși nu se ținuse de aședământ pentru că nu răspuseseră claca la monastire: urmază după acestea totă violenția și meștesugirile lui Marin cu cetașii lui, cu cari, după ce au stricat invoiala cea de al doilea, luând împreună și pe călărași, potriveți tot la un cuget cu dânsii, s'au silit a aduce și cea mai după urmă vătămăre la monastire, cu a muta isprăvnicatul și orașul după partea monastirei pe partea acelor 600 stâneni, și să se pustiască cu totul pământul monastiresc, alergând toți la acel loc, ca la un oraș slobod, să se împărtaşască de privilegiuri deopotrivă și precum ca însuși Marin cu cetașii lui, cunosea prea bine, că călărașii nu aveau nici o putere de a împărtași pe alții din dreptățile lor, îndestulat s'au dovedit din iconomia ce au făcut, poprind acea necuviincioasă simfonie ce au făcut între dânsii și între călărași, a o da de față la crisologhia ce s'au întemplat în urmă, după ce din în scris măturia ce au dat inșiși călărașii, adevărită de Prea Sfinția sa parintele Mitropolit și de Dumnolilor veliții boeri, și că iarăși călărașii au făcut violenție și la al doilea invoiala a lor cu Episcopul monastirei, îndestulat se arată dintr'acosta. adevă, că în vreme când fac invoiala și tocmea cu Marin și cu cetașii lui, apoi dau voie și Episcopului monastirei, prin cartea lor de invoială. întărită de seful nostru, ca să se tocmească Episcopul și să se învoiască cu câți s'au găsit locuind seau în urmă vor locui pe pământul de 600 stâneni, iar ei să nu se împărtaşască de alt nimic, fără numai de acei câte taleri 1.500 pe an ce s'au tocmnit; în cât, atât invoiala dintâi, cea din vremea Văcărescului, cât și invoiala acosta din urmă, amândouă s'au stricat din vicleșugurile lor ce au lucrat la amândouă vremile. Nedreptă dar și fără nici un cuvânt se judecă cererea. atât a călărașilor, cât și a orașanilor după aceste două temeiuri, pentru că după teoriile ce s'au făcut la amândouă chipurile, nici după hrisoavele domnesci se pot îndrepta, nici cu invoiețile ce în parte au făcut se pot ajuta.

Iată dar, ca să dam sfârșit felurimilor de violenții, ce s'au lucrat și să curățim această putrediciune, ce prin violențe meștesugiri aduce cea desăvârșită pagubă monastirei, încât să 'și peardă și tot folosul moșiei, hotărîm Domnia mea, să se ia partea aceea de 600 stâneni din mâinile călărașilor și să se dea iarăși în desăvârșită stăpânire a monastirei, lipindu-se lângă ceea-l-altă parte, și făcându-se peste tot un trup, după cum au fost mai înainte, până a nu se despărți, și călărașii cei ce halea slujesc și vor sluji cu pecetluituri domnesci în mână, pe acosta moșie, să 'și aibă privilegiurile lor cele orânduite de ctitor, dar nu și cei ce se trag dintr'eușii, nici cei ce n'au pecetluit, ci aceia să dea la monastire clacă și dijmă ca și cei-l-alți și otașină din viile lor, poprindu-se cu totul de a vinde vin și rachiu, pentru că această voie s'au dat numai la călărașii, cei ce halea slujesc, și acelor numai din chiar viile lor ce s'au întemplat să aibă pe vremea când s'au făcut ctitoriceasca orânduială și cu soroc orânduit, adevă de la culesul viilor și numai până la di'ntâi de Ianuar.

reclamă din nou și cere desființarea dreptului aceluia de proprietate al călărașilor. Hotărîrea dată de Al. Suțu la 12 Martie 1820 dice despre

după coprinderea ctitoricescului hrisov, care aceste privileghiuiri, după dreptate urma să le pearcă cu totul după rău cugetul lor cu care s'au arătat, dar Domnia mea milostivire făcînd asupra-le, am dat voie să le aiba și de acum înainte, numai ca să păzim voința ctitorului, iar călărașii aceia ce au locuit și cei ce locuiesc pînă acum pe partea monastirei și n'au plătit claca și dijma și alte obiceiuri ale pămîntului, după tot cuvîntul drept, era să se osîndescă a le plăti toate pînă la un ban, încă din vremea invoielei cei dintîi, dar milostivindu-ne Domnia mea pentru sărăcia lor, și pentru căci moșia acesta nici odată nu s'au căutat pe sîma monastirei, ci totdeauna s'au dat în arendă, și atât monastirea s'au mulțumit pe acea ce lua de la arendași, precum și arendașii s'au mulțumit pe tocmeala ce avea cu monastirea, dar însă, tot această clacă, socotindu-se ca un drept al monastirei în parte, și numiții călărași pentru sărăcia lor nefiind destoinici a o răspunde, fiind sumă mare, ne-am milostivit Domnia mea, înduplecându-ne la rugăciunile ce ne-au făcut Preașfinția Sa părintele Mitropolitul, dimpreună cu Dumnélor veliții boeri, și am ertat de răspunderea acestii clăci trecute, iar Marin și cetașii lui, și orî care altul se va fi mutat pe pămîntul acelor 600 stîmjenî, făcînd case, acareturi și orî ce alt spre al lor interes și folos, de vreme ce acea parte rămîne de acum înainte vecinică moșie a monastiei, să aiba a se învoi cu Epitropul monastirei pentru dreptățile pămîntului, ca unii ce locuiesc pe pămînt străin. Dar însă, pentru că Marin cu cetașii lui ce s'au arătat mai sus anume, grijind Dumnévoastră a se face cîsla după dreptate și după starea ce va fi avînd fieș-care, și împlinindu-se toți baniî talerî dece-mii, fără cea mai puțină zăbavă, ca să nu facă trebuință a se trimite și mumbășir, să 'î trimitetî aici ca să se dea la Cutia de milostenie. Toate acestea cu drept cuvînt, hotărîndu-le Domnia mea, în cât și monastirea să 'și aibă cea doplină stăpînire peste tot pămîntul ce i s'au afierosit, și ctitoricesca orînduială să se păzescă neclintită în veci și mila de privileghii să o aiba de a purnea slujitorii cei ce halea slujesc cu pecetluituri domnesci, după voința ctitorului, poruncim Dumitale, cinstite și credinciosule boerule al Domniei mele vel Logofete de țera de sus, să întocmescă domnescul nostru hrisov, cu totă coprinderea ce se arată întru acosta întărire, care hrisov, trecîndu-se în condicile domnescului nostru Divan, să se dea la monastirea sfîntului Spiridon-noi, ca să stea acolo în păstrare.—1820, Martie 12.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 318.

judcata de la N. Caragea din 1782 August 25 că, cu totă influența de care se bucura Enăchiță Văcărescu pe lângă Caragea «avându-și

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Mariei tale, ce mi s'au dat la jalba Dumnéului Căminarului Iancu, Epitropul monastirei sfântului Spiridon-noi de aici din Bucuresci, înfățișându'l zapciul hătmanesc, înaintea noastră cu pariții săi: Sărdarul Marin Butculescu i Slugerul Mateiu i Șatrarul Gheorghe i Vistierul Neagu, i Vistierul Constantin și alți orășani ot Roșii-de-Vede i cu lude 11 din călărașii isprăvnicatului de acolo, am cercetat prigonirea ce au pentru orașul Roșii-de-Vede, ce se jăluiesce Epitropul că cu vicleșug amblă Serdarul Marin i cei-l-alți uniți cu densus, să-l strice din locul cel vechiu și să-l mute pe moșia călărașilor i pentru înșelaciunea ce dăce Epitropul, că din învățatura Serdarului Marin au făcut călărașii monastirei în lét 1816, când i-au dat moșia lor în arendă, și cetind cu luare aminte sineturile ce au și o parte și alta, le arătăm Măriei tale pe scurt mai jos, însă :

Sineturile monastirei

1768, Iunie 2, de sunt an 51. — Hrisov în copie al răposatului Domn Alexandru Vodă Ghica, că au închinat la această monastire totă moșia domnescă ot Roșii-de-Vede, care moșie fiind din vechime domnescă, după vrenii orânduia Domnii, ca din venitul ce s'ar aduna, să fie pentru purtarea de grijă a monastirei de peatră, ce este acolo zidită de nêmul boerilor Cantacuzinesci, dar une-orî era om cu frica lui Dumnegeu și purta grija, alte-orî nu, mai vîrtos că ispravnicii și căpitani i ce era, lua tot venitul moșiei, și fiind-că acea biserică s'au închinat de boerii Cantacuzinesci sub purtarea de grijă a aceștii monastiri, hotărâsca Măria sa ca să ia monastirea venitul aceștii moșii, din toate semănăturile dijma după obicei, afară numai din preoți ce vor fi la biserica Cantacuzinescilor și slujitorii ce vor fi la stég, cu pecetluituri roșii și ședători pe acea moșie, aceștia să nu se supere de tult, nici de dijmă, nici de otaștină din viile ce vor fi avînd făcute de ei până la acest hrisov pe această moșie, iar cei-l-alți toți să'si dea dijma după obicei, măcar și slujitor să fie, nefiind ședător pe moșie, și pentru clacă de casă câte un tultu și otaștină, de la toți cei-l-alți, ce nu vor fi slujitori cu pecetluituri roșii și vor avea vii pe această moșie, să ia monastirea din 20 de vedre una vadră vin, iar nu bani, i din morile ce sunt pe această moșie să ia trotina din oemul ce se stringe și să nu fie volnic nimeni a vinde vin și rachiu pe această moșie, decât numai vinul și rachiul monastirei, făr' de numai s'au dat voie a vinde slujitorii vinul lor de la cules până la sfântul Vasile, însă vinul ce vor face din viile ce aveau făcute până la acest hrisov, și alții car i vor lua voie cu aședămînt de la Epitropul monastirei, iar alții nici într'un chip să nu aibă volnicie.

1768, Septembrie 14. — Carte tot a Măriei sale, volnicind pe Epitropul monastirei să ia venitul aceștii moșii, după mai sus numitul hrisov.

1781, Ianuarie 22, de sunt an 38 trecuți. — Anaforaoa răposatului Banului Ianache Văcărescu, fiind vel Spătar, întărită și de răposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant, în copie adevărită de Serdarul Răducanu, la prigonirea ce avea monastirea cu călărașii ot Roșii-de-Vede, dîcînd Epitropul, că călărașii erau privilegiați de răposatii bătrani Domni pentru slujbele lor, ca din dreptele

tôte mijlócele într'acea vreme în ȝilele aceluí Domn inlesnitóre de a-și întări pe deplin tótă cuprinderea anaforalei sale ce au dat în ȝilele

bncate ce vor avea peste an pe moșie, să nu dea dijmă la domnie, iar atunci se jăluia Epitropul, că nu numai călărașii ce se află șeqători la acéstă moșie, ci încă și alți mulți, cu numire de călărași, pricinau multă pagubă monastirei, pentru care s'au învoit înaintea Dumnélui améndoué părțile, cu mulțămita lor, ca la 60 lude slujitori, ce se afla atunci în slujbă cu pecetluituri, și li se deosebescă, la o parte, din moșia acéstă, stânjeni 600, ce vine de lude po stânjeni 10, iar tótă ceea-l-altă moșie să rămăe în stăpânirea monastirei, cu putere pe deplin, însă acei stânjeni 600 să se dea calărașilor cu acéstă hotărîre, că de va cădea vre o móră de ale monastirei pe partea lor de moșie, să nu aibă a face, ci să se stăpânescă de către monastire ori unde va cădea înfundată; așijderea când vre-o dată s'en eî, s'en nêmul lor vor vrea să o vîndă, să aibă protimis monastirea a o rêscumpêra, și vinul și rachiul ce vor vinde pe moșie să nu aibă voie a'l pune în cârciumă cu preț mai jos decât monastirea.

1783, Martie 1, de sunt ani 31 trecuți (?) — Hotarnicie iscalită de ispravnicii județului, cum că mai nainte se deosebise călărașilor acei stânjeni 600, dar era prigonire între monastire cu dênșii, pentru hotarul despartitor și după porunca domnêscă mergend Dumnólor la fața locului, au făcut îndreptare, puind și petre în movili făcend, unde au fost trebuință.

1805, Iunie 7. — Hrisov al rēposatului Domn Constantin Vodă Ipslant de pira ce pornise orășanii ot Roșii-de-Vede, cari ȝicea, că sunt vechili la 126 de lude, ce se trag din cei vechi călărași, cerend moșia pe sêma lor. Dar Măria sa întăresce stăpânirea monastirei și hotăresce călărașilor, sa fie mulțămii cu acei stânjeni 600, ce li s'au dat.

1816, Aprilie 28. — Jalbă a Epitropilor către Măria sa Domnul Caragea, să se pue în lucrare cercetarea înneacăciunei orașului și să nu aibă voie nimeni din orășani a se muta pe moșia călărașilor, și în dos, dă Maria sa porunca ispravnicilor județului, ca pentru pricina înneacăciunei orașului are a se face urmare după porunca Măriei sale ce s'an dat, iar pentru mutarea piriților din oraș, după ce se va săvêrși cercetarea de mai sus aretată, atunci va da Maria sa hotărîre, de au voie a se strêmuta sêi nu.

1816, Noembrie 5. — Anafora a Dumnélor veliților boeri, că fiind acest oraș vechin și împodobit de locuitori cu case și alte namestii, unele de mult preț, nu este cu cuviință a se strêmuta din locul lui nici pe moșia monastirei la altă parte, nici pe moșia călărașilor, ca si nu rămăe monastirea lipsită de venitul orașului, ce'l are hărăzit din vechime prin hrisove domnesci, mai vêrtos când s'au gâsit prin cercetare la fața locului și mijlocul îndreptărei, de a lipsi înneacăcinnea ce făcea apa Veđii, dar prin taleri 5000, ce trebuesc a se cheltui pentru tãmaduirea înneacăciunei, doné părți să dea monastirea și o parte orășanii.

1816, Iulie 4. — Poruncă a Măriei sale Domnului Caragea, ca până se va da hotărîrea Măriei sale asupra pricinei, nici unul din orășani să nu fie volnic a se muta din lăuntru orașului

1816. — Inscințare a ispravnicului către Domnie, cum că după poruncă stringend pe orășani, le-au citit anafora Dumnélor veliților boeri, și toți cu un cuvânt au rēspuns, că la cheltuiala nu se îndatoréză a plăti nimic, fiindu-le îndestulă rēspunderea obiceiurilor moșiei.

Domnului Ipsilant bătrênul, dar răposatul Domn N. Voevod Caragea se vede că nu s'aû înduplecat, ci la Domnësca sa carte ce s'a dis,

1816, Noembrie 12. — Altă anafora a Dumnólor veliţilor boeri, când se jăluia Epitropul, că călăraşii au dat voie de s'aû făcut 28 case pe acei 600 stânjenî ai lor, violenind ca să mute oraşul monastirei pe moşia lor, şi călăraşii au răspuns, că facerea acelor case nu este cu voie dată de la dênşii, de care dice Dumnólor boeri, că învoiala ce au făcut monastirea cu călăraşii, când li s'ai deosebit acei stânjenî 600, să se nrmeze nostrămutat, şi că oraşul acesta, fiind întemeiat din vechime, şi hărăzit de luminaţii Domnii monastirei, să fie opriţi călăraşii pe acei 600 stânjenî ai lor, fără numai sat să facă, însă cu ómenî din alte părţi, iar din oraşanî nimenî să nu aibă voie a se muta acolo i pentru acele 28 case, ce s'ai făcut pe moşia calăraşilor, să se mute aceia înapoi la oraş şi casele să li se plătoscă de către ce'a ce le-au dat voie de le-au făcut, i cartea ce le-au dat Divanul din vremea Armiei Rusesci să li se ia de la mână, precum li s'ai luat şi hrisovul lui Mavroghene, fiind aceste împotriva a 6 hrisóve domnesci ce are monastirea, iar pentru a treia parte din cheltniala înnecaţiunei numai atunci să dea oraşanîi făr' de a se mai supóra altă dată, ci monastirea să îngrijóscă pe tot anul a drege aceea ce va fi de trebuinţă, spre a nu se înneca oraşul, iar Măria sa Domnul Caragea, la hotărîrea ce au făcut cu Divan asupra acestiî pricinî între călăraşii cu monastirea, dice că sunt datorî să plătescă la monastire tóte dílele clăcei, ce nu le-au lucrat de la lét 1781 de când s'ai făcut aşedământul cu monastirea şi până la acéstă hotărîre, cum şi de aici înainte să clăcuiască monastirei câte 12 díle po an, seau de nu, de vreme ce înşişi ei sunt stricători aceluî aşedământ, urmóză să remănă stricat şi luându-li-se acei stânjinî 600, să se întórcă la monastire dimpreună cu tot venitul iarăşi de la aşedământ până la acéstă hotărîre, întorcându le şi lor monastirea ceea ce va fi luat până la acéstă hotărîre; pentru cele-l-alte dreptăţi ale moşiei monastirei pe care se cunosc, să le urmeeze de aici înainte privileghiul ce l'au avut calăraşii din vechime, însă numai din ei căţi se vor afla slujind, şi ei au răspuns înaintea Măriei sale, că fiind ómenî scăpataţi, n'au putere să răspundă la monastire venitul acelor 600 stânjinî pe atăţi ani; căora li s'ai dat răspuns hotărit de Măria sa, că negreşit urmóză a se pune în lucrare unul din mai sus arătatele doně mijlóce şi să'si aleagă pe care vor voi.

1816, Noembre 20. — Zapîs cu punerea degetelor şi iscăliturî a 8 călăraşii ce dic că au fost vechilî şi despre partea tuturor a celor-l-alţi călăraşii, adoverit şi de Dumnólor veliţi boeri, cum si de Măria sa Domnul Caragea întărit, şi s'ai învoit cu Epitropul să le erte claca anilor trecuţi, adecă din Domnia cea dintéi a răposatului Domn Alexandru Ipsilant, şi până la acest zapis, ce după dreptate se cuvenea a lua monastirea de la lét 1817 înainte, să clăcuiască monastirei numai câte 6 díle pe an, răspundând şi cele-l-alte drepturi ale stăpânului moşiei, după pravilnicësca condică. şi acei stânjinî 600 ce li s'ai dat de monastire, în desăvêrsită stăpânire, drept privileghiul ce au avut mai nainte şi îi vindea până atunci în arendă, la alţi străini, i-au dat sub stăpânirea monastirei, învoindu-se ca să le dea monastirea pe tot anul, câte talerî 1.500, începându-se acéstă învoială de la Iannarie al létului 1817 şi căţi se vor afla cu locuinţa pe acéstă moşie a lor, de stânjenî 600, cum şi căţi vor mai lóci de atunci înainte, să aibă a se tocmi şi a se învoi cu Epitropul

trece cu vederea cuvântul ohavnic și face tăcere de a avea voie că-lărașii să-și vîndă partea lor de stînjeni 600 cînd vor vrea, ca nisco

monastirei, pentru toate, iar cînd vre-o dată orî ei, seau nîmul lor vor voi a vinde acîstă moșie, sî se prețuiască de ômeni cu scîința, seau sî o scîta oî la mezat și cîți banî se vor alege cî face, sî li se numero de cître monastire și apoi sî nu li se mai doa aceî talerî 1.500; iar nevrînd ei a vinde, sî fie datore monastirea a le numîra pe tot anul numițîi banî, iar nedîndu-li-se banî, sî'sî ia moșia în stăpînirea lor, dar după rugăciunea ce au făcut oî Epitropului. le-au făcut și acîstă musaadea, adegă aceî cîte talerî 1.500 pe an sî le doa pînă în soroc de 7 anî și de se va întempla pînă atunci, a se mai sui prețul arendîi moșilor, sî li se mai adaoge și lor prețul arendeî de atunci înainte peste talerî 1500 pe an, cît se va găsi cu cale, iar întemplantu-se a se scîdea prețul arendîilor, sî nu li se facă nicî o scîdere, ci sî li se doa tot acești cîte talerî 1.500 pe an, de la monastire, pînă iarașî în soroc de 7 anî, și așa la fieș-care 7 anî, sî se facă acîstă cercare asupra prețului și îndreptare. precum se dice mai sus.

1818, Septembrie 19. Buiurdizma sub pecetea Măriei sale Domnului Caragea, la anafora Vistieriei, făcută la jalba Epitropului, a se face poruncă către ispravnicii de Teleorman, sî nu se strămute ispravnicatul de la orașul Roșu-de-Vede, de pe moșia monastirei, pe moșia Calărașilor.

Sineturile orășenilor.

1812, Maiu 6. — Inscîințare ispravnicescă a Stolnicului Iordache și a jaluitorului Căminar Iancu, aflîndu-se atunci ispravnic, către comitet, la jalba ce dedese orășaniî, cî de vre-o cîți-va anî mutîndu-se apa Veđii curgerile prin oraș, nu numai innecări le face și pre mulți iî scôte de prin case, ce și dupa ce scade, rîmîind lacrî și noroe, pătîmesc de putore, neputînd a'sî aduce nici cele trebuincioase de afară, aflîndu-se și totdeauna bôla incuibată și cerea voie sî se mute orașul pe delucel, pentru care s'au poruncit ispravnicului, sî cerceteze și de va fi cererea acîsta, cu primirea tuturor, sa cîra de la toți iscălitură în scris; al doilea sa cerceteze de este arătarea lor adevărată, și al troilea sî ia pliroforie, pe a cui moșie voiesc a se muta și cîtă diastima este acel loc unde cer a întocmi clădirea orașului și sa inscîințeze. Arată ispravnicii cî aducînd o sumă de orășani, din cei ce locuesc pe vale, toți cu un cuvînt au rîspuns, cî cer a se muta. scriînd ispravnicii, cî arătarea ce fac orășaniî de innecaciune, noroe și putori, este adevărată.

1812, Iunie 4. — Poruncă a comitetului, către ispravnicii de Teleorman, ca facîndu-se întrebare Medelnicerului Arcadie, Epitropului monastirei Sfîntului Spiridon, de primesce și de pôte monastirea, sî cheltuiască, spre a abate apa Veđii, de unde mergea atunci cu ôreșî-care ajutor și al orășanilor, au dat rîspuns în scris, cî monastirea nu are stare și putere a face acîstă cheltuială ne avînd mai vîrtos și nicî un folos de la orășani, de aceea dă Divanul voîe și slobodenie, sa se mute orașul la acel loc, ce arată ispravnicii, cî cer orășaniî.

1812, Iunie 16. Zapis a 40 de locuitori ai Scaunului ispravnicesc la mîna Slugerului Marin Butculescu i a altor boerinași neguțatori, locuitori și strîini, cum cî s'au învoit de le-au dat loc pe moșia lor, de la apa Veđii, despre cîstă, pînă deasupra viilor în deal și pășunea vitelor la tufe, sî faca oraș slobod pe acest loc și orî cîți boerinași i neguțatori i verî-ce locuitori din pămîn-

moștenitori cu deservărită putere.» Sub următoarea domnie a lui Mavroghene oștenii călărași, la reclamațiunea lor se repune în vigore vechia

tenii vor vrea, să facă case pe moșia lor, sau prăvălii și ori-ce bina, acaret sau cârciumă, precum le va da mâna, a vinde vin și rachi și veri ce coprius de loc care cât îi va face trebuință, să fie slobod pe totă lunca Vedii, până în dealul Viilor de-asupra, măcar și vie de ar pune prin grădinile lor, călarașii otaștină, să nu le ia, iar pomi să nu pue mai mulți, decât 10 într'o grădină și starea cea dintâii boerescă și neguțătorască pentru prăvălii și cârciume, sau ori-ce alișveriș vor face să dea câte talerî 2, iar starea de al 2-lea câte parale 60 și starea de al 3-lea, ce nu va avea cârciumă, câte parale 20, fiind și aceștia slobodî a se chivernisi cu ce vor putea, la care loc să fie volnici și slujitorii a'si face case cu ase nenea slobojenie de alișveriș, fura numai în grădină decît 10 pomi marunți, să nu pue nici ei, și care din ei va ambla sa strămute acest aședământ, să nu fie ascultat de judecată, osândindu-se ca să plătească ori ce acaret va zăticni, adevărit fiind acest zapis, și de isprăvnicat într'același lét Iunie 17.

1818, Februarie 23.—Anafora a Dumnélor veliților boeri de prigonirea ce au avut Serdarul Marin Butculescu i alți boerinași și locuitori, ce și-au făcut case și namestii, pe 600 stâneni ai slujitorilor de scaunul isprăvnicesc ce se numesc și călarași, care îi au lângă orașul Roșii-de-Vede cu Epitropul monastirei prin vechil Ioniță Postelnicelul: dic Dumnélor boerii, ca dându-se slujitorilor acei 600 stâneni prin întarirea răposatului Domn Alexandru Volă Ipsilant, ot lét 1781, intru desăvârșită stăpânirea lor, cu mulțămirea și a monastirei drept privilegiurile ce avea din vechime, volnici și nepopriți au fost a da și a închiria piriților locuri dintr'insii, și nu pot slujitorii cu nici un cuvânt a strămuta acest aședământ, mai vartos dupe ce în puterea lui și-a făcut piriții și binale acolo, încă unii dintr'insii zidiri întemeete de mare prof; așijderea nu pôte nici Epitropul în puterea aședământului ce a făcut în urma cu călarașii, pentru arenda acelor 600 stâneni, ca să silosce pe piriți a face de isnova aședământ cu monastirea pentru adostul locului ce 'l-au dat călarașii jăluitorilor, căci de și serie în acel aședământ, ca câtî se vor a'la cu locuința pe acesta moșie a lor, cum și cîți vor locui de atunci înainte, să aibă a se întocmi și a se învoi cu Epitropul monastirei. pentru tôte, dar acesta legătură, se înțelege pentru cîți vor locui pe celă-l-alt loc al moșiei călarașilor, din cîsta dăului spre câmp, iar nu și pentru capul moșiei, până deasupra viilor în dól, ce 'l-a dat călarașii jăluitorilor, prin zapis de aședământ, dimpreună și cu pășunea vitelor la câmp, fiind-că acela dupe ce l-au închiriat odată călarașii la piriți, n'a i mai avut putere, nici ei, nici arendașii lor, a'i sili să facă alt aședământ decât să și cêra de la dênzii numai chiria locului cea tocmită dîpe zapis, neputënd a se ajutara Epitropul nici cu vorba ce a i dis că piriții amblă cu vicleug să mute orașul dupe moșia monastirei, pe moșia călarașilor, în vreme ce din vechime orașul au fost și pe acei 600 stâneni, ce s'au dat călarașilor și mai ales, ca pentru înneacăciunea ce patinea piriții totdeauna, din vîrsarea apei Vedii, le-a i dat comitetul voie de a muta orașul dupe engrafon ce au dat și însuși Medelnicerul Arcu la, Epitropul de atunci al monastirei, de care înneacătură dic piriții, ca și acum nu este orașul mîntuit, și cî casele și namestiile ce au pe moșia monastirei nu le au strămutat și că au plătit și vor plăti și de acum înainte adetul locului. iar casele cele noue ce le-a i făcut pe moșia calarașilor, le sunt de mare trebuință a nu pătimi la vreme de înneacăciune, după cum au putimt până acum; găsesc dar Dumnélor boerii cu cale, ca așe-

anafora a lui Văcărescu dându-le un nou hrisov. Mavroghene avea nevoie de oșteni. M. Voevod Suțu, următorul Domn, la 1792 Februarie

țământul ce au făcut călărașii cu piriții, prin zapis să'și aibă puterea și urmarea lui neștrămutată și întru nimic băntuială sa nu faca Epitropul piriților a le cere cât de puțin adaos, fără numai să'și ia de la dânșii chiria, ce sunt legați prin zapis a da, dijna câmpului și fânețele, dupe cei-l-altă moșie a calarașilor ce au fost oprit călărașii pe sâma lor, și au dat'o manastirei in arendă, prin zapisul din urmă; așijderea să stapânescă piriții și viile i liveșile de pomi ce au sădit pe moșia calărașilor, răspundând și avaețul ce sunt legați după zăpisele ce au de la mâna călărașilor, care și acelea sunt înaintea zapisului de arendă, ce îl au dat călărașii la manastire; iar Măria sa Domnul Ión Voda Caragea, judecând această pricină cu Divan, dice, că din sineturi dovedindu-se că slujitorii au avut acei 600 stânjeni întru desăvârșită stapânirea lor, cu voie dată și pentru vândarea de vin și rachii, volnic și nepotriviți au fost a da și a închiria, ori cui ar fi vrut locuri din moșia lor precum și piriților orășeni, dar fiind că vechilul Epitropului a' dis, că aședământul ce'l au orășenii ar fi fără de scirea călărașilor, au orânduit pe Anastase Șerbecci-bașa, ca să mîergă la fața locului și să facă cercetare călărașilor prin jurământ in biserică și de se va dovedi că aședământul ce'l au orășenii, s'au făcut cu voia și scirea tuturor călărașilor, să'l adevereze Șerbecciul in dos și atunci hotaresce Măria sa, sa rămăo întru toate bun și neștrămutat, și anafora a Dunmălor veliților boeri să se rmeze întocmai; apoi să cerceteze Șerbecciul iarăși prin mijlocul jurământului, atât pe călărași, cât și pe vechilul Epitropului, și de se va dovedi că la vremea când s'au învoit Epitropul cu acei opt călărași, la lét 1816, pentru arenda moșiei lor, au avut sciință ori Epitropul sau vechilul, de aședământul ce au piriții orășani de la călărași, din lét 1812, atunci aducând Măriei sale cercetatorul pliroforie in scris, să rămăe manastirea rabdatore de scăderea ce i se face cu acel aședământ al călărașilor, către piriții orășani la venitul arendii moșiei călărașilor, ce au luat'o manastirea in lét 1816, pentru viclenia ce s'au urmat din partea Epitropiei asupra orășanilor, iar dovedindu-se că nici Epitropul, nici vechilul n'au avut sciință de acel aședământ și nici cei-l-alti călărași nu le-au făcut cunoscut, nici acel aședământ când s'au învoit la lét 1816, nici cei-l-alti călărași când au dat adevărință de primirea acelor taleri 1.500 ai arendii, acolo la Roșii-de-vede, asemenea nu 'l-au făcut cunoscut acel aședământ atunci, aducând cercetatorul pliroforie in scris Măriei sale, va da cuviincioasa hotărîre.

1818, Martie 3. — Mărturie a Dunmălor Vornicilor Dumitrașco Racoviță și Ión Știrbeiu, cum că la pricina de judecată ce au avut piriții cu jăluitarul, aducând înaintea Dunmălor căți-va slujitori, au încredințat cu graiul, că zapisul piriților de aședământ este bun și sciut tuturor, înca Mihail sin Cârstea au dis acosta, că vrînd să plece cu scrisorile de la zărăfia județului, i-au dis un slugar Sandul Condicarul, că de 'l va întreba cinevași pentru zapisul lor ce 'l-au dat de aședământul piriților, să 'l tăgăduiască și să dică că nici au vădut, nici scie de acel zapis.

1818, Martie 18. — Zapis a lude 26 slujitori scris de Stamate Șetrarul, judecătorul județului și isculit de un Gheorghe, cu opt martori protopopi i proști, dat la mâna Șerbecci-bașai, și coprinďător, că sciți și arată in frica lui Dunneďei, cum că zapisul de aședământul ce 'l-au piriții ot lét 1812 Iunie

17 anulăză hrisovul lui Mavrogene de și lasă cei 600 stânjenii călărașilor, dar lunecă asupra recunoscerei dreptului de proprietate ohavnică.

16, este al lor netăgăduit, dat de bună voie, în care zapis mărturisesc și un popă Stanenul Lețul, ce atunci se afla slujitor și s'au iscălit în zapis cu mâna sa.

1818, Martie 20. — Adevărire a lui Șerbecci-bașa în dosul zapisului ce au piriții de la călărași ot lôt 1812 Iunie 16, cum că au arătat slujitorii hotărîrea Domnăscă și toți cu un cuvânt și glas au mărturisit, de față cu Ioniță Postelniculul, că jurământ nu pot să primescă, căci zapisul acesta este scint tuturor dat de bună voia lor și cei ce au știut carte s'au iscălit chiar cu mâna lor, și cu nici un fel de cuvânt nu pot să-l tăgăduiască, dând și adevărință în scris la mâna sa, isculită chiar cu mâinile lor, cei ce au știut carte, care adevărință au luat-o el ca să o aducă spre pliroforia Măriei sale În Voda, iar zapisul acesta, dupe porunca și voia ce i se dă de la Măria sa, 'l-au adevărit cu isculitura sa și 'l-au dat la mâna orășanilor, ca să-și aibă ființa și urmarea lui, dupe hotărîrea Măriei sale.

1818, Martie 21. — Zapis al călărașilor la mâna celui Șerbecci-bașa, prin care arată trei dintr'înși, adică Neagoe și Ión Ceauși, că chiamându-l slugerul Sandul la odaia lui, ce are în marginea orașului, le-au citit o carte dicând că este de la Ioniță Postelniculul, ca să dică ei tot ce au dis întîi; așijderea chiamând și pe Badea Bleau la casa lui în Ruși, i-a-i dis tot asemenea, înfricoșându-i că de nu vor dice așa, vor cidea în nevoie și vor plăti taleri 3.000 și 'l va pedepsi Măria sa Vodă, precum și în urmă dupe ce au venit Sluggerul aici, le-au dis înfricoșările acestea, osebit când au fost venit Ioniță Postelniculul cu Sluggerul Chirițescu. ca să rădice pe orășani, le-au cerut sa dea în scris iarăși de zapisul orășanilor că nu-l știu și atunci au fost toți slujitorii; ei fiind-că zapisul 'l-au fost dat cu scirea lor a tuturor, la cercetarea și întrebarea ce le au făcut, au dat toți tovarășii adevărința lor la mâna cercetătorului, ca să ducă spre pliroforia Măriei sale În Voda, dar pentru că este știut la mijloc ca să nu ascundă nimic, a-i dat și această adevărință pentru că Sluggerul Sandul i-au chemat și le-au dis.

1818, Martie 20. — Mărturie a preoților ot Ruși și alții, că aflându-se și ei aici la București împreună cu acești opt călărași vechili toți pentru claca moșiei monastirei, s'au întemplat față când a-i întrebat Căminarul Ianu pe slujitori, față fiind și Ioniță Postelniculul, de au vădit nisca-va locuri infundate pe moșia lor, și ei au dat răspuns, că locuri infundate n'au vădit, iar simfonie au cu unii din boeri; așijderea dic că pe vremea aceea Ioniță Postelniculul s'au aflat cu șederea în hanul moșiei, la Ruși, și cu ochii au vădit trecend omenii și măsurand să prinda locuri pe moșia slujitorilor ca să-și facă case și este știut de toți.

1818, Martie 23. — Pitac al Șerbecci-bașai către potropopolul, să primescă jurământ Ioniță Postelniculul pe trei ponturi, și răspuns al potropopolului că la pontul d'întîi: când au luat în arendă la lôt 1816, de la acei 8 slujitori, știință de aședământul orașului n'a-i avut? însa numai el au primit jurământ, iar pentru Căminarul n'au putut să încredințeze, ei au dis, că va răspunde însuși Dumnolul la al 2 lea pont, că slujitorii nu i-au spus de aședământ nici lui nici Căminarului, au săvârșit jurământ că nu i-au spus, iar pentru Căminarul au dis că va răspunde însuși Dumnolul; la al 3-lea pont: când au dat acei taleri 1.500 pe arendă? n'au putut să primescă jurământ, mărturisind însuși, că la Ianuarie lôt 1818, când au dat acei câte taleri 1.500, aveu știință,

A. Voevod Ipsilant la 1797 Martie, anulăză din noh hrisovul lui Ma-vrogêne «fiind dat într'un chip impotrivitor și schimonosit domnescilor hrisóve de mai înainte.»

căci cu 8 luni mai nainte, adecă la Innie lét 1817, când au venit de au apucat pe orășănii de simfonie, însuși el aș spus că scie de atunci.

1818, Februarie 18. — Mărturie a Arhimandritului Constandie, epistatul schitului Dragănescii, că după ce s'aș făcut zapisul acela spre a se opri innecăciunea apei Vedei, care innecă totă partea de la vale a orașului Roșii-de-Vede, în tómma trecută mergend Cuvioșia sa la isprăvnicat pentru pricinii ale schitului său, ce se vecinesce cu moșia Roșilor, aș rămas acolo ocolit de innecăciune mai mult de done septemăni, care innecaciune s'aș întâmplat asemenea ca și mai înainte, pricinuind nemărginită strimtorare la locuitorii pentru orii ce trebuință.

*Alte sineturi ce mai are monastirea din urma hotărîreii
Domnului Caragea cu pîrîții.*

1818, Septemhre 16. — Anafora a Logofetii țerei de sus, biniurdisită de Măria sa Domnul Caragea la jalba ce dedese Epitropul, cum că când s'aș in-voit cu călărașii pentru clacă și pentru arenda moșiilor, n'aș avut nici o sciință de zapisul ce au fost dat călărașii orașanilor în lét 1812, cerend să se aducă acei opt călărașii ce aș făcut aședămentul cu monastirea, a căroră cerere au găsit o și logofetia cu cale, dar nu s'aș adus călărașii, întâmplându-se duce-rea Măriei sale Domnului Caragea.

1819, Martie 22. — Adeverința ce aș dat 11 călărașii înainte năștră, adecă acei 8 călărașii și alții trei, și s'aș adeverit și cu iscăliturile năștre, cum că, chiiamându-i Serdarul Marin în două—trei rinduri, le-aș dis să 'i dea zapis ca si facă tērg slobod pe moșia lor de stăinjenii 600, fiind-că are anafora domnescă; călărașii aș dis că se teme să nu dea de vre-un neaz; Marin le-au dis, că va stringe ómenii străini, iar nu ómenii din orașanii pămēnteni, și că ei să nu aibă nici o grijă, că ce va fi Dumnelui va respunde, și de se va face tērg pe moșia lor pot și ei să scape de clacă a nu da monastirei, ca unii ce se află ședători pe moșia monastirei, și va rămănea a da tot câte un zlot de clacă; așa dar i-aș dat zapis după cum le-aș cerut, iar la lét 1816, când venise mumbașir după jalba Epitropului, ca să 'i aducă, aș mers la Serdarul Marin în Roșii, aflându-se ispravnic, și l'aș întrebat de voiesce să le dea zapisul inapoii seai să 'i impace, să spue la judecată că aș dat acest fel de zapis, seai să nu spue. Serdarul Marin le-aș dis, că nimeni nu 'i va întreba aici de zapis fiind-ca este sciut și Epitropului; de aceea, când au făcut ei invoiala cu Epitropul aici pentru clacă, n'aș pomenit nimic de acest zapis, fiind-că le disese Serdarul, ca și de'l va aduce pe Dumnelui aici, zapisul nu se va mai vedea, decăt aș spus călărașii Epitropului că aș aședăment cu 4 inși cari și-aș făcut viu pe moșia lor ca să plătescă otastina în bani, pentru care cere Epitropul, ca orii să rămăe bun aședămentul ce aș făcut monastirea cu călărașii la lét 1781, când le-aș dat acei stăinjenii 600 în stăpănirea lor, ca mui ce este de folos, atât acestor călărașii de acum, cât și acelor din urma lor, și zapisul ce au dat călărașii la lét 1812 Serdarului Marin, să nu se fie în sôma, ca nu nedrept și pricinuitor de mare pagubă monastirei, seau de vreme ce călărașii aș desputernicit aședămentul cel dintăi, ot lét 1781, precum se co-prinde și în domnescă hotarire a Măriei sale Ioan Vodă Caragea, din cósul ce

În 1803 Aprilie, călărașii și orășanii din Roșii-de-Vede dau nouă reclamațiune asupra monastirei, întemeindu-se pe hrisoyul lui Ma-

li s'au dat acei 600 stânjinii și s'au arătat mincinoși și la al doilea aședământ al clăcei și al arendii, tăinuind zapisul ce l dedese Serdarului Marin în lét 1812, (cu toate că mărturisesc în scris, că după sfatul Serdarului Marin au tănuit acel zapis) de se va găsi cu cale de către judecată să se strice darul acestor 600 stânjinii ce li s'au dat de către Epitrop, pentru ca să 'și aibă mo-nastirea odihnă de către dênșii, și nici o dată în liniște n'au fost, făcând mari și grele cheltuieli prin judecări din pricina lor. precum se dovedesc din sine-turile judecăților, de vreme ce călărașii cu pricina darului amblă să des-ghineze și să rădice toate dreptățile și pronomiile monastirei, nelăsându-o de atunci și până acum în odihnă, pricinuindu-i pagubă peste taleri 5.000, și după hotărîrea Măriei sale Domnului Caragea, să rămăie privilegiurile ce le au hotărît ctitorul în moșia monastirei, întorcînd la monastire tot venitul acelor 600 stânjinii din césul ce li s'au dat în stăpânire dinpreună și cu pa-gubile i cheltuiala, seau să hotătască, ca să le dea monastirea pe tot anul, lor și celor din urmă călărași, o sumă de bani pentru privilegiurile lor, făcendu-se însă întîii socoteli cu amăruntul de dreptățile lor. ca nu cu privilegiurile ce au avut din început să începă iarăși a pricinui asemenea pagube spre a căroră întimpinare li s'au fost dat acei 600 stânjinii, la care dic călărașii, că Serdarul Marin i-au înșelat de le-au luat acel zapis de la mână, în lét 1812, dicîndu-le că ce va fi însuși le va împlini, și că iarăși Serdarul Marin i-au învățat când îi chiăma Epitropul la judecată, în lét 1816, și s'au învoit pentru clacă și pentru arendă, ca să nu spue de acel zapis, cum și piriții răspunseră că în puterea aceluî zap's ce le-au dat călărașii de bună voie, și în slobođenia ce le-au dat și stăpânirea prin scirea și a monastirei și au făcut case și alte namestiî pe moșia călărașilor, și ca nisce facute cu bună credință cer să le stăpănescă seau să se prețuiască binalele și să li se plătescă după cum sunt legați călărașii, atât prin zapisul lor, cât și prin judecata Dumnelor veliților boeri. Decî, dându-se slujitorilor acei 600 stânjinii prin întărirea răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant ot lét 1781, într-o desăvîrșită stăpânire, cu mulțămirea și a monastirei, drept privilegiurile ce avea din vechime de la alți luminați Domni, volnici și nepoprii au fost a da și a închiria piriților locuri dintrênșii, și nu pot nici slujitorii, nici Epitropul monastirei cu nici un cuvînt a strămuta acel aședământ, după ce însuși Epitropul i-au cunoscut de bunî stăpâni, cum al doilea aședământ ce au făcut cu ei pentru arenda acestor 600 stânjinii ai lor, și ei în numirea aceluî aședământ ce a i facut cu călărașii și-au facut și bi-nale acolo, încă unii dintrênșii și ziduri întemeiate de maro preț; așijderea nu pôte Epitropul cu pricina aședământului ce au făcut în urmă pentru arenda acelor 600 stânjinii, ca să siléscă pe piriții a face de iznóvă aședământ cu monastirea, pentru adetul locurilor ce au dat călărașii jăluitoților, căci de și scrie într'acel aședământ, ca câți se vor afla cu locuința pe acea moșie a lor, cum și câți vor locui, de atunci înainte să aibă a se întocni și a se învoi cu Epitropul monastirei pentru toate, dar acéstă legătură se întélege, pentru câți vor locui pe celă-l-alt loc al călărașilor, din cósă dólului spre câmp, iar nu și pentru capul moșiei, până deasupra viilor în dél, ce 'l-au dat călărașii jăluitoților prin zapis de aședământ, dinpreună și cu pășunea vitelor, la câmp, fiind-că acela dupe ce 'l-au închiriat odată călărașii la piriți, n'au mai avut

vroghene. Const. Vv. Ipsilant, la judecată, nu le recunoște dreptatea dicând, că chiar dacă orășenii din Roșii-de-Vede s'ar trage, cum dic

putere nici ei. nici arendașul lor să facă alt aședământ, decât să'și ceară de la dênșii numai chir'a locului cea tocniță după zapis, năputând a se ajutara Epitropul, nici cu vorba ce au dis că piriții âmbli cu vicleșug să mute orașul după moșia monastirei pe moșia călărașilor, căci pentru acéstă mutare li s'au dat voie chiar de stăpânire de a muta orașul la locul ce au cerut ei, după engrafon ce au dat și însuși Medelnicerul Arcuda, Epitropul de atunci al monastirei, pentru înneacăciunea apei Veđii, precum pentru acéstă înneacăciune vedem din mărturia Arhimandritului Constandie, epistatul schitului Drăgănesci, arătând că și dupe ce s'au făcut zăgazul, spre a se opri apa Veđii, care innecă totă partea de la vale a orașului Roșii-de-Vede, în tînina ot lét 1817, când se afla cuvioșia sa la isprăvnicat, au rémas ocolit de înneacăciune, mai mult de două săptămâni, făcându-se acéstă înneacăciune tot ca și mai înainte, pricinuiind nemărginită strîmtóre locuitorilor de acolo, pentru orî-ce trebuință. Drept aceea, în puterea mai sus numitului aședământ ce au făcut epistatul Epitropului monastirei, cu călărașii, în lét 1781, care s'au întărit de atătia luminați Domni, și li s'au și păzit în curgerea de ani 38, fiind ei desăvêrșit stăpâni pe acei 600 stânjenî, și avênd volnicie să facă orî-ce vor vrea cu dênșii, bună este închirierea de locuri ce s'au făcut piriților, și găsim cu cale, ca acel zapis de aședământ ce au dat călărașii piriților în lét 1812, Iunie 16, iscălit de 40 de călărași, și adeverit și de isprăvnicat, să se păzescă neștrămutat și neclintit în veci, avênd și totă puterea și urmarea lui pe deplin, fără de nici o împotrivire de către Epitropii monastirei, ce vor fi dupa vremi, ca un aședământ făcut pe locul bun al călărașilor ce 'l-au avut intru desăvêrșită stăpânirea lor, întarit cu atâtea domnesci hotăriri, nesupărând Epitropii pe orășeni, în cât vor fi arendași, a le cere mai mult decât chiria ce sunt legați a da călărașilor, cum și viile i liveđile, ce au făcute orășenii pe acei 600 stânjenî ai călărașilor, sa și le stăpânescă cu pace, și nesuperați de către monastire, după zapisele ce au do la călărași. iar hotărîrea cea desevêrșită rămâne a se face de către Maria ta.—1819, Iunie 9.

Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Caliiarh vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Dumnéluî vel Logofătul de țera de sus, printr'acéstă anafora, poruncim Dumnévostă ispravnicilor ai județului, să facoți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1820 Septembrie 30.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIX, fila 1 v.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă Înălțimeî Tale ce mi se dă la acéstă jalbă a Medelnicerului Atanasie, arendașul moșiei Roșii-de-Vede sud Teleorman, am văđut că jalba lui este pentru orășenii ce sunt ședători pe acéstă moșie, că nu se supun să plătescă după tocméla ce au, chiriiile caselor și ale prăvăliilor, cerênd porunca Mărieî Tale către Dumnélor ispravnicii județului, ca înfățișând pe jăluitor cu piriții, să cerceteze prin judecată, și dreptatea păzind, cea

ei, din n mul Călărașilor celor vechi, dar *privileghiul* nu s'a hărăzit de către lumina ii Domnii a se pogor  din n m 'n n m, ci s'aŭ dat numai la acei c l ra i ce se vor afla slujind *după vremi* cu pecetluituri domnesci pe a m na  i la preo ii bisericeii Cantacuzinescilor. Domnitorul ia actul din m na reclaman ilor  i-l sf r m , oblig nd pe to i cei cari nu se găseau preo i sea  C l ra i în activitate, la clacă  i la cele-alte sarcini către monastire. C l ra ii  i negu itorii reclamă din nou la I. Vodă Caragea. Acesta dă o nouă hotărire în Noembrie 1816 conform cu cea nefavorabilă Călărașilor  i or senilor de la N. Caragea, ba încă, sub pretext că C l ra ii nu s'a   inut de invoiala de atunci, hotăresce că ei să p rd  cei 600 st njeni de mo ie, nerămânând privilegia i pe mo ia monastireii dec t C l ra ii acum în activitate la Ispr vnicat. Bie ii C l ra ii  i urma ii lor sunt în plus condamna i a plăti în bani claca pe mai mul i ani din urmă, dar neav nd suma la care sunt condamna i a  venit la invoială cu Epitropul monastireii în Noembrie 1816. Monastirea le *arend z * vecinic cei 600 st njeni cu taleri 1500 pe an  i cu obliga iune de 6  ile de clacă. Ori-cine se va mai a eda pe partea de mo ie f st  a Călărașilor va avea a se  voi cu monastirea, care se va bucura de tot venitul  i după acei 600 st njeni. Domnitorul întări ac st  nedr pt  judecată. Afacerea se complică prin faptul că vechii C l ra i, st p ni ai celor 600 de st njeni, apucaseră a vinde din acel loc  i se  flin ase or  el pe partea Călărașilor chiar cu voia st p nirii, spre a scăpa de revărsările apei Vedii.  n Iunie 1819, lu  Al. Su ul, prin anafora se propune a se recun ce or senilor dr pt  cumpărarea făcută de ei de la C l ra i în 1812, consider ndu-i ca arendași ai locurilor  i plătindu- i chiria către C l ra i. Al. Su ul însă găsesce un *chircioc*, ca să nu recun c  oh vnicia de proprietate a Călărașilor din faptul că în actul de dona iune al acelor 600 de st njeni se rezervase pentru monastire t te vadurile de m r  ce s'ar afla pe Vedea  i pentru că cei 600 st njeni n'a  fost da i pe anume obraze, ci în dev lm  ie la 60 de C l ra i ce se afla  atunci în activitate. Ultimul Domn fanariot demo tenesce pe C l ra i de proprietatea lor  ic nd, că numai Calara ii halea să aibă privilegii cu pecetluituri la m n , iar to i cei-l-alti să dea clacă, dijmă, otaștină etc.

ce va fi datorii p r  ii să dea în scris, după care să or nduiasc  mumba ir asupra-le a face împlinire, d ndu-le nizam a nu se mai ar ta impotrivitori la adetul monastireii, sea  fiind pricina într'alt chip, să  nsciin ze Măriei tale.-- 1820, Septembrie 20.

Vel Logof t.

CAP. XIV.

Privilegiu și Scutiri. — Miluire. — Țerani scutiți de bir.

Sistemul de privilegii și scutiri continuă același ca sub Domniile anteriore. Acestea nu lipsesc, mai ales boerilor influenți și la neamurile ori protegiaților lor.

„*Archondologia*“ are tot mai multă căutare... Cât de mică fie rangurile, numai să aducă scutiri de dări, ele sunt căutate. În lipsa unui rang de boierie, se mulțămesc să li se recunoscă dreptul de «neam»¹ deacă nu puteau proba că sunt feciori de boier.

Boierii sunt ajutați ca și în trecut:

a) Cu acordare de scutelnici orî luđi.

1. Dăm ađi câte-va acte relative la cei «de neam» :

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodari Zeme Vlahiscoe.

Dumnóta vel Vístiere, după arătare ce ne faci printr'acéstă anafora, poruncim, ca să i se dea Dumnólu vel Logofétul Alexandru Filipescu, alt poslușnic în locul celui Radu, ce a intrat la orânduiala boierilor de neam. — 1819, Mai 15.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 68.

Prea Înălțate Dómnne

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la acéstă anafora a Dumnólu vel Logofétul de ȧra de jos Alexandru Filipescu, ca să cerceteze pentru un Radul sin Radul ce a fost poslușnic al Dumnólu, și prin mijloacirile ce ar fi urmat pe vremea trecutei oblăduiri, ar fi sărit la rânduiala boierilor de neam, următor fiind, am căutat la catastihul Vístieriei cel pecetluit și se vede numitul trecut la acéstă rânduială, și fiind-că Dumnólu îl cere a'l avea și de acum înainte poslușnic, ei după datorie nu lipsesc a face cunoscut Măriei tale, că pe acea vreme mulți și din scutelnici și din poslușnici ai breslei, au intrat la treapta boierilor de neam și până acum se află nesuperați la rânduiala lor, pentru că s'au cheltuit ca să dobândescă acest privilegiu, care fiind-că la nici unul dintr'aceia nu s'au stricat de către milostivirea Măriei tale, rămâne la Înalta înțelepciune a Înălțimei tale a hotări pentru acest Radu, de se cuvine a se scóto din catastihul boierilor de neam, și a se da iarăși poslușnic seau rămăind la rânduiala în care au apucat a intra, să se dea Dumnólu vel Logofétulu altul în locul acestuia. — 1819, Aprilie 15.

Vel Vístier.

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a name, possibly reading "Kling" or "Kling".



[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

b) Cu învoire de bălciuri pe la moșii și cu lăsarea perceperei vămii bălciurilor în favoarea lor.

c) Cu autorizări de a deschide oboruri de vite.

d) Cu autorizări de a construi poduri pe ape și cu dreptul de a percepe brudine.

e) Cu acordare de monopolul de unul seaș mai multe scaune de măcelărie.

Ion Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscœe.

Dumnéta vel Vistier, după arătarea ce ne faci prin această anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitorului Stoian Părăianu, poruncim să se treacă în Arhondologhia Vistieriei, între feciorii de boeri. — 1819, Noembrie 15.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne

Un Stoian Părăianu ot Sud Gorj aș jăluit Măriei tale printr'această jalbă arătând că moșii și strămoșii tatălui lui, după vremi au fost boeri mari și Logofeți mari, după cum adevăroză atât hrisóvele ce are, cât și mărturia ce o dă pentru dânsul Dumnélui biv vel Logofăt Dumitrache Bibescu, care o alăturaiu într'această plecată anafora, a se vedea de către Măria ta, și ca unul ce moșii lui aș fost în rîndul boerilor, după mărturiile ce are, cât și doi frați ce are au îmbrăcat caftane de Polcovnicei de Craiova, cu cuviință îi este cererea a se trece în Arhondologhia Vistieriei, între feciorii de boeri, după orânduiala și altor asemenea lor. Iar hotărîrea rămâne la Înălțimea ta. — 1819, Noembrie 6.

Vel Vistier.

Ion Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscœe

Dumnéta vel Vistiere, de vreme ce ne dai pliroforie printr'această anafora, că tatăl jăluitorului aș fost boer caftanlău și este și rudă de aproape cu stolnicu Cătunénu ispravnic ot sud Dâmbovița, ne-am milostivit Domnia mea asupra jăluitorului și primindu-i rugăciunea. poruncim să se treacă la arhondologiha domnescii noastre Vistierii între feciorii de boeri. — 1820, Noembrie 2.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă Măriei tale ce mi se dă la jalba lui Ion Cătunénu din sud Dâmbovița, intrînd în cercetare mă pliroforisii cum că tatăl jăluitorului cu adevărat aș avut caftan de căpitan za Dorobanți și mai vîrtos are rudă de aproape pe Dumnélui biv vel stolnicu Ioan Cătuneanu ispravnic ot sud Dâmbovița, pentru care cu plecăciune nu lipsesc a face cunoscut Înălțimei tale, iar pentru rugăciunea ce face a se trece la arhondologhie, între feciorii de boeri, rămâne la milostivirea Măriei tale. — 1820, Octombre 24.

Vel Vistier

Dar havaetul pentru boieri în slujbă?

Dar pensiunile ori milele pentru cei scăpătați și pentru jupâne-sele lor, seaū pentru orfaniī lor? ¹

Nu va fi fără interes, în preajma revoluțiunei de la 1821, să înregistram aici în notă o copie după arhondologia acelei *clase diriginte*, cum o numesc astă-zi urmașii ei, care ar voi să readucă ȕilele, când câte va familii domniaū țera rumănescă și-și împărțeu spoliile ei.

Acastă fôie e deja o isbândă asupra arhondologiei anteriore: aci s'aū strecurat deja mai mulți «*homines novi*», acum abia cu boierii de ultima tréptă, dar cari până la Regulamentul organic și după el vor deveni tot atât de importanți, ca familiile de primul cartel.

E mult posibil, ca această *urcare* la boierie pentru uniī s'a făcut după șcôla minunată a protagonistului, din «*Ciocoii noi*», a mult cunoscutului nostru nuvelist Filimon.

E de observat, că noua societate română, de la 1821 la 1848 nasce din treptata înlăturare a oligarhiei celor câte-va familii din *pro-tipendadă*, prin substituirea la clasa diriginte a noilor generațiuni, eșite din câte-va sorginți și anume din:

a) Treptata ridicare a stărei mici boeresci, care a eșit ca și Slugerul Tudor din opincă,

b) Noile *roiuri* de tineri eșiți din școle,

c) Urmașii fiī, nepoți etc. ai persônelor clericale și

d) Neguțătorimea ².

1. Dăm în anexele acestui volum, o serie de asemenea acte, relative la scutirile de sub literile a—e. Tôte ne arată, că de asemenea scutiri, beneficiôză mai ales înaltul cler, veliți boieri Filipesci, Brâncoveni și câți-va greci.

2. Eacă fôia de arhondologie conținând și clerul înalt:

Preașfinția sa părintele mitropolit.	Părintele egumen Mihaliotul.
Preașfinția sa episcopul Buzeu.	» » ot Sfântul Ioan.
» » » părintele episcop Râmnic.	» » Sărindăreanul.
» » » » Argeșiu.	» » Mărcușeanul.
» » » » Pogonianis.	» » Plumbușeanul.
» » » » Troados.	» » Zlătăreanul.
» » » » Hrisopoleos prion	» » Stavropoleos.
Sărindărean.	» » Aghiosavitul.
Preașfinția sa părintele Stratonichias.	» » ot Sfânta Ecaterina.
Părintele egumen Agheorghitul.	» » ot Sf. Spiridon vechiū.
» » Raduliotul.	Epitropul monastirei Colței.
» » Văcăresceanul.	» » Sft. Spiridon nou.
» » Cotrocceanul.	» » Dómnei Balășei.

Numele de boieri mici trecuți în lista de arhondologie din notă, de la Stolnici la Medelniceri, probază aserțiunea noastră.

Dumnéluș Banul Constantin Crețulescu. Dumnéluș Clucerul Grigorie Filipescu.	
» » Barbu Văcărescu.	» » Iordache zet Caramanlău.
» Vornicul Istrate Crețulescu.	» » Alecu Vlagan.
» » Constantin Bălăceanu.	» » Grigorie Grădișteanu.
» » Michalache Manu.	» » Costache Ralet.
» » Grigorie Filipescu.	» » Chiriac (?)
» » Teodorache Văcărescu.	» Căminarul Manolache sin ștolnicu Ioan.
» » Constantin Dudescu.	» » Costache Manu.
» » Nae Gelescu.	» » Iancu Filipescu.
» » Constantin Filipescu.	» » Alexandru Comăneanu.
» » Iordache Goleșcu.	» » Dumitrache Ghica.
» » Scarlat Grădișteanu.	» » Gheorghe Palada.
» » Grigorie Ralea.	» » Iancu Ritoridis.
» » Ioan Stirbeiș.	» » Iancu Călinescu.
» » Fotache Stirbeiș.	» » Alecu Ghica.
» Logofătul Mihalache Racovită.	» » Polizache.
» » Ștefan Belu.	» » Iorgu Văcărescu.
» » Dimitrie Bibescu.	» » Iancu Goleșcu.
» » Dumitrache Brăiloiș.	» » Scarlat Stoenescu.
» » Mihalache Ghica.	» » Nicolae Trăsnea.
» » Nestor.	» » Grigorie Mavrodolu.
» » Costache Rasti.	» » Manolache Hrisoscoleu.
» » Ioan Falcoianu.	» Paharnicul Petrache ot Veliș.
» Spătarul Scarlat Costinoiș.	» » Iancu Ralet.
» Hatmanul Ștefan Bălăceanu.	» » Andronache Teohari.
» » Dumitrache Ralet.	» » Const. Crețulescu.
» » Pană Costiescu.	» » Mihalache Coridalefs.
» Vistierul Ioan Moscu.	» » Nicolae Bălăceanu.
» » Nicolache Ghica.	» » Răducanu Fărcășanu.
» » Alecu Ghica.	» » Ianache Hafta.
» vel Postelnicu Filip.	» » Gheorghe Arion.
» Aga Costache Belu.	» » Ioniță Voinescu.
» » Costache Bălăceanul.	» » Dum. Câmpineanu.
» » Iordache Florescu.	» » Teodorache Cloșcă.
» » Mateiș Cantacuzino.	» » Manolache Darvari.
» » Costache Cantacuzino.	» » Mateiș Colceag.
» » Alecu Crețulescu.	» » Dum. Drugănescu.
» » Mihailu Filipescu.	
» Spatarul Alecu Ruset.	

Stolnici

Grigorie Asan.
Constantin Agiescu.
Gheorghe Tufeanu.
Petrache Arion.

Ștefan zet Arion.
Grigore Palade.
Răducanu Clinceanu.
Gheorghe Știrbeiș.

Boerii într'atâta erau curtezani ai Domnilor greci, că Ilarion Episcopul de Argeș, amintesc faptul următor: «In zilele răposatului

Constantin Borănescu.
Ioniță Cătuneanu.
Dumitrache de la minziloră.
Ștefan Lăcusteanu.
Matei Lachelarca.
Dumitrache Zarafu.
Grigore Topliceanu.
Iancu Peldicarul.

Ianache Arion.
Constantin Vieroșanu.
Scarlat Chițoranu.
Iancu vătaful banului Brâncoveanu.
Ioan Răctivanu.
Alec Conduratu.
Scarlat Petrescu.

Comiș

Alexandru Ghica. Alecu Belu. Iancu Slătineanu.

Serdari

Nicolae Serezli.
Stroe Ternoveanu.
Mihail Greceanu.
Alec Carabulea.
Răducanu Poenaru.
Hristodor Neculescu.
Costache Colceag.
Costache sin Dohtoru Silivestru.
Petrache ot Creminalion.
Constantin za breslele Slujitoresci.
Pavel ot Banul Văcărescu.
Răducanu Dâmbovițeanul.
Enache Petrescu.
Grigorie Izvoranu.
Nicolae Nica.

Zamfirache Zarafu.
Eftimie Cântărețul.
Iordache Anagnoste.
Matache sin Clucerul Vasile.
Anastase Serbeci-Bașa.
Alec Zet Clucerul Anton.
Bănica ot isprăvnicatul Curței.
Iordache Chirculescu.
Nicolae Pardalos.
Răducanu Lipscanu.
Nicolae Papasachelariu.
Paraschiva Brat Ego.
Părvul Asan.
Gavrila Codreanu.

Medelniceri

Nicoli Roșca.
Gheorghe Mariuțeanul.
Dumitrache Costacopolu.
Ioniță Boerescu.
Nicolae Mihăilescu.
Spiridon Condicarul.
Matei Greceanu.
Teodorache Răculescu.
Constantin Oțel.
Dinul Poroineanu.
Ianache Papazoglu.
Răducanu ot Banul Goleșcu.
Hristache Greceanu.
Ivan Stoenescu.

Dinul Bujoreanul.
Ioniță Botea.
Ioniță Darzeanu.
Stanciul ot Banul Ghica.
Hristea Grecu.
Ștefan Ioan Starostea.
Alec Văcărescu.
Mihalache Borănescu.
Dumitrache al școlilor.
Gheorghe Manciu.
Răducanu Tocilescu.
Nicolae Fundățeanu.
Nicolae Păcleanu.
Andrei ot sf. Spiridon-noi.

Domn Alex. Moruz, Curtezaniî cari de cari se intrecu sa caute chioris pentru că *Vodă era ponivos*, și vedea atunci cine-va în Bucuresci o filotomie orbă în orbie»¹.

Și țeranul ajunge la certe scutiri. Era scutit de se făcea oștîn, cu toate că, sub Caragea, și pandurii cei mai mulți au fost dați în bir, căci se revoltaseră contra grecilor de la domnie.

Mai era scutit țeranul, dat *lude* orî scutelnic, dar scutela era numai către Vistierie, căci plătea la monastire, orî la boierul căruia era dat.

La adânci bătrânețe, orî cădînd la vre-o «*săcăluială*», adecă infirmitate, era scutit țeranul, cu anume pitac domnesc. S'au vădut scutițele acordate la unii *botezați* din altă lege, veniți la legea ortodoxă.

Mai curiosă este o scutire a unui țeran, ca să-și țină femeea, pre care voiesce s'o lase, fiind *ponivósă* și avînd și alte infirmități².

Slugeri

Daniil (?)	Alexandru Teodor.
Gheorghe Mehtupciu.	Ghiță Lehlîu.
Constantin Dragodan.	Dumitrache Bobescu.
Alecu Mincul.	Fotache Arion.
Dumitrache Topliceanul.	Ioni ă Chirișescu.
Iordache Porumbaru.	Nicolae ot Manuc.
Tanase Carabulea.	Iancul Gărdescu.
Alecu Paladi.	Pană Buescu.
Grigorie Crețeanul.	Preda Seulescu.
Iacomî.	Scarlat Urlățeanu.
Sotir Starostea de neguțatori.	Mihalache de la găzdia ocnelor.
Petrica sin Stolnicu Dumitrache.	Constantin Nonișor.

Pitari

Ioniță Jiianu.	Nicolae Petrescu.
Nicolae Lambrino.	Tudorache Dârzeanu.
Mateiu Prisecianul.	Nicoli mai-mare-bașa.
Ioniță ot Sft. Mitropolie.	Gheorghe Pipi.
Grigorie Călinescu vel portar.	Vasilache Voinescu vel ispravnic za curte.
Costache Bobescu.	

Deci în total erau la 1820—1822 uu număr de 194 persoane boerite, cu micî cu mari. Acesta era totă țera oficială, dar alătura cu aceștia cresce dîlnic fluxul nouelor generațiuni democratice.

1. Aricescu Istoria revol. 1821, II. 19.

2. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ne dă Preaosfinția sa părintele Mitropolitul printr'a-castă anafora, pentru sărăcia acestor casnici, cum mai vîrtos pentru patima

CAP. XV.

Alexandru N. Suțu a III-a Domnie.

Aaron Florian, care după Naum¹ poate fi considerat ca cel întâi care a scris istoria Domniei a III-a a lui Al. N. Suțul, deși recunoște că a făcut unele greșeli ca Domn, totuși dice despre acesta că: «s'a silit a dobândi dragostea și cinstea norodului»;... că a dobândit popularitate ascultând de glasul obștiei, cu ocasiunea alegerei de mitropolit; că a dat dovezi «de o înțelepțiune cum e bine chibzuită»; că «era învățat și cinstitor de știință», și de aceea s'a preocupat de școle².

muerii în care se afla, milostivire făcând Domnia mea asupra lor, ertăm pe Ioan Sărbul de rëndul dăjdiilor Vistieriei și poruncim Dumitale vel Vornice al politiei, să rămăe numitul de acum înainte în pace și nesupărat, însă în câtă vreme își va ținea soția căutându-o cu cele trebuincioase, iar părăsindu-o să se dea negreșit iarăși în dajdie. — 1820, Aprilie 19.

(pécetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 193.

Prea Înălțate Dómne,

Cu smerită anafora însciințez Măriei tale, că un Ioan Sărbul de aici, având prigonire de judecată cu soția sa, atât la cucernicii clericiei, cât și înaintea noastră, și după cercetările ce am făcut, măcar de și tînără se află soția lui, însă ne-am pliroforisit că este coprinsă de slăbiciunea trupului, de nu poate să'și ție udul, cum și ponivósă la ochi; așa dar dupa multele duhovni-cești sfaturii ce am făcut numitului Ioan, 'l-am înduplecat ca să o ție de soție, să o caute cu cele trebuincioase, însă cu făgăduială că vom mijloci către Măria ta a scóte carte de asidosie, și fiind-că amēndoi se află scăpătați și el n'are vre-un meșteșug, nici casă măcar de locuit, ne rugăm ca să te milostivești a da luminată întărirea Măriei tale la acéstă a noastră smerită anafora, cu coprindere, ca în câtă vreme își va ținea soția, căutându-o cu cele trebuincioase, să fie apărat de rindul dăjdiilor, iar părăsindu-o să fie dat în dajdie, căci nefăcēdu-i-se acéstă milă și ajutor de la Măria ta, poate să o laso, și ea aflāndu-se, precum mai sus arētam, slăbănógă și cu patimă, fără de părinți și săracă, să i se întēmple din necăutare a muri pe ulița. — 1820, Aprilie 14.

Al Ungrovlachiei Dionisie.

1. Naum. Manuscript.—Cod. de la Academie No. 322. — Copie la Galați Biblioteca Urechia.

2. Manual de Istoria Principatelor Romaniei. 1 vol. 8^o Bucuresci 1839, pag. 186.

Laurian, din contra afirmărilor lui Florian, dice, că Alexandru N. Suțu, ca și Mihail Suțu Domnul Moldovei, cel de după Al. Calimah, «aduse cu sine spiritul fanariotic de la Constantinopole și storse principatul, ca și predecesorii lui și trase asupra sa ura publică¹.

D. Al. Xenopol cel mai nou istoric al Domniei lui Al. Suțul, scrie și Domnia sa, că ocărnuirea noului Domn «nu se deosebesce prin nimic de aceea a lui Caragea. Și el jăfuia țera cât îi stătea prin putință».

Din numeroasele documente inedite aduse până aci de la Domnia lui Al. N. Suțul Vodă, s'a putut vedea, că Aașon Florian, nu era îndreptățit a scrie cum vedurăm despre Domnia lui Al. Suțul.

Numirea lui la tronul muntenesc, neașteptată de țără și de Rusia, se pare că nu era o surprindere pentru Francia. Ce i dreptul, situațiunea politică a Franciei în urma congresului suveranilor aliați, la Aix-la-Chapelle, din 29 Septembrie 1818, nu era de natură a-i da vre-o înruiure determinantă pe lângă Divanul de la Constantinopole, dar Pagé, Consulul Francez la București, scrie totuși în nota sa de la 27 Decembrie 1818, că Marquizul de Rivière, reprezentantul Franciei la Constantinopole, a contribuit mult să fie ales de Pörtă Al. N. Suțul, căci este devotat Franciei.

Am arătat deja aiurea² dificultățile ce Pörtă avu de întâmpinat din partea Rusiei, din cauza surprindătoarei numiri la Domnie a lui Al. N. Suțul. Nu voi reveni asupra acestui punct.

Când fu numit Al. Suțul Domn?

Cunoscem de la acesta o scrisoare-datată de la Constantinopole în 1 Noembrie 1818, către amicul său Episcopul de Huși, vestindu-i că este numit Domn Valahiei³.

Va să dică, în cursul lunii Octombrie 1818, se întâmplă această numire de Domn a lui Al. Suțul. Pagé în o notă a lui către ministrul său Richelieu, din 8 Decembrie, 1818 (stil nou), amintesc că încă la 23 Noembrie (stil nou), deci la 11 Noembrie al nostru, a sosit la București un capioglan cu scirea noiei domnii. La 13 Noembrie, 1818, Boierii mulțămesc Pörtei, pentru alegerea făcută de ea în persóna lui Al. N. Suțul. Am adus acest arz la începutul acestui volum⁴.

1. Istoria Romanilor. 1 vol. 80, București, pag. 578. Pagé Consulul Francez din București, în nota sa către Ministrul Richelieu, din 8 Decembrie 1818.

«Printr'ăi soi streini greci, Al. Suțu au răsvrătit totă tagma boerescă, pre unii înălțându-i fără de vreme și fără cuviință la dregători mari și cu câștig mult, iar pe alții cu fâgădueli și cu daruri mari, aducându-i în partea și voința sa».. Naum pag. 24. Manuscrisul Biblioteca Urechi, Galați.

2. La începutul acestui volum, pag. 8 și 9.

3. Vezi Istoria Mitropoliei din Iași, de Erbiceanu, pag. 357/8.

4. După Cod. 122 a Arhivei, număr vechi, pag. 340.

Nu vom reveni asupra lui, decât pentru a face o întrebare: De unde a luat oare D. A. Xenopol informațiunea, că boierii munteni aveau un candidat și sprijineau la Pörtă, pentru tronul țerei lor, pre boierul Perscoveanu ¹?

Perscoveanu (Ștefan), a fost în adevăr candidat de domnie, la Munteni, în concurență cu Manole Roset, dar acesta s'a întâmplat cu 3—4 ani îndărăt, imediat după pacea de la *Kuciuk-Kainargi* ². Al. Ipsilant isbuti atunci contra candidatului boierilor munteni, nefiind acesta agreat de Ruși, cari stăruiră pentru Alex. Ipsilant. Mai trăia Ștefan Perscoveanu la 1818? Îne indoim, căci nu am mai dat de numele lui nici în Divanul Olteniei și nici în vre-o altă instituțiune. Apoi de asemenea candidatură *națională* a lui Perscoveanu, pe la 1818, nu pomenesce nici un document din codicile Divanului și nici un istoric înainte de D. A. Xenopol.

O altă eroré de îndreptat, făcută de Aaron Florian, este că alegerea seaă numirea de Pörtă al lui Al. Suțu, s'a întâmplat în urma nizamului, prin care Pörtă monopoliză tronurile române la 4 familii grecesci. Acastă regulare, Pörtă o face mai multe luni după ce deja Al. Suțu era Domn la Muntenia ³.

Am făcut în urmă istoricul Caimacâmiei, rânduită de către Al. N. Suțu, până la sosirea lui la Bucuresci.

Al. Suțu sosi la Bucuresci în 12 Ianuarie 1819 ⁴.

Intrarea lui solemnă în capitala Munteniei, se face, repetim, la 17 Ianuarie 1819, cu alaiul întocmit de el. De astă dată, nu putem afirma că Domnitorul este găzduit la monastirea Văcăresci, unde era spital de ciumă, ⁵ și de aceea *alaiul* se adună la biserica Sfintul Spi-

1. «Boierii... ceruse restabilirea Domniei pămêntene și recomandase chiar pe bêtânul Perscoveanu din Craiova». Epoca Fanarioșilor. 1 vol. 8^o Iași 1892, p. 438.

2. Veđi Istoria Românilor de V. A. U. I pag. 21.

3. Data regulăiei acesteea, este aceea de la 1819. Veđi și Iorga «Acte i fragmento», II, pag. 545.

4. Naun ȝice că la 15 Ianuarie, dar documentele nôstre corig data acôsta.

5. Totuși un act. din 22 Maiu, 1819, ȝice, că Domnitoriul a călêtorit de la Ocnitza la Văcăresci, ca să vină la Scaun.

E actul care amintesce de «baniî ce s'aũ făcut datorii pe la bacani, pentru masa lui Vodă», pe la diferite conace în cale, și tocmai în finea lui Maiu, se hotăresce plata acelor datorii:

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiascoe

Dumnêta vel Vistiere, după arêtarea ce ne faci printr'acastă anafora, poruncim ca să se plătescă băcanilor, baniî de mai jos arêtați, talerî 1.415 parale treî. — 1819, Maiu 24.

(pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod XCII, pag. 90.

ridon cel nou. La 20 Ianuarie își face intrarea solemnă, Dômnă lui, cu alaiū întocmit prin pitacul de la 18 Ianuarie și tot de la Sfintul Spiridon cel nou ¹.

Prea Înălțate Dômnne

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la acostă alăturată anafora, a Dumnélui vel Agă, pentru lucrurile de băcanie, ce s'aū dat la conacile ce s'aū făcut la buua venire Măriei tale, de la Ocnîța până la Văcărescî, am făcut cercetare și după. foile iscălite de Agie, prin Bacal-bașa, care se coprinde în sumă de talerî 1415 parale 3, carî banî nu s'aū plătit până acum, fiind trimise de aici cu băcanî într'adins și urmôzū a se plăti, fiind-că alte lucruri ce s'aū luat din județe s'aū plătit de Vistieria Măriei tale, iar hotărîrea rămâne a se da de către Măria ta. — 1819, Maiū 22.

Vel Vistier.

1. Pagé anunțase lui Richelieu în 8 Septembrie 1818, că la Bucurescî noul Domn era așteptat încă pe la finea lunii Decembre 1818.

«Ce Prince est attendu avec toute sa famille a la fin de ce mois.

Acad. I. p. 107.

Intocmirea alaiului la intrarea Domniei nôstre în Bucurescî

Polcovnicu de pod, gătit cu capod roș. călare cu stegarii sêi și cu toți podarii cu orăduiala lor, pe jos, și căpitaniî de călărași cu stegarii lor înainte cu toți călăreții i poterași și pandurii, înarmați, cu stéguri'le lor și călări.

Căpitanul za dorobanți gătit cu capod roș și călare, împrejurat cu toți telalii înarmați, pe jos, cu vâtaful dorobanției i odobașa cu stegarii dorobanției călări, cu toți vênătorii i talpoșii dorobanției cu căciulile cu moțurile spânzurate, cu cepchenurî, pe jos, iar vênătorii înarmați și călări.

Starostele de neguțători armenî cu toți cumpaniștii lor și cu tôte isnafurile neguțătorilor i isnaful neguțăterilor armenî, toți gătiți și calări.

Vel Aga, gătit cu rezmul Dumisale, împrejurat de bulucbași și cu toți tulumbagiiî, pe jos, cu toți zapciiî Dumisale, gătiți cu capode roșii și cu semnurile lor lângă dênșii, iar stegarul agiei gatit cu capod roș și cu semnul sêu, în mână, pe jos, înaintea Dumnélui vel Agă și toți căpitaniî Agieșci cu capode și cu barate și cu semnele lor în mână, pe jos, i toți arnăuții și iamacii lor înarmați și călări și toți cioclii i slujtorii polcovnicescî și ceașescî cu stégurile lor și călări i baraictarii agiei cu tôte stégurile și prapurile, calari, și toți trimbițașii i sarmaccii, și toboșii cu contoși verđi, cântând și pe jos.

Vel Vornic de politie gătit cu rezmul Dumisale, cu toți zapciiî gătiți cu capode roșii i sameșii și logofeții Dvornicieî, toți călări. cu tôte slujitorimea politiei cu ceașii lor călări.

Dumnélui Baș-beșlôgă gatit și călare, împrejurat cu odobașii sêi, pe jos, cu toți beșliiî turci, înarmați și călări cu stégurile lor.

Căpitanul de lefegii gătit cu capod roș și călare cu semnul lângă sineși, cu toți lefegiiî cu cepchenurî galbene, cu moțurile căciulelor slobođite și odobașa lor călare cu stéguriile i prapurile fiind în mână și ei toți călări, cu sarmaciu i toboșul lor cântând.

În alaiurile prime ale domniei lui Al. Suțul, se p^ote avea *ore-care* informațiuni despre diversele uniforme. Așa, căpitanul de lefegii e gătit

Vel Spătarul cu rezmul Dumisale și călare, împrejurat de bulucbași și odobași inarmați, pe jos, i Logofătul cu Vătaful spătăresc și cu toți zapcii Spătăriei gătiți cu capode roșii și cu semnele pe lângă deuși, toți călări, și toți căpitani spătăresci cu capode roșii, cu barate și cu semnurile în mână, pe jos, toți Aruăuți cu iamacii lor gătiți, inarmați și călări, toți seimenii cu cepchenuri roșii, cu căciulile cu funduri galbene, cu moțuri atârdate în jos și cu sarmacii lor i tobași călări, baraitarii spătăresci purtând stégurile i prapurile, călări, toți trîmbițași cu contăse verzi. i sarmacii și toboși lor cântând, pe jos.

Vătaful de Vistierie cu toți zapcii hătmanesci, gătiți cu capode roșii, cu semnurile pe lînga ei și călări, i ceauși lor asemenea și toți copii din casa de Vistierie, cu cepchienuri lor și cu căciulile cu fundurile roșii, călări; toți aprozii hătmanesci cu cepchienurile lor călări, ținînd bastoanele în mână.

Portarbașa cu II și III portar, găuți și călări, cu semnurile lîngă dînși și toți portăreii gătiți, avînd fieșcare semnul lor în mână, pe jos.

Starostea de neguțatori cu logofătul său i toți cumpaniști cu toate isua-furile judecătorești, toți gătiți și călări.

Vel Vameș cu vel Cămărașul de ocue, Sărdari, Comiși, Paharnici, Căminari și de la vel Clucer pînă la vel Bau, toți halea și mazăli, gătiți cu orînduiala Dumnélor și călări.

Edecurile Domnesci cu orînduiala lor, mergînd unul după altul, ținîndu-i câte doi comișei pe fieșcare.

Vel Armașul cu II și III Armaș, gătiți și călări i Logofătul cu condicarul Armășiei, călări, și toți zapcii și cu toți armășeii i topcii, gătiți cu orînduiala lor, și toți vătăși de lăutari cu lăutarii lor i trîmbițași cu sarmacii și toboși lor cântînd, și cu stégurile Armășiei.

Tuiurile

Iuruc baraictaru cu capod roș ținînd stégul țerei, călare, și Sacabașa în forma lui, călare.

Baș salahor cu capod roș și cu barata în cap, și salahori iamacii gătiți și călări.

II Comis și III Comis gătiți și călări.

Vătaful de călărași cu odobașa de lipcani cu toți călărași și lipcani gătiți cu cepchienuri și orînduiala lor, toți călări.

12 Posteluiceii gătiți și călări, cu semnele pe lîngă dînși.

III Postelnic gătit, călare cu semnul lînga dînșul, cu III Vistier, gătit și călare.

III Logofăt de țora de sus, gătit și călare cu III Logofăt de țora de jos gătit și călare.

II Logofăt de țora de sus, gătit și călare cu II Logofăt de țora de jos gătit și călare.

II Postelnic, gătit și călare cu semnul lîngă sineși, cu II Vistier, gătit și călare.

Vel Pitarul, gătit și călare cu II Pitar gătit și călare.

Divictarul gătit și călare, cu Muhurdarul gătit și călare.

cu capot roșiu, iar lefegii cu cepchenuri galbene, cu canafurile căciulelor pendente. Zăpicii Spătăriei purtau capote roșii ca și căpitanii

Vel Hatman, gătit și călare cu semnul, cu vel Comis, gătit și călare.

Vel Postelnic, gătit și călare i cu semnul, cu vel Logofet de obiceiuri gătit și călare.

Luminatele Beizadele cu Divan Efendi și imprejurați cu ciohondari. Doi Ceauși împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Doi Checialăi împărătesci cu orânduiala lor pe jos

Satârbașa i chehaiaua cu patru satări iamacă gătiți cu orânduiala lor pe jos.

Iuzbașa al Divanului cu fustașii săi purtând dardele, pe jos.

Baș-ceauș i Alai-baș-ceauș cu trei Iciolani ceaș și cu doi Alai-ceauși. gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Cavas-bașa cu iamacul său, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Tufecci-bașa cu Deli-bașa cu toți neferii ogeacului lor, gătiți cu orânduiala lor și înarmați, pe jos.

Doi peici împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Doi hasă-arhelăi împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Saracci-bașa cu iamacu său gătiți și pe jos.

Domnul

Baș-ciohodar i chehaiaua cu toți ciohodarii gătiți cu orânduiala lor.

Mehter-bașa cu totă taifaiaoa sa, călări, cântând.

Vătaf de Divan înarmat cu saitalo, cu capod roș și călare cu toți apodii săi, gătiți cu cepchenuri roșii, călări, fiind sangeac și semnul țerei lângă Domn și toate prapurile de la Hătmănie.

II Spatar, gătit și înarmat cu sabia i topuzul domnesc, călare lângă Domn.

Vel Grămatic cu vel Cămăraș, gătiți și călări.

II Cămăraș cu Ispravnicul de Curte și Izciohodar cu Cuparul gătiți și călări.

Toți boerinașii greci cu toți iciolani și edechii, gătiți și călări.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevođ i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, aședarea alaiului întocmai precum se coprinde mai sus să orânduiesc a se întocmi, fără de a se face cătuși de puțin cusur și Duminecă la trei césuri din zi să se ale cu toții strinși la Sfântul Spiridon-cel-noi, tolco pisah gpd. — 1819, Ianuarie 17,

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 3.

*Intocmirea alaiului la intrarea în Bucuresci a prea iubitei
noștre Dómnai Domniei noștre*

Căpitanii de cătane cu baraictarii lor fiind stégurile în mână cu toți călăreții i poterașii și pandurii înarmați și călări.

Polcovnicu de pod, gătit cu capod roș și călare i căpitanii săi gătiți cu orânduiala lor și cu toți podarii cu topórele, pe jos.

Căpitanul de dorobanți, gătit cu capod roș, i vătaful dorobanției cu odobașa și baraictarul lor. călări și toți tolații pe jos, imprejurul său înarmați

spătărescî, iar pe cap berete. Seimenii erau îmbrăcați în cepchene roșii cu căciule cu funduri galbene, cu moturi pendente. Baraictarii

și toți talpoșii dorobănției gătiți în forma lor cu stégurile i sârmacii și toboșii lor cîntînd, pe jos.

Toți zapcii agiescî gătiți cu capode roșii, călări, baraictari fiind stégurile i trîmbițași cu sârmaci și toboșii lor, cîntînd, și toți arnăuții agiei i cioclii și slujitorii polcovnicescî și ceaurescî calări.

Căpitanul de lefegii gatit cu capod roș și calare, cu vătutul său asemenea i baraictari cu stégurile și toți lefegiii cu orînduiala lor, fiind prapurile și călări.

Toți zapcii Domniei gătiți cu capode roșii și călări, cu toți slujitorii Vornicieii poliției cu ceașii lor, cu cepchenuri și călări.

Toți zapcii spătărescî gătiți cu capode roșii și călări, cu toți seimenii gătiți, cu orînduiala lor și călări, cu toți trîmbițașii i sârmaci i toboși cîntînd, și cu stégurile lor, pe jos, cu toți arnăuții spătărescî înarmați și călări.

Vel Armașul cu orînduiala Dumisale, i II Armaș cu III Armaș cu toți zapcii i armășeii, topcii, cu stégurile și trîmbițașii cu sârmaci lor cîntînd pe jos, cu toți lăutarii asemenea.

8 Postelniceii gătiți și călări.

Toți căpitani agiescî și spătărescî, cu orînduiala lor i fustașii haremului cu contoșe verzi, fiind dardele în mîni, și toți Nemții din Pîrtă cu contoșe galbene, toți pe jos.

III Postelnic, cu III Vistier gătiți și călări.

III Logofet cu III Logofet de țera de sus și de jos, gătiți și călări.

II Logofet de țera de sus cu II Logofet de țera de jos, gătiți și călări.

II Grămătic cu II Pitar gătiți și călări.

II Comis cu Rehtivan gătiți și călări.

Doi Pitari gătiți și călări.

Doi Slugerii asemenea.

Patru Medelnicerii asemenea.

Patru Serdari ipac.

Patru Stolnicii ipac.

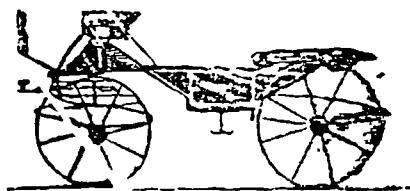
Doi Paharnicii asemenea.

Doi vel Clucerii asemenea.

Vel Pitar cu Dvornicul haremului gătiți în forma lor și călări.

Căpitanul de nemți cu orînduiala sa și cu capod roș împreună cu iuzbașa de harem, cu biniș verde amîndoi, pe jos, înaintea caratei.

Ciohodari. Baș-ciohodar al Dómnei.



Ciohodari. Cheharia de ciohodari.

Căți-va iciolani, ideclii călări pe lângă cară. Tóte cocónele ale Dumnélor velișilor boeri cu caratele în urma caratei luminatei Dómnei.

spătăresci și trâmbițașii erau îmbrăcați în contăse verzi. Zapcii hăt-mănesci erau gătiți cu capote roșii. Aprozii hătmanesci purtau cepchenuri și țineau bastoane în mână.

Bastoane de diverse culori și material purtau de asemenea toate autoritățile. Prin baston se deosebeau chiar și boerii halea din Divan. Alaiul Dórnei are și pe căpitanul de Nemți din Pórtă. Aceștia sunt îmbrăcați în contăse galbene, iar căpitanul în capot roșiu. Fustașii haremului, adică ai Dórnei, pórtă contăse verzi.

Dacă Al. Suțu sosia în Bucuresci încă în Decembrie 1818, ar fi fost dator să dea onoruri unui Ambasador al Persiei, care trecu pe aci, la ¹⁸/₂₅ Decembrie, în calea sa spre Paris¹.

*

Încă înainte de intrarea sa solemnă în Bucuresci, una și după sosire, Al. Suțu adresa țerei următoarea proclamațiune:

Publicațiile ce s'au făcut către locuitorii a se citi prin sate și orașe la luna venirea Măriei sale Alexandru Nicolae Suțu Voevod.

Milostivii Bojiiu Iă Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar

Zemle Vlahiscoe.—Cuvioșilor Egumeni de pe la sfintele monastiri, mo-liftelor vóstre protopopi și preoți, Dumnévóstră boerilor, mazililor, breslașilor, neguțătorilor, vătășilor de plaiu, orașanilor, isnafuri, locuitorilor de prin sate, și tuturor credincioșilor nostri supuși câți vă aflați la Județul . . . sênătate și tot binele voim, sosind Domnia mea cu Dumnedeescul ajutor aici la Domnescul nostru Scaun al aceștii de Dumnedeu păzită țéră, la 12 ale următoarei luni, și începând otcărnuirea do-uneștii oblăduiri, am socotit cea mai întéiu și neapórată a nóstră datorie do a vă însciința pe toți printr'acóstă domnésca carte, cum că preaputernica și nouă de hrană dătătórea împărăție (a căreia țările și putere să le păzescă Domnul în veci) pornită fiind dintru a sa firéscă bznătate, iubire de ómeni și milosirdie, ce cu imbelșugare răvarsă către toți

Iă Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, cu aședarea alaiului întocmai precum mai sus se coprinde se orânduesce a se întocmi făr' de a se face cătuși de puțin cusur și la 20 ale următoarei luni să se afle toți strânși Lună de dimineță la 4 césuri din și la Sfântul Spiridon cel nou, tolco pisah gpd. — 1819, Ianuarie 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cond. XCVII, fila 4.

1. Doc. Academiei. I pag. 108. Informațiune de *Pagé* către Richelieu.

Istoria Românilor de V. A. Urechin.

SCOLUL XIX. TOM. XII.—30.

de obște credincioșii săi supuși și părintească îngrijire având pentru tot ținutul Împărătescii sale stăpâniri, asemenea n'au pus la nitare și această de Dumnezeu păzită țară, Împărătescul său cheler, precum apururea așa și acum îngrijind de a sa credincioasă raia ce se află locuind într'ênsa, și s'au trudit în multe feluri de chipuri pe vremea cea scintă a trecutelor întâmplări, au bine-voit din Dumnezeuasca luminare de ne-au încredințat otcărinnirea Domniei acestii țări, după a sa parintescă îngrijire, temeiū dar nestrămutat și sfârșit neschimbat al domnescii noastre otcărnuiri cunoscem cea de obște a noastră liniștire, buna stare, și înființata cunoscință a buneī oblăduiri: ostenelile și grijile ce în zi și în nopțe avem a face spre paza tuturor acestora le socotim ca pe cea d'întîi a noastră sufletesca mulțămită și odihună, fără de a băga de seamă câtuși de puțin trupesca noastră trudă, când este trebuință a se întocmi obșteasca odihnă a supușilor noștri; de aceea ori-care din voi de acum înainte va cerca de către meemuri ce se află într'acest județ cea mai mica supărare împotriva domnescilor noastre porunci și împărătesca voință, întru ori-ce fel de pricină de dăjdi seau de judecați și nu se va mulțami, slobod este a merge numai decât cu încredințare către domnescul nostru Scaun și va găsi deschise ușile domnescului nostru auz, ca să'și arête prin jalbă acea năpastuire ce socotesce ca i se face, și să i se faca de către noi cuviincioasa îndestulare de vor fi adevărate cele ce va jalui; ci dar acestea sunt acelea câte pentru voi supuși noștri ca un părinte vè pohitim, ca un Domn le îngrijim și cu iubire de omenī le dorim, far' de a cere alt nimic de la voi și așa toți de obște petrecend întru odihnă și putincioasa bună stare, să înălțați după datorie glasuri de rugăciune către prea înalțatul Dumnezeu, pentru scumpa și neprețuită viața prea puternicului și prea milostivului nostru Împărat și iubitorul de omenī (Domnul Dumnezeu să 'i înmulțescă puterea) și pentru învățații, prea înțelepții, slăviți și cei de mare cuviință ai noștri milostivi stîpâni și făcători de bine și pentru a Domniei noastre neclintită iutemeere în domnescul nostru Scaun, ca prin Dumnezeescul ajutor să ne învrednicim a dobândi dorita bucurie din rodirile buneī otcărnuiri, din care cu îmbișugare se va pricinui și vouă obșteasca odihnă i răpaos și putincioasa bună stare, avend pentru acestea toate pildă prea adevărată cele de mai nainte ale noastre petreceri întru aceste doue de Dumnezeu păzite țări a Moldaviei și a Valahiei, iar ale ispravnicilor județelor și a celor-l-alti meemuri până la cel mai mic datorie către noi și către voi cari asemenea privesc spre a voastră obștească liniștire și odihna, prin osebită domnăsca noastră carte facendule cunoscute către ei, le poruncim cu strășnicie de a le păzi pe toate întocmai și fără câtuși de puțină strămutare, i saam receh gpd. — 1819, Ianuarie 13¹.

1. Cod. XCVI, pag. I.

Acastă proclamaire noul Domnitor o adresază cu osebită carte deschisă către Ispravnicii și la Caimacamul Craiovei, ordonându-le să se citească «întru auzul tuturor prin toate orașele și satele», iar Ispravnicilor le dăce, că sunt datori, «a păzi urmările cele plăcute și potrivite la voința și firea Domniei mele, care este adecă a reda dreptate celui asuprit, a lipsi chipurile cele împotrivă și a fi toate în buna orânduială» și Ispravnicii și Zapcii lor ¹.

Promisiunile n'au lipsit nici-odată din manifestele Domnilor nooi. În cazul lui Suțu mai era obligat să promită și de firmanul Porței.

De ce Alex. N. Suțu eși dăce «Domn de a III-a oră»?

L'am vădut înlocuind, la 1802, pre ruda sa M. Suțu fugit la Brașov după instigațiunile rusesci. La 1806 domnesce a 2-a oră², dar prea puține zile, că vin muscalii. Este dar cu dreptul acum, la 1818, pentru a III-a oră Domn al Munteniei.

1. *Publicații la toate județele și la Caimacamul Craiovei, care s'au trimis împreună cu cărțile cele deschise de sosirea Măriei sale lui Vodă în Scaun.*

Io Alexantru Nicolae Suțu Voevod și gospo-lar Zemle Vlahiscoe

Dumnévostă ispravnicilor ot sud sênătate. Vă facem în scire, că după Dumneđeasca voință prea puternica împărăție (Domnul Dumneđeș să'î înmulțescă mărirea, puterea și biruința în veci) rânduintu-Ne Domn și oblăduitor aceștii de Dumneđeș păzite țeri rumănesci, nu lipsim spre cea de obște mângâere și bucurie, a trimite osebită cartea Domniei mele deschisă către toți locuitorii acelu județ, vestitoare și arătătoare de buna voire ce avem Domnia mea spre toți supușii noștri, care îndată să rânduiți să se citească întru auzul tuturor prin toate orașele și satele de rând, iar Dumnévostă vă poruncim Domnia mea, ca să aveți despre partea Dumnévostă a păzi urmările cele mai bune, plăcute și potrivite la voința și firea Domniei mele, care este adecă a se da dreptate celui asuprit, a lipsi chipurile cele împotrivă și a fi toate în bună orânduială, neabătându-vă la cele neplăcute urmări, nu numai Dumnévostă, ce și slujbașii și zapcii Dumnévostă să fie foarte cu ferire, fiind-că și pentru dênșii aveți Dumnévostă a da sômă, iar zabiții să aibă totă îngrijirea și paza, ca să fie locuitorii în bună odihnă și petrecere de omenii răi, dând nizam și însuși neferilor lor, să se ferescă de urmarî împotrivă și așa mulțămindu-ne de slujba Dumnévostă, să puteți nadăjdui de a câștiga milostivire și bună răsplătire, iar împotrivă purtându-vă și nepăzind dreptatea locuitorilor, seați alte cusururi făcând la slujba Dumnévostă împotriva bunei voinței Domniei mele, să știți că nici într'un chip nu vor fi suferite Domniei mele și în loc de milostivire și bună cugetare veți lua răsplătirile cele drepte, și de primire să avem Domnia mea însciințare, și fiți sênătoși.—1819, Ianuarie 15.

Cond. XCVI, pag. 4.

1. Greșesce Aricescu când dăce, că a 2-a oră a domnit la 1805. Veđi *Istoria revoluțiunei române*, 1 vol. 8^o, Craiova 1874, pag. 8.

Numerosă familie avea Alex. N. Suțu. Pe lângă fete, avea 6 beizadele : Nicolae, Gheorghe, Ioan, Scarlat, Dimitrie și Gregore. Amintim acésta, ca să adăogim a spune, că cu cât mai mare era familia Domnitorului, cu atât mai mare era greutatea țerei, căci acestor beizadele și domnițelor, Domnul talăl lor trebuia să le dee o situațiune financiară, care de sigur, asupra țerei apesa. Apanagiile seau iraturile și privilegiurile Dómnrei sale Efrosina născută Calimach, veniaū și ele să apese asupra țerei¹.

1. Carte de iratul Măriei sale Dómnrei de la vitele mari de pesc Olt, Mehedinți, Dolj și Romanați. — 6 Martie 1819, pag. 116.

— Tot iratul Dómnrei de la esportul rîmătorilor din R.-Sărat, Buzău, Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman, Olt, Romanați, Dolj, Mehedinți, Săcueni, Prahova, Muscel, Argeș, Gorj, Dâmbovița. In județele de peste Olt, la esportul rîmătorilor se plătoa *prostichiū*, adică adaos preste taxa cuvenita Dómnrei, câte 8 parale de rîmator ale Caimacamului de Craiova și câte 4 parale ale ispravnicilor din județul respectiv. (pag. 118).

— Tot relativ la taxa vitelor de export în folosul Dómnrei. — 1820, Aprilie 1. Nizam în 4 articole.

— S'aū făcut pentru acésta 30 de cărți la căpeteniī din slam Rómnic, Buzău, Ialomița, Ilfov, Vlașca. Teleorman, Olt, Romanați, Dolj, Mehedinți.

Cod. XCVIII.

Cartea Măriei sale Dómnrei Frosinei Calimahi pentru două scaune de carne i 6 bălciuri dupe moșia Măriei sale Brezovia, ce se ȃice și Poiana-Lungă, din sud Ialomița.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'an domnescă noastră carte prea iubitei Dómnrei noastre Efrosinei Calimahi, ca pe moșia Luminăției sale Brezovia, din sud Ialomița, ce se ȃice și Poiana-Lungă, care a fost a Dumnélui Căminarului Grigore Bujoreanu și acum au cumpărat'o Luminăția sa, să aibă a ținea două scaune de carne scutite de erbărit, de vamă, de funărit și de tóte alte angarii ce vor fi pe alte scaune. precum asomenea sa aibă voie și slobođenie a se face la acéstă moșie 6 bălciuri pe an, cu obor de vite la ȃilele de mai jos aretate, fiind-că atât aceste scaune le-aū avut mai sus numitul boer, scutite prin cărțile răposăților intru fericire Domni de mai nainte, cât și slobođenia facerei bălciurilor, după cum din cartea selofului nostru Ioan Voda Caragea, ce o vedum cu lét 1813, Iunie 23, ne-am adevărit; drept aceea și Domnia mea, printr'acéstă carte ce am dat Luminăției sale, nu numai am înnoit acest privilegiu pe chipul Luminăției sale, ci încă după volnicia ce au Domni pe lucruri domnesci a face haruri la locuri cuviincioase, cum și după pildele ce avem că harurile ce s'aū făcut de alți frați Domni, s'aū păzit neștrămutate, precum și înși-ne Domnia mea păzindu-le, le-am întărit bine-voind hărăzim casei Luminăției sale, vama de la aceste șase bălciuri dimpreună cu prostichiurile ce s'aū făcut până acum la vămī și cu cele ce se va mai face de acum înainte să fie tótă pe séma casei acesteī moșii, iar vameșii domnesci seau alții, cu orī ce slujbă măcar ar fi, să nu se amestece intru nimic, ci tóte veniturile vamei să se strîngă de omul ce se va afla orânduīt din partea Luminăției sale, urmând și

Și apanagiile, miluirile, scutirile, privilegiurile se răspândiau și asupra urmașilor Bazadelelor și Domnițelor ¹.

acel orânduit om la luatul vămii după ponturile i catalogul domnesc, precum urmăze și vameșii domnești; pentru care și poruncim Dumnévoastră ispravnicilor ai județului, să îngrijești a se face totdeauna aceste bălciuri la vremea lor, fără de nici o zmintolă și a nu se face de către nimeni cătuși de puțină urmare împotrivă, ca strașnic se va pedepsi, 1 saam receh gpd.—1820, Iunie 5.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVIII, pag. 261.

Bălciurile se vor face la Ispas, la Duminica mare, la Drăgaica.

1. *Hrisovul Dumnéei Anica fiica Luminăției sale Beizadea Grigorie Suțul*

Fiind-că, după volnicia și puterea ce am Domnii asupra lucrurilor domnești slobode, și după pilda altor frați Domni de mai naintea noastră, cari cu puterea stăpânirii și a slobodeniei ce am asupra lucrurilor și veniturilor domnești, au dăruit la obrazele ce am vrut, unora pentru rudenie, altora pentru slujbe, din moșii domnești și din alte venituri ori-ce, care au fost binepăzite atât de alți frați Domni, cât și de înșine Domnia mea întărind dăruirile ce s'au făcut acelor obraze. Drept aceea învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumeșeu, cu al treilea Domnie a acestei pravoslavnice țări rumanesci, și găsim hărăzirea făcută de Domnia sa, seful nostru, cu hrisovul Domniei sale ce'l vedem scris cu lăt 1813, Iunie 16, pe obrazul Dumnéei Anicăi fiica Luminăției sale *Beizadea Grigorie Suțul*, pe viile domnești din delul Pitescilor sud Muscel, care sunt pogone 31, cu toate împrejuririle ei i cu 32 lude pogonași, precum și două vătăși de țigani, cari prin deosebit catastih sunt arătați, am bine-voit și Domnia mea și printr'acost domnescul nostru hrisov ce'i dam, i-am învoit și i-am întarit harul ce se arata mai sus, ca să le aiba și sa și le stăpânească Dumnéei Anica fiica Luminăției sale Beizade Grigorie Suțul, nestrămăntat pe séma sa; și am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnéilor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manul vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus pan Teodorache Vacărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțul vel Logofăt de Obiceșuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic de politie, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus: și s'au scris hrisovul acesta într-un înteu an dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul Scannului Domniei mele, București, la anii de la nașterea Domnului Dumeșeu, și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 Maiu 28, de Chirița Logofăt de Divan.

(pecetea și Iscălitura gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofăt procitoh.

Cod. XCIII, pag. 93 v:

Evident că slujbașii Curței, până la cel din urmă vizitiu, de la *Accibașa*, șeful vânătorilor, la ultimul bucătariu, toți, toți erau privilegiați ai Domniei. Ba și slugile Beizadelelor și ale Domnițelor beneficiază de scutiri, privilegii, miluiri, chiverniseli¹.

1. *Cartea Ahcibașei*

Zemle Vlachiscoe. — Dat'am Domnia mea această carte a Domniei mele, lui Dimitrie Ahcibașa al nostru, căruia după slujbele sale ce au slujit de demult și până acum cu credință și dreptate la mulpicul Domniei mele, milostivire făcând Domnia mea asupra'î această domnăscă noastră carte, îl ertăm de rëndul dajdiilor vistieriei, ca el și totă casa lui să fie apărați de orî-ce dări și orândueli, vor eși în țără de la vistieria Domniei mele, nimeni întru nimic supărare să nu 'î facă să scutască și drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū să ție și o prăvălie și o cărciumă, drepte ale sale scutite de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul domnesc i de ortul vătășesc și de orî-ce alte dări vor eși pe prăvălii și pe cărciume; drept aceea poruncim Domnia mea tuturor căți se cuvine, să aveți a vă feri de toate câte scrie mai sus ale numitului Ahei bașa cătuși de puțină supărare să nu i se facă peste cartea Domniei mele, că așa este porunca Domniei mele, i saam rekeh gpd. — 1819, Octombrie 19.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 97.

Cartea lui Ion Vizitiul Luminăției sale beizade Nicolae Suțu

Milostiiū Dat'am cartea Domniei mele lui Ion Vizitiul gospod. ca să aiba a scuti dijmărit i vinăriciū drepte bucatele lui, cum și o prăvălie cu pivniță de vîndare de vin i rachiū drépta a sa; să scutască de fumărit, de căminărit, de vamă, și de alte dări ce vor fi pe alte monastiri, pentru că numitul aflându-se în slujba Domniei mele, ne-am milostivit asupra'î de 'l-am miluit cu acest privilegiū, de care poruncim la toți căți se cuvine întocmai să fiți următori și supărare împotrivă să nu i se facă, i saam rekeh gpd.—1820, Martie 1.

Cod. XCIII, fila 163 v.

Nouă cărți ce s'au înnoit la 9 postelniceî ce slujesc halea curței gospod.

Zemle Vlachiscoe. — Dat'am domnăscă noastră carte boerului Domniei mele Grigorie sin Armașu, ot Săringar ce s'a'î aflat și se află slujind curțe, Domniei mele postelniceî, ca să aibă privilegiul ce din vechime au avuî posteniceî, adecă să fie apărat de rëndul dajdiilor Vistieriei i de alte orândueli i ajutóre și podveđi ce vor eși pe țără și pe tîrg de la Vistieria Domniei mele, de nicî unele supărat să nu fie el și casa lui, așjderea și ale lui drepte bucate, să scutască de dijmărit i vinăriciū și ca unul ce slujasce, ne-am milostivit, asupra'î că să aibă și osebîtă milă, adecă sa scutască și o cărciumă străină aici în Bucuresci de fumărit, de căminărit, de vamă și de alte angariî ce vor fi pe alte cărciume; să ție și lude doi ómeni străini și fără pricină de dajdie, scutiți

Istoria culturală a Domniei lui Al. N. Suțu, este foarte săracă. Am făcut-o îndărăt. Aci voiú adăoga câte-va vorbe despre *teatru*.

Am arătat în anteriorul volum cum Domnița Radu Caragia era mult amatore de teatru și cum ea puse să se construiască anume sală de spectacole în strada Fontânei. Trupe grecesci și germane utilizară această sală. Se pare că alegerea pieselor nu fu totdeauna pe deplin plăcută cărmuirii. Opozițiunea contra Domnului găsia mijloc să aplaude pasage unde sublinia vre-o alusiune la cele ce se petreceau în țără. Al. N. Suțu, ca să împedice asemenea manifestațiuni stabili, el înteiú la Români, un Efor al teatrelor, cu misiunea de a censura piesele.

Eaca în traducere acest important și necunoscut act:

Alexandru N. Suțu cu mila lui Dumnezeu etc.

Prea cinstite și prea nobile al nostru boier fost mare Spătare, Iacobe Rizu, al nostru prea iubit.

Aședarea de teatre publice, după multe cercetări și considerare politică s'a constatat că este foarte folositoare pentru națiunii, pentru că reușește să înlature faptele rele. Teatrul dramelor, s'a constatat că este școla bunelor moravuri, cu atât mai energică și activă, cu cât are în vedere înlăturarea relelor și aducerea triumfului virtuții și ne învață ce trebuie să preferim, dintre răutate și virtute? Comedia batjocurește relele prin ris: (Χλευάζει τὰ κακὰ διὰ τοῦ γέλωτος ἢ Κομωδία ¹) iar tragedia aduce binele prin *miraculos* (?) Și școlarul unei asemenea școle nu numai că aude, dar și vede cu ochii ce trebuie să țină și ce trebuie să facă și în sfârșit se convinge, se aș mai bine se silește să mărturisască, că este mai onest să cadă cine-va cu onoare și să deplângă contemporanii și urmașii suferințele sufletesce, decât să reușască cu neonestitate și să rîdă. Ast-fel este teatrul, când dramele se aleg cu îngrijire; ele împlinesc în adevăr scăderile legislațiunei, care singură nu poate prevedea înlăturarea a orî-ce rea faptuire și să facă educațiunea omului perfectă. Când însă alegerea dramelor e rău

cu pecetluit după orânduiala Vistieriei, ca să fie de poslușania casei sale. De care poruncim la toți câți se cuvine întocmai să fiți următori și supărare împotriva sa nu faceți, i saam receh gpđ —1819, Octombrie 20.

Gheorghe Ión ot biserica Amzei, Ilie Brecescul ot mahalaua Verguluș, Gheorghe sin Iorga Pol ovnicu, Gheorghe Buhoș ot mahalaua Verguluș, Iosef ot Mihaiu-Vodă, Mihale Călăfățenu ot Antim, Iamandi Agorișteanu ot Fântâna-Boului, Teodor ot mahalaua Mihaiu-Vodă, Teodor Apostol, Duță Rădulescu. Aceștia s'au făcut mai pe urmă după cererea Dumneului vel Postelnicu.

Cod. XCIII, fila 98.

1. Castigat ridendo mores.

făcută, dăunăza legilor, se face școlă de rele moravuri și de pervertire, corumpă moravurile cetățenilor.

Așa dar fiind-că se pôte întâmpla ca să se introducă vr'o dată în teatrul din Bucuresci, învățătură dăunătoare, din lipsa unui efor care să controleze alegerea dramelor, Noi, îndeplinind datoria de buna voință domnească, numim ca *Efor*, prin acésta, pre Evghenia ta, ordonând prin acésta, ca să chiâmă înainte-ți pe epistatu German al melodramei și comediei Germane și al tragediei și pre întreprinďătorul societăței grecesci dramatice și făcându-le cunoscută Eforia, să le anunți, că orî-câte vor fi piese dăunătoare religiunii, statului și moralei, în genere sunt oprite în teatrul Bucurescean, iar cele-l-alte tóte sunt permise pentru folosítorea petrecere a cetățenilor. Direcțiunile respective, sunt datóre, a da cunoștința prealabilă de spectacolele ce au da, ca să fie controlate în timp util. Așa să faci și fii sănătos.—1819, Noembre 8¹.

(L. S.)

Marele Logofăt.

*

Una din primele preocupățiuni ale lui Al. N. Suțul, este aceea de a urmări averea fostului Domn Caragea, spre a bine plăcea Turcilor² ba până în fine și Muscalilor. Cât de mare era influința rusescă la Curtea noului Domn am spus-o. Aci aducem numai decretul de «prostire» a boerului Deșliu, pentru că nu s'a supus să primescă de buna otărîre dată de Divan, după reclamațiunile acum consilierului rusesc C. Varlaam. De la 3 Octombree 1820, boierul Deșliu rămâne «sade G. Deșliu» :

În Alexandru Nicolae Suțu Voevo l i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumnéta vel Vistiére, fiind-că Gheorghe Deșliu, făr' de șfală au arótat nesupunere la Domnésca noastră hotărîre, ce am dat cu deplin Divan, asupra răspunderii datoriei sale, către excelența sa consilierul Constantin Varlaam și către Dumnólu Vornicu Constantin Samureaș, îndrăznindu-se a călca tóte sfintele datorii ale supunerii sale către stăpânire și tragënd asupra ipochimenului său osânda ce însuși au câștigat'o ; drept aceea dar și Domnia mea, rădicând asupră'i și cinul și tótă dicheomata ale boieriei cu care s'au miluit de la stăpânire, 'l-am hotărît a rămânea șadea Gheorghe Deșliu, și poruncim Dumitale, ca să se ștörgă cu totul numele lui de la arhondologhie și să i se ia și toți scutelnicii, dându-se la dajdie, tolco pisah gpd.—1820 Octombree 3³.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

1. Cod. XCVI, pag. 97.

2. Veďi Iorga. Acte și fragm. II pag. 543.

3. Cod. XCVI, pag. 188.

În contra lui Caragea persecuțiunea noului Domn se manifestă mai ales din Martie 1819. General Consulatul rusesc a cerut încă din Septembrie 1818 sequestrul pe moșia lui *Ciorogârla* și cele împreunate, pentru plata a jumătate din «provianticesca datorie a țerei» către Rusia. Imediat se și scôte în vânzare la mezat, prin starostea de neguțători, acea moșie cu anexele ei.

Încă din 26 Ianuarie 1819, Al. Șuțu au ordonat Divanului, compus prin mai mulți *bivți* boeri mari, să facă socotela banilor luați de Caragea peste ceea ce i se cuvenea, până la timpul fugii lui, până la 29 Septembrie 1818. Noul Domn spera, de sigur, să-și ia partea cuvenită lui de ore-ce Pôrta—la cererea Rusiei—îi recunoscă dreptul de a domni peste cei 7 ani și lunile ce ar mai fi avut de domnit Caragea până la acest termen ¹.

1. Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumneata Barbule Văcărescu, vel Vistiere, fiind-că cinstit împărătescul Gheneral Consulat al Rusiei, de aici, prin nota sa către Divan de la 29 ale trecutului Septembrie, a propovăduit sequestrul ce au pus pe moșia celui d'înainte Domn, Ciorogârla, cu cele împreunate ale sale hotară, cu cuvânt că numitul este dator să plătească de la sine la împărătesca Corônă a Rusiei, cea-l-altă jumătate din provianticesca datorie a țerei, și că după acesta de acum înainte rămâne cu totul apărâtă, nu am lipsit Domnia mea să înștiințăm pentru acesta către prea puternica împărăție, asupra căreia ne-au și sosit prea înaltă poruncă, ca să se vândă la mezat numita moșie, și după ce se va plăti dintru a sa vânzare această datorie, să împlinescă din prisos alte datorii ale numitului Domn. Drept aceea dar poruncim Domnia mea, Dumitale, printr'acest pitac al nostru, să ne arăți totă curgerea acestei pricini precum este știută Vistieriei, din vremea mărturisirii acestei datorii a țerei și până la înnoirea numitei note a Gheneral Consulatului, ca luând de la Dumneata cea trebuincioasă și scumpă îndestulare pentru toate, să dăm Domnesca noastră poruncă întru săvârșirea prea înaltei împărătescii porunci, tolco pisah gpd. — 1819, Main 14.

Cod. XCVI, pag. 35.

Pitac la staroste spre a vinde moșia Domnului Caragea la mezat

Staroste de neguțători, fiind-că prea înaltul împărătescul firman ce ne-au venit de la prea puternica noastră împărăție, pentru pricina datoriei banilor proviantului, ce au rămas dator cel d'înainte noastră Domn, la haznaoă împărătescii mării a Rusiei, se dă voce și slobozenie de a se vinde prin mezat moșia Ciorogârla de aici din țară, a mai sus numitului Domn, ce este în trei hotare, adică Domnescii de sus, Domnescii de jos și Prisiceni, și prisosul ce va rămâne din prețul vânzării acestei moșii. să se dea celor ce au a lua datorie de la numitul Domn; de aceea îți poruncim Domnia mea, ca îndată după primirea acestui Domnesc al nostru pitac, să începi a striga această moșie la mezat, și cu 4—5 zile mai înainte până a se împlini legiuitul soroc al me-

Naum este forte aspru, dar drept, cu Domnia lui Al. N. Suțu. După el, cea d'intîiu preocupățiune a acestui Domn fu de a aduna

zatului, să faci arătare Dumnului vel Logofătului de țera de sus, ca să 'ți-se dea poruncă de urmare pentru haraciladiznia acestei moșii, tolco pisah gpd. —1819, Maiu 19.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 56.

Prea sfinția ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu Episcopilor i Dumnévoastră cinstiților și credincioși boerilor ai Divanului Domniei mele, Biv vel Bane Grigorie Brâncovene, Biv vel Bane Grigorie Ghica, vel Vistiare Barbule Văcărescule, Biv vel Vornice Constantine Bălăcene, și biv vel Vornice Grigorie Filipescule, fiind-că, iraturile dintr'această domnască a noastră țără ce s'au cuvenit celui din naintea noastră, pribegit Domn Ioan Vodă Caragea, după coprinderea și înalta poruncă a împărătescului și nouă vrednic de închinăciune hatișerif, au conținut încă de la 29 ale trecutului Septembrie, când au pribegit de aici, iar mai sus numitul Domn (după sciința ce avem) depărându-se de aici au primit și mai multe decât acelea, câte adecă se analoghiesc pe vremea Domniei noastre *ce se începe de la fuga sa*. Drept aceea dar vă poruncim, printr'acest domnesc al nostru pitac, că adunându-vă cu toții la un loc aici la domnăscă noastră curte, și puind înainte socotelile domnescii noastre visterii să le ciuruiți, cu deamăruntul, și deslușind dupe dreptate câte iraturi din țără s'au cuvenit numitului Domn fugar până la 29 ale trecutului Septembrie din anul trecut, și câte ați primit mai mult, care se analoghiesc pe vremea cea de la fuga sa încóce, sa ne arătați în scris cu bună înțelegere prin obstască anafora.—1819, Ianuarie 26.

Cod. XCVI, pag. 7.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu Episcopi și Dumnévoastră cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, fiind-că, prin prea înaltul împărătescul firman ce ne-a venit de la prea puternica noastră împărăție, pentru pricina datoriei banilor proviantului, ce au rămas dator cel din naintea noastră Domn la haznéoa îm-părătescii sale mării a Rosiei, se dă voie și slobođenje de a se vinde prin mezat moșia Ciorogârla, de aici din țără a mai sus numitului Domn, și prisosul ce va rămănea din prețul vîndărei acestei moșii, să se dea celor ce au a lua datorie de la numitul Domn; de aceea am făcut Domnia mea cunoscută această împărătescă voie către cinstitul gheneral Consul al Rosiei și ne au venit răspuns prin alăturata sa notă, de la 20 ale acestei luni, precum din coprinderea sa vă veți plioforisi și fiind-că pentru pricina acestui proviant avem plioforia că la lét 1812, după incheerea pazei, s'au dat din partea țării zapis de datorie către haznéoa Rosiei, urineză după cuviința ca să avem o întrégă sciință, câtă au fost totă suma acei datorii? câtă din trênsa și în ce vreme s'au plătit? și câtă sumă au mai rămas a se plăti de către mai sus numitul Domn, luată și implinită din țără? De aceea poruncim Domnia mea, că adunându-vă cu toți la un loc aici la domnăscă noastră curte, să faceți cercetare

pre arnăuții Curții Domnesci, «orînduind dintr'înșii pe la ogeacurile lor c-le obicînuite, iar peste cei-l-alți aû orînduit căpetenie pe un grec al său credincios, numindu-l Agalar agasi, adecă mai mare peste toate căpeteniile»¹. Simția nevoie noul Domn să-și asigure persôna și puterea, răzimându-se pe asemenea oștire streină.

Apoi, departe, adaogă a dice Naum, de a ține sémă de desideratele exprimate de boierî, în arzul lor la Pôrtă, «el împotrivă săvêrșia numai cele ce-î folosiaû lui».

Ca să-și asigure asemenea procedere, Suțul strînse cea mai mare prietenie cu Pinis Consulul rusesc, pe care-l consulta în toate și cu carele, de sigur, împărția beneficii numeroase și cu Moraitu, Dragomanul consulului. Acest Pinis fu «pricinuitorul tuturor rêutăților către pămîntenî,» esclamă Naum². Cu dînsul împreună Suțu se puse «să secere otava țerei, fiind-că din fînul de veară nu s'a îndurat Caragea să-î lase nici măcar un paiu». . . Acéstă imagine a escelentului Naum este singură în stare să qualifice Domnia lui Al. N. Suțu.

A face parale multe și răpede, fiind scopul lui Al. N. Suțu, am vêdut că una din cele dintîi trebî, fu de a vinde scaunul mitropolitan la un alt ipochimen. Pretextul pentru destituirea orî primirea «*Paretisului de bună voie*» a lui Nectarie din scaunul metropolitan, fu lesne aflat. Boierimea exprimasă dorința să se alégă mitropolit un *Român*. . .

Deci, într'o Mercuri sêra din luna Mai, Nectarie 'și dă „*paretesis de buna voie (!)*“ și adoua ȕi Joî «din porunca Voevodului s'aû adunat la Curte tîta boerimea pentru a face alegere de Mitropolit dintre pămîntenîi români.»

Naum a asistat la înscăunarea noului Mitropolit Dionisie: «vêđuiû alaiû domnesc mare și în careta domnescă cu 6 cai pe părintele Arhiereul Sevastis Dionisie.... Acesta intră în biserica Mitropoliei posomorit și cu fața jalnică... iar Nectarie — era presinte — aû schimbat față, aû îngălbenit...»

cu deamăruntul, nu numai de toate cîte mai sus se arată, ci încă și de altele cîte veți socoti că aû înclinare cu acéstă madea și este trebuinfă a ne fi sciute și nouă. și să arêtați Domniei mele prin anafora cu întrégă pliroforie — 1819, Martie 26.

Cod. XCVI, pag. 27.

1. Naum, Academie. Cod. 322.

2. Idem, idem.

Naum se întreabă cât a costat pre Dionisie acesta chiămare la Scaunul metropolitan? Dionisie era om sărac și nu âmbლა după Mitropolie... Încă din Aprilie Vodă pusese ochii pe Dionisie și 'i propusese Mitropolia, dar o refuzasă, neavând bani de dat. Trămisul domnesc îl asigură, că nu va da nici un ban..., dar după ce sosi de la Țarigrad, după vechiul obicei, evdaxis pentru Dionisie, ca Mitropolit, atunci au priceput Dionisie că s'au înșelat, căcî prin alții atât de tare s'au strimtorat, în cât silit fu, ca să nu rămână de ris, de a da sineturi de sume mari.

Tot bani câștigă Suțul de la cei doi noi episcopi, de Buzău (în 29 Iulie 1819) și altul de Argeș în Octombrie 1820¹.

Alegerea Episcopului de Argeș, în locul răposatului regretat Episcop Iosif, s'a făcut cu multă greutate: «multă desghinare, dice Naum, s'a făcut între boeri din pricina intriganților (?) Cu toate aceste, făcându-se două anaforale una cu iscalitura Mitropolitului, a episcopilor și a unora din boeri, până la 16 iscalituri, arătând spre alegere 3 obraze bisericesci pământene și altă iscalită de cei mai mulți, fără a fi iscalitura Mitropolitului și a episcopilor, arătând pre arhim. Ilarion, om cu învețătură, născut în țară, de părinți străini și crescut de proin Mitrop. Dositei...» Al. Suțu aproba anafora majorității...

Se scie că aprobarea era cumpărată cu mari sume.

Numai cu banii simoniei nu se putea indetula lăcomia lui Al. N. Suțul. De aceea el provocă Divanul și mai ales pre marele Vistier Barbu Văcărescu, să facă o nouă aședare de biruri, mai rodnică.

Un martor contimporan ne va spune cu ce grozăvii se împlineau dările ajunse indoite, întreite...

«Din toate părțile alergau ticăloși locuitori strigând cu jalnice plângeri și la Domnie și la Consulat asupra grelelor cereri și asupra neomenirei stringetorilor de bani, dar în loc de mângâiere se isgonia înapoi cu ocări și cu îngroziri, și cu mari suspinuri se duceau iarăși în unghiile selbăticilor împlinitori. Iar la Valahia cea mică, adică la județele de peste Olt, și mai vartos la județul Mehedințului, unde era ispravnic grec, nepot al Voevodului, atâta selbătăcie și nemilostivire se lucră de către împlinitori! banilor, în cât copii tineri de câte 11 și 12 ani îi lega spate la spate, afară sub vėzduh în vreme de iarnă și turnând apă peste dinșii se lipea de îngheț ticălăsele trupuri și era o jalnică privire vėdându-se peile rupte și sângerate, când în silă se deslipiau trupurile, și părinții lor erau siliți să-și vinđă tot, până și

1. Veđi Naum Cod. 322 și copia de la Bibl. Urechia din Galați.

boul ce 'i scotea hrana din pământ, ca să scape pre copiii lor din cumplitetele tiraniî; pre alții iarăși îi caznia cu bătaî, cu fumuri și cu grôznice închisorî frigurose și puturose, nemâncăți și neadăpați. Intr'a-asta chip se îplineau nesațiôsele și nelegiuitele cereri, ca să se îmbogațescă în grabă și Voevodul și nemilostiviî dregători din nevino-vatul sânge al ticălosului norod...» ¹.

Despre cestiunile financiare, ca și de cele de pură administrațiune și de justiție, am vorbit însă în deosebî mai înainte, la capitolele respective. Tôte jafurile săvârșite, cu scirea orî fără scirea lui Al. Suțu, au provocat nemulțămirea țereî. Acastă nemulțămire lua pe tôteșia oia un caracter de luptă națională contra Grecilor, dar și a boierilor pământeni, cari consimțiseră la faptele Grecilor. Scirile despre acastă nemulțămire străbătură la Constantinopole. Dar la Constantinopole străbătêu în același timp și *banî și pescheșuri*, de la Al. N. Suțu. Pôte-se întâlni un fapt mai ciudat, decât cel ce se petrece la Bucurescî, în lunele Noembre și Decembre 1819? La începutul lui Noembre Pôrta trâmite lui Al. N. Suțu un firman prin care-i ordona să înceteze jafurile și nedreptățile în țeră. Acest firman e primit la Bucurescî cu alaiu, în 5 Noembre, 1819 ².

1. Naum cod. No. 322. Copia de la Bibl. Urechiă (Galați).

2. Eacă alaiul:

Alaiul luminatului hateșirîf.

Toți podarii, toți portarii, toți slujitorii poli-tiei, toți slujitorii agiescî, toți lefegii seimenî, panduri, aprodîi, căpitani agiescî, spătărescî, toți cu orânduiala lor, pe jos.

Un Căpitan de pod.	Polcovnic de pod	Un căpitan de pod.
II Portar, călare.	călare	III Portar călare.
Trei zapei ai politiei	Portar bașa.	Trei zapei ai politiei
călări		călări
Ciaș agiesc	toți gătiți calări.	Stegar spătăresc.
Polcovnic de cioeli.		Polcovn. de vênătorî
Polcovnic de tîrg.		Baș bulucbașa.
Polcovnic de seimenî		Polcovnic de vênă-torî spătăresc
Ciaș spătăresc.		
Căpitan za lefegii		Polcovnic de poteră.

Stegar agiesc pe jos.

Vel Agă împrejurat cu arnăuți.

Toți podarii, portăreii, slujitorii poliției, lefegii, seimenî, căpitani agiescî, spătărescî și aprodîi.

Pe dată ce acest firman e primit, Alex. Suțu pune în mișcare pe amicii săi din Constantinopol și împarte bani în dreapta și în stînga. Reușește de minune metoda lui. O lună după aceea de la Pórta venia lui Al. Suțul, la Bucuresci, firman de lauda *cu daruri*. La 8 Decembrie

Toți podarii, toți portarii, toți slujitorii poliției, toți slujitorii agiescî, toți lefegii seimeni, panduri, aproși, căpitani agiescî, spă- tărescî, toți cu orânduiala lor, pe jos.	Trei posteln. călări.		Trei posteln. călări.	Toți podarii, portării slujitorii poliției, panduri, lefegii, seimeni, căpitani agiescî, spătărescî și aproși.
	Trei zapciî hătma- nescî, ipac		Trei zapciî hătma- nescî	
	II Armaș, ipac.	Iuzbașa.	III Postelnic.	
	III Logofăt de țera de sus	toți gătiți călări.	III Logofăt de țera de jos	
	II Pitar.		Răhtivan.	
	II Comis.		II Logofăt de țera de jos.	
	II Logofăt de țera de sus		Vel Postelnic.	
	Vel Hatman.		Vel Comis.	
	Saracci iamac.	Prea luminatul Beizdadaea împrejurat cu ciohodari.	Salahor iamac.	
		Vel Cămăraș pe cal domnesc, împrejurat cu ciohodari.		
	Toți odobași de la ogeacuri pe jos	Toți odobași de la ogeacuri pe jos		
	Doi iciolani.	Doi idieli.		

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite Dumôta vel Logofete de obiceiuri să orânduiesc pe iazbașa la Divanului a întocmi arătutul alaii fără de cusur, și mîne la trei ceasuri din di de diminătă să se afle tot alaiul strins la sfîntul Spiridon pe podul Șerban-Vodă, i saam reech gpd.—1819, Noembrie 5.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

1819, aceste daruri fură primite cu un alaiū mult mai impozant decât cel cu care fusese primit la 5 Noembrie, firmanul contra «catahriselor»¹.

1. Eacă aceste alaiuri:

Întocmirea alaiului la aducerea împărătescilor daruri

Un Căpitan de pod cu orânduiala sa, pe jos.	Polcovnicu de pod, călare.	Un Căpitan de pod, pe jos.
---	-------------------------------	-------------------------------

Ciauş agiesc, gatit, călare.	Stegarul agiesc cu orânduiala sa, pe jos.	Polcovnic de vână- torî agiesc.
---------------------------------	---	------------------------------------

Polcovnic de târg,
gătit, călare.

Polcovnicu de ciocli,
călare.

Căpitanul za doroban-
ţî, călare.

III Logofăt agiesc.

Vel Agă împrejurat cu bulucbaşii agiei cu toate stégurile.

Dumnélui başbeşlêga împreună cu neferii sêi.

II Portar cu orân-
duiala sa, călare.

Portar başa.

III Portar asemenea.

3 zapciî gătiţi cu
capode roşii, călări.

3 zapciî ai politiei.

Vel Vornicu al politiei.

Polcovnicu de sei-
menî, gătit cu capod
roş, călare.

Polcovnicu de
vânătorî spătăresc,
asemenea.

Baş bulucbaş a-
semenea.

Stegar spătăresc,
asemenea.

Ciauş spătăresc a-
semenea.

Polcovnicu de
poteră, asemenea.

Căpitan za lefecii,
asemenea.

III Logofăt spătă-
resc, asemenea.

Vel Spătar, împrejurat de bulucbaşi şi cu toate stégurile.

II Armaş asemenea.

III Armaş asemenea.

Vel Armaş cu orânduiala sa cu stégurile şi toţi vâtaşii
de lăutarî, cântând pe jos.

6 neguţătorî, gătiţi,
călări.

6 neguţătorî, a-
semenea.

Toţi podari, pandurii, slujitorii agiesci, portăreii, delii turci, slujitorii politiei, poteraşi, lefecii, seimeni, armăşei, aproşi cu prapurile, călăraşi, căpitanii spătăresci, fustaşi cu dardele şi toţi trâmbitaşi spătăresci, agiesci, armăşesci, cântând, cu toate stégurile.

Toţi podari, pandurii, slujitorii agiesci, portăreii, delii turci, slujitorii politiei, poteraşi, lefecii, seimeni, armăşei, aproşi cu prapurile, călăraşi, lipcani, căpitanii agiesci, spătăresci, fustaşi cu dardele şi toţi trâmbitaşi agiesci, cântând, cu stégurile toate.

Incurajat de isbândă, vădând în practică cum se pôte potoli mânia Porții, Al. Suțul continuă sistemul său de stôrcere a țerei. Când

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiesc, deliî turc, portăreii, lefecii, seimeni, armășei, slujitorii politiei, aprodi cu prapurile, călărași, căpitani agiesc, căpitani spătăresc, fustași cu dardele și toți trâmbițașii spătăresc, agiesc, armășeci, cântând, cu toate stégurile.

Starostea de neguțătorî, asemenea.

III Logofet de țera de sus, asemenea.

Doi logofeti de taină de țera de sus.

Vel pitar asemenea.

Vătaful de călărași cu orânduiala sa.

Vătaful de comișci, asemenea.

Vel Comis.

Vel Postelnic.

III Postelnic călare.

III Logofet de țera de jos, asemenea.

Un saracciî pe jos.

Luminatele Bezdadele împrejurate cu ciohodari.

6 postelniceî cu bastónele în mână pe jos

3 zapciî hătmănesci cu orânduiala lor, pe jos.

3 satârî cu orânduia lor, pe jos.

Mataragibașa cu orânduiala sa asemenea.

Saracci bașa asemenea.

Ciolan-ciaș cu iamacî, în forma lor.

Șeizbașa cu orânduiala sa.

Delibașa cu orânduiala sa și cavazbașa.

Hatîi domnescî gătiți cu orânduiala lor.

Logofetul stărostiei, asemenea.

III Logofet de țera de jos, asemenea.

Doi Logofeti de taină de țera de jos.

II Pitar, asemenea.

II Postelnic, asemenea.

II Logofet de țera de sus.

Odobășa de lipcanî.

Vătaful de grajd.

Vel Hatman.

Vel Logofet za obi-ceiuri.

Un salahor pe jos.

6 postelniceî.

3 zapciî hătmănesci.

3 satârî, asemenea.

Mataragi iamac.

Baș salahor.

Chiz iamac.

Cavaz iamac și tufecci bașa asemenea.

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiesc, portăreii, deliî turc, slujitorii politiei, poterași, lefecii, seimeni, armășei, aprodi cu prapurile, călărași, lipcanî, căpitani agiesc, spătăresc, fustași cu dardele și toți trâmbițașii agiesc, cântând, cu stégurile toate.

nu află alte mijloce mai înlesnicioase, recurse la faimósa metodă aplicată mai întéiū de Al. Ipsilant. Acela dedea Plăescii ca *feud*, ca moşie amicilor săi Moruzesci. Alt domn N. Caragea ciunti dreptul de oraş liber al Roşilor de Vedea. Acum Al. Suţul, cu dreptul ce avéū Domniū asupra bunurilor ţerei, dăruiesce Dómnai sale, nimic mai puţin decât Têrgoviştea, vechia şi gloriósa fostă capitală a ţerei ¹.

Eacă în ce mod e narată de Naum, acéstă afacere a Tirgoveştenilor :

Aceştia «aū dat jalbă la Domnie, arătând că părinţii, moşii şi strămoşii lor, de anī nepomeniţi, s'aū hrănit şi ei se hrănesc în oraşul Têrgoviştei şi pe tótă moşia domnescă, împrejur, ce este slobodă, pe

Baş cîohodar cu orânduiala sa.	Toţi cîohodari şi deliî. Măria sa Domnul. Tufeciî, cîohodari.	Chehaiaoa de cîohodari asemenea.
Vel grămătic, II spătar înarmat.		Vătaf de Divan înarmat cu taitelo.
		Vel cămăraş.
II vistier, II cămăraş, vel cupar.		II grămătic, izcîohodar.
Muhurdar, divictar, ispravnic za curte, meterhaneaua, caf-tangi-başa, cafegi-başa, serbeci-başa.		

Iū Alexandru Nicolae Suţul. Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za obiceiuri, să orînduescă pe iuzbaşa al Divanului a aşeda orînduitul alaiū întocmai fără de a se face cătuşi de puţin cusur, şi mîne la treī ceasuri din ūi să se afle tot alaiul strîns la sfântul Spiridon cel noū, tolco pisah gpd.—1819, Decembrie 8.

(pecetea gospod).

Vel Logofăt.

Cod. XC VII, fila 16.

1. Al. Soutzo croit que le moment est venu de s'enrichir à bon marché et résout de dépouiller les moşneni de Tirgovisté de leurs petites propriétés. «Il viole leur domicile, les en chasse, incarcère les chefs de famille, leur fait donner la bastonnade pour les obliger de livrer leurs titres et s'en empare.» (C. Boerescu, pag. 49, după «La Romanie», vol. II, p. 305).

..... Cette brutale provocation de Soutzo souleva une indignation universelle. Les habitants de Tirgovisté prirent les armes, jurèrent de mourir plutôt que de laisser le vol s'accomplir et se portèrent tous sur la capitale. Mais celui qu'ils cherchaient venait de mourir mystérieusement. Le peuple se retira alors en ordre et ne poussa pas plus loin son ressentiment (C. Boerescu. De l'amélioration de l'état des pays ns roumains. Paris, 1861, page 46, după «la Romania» de Vaillant. II, p. 283).

séma pământenilor, avându'și și islazuri de pășunea vitelor și cuprinsuri de grădini, livezi, sădiri de pomii, vii, arături și altele, unele rămase de moștenire de la părinții lor, altele de zestre și altele cumpărate tot de la ai lor pământeni, iar de la o vreme încôce, pripășindu-se acolo multă *streinătate* și fiind ômeni cu putere, au coprins toți locuri, nu pe cât le au fost de trebuință fie-căruia, ci cu sutele de pogone, făcând moșii întregi, cu stăpânire statornică și ce le prisosesc vind unii la alții, iar pe dênșii atâta i-au strimtorat, încât nu le-au mai rămas locuri nici să are, nici să cosască, nici islaz pentru dobitocele lor, ci sunt siliți să le hrănescă pe coprinsurile acelor străini, dându-le dijmă și făcându-le clacă și cer dreptate cu a li se strica străinilor acele coprinsuri și să rămăie moșia slobodă pe séma pământenilor, după cum am fost din vechime, de peste 200 ani.»

Ce face Al. N. Suțul? El face *zapt*, ia în posesiunea Domniei totă moșia. Trămite boieri hotarnici cari aleg moșia și pe dată introduce privilegiul vîndărei de spirtose și vin în folosul Domniei și cu hrisov declară pe Tîrgoveștenii de *clăcași* ai moșiei, de unde până aci erau ômeni liberi. Atunci ei, cu mic cu mare, cu femei, cu copii au alergat la București, să reclame la Domnie.... «Iar Voevodul, scrie Naum, vîdînd atâta mulțime de norod, ingenunchind înaintea lui și cu amară plîngere strigînd, nu numai că nu s'au umilit nici cum, ci încă pentru ca să-l îngrozască, pre cei mai aleși dintre dînșii, i-au închis în temniță, dându'i în judecata criminalului, ca pre nisce nesupuși și zurbagii....

Dar «*gura de Tîrgoviștea*» tot nu tăcu și până la urma urmei isbuti.

După mórtea lui Vodă Suțul, Dómna lui renunță la dreptul ce i se dăduse de proprietate și restitui în Divanul guvernului interimar actele vechi ale orașului. Caimacamia țerei românesce, reprezentând pe Scarlat Calimach, care nu apucă a domni în Muntenia, — grație revoluțiunei lui Tudor și Eteriei grecesce — primind o mare suplică de la Tîrgoveșteni; dete următorul pitac, care liniști definitiv pe Tîrgoveșteni :

Noi Caimacamii țerei românesce.

Către Dumnilui fratele vel Logofăt de țera de sus.

De vreme ce toate hârtiile, câte Luminăția Sa Dómna Efrusina a răposatului Domn Alexandru Suțu Voevod, ni le-au trimis pecetluite în plic, avînd înclinare cu moșia Tîrgoviștei, toate acelea, cu voința Luminăției sale, s'au ars în Divan față cu orașanii Tîrgoveșteni, rămăind moșia iarăși întru a lor stăpâ-

nire, după cum au fost mai 'nainte. Drept aceea și Dumnóta să dai poruncă, ca toate acele hârtii, să se scotă negreșit și din condicile Divanului, unde sunt trecute. — 1821, Februarie 18¹.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brâncovenu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Grigorie Băleanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Gheorghe Filipescu.

1. Cod. XCVI, pag. 209.

Noi Caimacamii țerei românești.

Fiind-că proa Luminata Dómnă Efrusina Suțu, din bună-voință i din râvna ce are spre faceri de bine fiind îndemnată, în urma morței răposatului întru fericire Măriei sale Alexandru Vodă Suțu, soțul Luminăției sale, după ce au căutat și au cercetat cu dinadinsul hârtile pomenitului Domu, apoi toate sinețele i alte scrisori, câte au găsit cu înclinare la madeaua moșiei Târgoviștei într'acele hârtii, pecetluindu-le într'un plic, le-au trimis la noi în Divan, care acel plic deschidându-se de noi și alegându-se hârtile, câte am chibzuit că le sunt jăluitorilor de trebuință, li s'au dat în mâna lor, iar cele-l-alte s'au ars în foc. Drept aceea dar spre dovadă, s'au dat jăluitorilor și această poruncă a noastră, ca de acum înainte, să aibă a locui pe această moșie Târgoviștea, slobozi și întru nimic nebântuiți de către nimeni, după cum și din vechime s'au urmat, avându'si stăpânirea întocmai precum mai 'nainte au avut'o, din anii nenumărați liniștită și nesupărată. — 1821, Februarie 18.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Grigorie Băleanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu.

Cod. XCIII, fila 193 v.

Eacă și o petițiune a Târgoveștenilor :

Prea cinstiți boieri otcărmuitori ai țerei românești

Jăluim iarăși buneii milostivirei Dumnévoastră, că după ce ne-au bucurat Măria sa Dómnă, arătându-ne marea milostivire la întâia jalbă, poruncindu-ne ca să dăm adăstare de câte-va zile, și după al doilea jalbă, cu arătare cu a se milostivi să ni se dea iscăliturile ce în silă ni le-au luat protivnicii noștri, cum și două hrisóve, unul al răposatului întru fericire Matei Băsarab Voievod, și altul al răposatului întru fericire Constantin Brâncoveanu Voievod, iarăși Măria sa Dómnă, prin Dumnéluși vel Armaș, ne-au bucurat că peste trei patru zile, ni se va da împreună cu totă ertăciunea moștenirea noastră, că asemenea s'au bine-voit de Măria sa Dómnă și de la Dumnévoastră vedem și de la alți boieri bine-vestitori, dicându-ne prin graiuri tot aceste cuvinte de ertare; toate aceste bucurii ce ni se dau, nu ni împle inima noastră, căci și mai 'nainte am fost în nădejde, lăsându-ne și în mai mari necazuri am rămas până acum, neîncredințându-ne din epistați, fiind tot cu stăpânirea pe deplin

În anul 1820 evenimente diverse se petrec la curtea Domnăscă din București. Al. Suțu pierde pe fiica sa Domnița Marióra, căreia, la 19 Febr. 1820 Domnitorul decretă o paradă de îngropare extraordinară¹.

cu vinuri i rachiuuri priu cârciume, și popriți de la Târgul-de-afară; acestea ne fac necredincioși și în sărăcii cu mari cheltueli, ne rugăm buneii milostivirei Dumnévóstră, ca să vă faceți vecinică pomenire la sufletele celor ce ne aflăm moștenitori în pământul orașului, cum de la fericirii domni de mai nainte am fost nesupărați: asemenea și pentru iscăliturile ce în silă ni s'au luat, să ni se dea, și pentru mai sus numitele hrisóve, de nu vor fi la Măria Sa Dómna date, Dumnélui Vornicul Nicolae Golesecu, să răspundă Dumnévóstră unde le-au dat, având bunii încredințare de la părinții noștri, că la Dumnélui răposatul Ban Golesecu au fost, și că acele hrisóve fiind cu mari blăstemuri, ne au ferit Dumnélui răposatul de băntuiala ce aveam la Măria Sa Domnul Caragea, având bună știință, că la Dumnélui Vornicul Nicolae Golesecu au rămas aceste mărturii de încredințare; arătând Dumnévóstră aceste milii, cădând ne rugăm să vă milostiviți și milostiv Dumneđeu să vă fie de ajutor asupra-ne.

Prea plecați slugi și robii, noi preoți, boierii, boierinași și toți locuitorii împreună moșneni ot orașul Târgoviștei ot sud Dâmbovița.

Cod. XCIII, fila 195.

1. Eacă acest alaiu insolit în care vedem o *musică* care poartă numele celui ce cheltuia pentru dânsa, din familia iubitore de cultura a Golesecilor.

Orânduiala alaiului la petrecerea spre îngropare a prea iubitei noastre Domnițe Marióra Suțu.

Toți slujitorii agiesci, toți armășii, toți topoii, toți portăreii, toți slujitorii poliției, toți poterașii, toți pandurii, toți lefegii, toți seimenii, toți armăuții cu bulucbași lor al Agiei și al Spătăriei, toți aproșii, toți lipcanii, toți călărașii.

Toți ciaușii zapciilor hătmăniei.

Toți zapcii poliției.

Starostea de neguțători cu toți neguțătorii.

Toți Logofeții Divanului de țera de sus și de țera de jos.

Toți Logofeții Vistieriei.

Toți postelniceii.

Toți zapcii Agiei.

Toți zapcii Spătăriei **Muzica Golesecului**

Toți zapcii hătmăniei.

Doi Logofeți de taină de țera de sus și doi de țera de jos.

III Postelnic cu doi III logofeți, unul de țera de sus, și altul de țera de jos.

Toți căpitani agiesci și spatăresci cu baretele în cap, toți fustași ai Divanului și ai baremului, toți dvorniceii ai Dumnélor veștilor dvornici, cu orânduiala lor.

La 20 Iunie 1820 Domnitorul însură pre unul din fii și ordonă mare paradă, mare alaiū pentru aducerea la Curte a *nororei sale*. De

Toți slujitorii agiesc, toți armășii, toți topeii, toți portăreii, toți portăreii, toți slujitorii politiei, toți poterașii, toți pandurii, toți legegii, toți seimenii, toți arnăuți cu bulucbașii lor ai agiei și ai spatăriei, toți aprozii, toți lipcanii, toți călărașii.

II Armaș, II pitar, răhtivanul și II spătar.
 II Portar, II comis, II postelnic și II vistier . . . Lăutarii.
 II Logofăt de țera de sus și de țera de jos, și vel pitarul.
 Toți boerii sêrdari.
 Toți boerii comiși.
 Toți boerii stolnicî.
 Toți boerii paharnicî.
 Toți boerii căminari.
 Vel portar, vel armaș, vel Agă, și vel vornic de politie.
 Toți vel hatmanî.
 Toți vel spătari.
 Toți vel vistieri.
 Toți veliții Logofeți ai streinelor pricinî.
 Toți veliții Logofeți ai țerei de jos.
 Toți veliții vornici ai obștirilor.
 Toți veliții logofeți ai țerei de sus.
 Toți veliții vornici ai patrulei.
 Toți veliții vornici al treilea.
 Toți veliții vornici de țera de jos.
 Toți veliții vornici de țera de sus.
 Toi veliții Banî.
 Toți archimandriții și protopopii.
 Toți egumenii.
 Toți vlădicii.
 Preaosfinția sa părintole mitropolitul cu iubitorii de Dumneșei Episcopî.
 Doi icioglanî în drépta și doi în stânga, țin în mână căpuile.
 Vel postelnic, vel comis Vel cămăraș i vel grămatic.

halea și mazilî.

Toți căpitani agiesc și spăăresc cu baretele în cap, toți fustașii ai Divanului și ai haremului, toți dvorniceii ai Dumnélor veliților dvorniceii, cu orânduiala lor.

asemenea onoruri acordă în 29 Octombrie 1820 la aducerea la Curte a unui ginere al său ¹.

Toți căpitani agiesc și spățăresc cu baratele
în cap, toți fustaiși ai Divanului și ai hare-
mului, toți dvorniceii ai Dumnelor veliților
dvornice, cu orânduiala lor.

Preoți

Idicli

Basciohodar cu ciohodarii săi.

Muhardar, diviciar și cupar.

Măria sa repozata Domniță.

II cămărar și iziciohodar.

Chehaiaoa cu ciohodarii.

Icioglan

Preoți

Toți neferii cu agalele lor de la toate ogeacurile.

Carăta Domnăscă cu 6 telegari.

Dumnélor cucónele cele mari cu carătele.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnóta vel logofete za obiceiuri să orânduiesc pe izbașa al Divanului cu întocmirea alaiului a se sevârși întocmai precum în dos se coprinde îngrijind de a nu se face vre-un cusur și astă-đi la opt ceasuri din đi să se afle tot arătutul alaii strâns la curtea gospod pentru petrecerea prea iubitei noastre Domnițe spre îngropare, tolco pisah gpd. — 1820, Februarie 19.

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 9.

1. Orânduiala alaiului spre aducere în domnăscă noastră Curte a prea iubitului domniei mele ginere.

Un căpitan de pod cu orânduiala sa pe jos. Un căpitan de pod, asemenea.

Polcovnicu de vânători agiesc gătît cu capod roș. Un Polcovnic de pod gătît și călare.

Polcovnic de tîrg asemenea. Stegar agiesc, asemenea călare.

Vel agă împrejurat cu bulucbașii Dumnóluși, Ceaș agiesc.

Dorobanțuasemenea. Portar bașa. Polcovnicu de ciocli.

II Portar asemenea. III Portar.

Luxul desfășurat la asemenea ocaziuni era extraordinar, atât la Curte, de familia Domnitorului, cât și de jupănesele și fetele boierilor. Gătela unei cocône costa adesea mai mult de cât o moșie.

Toți slujitorii agiesei, arnauții agiesei, portărei, armăseii, slujitorii politiei, lefegii, seimenii, arnauții spătaresei, aprozii hatmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor spătaresei, 6 fustași cu dardele.

II Armaș asemenea.	Vel Armaș împre-	III Armaș.
	jurat cu zapciîi și	
	cu toți lăutariî.	
Vel Vornicu al politiei.		
3 Zapciî ai politiei, gătiți cu	Trei Zapciî asemenea.	
capode, călări.		
4 Postelniceî, gătiți și călări.	4 Postelniceî.	
Polcovnicu de vânătorî spă-	Stegarul spătăresc.	
tăresc, asemenea.		
Doi stegari hătmănesci cu cepchenuri roșii.		
Polcovnicu de poteră	4 ciauși ai zap-	Polcovnicu de sei-
asemenea.	ciilor hătmănesci.	menî.
Căpitanul za lefegii	Vel Hatman.	Ceauș spătăresc.
asemenea.		
3 zapciî hătmănesci,		Trei Zapciî.
asemenea.		
III Logofăt de țera		III Logofăt de țera
de sus, asemenea.		de jos.
III Postelnic, ase-	Iuzbașa al Diva-	II Comis.
menea.	nului cu capod	
II Logofăt de țera	roș și călare.	II Logofăt de țera
de sus.		de jos.
Vel Pitar.		Vornicu haremului.
Domnolui Căminarul Costache Ghica		
» Paharnicu Iancu Ralet		
» » Dumitrache Câmpineanu		
» Comisul Costache Manul		
» » Alecu Florescu		
» Iancu Grădișteanu		
» Scarlat Bărcănescu		
» Comisul Alecu Ghica.		
Căpitan de nemți cu capot	Iuzbașa al haremului ase-	
roș pe jos.	menea.	

Toți călări
cu cai dom-
nesci.

Toți slujitorii i arnauții agiesei, portărei, armăseii, toți slujitorii politiei, lefegii, seimenii, toți arnauții spătaresei, toți aprozii hătmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor, pe jos, 6 fustași cu dardele.

Din cauza acestui lux s'au ruinat multe familii boieresci deși protegiate prin multe nizamuri de natura celui organizând «*Epitropia Evgheniștilor*».

Toți slujitorii Agiei, armăniți agiesci, portărei, armășei, slujitorii politiei, leșegii, seimeni, ar-năuți spățaresci, aprodi hătmanesci, neferiți de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor apă-tăresci, 6 fustași cu dardele.

Un alaiu-ceauș cu orânduiala Un alaiu-ceauș asemenea.
sa gătit.

Vel Logofetul de țera de sus, vel Logofetul de
țera de jos, gătiți, cu rezemurile Dumnélor, călări pe cai
domnesci.

Din partea Domniei mele unul dintre boerii ai mari.

Patru cîhodari.

Ginerile călare
pe cai domnesc.

Patru cîhodari.

Toți slujitorii armăniți agiesci, portărei, armășei, toți slujitorii politiei, leșegii, seimeni, și toți ar-năuți agiesci, aprodi hătmanesci, neferiți de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor, pe jos, 6 fustași cu dardele.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za Obiceiuri, cu aședarea arătutului alaiu să orânduiesc pe iuzbașa al Divanului a-l întocmi întocmai precum mai sus se co-prinde, făr' de a se face cătuși de puțin cusur și mâne Duminică la două ciasur di și se afle toți strîși la Curtea gospod spre aducerea prea iubi-tului Domniei mele ginere. i saam receh gpd. — 1820, Octombrie 29.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 13.

*Orânduiala alaiului la aducerea spre cununie a prea iubitei
noștre noră în domnîsca noastră Curte.*

Un căpitan de poduri cu o- Un căpitan de pod, asemenea.
rânduiala sa, pe jos.

Polcovnicu de pod, gătit și călare.

Polcovnicu de vînători agiesc. Stegar agiesc, ipac.
gătit și călare.

Polcovnic de tîrg, asemenea. Cîauș agiesc.

Dorobanțul asemenea. Polcovnicul de ciocli.

Vel Agă gătit și împrejurat cu bulucbași seî.

II Portar gătit și călare. III Portar, asemenea.

II Armaș, asemenea. Portar bașa. III Armaș ipac.

Toți slujitorii, armăniți agiesci, portărei, ar-mășei, slujitorii politiei, seimeni, armăniți spă-taresci, aprodi hătmanesci, neferiți de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode și cu barate, 6 fustași de barem cu dardele lor.

Toți slujitorii, armăniți agiesci, portărei, ar-mășei, slujitorii politiei, leșegii, seimeni, armăniți spățaresci, aprodi hătmanesci, toți neferiți de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode roșii cu orânduiala lor, 6 fustași.

Mare lux de alaiuri se desfășură la Curte la orî-ce ocasiune, de botez, de nunți boeresci, când cununa Vodă, orî vre-o bezadea.

Toți slujitorii, armăuții agiesci, portăreii, armășeii, slujitorii politiei, seimenii, armăuții spătăresci, aproși hătmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode și cu barate, 6 fustași de harem cu dardele lor.

Vel Armaș împrejurat cu zapcii.

Lăutarii cîntînd

Vel vornicu al politiei.

<p>Trei Zapcii gătiți cu capode și călări.</p> <p>Patru Postelniceii gătiți și călări.</p> <p>Polcovnicu de vînători spătăresci cu capod, asemenea.</p> <p>Polcovnicu de poteră, asemenea.</p> <p>Căpitanul za lefegii asemenea.</p> <p>Trei Zapcii hătmănesci, ipac.</p> <p>Un stegar hătmănesc, gătit pe jos.</p> <p>Patru ceașii hătmănesci cu capode roșii, pe jos.</p> <p>Vel Logofetul de Obiceiuri cu vel Hatman.</p> <p>III Logofet de țera de sus, gătit, călare.</p> <p>III Postelnic, asemenea.</p> <p>II Postelnic, ipac.</p> <p>II Logofet de țera de sus.</p> <p>Vel Pitar.</p> <p>Vel Logofet de țera de sus, cu vel Logofet de țera de jos.</p> <p>Căpitan de nemți, gătit, pe jos.</p> <p>Un alaiu-ceaș, gătit, cu orînduiala sa, pe jos.</p> <p>Vel Ban Barbu Văcărescu pe cal domnesc împrejurat cu 4 ciohodari.</p> <p>Un saracciu.</p> <p>Luminăția sa Boizadea Iorgu împrejurat cu ciohodari.</p>	<p>Trei Zapcii ai politiei, asemenea.</p> <p>Patru Postelniceii ipac.</p> <p>Stegar spătăresc, ipac.</p> <p>Polcovnicu de seimeni.</p> <p>Ciașul spătăresc.</p> <p>Trei zapcii hătmănesci.</p> <p>Un Spătar hătmănesc, ipac.</p> <p>III Logofet de țera de jos.</p> <p>II Pitar.</p> <p>II Spătar, ipac. II Comis.</p> <p>II Logofet de țera de jos.</p> <p>Vornicu haremului.</p> <p>Iuzbașa al haremului, ipac.</p> <p>Un alaiu-ceaș, asemenea.</p> <p>Un sacacci-iamac.</p>
---	--

Toți slujitorii, armăuții agiesci, portăreii, armășeii, slujitorii politiei, lefegii, seimenii, armăuții spătăresci, aproși hătmănesci toți, neferi de ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode roșii cu orînduiala lor, 6 fustași.

Asemenea totdeauna în alaiuri merge Vodă, Dómnă și Bezdadelile la biserică ori la vre-o vizită spre „*hiritismos*“ la Mitropolitul țerei etc. ¹.

Trei ciohodari.	Patru ciohodari cu baș ciohodar ai Dómnai.	Careta domnescă cu 6 telegari, înăuntru Bănésa Brâncoveanca și Bănésa Văcăresca cu mirésa.	Patru ciohodari cu chehaiaua al lor.	Trei ciohodari.
Altă carată	domnescă cu 6 telegari, înăuntru Băleanca și Vornicésa Filipeasca.			

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuiri, cu aședarea arătutului alaiu să orânduiescă pe iuzbașa al Divanului a 'l iutoemi după cum sus se coprinde fără de a se face cătuși de puțin cusur și mâne Duminică la o jumătate césuri din ȝi, să se afle cu toții strinși la Curtea gpd spre aducerea prea iubitei Domniei mele nori la domnésca noastră Curte, i saam receh gpd. — 1820, Iunie 5.

(pecetea gpd).

Vel Logofét.

Cod. XCVII, fila 14.

1. *Alaiul prea iubitelor noastre bezlădele spre hiritismos la mitropolie, a doua ȝi*

Polcovnicu de pod, călare.

Podari, buciucași, poterași, seimeni, lefecii, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.

Trei postelnice.

Ciaș agiesc.

Ciaș spătăresc.

Polcovnic de tîrg.

Baș bulucbașa.

Căpitan za dorobanți.

Trei zapci hătmănesci.

II Armaș.

II Portar.

II Comis.

II Postelnic.

II Logofet de țera de sus.

Hai gatiți

Trei postelnice.

Stegar spătăresc.

Polcovnicu de vânători.

Polcovnic de seimeni.

Polcovnic de potera.

Căpitan za lefecii.

Trei zapci hătmănesci.

III Portar.

III Postelnic.

Răhtivanul.

II Spătar.

II Logofet de țera de jos.

Podari, buciucași, poterași, lefecii, seimeni, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, neferi de la ogeacuri, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.

Dăm în notă alaiul de mergere a Beizadelelor, de Pasci spre „hiritismos” la mitropolitul, cum și alte diverse alaiuri de mergere la biserică în săptămâna mare și la ocaziunea hramului Metropoliei, la 21.

Podari, buicușii, poterași, seimeni, lefecii, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.	Doi alai ciauși.		Podari, buicușii, poterași, lefecii, seimeni, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, neferi de la ogeacuri, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.
	Un saraciū.	Un saraciū.	
	Sase ciohodari și edecii.	Luminatele beizadele. Careta gpd.	
		Sase ciohodari împrejurând	

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za Obiceiuri să orânduiesc pe izbașa al Divanului a stringe tot arătutul alaii la domnésca noastră Curte la oesuri din di astă-di, aședūd alaiul întocmai după cum mai sus se coprinde, fără de a se face cătuși de puțin cusur, i saam receh gpd.—1819, Aprilie 7.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. XCVII, fila 17.

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele pe la sfintele biserici.

Arnăuți agiesci, Un soitariu.	Podari, Portărei, Armășei, Un soitariu.	Un căpitan de po-	Polcovnicu depod	Un căpitan de poduri	Podari, Portărei, slujitorii Agiei, Un soitariu ?	Arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci Un soitariu ?
		durî, pe jos	călare.	cu capod, pe jos.		
		Zapcii armășiei.	Portar bașa.	Zapcii armășiei.		
		Vel Armaș.				
Stegar agiesc, vel Agă, bulucbașa agiei pe jos, 3 zapcii ai politiei cu capode roșii călări, vel Vornic al politiei 3 zapcii, asemenea, 2 saracci cu capode roșii pe jos, Potvolnicii gpd. 2 saraccici asemenea.						
III Portar.		} Toți gătiți călări.	III Armaș.	} Toți gătiți călări.		
II Portar.			II Armaș.			
II Vistier.			III Postelnic.			

Maiu. Biserica la care mai obicinuît mergea Vodă și Curtea, era monastirea Sărindarii, ce se află aproape de Curtea domnască.

<p>Un soțariu.</p> <p>Un soțariu?</p> <p>Armășei, slujitorii poliției, toată brăsla spățărescă, lefegii, seimenii, aprozi hătmănesci</p>	<p>Un soțariu.</p> <p>Un soțariu.</p> <p>Delii de la toate ogeacurile, toți neferii bașbeșliagii,</p>	<p>III log. de țera de sus</p> <p>II log. de țera de sus</p> <p>II Postelnic.</p> <p>Vătaful de călărași pe jos cu orânduiala sa.</p> <p>Vătaful de comișei pe jos cu orânduiala sa.</p> <p>Vel Hatman.</p> <p>Vel Postelnic.</p> <p>Inconjurate cu ciohodari.</p> <p>Un saraciū.</p> <p>2 ciauși hătmănești gătiți cu capode roșii pe jos.</p> <p>6 postelniceii gătiți, fiind semnele în mână, pe jos.</p> <p>Polc. de vîn. ag.</p> <p>Ceauș spățăresc.</p> <p>Baș bulucbaș.</p> <p>Polcovn. de ciocli</p> <p>Căp. de dorobanți.</p> <p>Trei zapcii hătm.</p>	<p>III log. de țera de jos.</p> <p>II log. de țera de jos.</p> <p>Vel Pitar.</p> <p>Odobași de lipcani pe jos cu orânduiala sa.</p> <p>Vataful de grajd asemenea.</p> <p>Vel Comis.</p> <p>Vel Logofet za obiceiuri.</p> <p>Luminatele Beizdadele.</p> <p>Inconjurate cu ciohodari.</p> <p>Ciipcân beghir</p> <p>Un saraciū.</p> <p>Doi ciauși hătmănești asemenea</p> <p>6 postelniceii, asemenea.</p> <p>Stegar spățăresc.</p> <p>Ciauș agiesc.</p> <p>Polc. de tîrg agiesc.</p> <p>Polcovnic de seimeni</p> <p>Polcovnic de politie.</p> <p>Căpitan d^e lefegii.</p> <p>Trei zapcii hătmăn.</p> <p>Iuzbașa de Divan.</p>	<p>Toți gătiți și călari.</p> <p>Toți gătiți și călari</p> <p>asemenea</p>

Amintim lectorului, că această Curte domnească era în coprinsul curții actualei case Lahovari.

Toți baraictarii și odobași de la toate ogecurile.	Călărași, căpitani gătii cu barate în mână și 6 fustași	Doi icioglanii ciauși. Doi bași-ciauși. Doi alai-ciauși.	fiind prapurilei 4 căpitani ag. și 4 spat, fustași cu dardale.
		Cavaz bașa. Baș ciohodar. Chehaiaua. Iamac caiaz.	
		Bulucbașii ogeacurilor. Mataragi bașbulucbașa ogeacurilor.	
		Delibașa cu orânduiala sa. Tufecci bașa cu orânduiala sa.	
		Vel cămărașul, saracci bașa, Baș salahor, iamac, saracii.	
		Vel Căminar, II sârdar înarmat. Vătaf de Divan, înarmat, vel grămătic.	
		Divictaru, II Cămărașu, Stegarul fiind semnul țerei, muhurdaru, și câți-va idicili, iciolani, gătiți și călări.	
		Deli tufecii.	
		Careta gpd.	
		Deli tufecii.	

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele ot S-fta Biserică Sârindaru

Lefegii, seimeni, aprodi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardale, toți pe jos.	Doi ceași hătmănesci.	Toți gătiși cu orânduiala lor, pe jos, purtând semnele în mână.	Doi ciauși hătmănesci.	Lefegii, seimeni, aprodi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardale, toți pe jos.
	Trei postelnice.		Trei postelnice.	
	Trei postelnice.		Trei postelnice.	
	Zapci agiesci.		Zapci agiesci.	
	Zapci spătăresci.		Zapci spătăresci.	
	Zapci hătmănesci.		Zapci hătmănesci.	
	Doi alai-ciauși.	Iuzbașa al Div.	Doi alai-ciauși.	
	Doi iciolani.	Doi bași ceași. Doi ciolani ciauși.		
		Cavaz bașa.	Cavaz iamac.	
		Saracci bașa.	Baș salahor.	

Casele unde se află acum Clubul tinerimei sunt zidite, mai târziu de Gregorie Ghica Vodă.

Lefegii, seimeni, aprodi, lipcani, Călărași,
arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardele,
toți pe jos.

Trei satârî. Baș ciohodar.

Satâr bașa. Mataragi bașa.

Deli bașa.

Trei bulucbași ai ogeacului.

Ciohodari împrejurând.

Toți odobași, baraictari și neferii.

Vel postelnicu, vel Logofetul za obiceiuri, vel hatman, vel comis, vel vornic al politiei. vel Agă, vel armaș, vel gră-mătic, portarbaș, II Postelnic, III Postelnic, II Portar, III portar, câți-va boerănași, idiclii, icioglan, să stea toți cu orânduiala sa, așteptând afară la ușa biserice, pentru în-timpinarea Domniei mele.

Vel vistierul, II Logofet de țera de sus, II Logofet de țera de jos, II Logofet de țera de sus, II Logofet de țera de jos, II Vistier, stând în biserică din drépta.

Preasfințit părintele mitropolitul cu părinții episcopi și toți veliții boerii cei halea să se afle înlăuntru biserice.

Domnia mea

Chehaiaoa de Trei satârî, ciohodari.

Tufecci bașa. Chehaiaoa de satârî.

Trei bulucbași ai ogeacului.

Lefegii, seimeni, aprodi. lipcani, Călărași,
arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardele,
toți pe jos.

Iă Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Poruncim Domnia mea Dumitale vel Logofete za obiceiuri, să orânduiesc pe iuzbaș al Divanului a întocmi alaiu, întocmai după cum mai sus se arată și mâne sora la un ceas din nôpte să se afle tot alaiul strîns la domnesca noastră curte, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 19.

Orânduiala alaiului la mergerea Măriei sale Dómnei la Sft. mitropolie

Polcovnicu de pod.

Doi ceașii cu stegarii lor de seimeni în rând cu orânduiala lor.

Patru ceașii cu capoad, in rând, ai zapciilor hătmănesci.

Un postelnicel Un postelnicel Un postelnicel

Un postelnicel Un postelnicel Un postelnicel

Un postelnicel Un postelnicel Un postelnicel

călări.

Podari, 25 ómeni.

Podari, 25 ómeni.

Relațiunile lui A. Suțu cu puterile streine sunt în genere bune. În Ianuarie 31 primesce la Curte, adus cu alaiū, pe Ión Marcul

Bulucbășesci, 10 nemți din pórță, aprođi hătănesci cu bastónele în mână, odobași de la tóte ogeacurile cu dulăni și cu capóde, 6 căpitani agiesci, 6 fustași de harem cu dardele.

Polcovnicu de seimeni.	Polcovnicu de vânători agiesci.
Armașu al doilea.	Armaș al treilea.
Baș-bulucbașa.	Polcovnicu de vânători spătăresc.
Polcovnicu de ciocli.	Ciauş agiesc.
Ciauşu spătăresc.	Polcovnicu de târg.
Căpitanul de lefegii.	Căpitan de dorobanți.
III Postelnic.	Rahtivanu.
III Comis.	II Pitar.
II Comis.	Grămăticul Dómnnei.
II Grămătic.	Vornicu de harem.
II Logofăt de țera de jos.	II Log. de țera de sus.
Vel pitar.	II Log. de țera de jos.
Iuzbașa de harem pe jos.	Căp. de nemți pe jos.

călări.

Chehaiaoa de ciohodari
cu 6 ciohodari.

Carăta cu Măria sa
Dómnna.

Baș ciohodar al
Măriei sale Dómnnei cu
6 ciohodari.

Idiclii, icioglanii ai Măriei sale Dómnnei călări.

Două-spre-dece carăte cu cucónele Dumnólor veliților boeri

Vătașe de aprođi, fiind-că mâne la 7 ceasuri din ȳ este să mérgă Măria sa Dómnna cu orânduital alaiū la mitropolie, la vecernie, să îngrijesci cu tot alaiul să fie strinși la 6 ceasuri din ȳ la domnésca curte păzind a nu face cătuși de puțin cusur. — 1819, Maiu 19.

Vel Logofăt.

Cod. XC VII, pag. 20.

Consulul Prusiei. Visitele făcute de suveranii Prusiei și Rusiei la Lu-
dovic XVIII al Franței în 1818; căderea ministrului Richelieu în 17/29

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele afară la sf. Panteleimon

Polcovnicu de pod cu toți oamenii săi.

Portar bașa cu II portar și cu III portar cu toți portării.

Vel armaș cu toți zapcii Dumisale călări și cu toți oamenii Dumisale
cu steaguri și cântând trâmbițele.

Vel Agă cu toți zapcii Dumisale călări și cu tot alaiul Dumisale cân-
tând trâmbițele.

Vel vornicu cu zapcii și cu toți oamenii Dumisale cu stégurile i semnele
și cântând trâmbițele.

Vel spătarul cu toți zapcii călări și cu toți oamenii Dumisale cu stégurile
i semnele și cântând trâmbițele.

Podvonică gospod

Doi saraccii.

Doi saraccii.

III Postelnic.

III Vistier.

III Logofăt de țera de jos.

III Logofăt de țera de sus.

II Logofăt de țera de jos.

II Logofăt de țera de sus.

II Postelnic.

II Pitar.

Odobașa de lipcani cu orânduiala sa.

Stegarul de călărași.

Vătaful de comișei.

Vătaful de călărași cu orânduiala sa.

Vel comis.

Vel hatmanu cu toți aprozii Dumisale
cu prapurile în mână.

Vel Logofăt de Obiceiuri.

Vel postelnic.

Luminățiile sale beizadelele cu baș-ciohodarul a Luminățiilor sale,
împrejurați cu ciohodari.

Ciapcân beghir cu doi saraci.

Toți postelnicii pe jos cu bastónele în mână și fără de işlice.

Vătaful de Divan.

Vătaful de aprozi.

Vătaful de păhărniciei.

Ceașul de păhărniciei.

Ciașul hătmănesc.

Iuzbașa.

} cu semnele în mână, cu capóde, pe jos, fără işlice.

Decembre 1818; și mai apoi informațiunile ce Al. Suțul primesce de la De Gentz, despre congresul de la Aix-le-Chapelle, din Octombre și

Un baș-ceauș.	Baș-ceauș.	Domnia mea.	Cavaz-bașa.	Alaii-ceauș.
Icioglan-ceauș.	Baș-ceauș turc			Icioglan-ciauş.
Cavaz-iamac.				Ghiular-Aga.
Cârc-serdar.				Tufecci-bașa cu orânduiala sa.
	Tufecci			Saracci-iamac.
Deli-bașa.				Chehaiiaca de ciohodari cu oiânduiala sa.
Saracci-bașa.	Mehter bașa cu toți mehteriî, cântând mehterhaneaoa.			Vel grămătic. vel cămăraș.
Baș-ciohodar.				Iz ciohodar, II cupar.
II Stegar.				Caftangi-bașa.
II Comis, răhtivan.				Cafegi-bașa.
II Vistier ispravnic de Curte.				
II Grămătic, II Cămăraș.				
Muhurdaru, Divictaru.				

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlachiscoe

Dumnéta vel Logofete de obiceiuri, să ingrijesci ca mâne la 9 césuri din ȕi, să se afle tot arătatul alaii la capul podului tîrgului de afară, întocmindu-se cu această orânduială alaiul după cum se arată, fără de cel mai puțin cusur, i saam receh gpd.—1819, Iulie 25.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 11.

Orânduiala alaiului Luminăției sale beizadelei și a coconiței Luminăției sale la mergerea spre cununie a clucerului Costache Filipescu

Căpitan de dorobanți.

Polcovnic de vînători gălit și călare.

Ceaș agiesc, asemenea.

Polcovnic de ciocli, asemenea.

Polcovnic de tîrg.

Trei zapciî ai politieî, asemenea.

Trei zapciî ai politieî.

Polcovnicu de vînători spătăresc, asemenea.

Stegar spătăresc.

Polcovnicu de seimeni, asemenea.

Baș-bulucbașa.

Istoria Românilor de A. V. Urechiă.

ȘCOOLUL XIX.—TOM. XII.—32.

Toți slujitorii agiesci,

acordându-le — în paguba comerciului și industriei naționale, — drepturile de a intra în bresle și a ocasiona nimicirea lor. ¹ Cu Rusia stă

1. Vezi ce dicem despre acesta la cap. comerciului. Puține afaceri supărăciuse de regulat avu cu Austria, afacerile relative la ciobanii ardeleni, respingerea unei încălcări de hotare și refuzul laudabil al Divanului țerei de a permite Austriei să ducă iar pesto munți pe Români stabiliți prin sate. Despre acesta am vorbit la cap. Țăranii sub Al Șuțu. Un mare principiu se stabilește la această ocaziune: Guvernul român declară, că pe oricare român supus Austriei, îl va afla stabilit în sate, în condițiile țeranilor pământeni, nu-l mai consideră de supus austriac și deci refuză de al extrăda.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahscoe.

Vedând Domnia mea coprinderea celor ce mai jos se arată într'această anafora a părinților arhieriei și a Dumnélor cinștiilor și credincioșilor veliți boeri halea și mazilii și cetindu-se cu totă luarea aminte, ne-am îndestulat că este întru toate asemănată sfintelor ahticamele ce s'au alcătuit la încheierea păceii între puternica și biruitorea Pörtă și între împărăția Austriei și de vreme ce toate privesc la glăsuirea acestor sfinte ahticamele, care sunt temoiurile cererilor puterilor străine și ale intimpinărilor ce se cuvine a li se face din partea oblăduirei țerei, găsim că cererea cinstitei Chesaro-Crăesci aghenții, ce prin vre-o câte-va note ni-s'au făcut, de a se da slobodenie sălășliitorilor Ugurenii și Români Ardeleni, cum și din alte părți ale oblăduirei acestia puteri este neasemănată orânduilelor, ce prin legăturile împărătescilor voințe s'au întocmit, pentru care și întărind această anafora, poruncim Dumitale vel Vistiere, să nu cunoască Visteria Domniei mele de sudiți asemenea străinii, cari strămutându-se de peste hotar, s'au sălășluit într'această țără a Domniei mele sirguindu-se întru lucrarea pământului și alte asemenea țărănesci lucrări, nici pe alți omeni de ori-ce nascere măcar, cari sălășluind într'această țără vor fi dobândit namestii, sădiri și acareturi, și viețuind intocmai ca cei-l-alți locuitori pământeni, vor fi petrecând sub numire de sudiți, ci ori când se vor dovedi într'această stare și sub această numire ocrotindu-se, ori țărani seau din alte trepte de omeni, precum s'au dis, să se faca cunoscut și pe la toate isprăvnicaturile a nu-î cunoște de sudiți la ori-ce pricină vor avea, și isprăvnicaturile străinilor făcându-le cuviincioasă catagrafie, câți vor găsi asemenea orânduilei dajnicilor să 'î și așade cu dajdia lor în familii pe la slobodiile străinilor pe unde își vor avea hălăduirile, seau aflându-se și cu oșebită locuință să intocmescă slobodii nouă dându-le și cuviincioșele numiri, iar câți vor fi din alte trepte, precum s'au dis, să 'î arête cu fôie anume la Vistierie, ca după săvârșirea cercetării ce li se face de către orânduții boeri ai Domniei mele, sa se dea domnésca noastră hotărîre și pentru unii ca aceștia. — 1819, Decembrie 26.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV. pag. 96.

Prea Înălțate Dómne.

Am înțeles cele ce ne poruncesc prin luminat pitacul Măriei tale de la 17 ale aceștii următorele luni, cum că cinstita Aghenție Chesaro-Crăiască prin câte-va note ce au trimis către Măria ta cere a se da voie și slobodenie

în perfecte relațiuni. Pre Elciul acestui stat care trece pe la Bucuresci în calea Constantinopolei, Suțul îl primesce cu deosebită pompă.

a se întorce înlăuntru multe familii ce în anii trecuți de bună voia lor au venit și s'au aședat cu locuința aici în pământul țerei, intrând și la dajdia Vistieriei și că ai înălțimea ta sciintă din tractaturile ce sunt între prea puternica l'ortă, și între împărația Austriei, că amândouă puterile sunt deopotrivă îndatorate una către alta a da înapoi pe dezertorii, adecă pe fugarii ostași și pe cei ce vor fi căduți în faptă de învinovăție, iar pentru acest fel de familii țerană și ori-ce altă treptă de ômenî ce deopotrivă se mută cu locuința de la o parte la alta, nimic în tractatură nu se coprind, și ca pentru o obștească trebă a țerei ce este acesta, ne poruncesc Maria ta, să ne adunăm cu toții la sfânta Mitropolie și făcând cuviincioasă chibzuire, să arătăm Mariei tale prin anafora. Următorî fiind luminatei porunci, ne-am adunat la locul cel poruncit și după chibzuirea ce făcurăm, arătăm înălțimei tale, că acest fel de familii ce vin din vecinătăți de a lor bună voie și se așada cu locuințe aici în pământul țerei și la dajdia Vistieriei, nu se mai socotesc străini, ci sunt pămîntenî și ai a rămănea dea pururea nestrămutați, după puterea sfintelor tractaturi ce se fac la încheiarea păcoi cu soroc hotărît pîna la cîntă vreme să aibă voie cei ce vor a se muta cu locuința de la o parte la alta, iar după împlinirea sorocului nu mai ai această slobodenie, ci rămîn nestrămutați din locul unde s'au sălăsluit, asemenea și alții ce se ocrotesc de protecții streine sub nume de sudii și se afiă sălăsluiți aici în țără cu casele lor, cumpărând și acareturi și făcând și sădirî i alte namestii, stăpînirea țerei nu se cuvine a 'î cunósce de sudii, iarăși dupa puterea sfintelor tractaturi, pentru ca un sudit ce este supus sub verî-care străină protecție, nu este volnic să aibă acareturi și namestii în pământul țerei, și voind să dobîndescă acest fel de lucruri și folosuri în pământul țerei, ce sunt numai ale pămîntenilor nu se mai pôte socoti de sudit ci este pămîntean și ca un pămîntean este dator să 'și răspunda la țera datoria sa, fură a se putea îndrepta cu pricinuirea ca sciindu'l stăpînirea de sudit, nu 'l-au oprit de a cumpăra și a dobîndi acareturi și namestii, pentru că stăpînirea țerei totdeauna voesce să se înmulțescă și să se adaoge supuși sîi și de aceea ai îngădui de a dobîndi acest fel de lucruri, ca să se facă pămîntean și supus al țerei și greșala este a protecției lui, căci de voia a 'l avea sudit, nu trebuia să 'l îngăduiască a cumpăra și a dobîndi lucruri de ale pămîntului, care îl fac și îl supun a rămănea pămîntean. Pentru aceste dar, destoinice cuvinte la a noastră chibzuire stă, ca cererea ce se face de a se da voie la acele familii țerană să 'și strice silistele și să se ducă înăuntru, nu este cuviincioasă, cum și al acele stări de ômenî ce se afla sălăsluiți aici în țără cu care, acareturi și alte namestii nu au nicî un cuvînt după puterea sfintelor tractaturi a se socoti de sudii, ci sunt pămîntenî și supuși la dajdia lor ce ai către țără; noi după luminata poruncă și după netăgăduita datorie nu lipsim a arăta înălțimei tale. — 1819, Iulie 27.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Râmnic Galaction, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Mihailache Manu vel Vornic, Grigorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Scarlat Grădișteanu, Ioan Știrbei Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Cu Prusia, amica Rusiei, trăește bine Al. Suțu. În 31 Ianuarie 1819 acordă mare alaiū de recepțiune Consulului Prusiei, Ión Marcul. Acesta mōre la finea lui Noembrie 1818 și la 1 Decembre Al. Suțu îi face o somptuōsă paradă de îngropare ¹.

1. *Alaiul pe'reșereē pōjribaniei r'pozatului Consulului Prusiei Ión Marcul*

Slujitori agiescī, lefegīi, seimenī, aprođi, arnauți căpitani, ciohodari trei.	Stegar spătăresc.	Stegar agiesc.	Slujitori agiescī, lefegīi, seimenī, aprođi, căpitani, ciohodari trei.
	Polcovn. de seimenī.	Polcov. de vênătorī, agiesc.	
	Polcovnic de ciocli.	Polcov. de vênătorī, spătăresc.	
	Polcovnic de poteră.	Ciauş agiesc.	
	Polcovnic de târg.	Ciauş spătăresc.	
	Căpitan za dorobanți.	Căpitan za lefegīi.	
	3 zapcii hătmănesci.	3 Trei zapcii hătmănesci.	
	4 postelniceī cu iuranie.	4 Iuzbașa de divan. Ipac doi cu calpac.	

Din luminată porunca Măriei sale Vodă, ți se poruncesce Dumitale Iuzbașa de Divan, ca mâne la 6 césuri din ȕi, să stringi pe toți arêtații ai alaiului și să orânduiescī alaiū întocmai după cum mai sus se arată, făr' de a se face. cătuși de puțin cusur — 1819, Decembre 1.

Și toți Dumnêlor velițiī boierī cei halea, să'ī minisesci a veni la biserică

Orânduiri la alaiului Excelenției sale Consulului Prusiei.

8 Slujitori cu orânduiri lor, pe jos.	Polcovnicu de pod cu capod, călare.		8 Podari cu orânduiri lor, pe jos.
	Ciauş agiesc cu capod, călare.	Polcovnicu de vênătorī, asemenea.	
8 Slujitori polcovnicesci.	Un postelniceu cu capod roș, călare.	Un postelniceu cu capod, călare.	8 Slujitori ce aușesci
	Un postelniceu asemenea.	Un postelniceu asemenea.	
	Un postelniceu asemenea.	Un postelniceu asemenea.	
	II Comis gătit, călare.	Răhtivanul asemenea.	

Rusia încă nu terminase negociațiunile cu Pórta relative la unele puncte in controversă din pacea de la 1812 Imperatul Rusiei scrise

8 Aprođi gătiti cu orânduiala lor, pe jos.	Vătaful za Divan cu capod, Ceauş de aprođi, asemenea. călare.				8 Aprođi gătiti cu orânduiala lor, pe jos.
	Iuzbaşa al Divanului cu capod şi călare.				
4 Căpitani gătiti cu spătaresci cu capode şi cu barate în cap.	Un salahor pe jos, cu orânduiala sa.	Careta domnescă.	Un saracciu asemenea.		4 Căpitani gătiti cu capode şi cu barate în cap.
	4 Ciohodari		4 Ciohodari		

Iw Alexandru N. Suflu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri să orânduiescă întocmai a se întocmi aşedarea alaiului, după cum mai sus se arată, făr' de a se face cătuşi de puţin cusur şi mâne la 5 ceasuri din ăi să se aile tot alaiul strîns în domnescă noastră Curte, de unde să mîergă a aduce pe Consulul Prusiei la Domnia mea şi iarăşi cu asemenea alaiu să se întorcă, i saam receh gpd. — 1819, Ianuarie 31.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 10.

Alaiul Elciului

Toţi zapcii micî şi mari dnpă orânduiala lor, capotlăi, cu baratele, călări, cu toţi neferii înarmaţi şi călări, fără slujitorime.

Toţi zapcii spătaresci şi toţi neferii asemenea gătiţi precum se arată şi ai Agiei

Şease postelniceî, cu capode, călări, în rând câte 2.

Vel portar

cu II portar.

Şease ciohodari. Careta gpd. cu 6 telegari pentru Excelenţa sa Elciul.

Şease ciohodari.

Altă caretă gpd. cu 2 telegari.

Un ciohodar.

Un ciohodar.

Dumnóluî mehmendarul în caleaşca Dumisale.

Cu asemenea alaiu are să vie Excelenţa sa Elciul de la Conac la Curtea gospod spre întâmpinare cu Măria sa.

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 20 v.

o epistolă autografă Sultanului la începutul anului 1819, în termeni foarte amicali.

«Alexandre témoigne à Mahmud le vif et sincère désir d'éloigner désormais tout motif de guerre, et il invite S. H. à donner des ordres pour que l'arrangement définitif des points du traité de Bucarest qui seraient encore à régler, n'éprouvent plus de retard.

«Cette démarche inouïe du monarque chrétien a produit le meilleur effet sur tous les membres du Divan et les négociations entamées par le Baron de Stogonow ont pris aussitôt la tournure la plus favorable»¹.

Totuși negociațiunile nu s'au finit. Rusia începe a concentra oștiri în Basarabia. Vodă Suțu asigură Pórta, că toate aceste demonstrațiuni din Aprilie 1819, nu au alt scop, decât de a întinzi pe Pórta, să să sprijine cu aceste pre Stogonoff, ambasadorul Rusiei la Constantinopole, în cererile lui².

De la Viena prin scrisorile lui De Gentz către Suțul, se insinuază

Zem'le Vlahscoe.—Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumneța biv vel Spătare Șuțule, Caimacamule al Craiovei, sănătate: îți facem înscire, că Dumnélui vel Vornicu de țera de sus, prin anafora de la 19 ale acestei luni, au făcut arăare Domniei mele, că 'l-a'i însciintat vataful plaiului Cloșani din sud Mehedinți, cum că la un loc în munți ce sunt pe moșia satului Podeni dintr'acel acel plaiu, s'ar fi calcânl de vecinii ce sunt din partea țerei nemțesci, o bucată de loc foarte mare din moșia Podenilor, cu care se face călcare hotărârilor ce sunt alese despărțitoare între aceste două vecine țări, și ca să se orânduiască un boier cu prăcis, a merge la fața locului, ca după hotărânicia ce este făcută la lét 1792 de orânduiri împărătesci, să alegă și să descopere călcarea, care anafora primită fiind Domniei mele, poruncim Dumitale, să alegi un boier de aici din partea locului, practicos și cu idee de ale hotărânicilor și de s'area părții locului, pe care să 'l orânduiescă să morgană la arătatul loc de prigonire, unde citind acel boier cu bună înțelegere, alăturata copie de coprinderea hotărâniciei a părții acelu loc, ce s'a scos din condicta Divanului, după hotărânicia ce s'au făcut în lét 1792, când s'au ales hotărâturile un le este a fi granița despărțitoare între vecinătate, care este adevărată de Dumnélui vel Logofetul. și paraterisind cu luare aminte de s'au făcut acolo vre-o calcare despre vecini după însciintarea vatafului de plaiu, să nu, să se aduca Dumitale întrégă și adevărată ploroforie, după care pe loc să însciintezi Domniei mele, i saam rezech gyd. — 1819, Septembre.

Cod. XCVI, pag. 91.

1. «Moniteur Universel» No. 74 din 15 Martie 1819, cu o corespondență din Constantinopole de la 10 Februarie 1819.

2. *Documete franse.* Acalemia, I, p. 110.

necesitatea ca Pórta să cedeze la pretențiunile Rusiei, ca să evite un nou război¹.

Politica externă nu era de loc amenințătoare, pentru Al. Suțul. În lăuntrul țării era în sporiu mișcarea contra regimului fanariotic. Mai cu seamă preste Olt agitațiunea sporia. Pandurii nu erau mulțumiți. Vodă caută a și-i atrage în parte-i, dar nu izbutesce. Cu acest gând de a-și face favorabilii pandurii, iertă de la pedepsă pe câți-va din cei condamnați de Caragă. Între aceștia era și Popa Ghiță Tămăș, de la Glogova din Mehedinți, acusat de gazdă așia dișilor *tâlharî* din 1816, cari nu erau decât tot Pandurii nemulțumiți de regimul fanariotic².

1. De Gentz IV. Corespondența se opresce la 12 Decembre 1820. Câte-va zile apoi se îmbolnăvesce Al. Suțul și în urmă moare.

2. În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

După arătarea și rugăciunea, ce ne face printr'acastă anafora, Dumnéluî Caimacamul nostru ot Craiova i Dumnélor boferii divaniți de acolo, milostivire făcând Domnia mea asupra acestui Ghiță Răspopa, îl ertăm din osânda întru care se află și poruncim cuvioșiei tale, egumene al monastirei Bistrița, să se slobodă de a merge la casa sa. — 1819, Maiu 30.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII.

Prea Înălțate Dómne,

Cu multă plecăciune insciințăm Măriei tale, că în trecutul lét 1816, ivindu-se o cétă de tâlharî în județul Mehedinți, adecă un Ilie Hatta, cu alți doi tovarășî ai seî, au făcut multe prađi locuitorilor *grecî*, atât într'acel județ, cât și la sud Gorj, cari tâlharî prindându-se de către poterașii ce au fost orânduți și aducându-se aici în cercetare, 'și-a-i mărturisit atât faptele lor, cât și gazdele ce au avut, au fost și un Popa Ghiță Tămăș ot Glogova, sud Mehedinți, care la cercetarea ce i s'au făcut, au diș că de mare nevoie, fiind pe acea vreme cétă de pandurî cu unia eșiți de la Adacalesă și nu numai că bătea pe locuitorî și îi jăfuiău, ce încă pe alții îi și omora, mai vartos pe cei ce nu primea să le dea de mâncare, și așia de frica ca să-și diafendipsoscă viața, au primit și el numai dor le-au dat câte cevași de mâncare și i-au tălnuit, iar nu că le-au purtat grija și cu praf i glónțe, seau să-î indenneze a se duce la cinevași să-l calce și să-l jăfuiască, și pentru ca sa se înfrâneze atât el cât și alții, a nu se mai face gazde de tâlharî, din porunca Măriei sale Domnuluî Caragea, după ce i s'au luat darul preoției, rămăind iu rëndul mirenilor, apoi s'au și trinis surghiun, încă de atunci, la sfânta monastire Bistrița, din sud Vâlcea, a fi acolo cu legături de fier, în pedepsă cinci ani, ca sa-și plângă păcatul, (unde și până astă-đi se află), acum auđind de bună venirea Măriei tale, au trimes acostă jalbă către Divanul de aici, din care pe larg se va da Măriei tale pliroforie, pentru care și noi prea plecații Măriei tale slugi ne rugăm să te milostivesci asupra sa ticălosul, a-î da ertăciune și slobodenie, ca să nérđă la casă-și, spre

.În zadar Vodă dăduse ordin circular la ispravni-î să nu permită satelor *întregi* a veni la București să-și reclame dreptatea și ușurarea de dări. Exem-ului Têrgoveștenilor era urmat și de sate. . . Ferbea, ferbea revoluțiunea și — om cu minte ageră — Al. Șuțul nu putea să nu înțeleagă, că ora e aproape de a suna. La 3 Decembrie 1820 se îmbolnăvesce Al. N. Șuțul.

Ultimul act de la Al. N. Șuțu este din 15 Ianuarie 1821.

E un indemn adresat Divanului, să caute procesele, cari — se vede din cauza bôlei lui Vodă — erau în așteptare ¹. În aceeași zi, Șuțu constituie un *comitet* de administrațiune a țerei pe timpul bôlei lui.

. Al. Șuțu nu avea credință în toți boierii din Divanul său ², de aceea institue anumita «Otcârmuire» a țerei, din boierii mai devotați. E probabil că această hotărîre o ia în înțelegere cu Consulul rusesc Pinis, în vedere cu posibilitatea morței, și pentru ca să fie cine să lucreze pentru urcarea în tron a fiului său Beizadea N. Șuțu.

Murit-așu Șuțu la 18 Ianuarie?

Murit-așu la 13 Ianuarie?

Într-o scrisoare adresată din Sculenî la 3 Martie 1821 se dau următoarele informațiuni :

«Le 13 Janvier 1821 Alexandre Suzzo hospodar de la Valachie est mort. Sa femme et toute sa maison prirent les plus grands soins pour cacher cette nouvelle à la vile de Bucarest et à tout le pays, dans l'espoir de voir le fils du défunt nommé par la Porte pour remplacer le père. Cependant cette nouvelle transpire et le 19 du même mois elle fut connue de tout le monde» ³.

Asupra morții lui Al. Șuțu au circulat diverse versiuni. Aaron Florian scrie numai că a murit *fără de veste* ⁴. Un om bolnav de la 3 Decembrie 1820 la 19 Ianuarie 1821 nu se poate dice că a murit fără de veste.

a'și vedea de hrana copiilor, fiindu'î îndestul pedepsa ce au luat și perderea avutului său, care avut s'au dat în paguba grecilor jăfuiți de tâlhari, cu care acesta va rămânea nestrămutată pomenirea Înălțimei tale, iar anii Măriei tale să fie de la Dumnezeu mulți și fericiti.

Al Măriei tale, prea plecate slugi: *Gheorghe. . . . , Dumitrache Brăiloiu, Aleco Arghir, Ioan Vlădoianu.*

1. Cod. XCVII, pag. 198.

2. Naum a arătat cum Al. Șuțu au intrigat între ei pre totă tagma boierosca.

3. Uricar, tom. VIII.

4. Manul de Istoria princ. Române, pag. 187.

Laurian scrie că Suțul ar fi murit fără de veste, dar că lucrul s'a ținut secret până când se va da de scire Porței¹.

Sunt bătrâni cari încă trăiesc și cari spun, că pentru ca să aibă Dómnă și boierii timp de a regula trebile, cadavrul lui Al. Suțu ar fi fost pus la ferestra caselor Domnesci (lângă actualul club al tinerimei, casa Lahovari), suleminit cu roș, ca să credă lumea că trăiesce.

D. Al. Xenopol, întemeiat pe scrierea lui Aricescu, «Revoluțiunea lui Tudor», care și el se întemeiază pe Laurençon² în scrierea sa *Nouvelles observations sur la Valachie*, și pe acea grecăscă a lui Ilie Fotino, afirmă că Al. Suțu a fost otrăvit de doctorul său, după sfatul Eteriştilor, cu care Domnitorul nu voia a face cauză comună, cum făcu M. Suțu din Moldova. Ipsilante, șeful Eteriei, ar fi însărcinat pe căpitanul Iordache să omóre pe Al. Suțu. Ca și sicarul trimis la Minturne ca să ucidă pe Marius, căpitan Iordache ar fi lăsat să-i cadă arma în fața lui Vodă. Noi credem că această încercare de asasinare e o legendă fără ființă reală. Alți scriitori explică alt-fel mórtea. Al. Suțu ar fi fost avut o „fóntănică“ la un braț. Doctorul Cristian (membru infocat al Eteriei) l'ar fi otrăvit atingând cu otravă acea rană. Ilie Fotino adaogă, că pe dată ce se simți mai rău, Al. Suțu chiamă de la Craiova pe doctorul și amicul său Depalte. Acesta nu-l mai putu salva...

Despre această inveninare nu scrie nimic Pagé, care în 2 Februarie stil nou, 1821, adevă imediat după mórtea lui Suțul, comunică vestea la guvernul său. Pagé afirmă, că Domnitorul a murit „de urmările unui erezipel flegmonos, care i s'a suit în pept“.

Boerii Divanului, comunicând și ei Porței scirea morței lui Suțu, la 19 Ianuarie, dic, că Domnitorul s'a îmbolnăvit «încă de la 3 Decembrie»³.

Eaca arzmagzarul țerei către Pórtă în acesta cestiune :

Noi prea plecații și credincioșii supuși ai proa puternicei împărății smeritul Mitropolit, episcopii, arhimandriții, egumenii și totă cétă de obște a boierilor pământeni ai țerei rumăuesci, la proa înaltul împărătesc prag așternând cele până la pământ ale noastre închiuăciuni, după a supunerii neapărată datorie ce avem către milostiva și de ómenii iubitórea împărăție (a căreia tărîe

1. Istoria Românilor, pag. 579.

2. Cartea lui Laurençon nu pórtă întreg numele lui, ci are numai inițialele F. G. L. Querard în «Essais d'une bibliothèque historique des Provinces Danubiennes», pag. 31, spune că sub aceste inițiale este a se sci numele lui Laurençon. Despre Laurençon am vorbit în capitolul «Despre școlă și cultura». El a deschis o școlă franceză cu permisiunea Eforilor școlélor.

3. Am vădut că alte documente pun data îmbolnăvirii la 13 Decembrie.

și putere Domnul Dumnezeu să o înmulțească și să o păziască în veci). nu lipsim a însciuța, că Domnia sa Alexandru Vodă Suțul ce 'l aveam aici Domn orânduind de prea puternică împărăție, îmbolnavindu-se încă de la 3 ale trecutei luni a lui Decembrie, cu toate că s'au căutat după cuviința, atât de dohtori ai Domniei sale, cât și de cei pămănteni de aicea, n'au statut însa mijloc de a se întimpina primejdia vieții, ci astăzi la 19, ale lunii lui Ianuarie, și-au dat obștescul sfârșit și se va și îngropa cu totă cuviincioasă cinste și orânduială, iar noi după datornica râvnă și credință cu care dintru început am fost și suntem supuși către sfintele și vrednice de închinăciuni împărătesci porunci, ce privesc la obștesca bună orânduială și ocrotirea acestii țări, ce este cheler ar prea puternicei împărății și nouă de hrană dădătoare, îndată am înbrățișat toate curgătoarele trebi și pricinii ale pământului, căutându-le cu totă osirdia și fără de pregetare, în cât ne este prin putință; cu această însă, până la pământ prea plecată arătare, aducem împreuna și fierbintele noastre rugăciuni către împărătesca și părintesca îngrijire a prea puternicei împărății, ca să se milostivescă de a ni se orândui și Domn ori-carele se va găsi cu cale de către a sa prea înaltă înțelepciune, spre paza celor sfinte împărătesci porunci ale prea puternicei împărății și a împărătescului său cheler bine primită și plăcută otcârmuire.—1821, Ianuarie 19¹.

CAP. XVI.

Moldova sub Mihail Greg. Suțul Voevod.

Scarlat Calimah, Domnitorul Moldovei, cultiva amicitia Suțulescilor, una din cele 4 familii destinate de Pôrtă a-și disputa cele două nenorocite tronuri române. Alexandru N. Suțul, care trăia foarte rău cu ruda sa Mihail Suțul, era în cea mai strinsă legătură cu Scarlat Calimah, căruia devenise chiar ginere, luând de soție pe Domnița Eufrosina. Probabil că lui Alex. Suțul nu-i fu de puțin ajutor, în 1818, Scarlat Calimah, ca să capete Domnia munténă, după fuga lui Caragea din București. La rândul său, Alex. N. Suțul servi pe socrul său, la momentul mazilirei, negociind, prin amicul său Vizirul Halet-Efendi, insolita recepțiune ce se dete, la Constantinopole, mazilitului Domn.

1. Cod. XCIII, fila 193.

Am arătat aiurea ce onoruri se acordară acolo fostului Domn al Moldovei.

Este necontestabil că în vedere cu împlinirea, la ¹²/₂₄ Iunie 1819, a termenului de șapte ani de domnie, Scarlat Calimah puse totul în mișcare. La 13 Iunie 1819, Pôrta nu decisese de va schimba orî nu pe Calimah. Se credea totuși că se va hotări Pôrta să dea Moldovei un nou Domnitor ¹.

Ce este curios, e că la data de ¹³/₂₅ Iulie 1819 la Iași se simțea că un Suțu va lua locul lui Scarlat Calimah ².

Cu toată stăruința lui Șcarlat Calimah și pôte și a ginere-său, Al. N. Suțul, Pôrta nu mai continuă domnia aceluia la Moldova pe un nou period de 7 ani, ci, fără a lăsa timp la mijloc, în care să jöce intrigile competițorilor de Domnie și influințele rusesci, Pôrta și numi pe noul Domn Mihaî Gr. Suțul. O scrisöre din Constantinopole de la ¹⁸/₂₅ Iunie spune că încă în nóptea de la ¹²/₂₄ Iunie M. Suțu, Dragomanul Porței, a fost vestit, că a doua zi, ¹³/₂₅ Iunie, va fi numit Domn al Moldovei și îmbrăcat cu caftanul de onöre. Acesta se și întemplă imediat... ³

Asemenea imformațiune dă și *Von Schladen* reprezentantul Rusiei la Constple, în nota sa din ¹³/₂₅ Iunie 1819. Și acest diplomat spune că Vizirul aü îmbrăcat cu Caftau pe noul Domn moldav și că acesta va fi în curënd primit în audiență de investitura și de Sultanul. «Noul Domnitor, scrie Von Schlanden, a triumfat asupra competițorilor săi» ⁴.

După otărirea luată de Pörtă de a se mărgini alegerea Domnilor la 4 familii, nu prea erau de astă-dată mulți competițori. Mai probabil este öre-care adevër în aserțiunea lui Drăghici ⁵, că Sultanul nu primi

1. Citim în *Moniteur universel français*, No. 211, 30 Juillet 1819: «Constantinople, 25 Juin. — On croit que la Porte ne tardera point à nommer un nouvel Hospodar de Moldavie; cependant le prince Callimachi fait tous ses efforts pour être continué pendant 7 autres années.»

2. «Des lettres de Jassy annoncent la nomination du Prince Suzzo» în scrisörea de la Constantinopole din 25 Iunie 1819, publicată în «*Moniteur universel*» No. 211 din 30 Iulie acelaș an.

3. «Constantinople, 25 Juin. — Le prince Michel Suzzo, drogman de la Porte, proche parent de l'hospodar actuel de Valachie et gendre du prince Caradja, a été appelé la nuit dernière chez le Grand-Visir, qui l'a prévenu, que dans le courant de la journée il serait nommé Hospodar de Moldavie, et revêtu du caftan d'honneur. Cela a en effet eu lieu aujourd'hui, et le nouvel Hospodar, après avoir reçu le caftan d'honneur, et fait les premières visites, s'est rendu au *Fanar*, où il résidera jusqu'à son départ.» (Din *Moniteur universel* No. 216 de Mercuri 4 August 1819.

4. Iorga. «Acte și fragm.» II, pag. 553.

5. Istoria Moldovei II, pag. 109.

la întâiul moment să dea coróna Moldova lui M. Suțul, fiind-că era ginere fugarului Domn Caragea. Insistența Vizirului Halet, și desigur și ce-va bani... domoliră pe Sultanul.

Legăturile Suțescilor cu Calimah, faptul că nici din Moruzesci, nici din némul Caragea nu era nime posibil, pe atunci, ca Domn, aș putut să înlesnască triumfarea candidaturii lui Mihail Gr. Suțul, acest nepot al lui Mihail Vodă Suțul, cel care domni la 1793.

Că Scarlat Calimah continuă a fi bărbat de mare influență la Constantinopol se vede din faptul că în locul lui Mihail Gr. Suțul este numit Dragoman mare al Porței fratele mazilitului Domn, *Ión Calimah* ¹, și mai ales faptul, că în curând va fi însărcinat de Pórtă ca să trateze cu Strogonoff asupra neînțelegerilor politice de care aiurea am vorbit.

Ion Caragea era ginere lui Const. Moruz Vodă, care-i dăduse de soție pe sica sa Ruxanda. Ast-fel, prin căsătorii, erau aliate trei din cele 4 familii, cărora Pórtă le recunoscuse dreptul de a briga unul din tronurile țerilor române. Const. Moruzi fusese exilat la insula Mitilene. După stăruința noului Dragoman Ioan Caragea, ginerele lui, și aceea a lui M. Suțul, fostul Domnitor C. Moruzi fu rechemat din exil de către Halet-Efendi.

Noul Domitor al Moldovei nu putu fi primit în audiența de investitură la Sultanul imediat, căci erau sărbătorile Ramazânului și ale Bairamului.

Moniteur Universel No: 269 din 26 Septembrie 1819 din Constantinopole, de la 10 August scrie: «Noul Domn al Moldovei a primit astăzi investitura demnității sale; după o ședință a Divanului, a fost primit apoi în audiență solemnă de Sultanul. Principele va pleca neîntârziat spre Iași.

Acel «neîntârziat» dură mai multe săptămâni, ce Mihail Suțul le petrecu în Constantinopole.

Luxul mare, risipa de bani și împărțirea de prezente, ce făcu Mihail Suțul din Iunie până la jumătatea lui Septembrie 1819, cât stătu la Constantinopole, pe la toți cei mari ai Porței, ba și pe la interpreții diferitelor ambasade, ca să și-i facă amici ², și cunoscuta lui lăcomie

1. Numirea acosta la Dragomanatul mare al lui Ión Calimah este cu atât mai datorită înrîuririlor mari, în cât, după cum l'arată Von Schladen, el era puțin pregătit pentru această funcțiune. neposedând bine nici limba franceză, nici cea turcăscă. Iorga. «Acte și fragm.» II, pag. 555.

2. «La cupidité et la vénalité du prince Michel Souzzo sont trop connues pour qu'on puisse se flatter qu'il veuille s'occuper des moyens d'adoucir la malheureuse position du peuple moldave, et le luxe, et l'ostentation qu'il a déployées depuis le moment de la nomination jusqu'à celui de son départ, font

de banî şi venalitate fac până şi pe un reprezentant străin, von Schladen, să prevadă, că nu acesta va fi Domnitorul «care să voiască a se ocupa cu mijlocele de a îndulci nenorocita stare a poporului moldav. Totuşi speraui la Pórtă, că, fiind ambiţios, M. Suţu se va aplica să pună mai multă ordine în administraţiunea ţerei şi că va mai stăpâni boerimea, care abusa de slăbiciunea predecesorului Domnitor, *boerimea* care prin jafurile ei asupra poporului, provocasă resmeriţa din urmă de la Iaşi.

Încă înainte de a pleca din Constantinopole, noul Domn trimise două Caimacamî, să ia administrarea Moldovei în numele lui. Aceştia fură Postelnicul Iacovachi Rizu şi Hatmanul Manu, cel care fusese Dragoman al Arsenalului otoman.

Sosirea în Iaşi a noului Domnitoriū se întîmplă în Septembrie după Drăghici¹.

O scrisóre trimesă din Odesa la „*Moniteur Universel*” cu data (scrisorei) de la 31 Octombre 1819 (stil nou) dice că Principele Mihail Suţu a sosit la Iaşi în 10 Octombre, adică la 28 Septembrie stilul nostru².

Cu o pompă extraordinară, işi face solemnă intrare în Iaşi noul Domnitor, cu alaiū înşirat de la Monastirea Galata până la Sfintul Nicolae Domnesc, unde descalecă spre a primi ungerea de la Mitropolitul ţerei Veniamin şi de la cei doi episcopi Gherasim de Roman şi Meletie de Huşi. În alaiul de intrare nu erau mai puţin de 12 la număr caii «povodnici» de călărie ce aducea cu sine noul Domn de Constantinopole, armăsari arabi «cu harşele cu rafturi şi cu tóltă echiparea edecurilor domnesci aurite, ce făcêu o privelisce minunată în ochii poporului»³.

Da, minunată privelisce, dar cine altul avea să plătescă acest lux al ultimului domn grec, decât tot poporul?

Din Iaşi Consulul frances seaū un reprezentant al lui scrie la «*Moniteur Universel*», în 1 Decembrie (stil nou) 1819, că pe dată ce noul Domnitor işi făcu intrarea solemnă în Capitala Moldovei, stătu la sfat cu boierii despre *catahrisile* şi neorînduelele urmate până aci

craindre, tout au contraire, qu'il ne cherchera qu'à satisfaire ses pendants désordonnées...» Se pare că numai interpreţii Rusiei, fraţii Franchini, nu voiau să primescă daruri de fabatică, în valóre de 15000 taleri, din ordinul clerului rusesc.

1. Istoria Moldovei. II. pag. 108.

2. Veđi «*Moniteur Universel*» N. 357 din 23 Decembre 1819.

3. Istoria Moldovei de Drăghici. II. pag. 109.

în ocârmuirea țerei și le sî nse, că speră, că pe viitor boerii se vor sili a indrepta tôte. După cunoscutul obicei al Domnilor fanarioți, se arată doritor de fericirea poporului și declară boerilor, că de va mai face vre-unul din ei cel mai mi: «*cusur*» orî «*catahrisis*», vor fi pedepsiți cu aceeași asprime ca cei mai de pe urmă ômenî din treptele de jos ¹.

Și ca să dee în practică dovadă că așa va fi, el încă în primele zile ale Domniei manifestă o mare activitate și îmbla nóptea «*tiptil*» ca să vadă de sunt tôte în regulă și dacă se păzesc *narturile* pentru nescumpirea articolelor de indestulare publică, atât în Capitală, cât și în țără ².

Același lucru îl spunea și altă corespondență din Petersburg de la 26 Noembre, 1819: «Acest principe e în flórea vârstei și de o mare activitate. Din primele zile ale sosirii sale a cutreerat incognito orașul ca să se informeze de prețul și calitatea obiectelor de mîncare ³.

1. *Moniteur Universel* No. 8 din 8 Ianuarie 1820: «Turquie. Iassy (Moldavie) le 1-er Decembre. Le prince Suzzo, nouvel hospodar de Moldavie, lors de son entrée dans notre ville, s'est entretenu avec les boyard des abus et des désordres, qui ont eu lieu jusqu'à présent dans l'administration du pays, et leur a témoigné l'espoir qu'ils feraient tous leurs efforts pour les réparer. Mais il les a prévenus que, dans le cas contraire, les plus distingués d'entre eux seraient punis avec la même rigueur que les individus des classes inférieures».

2. «Le prince Suzzo a beaucoup d'activité. Dès les premiers jours qui ont suivi son arrivée, il a parcouru les rues incognito, même de nuit, pour prendre connaissance du prix et de la qualité des vivres, particulièrement du pain et de la viande, et il a confisqué au profit des pauvres les marchandises de quelques détaillans qui étaient en contravention. A Fokshany, il a imposé des punitions plus rigoureuses encore aux boulangers et aux bouchers, pour avoir vendu du mauvais pain et de la mauvaise viande. «*Moniteur Universel*» din 8 Ianuarie, 1820, No. 8.

3. *Moniteur Universel* No. 357 din 23 Decembrie 1819.

CAP. XVII.

*Administrațiunea Moldovei sub M. Suțul.—Biserica—Școla.
Cultura publică.—Finance.—Comerciu.*

Activitatea ce «Monitorul frances» atribuia lui M. Suțul, a întrebunțat'o acesta numai pentru binele țerei Moldovei?. Vai nu! Dator la Constantinopole peste un milion de lei, bani risipiți pentru Căpătarea Domniei și pentru luxul escesiv ce-i plăcea, M. Suțul fu *activ* jăfuitor al treptelor de jos.

În jurul acestui ultim Domn fanariot gravitară boeri români, cari nu-l impedecară de la lăcomia de bani. Actele lui M. Suțul fură contrasemnate, orî primiră «*credința*» de la boieri români ca D. Sturdza Vel Logofet, de la Vornicii mari C. Catargi, D. Ralet, Dracache Roset (dis Baston), Alex. Canta... În Divan intră și o rudă a fostului Domn Calimah, tot ca Vel Vornic. Pe Iordache Roset îl aflăm Mare Vistier. Dar mai streini de țără erau cei doi frați Caimacamii: Iacovache Rizu și C. Negri, deși aceștia nu mai pot fi socotiți la Greci, de ore ce neamul lor e romanizat încă din secolul anterior. Pe lângă acești boeri în Marele Divan al țerei, cel adunat la împrejurări mai grave, lua loc și alți boeri pământenî, ca: logofeții Const. Balș, Iordache Canta, Greg. Sturdza, Vornicu M. Sturdza, Gr. Ghyca, Iancu Miclescu, Șerban Negel, ruda lui Veniamin Mitropolitul, Hatmanul Vasile Roset etc.

Biserica. Biserica Moldovei este sub administrațiunea marelui Metropolit Veniamin Costache, ajutat de cei doi Episcopi: Gherasim de Roman și Meletie de Huși.

Nici o reformă de însemnat nu aflăm în Biserică sub domnia lui M. Suțul, decât continuă a se manifesta tendința îmbunătățirii culturale a clerului, prin seminarul de la Socola. Între preoții culți este arhimandritul Leon Asaki, tatăl nemuritoriului George Asaki.

Și cu totă această constatare de progrese în biserică suntem datorî a vorbi despre o faptă, care, la prima vedere, s'ar părea o scădere a vechii toleranțe a bisericeii noastre. Încă din timpul Domniei lui Scarl. Calimah, Austria, prin Agentul său, ceruse invoirea, în 1817 de a înființa un Epitrop latin «din partea Curței Austriacesce»¹.

1. Vezi Istor. Metrop. Iași de Erbiceanu, pag. 86.

După autorizarea primită din Turcia, Calimah și metropolitul Veniamin refuză învoirea cerută. Lucrul remasă fără urmare deocamdată. În anul 1820 însă consulul Austriac, Iosef de Raab, la 17 August, dă lui M. Suțul o notă, cerându-i din nou voie pentru Episcopul Iloanului Ion Filip Paroni vizitator apostolic, care a sosit în Iași de la 18 Iunie, anul 1819 să-și exerciteze funcțiunea sa în țară. Va să zică aproape un an a stat acest episcop latin în așteptarea autorizarei domnesci și n'au obținut-o. Agentul austriac «*protestându* din poruncă — zice el — atât legea catolică, cât și bisericile catolicești ce sunt în Moldova», cere acum autorizarea pentru funcționarea lui Paroni ca episcop latin, cum s'a urmat în țera *ab antiquo*¹.

Mihail Suțu convăcă, cu pitacul din aceeași zi 17 August, Adunarea generală a Divanului și a boerilor *paia* și *proini*, ca să-și dea avisul asupra cererii lui Raab. Această Adunare se va ține la 28 Septembrie stilul nostru, la Metropolie. Raab adresază atunci o scrisoare către Metropolitul Veniamin, ca să-l persuade în favoarea Episcopatului latin. Argumentele aduse sunt:

1) Că asemenea libertate se acordă în toate țările tuturor cultelor, bună oră în Austria se acordă Bisericeii grecești (romănesci) și în Rusia se toleră biserica catolică.

2) Acastă toleranță a fost practică totdeauna de vechii Domni și Archiepiscopii ai țării: dovadă că până și jidovi au avut dreptul de a-și avea clerul lor.

3) Că nu e posibil ca ceea ce este îngăduit jidovilor să nu fie îngăduit creștinilor catolici.

4) Că norodul Catolico-român în Moldova se suie la 40.000 suflete și mai toți sunt supuși prea Înaltei Porți Otomanicești și birnici.

5) Că Episcopul latin «nu are a se amesteca la cele ce sunt ale pământului, seacă a pretenderisi împărțire de drepturile și privilegiile Episcopilor pământenii, socotindu-se întru această privire și el ca și cei mulți episcopi fără eparhie».

Rezoluțiunea *Adunării obștesci* refuză autorizarea cerută cu atâta insistență de către agentul Austriei.

Este ore act de intoleranță?

Se pôte ca unii din membri *Adunării obștesci* să fi votat refuzul cu gândul de intoleranță, dar cei mai mulți au avut în vedere cestiuni mai importante, dând votul lor. Din cererea lui de Raab Adunarea a înțeles «că puterea cuvântului (lui) este *de a se legiui în Principatul acesta* formalicesc păstor al credinței catolicești, și acesta (Episcopul) să aibă

1. Istor. Metrop. Mold. pag. 88.

de acum protecția cea din poruncă, care arată Dumnélui Aghentul că s'aă orânduit a o păzi pentru bisericile catolicescî din Moldova».

Are dreptate Adunarea : tot-deauna bisericile creștine de ori-ce rit, s'aă recunoscut supuse legilor țerei și neatárnând de nici o putere străină. Austria își aroga acum o protecțiune a Bisericeî catolice, care nu putea conveni țerei, mai ales că «după cum recunosc cu însuși de Raab, cei 40.000 de catolici sunt mai toți supuși ai moldoveî».

Adunarea se referă la vechile drepturi și pronomii ale țerei respectate de Turcia ; ea face un istoric succint a istoriei bisericeî catolice și susține teza, că în cele mai tulbure timpuri n'aă fost permanent Episcop catolic în Moldova, ci numai *trecători*. Sunt și aă fost pe la satele catolice din țără preoți, cari aă fost liberi a-și exercita funcțiunile lor, «toți însă și preoții (de la Biserica catolică din Iași și cei de prin sate nu arată altă formalnică protecție decât acea pămîntescă». Adunarea insistă asupra acestui punct important. Boierimea și Clerul amintesc, că în Domnia lui Scarlat Calimah a și sosit în Iași un Episcop latin (sub numele de Bacoviu) «însă în vremea șederei seîe a fost necunoscut, nenumit, fără a i-se cunoșce rangul de Episcop», și fără a fi primit în audiență de Domnitor. După câte-va luni acel Episcop a murit, «conținnd cu totul vorba rînduireî altui Episcop». În 1819 Decembrie, o nouă încercare urmă din partea Agenției Austrieî, care fu din nou respinsă de Adunarea obștescă. Intervenii și de la Pörtă firman, autorisând respingerea pretențiunei guvernului Austriac de a înființa ea un Episcopat catolic. Adunarea obștescă respinge dar pretențiunea Austrieî, ȑicend că cei 40.000 de catolici din Moldova, de «se vor imputernici și cu protecția Aghenției de odată acum în cele bisericescî, câți ore nu se vor lipi să nădăjduiască și întru cele politice?»

Este evident că aveau dreptate semnatarii anaforalei ce analizarăm mai sus : țera nu putea primi amestecul unui stat străin în satele de catolici din Moldova. Protectoratul luat de Austria de la sine asupra bisericeî catolice din Moldova nu putea să fie recunoscut de către Adunarea obștescă.

Nu ne unim cu tôte cele ce se spun în anafora : istoria Bisericeî catolice din țără nu e tocmai așa cum o spune anaforaoa, dar de la faptul că noi recunoscem, că aă existat în secolii trecuți Episcopi catolici de Bacaă, nu urmază că s'a admis când-va protectorat străin asupra bisericeî catolice din Moldova. A încercat odinióră Regii Poloniei să-și aroge asemenea protectorat, și marii noștri Domni aă respins acest protectorat. Așa făcu altă dată Vasile Lupu, care nu voi să permită exertiul funcțiunei episcopale lui Bandinus, arhiepiscop de

Macianopole, decât după ce însuși Papa îl prezentă cu scrisori în regulă ¹.

1. Vezi Memoriul Bisericeii Catolice din Moldova publicat în «Ateneul Român» din 1860/61 în Iași. Vezi *Bandinus* în edițiunea Academiei române din 1895.

Anaforaa boțerilor Moldovei centra unui episcop apusienesc.

Prea Înălțate Dómnne!

În urmarea Domnescii țidule din 17 a lunei trecute August, alcătuiindu-se la sfânta Mitropolie a țerei, obștească Adunare a cinului bisericesc și politicesc, întocmai după cuprinderea luminatăi porunci a Înălțimeii tale, am pătruns cu bună luare aminte dogmaticăscă punerea înainte, prin notă de către Dumnélui K. K. Impărătescul Aghent, atingătoare de cel întâi punct bisericesc al pravoslavnicilor pămîntenilor moldoveni, pentru un episcop apusienesc, numindu'l Catolico-romaicesc, cerënd pentru el slobodă voie la lucrările ce se ating de datoriile chiâmărei salo, și citind mai întâi nota din cuvînt în cuvînt, am vădut că cererile sunt, ca acest cu chiâmarea de episcop, să aibă a cerceta bisericile catolicesc, ce sunt în cuprinsul oblăduirei sale, (adică în Moldavia), a îndrepta bunele rîndueale în popórele sale, a hotărî întemplitórele pricinii între oile păstoriilor séle, a sluji tainele, adică mirul, și a face ungere seaă chrisma, care se dice că este la dênșii datoria unui Episcop, și care la credința catolicăscă nu se face odată cu botezul, ce după trecerea de câțiva ani a celui ce vine în lume, în sfîrșit și că să slujască formalnic Episcopul în zilele praznicilor.

Din acestea lesne se înțelege, că puterea cuvîntului este, de a se legiui în Principatul acesta, formalicescul păstor al credinței catholicesc, și acesta să aibă de acum protecția cea din poruncă, care arată Dumnélui Aghentul, că s'aú rînduit a o păzi pentru bisericile catholicesc din Moldavia.

Prea Înălțate Dómnne!

Prin stălpirea ochilor noștri asupra acestei note a cinstitului Aghent, am vădut două nouă iscodiri, privitoare una de a dobîndi formalnic păstoriu în Patria noastră, și cea de al doilea de a răzima formalnica protecție a Aghenției pentru bisericile apusenesc din Moldova. Amëndouă împingeri aspre și iscodiri neașteptate într'o eparhie, care am păzit până acum ființa sa prin «hărăzitele pronomi» din învechime de către prea puternica Impărăție, și cel mai întâi articol al pronomiilor celor mai scumpe, este păzirea cea fără de nici o bîntuire a legii și a bisericilor noastre, care acest har cu statornicie l'am vădut revêrsându-se de către prea puternica și hrănitórea Impărăție. Întărit prin tóte vredniciile de cuviință hatisherifuri, după care se închide tótă toleranța dogmaticăscă, a altor stréine închinări, și pe acéstă temelie nădêjduim a lăsa și pe urmașii noștri, spre mângăierea cea desăvêrșită. Pentru acésta dar, împlinind porunca Înălțimeii tale, facem aice o prescriere în scurt, pentru ispitele câte după vreme au făcut apusenii bisericesc, ca să pótă a fi păstori, înca de când nu era în pămîntul acesta oî de a bisericeii catholicesc, și începem de la un veac necunoscut, găsindu-se prin Istoriile vechi elinesc, că mai înainte de închinarea supunerei Țerei la prea Înalta Pórtă, în vremuri neaședate și rês-

În memorialul Bisericeii catolice din Iași se face mențiune chiar de cërta ce exista între Vasile Lupul și Regele Poloniei asupra drep-

vrătitore, și în năvălirile nămurilor megieșite, de au și cercat biserica apusienăscă a trimete păstorii în Moldavia, spre înmulțirea oilor sale, prin tragerea la dogmele lor pe moldovenii de atunci, însă nu au putut ajunge la pravățul lor, fiind isgoniți cu petre și cu lemne, și unii dintr'înșii uciși de către norodul pravoslavnic, această întemplantare, fără de îndoire, se înțelege, că nu slujesc de pildă că au fost latinii păstorii în patria noastră. După acesta apoi este și epoha Istoriei pămîntului, care arată, că după ce au intrat pămîntul nostru în stăpânirea prea puterniceii Impărății, la anul 1592, un Crai al Ardélului, anume Batori Sigismund, trimițînd oști în Moldavia, silnicesce au răpit pe cel de atuncea Domn, *Aron Vodă*, pre carele prea Înalta Pôrta avea rînduit stăpânitor Terei, întru a doua Domnie a sa, și ducêndu'l în Ardél 'i-au ridicat vieța prin tăierea capului, rînduind numitul Crai, pe unul anume *Răzvan*, om al său, pentru a fi Domn Moldaviei; acest *Răzvan* au adus cu sine și pe un *Episcop latinesc*, nu scim sub ce nume de eparchie, pentru carele istoricii pămîntesci și Meletie scriitorul Geografieii a vremeii aceea, fac pomenire, că ar fi fost trimes Episcop de către Papa Romei, Clement al 8-lea.

Intr'acest chip dar, nu după trecere de multă vreme, și mai înainte de a face prea puternica Impărăție răsplătire călcărei aceluia *Batori*, Craiul Ardélului, înscințându-se de întemplantarea Moldaviei, Craiul Leșesc, prin arătarea boierilor pămîntenii, ce au fost fugit spre scăpare în megieșita țără leșescă, au numit, cu primirea acelor boieri pămîntenii de atuncea, Domn pe un Ieremie Vodă, pe carele cu oști leșesci l'au trimis în Moldavia, isgonind pe *Răzvan*, omul Craiului Batori, împreună cu toți ai săi, iar prea puternica Impărăție, găsind cu cuviință alegerea lui Ieremia Vodă, din pămîntenii, l'au întărit în Domnia țerei; atuncea Craiul Ardélului, Batori, au pornit jalba sa către Papa Romei, cel din vremea aceea, asupra Craiului leșesc, arătînd că el necruțînd, au răpit țără Moldovei din stăpânirea prea Înalteii Pôrții, sub cea mai buna nădejde că pe locuitorii țerei ar fi putut a'i trage la dogmele apusenesci, iar Craiul leșesc cu împotriva sa urmare, au zădărnicit lucrarea sa cea rîvnitoare către lege. Drept aceea, Papa tulburându-se, au anathematisit pe Craiul țerei leșesci, pentru împedecarea ce au făcut; iată dar și a doua întemplantare, care nu numai că nu pôte sluji drept pildă bisericeii apusenesci, dar încă este ca un prilej pămîntenilor Moldaviei, pentru descoperirea mrejelor legei și pentru îngrijirea cea pururea despre dinsele. Nu mai rămîne altă epochă după această silnică întemplantare, de vre-un Episcop seau pastor latinesc, în țără noastră, și aceea ce se pomenesce prin notă că se pôte mărturisi de către pămîntenii, că trecătorii episcopi ar fi fost, iar nu ședători, pentru care se face pomenire și prin anaforaoa din partea pămîntului, nu are alt temei, decăt că în vremea oștirilor trecute, când era în pămîntul nostru oștile altor stăpânirii, s'au întemplantat trecătorii episcopi seau archiereii latinesci din țără leșescă, unii, și alții din partea țerei Unguresci, seau pentru trecere, seau pentru particularnice trebuinți cu ocărmuitorii ostăsesci, însă nearătați de pastorii latinesci, nenumiți nici de însiși cei mai mari ai oștirilor, seau ocărmuitorii străini vremelnicesci, și într'un cuvînt precum au venit nenumiți, așa s'au făcut și neveduți, fără de nici o formalita a ființei lor; și eată că nici această a treia epochă, nu pôte sluji spre pildă temeinică, iar în vreme de pace de ar fi fost, fără de îndoire, prin firman s'ar fi arătat numirea și rîn-

tului de numire, orî de prezentare la Papa, a candidatului de Episcop latin în Moldova.

duirea sa, și s'ar afla și în analurile Impărației trecută. Să arătăm acum și cea de față aducere aminte a celor ce trăim, că am văzut cu ochii, într-o curgere acum de șese-deci ani, că în cuprinsul Moldovei, nu a fost Episcop seau Archiereu apusenesc, cu ore-care numire seau ședere multă, seau puțină, în pace, și implinitore desăvârșirei bisericești, fără decât am văzut preoți pe la satele latinesci din țară, și la o capelă apusienescă din Iași, cu slobodă voie făcută întei și capelă numită, iar în anul Domniei Domnului Alexandru Mavrocordat, ce au pribegit în Rusia, fără de sciința pămîntenilor prefăcută capela în zidire de biserică de peatră; acești preoți apusienesci, viind hirotonosii de peste hotar, săvârșea toate ale dogmelor latinesci, și câți trăiesc din omenii lipiți la această credință, numai de către acei preoți s'au botezat, și s'au uns, și s'au cununat, și s'au îngropat morții lor; toți însă și preoții și cei de prin sate, nu arată altă formalnică protecție decât *acea pămîntescă*; dar acum *cu patru ani mai înainte*, peste totă nădejdea, Dumnului Aghentu C. Crăiescii Impărăției, au arătat Măriei sale Domnului Scarlat Calimah, procatohul Înălțimei tale, că s'au găsit cu cale de către această Înaltă Curte, a se rindui și a se trimete la Moldova un Episcop sub nume de Bacovin, ca un începător al legii locuitorilor latini din țară; după care nenădăjduită arătare, Măria sa, cercetând cinul bisericesc și politicesc, au primit și anafora obștască. că ființa și șederea în Moldavia a unui Episcop latin, este împotriva obiceiurilor pămîntului și nepermisă de către pravoslavnicii locuitorii de aicea, și ca un lucru și pricinuitor întru cele din lăuntru și întru cele de afară, de multe feluri de zătigniri, nu pôte a fi de mulțămire supușilor, și Înălțimea sa trimițînd *acea anafora la prea Înalta Pôrta*, cu adăogirea tălmăcirilor neprimicioselor implejurări, și aducîndu-se la pragul prea puterniceii Impărăției, s'au arătat noua de către Înălțimea sa, spre răspuns, prea înaltul mehtup al prea Înălțatului Vizir, după cuprinderea vrednicului de cuviință împărătescului hat, adică că, de se va face la Tarigrad vre-o cerere pentru această, se va da răspunsul cuviincios Ministrului Curței, pentru neprimirea acestei împliniri, iară de se va mai face aici din partea Aghenției iarăși poffitoare cerere, să se dea răspunsul, că nu se pôte primi. Întru mijlocirea vremei, după ce s'au primit și mehtupul prea Înălțatului Vizir, s'au arătat în Iași un Episcop latin, dîcînd că este sub nume de Bacoviu, *însă în vremea șederei sale au fost neunoscut, nenumit*, fără a se cunósce asupra sa rangul de Episcop și fără a fi întălnit de Măria sa procatohul Înălțimei tale, carele după câte-va luni au și murit, și contenind cu totul vorba rînduirei altui Episcop, cu câtă-va vreme mai înainte de mazilirea procatohului Mariei tale, iarăși s'au făcut arătare cinului bisericesc și politicesc al pămîntului, că este să se rînduiască și să se trimită din partea C. Crăiescă un Episcop latin; atuncia iarăși prin anafora obștască, către Înălțimea sa, la anul 1819 Decembre, s'au arătat câte pot să se întemple prin această necanonisită și neobicinuită atingere a bisericescilor luări aminte, rugăndu-se totă obșteea pentru oprirea acestui Episcop, și prin firman Impărătesc statornicirea privilegiurilor pămîntesci, nefînd nici o pildă a ședea în Moldavia un asemenea păstoriu latin, și Înălțimea sa trimițînd anafora obșteii la prea puternica Impărăție, după cuprinderea vrednicului de închinăciune hat, s'au dat și prea înaltul firman, însemnat la anul othomanicesc 1284, către lumina lui Gemageil Achir, întru care după ce se cuprind cele ce mai

O afacere serioasă mai avu de urmărit Metropolitul Veniamin : dreptul monastirilor din Moldova de a-și stăpâni averile, moșiile ce

înainte s'au întemplat, apoi se poruncește în sfârșit prin aceste cuvinte, că «de vreme ce s'au cunoscut că șederea unui asemenea Episcop latin în Moldavia, este fără de nici o asemănare de vre-o pildă, și de vreme că nici în aședările pământului nu se cuprinde anume, și de vreme ce este în multe chipuri pricinuitoare de neprimire, și preste toate aducătoare de turburare bună liniștire a raielelor, apoi, după cuprinderea împărătescului hat, deacă Elciul Austriei din Țarigrad va mai adăogi cerere pentru această pricină, acea cerere nu va fi acolo primită, și asemenea să i se dea răspuns și Agenției aici pentru neprimire, precum s'au dat și mai înainte, urmându-se toate prin totă păzirea cuviinței».

Prea Înălțate Dómne,

Acest vrednic de cuviință Impărătesc ferman întarit pe temelia Impărătescului hat, procatohul Înălțimei tale dându'l la Sfânta Mitropolie, iată so aduce înaintea înaltei socotinți a Măriei tale, și mai cu osebită rîvnătoare și cu durere rugăciune întindem acum glasurile noastre la pragul împărătescii îndurări, prin Domnésca și părintésca mijlocire a Înălțimei tale, deștep-tându-ne și mai mult întru neodihnă, din grăbirea și din cuprinderea notei cinstitei Aghenții, că sub numire de un Episcop se formalisește păstor apusienesc în patrie, și acela întărit de protecție, și în urmă întru adăugire înălțat la cea mai mare formalita a slujbelor, a privigherii, a păstoriei, apoi se face călcare celor întâi aședări ale pământului întru ale legii, fiind acesta împotriva după canónele bisericesci, și se face străinulare celor date împărătesci hrănitóre pronomiî prin hătișerfurî, lăsând de a dice că întru ale legii, la care nu am fost atinși nici într'o vreme, să vadă norodul izvodire nouă și închipuire de păstorie, poate și uniî din acei proști plugari, alunecându-se, să se întimple prigonire și tulburare. Dar óre nu este de luat aminte și de socotit arătarea ce face Dumnélui Aghentul prin o particularnică scrisóre a Dumisale cătră Preosfîntitul Metropolit, care s'au pus înaintea înaltei socotinți a Înălțimei tale, cum că sunt patru-șeci miî suflete, alcătuiți în sistema credinței apusienesci locuitori în Moldova, când apoi acest număr întru adăugire sporind și pre lângă preoții lor se va întări și păstoriu izvodit din nou, și se vor imputernici și cu protecția Aghenției, de odată acum între *cele bisericesci, cățî ore nu se vor lipi că să nădăjduiască și întru cele politicesci și să pîrdă credința cea pravoslavnică și dominantă(?) a sa* covârșire din vechiî întărită. De aceasta suntem bine nădăjduiți, că nu numai nezmintite se vor păzi pronomiile, care prea puternica hrănitórea noastră Impărăție ni-au dăruit din vechime, dar încă și a ne păzi întru ocrotire, căci de obștie, este neprimită cea mai puțină ședere și numirea unui asemenea Episcop, avënd apusienii preoții lor, și capelele cele prin voie și slobođenia ocărmuirii pământesci, precum au și Pravoslavnicii în staturile Europei, fără nici o zmintire a celor învechite legiuri către dênșii, dar nici o adăugire, și acóști ședere de doi ani acum a acestui numit de dênșii Episcop, pe carele însuși firmanul Impărătesc ce îl are în minele sale, nici de cum nu-l numesce Episcop, de cât: «Filip Paroni bisericesc trecător pentru a sale trebuinți» să contenéscă, ca să ridice cu mergerea sa întru ale sale, neodihna ce au pricinuit unui norod,

aveau rămas în Basarabia¹. Aceste averi le conservară monastirile din Moldova până după 1861, după secularizarea averilor monastirești de statul moldav.

*

La sbucnirea *Eteriei*, prelații bisericești moldovene se arătară dintr'întâiu nefavorabili mișcărei. Mai apoi Veniamin se vădu silit, sub amenințarea lui Ipsilanti, de a bine-cuvînta oștirea înjghebată de el, ba încă de a oferi un «oștén înarmat cu speșele lui» și a contribui și cu bani. Nu târziu însă Veniamin simți greșela și atunci se retrase în Basarabia, la Colincăuți.

Episcopul de Roman Gherasim, pretextând că e bolnav și are nevoie de a se căuta peste hotar, se retrase la Cernăuți, lăsând locotitor pe omul său de încredere Metetie.

Când Turcii isgoniră pre Eteriști, după bătaia de la Sculeni, Pașa comandant făcu — contra dreptului țerei — cu de la el putere, episcop la Roman, pre «trădătorul» Meletie. Acesta fu hirotonit Episcop la Țirnova, în Bulgaria, de trei Episcopi străini. După terminarea resmeiței și revenirea guvernului românesc în Moldova, Meletie fu isgonit

care are de cea întâi mîngăiere, slobozenia legii prin ocrotirea ei din partea prea puternice și hrănitorei împărății, ca să scăpăm de grija tulburării obștești întru acest dogmaticesc punct, precum însăși înalta înțelepciune a Măriei tale cu ochii cei pătrunzători o privesce. — 1820.

AI înălțimei tale smeriți către Dumnezeu rugători

Veniamin Mitropolitul Moldovei.

Gherasim Episcopul Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Al Sardiței Nictarie, Grigoriu Iriopoleos, Inochentie Iliopoleos, Daniil Arhimandru, al Hângului, al Monastirei Galata Arhimandru. Partenie, Iosif Arhimandru. Frumosei, Grigorie Arhimandru. Sf. Sava, Ilarie Arhimandru și Stariț Sfintelor Monastiri Neamțul și Secul, Timotei Arhimandru și Stariț Sf. Monastirei Slatina.

Prea plecate slugi: *Constantin Balș Logofet, Iordache Canta Logofet, Grigorie Sturdza Logofet, Dimitrie Sturdza vel Logofet, Iordache Roset vel Vistier, Raducanu Roset Hatman, Ralet vel Vornic, Vasile Roset Hatman, Constantin Catargiu vel Vornic, Grigore Ghica Vornic, Iancu Miclescu Vornic, Mihail Sturdza Vornic, Alecu Canta vel Vornic, Dracachi Roset vel Vornic, Șiban Negel Vornic.*

Mai urmăză încă alte 15 subscrieri nedescifrabile ale boerilor.

Uricar, tomul XIV-a. Istor. Mitrop. Iași, pag. 59.

1. Vezi Actul No. LXXXIV din Istoria Metropoliei Moldovei, de Erbicănu, pag. 90.

din scaun și cu mari ocări făcut argos ¹. Gherasim persecută grozav pre trădătorul său «*Iuda*».

Despre toate aceste evenimente din Biserica Moldovei, sub Eterie, vom avea a mai aminti și mai departe.

*

Școla. — *Vornicul Mihail Sturdza* este sub M. Suțul «curator al școlilor publice și al seminarului de la Socola». Așa îl intitulează Arhimandritul Leon Asaki în dedicațiunea ce-i face de opera tradusă de el „*Bordeiul indianesc*”. Inspirator al acestui „curator” al școlilor este însă G. Asaki și protectorul lor rămâne Mitropolitul Veniamin Costache. G. Asaki, la examenul clasei sale de matematici, din 18 Iunie 1818, probase ce se putea aștepta de la el. Mitropolitul ascultă deci de sfaturile lui și reformă seminarul de la Socola în 1820 ². Pentru această școală, G. Asaki călători în Ardeal și aduse cu el încă profesori, între cari vom aminti pe cunoscutul Fabian Vasile său Bob, pe Dr. Vasile Pop, care deveni apoi directorul seminarului, pe Ioan Costea, care predă retorica și poetica, și pe Ioan Manfi, profesor de *gramatică română*.

Predarea acestei materii devine pe totă ziua o preocupare a lui G. Asaki. Tată-său Leon, pe curatorul școlilor Mihail Sturdza, de sigur după indemnul lui George Asaki, îl numia: «*al bunelor învățături și al limbei Daco-romane ales protector*» ³.

Ca un fel de protestare a dascălimei grecesci socotim a fi tipărirea, la Iași, tot în anul în care G. Asaki repurta frumoșele succese cu clasa lui de inginerie, a aritmeticii lui Godel. Era totuși neputincioasă această încordare de puteri a dascălimei grecesci, să oprască mișcarea culturală română, care în Moldova numera bărbați ca cei doi Asaki, Beldiman, tânăru Seulescu și profesorii aduși din Ardeal.

Sub influența acestei mișcări se mai îmbunătățesc chiar și școlile grecesci, cari au mai rămas în Moldova. Se introduce în unele din aceste școli metoda lancastică, metoda disă *mutuală*. O anume școală preparandă exista în Iași, în care se înveța «metoda mutuală», cum se poate vedea din facsimilele după diploma liberată de la acea școală în Octombrie 1820 ⁴, diplomă acordând dreptul de «învățător».

Acastă școală *normală* este sub Eforia Mitropolitului Veniamin, care și el semnează diploma. Învățătorul acestei *metode* este *Cleobul*,

1. Vezi Melhisedec : Cronica Episcopiei Roman, pag. 188.

2. Vezi Istoria școlilor de V. A. Urechiă. I, pag. 108.

3. Dedicatiunea «Bordeiului indianesc».

4. Vezi facsimilele.

«membru corespondinte al societății din Paris pentru îmbunătățirea învățături elementare¹.

Cea mai mare glorie a lui G. Asaki este *direcțiunea* latină ce dă culturii naționale. El care organizează în 1816, cu spesele sale, un teatru de societate în saloanele Hatmanului C. Ghica; el care laudă pe fiii și ficele de boeri, pentru că :

«In un timp de avilire, pe când limba cea română
Din palatură interită, se vorbea numai la stână,
Nobilii voi, de neam și cuget, sfărâmând a sale fere,
Vorbit-ați întâiu c'acea ce ne dau până și miere . . . ;»

El pune și pe tată-său, Leon, să scrie în 1820 că :

«Ins'a ghintelor Romane
N'a peri faimosul nume,
Și vorbirea d'a lor viță
Înfloriva 'n totă lume!»

Mișcarea în direcțiunea latină face pe betranul arhimandrit să afirme : *«Sciut este, că limba care o vorbim s'a u urdit din cea latină*

1. Iaca traducerea diplomăi :

«Ei, sub-scrisul învățator de metoda mutuală și conducător al școlilor de metodă mutuală câte există și câte se vor înființa în Iași și în întreaga Moldovă, fac cunoscut, că d. Theodor Georgiade din Selimnos, de 26 de ani, a învățat pe lângă mine. În mod theoretic și practic, metoda mutuală, în școala de model și practică din Iași, și fiind-că a arătat diligența cuvenită, a reușit în amândouă, precum s'a dovedit din examenele parțiale și generale ce a depus. Este deci deinn a organiza, a instrui și a administra școle de felul acesta.»-- 26 Octombrie, 1820.

G. Cleobul, membru corespondent al societății din Paris
(L. S. Școlii) pentru îmbunătățirea instrucțiunii elementare.

Îscălitura purtătorului acestui act: *Theodor Georgiade*.

«Noi, cari, prin ordin în scris domnesc, la 6 Martie am fost orânduiri Eforii aș școlilor de metodă mutuală din Moldova, existente și câte se vor înființa, vădând mărturia din față a Dumnelui învățătorului George Cleobul, și încredințându-ne despre acesta din examenele generale, ce a depus înaintea Noastră, o aprobăm și o întarim cu propria noastră sub-semnare și cu sigiliul: că Dumnelui din față, *Theodor Georgiade*, este demn a organiza, a instrui și a administra cu folos școle de felul acesta.»

(L. S. Metrop.)

Mitropolitul Moldovei: Veniamin.

întru o epohă cu acea italiană, franceză, spaniolă și portogeză, cari sunt astăzi cele mai învățate și armonioase limbi a Europei.»

Este de constatat, că plecând de la această afirmare a latinității¹ noastre, mișcarea culturală de la 1819—1821, dă dovadă de o perfectă înțelegere a direcțiunii, în care limba românească urmează a fi cultivată ca să se arăte vrednică de al ei puternic izvor, ce *póte a o adăpa*, ca să crească la înălțimea *înfloritelor* sale surori¹.

Cum voia generațiunea de la 1820 din Moldova, să fie cultivată limba românească?

«Cuvintele ce ne lipsesc, seaă nu sunt legiuite ale noastre, am cercat de a le imprumuta de la maica limbei noastre și a le alcătui după haractirul ei, iar unele în minte a le înnoi din cărțile cele vechi a Românilor».

Maicuminte filolog român decât Leon Asaki, (respectiv G. Asaki) nu cunosc în timpul de care ne ocupăm. Școala limbistică moldovenească nu pășește cu violența neologistică, a literațiilor de preste munți: ea va imprumuta de la latina cuvintele ce ne lipsesc, căci ar fi legiuite ale noastre. Apoi cuvintelor introduse Asaki le va da *«haractirul»* limbei române. Ceea ce e și mai bine, se vor relua din cărțile vechi românești cuvintele uitate acum, dar utile limbei române. *Vocabulariul* ce anexază Leon Asaki la finea cărții sale mai sus lăudată² ne a conservat în cât-va istoria nașterii în limba românească, a multora din cuvintele, constituind stratul nou din limbă.

Evoluțiunea limbei române se face sincronice cu revoluțiunea politică a pandurilor lui Tudor. Deacă în politică, țerile noastre luptară contra Fanarioților, literatura nu rămâne mai îndărăt. Jalnica Tragodie a lui Beldiman represintă lupta în amândouă fazele: politică și literară.

Între 1819—1821 nu se scie ce devine clasa de matematici, a lui Gh. Asaki. E probabil, că odată încercarea făcută de Asaki și după ce probă posibilitatea învățătorei matematicilor în limba românească, el nu mai putu continua a da lecțiuni, cu atât mai mult, că în 1819 și 20, este ocupat împreună cu Mitropolitul Veniamin, cu reorganizarea seminarului de la Socola. Se scie că Asaki călători în 1820 în Ardeal, de unde aduse noi profesori pentru seminar.

Leon Asaki în timpul cât fu în pribegire la Colincăuți, în ținutul Hotinului, împreună cu Mitropolitul Veniamin, pe timpul Eteriei, a

1. Vezi Prefață la *«Bordeiul Indianesc»*, traducere de Arhim. Leon Asaki.

2. Exemplarul meu din *«Bordeiul indianesc»* a aparținut la Mihail Sturza Vv. Pe scórta de pele a cărții se vede numele *Mihail Sturza Vv.* Cartea am dăruit-o Bibliotecii Urechii.

tradus «Biblioteca istoriei bisericesci» de Arhimandritul Filaret, după edițiunea de la 1819, din Petersburg¹.

Nu vom reveni aci asupra bibliografiei moldovene, din Domnia lui Mihaiu Suțu, căci am făcut'o odată cu a celor-l-alte provincii române, la Domnia lui Caragia. Puțin am avea de ȕis, pe lângă acesta, după ce vȕdurăm în istoria Domniei lui Scarlat Calimah, cât de puțin se cheltuia din budgetul țerei, pentru cultura publică. Din un venit de 1376808 lei se cheltui sub Scarlat Calimah 3000 lei, un dar pentru dascălul Gheorghe, însă și aceștia ca să-ȕ ducă la șcôla din Constantinopole; 1000 lei daȕi dascălului filosof Govdela, pentru tipărirea unei aritmetice, împreună cu Aga Dumitrache Ladache. Mai adăogim 180 de lei daȕi la trei ucenici din șcôlă și iată tot ce sub Domnia anterioară se făcuse din budgetul Statului, pentru cultura publică! ²

•

În *Administrațiune* sub Mihaiu Suțu, nu găsim nici o schimbare. Aceleași organe administrative ca în trecut și aceleași abuzuri.

În *Justiție* în Noembre 1819 se presintă noului Domn o anafora, răspunȕend la țidula domnăscă a aceluias Domnitor, din 29 Octombree. Mihaiu Suțu întrebasese Divanul «asupra pravilelor, de pe care se ocărmuesce țera acesta, a obiceiurilor ce sunt, afară de pravilele împărătesci și deacă ar avea mai puternică lucrare acestea decât pravilele și asupra urmărilor judecătoresci». Boerii spre răspuns, fac istoria legislațiunei moldovene, sub Alexandru cel Bun și Vasile Lupu și arată cum s'aũ procedat pentru redactarea ultimului codice a lui Scarlat Calimah,

1. «Biblioteca Istoriei Bisericesci», spre folosul tinerilor, ce se învață pe la șcôle duhovnicesci, de Prea cuviosul Arhimandrit Filaret, îndreptată și a doua ôră tipărită în St. Petersburg 1819, iară acum mutată pre limba românăscă, spre acelaș folos, tinerilor Români ce se învață pre la seminarile clericesci, sfințindu-se a fi slujitori Bisericei. S'au ostenit la acest lucru Prea cuvioșia Sa Leon Asaki, Arhimandritul Mitropoliei Moldovei, pre nenorocita epohă a Daco-Vlachiei, în pribegirea cea de obște, și cu Înalt Prea sfințitul Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, în satul Colincăuȕii, ținutul Hotinului, la anul 1821.

2. Marele Postelnic Alexandru Beldiman publică, la Buda, în 1820 *Tragodia lui Orest*, acum întâiũ tălmăcită din limba franțozăscă în cea românăscă. Opera acesta este editată de Zaharia Carcalechi, cum probăză scrisôrea lui de la finea volumului. Nu era singura încercare de traducere de piese de teatru. căci Asaki reprezentase deja pre *Zaira* lui Voltaire. Serdăresa Zoita (Gregoruiu) traduse la 1819 pre *Erast*, «povestire de o tragodie pastorăscă.» E o traducere după altă traducere făcută din limba germana în cea grecăscă *apla*, ce a fost dat fiica doctorului Dimitrie Samurcaș Roxana. /

care s'a publicat la 1817 Iulie 1. Divanul arată ce parte s'a făcut la redacțiunea noului codice, obiceiurilor pământului. Boierii cer însă ca noul Domnitor să rânduiască facerea unui deosebit codice pentru orânduiala judecătorească, a unui alt codice neguțitoresc (comerciale), a unui codice criminalicesc, a unuia pentru poliție, și în fine a unui codice agronomicesc, «cu alegere iarăși din pravilele împărătesci, ce se vor afla și vor avea potrivire la acești codici; asemenea de se vor socoti de către Înălțimea Ta, să se leguiască și alte orândueli și obiceiuri...»¹

1. *Prea Înălțate Dómne*

De pe a Înălțimei Tale poruncitoare țednă din 29 Octombrie sub No. 41 adunându-ne la sfînta Mitropolie am ascultat cu luare aminte cele ce povățuit de părinteasca îngrijire către acest norod, ne poruncesc, ca să însciintăm cu lămurire asupra pravelilor după care se ocârnunesc țera acésta, a obiceiurilor ce sînt afară de pravilele împărătesci și dacă acésta ar avea mai puternică lucrare decât pravilele și asupra urmărilor judecătorești. Adîncimea științelor omenesci nu au putut pînă în prezent înțelegîndu-se vécurea celor mai depărtate vremi ca să afle începerea leginirii unora din cele mai vestite norode, este deci de prisos pentru noi a cerca în nesciința a multor învălniri ce după vreme au impilat țera acésta, știința începerei pravilelor și obiceiurilor noastre, ce urmînd povățuirea istoriei pămîntești, ne lămurim, că Alexandru Voevod ce a câștigat numire de Bnn, prin a sale îmbunătățite fapte și multe faceri de bine obștești domnind la anii 1401 și înțelegînd nevoia întrebnițurii pravelilor, a cerut pravilele împărătesci de la Aftocratori Paleologi, care i-au trimis Vasilicalele și dintru aceste alegînd câte au socotit trebuincioase și potrivite vremilor de atunci, și în limba pămîntescă tîlmăcindu-le a alcătuit o carte pravilnicescă precum istorisește Dimitrie Cantemir Voevod; iar în urmă, după trecerea de donă vécni fericit într-o pomenire Vasile Voevod ce s'a numit Albanezul, dintre Vasilicale alegînd, precum se vede prin titlu cartii și adăogînd acele la ale lui Alexandru Voevod le-a tipărit la anul 1646, într-o carte care se coprinde mai multe pravili criminalicești și plugărești, adăogându-se și cele potrivite obiceiurilor pămîntești, iar pravili politicești cuprind prea puține, câte adică trebuința vremilor de atunci cerea. Pravila lui Alexandru Voevod nu se afla nefiind tipărită, iar a lui Vasile Voevod era urmată de către judecători la întamplătorele pricinii pînă la începutul véculei trecut, precum iarăși Cantemir dice, după vreme însă sporind numărul omenilor, și adăogîndu-se pricinile oblăduitoare, a întrebnițat pravilele împărătesci împreună cu legnile Nearale ale lui Iustinian și Leon, și acelor ce în urmă au împărățit, Snopsis a vasilicalilor într-o ducerea pravilelor lui Teofil Anticrisos și pe Armenopolon s'a alcătuit și Hrisove cuprinzătoare în deosebite pricinii pentru obiceiuri pămîntești, dintr-o parte care ne vedem prin ispisócele vechilor Domni ce au mai rămas pe la noi din stăpînitorii moșiiilor; de pe aceste de mai sus toate urma hotărîrele judecătorești; fiind însă că din întinocarea pravilelor aceloră ce nemăsurate de sine amestecate fiind, și în cele neobiceinute din pricina prefacerii vremilor seau din îngaimală incurcată și prea puțin lămurită tălcuirea lor, orî din lenevirea chipurilor prin care se pot lumina pravilele, sau în sfârșit fiind alcătuite în

De sigur că evenimentele politice n'au dat timp pentru realizarea atâtor lucrări juridice. Sbucnirea Eteriei au împrăștiat nu târziu boe-

limbă neobicinuită, se pricinuia necurmăte giudecăți, îngreueri întru hotărârile lor, și greșeli în potrivirea pravililor cu pricina ce se cerceta, ca sfat de obște socotindu-se, s'au cerut de la Maria sa Scarlat Voevod, Procatohul Înălțimei tale ca să se alcătuiască adunându-se din cărțile Imperăteșei cele mai trebuincioase pravili și adăugându-se obiceiurile atârnatore, care din veci s'au pazit în pământul acesta spre sistematică intrupare a ramului pravelilor politicești; aceste fiind cele mai trebuincioase și mai de nevoie spre hotărîrea a multor pricinii ce urmăze deapănare.

Iar Înălțimea sa orânduind, s'a alcătuit condică politică coprindețore tuturor pravelilor și obiceiurilor atârnatore la ramul pravelilor politicești, care publicarisindu-se la anul 1817 Iulie 1 s'a statornicit de neclintit temeiul al dreptăților obștesci și pravilicesci, care curg din acel liniștit isvor al slavitei ocârmuirii, ce din o potrivă dreptate către toți supușii inciedinteză și întăresce nevătămarea și nesdruncinarea dreptăților fiesce-cărui. Acastă condică s'a tipărit în limba grecă, precum este sciut și înălțimei tale, dară fiind neapărată trebuință de a se tipări și a se publicari și în limba Moldovenă, rugăm pe Înălțimea ta, ca să fie poruncă de a se tipări câtă până acum s'au tălmăcit fiind ca la jumătate și de a se urma tălmăcirea care cu neîndoie va lua săvârșirea sa, până se va tipări acea tălmăcita.

Pentru obiceiurile pămâtesci, de a putea de pravila, și de covârșesc legiuirea pravelilor? se lămuresce prin aceste de mai jos, de pre talcuirea lui Enecone în pandocte partea I, parag. 101 : «obiceiul este o dreptate, care fără publicarisire, din obiceinuința s'au statornicit și prin tăcuta primire a prea Înaltei ocârmuirii, au dobândit pravilicescă putere în curgere de mulți ani, păzindu-se cu tăcuta primire a orășenilor». Iar pravelile împăritesc pentru deosebitele obștesci obiceiuri a orî-cărui neam legiuesc aceste (tom partea 2, cap. 44 lista 32) : «cele prin învechita obiceinuință cercate și în curgere de mulți ani urmate, n'au mai puțină putere îndatoritoare decât acele în scris cap. 46 : în tălcuirea pravelilor trebuie a se lua aminte la obiceiurile pământului, și la hotărârile ce de apurure s'au dat întru asemenea pricinii cap. 50 ocârmuitorul va păzi ceea-ce va găsi de multe ori urmându-se într'un loc pentru vre-o pricină, căci acea de mai înainte obiceinuința și cugetare le-au aședat acestea trebuie a se păzi și nu va urma de a se face cele peste învechita obiceinuință» cap. 41, lista 31, parag. 1 ; învechita obiceinuință se ține și se păzesc ca o pravilă, cap. 52, lista 32, învechita obiceinuință are tărie de pravile, și pandocte, cartea I, titlul 3, cap. 33, parag. I : învechita obiceinuință nu fără dreptate se păzesc ca o pravilă, și acăsta este pravila ce se dă aședată din obiceiuri, căci fiind-că însuși pravelile că dintru altă pricină au pentru noi putere îndatoritoare, fără decât pentru că sunt primite de pe judecata unui neam cu dreptate, așa dar și acele de către un neam cu tăcere fără vre-o scrisore primite vor fi îndatoritoare pentru toți, căci nu este nici o deosebire dacă un neam va fi arătat voința sa prin obștesca hotărîre. sau prin însuși lucruri și fapte, pentru aceea foarte cu drept este primita și aceea adevărată cum că pravelile cad din lucrătoare puterea lor, nu numai prin hotărîrea legiuitorului, dar și prin neobiceinuința cu tăcuta primire a tuturor. Dintru aceste vederat se înțelege, că obiceiurile pămâtesci se legiuesc de însuși dățătorii pravililor a fi mai

rimea din Iași și ori-ce lucrare s'ar fi fost început în sensul anaforalei a rămas baltă ¹.

*

puternice decât însiși pravilele, și că prin acole ori se întăresc seau se oboră pravilele ce nu vor fi potrivite cu stările de împrejur a vre-unui neam; decî nu rămâne îndoială, că în ori care pricină întemplantu-se a fi pravila cu deosebire de pămîntescul obicei, acesta negreșit se cuvine a se urma acum, însă fiind-că toate obiceiurile ce se cuvin ramului pravelilor politicesci, s'aû aședat în rânduiala pravelilor pomenitei condice politicesci, nu mai rămîne afară de coprinderea acestei condici, vre-un obicei seau pravilă ce se cuvine a se aședa întru acest ram pravilicesc.

«La întrebarea ce ni se face asupra rîndueleur judecătorești, facem datornica noastră arătare, că aceste orăndueli, precum și alte ramuri a întregii sistemii pravelilor nu s'aî aședat, nici se cuvino a se aședa în condica politicescă, fiind legiuirea lor cu privire cătră deosebite pricinî, precum și noródele cele mai politice aû alcătuit fiesce-care ram pravilicesc în deosebire; rămîne decî, ca bine-voind înălțimea ta, de pe cum și în hrisovul întăritoriu condiceii politicesci se cuprinde pentru orănduiala judecătorească, condica neguțitorască, condica criminalicescă, condica poliției, și agronomică se poruncesce ca să se alcătuiască, cu alegere iarăși din pravelile împărătesci, adăogându-se și obiceiurile pămîntesci ce se vor adă și vor avea potrivire la aceste condici; asemenea de se va socoti de cătră înălțimea ta, să se leguiască și alte orănduele și obiceiuri, precum și la 1815 Martie 23 s'aû tipărit nișce ponturi cuprindătoare, pentru avaturile dreptăților și îndatoririlor a unora boeri. Prea înălțate Dîmne, aceste fiind cele mai potrivite și mai adevărate arătări la întrebările ce de către înălțimea ta ni s'aû făcut, nu lipsim după poruncă a face datornica noastră înștiințare.—1819 Noembrie.

1. Dăm în notă o hotărîre a lui M. Suțu într'o afacere de hotărnicie, cum și o sentință a acestuiași Domn în procesul *dintre nișce răzași* de pe moșia Crăescii cu Monastirea Neamțului, referitoare tot la procese pentru pămînt.

*Hotărîrea lui Mihaî Gr. Suțu Voîă prin care se osîndesce pe
Petrea Cernat fost hotarnic.*

Noî Mihail Grigorie Suțu Vv. Cu Mîla Luî Dumneșeu, Domn țerei Moldovei.

Înfățișându-se înaintea Domniei mele i a tot Sfatul, Dumnóluî Sardariul Vasile Tuduri, cu răzăși de la Bălțați, am intrat însumî Domnia mea în cercetarea pricinei, și câte prin anafora acosta a Domniei sale veliților boeri ni s'aî arătat, cercetându-le una câte una, am găsit fapta acosta cu totul nelegiuită, și împotriva bunii cuviințe, atât despre păriți, cât și despre hotarnici, carele aû urmat împotriva obiceiurilor și datoriei sale. Drept aceea, judecând împreună cu tot Sfatul nostru, hotărîm și osîndim, întîi pe acel Petrea Cernat, ce aû fost hotarnic, pentru urmarea sa acosta, spre vegherea și a altor asemenea următori hotarnici, să plătescă jăluitorului Sărdar tot prețul caselor sale i a tuturor celor-l-alte acareturi și lucruri ce aû mai avut la aședarea sa; al 2-lea, pe păriți să'i facă casele și toate cele-l-alte binale ce aû fost acolo, cu totă cheltuiala

În *finanțe* M. Suțu a dat diverse decrete nu pentru a ușura birurile, ci din contra. Unele mesuri ale noului Domn sunt cu totul

lor, întocmai după cum au fost și tot la acelaș loc unde le-au avut și mai înainte, stăpînind și drepte părțile sale, după cum din vechi le-au stăpînit. Iar pentru părțile ce în vremea fericitului întru pomenire Domnul Alexandru Constandin Moruz Voevod, le-au rescumpărat pîrîții, după jurămîntul ce ar fi săvîrșit atuncea, fiind-că Sărdarul au arătat, că în urmă iar fi dovedit opiorci, hotărîm, ca prin cartea Domniei mele să se hotărască un boeriu cercetătorii dimpreună și cu un credincios al nostru, ca să facă cercetare prin carte de blăstem la fața locului și să dovedescă deacă pîrîții în sciință au jurat, după cum au pus înainte Sărdarul său nu ? și după cercetarea ce vor face, și dovada ce ne vor aduce, vom da și pentru acele rescumpăiături cea desăvîrșit hotărîre.

Dumînului vel Logofăt prin Dumînului vel Vornic de aprozi să aducă întru săvârșire hotărîrea noastră acăsta, ce o întărim cu a Domniei mele iscălitură și pecete.—1820, Iulie 15.

(îscălit) *Iă Mihaîl Gr. Suțul Voevod.*

(L P.)

Constantin Suțul Postelnic procîtelnom.

În anafora sunt iscăliți: Veniamin Mitropolit Moldovei, Dimitrie Sturza vel Logofăt, Dimitrachi Ralet vel Vornic, Dracachi Roset (Baston) vel Vornic, Costachi Conachi vel Vornic, Calimah vel Vornic, Alecu Canta vel Vornic.

No. 156, s'au trecut în condica Logofetiei al doilea, Iacovachi. S'au trecut în condica Divanului. Matei Costin Clucer, după practica iscălită de Dumînului vel Logofăt, Ión Tăntul Ban.

Hotărîre domnască de la Domnul Mihail Suțul Vodă

Înfățișîndu-se înaintea Domniei mele și a tot Sfatului rezeșii de moșia Crăescii de la ținutul Vasluiului, cu vechilul Sfîntelor Monastirî Niamțul și Secu, am întreat pe vechilul monastirilor: de ce nu urmăza învoelei și cere a o surpa cu împotrivitoare pretenții ? și spre răspuns ne-au arătat un zapis vechi de la lét 7217, Februarie 17, de la un Istrate feciorul lui Popa Tóder din Crăesci, cu care vinde unui Tóder Blăuarului domnesc zet Mihail, 34 *pămînturi* din Crăesci și din partea de sus și din partea de jos, cerînd ca după glăznirea aceluî zapis sa stăpînescă, și nu dupa învoeală. Cerînd dar Domnia mea aceea invoială ca să o vedem și citîndu-se am vădut-o sevârșita la anul 1816, Mai 25, între însuși acest vechil al monastirilor cu rezeșii din Crăesci, cu hotărîre, cătă parte să stăpînescă monastirea, arătându-o și în măsuri, care invoială s'au vădut întărită și de Prea-Sfînțitul Mitropolit al țerei, fiind asemenea scrisoare de invoială data și de către rezeși la monastire, din care cunoscîndu-se, că nici o parte nu pôte să se abată afara din acăsta invoială, rămâne resuflat zapisul de mai sus dis din lét 7217, Februarie 17, și spre curmarea pricinei aceștia hotărînd poruncim Dumitale vel Logofăt, ca prin cartea Domniei mele se orînduiescă un boer hotarnic, cu cheltuiala monastirei, ca să mîergă la fața locului și întocmai după cuprinderea învoelei, în ființa amînduror părților, să măsoro 34 pămînturi și în lat și în lung, după mîsurile ce se cuprind în acea scrisore de invoială, și să o stălpescă cu petre hotare, ca să se scie cît loc

favorabile boerimeî. Intre acestea este ridicarea prohibițiunei exportului de grâne și de vite, sub cuvânt că prin exportul acesta vor intra

se cuvine monastirei spre curmarea judecăților în pricina acésta, rămăind -și toate cele-l-alte hârtii atingătoare părții aceștia răsuflăte. Spre a cărora întocmai urmare s'au întărit anaforaoa acésta cu domnósca noastră pecetie.

(L. P.)

Procit. vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómné

S'au înfățișat în judecata noastră Constantin Chiriac, Polcovnicul Vasile Cucoranu i Sava Giumeza și alți ai lor rezeși de moșia Crăescii, de la ținutul Vashuiului, cu Schimonahul Iosef, vechil sfintelor monastiri Neamțul și Secului, care pricină cercetându-se de către noi, într'acest chip s'au dovedit precum în jos arălam. Numiții rezeși a făcut arătare, cum că numitul vechil al monastirilor n'ar fi urmând după învoiala ce însuși. au sîvârșit cu dênșii la anul 1816, Maiu 25, pentru 34 pămênturi din numita moșie, cuprins la un zapis din 7217, Februarie 17, cu care trage monastirea, avênd danie de la sêvârșitul Ban Toma Cozma cu scrisorile din 1803, care scrisóre de învoială arôtând ei acum, s'au vêdut iscălită de însuși numitul vechil și adevărită de Prea sântitul Mitropolitul țerii, avênd acéstă cuprindere: că pentru acel zapis din 7217, Februarie 17, a strêmoșului lor Istrati Diaconu, fecior Preotului Tóder, ginerile Resmeriței Brumă, de 34 pămênturi, după coprinderea zapisului, cunoscându-l și ei adevêrat, de bună voia lor nesupêrați de nimeni, au stătat la bună învoială și s'au învoit ca să dea monastirilor acele 34 pămênturi, pămêntul de 20 pași latul și de 300 pași lungul, și pasul de șase palme, în jumêtatea satului a părții din sus în capêtul moșiei din jos despre rêsîrit, despre partea Oprenilor de jos, afară de vatra satului, în care să nu se atingă monastirile cu stăpânirea, iar pe părțile sale și în stălpitura sa a i tîtă voia monastirile a-și face orî-ce acareturi spre venit și folosul lor și hotăriturile de mîi nainte vreme să rêmîne fură lucrare, cum pe larg arată scrisórea; mai arôtênd numiții răsăși și o mărturie din trecutul an 1819, Iulie 23, de la Ioniță Păucescul Postelnicel, rânduind de isprăvnicie pentru alegerea acelor 34 pămênturi a sfintelor monastiri după învoială, că mergênd la fața locului și chiâmând pe numitul vechil al monastirilor ca să mêrgă de față, n'a i voit, dând rêspons, că nu-i din stălpitura făcută mai înainte învoiei de Lefter Severdan Vornic de pórtă, care stălpitură după glăsuirea învoiei rêmîne rêsultată. Vêdênd acea pricinuire a vechilului, au cercat cu măsura aceea stălpitură de mai înainte, și au aflat'o de 71 pămênturi, 4 pași, bez câte va liveđi și curățituri făcute de rezeși în cuprinderea acei stălpituri, cum pre larg arată mărturia; s'au întrebat acum pe vechilul monastirei ce rêsponde? și rêsponsul sêu a i fost, că nu dă nicî o pricină învoiei, ci mai ales se ține de învoială, și fiind-că la învoială dic că au cunoscut zapisul acel vechi de adevêrat, și zapisul serie cu tot locul din tot venitul, și prin învoială apôră numai vatra satului, și pămênturile cu măsura arêtată prin învoială, ar fi numai din câmp, și pe lîngă dênsele ar cunósce că au dreptate monastirile a trage cu analoghie din toate locurile, după glăsuirea zapisului vechi, care zapis l'au arêtat acum de față, cu veletul și luna de sus pomenită, prin care arată acel Istrati feciorul Popei Tóder din Crăesci, că au

banî în țără. Pentru asemenea export Domnitorul nu pune altă taxă decât vama obicinuită. M. Suțu ridică asemenea prohibițiunea de funcționare a fabricelor de spirtose, fără nici o dare către Stat: «să fie slobod fiesce-care a 'și face velniță la moșia sea cu câte căldări va voi». O a treia favoare făcută boerilor este ridicarea birului pus asupra cârciumelor de prin sate și de la drumuri. Acest bir era destinat la plata poterașilor ce âmbლაუ pentru prinderea tâlharilor. Domnitorul ȋice, la 18 Decembrie 1820, că nu mai trebuie asemenea imposit «fiind-că fiesce-care ȋinut are de ajuns slujitorii săi și mai ales că și t te satele a  dator ia a fi cu privighere și a da ajutor la acest fel de int mpl ri, a se prinde făcătorii de rele, fiind și pentru folosul lor, a nu suleri j furi și păgubiri»¹.

v ndut lui Tóder Bl nariu domnesc, 20 p m nturi partea de jos și 14 p m nturi din partea de sus, p m ntul c te 20 pași, pasul șese palme, cu cur țituri în partea de jos insă acel jos se vede dres, afară de 24 p m nturi ce a  v ndut mai înainte Preotului Vasi  din Crăesci, și aceste 34 p m nturi ce le-a  v ndut lui Tóder Bl nariu, drept *trei-deci de lei*, să fie și de pometi și cu locuri de priseci, și cu vadu de m r  și de poeni și din pădure și cu vatră de sat și din tot locul cu tot venitul, iar Popa Vasile nu are treb  la aceste locuri, fără c t va ȋine în ȋarin  p m nturile, cum pe larg arată zapisul. R spunz nd vechilul, că după gl snirea acestui zapis a  făcut și Lefter Severdan Vornic de p rt , alegerea acestor p m nturi mai înainte de învoială, pe care alegere ar cunoșce-o de bună. Asupra cărora scrisori și răspunsuri st nd noi a socoti cu luare aminte, nu găsim de cuviință cererea numitului vechil ca să se p t  int rce la gl snirea zapisului vechiu și la alegerea numitului Vornic de P rt , să se socotesc , că învoiala ap r  pe răzeși numai din vatra satului, în vreme ce la acel zapis lungul p m ntului c t să fie nu este ar tat, și nici le spune la un loc, ce 20 p m nturi din partea de jos și 14 p m nturi din partea de sus, iar învoiala le dă la un loc ar tat anume, lucru de folosul monastirilor, și arată lungul lor de 300 pași și ȋice curat, că pe părțile sale și în stălpitura sa, să aibă voie monastirile a'și face or -ce acareturi, care se înțelege fără îndoială, că numai în cuprinderea acelor 34 p m nturi, ar tate cu m surile lor în lung și în lat, iar nu să se intind  mai mult, și că hot r turile de mai înainte să r m e fără lucrare; insă numitul vechil al monastirilor ar t ndu-se nemulț mit cu socotița n str , r m ne cea des v rșit  hot r ire a se da de către nălțimea ta.—1820, Februarie 6.

Ai înălțimei tale, Prea plecate slugi: (Isc liți) *Dimitrie Sturza vel Logof t, Dimitrie Ralet vel Vornic, Constantin Catargiu Vornic, Drachachi Roset vel Vornic, Costachi Conachi Vornic, Calimach vel Vornic, Alecu Canta vel Vornic, Ilie Holban vel Ban.*

1. *I  Mihail Grigorie Suțu Voevod, cu mila lui Dumnezeu
Domn ȋ r i Moldovei.*

Din c sul ce Dumnezeiască pronie a  biue-voit de ne-am suit la Domnescul Scaun al acestii de Dumnezeu păzită creștin sc  ȋ r  a Moldovei, dintru

Poșlina vădrăritului de vii, goștina oilor, poșlina disetinei stupilor și a rămăntorilor și totă lunga chiriellă de biruri din domniile anteriore continuă a funcționa în Moldova sub M. Suțu, cu atât mai violent, cu cât favorurile și scăderile făcute boerimeii ocazională ore-care gol în veniturile Domnitorului și acest gol trebuia acum să-l împlinescă treptele desmoștenite. Bătrânul Drăghici, adesea blând pentru unii Domni fanarioi, nu pôte să nu recunoscă, că «guvernul lui Suțu, de la început până 'n urmă, n'a înfățișat alta țerei decât abuzuri; planul acestui stăpănitoe a fost croit pe desbracat.....» Drăghici aduce însă o înimformațiune curioasă: M. Suțu răsvrătea satele, prin ispravnicii greci, asupra proprietarilor. Nu era M. Suțu un protector al țărănimiei ci o împingea la răsviătire, ca să aibă ocaziune de a lua de fie-care jalbă o taxă de 4 rubie'e turcesci.

Dar Domnitorul se juca cu focul. Deja am vădut cum la începutul secol. al XIX-lea țărănimia moldovenă era agitată contra moșierilor, în cât Mitropolitul Veniamin scria lui Melinescu, trimisul țerei la Petersburg,

acelăși cės cunoscându-ne și obștesc părinte, tot scoposul și cugetul nostru au fost, este și va fi a depărta cele de supărare și păgubire de asupra fiesce-căreia, stări ce se află petrecătore spre îndemănarea fiesce-căreia. Luând dar aminte și pentru slobodēnia alișveriișului ce au avut cu trecerea și vinđarea vitelor și a pânii și altor producturi peste hotar, cu care se înlesnea tôte stările înteiū, al doilea, al treilea, și tot norodul de obștie la petrecerea sa cu intrarea banilor în țără, care de la o vreme nu cu drept cuvēt poprindu-se, s'au cunoscut simțitoe struncinare la tătă obștia; pentru aceia, cu bună luare aminte socotim, că acea poprire au fost fără cuvēt; hotărīm ca de acum înainte, precum din vechiū s'au urmat, asemenea să urmeze aleșveriișul de obște cu tătă slobodēnia peste hotar a vitelor, ori de ce feliū, și a pânei, și a altor producturi, care vor fi peste trebuința țerei, fără de nici o dare alta, decât numai vama obicīnuită. Asișderea și pentru velnițe, iarăși desevărșit încredințându-ne că mai înainte au fost volnicii fieș-cine a face pe moșia sa cu câte căldări au voit, fără a fi supusă sub nici o dare, lucrând pânea ce era de prisos, cu care iarăși nu puțin alișviriș se făcea între norod, și mai ales îi deștepta la lucrarea pământului, iar de la o vreme și asupra velnițelor puindu-se plată, au dat pricină de contenire și acestui alișveriiș. Pentru care asemenea hotărīm, ca și acestă dare a velniților să se rădice cu totul și să fie slobod fiesce-care a'și face velniță pe moșia sa, cu câte căldări va voi, fără a fi supusă la vre-o dare, precum s'au urmat din vechiū. Am mai luat sēma Domnia mea, că de la o vreme s'au obicīnuit a se lua ca un bir și de la crăsmcle de prin sate și de la drumuri sub cuvēt pentru plata potirașilor ce āmblă pentru prinderea făcătorilor de rele tālharī, dar fiind că și acestă dare este fără cuvēt, fiind-că fiesce-care ținut are de ajuns slujitorii sēi, și mai ales că și tôte satele au datorio a fi cu privighere și a da ajutoriū la acest feliū de întâmplări a se prinde pe făcătorii de rele fiind și pentru folosul lor a nu suferi jacuri și păgubiri, hotărīm, ca și acestă dare a crăsmelor cu totul să lipsescă. Dreptaceea acēstea de mai sus arătate, hotărīrea ce facem, cunoscându-se de către Domniea

că este temere de o răscolă țărănească, după «*duhul franțuzesc*». Acea răscolă se putu potoli înainte de sbucnire prin faptul intrării în țără a muscalilor, la 1806. Acum agitațiunea între țărani crește din nou și la Iași ea se manifestă sub formă de anti-semitism. «In țără, dice Drăghici, atâtea résculări au pricinuit, de nu-și puteau căuta ómenii interesul plugăriei pe la moșii, fiind-că locuitorii ămbla desmetici din loc în loc și drumurile se ămpluse de ómeni și ulițele orașului de sătenii.» Atunci Mihaî Suțu ia măsuri de strînsóre asupra țăranilor, punënd în lucrare falanga. Mișcarea contra evreilor fu innăbușită prin măsurile polițienesci a lui Aga și după notele consulilor. Cunoscutul Duca venit din Bucuresci în interesul eteriei, este acusat de Drăghici că a fost întetitorul în Iași în contra evreilor.

Ca și în țera rumânescă, M. Suțu înmulțesce dările. Pe mazilii îi nemulțămesc prin taxa de 10 lei ce le lua obligându-i a-și reinnoi cărțile. Ca și la Bucuresci, se făcea chiar o mulțime de noi mazili, pe bani, dând de carte fie-care câte 50—100 lei. Un milion adună Mihaî Suțu, numai din asemenea condei. Rusumaturile le-au suit la prețuri fôrte mari, afară de poște, care le-au dat asupra cunoscutului Scufa, întreprindetorul meuzilurilor și din țera rumânescă. Era un interes al Eteriei să aibă la mână mijlocele de comunicațiune. Se scie că nu târziu Scufa, după eșirea din țără a lui M. Suțu, au dus toți caii din menzil în Basarabia și i-a vindut în propriul său câștig.

Edilitate. — Nu ajungea ingenunchierea țerei prin biruri; mai continua a se ivi ici colea în țără bóla ciumei. După *Monitorul Universal frances*, vestea despre sbucnirea din nou a acestei epidemii, nu era totuși întemeiată pe adevăr.

«Se asigură că ciuma nu extstă acolo, dar neguțătorii din Moldova ca să impiedice exportarea vinurilor și arendașii carantinelor ca să câștige bani, fac tot ce pot ca să declare guvernul de la Iași, că în adevăr există ciuma». ¹

«*Monitorul Universal*» de la 17 Noembrie 1819, ca data din Viena de 5 Noembrie, adaogă asemenea:

«Se pune iași în indoială existența ciumei în Moldova, punëndu-o

mea bine încuviințată, prin acest al nostru Domnesc hrisov hotărîm și întărim, ca de acum înainte întocmai și pe deplin să se urmeze, precum mai sus se arată, care hrisov s'au întărit și cu a Nóstră domnescă iscălitură și pecete. — 1820, Decembrie 18.

Iw Mihail Grigorie Snțu Voevod.

1. «*Moniteur Universel*» 293 din 20 Octombrie 1819, corespondență din Viena de la 8 Octombrie.

pe contul întreprindătorilor de carantină moldovenesci, care deja de mai multe ori au pus în circulație asemenea sciri în interesul lor particular».

Și cu toate acestea se scria din Viena aceluiasi Monitor, că numai în orașul Botoșani în timp de o lună au murit 90.000 de oameni. Exagerata cifră ne arată că în adevăr se exagera în înderea epidemiei, din interese diferite, între care cele denunțate mai sus.

Din partea guvernului lui M. Șuțu se iau certe măsuri igienice, dar preocupățiunile de această boală nu se vedea a fi fost așa de mari ca sub anterioră domnie.

S'au trimis *ponturi*, adică instrucțiuni, pe la ținuturi, iar în 4 Octombrie 1819 Domnitorul scrie lui Aga Gheorghe Buhuș anumită poruncă ¹.

Ca și în țera rumânescă, asemenea în Iași consulul rusesc era omnipotent. În contra lui Pini pe care l-am aflat la Bucuresci sub Domniile din urmă, se îndreptau reclamațiunile secrete ale bunilor Români. În ne-putință de a reclama fațăș contra lui se tipăreau anonime panflete și se imprăștiu satire manuscrite, toate declarând pe acest consul de sorgintea relelor. «Acest infect abord al furiilor, Țica de el un panflet tipărit, această lepădătură a tartarului, ocară ființelor pământesci, chimera înfloritoare, sfinx otrăvitor, demon insuflit, viclenie îmbrăcată în corp, hidra cea cu multe capete, ciurma cea grozavă, monstru desfigurat al iazmelor, scârbos întru toate, sufletul cel mai negru, cel nemilostiv de omenire, dracul negru, schelet de oșe,

1. Noi Mihael Grigorie Șuțu Voevođ, cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei

Cinstit credincios boierul Domniei mele, Dumneța Gheorghe Buhuș biv vel Agă, sănătate.

Înștiințându-ne că molipsirea încă s'au mai întins în satele ținutului Cărligătorei, și că cele spre curățenie nu s'ar fi făcând în rânduiala ce se cuvine și cu silință, scriem și poruncim Dumitale, ca să îmbrățișezi lucrarea întru întemplinarea neîntinderii mai mult a bolii și curățirea de ispravă a satelor molipsite, precum și paza celor curate, întăriri spre a se urma întru toate de a da scire boierilor noștri Caimacami, cuprinse cu lămuriri prin ponturile trimise la diregătoria ținutului. Silindu-te în tot chipul fără cruțare de osteneală, de a curăți numai decât molipsirea din ținutul Cărligătorei, care o cerem de la Dumneța neapărat, spre a scăpa norodul de pătimire, și vom cunoșce cu osebire sirguința Dumitale întru aceasta. Precum și dimpotrivă mai viindu-ne știință de purtări întru slăbiciune și nesilință, și mai ales de vom vedea neconținerea și întinderea răului, vei fi supus sub grea răspundere. — 1819, Octombrie 4.

Procitoi. Hatman.

satană inveninat, ciclop sângeros, lipitoare nesățioasă, drac vărsător de sânge, neomenos sugător fără saț de sângele nenorociților Daci, fântână infectă de nelegiuire, fiară spăimântătoare de neomenire . . . acesta-î Pini cel blăstemat de Dumnezeu».

Asemenea calificative le căpăta Pini de la nenorociții Daci, căci «*Nenorocita Dacia către lumea de sub soare*», adresa tânguirile sale.

Ce se imputa lui Pini?

«Acest fără conștiință, lăcaș al demonilor, îndată ce a venit, înțelegându-se cu Domniul, nu și-a mai amintit de loc ateul nici de Dumnezeu, și nici îngrozindu-se de răsbunarea Sa, s'a arătat consilier înrăutățit la tot felul de abuzuri, inventator de biruri, bântuitor și către cei bogați și către cei săraci. A semănat intriga și între toți dihonii, și cu toți se portă insultător, a permis biruri nesuferite și foarte grele, iar de perceptorii a recomandat pe cei mai corupți și neomenoși. Apoi cu contribuțiuni, dări, furturi, angarii și altele, a îngreuiat mulțimea neincetat. Deacă cine-va privind neomenoasa tiranie ar fi pronunțat un mic cuvânt, mișcat de umanitate, acela era calificat de revoluționar, perturbător de liniște publică și se temea de calomniul, condamnări și curse. De aceea se schingiuiău, se jăfuiău infricoșat nenorociții locuitori și se tiranisau într'un chip neauzit și neexprimabil cu o tiranie inspăimântătoare și nu îndrăsnău să dică măcar un cuvânt, pentru că erau închiși, bătui și striviți pentru bir și venituri de lux pretindeau de la cei lipsiți. Pe unii îi îngropau în ghiață, pe alții îi aruncau la întuneric, altora le dau nemilos fum, în fine îi legaui în mod barbar și le curgeau numai lacrimile ca la peșci, o! Dumnezeu! privind la copiii lor cum mureau de foamă! Nenorociții plângând alergau la judecăți, stăteau înaintea ferestrelor lui strigând de mizerie, dar erau goniți și urgisiți ca răi și nesupuși; mulți încă erau crunt bătui și schingiuiți; călcare în picioare a tot ce era bun și totă fără de legea, totă inoverea purta numele de convenție. Instituția juraților, nouăle hotăriri. au primit mii de forme sub multe pretexte. Pentru tot abuzul, pentru totă nelegiuirea se pronunța numele sfânt al consulului; cu numele lui, deși existau judecători, deosebea pe cei străini de cei localnici. Tote funcțiunile se dădeau după voința lui și după porunca sa, celui ce dădea mai mult; de era și cu rea reputație, era însă preferit ori-cui, fle nobil ori cinstit. Adăpost netulburat a fost de hoți, de tâlhari și de răpitori. Aprig apărător nemilostivilor mănăcatori de săraci. Exilări de boeri, batjocuri asupra celor onești. La judecăți? Porunci de mituiri grase ca corupțiune; către toți cu dispreț rușinos, afară de cei din Curte; dejucări celor nobili, batjocuri celor bătrâni. Toți de toate gradele înaintea lui stau cu capetele descoperite.

Un tiran mai brutal n'a vădut Etiopia și nici Dacia un tiran mai despotic! Acela care a parvenit la atâta răutate nedescrisă, în cât manevra în mod barbar cu Domnitorii noștri, ruina desăvârșită a prerogativelor noastre, privea cu plăcere despoarea noastră desevârșită»¹.

De sigur că M. Suțu era pentru mult în jăluirea și ingenunchiarea Moldovei, dar de asemenea situațiunea istorică are a constitui răspunzători mai întâi pre Consulul Pinis și apoi și oligarhia boerescă, care era «coda de topor» în mâinile ambelor acelor nețărmași administratori ai țerei.

Atâta avem de spus despre Domnia lui Mihaï Suțu în Moldova?

Evident că nu, căci ne mai rămâne a studia în un următor volum mișcarea Eteriei sub același Domnitor.



1. Hurmuzaki Supl. I, vol. IV.

TABLA DE MATERII

TABLA DE MATERII A TOMULUI XII

	Pagina
Către lector	1
CAP. I. — Cërta la Constantinopole între Pórtă şi Strogonoff pentru Caragea şi numirei altui Domn. Al. N. Suţu impus de Turcia. Nouă pretenţiune a Rusiei. Interegn la Bucuresci. Boerii ţerei. «Boerii Otcârmuitorî». Căimăcămia lui Al. N. Suţu. Actele ei. Audienţa lui Al. Suţu la Sultanul. «Moniteur Universel» despre acostă audienţă. Von Schladen despre aceştai lucru. Preparaţiuni de primire la Bucuresci a noului Domnitor. Vămile arendate încă din Constantinopole.	7—13
CAP. II. — Firmanul de numire a lui Al. N. Suţul. Nota caracteristică. Al 2-lea firman către «boerii ţerei rumănesci» etc.	13—16
CAP. III. — Sosirea lui Al. N. Suţu la Bucuresci. Alaiuri. Arzmagzarul boerilor de mulţămire pentru noul Domnitor. Noul Divan al lui Al. N. Suţu. Ulterioare modificări în Divan. Firmanul regulăreii succesiunii la tronurile române a 4 familii grecesci. Ancheta asupra fugei lui Caragia.	17—21
CAP. IV. — Administraţiunea ţerei sub Al. N. Suţul. Biserica sorginte de înavuţire pentru Domni şi boerii săi. Inlocuirea Mitropolitului Nectarie prin Dionisie Lupul. Alaiul investiturii acestuia. Pretextul înlăturării lui Nectarie. Opiniunea Episcopului Ilarion despre corumperea Divanului. Carte deschisă la Ispravnicii despre noul mitropolit. Nectarie totuşi e <i>miluit</i> cu monastirea Sadova pe viaţă. El nu cade de tot în desgraţia lui Vodă. Lui Dionisie, Al. Suţu dă folosinţa monastirilor Tismana şi Dealul. Alte mijlôce de luare de bani după la monastiri şi metóce. Călugărul Gherasie care «la biserică nu merge». Egumenii răi administratori de monastiri. Cei trei Episcopi: Iosif de Argeş, Galaction de Râmnic şi Costandie. Destituirea acestuia cu «paretesis» de bună voie. Actele relative. Noul Episcop Gherasim Noul hrisov al privilegiilor Episcopiei de	

Buzăi, din 27 August 1819. Alaiul de investitură al noului Episcop de Buzău. Persecuțiunile contra lui Constandie. Actele relative. Mortea lui Iosif Episcopul de Argeș. Alegerea lui *Ilarion*. Actele relative. Investitura lui *Ilarion*. La 5 Februarie 1819 Domnul ordonă Logofătului de țora de sus o anchetă asupra stărei monastirilor. In 1820 Domnitorul repetă ordinul de anchetare, către Ispravnicii, însoțindu-l și de amenințări. Amestecul Domnitorului în afacerile bisericești și pedepsirea a doi preoți în Februarie 1819. Al. Suțu, după o lună și în urma nemulțămirilor produse, iartă pe acei preoți. Neamestecul lui Al. Suțu în procesele de divorț. Actele mai importante ale noului Mitropolit: 1) Nizamul Mitropolitului din 1819, prin care cere Domnitorului, că în interesul mântuirii mitropoliei și episcopielor de datorii, titularii acestora să mai aibă voie a se împrumuta pe numele bisericilor lor. Aprobarea nizamurilor de către Divan și Domnitor. Comunicarea lui consulilor Austriei, Franței, Rusiei și Prusiei, cum și împotrivirea acestor consuli. Arzmagzarul către Pörtă, cerând aprobarea nizamului. Sultanul dă firman de aprobare ordonând Domnitorului să caute a ușura și pe sêrmanele raele. Hotărîrea guvernului țerei, comunicată din nou consulilor din București. Protestul Agenției Austriace. Răspunsul Logofătului G. Filipescu, liniștind pe consuli. 2) Cererea Mitropolitului, ca să se oprască hirotoniile pe bani și ca școla românească să pregătască pe preoți. 3) Act relativ la organizarea bisericești. 4) Desființarea postului de mare Eclesiarh cu aprobarea Mitropolitului Dionisie. 5) Toleranța religioasă. 6) Diterite privilegii acordate celor ce primău religiuca ortodoxă. 7) Hotărîrea dată de Suțu cu privire la furtul săvârșit de un călugăr grec. 8) Privelegii acordate monastirilor din țeră și Orient. 9) Reclamațiunea familiei Filipescu, contra relei administrații a Egumenului Monastirei Margineni. 10) Administrațiunea monastirei Cozia, acordată de Domnitor, Episcopului de Argeș. Șefii bisericești române la finea domniei lui Suțu

22—75

Anexe la Capit. Bisericești sub Al. N. Suțu. — Cartea cuviosului Sterie Ieromonahul ce s'au orânduit egumen la monastirea Mislea din sud Prahova. Carte de ponturi dată de Suțu Egumenului monastirei Snagov, Arhimandritul Vasilie. Numirea Ieromonahului Ioachim ca Egumen la biserica Isvorul Tămăduirilor din București. Jalba locuitorilor de pe moșiile monastirei Strehaia din Mehedinți, precum că arendașul Ionache Vardaca, îi asupresce neștiind sêmă de ponturi.

75—82

CAP. V. — *Școla și cultura românească sub Al. N. Suțu.* — Actele relative la școlă: 1) Pitacul lui Vodă adresat în 1819 Maii, unei

comisiuni pentru a examina nise *ponturi* combinate de Vel Logofătul de țera de sus. 2) Hrisov de scutire și privilegii acordate de Suțu, dascălului Chiriță și ajutorului său. 3) Propunerea făcută Domnitorului de către Mitropolitul Dionisie și colegii săi Efori, pentru a se trimete la învățătură în Piza 4 ucenici. Cei dintâii bursieri ai țerei în streinătate. 4) Cererea Logofătului de țera de jos ca să se ordone Vameșilor, să nu mai ia pe viitor taxă de la cărțile ce se introduc în țară. 5) Propunerea făcută lui Vodă de Dionisie și Eforul Ghica Gr., ca în timpul vacanței să nu se dea lófă profesorilor, iar elevii din internate să se concedieze. 6) Procesul dintre Eforia Școlilor și țerani moșiei Glavacioc, pentru nesupunerea acestora la claca și ponturile ordinare. 7) Act cu referință la «Orfanotrofia» 8) Cererea a 2 francezi pentru a înființa o școală și un internat în care să se predea: franceza, latina, germana și italiana; avisul Eforiei și aprobarea Domnului. 9) P. Poenariu și G. Sion, cu privire la școla lui G. Lazăr. 10) Documente referitoare la școlile din județe și sate. *Cultura publică*. Mișcarea literară din Muntenia. Cărțile apărute preste munți. *Tipografia*. Privilegii acordate tipografiei Dr. Caracaș, Clineanu etc. Idem tipografiei Episcopiei Râmnic. *Doctori, Ingineri, Arhitecți*. Numele doctorilor principali ce se află în Bucuresci. Ridicarea planului Bucurescilor de către Freiwald. Oprirea de către Al. Suțu, a Vicleemului și Brezoi. *Școli din orient*. Acordarea de milii făcută de Suțu unor școli din orient.

82.-111

CAP. VI. — *Administrațiunea Țerei Munteue sub Al. N. Suțu*. Numirea boerului biv vel Vornic Const. Dudesco, în Divanul țerei, în Aprilie 1819. Rinduirea între «veliți» a cunoscutului Logofăt Nestor. Proces între Logofătul lui Suțu și cei din anul 1818, în Ianuarie 1819. Numire de funcționari subalterni ai Divanului. Inamovibilitatea condicarului și sameșului Vorniciei obștirilor. Sporire de lefură făcută de Al. Suțu, la 18 logofeți ai Divanului. Reorganizarea marei Logofeții, în 1819. Funcționarea Logofeției speciale disă a «*străinilor pricinți*» și organizarea ei. Propunerea de organizare ce-o face Suțu lui B. Văcărescu, cum și anafora acestuia însoțită de hotărîrea domnască. Reînființarea *poliției* înființată în 1807, cum și organizată în «*Casa de priveghere*». Anafora veliților boeri pentru acesta. Aprobarea anaforalei de către Vodă Suțu. Vestirea acestei organizări în 2 Aprilie 1820, ispravnicilor de județe. Vestirea ei și consulilor din Bucuresci. Prima lucrare a aceștii poliții. Inlocuirea budgetului acestei nouă case de priveghere, în 1820. Câte-va acte relative la noua Casă de priveghere. Funcțio-

narea Agiei împreună cu cea a poliției. Orânduirea unei comisii pentru alegerea adevăraților sudiți și cererea comisiei ca să se trimită în sinul ei și diferiți consuli. Pedepsirea unor sudiți cari ați bătut pe nisce arnauți de strajă. Urmărirea hoților. Reinființarea polcovniciei de Târgoviște. Acte relative la stărpirea hoților: a) oprirea neguștorilor de a vinde glouțe și iarbă de pușcă. b) Obligațiunea tuturor de a călători cu „*teșcherele*” în regulă. c) Nizam pentru gardele de hoți. d) Intocmire de poterași. e) Grațierea hoților ce se supun de bună voie. Ordinul lui Suțu de a se înceta cu jocurile de noroc, ca *jocul curelei* etc. Idem funcționarilor de a înceta cu abuzurile. Ordinul lui Vodă de a se lua de la mână postelnicilor sineturile de numire. Anafora din 29 Octomare 1819 relativă la Iamaci și aprobarea ei. Unele acte relative tot la administrațiune 112—173

CAP. VII. — *Justiția sub Al. N. Suțu*; Dregatoriile prin care se dădea justiția: a) Judecătura de județ. b) Departamentele din Bucuresci și Craiova. c) Aga și Spătarul. d) *Isprăvnicatul străinilor* pentru sudiți, iar în apel *Departamentul străinilor pricină*. e) Divanul domnesc. Numirea și înlocuirea personalului *Departamenturilor*. Plângerea judecătorilor Departamentelor Craiovei, că nu pot trăi cu lăfa ce au. Sporirea lefurilor făcândă în 2 Septembrie 1820. Prima carte a lui A. Suțu către Divan, relativă la cântarea judecăților. Schimbarea orelor de întrunire a Divaniților. Unele dispozițiuni luate de Vodă prin hrisove și cărți domnesce: a) Determinarea atribuțiilor Hatmanului. b) Ordinul lui Suțu de a se opri satele întregi a veni în Bucuresci pentru a-și cere dreptate. c) Măsurarea taxei ce o percepe vel Portariul de la hotărnicile de moși. d) Noi mijloc de a spori venitul Contiei milosteniei. e) Continuarea funcționării Epitropiei evgheniștilor. Acte de diverse procese din domnia lui Suțu: Procese de căsnicie. Fiică fugară. Calpuzani. Dreptul de proprietate 173—212

CAP. VIII. — *Finanțele*. Anafora Divanului relativă la scăderea dăreii coloniștilor așezați în țară. Provocarea nunei noi așezământ de biruri, prin actul din Iunie 1819. Catagrafie de numărul breslașilor și mazășilor din județe. Incercarea Domnitorului și Vistierului de a înpușina numărul poslușnicilor și scutelnicilor. Anafora-Nizam a Marelui Vistier către Domn pentru definitivă așezare a dărilor din Octomare 1820, urmată de întărirea lui Suțu. Birurile apăsă greu țara, chiar în urma acestei pretense scăderi pe care Suțu o aprobă în 1820. Introducerea a două specii de tarife vamale. Contrabanda curierilor de cabinete 213—244

CAP. IX. — *Țăranul. Claca. Procese. Spirit revoluționar. Sate resvrătite. Crușarea pădurilor. Abusurile vâtafilor de ptaiuri.* Scurtă privire asupra poziției țăranului sub Al. Suțu. Resvrătirea a 5 sate în 1820. Resvrătirea a altor 3 sate în 1819. Condamnarea la Ocnă a nănia lón Bărbătescu, care ațîța la revoltă pe țăranii din Vâlcea. Act doveditor de pedepsa aspră dată locuitorilor resvrătiți din satul Peatra. Instituțiunea «Sloboziilor». Creșterea de sate nouă. Refusul lui Vodă de a recunoște ca sudiți pe țăranii de pe la moșii seau cari lucrau agricultura. Diferite acte relativ la procesele dintre clăcași și proprietari de moșii. Procese între țăranii și proprietari pentru dreptul de a lua lemne. Procese între țăranii și vâtafi de plaii. Mijlocele întrebunțate de vatafi pentru jăfuirea locuitorilor. 244—259

CAP. X. — *Țiganii.* Legile de robie ale țăganilor. Daruire de țiganii: Hrisovul de dărnire de țiganii în favoarea lui Gh. Filipescu; Hrisovul Domnei Efrosina Calimachi; Acte date în notă relative la vindare «de suflete de țiganii», la procese, etc. 260—265

CAP. XI. — *Oștirea.* Nevoia Domnitorului de a avea oște. Orânduirea unei comisiuni pentru reorganizarea armatei. Propunerea comisiunii. Budgetul oștirii. Scrisoarea lui Suțu adresată Agăi, relativ la dreptul de a purta arme. O nouă propunere a Divanului relativă la organizarea armatei. Plășii. Ancheta ordonată în 1820 relativă la contrabandele ce se făceau din lipsa de privileghe a plășilor. Garda de pază a Caimacamului și Divanului Craiovei. Abuzurile lui Iuzbașa și nemulțămirea trupei, urmate de plângere către Domnie. Atribuțiunile Hatmanului muntean. Despre liberarea din oștire și recrutare. O nouă specie de slujitori în Craiova: „*prelații slujitori*». Budgetul trupelor în 1820. Transformarea unor sate în poterași și scutirile acordate de Domnitor pentru acesta. . . . 266—276

CAP. XII. — *Edilitatea sub Al. N. Suțu.* Domnitorul ia măsuri cu referință la edilitate. Anafora Divanului pentru pavarea a două străzi și hotărîrea lui Suțu. Cerere pentru înființarea a 150 de poduri. Propunerea Divanului pentru înființarea unei Eforii a podurilor. Numele Eforilor. Pavarea celorlalte străzi tot prin cislă între proprietari. Propunerea Eforiei Casei podurilor, ca să se ia decizia și de la țiglele și nisipul ce intră în București. Cererea inginerului Freiwald pentru a i se acorda privilegiul plătirii pe apa Argeșului, cu monopol pe 10 ani. Marele nizam al lui Al. Suțu cu privire la edilitate și dispozițiunile cuprinse în el. Intinderea Bucureștilor spre Colentina. *Curățirea străzilor.* Obligațiunea prăvăliașilor de a mătura strada înaintea prăvăliei. Idem a precupeților de a stringe

murdăria făcută cu marfa lor. Curățirea zăpezei și tăierea gheței de pe uliți. Ordinul dat de Domnitor pentru facerea unui șanț de scurgere a apei ce înecase strada Pescăriei-Vechi. Dispozițiunea Divanului pentru lărgirea stradelor. Dispozițiuni pentru alinierea lor. Act relativ la o piață a orașului. Reclamațiunea unor negustori ambulanti din piața Sf. Anton. Construcțiunea de poduri pentru înlesnirea comunicațiunei exteriore. *Apa Dâmboviței*. Refacerea podurilor de la Grozăvesci și Gorgan. Șanțuri regulătoare a cursului. *Apă*. Lipsa de măsuri pentru îndestularea Bucureștilor cu apă. Drepturi acordate boerilor pentru a aduce olane cu apă la casele lor. Reînnoirea milelor acordate Focșanilor pentru întreținerea cizmelelor de apă. Ultimul hrisov relativ la apă dat de Suțu. *Incendiul*. Măsuri luate pentru împedecarea incendiului. Plângerea rachierilor. Propunerea Divanului de a se înființa o Eforie specială de privileghe. *Indestularea publică*. Regularea prețului carnei de oie. Anafora Divanului relativ la eftinirea carnei. *Indestularea cu pâne*. Modul cum se făcea îndestularea. Acte cu privire la îndestularea orașului cu luminări. *Pescari*. Jăluirea pescarilor contra unor alți pescari. Oprirea a 10 măcelari din Pitești de a tăia carno. Plângerea unor brutari din Tg.-Jiu, că li se ia avast și vamă pentru pâne. Propunerea vel Vornicului în 1820 de a se înființa la Craiova o Epitropie pentru pavele, poduri și școle. *Igiena, spitale, medic*. Grija de ciumă sub Al. Suțu. Datoria Casei de privileghe cu privire la ciumă. Impunerea de carantină la negustorii ce veneau de peste Dunăre. Cartea lui Suțu dată spitalului din Sf. Vineri, pentru scutirea unui brutar. Venit făcut spitalului Filantropia. Acte referitoare la spitalul Pantelimon. Pitacul Domnitorului referitor la primirea în spitale a străinilor. Aaron Florian despre ciumă. Oprirea babelor de a se da drept doctorese. Pedepsirea unei babe care a omorât un om cu argint viu. O comisiune de medici prezintă un regulament relativ la farmaci, Inmulțirea hoțiilor și spargerilor prin oraș și pitacul domnesc în această privință. 277—362

CAP. XIII. — *Comerciul. Târguri. Bâlcieri. Narturi. Monopoluri. Marfă pentru Constantinopol. Evgheniști. Vămile în privința comerțului. Mișloce de transport. Pașporturi. Monele. Fabrici. Industrie. Breslele. Sudii. Lovitura dată breslelor. Bâlcii Dragaica la 1819. Bâlcieri pe moși particulare. Bâlcieri pe moșiile Dămnii Efrosina Calimah în Ialomița 362—364*

Monopol de vânzarea pânei în favoarea lui Gr. Brâncoveanu la bâlcierile de pe moșia sa Ipotești 364

	Pagina
Circulară pentru poliția la bălciuri	365
Efor la T-g. Drăgaiceî	367
Hrisovul bărbierilor din 1819	368
Brésla papugiilor și a cismarilor de la Pitești	370
Rufetul zăbunurilor	371
Hrisovul șelarilor	372
Isnaful băcanilor face proces toptangiilor	373
Alegeri de Mai-mari-bașa	375
Brésla unită la 1819. Proces între cismari și abagieri de la Craiova. Hrisovul cavafilei de la Craiova	381
Convențiunea cu Austria pentru admiterea supușilor austriaci în bresle	382
Staroste numit direct la brésla croitorilor	384
Hrisovul breslei croitorilor	385
Desființarea marelui companii a neguțitorilor	386
Actele relative la primirea supușilor străini în bresle	388
Procesul cismarilor, pantofarilor, iminișilor și papugiilor asupra cavafilei	390
Ibrișingii încorporați la brésla croitorilor	390
Hrisovul starostei de ovrei	391
Brésla armenilor	392
Actele relative	392
Narturile împiedică comerțul Asemenea monopolurile.	394
Nizamul șoricicioei și a săricicioei	395
Industria borangicului	396
Fabrica de testemeluri de la Mărcuța	398
Hrisovul fabricii testemelurilor	401
Încetarea fabricii de postav. Brésla luminărilor de seî și a sîpunurilor	403
Săpun de Têrgovisce	403
Invoirea unui străin de a face luminări de seî	404
Monopolul luminărilor de cêră albă, dat grecului Zisu	405
Nartul lumânărilor de cêră galbenă	407
Libertate pentru poverne și taxa de export a spirtoselor	408
Industria pécurei Puțuri de pécură la mănăstirea Sinaia și Mislea	409
Hrisovul mănăstirii Sinaia pentru două puțuri de pécură	412
Mijlôre înlesnitoare comerțului	413
Moneda. Calpuzanii. Nizamul zarafilor	414
Dificultățile de a obține pasport mai ales pentru Rusia	415

	Pagina
Inlesniri pentru mocaniî ardeleni. Ancheta după reclama- țiunea lor	416
Incercări de navigațiune pre Olt	417
Actul domnesc relativ la acosta	119
Narturile obligatorii	420
Nartul din 1820 la primele articole de îndestulare publică .	421
Sureccii și oile de saigialic	422
Acte relative la robirea Ploescilor	425
Hrisovul lui bezedea Costache Caragea pentru Ploesci . . .	426
Vechii stăpâni ai Ploescilor, Roșiși Călărași	427
Orașul Roși de Vede în proces cu Sf. Spiridon-Nou	429
Actele relative	362—492
CAP. XIV. — Privilegiu. Scutiri. Miluiri. Țeranî scutiți de bir.	451
Cum sunt ajutați boeri	451
Carte de boeri de nóm din 1819, Septembre 28	452
Arhondologia de la 1821	454—457
Substituirea noilor generațiunii de ne-boeri la clasa dirigentă	454
Boeriî cartizani ai Domniilor Greci	456
Scutirile țăranilor. Motivarea lor	457
Scutirea unui țăran ca să nu-și lăpede femeea	457
CAP. XV. —	458—507
Al. N. Suțu a treia Domnie. Ce ȳice Aron Florian, Laurian, Xenopol. Numirea lui Al. Suțu la tron față cu politica Rusiei și a Franței. Dificultățile întâmpinate la această numire. Data numirei... Nota lui Pagé către Richelieu. Boeriî mulțămesc Porței pentru astă numire	459
N'a fost un candidat Perscoveanu decât după pacea de la Kuciuc-Cainargi. Erórea lui Aron Florian în privința datei niza- mului monopolizând tronurile la 4 familii grecesci. Sosirea lui Alexandru Suțu la Bucuresci în 12 Ianuarie 1819. Organizarea alaiului de intrare a Domnului și al Dómei. Datoriî făcute pe băcâniî la drum de Al. Suțu	460—461
Alaiul de intrare a lui Al. Suțu	461—663
Diversele uniforme de oșteni	462—465
Alaiul de intrare al Dómei	463—465
Proclamațiunea de Domnie a lui Al. N. Suțu. Publicațiî la tóte județele și la Caimacamul Craiovei pe lângă care s'a trimes proclamațiunea noului Domn	467
Al. Suțu Domn de a treia óră	467
Familia numerosă a Domnitorului. Apanagiî. Cartea Dómei	

	Pagina
Efrosina Calimachi de privilegii și apanagii. Hrisovul Domniței Anica fica lui Beizadea Gr. Suțu	468—469
Cartea Acci-bașei	470
Cartea de scutiri pentru viziteul lui Beizadea N. Suțu. Cărți de scutire la 9 postelniceî ai Curței. Înființarea unei Eforii a Tea- trelor cu dreptul de censură a pieselor. Actul relativ	471—472
Urmărirea averii fostului Domn Caragia. Prostirea adică țē- rânirea boerului Deșlii. Persecțiunii contra lui Caragia după in- stigațiile Rusiei	473
Opiniunea lui Naum despre Domnia lui Al. Suțu	474—475
Consulul răsesc Pinis omnipotent	475
Parētisul Mitropolitului Nectarie	475
Numirea noului mitropolit Dionisie	476
Alegere de noi episcop de Argeș, Ilarion	476
B. Văcărescu Vistierul, face o nouă aședare de biruri. Grōz- nice mijlōce de percepere a birurilor	476—477
Firman către Vodă ca să înceteze jafurile. Alaiul de primire al acestui firman	477—478
Suțu isbutesce sa capete firman nou de laudă însoțit de daruri. Alaiul de recepțiune al acestui firman	478—481
Robirea Tērgovisei	481—482
Dōmna renunță la Tērgovisce dupa mōrtea lui Suțu	482—484
Ingroparea Domniței Mariōra. Alaiul relativ	484—486
Alaii de aducere la Curte a ginerului lui Vodă	486—488
Lux mare la Curte și între boeri. Familii ruinate. Alaiul adu- cerei la cununie a nurorei lui Vodă	488—490
Alaiul Bezedelilor de mergere la Hiritismos la Mitropolit	490
Alaiul de mergere a lui Vodă pe la biserică de Pasce	491—495
Recepțiunea la Curte a lui I. Marcu consulul Prusesc	495
Orânduiala alaiului Beizadelei și a fetei lui mergând să cu- nune pe Clucerul C. Filipescu	497—498
Relațiunile cu Austria. Refuzul de a cunoșce de sudiți Aus- triaci pe țērani care se ocupă cu agricultura în țēră și cei care au proprietăți imobile. Actele relative	499—500
Alaiul de înmormântare a Consulului prusesc	501
Alaiul de recepțiune la Curte a noului Consul prusesc	501—502
Alaiul Elciului răsesc trecând pe la Bucuresci	502
Scrisōrea Impēratului Rusiei către Sultanul Mahmud	502
Negociațiunile între Rusia și Turcia continuă	503
Încălcarea de hotare din partea Austriei. Nota de la	503

	Pagina
Mișcarea spornică din țară contra regiunului fanariotic . . .	504
Panduri cari au prădat Greci. Grațieri de panduri. Agitațiunea prin sate. Sate întregi venind la București să-și reclame drepturile.	504—505
Imbolenăvirea lui Al. Suțu. Ultimul său act ca Domn. Constituerea unui comitet de administrație a țerei. Beizadea N. Suțu candidat de Domnie. Când a murit Al. Suțu? Versiuni asupra acestei morți	505—506
Arzmagzarul țerei către Pörtă anunțând morțea lui Vodă . .	506—507
CAP. XVI. —	507—512
Moldova sub M. Gr. Suțu Vv. Relațiunile lui A. Suțu cu Scarlat Calimach, Numirea lui M. Suțu ca Domn. Informațiuni despre această numire. Investitura noului Domn al Moldovei. Luxul mare a lui M. Suțu. Doi caimacamii trimiși de Suțu la Iași. Sosirea la Iași a lui M. Suțu în 10 Octombrie 1819. Pompă extra-ordinară pentru intrarea lui. Moniteur Universel despre noul Domnitor.	509—511
CAP. XVII.—Administrația Moldovei sub M. Suțu. Biserica. Școala. Finanțe Comerț. Edilitate	512—534
Divanul lui M. Suțu. Biserica srb Veniamin Costache și Episcopii Gerasim de Roman și Maletie de Huși. Arhimandritul Leon Asachi. Actele relative la refuzul țerei de a primi un episcop latin după cererea Austriei. Analiza acestor acte	513—519
Urmărirea averilor monastiresci din Basarabia	518—519
Episcop necanonic la Roman	519
Școala. Vornicul M. Sturza curator al școlilor. Gh. Asachi și seminarul de la Socola. Fabian V. Popp Vasile. I. Costea și I. Mamfi profesori Ardeleni aduși de Asachi la Seminarul de la Socola .	520
Aritmetica lui Govdela. Metoda lancastriacă introdusă în Iași. Școala preparandală de învățători. Eforia acestei școli. Diplomă de învățător după metoda mutuală	521
Direcțiunea latină a culturii naționale	521
Leon Asachi și limba românească. Părerea lui despre cultivarea L. Române	522
Biblioteca istoriei bisericești tradusă de Leon Asachi . . .	523
Administrațiunea sub M. Suțu. Justiția	523
Anafora cu istoricul codicelor referitoare la Justiție	524—526
Cerere de cod criminalicesc, comercial, de orânduică judecătorească și agronomică	524—526
Afaceri de hotărnicie	526
Finanțele sub M. Suțu	527
Ridicarea prohibițiunii exportului de vite și de grâne. Poșlina	

	<u>Pagina</u>
vădrăritului. Goștina oilor. Disetina stupilor și a rîmătorilor. Res- vrătirea satelor prin ispravnicî grecî	530
Duhul franțuzesc. Agitațiunea în țără. Măsurî de strînsóre asupra țeranilor. Falanga. Mișcare contra Evreilor	531
Mazilî nouî. Taxe pe cartea de mazilî	531
Poștele ținute de Scufa	531
Edilitatea. Ciurma în Moldova. Ponturile pentru apărare de ciumă	532
Consulul rusesc Pinis. Satire contra acestuia	533--534
Oligarhia boeréscă «códă de topor».	

<i>Ilustrațiuni</i> : Facsimile de carte de boer de ném	452
Facsimile de diplomă de învățătorî eșiți din preparandă.	

Portretul lui M. Suțu Domnul Moldovei s'a dat încă pe lângă tom. I a publicațiunei năstre istorice. Am constatat în urma publicațiunei tom I, că din eróre am atribuit acel portret lui M. Suțu Domnul țerei Românescî din secolul XVIII, care portret urméză să fie a ultimului Domn fanariot din Moldova.

Nu am găsit până acuma nicăeri portretul lui Al. N. Suțu.

Εγὼ ὁ ὑπογεγραμμένος διδάσκαλος τῆς ἀλλη-
λοδιδασκτικῆς μεθόδου, καὶ καθηγητῆς τῶν
ἐν Ιασσίῳ καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Μολδαβίᾳ ὄντων
καὶ συστηθησομένων ἀλληλοδιδασκτικῶν φρον-
τιστηρίων ἀποφαίνομαι, ὅτι ὁ κύριος *Γεωργίου Κλεοβούλου*

Γεωργίου Κλεοβούλου εἶναι 21
διδασχθεὶς παρ' ἐμοὶ ἐν τῷ ἐν Ιασσίῳ παραδειγ-
ματικῷ καὶ πρακτικῷ τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς
Μεθόδου σχολείῳ, θεωρητικῶς τε καὶ πρα-
κτικῶς τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν Μέθοδον, καὶ
δείξας τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν, εὐδοκή-
μησε κατ' ἀμφοτέρα, ὥς ἐκ τῆς γενικῆς, καὶ
μερικῆς, καὶ ἰδιαιτέρας αὐτοῦ αὐστηρᾶς ἐξε-
τάσεως ἀπεδείχθη· εἶναι ἄξιός νὰ συστή-
σῃ, διδάξῃ καὶ διοικήσῃ τοιοῦτου εἶδους διδα-
σκαλεῖα.

1820. Μαΐου 26

Γ. Κλεοβούλου μέλος ἀντεπισελ-
λον τῆς ἐν Παρισίῳ πρὸς βελτίωσιν τῆς σοι-
χειώδους διδασκαλίας ἐταιρείας.

ὁ υπογεγραμμένος Γεωργίου Κλεοβούλου



Ημεῖς οἱ κατὰ τὴν 6. Μαρτίου, δι' ἐγγράφου
αὐθεντικῆς ἐπιταγῆς διορισθέντες ἑφοροὶ τῶν
ἐν Μολδαβίᾳ ὄντων, καὶ συστηθησομένων κα-
τὰ τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν Μέθοδον διδασκα-
λείων, ἰδόντες τὴν ἀντικρὺ μαρτυρίαν τοῦ δι-
δασκάλου κυρίου Γεωργίου Κλεοβούλου, καὶ
πληροφορηθέντες ἐκ τῆς ἐνώπιον ἡμῶν γενι-
κῆς ἐξετάσεως, περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, ἐ-
πιβεβαιοῦμεν καὶ ἐπικυροῦμεν διὰ τῆς ἰδιαιτέ-
ρας ἡμῶν ὑπογραφῆς καὶ σφραγίδος· ὅτι ὁ ἀν-
τικρὺ ἀναφερόμενος κύριος *Γεωργίου Κλεοβούλου*
εἶναι ἄξιός νὰ συστήσῃ, διδάξῃ καὶ διοικήσῃ ἐ-
πωφελῶς τοιοῦτου εἶδους διδασκαλεῖα.

Μολδαβία Βλαχίνα *Γεωργίου Κλεοβούλου*

Νικόλαος ἑφορὸς

